

مووسا

شازادهی میسر

PDF4Kurd

مووسا شازادهی میسر

هاوارد فاست

به رگی یه که م

وه رگی پانی
ئه بوبه کر صالح ئیسماعیل

دهزگای توئژینه وه و بلاوکردنه وهی موکریانی

● مووسا شازادهی میسر

● نویسنی: هاوارد فاست

● وه رگی پانی بۆ فارسی: زه بیجولالی مه نسووری

● وه رگی پانی بۆ کوردی: ئه بوبه کر صالح ئیسماعیل

● نه خشه سازی ناوه وه: گۆران جه مال رواندزی

● پیچنین: عه بدولسه مه د رواندزی

● به رگ: ئاسۆ مامزاده

● چاپ: یه که م - به رگی یه که م ۲۰۰۹

● ژماره ی سپاردن: ۱۰۱۵

● نرخه مه ردوو به رگ: ۸۰۰۰ دینار

● تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

● چاپخانه: چاپخانه ی خانی (دهۆک)

زنجیره ی کتیب (۲۴۹)

هه موو مافیکی بۆ دهزگای موکریانی پارێزراره

مالپه ی: www.mukiryani.com

ئیمهیل: info@mukiryani.com

پیرست

۷	پیشہ کی .....
۹	پوختہ یەك لە ژیانى ھاوارد فاست .....
۱۲	پەڤڤىك بۆ چاپى كوردى .....
۱۵	۱. سەرەتای نەوجەوانى .....
۲۹	۲. لای رامسىسى دووهم .....
۴۷	۳. لەسەر روانىنگە .....
۶۳	۴. چوونە دەرەوہ لە كۆشكى پاشایەتى .....
۷۸	۵. لەگەڵ سەرۆكى تەلارسازانى پاشایەتى .....
۱۰۹	۶. لە دوكانى سەرتاشیدا .....
۱۳۷	۷. نەيتنى لە داىكبوون .....
۱۷۳	۸. رقى فیرعەون .....
۱۹۵	۹. لە شارى تانىس .....
۲۲۳	۱۰. بازاری كۆیلە فرۆشان .....
۲۴۶	۱۱. بەرەو باشوور .....
۲۸۱	۱۲. لە مالى پزىشكىكى كۆشەنشیندا .....
۳۲۳	۱۳. رووبەرۆو بوونەوہ لەگەڵ سوپای قەومى كۆش .....
۳۴۵	۱۴. جەنگى گەرەى سوپای مىسر .....
۳۷۱	۱۵. لە رینگا .....
۴۱۲	۱۶. شارى زىرین .....

دەيانگوت (خو رامسيس)، يان ناوی (خو) يان دەخستە پيش ناوی گشتی پاشا و دەيانگوت (خو پاشا).

ناونيشانى فيرعون، پاشا ئەو هاتە ئارا كە رامسيسى دووم تەلارپىكى گەورەى بنيات نا و پاشا رامسيسى دووم بوو بە ناونيشانى پاشاكاني ميسر. فيرعون لە زمانى ميسريدا ماناى ((مالي گەورە)) دەگەيهنن، سەرەپراى ئەو كە تا زەمانى رامسيسى دووم، ناونيشانى فيرعونيان لە پاشاكان نەدەنا، ئيمە بۆ ئەو كە خوینەران نا رەحەتى نەيبن، ناونيشانى پاشاى ميسر، ھەر بە فيرعون دادەنن.

خالى سيبەم ئەو كە لەم بەسەرھاتەدا وەرزەكان و مانگەكان، ھەر وەرزەكان و مانگەكانى ئەمپۆ مىللەتانى ئەمريكا و ئەوروپا ناويان ھاتوو تا خوینەر نارەحەتى نە چيژن. ئەوانەى كە لەمپۆو شارەزان دەزانن كە لە ميسرى كۆن لەسى وەرز زياتر نەبوو و ئەوان حسابى رۆژەكانيان بەجۆرپىكى ديكە رادەگرت.

پيشەكى:

ناوی ئەسلىي ((موسا))، لە زمانى ميسريدا ((موشى)) بوو كە ماناى دەقاو دەقى وشەكە دەبیتە ((مندالى پيدراو)). عبريە كۆنەكانيش ناوی موسايان ھەر بە (موشى) دەخویندەو و گۆ دەكرد و پاشان ئەم وشە بە شپۆەى (مۆسس)ى لپھات و ھەر بەو شپۆەيەش ھاتە ناو زمانى ئيمە (زمانى ئینگليزى) وە.

خەتى كۆنى ميسريەكان، خەتى نيگارين (وينەيى) بوو، ئەمپۆ ژمارەيەك لە زانا ميسر ناسەكان، ئەم خەتە دەخویننەو و بەباشى پەى بەماناكاني دەبەن، بەلام لە بارەى شپۆەى گۆكردنى وشەكانەو، گۆشە نيگاي جياوازيان ھەيە. ئەمەش لەسەرينى ئەو رايە كە ھيچ كەسيك نازانى ناخۆ ميسريە كۆنەكان وشەكان چۆن چۆنى گۆكردوو.

خالى ئيمە، لەبەرەمبەر خەتى نيگاريني كۆنى ميسر، ھەر وەرزەكانى ئەو كەسە وايە كە ئەمپۆ دەيەوئ لەرووى كتيبەو فيرى زمانى ئینگليزى بيبى (بى ئەو كەسە گويى لە شپۆەى گۆكردنى وشە ئینگليزىيەكان بۆ). كەسيكى ئاوا لەوانەيە بتوانى لەرووى كتيبەو بەباشى فيرى زمانى ئینگليزى بيبى و ماناى ھەموو وشەكان تيبگا، بەلام ناتوانى دەنگى وشەكان بەراست و دروستى گۆ بكا، چونكە شپۆەى گۆكردنى دەنگەكان بەگويى ئەو كەسە نااناشنايە.

زانايانى ميسر ناسى ئيمەش دەتوانن خەتى نيگاريني كۆنى ميسر بخویننەو، بەلام نازانن تەرزى راستەقینەى گۆكردنى دەنگەكانى وشەكان چۆناوچۆنى بوو، ھەر لەبەر ئەم ھۆيە تەنانت لەبارەى تەرزى گۆكردنى ناوی ناسراوترين پاشاكاني ميسر جياوازيان لە نيواندا ھەيە. ئەگەر لەم بەسەرھاتەدا تووشى ھيئەتلك ناوی ميسرى ھاتى كە كەسانيتر، ھەمان ئەو ناوانەيان بەجۆرپىكى ديكە نووسيو، ئەو بزانه كە لە بيتاگايى نووسەرەو نيبە، بەلكو لەو رايە ھيئەتلك لە زانا ميسر ناسەكان، ئەم جۆرە گۆكردنەيان بۆ ئەم وشانە بە پەسەندتر زانيو. ھەر وەرھا ناونيشانى (فيرعون) تا زەمانى (رامسيسى دووم) ماناى تا زەمانى موسس (موسا) لە ميسر بوونى نەبوو. ميسريەكان، پاشاكاني خوڤيان بەدوو جۆر ناو دەھينا: يەكەميان ئەو بوو كە ناوی (خو) يان لە پيشەوەى ناوی تايبەتى پاشا دادەنا ھەر بۆ نمونە

پوخته به ك له ژبانی هاوارد فاست

هاوارد ملقین فاست^(۱) له ۱۱ ئۆقه مبهری ۱۹۱۴ له شاری نیویورک چاری به ژبان هه لئناوه.

هاوارد له خیزانیکی کرێکاری و کم دهرامهت بوو. دایکی، نادانی، کۆچاریکی ئینگلیزی و باوکیشی، بارنی هاوارد، له رهجه له کیکی ئوکراینی بوو که بۆ کار و به به دهست هیئانی ژبانیکی باشتر بۆ ئه مریکا کۆچی کردبوو و له وێ له گه ل نادانی ئاشنايه تی په ییاده کا و پاشان زه ماوه ند ده کهن. ئه م دووانه له شه و رۆژیکدا دوازه کاتژمیر له کارگه یه کی دروستکردنی کاغه زدا کار ده کهن تابوانن خهرجیه کانی خانوو، خۆراک و پۆشاکي خیزانه که یان به دهست بئینن.

ئهم ژن و پیاوه سی کورپان هه بوو که جولپوس، جروم و هاوارد بوون. به هاتنه دنیای ئه م سی منداله ژبانی خیزانه که به راده یه ک گرانت و پر ئه رک تر ده بی که دایکیان له تینی شه که تی، ماندوویی زۆر و به د خۆراکی، له جیگادا ده که وئ. سالی ۱۹۲۳، که له و ده مه دا هاوارد ته مه نی نۆ سالان ده بی، مالتاوی له ژبان ده کا و خیزانه که ی به جی ده هیلی. به مردنی نادانی، چاودیری کوره کانی شه ده که ویتته ئه ستوی باوکیان. هه ره به م هۆیه وه نه ییده توانی له ساتی خۆیدا بچیتته سه رکاره که ی و جاری واهه بوو له ئه نجامی شه که تبوونی زۆر له پشت ده زگای کاغه ز دروستکردنه وه خه و ده یی رده وه.

له ئه نجامدا خاوه نکار، بارنی، به نا ئومیدییه وه به شه قامه کانی نیوریوک دا بیهووده پیاسه ی ده کرد، ئه و کاریکی ده ست نه که وت. دوا جار ناچار بوو کوره بچووه که ی خۆی، جولپوس، بباته مالی یه کینک له خزمه نزه که کانی که منالیان نه ده بوو، تاکو خهرجیه کانی ژبانی یه کینک له منداله کانی له سه ر شانی سووک ببی. ئینجا هاواردی ته مه ن نۆ ساله و براگه ورکه ی که ته مه نی یازده سال بوو، بۆ به ده ست هیئانی داهاتی که به کاری رۆژنامه فرۆشی و پینا و بۆیاغ کردنه وه سه رقالم بوون.

ئهم دوو برایه رۆژانه له شه قام و کوچه و کۆلانه کان کاریان ده کرد و شه وانه ش ده یاخویند.

هه ردوو کیشیان کتیبی ماله دراوسیه که یان وه رده گرت و ده رسیان تیدا ده خویند.

هاوارد، هه رله ته مه نی مندالییه وه هۆگری به نووسینه وه هه بوو. رۆژنامه کۆنه کانی بۆخۆی هه لده گرت و شه وانه له تاریکیدا ده یخویند وه.

هاوارد، له کتیبخانه ی گشتی نیوریورک به ناویشانی خزمه تگوزار به جوړیکی کاتیی کاری ده ست ده که وئ. هاوارد له وئ به سه ر پاک کردنه وه و سه رینه وه ی کتیبه کان راده گه یشت. له و دهره ته دا هاوارد که لکی له هه م ساته وه ختیکی بیکاری خۆی وه رده گرت و کتیبیکی هه لده گرت و له گۆشه یه کدا داده نیش و سه رقالمی خویندنه وه ی ده بوو.

هاوارد، هیشتا ته مه نی دوازه سالان بوو که کورته داستانی (هیلی ئاسن) ی نووسی، گه رچی ئه و داستانه شیای چاپ نه بوو به لام هه ر ئه و داستانه چاوه کانی هاواردی بۆ نووسینی رۆمان کرده وه.

یه که مین رۆمانی دریزی خۆی به ناوی (دوشیو) له مه نی هه ژده سالیدا نووسی و له ریگه ی یه کینک له دۆسته کانی خۆیه وه که له کتیبخانه دا ئانایه تی له گه ل دا په ییاد کردبوو، بلا و کرده وه. هاوارد فاست له جیاتی دریزه دان به خویندن سه ودای سه فهری ده ریاکان که وته سه ری، به لام به هۆی کم ته مه نییه وه له هیزی ده ریایی قبولیان نه کرد. به لام ئه و ده ستبه ردار ی ئه م ناره زووه ی نه بوو و به که شتییه کی بچووه که وه له چه ندین شاری که نار ده ریای ئه مریکا ده ستی به گه ران و گه شت کرد. هاوارد بۆ دا بین کردنی خه رچی سه فهره کانی ده چووه هه ر شاریک ده ستی به کارکردن ده کرد، هه ر له کاری دارپینه وه وه بیگره تا ده گاته خزمه تگوزار له فه رمانگه کان و ده زگا کان دا کاری ده کرد. ماوه یه کیش له فه ره نگستانی میلی کاری نه خشه سازی ده کا تاکو خه رجی خۆی و پاره یه کیش بۆ باوکی پاشه که وت بکا.

هاوارد فاست ماوه یه کیش له رادیوی ئه مریکا کاری نووسه ریی ده کرد. له سالی ۱۹۴۵ دا بوو به هه و الئیری گۆقاری (کورونت) و (ئسکوایر) له ئه وروپا و رۆژه لاتنی دوور.

ئه و به هۆی ئه و بیروباوه رانه ی خۆیه وه و له سه ری نی ئه وه وه که به ره ره کانی کۆنگریسی ئه مریکای ده کرد له سالی ۱۹۵۰ که وته گرتووخانه وه. هاوارد له دریزه ی ئه و ماوه یه دا که له گرتووخانه بوو، ناسراوترینی کتیبی ژبانی خۆی به ناوی (سپارتاکۆس) نووسی. رۆمانی سپارتاکۆس له پاشاندا بووه شاکاریکی گه ره ی هونه ری سینه مایی جیهانی.

بۆ هه لبژاردنی کۆنگریس.

دوای نازاد بوونی له گرتووخانه، له سالی ۱۹۵۲ بوو به کانیدی حیزی کرێکار له نیوریورک.

هاوارد، يه كيتك بوو له پشتيواناني جوولانهوهی ناشتی جیهانی و له م ریگایه دا کوششیکی زوری خسته کار و توانی بیته نه ندامی نه نجومه نی بالای شه جوولانهوهیه. شه نوم نووسره به نوابانگه له گه ل پؤل روبسون، تاکه که سیکی شه مریکایی بوو که له سالی ۱۹۵۳ خه لاتی ناشتی جیهانی ستالینی وهرگرت.

سالی ۱۹۴۷ له زانکوی ئیندیانا دهرسی ده گوته وه.

هاوارد فاست له داستان و رومانه کانیدا هه ولیده دا قاره مانانی شوپشگیر و که سانیک که له پیناوی نازادی و به ختیاریی مرؤف و سه ربه زری نیشتمانه که یان فیدا کارییان کردوه، بخولقیته. شه، باوه ری و ابوو که به داستانی کردنی بیوگرافی که سی که هه ر ته نیا نایته هۆکاری باشتر ناسینی خاوه نه که ی به لکو، کار، قاره مانایی، گیانازی و نامانجه کانی که به خه یالئی نووسه رازاونه ته وه، ده بیته سه رمه شقی که سانیتر به تایبه تی لاوان. نووسه ر پتر له ۸۰ رومانی میژوویی، دراما و بیوگرافی نووسیوه. زوربه ی نووسینه کانی کراون به فلیمی سینهمایی و نووسینه کانی هاوارد فاست به زوری ئیلهامیان له میژوو و ژیان خه لکی شه مریکا به تایبه تی له سه رده می شوپش و جه نگه کانی سه ربه خویی وهرگرتوه. نووسینه کانی هاوارد، له سونگایی شه ری که شیوازیکی سه رنچراکیش و ره وانیان هه یه، خۆشه ویستییه کی زوریان له لای خوینهران هه یه.

هاوارد فاست له ۱۲ مارتی سالی ۲۰۰۳ له ته مه نی ۸۹ سالیدا مالتاوی له ژیان ده کا.

له ریژی شاکاره کانی هاوارد فاست ده کری ناماژه بو شه ناونیشانان هی خواره وه بکهین:
دوشیو ۱۹۳۳، دوتینی بیگانه ۱۹۳۴، دوواین سنوور ۱۹۴۱، نه به ز ۱۹۴۲، هاوولاتی تام بین ۱۹۴۳، ریگای نازادی ۱۹۴۴، پاتریک هاری ۱۹۴۵، سپارتاکوس ۱۹۵۱، خواوه نندی پهریان ۱۹۵۷، موسا ۱۹۵۸، چیرۆکی ونیستون ۱۹۵۹، سیده ی نیسان ۱۹۶۱، کچی ناگرایا ۱۹۶۴، په رینه وه له دووکه ل ۱۹۷۱، کۆچیاران ۱۹۷۷، نه وه ی دووهم ۱۹۷۸.

ناماده کردنی وهرگیر

سه رچاوه: شه تته رنیت

پەقەت بۇ چاپى كوردى

خوینەرى بەرپىز: كارى وەرگىپان پردىكى رۆشنېرىيە، بەلام چۆن پردىك، پردىكى گيانلەبەر كە بە شىۋەيەكى زىندو پەيامى ئەوبەر بگوازىتتەۋە بۇ ئەمبەر، ماناى ئەۋەى لاي ئەۋانە بەيىتتەلاى خۇمان. كارى وەرگىپىش برىتېيە لە كرادىكى دوۋانەيى زانستى و ھونەرى .... بەھرەمەند بوون لە زانست بە ھەموو ئەو ماناۋ بەلگانەۋە كە پەيوەندىيان بە وەرگىپان، زمان و بابەتى ھەلبۇتدرا و بۇ وەرگىپانەكە ھەيە، ھونەرىش لە چۆنەتى گەياندن و خۇمالى كوردنى بابەتەكە بە جۆرىك، كە لەگەل تىگەيشتن و سەلىقەى گشتى بىتتەۋە و شىۋاى پەسندكردنى ھەموۋان بىت.

بابەتى ھەلبۇتدراۋىش بۇ وەرگىپان، زۆرچار ماىەى نانەۋەى گوت و بىژە لە نىوخوینەراندا. رەنگە زۆرچار ھىندىك لەۋ رايانە كۆدەنگىيەكى لە سەر بى و ھىندىك جارېش لەۋانەيە حالەكە بە جۆرىكى دىكە بى. ئەۋەى گرنىگ بىت تەئكىدى لى بگەمەۋە ئەركى وەرگىپ و ئەۋ پەيامەيە كە لە ناۋەرۋكى كارى وەرگىپانەۋە ھەلدەقولى. ھىندىك جار وەرگىپ بابەتەكە ھەلدەبۇتتەۋە كە بە تەۋاۋى لەگەل قەناعەتى ھزرى خۇيدا دىتتەۋە، جارى واش بە پىچەۋانەۋە ناچىتە خانەى قەناعەتى ھزرىيەۋە و وەرگىپ تەنبا ۋەك پىداۋىستىيەك بۇ كايەى كولتورىيى كوردى چاۋى لىدەكا، يان لەۋانەيە بابەتى ھەلبۇتدراۋ لەكايەى خۇيدا شاكارىكى گەۋرەى جىھانىيى ھزرى مرۆقە بى و بۇ زۆرىيە ھەرە زۆرى زمانەكانى جىھان وەرگىپدراۋى.

كارى وەرگىپان لەم قوناعەى ئىستاماندا، تا ئەۋپەرى پىۋىستىيەقى خۇيەتى كە پىۋىستە پانتايىيەكى گەۋرە لەكايەى كولتورىيى كوردىماندا بگرى.

نەتەۋەكەمان، لەم بەشەى باشووردا، چەندسالىكى كەمە خوینى جەستەى خۇى سېۋەتەۋە، بەلام ھىشتا شوینەۋار و كارىگەرىيە نەرتىيەكانى ئەۋ پۇانە دوۋوردىژە لەسەر روح و ھزىر و يادەۋەرىيەكانى ھەرماۋە. ئىستا لە قۇناغىكداين كە تازەبەتازە دۋاى سەدەيەك لە تراژىدىياكانى شەرى گشتىگىرى تۋاندنەۋە و مەلمانىيى مانەۋە، لە تەقەللاى ئەۋەداين، ناسنامەى خود — يىتى خۇمان جىگىر بگەن. ئەمە پىۋىستىيەكە پىۋىستى بە بەرنامەيەكى جىدى و بەرفراۋانى بىناتنانى كولتورىيى ئىنتىما بۇ ناسنامە ھەيە. قۇناغى ئىستا پىۋىستى بە بەرپاكردىنى شۆرشىكى كولتورىيى گشتىگىر ھەيە بۇ بىناتنانى تاكى نەتەۋەيى. ئەم شۆرشە

كولتورىيە تەنبا بە قسەى رۋوت و نوۋسىنى بەدەر لەھزرى بىناتنەر ناكرى. ئەمە پىۋىستىيەكى فرەكايەى دوۋبارە بىداركردنەۋەى ھەستەكان، بىرەۋەرىيە ژىۋارىيەكانى نەتەۋە و زىندوۋكردنەۋەى ھۇشيارى نەتەۋەيىيە لاي تاكى كورد.

خوینەرى نازىز:

ئەم كىتېبەش كە ئىستا لەبەردەستت دايە، برىتېيە لە دوۋبەرگ; وەرگىپدراۋى فارسى كىتېبى ((فرزند نيل)ى وەرگىپى ناسراۋى ئىرانى زىيحوللاى مەنسورىيە. ناۋىشانى كىتېبەكە بەزمانى ئىنگلىزى (موسا شازادەى مىسر) نوۋسىنى رۇمان نوۋسى گەۋرەى ئەمىرىكى ھاۋارد فاستە.

ئەم كىتېبە رۇمانىكى مېژۋىيى ژيانى موسايە بەر لەۋەى بگاتە قۇناغى پىغەمبەرەيەتى. بەلېروانىنى من ئەركى وەرگىپ ئەۋەنىيە پىشەكەيەك لەبارەى وردودرشتى ناۋەرۋكى كىتېبەكە پىشەكەش بە خوینەرى بكا و راى خۇى پىش خوینەرىغا. من لەلاى خۇمەۋە بەناھەقىيى دانانىم ئەگەر خوینەرى ۋاى لىك بداتەۋە كەۋەرگىپ وىستۋىيەتى دەستى خوینەرى بگرى بۇ ناۋ بابەتەكە و بەۋ جۆرەى كە وەرگىپ مەبەستىيەتى كارى ھەلسەنگاندن بۇ بەرھەمەكە بكا. كارى وەرگىپ پىشەكەشكردنى بەرھەمە، نەك داۋەرىيى كردن.

ھەرىۋە بەۋەندە كۇتابى بەم پىشەكەيە كورته دىنم كە بلىم:

(ئەۋ مەبەستەى ھانى دام ئەم دوۋ بەرگە بگەمە كوردى، لەۋەدا چىۋتەۋە كە پىمى ۋايە ئەمە داستانى يەكەمىن مرۆقەكى نەمرە كە ھىچ دەسەلاتىكى دىنبايى، ئىنجا مولك و سامانى بىپرانەۋە، چىۋەكانى دەسەلات و پاشايەتى، نەيانتۋانىيى ھەستەكانى ئىنتىما بۇ ھاۋنەژادانى خۇى تىداخامۇش بگەنەۋە).

بە ھەقىقەت شاكارىكى مېژۋىيى مەزنى ھەستى مرۆقە لە ئىنتىما بۇ ناسنامەى نەژادىيى خۇى.

ئەبۋبەكر سالىح ئىسماعىل

سەرەتاي نەوجەوانى

ماوەيەك پېش ئەو مېژۆۋە، داىكى موسا، ھاسەرى فېرەونى مېسر، ھەر سى رۆژ جارىك و ھەندىك جار ھەردوو رۆژ جارىك، پزىشكى خۆى داوا دەکرد. ئامادەبوونى پزىشك بە روالەت بە ھۆى سەرىشە يا نازارى قاچ يا زانى گەدە بوو. بەلام ستى، پزىشكى ھاسەرى فېرەون، پېش ئەۋەى بچىتە ناۋ مالى ئەو ژنەۋە، دەيزانى كە نازارى ئەو خانمە شتىكى دىكەيە.

ھەر كە داىكى موسا، چاۋى بە پزىشك كەوت، زمانى سەر كۆنە كەردنى لىكردەۋە و گوتى: تۆ بۆ لە من غافلى و بە ھۆى چىيەۋە ھەلئاستى بە چارەسەركردنى من؟
 پزىشك گوتى: من چ غافل بوونىكەم ھەيە؟
 شازادەخانم گوتى: ئاخىر تۆ پزىشكى و دەبى چارەسەرى من بگەى!
 ستى گوتى: پېم بلئ شازن چ جىيەكى نازارى ھەيە تا من چارەسەرى بگەم؟
 ھاسەرى فېرەون گوتى: چ نازارىك ھەيە لەۋە خراپتر كە من ھەموو رۆژىك لە رۆژى پېشوو پىرتەر دەم و دەورو پىشتى دەم و چاۋم لۆچ دەبن و چاۋەكانم لە رۆژى پېشوو زياتر بە قولدا دەچن، ئەگەر تۆ پزىشكى، دەبى چارەسەرى من بگەى و نەھىلى نەخۆشى و دەردى پىرى بەۋ خىرايىيە من لە بەين بەرى، لە حالئىكدا كە تەمەنم لە سى و پىنج يا سى و شەش سال تىناپەرى.

داىكى موسا خۆى لەۋە بە گەنج تر پىشان دەدا كە ھەبوو، و ئەو لەۋ كاتە دا چل و دوو سال لە تەمەنى تىدەپەرى و دەيزانى كە فېرەونى مېسر يەك سال لەۋ گەۋرەترە.
 ستى، پزىشكى شازنى مېسر، پىاۋىكى كورتە بالاۋ قەلەۋ و قاچى چەماۋە بوون و ھەر كەسەك كە كە چاۋى پىدەكەوت دەيزانى كە لە رەچەلەكىكى لادىيانەيە.
 ستى كە ناۋەكەى لەگەل رەچەلەكىدا رىك نەدەھاتەۋە (چونكە ستى لە مېسرى كۆندا ناۋىكى گەۋرە بوو لادىيانەكان ئەم ناۋەيان لە خۆيان نەدەنا) نە دەبوۋايە پزىشك بوۋايە، چونكە لادىيان لە مېسر، داراييان نەبوو تاجخوئىن و بە پلەى پزىشكى بگەن. ھۆكارى ئەۋەى كە ستى توانى بخوئىن و بىتتە پزىشك ئەۋە بوو كە يەكىك لە كاهىنەكانى مېسر خوازىارى داىكى ئەۋە بوو. ئەو ژنە لە كاهىنى ناۋبراۋ سكى پىرپو و پاشان كە مندالەكەى بوو، مالتاۋايى لە ژيان كرد.
 تەرمى داىكى ستى بى ئەۋەى كە مۆميا بگرئ لە گۆردا نىژرا. بەلام ئەۋە كاهىنە كە مندالى لەۋ ژنە پەيدا بىۋو، ئامادە بوو كە مندالەكە بە داىيەنىك بسپىرى و پاش ئەۋە كە مندالەكە گەۋرەبوو، ناردييە قوتانجانە و ئىدى ستى خوئىندنى تەۋاۋ كرد.

رۆژىك كە موسا تەمەنى بوو بە دە سالان، لە رۆژى دە سالەى ئەۋە، فېرەونى مېسر، ناسراۋ بە ((رامسىسى دوۋەم)) داۋاي ئامادەبوونى ئەۋە مندالەى كرد.
 موسا كورپىكى جوان بوو، قۆتىكى رەشى ھەبوو، و لەپىشەۋەرا، واتە بەسەر نىۋ چاۋانئىيەۋە قۆيان كورت كرد بۆۋە، بەلام بە ھەر دوو لاي سەرىدا قۆى دەگەيشتە سەر ھەردوو شانى و لە پاشەۋەرا دەكەۋتە سەر پىشتى.
 ھەر كەسەك ئەۋە كورپەى دەدى تىدەگەيشت كە ئەۋە مەزن زادەيە و لە بنەمالەى پاشايەتئىيە، چونكە رىك رادەۋەستا و سەرى بەرز رادەگرت و پەروەردەكاران، شازادەكانى مېسريان ۋا فېر دەكرد كە دەبى راست رابوۋەستەن و سەريان رىك و بەرز رابگرن.
 تەنيا شتىكى كە موساى لە مېسريانى نىلى باشوور جيا دەكردەۋە ئەۋە بوو كە لووتىكى گەۋرەى ھەبوو، و لووتى ئەۋە بە لووتى مېسريانى نىلى سەروو دەچوو.
 لەگەل ئەۋەشدا كە تەمەنى موسا لە دە سال تىپەرى نەدەكرد، ھەر كەسەك كە ئەۋە دەدى دەيگوت ئەۋە نەوجەۋانئىكى تەمەن سىزدە سال يا رەنگە چۈرەدە سالە بى و لە ھەمان رۆژى لە داىكبوونى ئەۋە كورەدا كاتىك كە فېرەونى مېسر چاۋى پىكەوت، پىي گوت موسا، دەبىنم كە گەۋرە بووى، پاشان لە خۆى نرىك خستەۋە و دەستى بە سەرىدا ھىناۋ قژە رەشەكەى لاۋاندەۋە و گوتى: داىكت غەمبارە، برۆ بۆ لاي بابتىنى و بە بىنىنى ئەۋە گەۋرە بوونەى تۆۋە دلشاد بىي.
 داىكى موسا ھاسەرى رامسىسى دوۋەمى، فېرەونى مېسر بوو، لەبەر ئەۋە فېرەون بە باۋكى ئەۋە كورپە دادەنرا.
 داىكى موسا لە ھەمان رۆژدا كە كورپەكەى چوۋە لاي فېرەون، تا بە بۆنەى تەمەنى دە سالەى خۆيەۋە بگەۋىتتە ژىر خۆشەۋىستى ويىۋە، پزىشكى خۆى كە بە ناۋى (ستى)يەۋە دەناسرا، بانگ كرده لاي خۆى.

ستی له بهر نه وهی که زانستی پزیشکی خویندبوو دهیزانی تهواوی تاکه کانی مروژ، جا فیرعهون بن یا هاوسهري فیرعهون، یا ههژارتيک بن که پاش مردنيان بچ موميا کردن دهنيزرين، همر دهمرن. ستي، وهک پزيشکه کان، نهو ژن و پياوانه ی که بو چاره سهر دانيان ده کرد به شيوهی مردوو دهيينی، بهلام ههرگيز نهو واقعييه تهی بهوان نه ده گوت و له کاتی قسه کردن له گهل نه خویشان باسی له درهوشانه وهی چاو و روخساری نهوان ده کرد و نهوانی دلگهرم ده کرد.

لهو روژه شدا، پاش نهوه که گوئی له ناخاوتنی هاوسهري فیرعهون بوو گوتی: نهی نیلا هه، من نه مړو له هه موو کاتيک زياتر تو به گهنج دهيينم و که سانيتر روژ به روژ پيرتر دهن به لام تو، روژ به روژ گهنج تر دهيينه وه و بهويپيه که تو به رهو گهنجی دهروزی من به قينم که ههرگيز پیری و تيکشکان به لای تو دا نايه.

هاوسهري فیرعهون گوتی: نهی ستي، پزيشکانيش، ههر وهکو نهوانه ی که ددانی نه خویشان ده کيشن دروژنن!

که سانتيک که ددان ده کيشن ده لين که به شيويه که ددانی نه خویش ده کيشن که نهو که سه ههست ناکا چ کاتيک ددانه که له پوکی هاتوته درئ، و پزيشکانيش ههر ناوا سهره پای نهوه که دهيينن نه خویش روژ له دوی روژ لاوازتر و بچ توانا تر دهين، ده لين که ههر روژ نهو به قهلهوتر و به هيزتر له روژی پيشوو دهيينن، نایا تو منت به مندالتيک وينا کردوه تا وا گومان بکهی من فريوی قسه کانی تو ده خوم؟

نهو ناوينه به که له په نای منو من ههر روژتيک که له ده جار زياتر خوم لهم ناوينه به دا سهير ده کهم، حاليم دهکا که من، هه موو روژتيک له روژی پيشوتر، پيرتر دهيم و توش به من ده لپي که به رهو گهنجی دهروژم و نهوهنده بچ ديقه تی که له باره ی لاوی ههتا هه تايی و خه سلته کانييه وه قسه م بو ده که ی له حالتيکدا که خوت دهزانی ههرچی به سهر زمانت داهات درويه.

ستی گوتی: نهی نیلا هه، نه گهر من له رووی بچ ناگاييه وه بچ نه ده بيم کردوه ليم ببوره، چونکه به راستی من مهرامتيکی ناوام نه بوو.

هاوسهري فیرعهون گوتی: نه گهر ده ته وئ له بچ نه ده بی تو ببورم نهو چرچی و لوجانه ی روخسارم لابه رهو دهرمانتيکم بدهيه روخسارم که نيستا رهش داگه پاره، وهک سهرده مانتيک که پازده ساله بووم ساف و درهوشاوه بيته وه.

ستی گوتی: رهش هه لنگه پانی روخساری نیلا هه، هی زهر داو و سه فراهيه و تو ده بی شل که ره وه بخوی تا نهو زهر داو و سه فراهيه له بهين بچي و پيش خواردن شلکه ره وه مانای ههر له نيستاوه، و پاش نهو پيش، ده بچ تري بخوی و تري بو گه شانه وهی روخسار باشترين دهرمانه. هاوسهري فیرعهون پرسى: تو بو له بهين بردنی چرچی و لوجه کانی روخسارم چ دهرمانتيکم ده ده بيه ی؟

پزيشک دهیزانی هاوسهري فیرعهون، بو نه وهی که بتوانی لوجه کانی سهر روخساری له بهين بيا جوړه ها گپاره و دهرمان به نرخي مفت ده کړي بي نه وهی که نه نجاميکی لي وه گير بکه وي. پزيشکی نیلا هه دهیزانی که لوجه کانی سهر روخساری نهو ژنه له بهين ناچي، له بهر نه وهی که له ناکامی به سالدا چوونی ته مه نييه وه بيهو ههر چنده بو له بهين بردنيان زه حمت بکيشي، نه نجاميکی به ده دست ناکه وي، به لام نه يده توانی نهو قسه بيه به ژنی فیرعهون بلې، چونکه نه گهر بهوی بگوتبايه که زه حمت ته کانی تو بو له بهين بردنی نهو لوجانه ی سهر روخسار بي نه نجام ده مي نيته وه، کاری خوی لای نهو خانه، مانای باشترين نه خویشی خوی له دهس ده دا. ستي که له گزيړانه وه راچو بوو ده يويست کاريک بکا پيگه و متمانهی خوی لای فیرعهون له دهس نه داو له دلی خويدا گوتی: مادام نیلا هه گپاره وه هه توانی خه لکانی ديکه به نرخي مفت ده کړي بوچی خوم گپاره وه هه توانی بو ناماده نه کهم و سودی لي وهر نه گرم؟ ههر بويه گوتی: بو له بهين بردنی لوجه کانی سهر روخساری نیلا هه من هه توانيکی تاييه تی ناماده ده کهم و ده بيه ييم.

هاوسهري فیرعهون پرسى: چ کاتيک هه توانه که ده بيه يي؟

ستی وه لاميدايه وه: ههر نيستا بو هينانی هه توانه که دهروژم تا دهرمانه کانی ناماده ده کهم و ده يانکه م به گپاره وه سبه يني نهو وه ختانه ده بيه ييم و هه موو شه ويک، کاتی خهوتن ده بی بهو هه توانه روخساری خوت چهره بکه ی و به يانيان دوی نه وهی له خه وه لده ستي روخسارت پاک ده که يته وه و له ماويه کی که مدا لوجه کانی روخسارت له بهين ده چن.

له بهر نه وهی نیدی ستي کاريکی نه بوو، نهوی مه ره خهس کردو نهو پياوه کورته بالاو قهله وه رویش و خاتم به خزمه تچيانی گوت تا نهو کاته ی دهرمانی شل که ره وه ناماده ده بچ تري بو بينن تا بيخوا.

له حالتيکدا که شازنی ميسر خه ريکی تري خواردن بوو، موسا چوه لای دايکی و کاتيک هاوسهري فیرعهون چاری بهو کوره کهوت، به خوی گوت: کوره کهم چهند گه وره بوو. پاشان زمانی سکالای کرده وه و گوتی: موسا بوچی منت له چاوه روانيدا راگرت و بو نه هاتيبه لای

من، مهگەر تۆ نەتەدەزانی دایکت نەخۆشە؟ کورەکانی دیکە، ئەگەر بزانیان دایکیان نەخۆشە ساتیتک لە دایکیان جیا نابنەوه، بەلام تۆ نایە لای من و وەك ئەوەی تۆ منت لە بیر چۆتەوه. موسا، ئەو رۆژە ماوەیەك بە نیۆ باخەکانی پاشایەتیدا گەراپوو، نەچوو بوو لای دایکی، بەلام دەیزانی چۆن قسە بکا تا رقی دایکی نارام بکاتەوه و گوتی: ئەی دایکە من هەر بۆ ئەوەی بێمە لای تۆ کەوتەمە و داوات لێ دەکەم لێم توورە مەبەو هەر وەکو پێشان منت خۆش بوو و ئەگەر دواکەوتم بە هۆی ئەوە بوو کە تۆ دەتەوێ من ببینی و هەر کە زانیم بۆ لای تۆ هاتم. ئاخاوتنی نەرم و نیانی موسا، توورەیی دایکی هێور کردەوه، دایکی موسا گوتی: من لێت توورە نەبووم و تەنیا تاوتیک لێت رەنجام و مرۆفە کاتیتک کە نەخۆش دەکەوێ دلی ناسک دەبێ و تۆ کە لە تافی لاری دای ناتوانی تیبگەمی دایکی نەخۆش و پیرۆ ناشرینی تۆ لە چ حالیک دایە. موسا گوتی: تۆ پیرنی بەلکو گەنجی، ناشرین نی بەلکو جوانی و من ژنیك نابینم لە تۆ جوان تر.

کۆری دە سالە ئەوەی دەبگوت دروست لەگەڵ باوەری ویدا یەکبوو، چونکە هەر مندالیکێ بچوک تا ئەو زەمانە لە قۆناغی مندالیدایە، دایکی خۆی لە هەموو ژنانی تر بە جوانتر دەبینی.

لەگەڵ ئەوەشدا کە قسەکە موسا مندالانە بوو و ئەو کورە، ئیلهامی لە گیانی مندالیی خۆیەوه وەردهگرت، بەلام دایکی دلشاد کرد و پیتی گوت: وەرە پێشەوهو ماچم بکە تا منیش تۆ ماچ بکەم. بەلام موسا شەرمی کرد بچیتە پێشەوه و دایکی ماچ بکا. لەو رۆژەدا بۆ یەكەمین جار نیشانی دا کە جیاوازی لە نێوان ژن و پیاودا دادەنێ.

دایکی لە درۆنگی ئەم کورە رقی هەستا و گوتی:

بۆچی نایە پێشەوهو ماچم بکە؟ ئەی من دایکی تۆ نیم؟

موسا لە ترسان بەرەو دایکی چوو و ماچی کرد و دایکیشی کە ناوی ((ئەنخاس ناموون)) بوو ماچیکێ لە روخساری ئەو کورە کرد.

هۆکاری ئەوەی کە موسا بەترسەوه چوو لای دایکی و ماچی کرد، ئەوە بوو کە ئەو لە دانیشتوانی ئەوتی بیستبوو کە ئەو کۆری رامسیسی دووهم نییە و شازادەخانمیکێ کە ئەو بە کۆری خۆی دەزانێ دایکی ئەو نییە، رامسیسی دووهم، پاشای میسر، بە ژنیك و دوو ژن وازی نەهیتا بوو و ئەو ژنی زۆری هیتابوون و لە هەموو ژنەکانیش مندالیی پەیدا بوو بوو.

میسرییەکان دەیانگوت وەك چۆن لە شارە مۆزانەیهکدا هەموو مۆزانەکان لە وەچە یەك مۆزانە مێینە، رامسیسی دووهمیش دەیهوێ ئەوەی تاینیدی ولاتی میسر لە کورەکانی خۆی بن.

رامسیسی دووهم لە کۆشکی پاشایەتیدا ئەوەندە کۆر هەبوون کە نە ناوەکانی دەزانین و نە دەیتوانی قەلافەتی ئەوانی لە بیر بێنێ، و بە جۆریکی پەیتا پەیتاش ژمارە کورەکانی زیاد دەبوون.

هەموو کۆران و کچانی کە لە نیۆ کۆشکی پاشایەتیدا دەژیان بە روالەت خووشک و برای موسا بوون، بەلام موسا ئەوانی بە خووشک و برای خۆی نەدەزانی.

پاش ئەوەی کە دایکی موسا کورەکەمی خۆی ماچ کرد، چەند بۆلە ترییەکی لە ناو زاری هاویشت و جوونی و ئاوی ترییەکانی قووت داو توێکل و دەنکەکانیشی دەرھیتا و خستنییە ناو قاپینکەوه کە لە پەنا خۆی بوو و گوتی: ئایا ئەمە فیرعەون هیچی بە تۆ گوت؟

موسا گوتی: ئەمە کاتیتک کە چومە لای فیرعەون دەستی بەسەرم دا هیتاوی پیتی گوتم برۆ بۆ لای دایکت.

هاوسەری فیرعەون گوتی: ئایا ئەرکی کۆر لە بەرامبەر دایکی ناوایە لەگەڵ ئەوەشدا کە فیرعەون بە تۆی گوتووه بێیە لای من دواکەوتی و منت لەچاوەروانیدا راگرت؟

کورە گوتی: من دوا نەکەوتم و تۆم لە چاوەروانیدا رانەگرت و دواي ئەوەی لای فیرعەون هاتمە دەرەوه هاتم بۆ ئێرە.

شازادەخانم گوتی: لەبەر ئەوەی ئەمە، فیرعەون هیچی بە تۆ نەگوت ئەوا چەند بابەتیك کە دەبێ پیت بلێ، سبە ی پیت را دەگەیهنێ.

موسا نەفرەتی لە رامسیسی دووهم دەهاتەوهو ئەو رۆژەش کە بە بۆنە ی ئەوەی پیتی نابوو تەمەنی دە سالییەوه چوو بوو لای فیرعەون، لە رووی ناچاری و زۆرییەوه بوو. ئەگەر ئەو سەربەست بووایە ئەو رۆژە نەدەچو لای فیرعەون و رازی نەدەبوو کە ئەو دەستی بەسەریدا بەیتنێ.

نەفرەتی موسا لە رامسیسی دووهم لە ترسەوه سەرچاوەی نەدەگرت و ئەو، لەو پیاو نە دەترسا، بەلکو ئەو لە رەفتاری خۆ بەمەزن زانی و توندوتیژی بی سنووری وی نەفرەتی دەهاتەوه، لە حالیکدا کە هەموو میسرییەکان لە رامسیسی دووهم دەترسان.

له میسر، هەر مندالێك كه له دایك ده‌بوو، باوك و دایكى مندالێه كه ناوى رامسیسیان لهو مندالێه دهن، به‌لام نەك له رووی خۆشه‌ویستی بۆ فیرعه‌ونى میسر، به‌لكو له ترسى ئەو.

هەر میسراییهك كاتیك كه ده‌یوو‌یست ناوى ئەو به‌یئێنێ ده‌یگوت ((خوا پاشا)) و له دله‌وه ده‌رى ده‌پێرى كه ئەو خواجه‌كى خراپه!

مووسا ناوى خوا پاشای به‌سه‌ر زماندا نه‌ده‌هات. مووسا ناماده نه‌بوو رامسیسى دوهم كه به باوكی ئەو داده‌نرا به خوا بزانی. به ئەگه‌ریكى به هێزه‌وه نكوئى ئەو كورپه، له نه‌فره‌ت هاتنه‌وه‌ی به‌رامبه‌ر رامسیسى دوهم سه‌رچاوه‌ی ده‌گرت.

هەر به‌و جۆره‌ی كه مووسا ناماده نه‌بوو رامسیسى دوهم به خوا بزانی، نه‌شیده‌ویست دایكیشی به ئیلا‌هه بزانی.

چهند هه‌فته‌یه‌ك پێش ئەوه كه مووسا بچێته لای دایكى، له‌گه‌ڵ سێ كەس له شازاده‌كان كه كورپی رامسیسى دوهم بوون و له‌به‌ر ئەوه‌ی كه به‌ براى ئەو ده‌ژمێردران سه‌رگه‌رمى یارى كردن بوو.

مندالێه‌كان له یه‌كێك له راره‌وه‌كانى كۆشكى پاشایه‌تى سه‌رگه‌رمى یاری‌كردن بوون. لهو راره‌وه‌دا چهند ستوونێكى به‌ردین هه‌بوو كه به‌رزاییان ده‌گه‌یشته چل فووت (زیاتر له سێزده مه‌تر) له سه‌ره‌وه‌ی هه‌ركام لهو ستوونانه‌وه كوتالێ جوان و گران تا ده‌گاته سه‌ر زه‌وى، هه‌لواسرابوون و یه‌كێك له شازاده‌كان كه كورپێكى یازده سا‌له بوو پێش‌نیاری كرد كه به یه‌كێك لهو ستوونانه‌دا بچێته سه‌ره‌وه و گوتی: من ده‌مه‌وى بزانم كێ له ئێمه ده‌توانێ زووتر خۆی بگه‌یه‌نێته سه‌رى سه‌ره‌وه‌ی ستوونه‌كه.

مووسا كه ته‌ماشای ده‌كرد ئەو ستوونه زۆر به‌رزه، ئاره‌زوویییه‌كى له خۆیدا نه‌ده‌دى به‌شدارى لهو پێش‌پێش‌كێیه‌دا بكا. یه‌كێكى دیکه له شازاده‌كان هه‌روه‌ك مووسا له به‌شدارى‌كردن لهو پێش‌پێش‌كێیه‌ خۆی بوو. به‌لام ئەو كورپه یازده سا‌له و یه‌كێكى دیکه‌ش كه هاوته‌مه‌نى مووسا بوو پێش‌پێش‌كێیه‌ بچنه سه‌ره‌وه‌ی ستوونه‌كه، ئەوان، له دوو لای ستوونه‌كه‌را، ئەو كوتالێه‌ی كه له سه‌ره‌وه‌را تا خوارێ به‌ردرابۆوه، گرت و چوونه سه‌ره‌وه.

مووسا له دلى خۆیدا ده‌یگوت ئەو كورپه كه یازده سا‌له ته‌مه‌نیه‌تى و به‌ستوونه‌كه‌دا ده‌چێته سه‌رى، خواى ئاینده‌یه، چونكه پاش ئەوه‌ی كه رامسیسى دوهم رو‌یشته دنیای ئەولا (مانای مائتا‌واى له ژيان كرد) ده‌بێ كورپی گه‌وره جیگای بگه‌یته‌وه و ئەو كورپه، له هه‌موو كورپه‌كانى رامسیسى دوهم گه‌وره‌تره.

برای مووسا، مانای هه‌مان ئەو كورپه یازده سا‌له‌كه خۆی گه‌یاند سه‌ره‌وه‌ی ستوونه‌كه، له ناکاو ئەو كوتالێه كه ئەو ده‌ستى پێ گرتبوو و پێیدا ده‌چوه سه‌رى، له ده‌ستى ترازو كورپه كه‌وته خوارێ.

لهو ساته‌ی كه كوتالێه كه له ده‌ستى كورپه‌كه ترازو تا ئەو كاته كه كورپه یازده سا‌له‌كه كه‌وته سه‌رزه‌وى به‌رد ریژ‌كراوى راره‌وه‌كه له تراوكه‌یه‌ك زیاتری نه‌خایاند، به‌لام له‌به‌ر چاوى مووسا ئەو ساته درێژ ده‌هاته به‌رچاو.

كورپه پاش كه‌وتنه خواره‌وه‌ی، به سه‌ر مێش‌كیدا كه‌وته سه‌ر به‌ردرێژه‌كه و سه‌رى ته‌قى و خویڤن فیچقه‌ی كردو ئیدی جوولێه‌ی نه‌كرد.

مووسا به حه‌په‌سان و وه‌حشه‌ته‌وه له لاشه‌ی كورپه‌كه‌ی ده‌روانى و له دلى خۆیدا ده‌یگوت: ئەمه بوو خواى ئاینده و ئەو كه‌سه‌ی كه ده‌بوایه جیگای رامسیسى دوهم بگه‌ی و له جی‌ی ئەو بچێته خوا؟

مووسا له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا كه ته‌مه‌نى له ده سا‌له زیاتر تێنه‌ده‌په‌رى، به شیوه‌یه‌كى ته‌موم‌ژاوى تێده‌گه‌یشت كه خواى ئاینده‌ی میسر نابێ ئاوا بێ و له ناکامی كه‌وتنه خواره‌وه‌ی له به‌رزایی ستوونێكه‌وه گیانى له ده‌سدا.

مردنى جینی‌شینی میسر، ئه‌ویش به‌و وه‌زعییه‌ته‌وه، مانای له ئەنجامی ئاره‌زوویییه‌كى مندالێه‌وه، بووه مایه‌ی غه‌مبارى هه‌ندێك له دانیش‌توانی كۆشكى پاشایه‌تى، به‌لام كاریگه‌رى زۆرى له‌سه‌ر رامسیسى دوهم داننا و ته‌رمه‌كه‌یان مۆمیا كرد و له رۆژئاواى رووبارى نیل له‌سه‌ر زه‌وینێك كه تاییه‌ت به گۆرستانى سو‌لتانه‌كان و شازاده‌كان بوو، به خاكیان سپارد و پاشان كه‌سانێك كه له كۆشكى پاشایه‌تى بوون ئەم رووداوه‌یان له‌بیر چۆوه.

به‌لام مووسا له بیری نه‌چوو، چونكه ئەو خۆی كه‌وتنه خواره‌وه‌ی كورپه‌كه و ته‌قینی سه‌رى و مه‌رگی ئەوى دیبوو. ئەو هه‌ر جارێك كه له حالێ ته‌نیابیدا ئەو دیمه‌نه‌ی ده‌هاته‌وه یاد، ده‌له‌رزى. هۆیه‌كى دیکه كه به‌به‌سته‌تى له‌وه ده‌كرد كه مووسا ئەو رووداوه‌ فه‌رامۆش بكا، ئەوه بوو كه بیری ده‌كرد‌وه كورپێك كه خواى ئاینده‌یه نابێ به‌و شیوه‌یه بمرئ و خواى ئاینده له‌به‌رامبه‌ر مه‌رگدا ده‌بێ پایه‌دارى هه‌بێ.

مووسا ته‌نیا مندالێك بوو و هی‌مان هێزى ئەق‌ل له‌ودا ئەوه‌نده گه‌شه‌ی نه‌كرد بوو كه بتوانێ به‌ه‌لگه‌ی ئەق‌لانییه‌وه تیب‌گا كه خواى ئاینده نابێ ئاوا به‌و شیوه‌یه بێ و به جۆرێكى ته‌موم‌ژاوى بیری ده‌كرد‌وه كورپێك كه له ئاینده‌دا بچێ به‌خوا نابێ به‌و ساناییه گیانى له ده‌سدا.

دايكي موسا ويرا به قسه كردن له گهڼ كوره كهي تريشي ده خوارد و دواي نهوه كه چهند بوليك تربي خوارد، گوتي: موسا، تو، سبهی له گهڼ من، لای پاشا ناماده دهبی و من سبهی بهیانی نارایشگهري خوم دهنيرم تا قوی تو نارایش بکا و بهسهر قوتوه گهردی هاراهوی زير پهخش بکا تا قوت بریسکه بداتوه و گهردانهی خوشم دهنيرم تا بهملتهوه ههلبوواسن، له بهر نهوهی تو نیستا گهره بووی و ده توانی گهردانهی من به ملتهوه ههلبوواسی و سهره پای نهوهش كه تو له ده سال زیاتر نی گهشهی تو له كورانی ده ساله زیاتره. سهره پای گهردانه، من دهسته ندی پیرۆزی ((نامون)) یش دهنيرم و نهوه دهسته نده له دايكمهوه گهیشته دهستی من.

پاش نهوه كه تو یان رازاندهوه و گهردانه یان به ملتهوه ههلبوواسی و دهسته نديان له دهستت بهست، پیلایوی زیوینیش كه ههته دهكهنه پیت و تو دهینن بو ئیره و من و تو پیکهوه دهچینه لای پاشا.

موسا گوتي: نه مرۆ من لای ((پاشا)) بووم و پیویست ناکا سبهی بچمهوه لای.

شازاده خانمی میسری گوتي: نه م قسه یه مه كهوه هه موو شازاده كان ههز دهكهن بچنه لای ((خوا پاشا)) و تو كه نه م بهخته ورییهت له دهسدایه ناتوهی سوودی لی وهریگری؟ موسا پرسی: نایا چوونی من بو لای ((خوا پاشا)) به بونهی گهیشتنی ته مه نم به ده سالی بهس نییه تابه یانیش دووباره بچمهوه بو لای؟

شازاده خانم گوتي: تو نه مرۆ به بی نارایشگهري قوی سهر و بی گهردانه و دهسته نده و بی پیلایوی زیوین چوویه لای پاشا و نهویش نهو شتهی كه ده بووايه پیت بلای نهیگوتوه و نه م مهسه له یهش نهوه ده گه یه نی كه تو سبه یینیش ده بی بچیهوه بو لای نهوه.

موسا بیدهنگ بوو و دیار بوو كه كوره كه، دهیه وی شتیك بلای، بهلام دوودله و نازانی نهوهی كه دهیه وی بیلای دهری بری یا نا. دوا جار گوتي: من لهو رووهوه له خوا پاشا دهترسم كه ((دووباره من بختهوه ناو نا)).

كاتیك شازاده خانم نه م قسه یه ی له ده می كوره كهوه گوی لی بوو به جوریك حاله تی تیک را بوو كه موسا له م گورانه له ناکاوه به سهختی تووشی وه حشهت هات. موسا سهره پای كه م ته مه نیشی شوینه واری وه حشهت و ناو میدی له قه لافه تی دایكیدا بینی و سهری خوی داگرته خورای.

نه غحاس نامون گوتي: موسا كي نه م قسه یه ی به تو گوت؟

موسا ههر ناوا سهری بو خوارهوه داگرته بوو و وهلامی نه دایه وه.

نه غحاس نامون گوتي: نایا كاهیینی كۆشکی پاشایه تی نه م قسه یه ی پی گوتي؟ نه گهر نهوه، نه م قسه یه ی به تو گوتی من به ههر دوو دهستی خوم سهری له لهشی جیا دهكه مه وه.

موسا گوتي: نا دایه. نادایه، نهوه نه م قسه یه ی به من نه گوتوه.

نه غحاس نامون گوتي: من دهزام كاهیینی كۆشکی پاشایه تی پیویکی رارا و قسه كۆكه ره وه و بهرده وام بو فیتنه گپری له بۆسه دایه و من ده بی پیی بسهلمینم له نیوان من كه یه ك نیلاهه م و له نیوان نه ودا جیاوازییه کی زور هه یه و نهو ناتوانی دژی من پیلانگیگری بكاو به کامی سهرگه و تن بگا.

موسا به وه حشه ته وه گوتي: دایه... من دلنیات دهكهم كه نه م قسه یه م له كاهیینی كۆشکی پاشایه تی نه بیستوه.

شازاده خانم گوتي: كهوا بوو لهو حاله دا یه كیك له ژنانی بی نرخ كه شهوانه هاو نشینی براكه من له تینی ئیره یی خویاندا نه م قسه یه یان به تو گوتوه، چونكه چاویان بهرابی نادا كه من كورپکی وهك تو م هه بی.

موسا گوتي: نا دایه هیچ كام له وانه نه م قسه یه یان به من نه گوتوه.

نه غحاس نامون گوتي: نایا نابی من تیبگه م تو نه م قسه یه ت له كي بیستوه؟

موسا به دوو دهست چاوه كانی گرت و گوتي: من ناتوانم پیت بلیم نه م قسه یه م له كي بیستوه؟

نه غحاس نامون له تینی تووره ییدا له جینی خوی دهرپه ری و به شیوه یه ك هورژمی به ره و موسا برد كه كوره له ترسا هاواری كرد.

هاواری موسا بووه هوی نهوهی كه له نیو دلی شازاده خاندا بهزه بی بهسهر تووره ییدا زالبی و له جیاتی نهوهی موسا بهزه وی دابدا و به پیلاقه بکه ویتته سهری، دهستی گرت و به توندی رایوه شانده و گوتي: تو نه مرۆ ئیدی مندالی نی، بهلكو كورپکی ده ساله ی و هه ندیک له پاشا كانی پیشوی میسر پیش نهوهی ته مه نیان بگاته ده سالی له سهر تهختی پاشایه تی دانیشتون.

تو كه ته مه نت بوته ده ساله ده بی خهسله تی مندالی له خوت دوور بچیه وه و خهسله تی پیوانه له خوتدا بنیات بنیی و بزانی كه ژماره یه کی زور له خهلكی جیهان دروزن و هه ندیک له وانه بو فیتنه هه لایساندن درۆ دهكهن. هه ندیک کی دیکه درۆ دهكهن تا نازاری خهلك بدهن.

هەندىكى تر بۆ ئەوئى لەبەر چاوى كەسانىتر خۆيان بە گەورە پىشان بەدەن درۆ دەكەن. ئەم قەسەيە كەبەتۆيان گوتووه درۆيە، درۆيە، و تۆيان لە ناو نەگرتۆتەو تە هاوسەرم تۆ بختەو تە ناو ناوئە!

من تا ئەمپۆ بە تۆم نەگوتووه باوكى تۆ كىيە و من وام پىشان داوه كە باوكى تۆ رامسىسى دووئەمە و ئەمروۆ هەريپت ناليم كە باوكت كىيە و بۆ بىدەنگىي خۆشم بەلگەي تايبەتم هەيە، بەلام تۆ نايى لە خواپاشا بترسى و وا خەيال بەكەي كە ئەو تۆ بە ناو دادەدا. گەرچى ئەو فەرمانرەواي ئەم ولاتەيە، بەلام كاتىك لەگەل ئەودا قەسە دەكەي تىدەگەي لەگەل كەسانى ئاساييدا جىوازي نىيە و ئايا ئەمپۆ كە لەگەل تۆدا قەسەي كەرد نازارى پىگەياندى و تۆي ئەشكەنجە دا؟

موسا گوتى: نا! شازادەخانمى مىسرى گوتى: ئەو سبەينيش هەر ناوا دەبى و نازارى تۆ نادا. من فيرعەون چاك دەناسم و دەزائم كە دەربارەي تۆ رق و توورەي پىشان نادا. لەگەل ئەوئەشدا كە باوك مەقامى خوايى هەيە من بچووكترين ترسم لەو نىيە، بەلام دەزائم كە ئەو چاوى لە منەوئەيە تەنانت دەتوام بليم كە ئەو ليشم دەترسى. بە هەر حال، من لە لايەنى فيرعەونەو تۆ ناسوودە خەيال دەكەم و دووبارە پىت دەلیم كە ترست لەو نەبى و ئىستا من بەتەنيا بەجى بىلەو برۆ بۆ خۆت يارى بكە.

بەلام موسا لە جىي خۆي نەجوولاو بە چاوه گەورەو رەشەكانى خۆيەو لە شازادەخانمى دەروانى.

ئەغاس ناموون پرسى: بۆچى نارۆي يارى بكەي؟
مندالەكە بە كەمىك دوولئىيەو گوتى: دەمەوى پىرسم ئايا پاشا خوا كە هاوسەرى تۆيە، باوكى منە يان نا؟

ئەغاس ناموون كاتىك ئەم قەسەيەي گوتى لى بوو بە تووندى لە روخسارى كورەكەي روانى و گوتى: تەنيا شت كە من دەتوام لە وەلامى تۆدا، ئەي كورەكە كە بىلیم ئەوئەيە لىرە بە دواوه هەرگىز ئەو پىرسىارە لە من مەكە.

لەو مەسەلەيەدا گومانىك نىيە كە من داىكى تۆم و منيش هەرەكو فيرعەون مەقامى خواييم هەيە و هىچ كەمىك نايى پىسارىك لە من بكا كە ماىەي بى تاقەتیی من بى هەر چەندە پىسارىكەر كورى منيش بى و ئىستا ئەي كورە لاپرسەنەكە، من بەتەنيا بەجى بىلە. موسا هەنگاوپكى بۆ دواوه ناو ئىنجا پىشتى كرده شازادەخاتم و رۆيشت.

پاش رۆيشتنى كورەكە، ئەغاس ناموون كە لە قەسەكانى موسا لە گۆ بىرانەو را چوو بوو، پەناي بۆ سەر تەختەكەي بردو لەوئەختەي ئەو كە رۆيكت كورەكەي، موسا، لە دەسبدا كەوتە گريان.

موسا دواي ئەوئەي لە داىكى جىابۆوه بە نارەحەتییەو چوو ناو باخى پاشايەتى و بە هەنگاوى خىرا، بى نامانج، لە لايەكەو بۆ لايەكى دىكە دەچوو و لە ناكاو دەنگىكى گوتى لى بوو كە گوتى: موسا، بۆ ئەوئەندە توورەي و لەبەرچى سەيرىكى پاشەوئەي خۆت ناكەي؟
موسا ئاروى داىووه و كاهينى كۆشكى پاشايەتى دى. كاهينى كۆشكى پاشايەتى، لە سەرەوئەي پلىكانەكانى يەكىك لە كۆشكەكان كە دە پلەي هەبوو، لە بەر سىبەر دانىشتبوو و سەيرى ناو باخى دەكرد و موسا بىنى كە ئەو كاهينە شتىكى لە ناو دەست داىە و يارى پى دەكا و ئەو زانى كە ئەو شتە ((مور)) ە.

((مور)) كە ئەمپۆ شتىكى نايابە، لەو سەردەمەدا زۆر بوو و لە دەوئەكانى بىبابان بە تايبەتى لە نىمچە دورگەي سىنا و رۆژەلانى مىسر بە دەست دەهات و دەيانگواستەو بۆ مىسر و بەكاهينانان دەفرۆشت و ئەوان بۆ بۆغۆشكردنى پەرستگاكان و خۆيان، كەلكيان لە مور وەرەگرت.

كاتىك موسا رووى وەرگىرا، كاهينى پاشايەتى بە پىكەننەوئە گوتى: بۆچى نارەحەتى و خۆت دەخۆيەو ئايا پىت خۆشە كە من ناوى تۆ بە شازادەي خۆخۆرى مىسر ناوبنيم؟
موسا كە بە هەنگاوى لە سەرخۆ لەو پلىكانانە نزيك دەبۆوه كە كاهين لەسەرى دانىشتبوو، گوتى: نا ئەي پىرۆز ئەم ناو لە من مەنى.

كاهينى كۆشكى پاشايەتى پىكەنى و گوتى: تۆش من بە ناوى پىرۆز بانگ مەكە، چونكە پىرۆز كەسپكە كە مردوو بى و ئەويش بەومەرجهي كە لاشەكەي مۆميا بكەن تا بىنيتەوئە ئەگەر نا پىرۆز نايى و ناوى من بەوشىوئەيە كە خۆت دەزانى ((ناموون تپ)) ە.

لەو دەمەدا، موسا، گەيشتە سەر ئەو پلىكانەيەي كە كاهين لەسەرى دانىشتبوو و كاهين، كەمىك مورى كە لە نىو دەستىدا بوو، بەسەر پىي موسادا پرژاند و پىي گوت: وەرە سەرەوئە.

مندالەكە، دە پلىكانى تەي كەرد تا گەيشتە لاي كاهين. ئەم پىاوه روحانىيە بۆنى گولوى لى دەهات و كاهين گوتى: ئايا دەزانى پىش ئەوئەي تۆ لە داىك بىي، من، داىكى تۆ ئىلاھە ئەغاس ناموونم دەناسى و سەرەراي ئەو كە ئىلاھە بوو منيش كاهين بووم، چونكە بە پىاويكى لاو دادەنرام جارەها سەيرى ئەوم دەكرد.

مووسا وەللامىكى كاهىنى نەدايەوۈە و پىاۋەكە گوتى: باشە ئەى شازادەى مىسىرى، ئىستا پىم بلى ھۆى توورەى تۆ چىيە؟

مووسا وەللامىدايەوۈە: من توورە نىم.

كاهىنى كۆشكى پاشايەتى: لە وانەيە توورە نەبى، بەلام بە شىۋەيەكى حەتى ناپرەحەتى و ئەم ناپرەحەتتەيە. ھۆيەكى ھەيە.

مووسا گوتى: من ناپرەحەت نىم!

كاهىن گوتى: ئەم نكولېكرەنەى تۆ درۆيە و درۆيەكى شاخدارىشە، چۈنكە من شۆيەنەوارى ناپرەحەتى لە قەلەفەتتە بە باشى دەبىنم و ئەگەر تۆ، ئەقەلت ھەبوۋايە دەترانى كە لە دۆستايەتى ناموون تپ دەتوانى كەلك وەرېگرى. لەبەر ئەو ھۆى ناپرەحەتى خۆت بە من بلى تامن ھۆكارى ئەو ناپرەحەتتەيە نەھىلم.

مووسا گوتى: ئەى ناموون تپ تۆ گوتت كە لە رابردوودا دايكمت دەناسى، ئايا وايە؟

كاهىن وەللامىدايەوۈە: وايە.

مووسا پرسى: ئىستا دەمەوئ لە دۆستايەتى تۆ كەلك وەرېگر و لەبارەى دايكەمەوە پرسىارىكت لى بكم.

كاهىن گوتى: پېرسە.

مووسا گوتى: ئەى ناموون تپ، ئايا تۆ دەزانى من لە چ كاتىكدا لە دايك بووم؟

ھەر كە كاهىن ئەم قسەيەى لە دەمى مووسا وە گوئ بو قەلەفەتى گۆراو برۆكانى لىك كېشانەوۈە گوتى: ئەى مووسا، بۆ من ژنىكى مامام تا بزائم ھەر ژنە لە چ كاتىكدا مندالى بوو و ئايا كاهىنلىك دەتوانى لە بارەى ئەم جۆرە رووداوانە زانىارىيەك رابگەيەنى؟ برۆ و بۆ خۆت يارى بكم.

كۆرەكە كە بۆ گوتوبىژ لەگەل كاهىن سەر كەوتبوو سەر پلىكانەكان، گەرپايەوۈە و پاش ئەو كە چەند پلەيەك ھاتە خواری، كاهىن سەرئىجى دا كە مووساى رەنجاندوۈە و لە ناكامى رەنجاندنى ئەو ترسى رى نىشت، چۈنكە مووسا شازادەيەكى مىسىرى بوو و ناونىشانى رەسمى شازادەى مىسىرى ھەبوو.

ناموون تپ نەيدەتوانى پىشېينى بكا كە لەنايندەدا چ دەبى و بە خۆى گوت: لە وانەيە رۆژلىك دابى ئەو كۆرە كە ھىشتا مندالىكە، لە مىسر بىتتە خاۋەن دەسەلات و لەو رۆژدە،

ھەر كاتىك كىنەى دەرھەق بەمن لە دل دابى، لەسەر من گران تەواو دەبى. ئەو بو كە بەرپىز و ناۋازىكى خۆشەويستى نامىزەوۈە گوتى: ئەى شازادەى مىسىرى، كەمىك راۋەستە.

مووسا راۋەستا و روى كۆرە كاهىنى كۆشكى پاشايەتى.

ناموون تپ گوتى: ئەى شازادەى مىسىرى، تۆ چ كاتىك دەگەيە تەمەنى باقى بوون و دەبى بە پىاۋ؟

مووسا گوتى: ھەر ئىستا من پىاۋم و گەيشتوۋمەتە تەمەنى باقى بوون.

كاهىن گوتى: ھەر كاتىك من يەقىنم بۆ پەيدا بوو كە تۆ پىت ناۋەتە ناۋ قۇناغى پىاۋەتتەيە، لە بارەى ئەو مەسەلەيە كە ئىستا پرسىارت كۆر، زانىارىت دەدەمى.

مووسا گوتى: ئايا ئەو زانىارىانە ئىستا بە من نالىنى؟

كاهىن گوتى: نا!

مووسا پرسى: ئايا ھىشتا من بە شايانى ئەو نازانى ئەو پرسانە بە من بلىنى؟

كاهىن گوتى: من تۆ بە شايان دەزائم و چۆن دەكرى من شازادەيەكى مىسىرى بەشايان نەزائم.

مووسا پرسى: ئەى بۆجى پىم نالىنى؟

كاهىن گوتى: ئەى شازادەى مىسىرى، لەبەر ئەو ئىستا پىت نالىم كە تۆ ھىمان مندالى و ناتوانى شتىك كە لە يەكىكى دىكەوۈە بىستوتە پىارىزى و ۋەكو ھەموو مندالانى دىكە خۆت بەناچار دەبىنى ئەوۋى كە لە منت بىستوۋە بە كەسانى ترى بلىنى. ئەم پرسەش لە ناستى لىۋەشاۋەيى تۆ كەم ناكاتەوۈە و خواكانىش كە يەك بە دواى يەكدا لە مىسر پاشايەتتەيان كۆرۈۈە تا كاتىك كە مندال بوون نەياندەتوانى زمانى خۇيان رابگرن و ئەوۋى لە كەسىكى دىكەوۈە گويان لى دەبوو بە وانى تريان دەگوت. ئەم مەسەلەيە جارى واپوۋە كە بۆتە مايەى ئەوۋى بۆ خودى ئەوانىش رووداۋى نا ھەموار بىننىتە پىشەوۈە.

مووسا تىگەيشت ھىشتا ئەو پىاۋە نامادەنىيە زانىارىيەك كە لەبارەى لە دايكبوونى ئەو ھەيەتى بەسەر زمانىدا بى پىداگرى نەكردو لە پلىكانەكان ھاتە خوارەوۈە.

لاى رامىسى دووم

لەو بەروارەى، كە دەبووايە موسا و دايكى بە جۆرىكى رەسمى لەلايەن رامىسى دووم
فیرعەونى میسرەو دیدەنى بکرتین، چل و سئ ساڵ لە تەمەنى فیرعەون تیدەپەرى و بیست و
شەش سالیش بوو پاشایەتى دەکرد.

دیتھاتیانى میسر دەیانگوت هەرگیز پاشایەك وەك رامىسى دووم لە سەر تەختى پاشایەتى
میسر دانەنیشتووه. گوتەكەشیان لە چەندین رووه راست بوو: یەكەمیان ئەو بوو كە
فیرعەونەكانى میسر هەموو بارىك و لاواز بوون، لە حالێكدا كە رامىسى دووم پیاویكى
بالابەرز و چوارشانە و بە هیژ بوو.

دووم ئەو بوو كە فیرعەونەكانى میسر لە خواردن و خواردنەویدا لە رووى ناچارىیەو
ریجیمیان لە خواردن دەکردو بە ھۆى لاوازی بەدەنیانەو نەیانەتوانى خواردن زۆر بھۆن، بەلام
رامىسى دووم بەردەوام بە نیشتیای تەواووه خواردنى دەخوارد.

سێیەم ئەو بوو كە فیرعەونەكانى میسر، كە لە وانەییە بە ھۆى لاوازی لەش و لاریانەو
بووی، لە بەرامبەر ژناندا بێ ئارەزوو بوون، بەلام رامىسى دووم، هەر بەھەمان شێو كە
بەردەوام بۆ خواردن، نیشتیایەكى باشى ھەبوو، ئاواش بۆ ھاوئیشینی لەگەڵ ژناندا ھەمیشە
نامادە بوو.

فیرعەونى میسر، باوەرى وابوو كەسێك كە دەپەوی ئاوى خۆى بەھێلێتەو دەبێ ئاوى خۆى، بە
بەرد، نەمر بكا، چونكە جگە لە بەرد، ھەموو شتیكى دیکە لە بەین دەچێ و ھەر بەو ھۆیەو لە
میسر تەلاریكى لەبەرد بنیات نا كە بە گوتەى میسریمان ئەگەر كەسێك ماوەى دە سالی لەو
تەلاردا بەسەر بردبا نەبەتوانى ھەموو جیگایەكى تەلارەكە ببینی و یەكێك لە تەلارە
بەردینەكانى ئەو پەرستگایە ئەمەو ئەمەو بەئاوى ((ئەبو سەبیل)) دەناسرێ.^(۱)

(۱) لە بەر ئەوێ لە میسر لە سەر شەتى نیل بەنداوتیکیان دروست کرد و ئاوى ئەو بەنداو پاش ماوەیەك
(ئەبو سەبیل) ی وەرژێر خۆى دەدا، رێكخراوى (یونسكو) ھاتە پێشەو و بە بودجەییەكى نزیك بە چل

دەبێ ئەو بەسەلمێترى كە تیۆرى رامىسى دووم تاییەت بەو كە دەبێ مەوێ ئاوى خۆى بە
بەرد نەمر بكا، راست بوو، چونكە ئەمەو، كەمتر فیرعەونێك ھەییە كە بە ئەندازەى رامىسى
دووم ناسراوین و بینا بەردینەكانى ئەو، ئاوى و بیان بۆ ھەتاهەتایە لە مێژوودا تۆمار كەردووه.

رۆژى پاشتر كە دەبووايە موسا بە ھاوڕێییەتى دايكى بچیتە لای فیرعەون، دايك و كور پێ
یان نایە ئاوى بە شێك لە كۆشكى پاشایەتى كە تا ئەو رۆژە موسا نەى دیبوو.

موسا كە لەگەڵ دايكى دەڕۆشیت، پاش چوونە ژورەوێ ئەو بەشەى كۆشك، چووه ئاوى
تەلاریكەو كە لەبەر فراوانیەكى تووشى وەحشەت ھات. درێژى ئەو تەلارە بەپێوەرى ئەمەو
پەنجە مەتر و پانییەكەى چل مەتر و زەوى تەلارەكە بە بەردى رەش كە بە تاییەتى لە میسر
سەررو (باشوورى میسر) وە دەیانھێنا فەرش كرا بوو. موسا چەندین جار ئەو كەشتییانە كە
بەردى رەشیان ھەلگرتبوو، و لە نیلى سەرروو دەھاتن و بە بەرامبەر وى دا تیدەپەرین و
دەڕۆشیتن، دیتبوو.

تەختى فیرعەونى میسر، لە پێشەوێ ئەو تەلارە فراوانە بوو و لە دوو لای تەختەكە دوو
ستوونى بەرز و ئەستور بەرچا و دەكەوتن و راقەى جەنگەكانى رامىسى دووم بەختى
نیگارین لەسەر رووى ئەو ستوونانە نووسرا بوون.

خودى تەخت، لە رووى دروست كەردنەو، لە تەختى سولتانە كۆنەكانى میسر دەچوو و
بریكەى ئەو گەوھەرانی كە لە تەختەكە درابوون چارى كەم حوكمیان ماندوو دەكرد.

لە پشەوێ تەخت، بەسەر رووى دیواری تەلارەكەو، جۆرىك تابلۆ نەخشكراو بە زێرى
بەرچەستە دروستكراوو كە رامىسى دوومى لە ئاوى گالیسكەییەكى جەنگیدا پیشان دەدا. ئەو
تابلۆ بەرچەستەییە دەمەنێك بوو لە جەنگى رامىسى دووم لەگەڵ قەومى (ھاتى) و لەو
جەنگەدا فیرعەونى میسر، سواری گالیسكەییەكى جەنگی بوو بەشدارى لە شەردا دەكا.^(۱)

كاتێك موسا بە ھاوڕێییەتى دايكى چووه ئاوى تەلاریكەو كە تەختى پاشایەتى لیبوو، بینى
رامىسى دووم لە سەر تەخت دانیشتووه و تەلار، پرە لە ژنان و پیاوانى كە بەپێى پلەى خۆیان

میلیۆن دۆلار، پەرستگای (ئەبو سەبیل) یان، كە كۆتەلە بیست و ھەوت مەترییەكانى رامىسى دووم
دەكەوتتە بەرامبەرى، پارچە پارچە كەردو بۆ نوختەییەكى بەرزبان گواستەو تا لە بن ئاوى نیلدا ((لە پشتى
بەنداو كەو)) نقوم نەبێ (و.ف)

(۲) میلیلەتى ھاتى، لە ولاتى تورکیای ئیستادا دەژیان و دەلێن یەكەمێن قەومێك كە ئاسنى بەكارھێنا،
میلیلەتى ھاتى بوو. (و.ف)

مۆلەتپان ھەبوو لە تەلاری دیداری گشتی پاشایەتیدا پینکەوھە نامادە بن. موسا لە نیوان ئەواندا، ژمارەیکە بیانیشتی دیت و بە دیتنی بەرگ و پۆشاک و ئارایشی قژی سەریان سەرسام بوو.

لە نیو ئەو تەلاردا ھەموو ئەوانەى که نامادەبوون، لەوانە خودی موسا، خاوەنى کەرەسەى جوانکاری بوون جگە لە خودی فیرعەون.

ئەو نەگەردانەى لە ملدا بوو نەدەستبەندى لە دەستى بوو، تەنیا یەك تاجى سادەى زێرین بەسەرییەو دەبینراو بەپێى نەرىت داسیكى زێرین که بەنیشانى پاشایەتى دادەنرا لە نیو دەستیدا بوو.

کاتیک موسا چوو نەو ئەو تەلارەو، تېگەپشت که بۆجى دایكى بەوى گوت که دەبێ ئەو رۆژە لای فیرعەون نامادە بێ، چونکە ئەو رۆژە، دیداری گشتی بوو و فیرعەونى میسر دەیتوانى موسا و دایكى بە جورىكى رەسمىی ببینى.

جل و بەرگی فیرعەون لەو رۆژەشدا لە جل و بەرگی تەواوى ئەوانەى که لە تەلار نامادە بوون سادەتر بوو و جلیكى لە کەتان چنراو لەبەرودا دەبینراو موسا بە ھۆى کەم تەمەنییەو نەیتوانى تیبگا که جل و بەرگی فیرعەون لە دەسەلاتى وییەو سەرچاوەى گرتوو و تەنیا ئەو کەسەى که خاوەنى دەسەلاتى مووتلەق بێ ئەو دەتوانى ناوا سادە جل و بەرگ بپۆشى.

رەنگە درەوشاوەر جۆریەجۆرەکانى ئەو تەلارەو جلویەرگی کەسانیک لە لەوى نامادە بوون و بۆنى گولۆ و تابلۆی بەرجەستەو زێرین که لە پشت تەختى پاشایەتییەو دەکەوتنە بەرچاوە بە جۆریک موسایان سەرقالکردبوو که بۆ چەند ساتیک لە دیتنى فیرعەون دواکەوت. بەلام دیسانەو چاوەکانى خۆى لە روخسارى رامسیسى دووهم برى و ئینجا لە دایكى روانى و بە خۆى گوت: بێ دوودلێ، دایكى من لە رەجەلەكى رامسیسى دووهمە و لیکچوونى چاوە برۆ و لووتیان، کەھى ھەردووکیان بچوون، گومانیک لەبارەى ھاوینجى بنەمالەى ئەوان ناھیلێتەو.

لە حالیکدا کە موسا لە فیرعەونى دەروانى، رامسیسى دووهم چاوى بە ھاوسەرەکەى خۆى ئەغناس ناموون، و کورەکەى کەوت.

موسا وای پێشبینى دەکرد لەبەر ئەوھى کە رامسیسى دووهم بە خوا دەزانن و ئەو، لەو رۆژەدا بە جۆریكى رەسمىی دیدەنىی لەگەل بەندەکانى خۆیدا ئەنجام دەدا بەمەزنییەو رەفتار دەکا و لە بەرامبەر ئەواندا گرنگیەك نیشان نادا، بەلام رامسیسى دووهم کە ھاوسەر و کورەکەى خۆى دى زەرەخەنەىکى نیشان دا و بەدەست ناماژەىکى کرد تا لەو نزیک ببەو.

پاش ئەو کە فیرعەون ناماژەى بۆ ھاوسەرەکەى و کورەکەى کرد کە لەو نزیک ببەو، کاهینیک کە لەگەل فیرعەون سەرگەرمى ئاخاوتن بوو، فیرعەون ئیزنى دا و کاهینى ناوبراوە لە

تەختى پاشایەتى دوورکەوتەو و چوو جینگایەک کە کەسانیتیش لەوى راوەستاوون و موسا تینگەپشت ھیچ کام لەوانەى کە لەو تەلارەدا نامادەن لە مەودای شەش مەتر (بە پێوەرى ئەمڕۆ) دوور لە فیرعەون، بەولاوەتر ناچن، مەگەر رامسیسى دووهم خۆى بانگیان بکا و قسەیان لەگەلدا بکا و ھەر کەسیکیش کە قسەکانى لەگەل فیرعەون تەواو دەبوو لە تەختى پاشایەتى دوور دەکەوتەو و دەگەرايەو شوینى یەکەجاری خۆى.

کاتیک فیرعەون ئەو دایک و کورەى بانگ کرد، شازادەخام بە ئەسپایى بە کورەکەى گوت: کاتیک گەپشتینە ئەو جینگایە کە سەرەتای ھەرەمى تەختى پاشایەتیى، تۆ دەبێ بەئەنجامدانى تەشریفاتى تەواووە لە تەختى پاشایەتى نزیك ببیەو و کاتیکیش گەپشتینە جینگایەک کە تەختى ئەوى لێیە، تا سنگت بچەمیو و تەعزیمى بۆ بکە.

موسا ھەزى نەدەکرد لەبەرامبەر فیرعەونى میسر، تەشریفاتى رەسمىی بە جیھێنى و رقى لە تەعزیم کردن بۆ ئەو پیاو دەبوو. بەلام خۆى بە ناچار دەبینى کە فەرمانى دایكى بە جیھێنى. ئەگەر شازادەخام ئەغناس ناموون، موسای ناچار نەکردبايە، ئەو کورە بەو شیوہیە لە تەختى پاشایەتى نزیك نەدەکەوتەو، بەلام لەوکاتەدا نەیدەتوانى سەریتێچى لە گوترايەلێ دایكى ((ھاوسەرى فیرعەون)) بکا.

موسا چونکە سەرى بۆ خوارەو داگرتبوو، کاتیک لە تەختى فیرعەون نزیك کەوتەو نەیدەتوانى روخسارى فیرعەون ببینى، بەلام قاچى دایكى کە بەتەنیشتی وییەو ھەنگاوى دەنا تا لەتەختى فیرعەون نزیك ببیتەو دەدى و گوتی لیبوو کە فیرعەون بە دایكى گوت: ئەى شازن، دەبینم ھەروا گەنج و سەرحال و جوانى.

شازادەخام وەلامیدایەو: ئەى پاشا تۆ دەزانى کە وانییە و من نە گەنج و نە سەرحال و نە جوان. لە گۆشەىکى ناو ئەو باخە بە نەخۆشى و کەسەرەو ژیان دەبەمەسەر وەك ژنیك کە لاویى و جوانیى و ئومیدەکانى لە دەسداو بەتەواوى لە بیرکراوم.

فیرعەون گوتى: من نەمدەزانى تۆ نەخۆشى ئەگەر نا... شازادەخام ئەغناس ناموون قسەکەى فیرعەونى برى و گوتى: ئەى پاشا، تۆ ئەگەر لە نەخۆشییەکەى منیش ناگادار بووبای دیسان ھەر بەسۆراخمەرە نە دەھاتى چونکە ساغى ونەخۆشى و ژیان و مردنى من، لای تۆ وەکو یەك وایە، بەلام من ئەمڕۆ نەھاتوم دەمەقالتت لەگەلدا بکەم، بەتایبەتیش کە دەزانم دەمەقالتی من لەگەل تۆدا بێ سوو، چونکە لە رابردودا دەمەقالتی زۆرمان کردوو و بێ ئەنجام بوو.

من ئەمرو ھاتووم كە بە بۆنەى دە سالەى كورەكەمەو، ئەو بە تۆ نیشان بەدەم تا پاشا بەرەكەتتى خۆى بەسەر كورەكەمدا بەدا.

لەو كاتەدا موسا، لەبن تەختى فیرعەون، سەرى بۆ خوارو ھە داگرەتو و سەیرى زەوى دەکردو نەیدەتوانى روخسارى فیرعەون بىینى و فیرعەونیش روخسارى ئەوى نەدەدى.

رامسىسى دوو ھەم بە جۆرىك لە موساى روانى ھەك بلینى ئەو ھە جارى بەكەمە ئەو كورە دەبىنى و گوتى: ئەى كورەكە، سەرت بەرزبەكەو تا من روخسارت بىینم.

موسا سەرى بەرزكردو ھە و بە قەلەفەتیبكى رىك لە بەرامبەر فیرعەونى مىسر راو ھەستا و گوتى: بەلئى ئەى پاشا!

فیرعەون رووى كرده ھاوسەرەكەى و پىی گوت: ئەو كورە ناوى چىیە؟

شازادەخام گوتى: تۆ دەزانى كە ناوى موساىیە.

فیرعەون گوتى: ئەو نەبو بەناو.

موسا ھاتە قسەو گوتى: ئەى پاشا، لە بەرچى موسا ناو نییە؟

فیرعەون چاویكى لە موسا و چاویكى دیکەى لە داىكى برى و بەو ژنەى گوت: دەبىستم ئەم كورە زمانى ھەیە و دەتوانى قسە بەكا!

پاشان روو بە موسا گوتى: لەو روو ھە موسا ناو نییە كە نیو ھە ناویكە نەك تەواوى ناو ھەكە.

موسا ماناى ((پیدراو))، بەلام نازانى كە تۆ لە لایەن كیو پیدراوى. ئەگەر ناوى تۆ ((ناموون موسا)) بوایە ھەمووان دەیانزانى كە تۆ لە لایەن ناموون ھە دراوى و ئەگەر ناوت ((توت موسا)) بوایە ھەمووان تیدەگەیشتن كە توت تۆى داو ھە.^(۳) بەلام موسا بەتەنیا، یەك ناو نییە.

داىكى موسا گوتى: ئەى پاشا، ئایا تۆ دەتەوئى ناوى وى بەگۆرى؟

فیرعەون گوتى: من ئەو مەبەستمە نییە و گورپى ناوى وى، لەم كاتەدا لە توانادا نییە، تۆ دەزانى لە مىسر، ناو، لە دوو كاتدا دەگۆرى: یەكێكىان كاتىك كە شازادە لەسەر تەخت دادەنیشن، دوو ھەم كاتىك كە شازادە یەك یان پاشا یەك بۆ دىباى رۆژئاوا دەچى.^(۴)

(۳) ناموون و توت ناوى خواىنى مىسرى بوون. (و.ف)

(۴) لە پایتەختەكانى مىسر، كە ھەمىيان لە لىوارى رووبارى نیل بوون، گۆرستان لە رۆژئاواى ئەو رووبارە بوو و ھەر بۆیە كاتىك كە دەیانویست بلین كەسێك مائتاواى لە ژيان كرده، دەیانگوت چو ھە دىباى رۆژئاوا.

(و.ف)

داىكى موسا گوتى: ئەى پاشا تۆ خۆت دەلئى كە ناتوانى ناوى ئەو كورە بەگۆردى و تۆ ئەگەر بتەوئى بەرەكەت بەو ببەخشى دەبى بە ھەمان ناو ئەو پیرۆز بەكەى ئەگەر لە ھالىكدا قسەكەى خۆت بچۆیەو ھە.

فیرعەون گوتى: من قسەى خۆم ناخۆمەو ھە و من بەلئىم داو ھە كە ئەو كورە لە دە سالیدا پیرۆز بەكەم و ئیستاش بەرەكەت بەو دەبەخشم.

فیرعەون بە لە سەرخۆبى قسەى دەكرد بە جۆرىك كە جگە لە موسا و داىكى كەسى دیکە دەنگى ئەوى گوتى لى نەدەبوو، چونكە بەو شۆبە بەكە گوتمان لە نىوان تەختى پاشاىەتى و ئەوانەى كە لە دیدار ئامادەبوون بە پىو ھەرى ئەمرو شەش مەتر مەودا ھەبوو.

پاشان فیرعەون گوتى: ئەى موسا، ھەرە پىشەو ھە تا دەستم بچەمە سەر سەرت.

موسا لە فیرعەون نزىك كەوتەو ھە و لەبەر ئەو ھە كە تەختى پاشاىەتى بەرز و موسا بچووك بوو، فیرعەون بۆ ئەو ھە دەستى بچاتە سەر سەرى مندالەكە كەمىك چەماىەو ھە گوتى: ئەى

موسا، من لە مرۆو ھە بەرەكەت بە تۆ دەبەخشم و لەبەر ئەو ھە كە پیرۆز بووى، پاش ئەو ھە نىدى

ئەگەر نىزە یەك ئاراستەى ملت بەكەن، ئەو نىزە یە ناچىتە مىلى تۆو ھە و ھەر كاتىك تیغىك بەرەو

سنگت بەھاوئىن، ئەو تیغە لە سنگت ناچەقى و ھەر كاتىك لە سەر رىگای تۆ، لە لایەن

دېھاتیانەو ھە چالىك ھەلەكەنرابى تاكو مەزراى خۆیان بە ئاوى چالەكە ئاو بەدەن، تۆ ناكەو ھە ناو ئەو

چالەو ھە و ھەر كاتىك لە ماو ھە پىادەرەو یت لە بىاباندا، ماریك لەسەر رىگات بى ئەو گىانلەبەرە

بە پاژنەى پىتەو ھە ناداو، ھەر كاتىك لە ناكاو، بەكو ھە ناو ھە پراستى تىمساحەكانى رووبارى نیلەو ھە،

ئەوان تۆ ھەلنادرپن و من كە پاشام بەو ھىزەى كە ھەمە تۆ لە بەرامبەر ھەموو ئەو روداوانە

دەپارئىزم و بەرەكەتت دەدەمى!

پاش ئەو ھە موسا بەرەكەتتى لە دەستى فیرعەون بە دەس ھىنا، لەگەل داىكى لە تەلارى

دیدارى گشتى گەراىەو ھە و ھەر كە پىی لە دەرەو ھە تەلار دانا، شكۆى فیرعەون لە بەرچاوى

تىكشكاو داىكى پىی گوت: موسا باو ھە دەكەى كە فیرعەون سەرەراى ئەو ھە كە گەورە یە، بەلام

بوونەو ھە رىكى و ھەشەت ھىنەر نییە و مرۆف ناخو؟ چونكە موسا و ھەلامى نەداىەو پىی گوت:

ئىستا برۆ یارى بەكە لەبەر ئەو ھە رۆژىكى ئاوا، لە ژيانى تۆدا یەكێك دەبى لە گەورەترین

رۆژەكان تۆ دەتوانى و ھەختى خۆت بە یارى بەسەر بەرى.

موسا له دايكى جياپووه و نامادهى يارى كردن بوو، چونكه مندالتيك تهنانهت نهگهر شازادهى ميسريش بى، و له كوشكى ميسريشدا بى، همر منداله و پيوستى به يارى كردن ههيه.

چارههاى جار وا ريكهوتوووه كه موسا له پهنا باخى پاشايهتى، و له و جيبه دا كه بهسهر شهقامى گشتيدا دهپروانى، رادهوهستا و تهماشاي مندالانى روت و پيوخواسى دهكرد كه له نيو خاك و خول دا ياربيان دهكرد و نارهزوى دهكرد ئهى خوزگه ئهه بهكيك لهو مندالانه دهبوو و دهپتوانى له نيو خاك و خولدا يارى بكا و لهسهر خول بخوو. بهلام، سهربارى ئهوه كه نارهزوى خوله پهتينه و خوتن لهسهر خاك و خول لهو منداله دا ههبوو، تيدهگهيشت كه ئهه بهكيك نيبه لهو مندالانه و، له وان بهرزتره و وهزيفهگهليك به عودهى ئهه سپيردراوه كه مندالانى روت و پيوخواس لهوه بهخشراون.

مندالانى روت كه له نيو خاك و خولدا ياربيان دهكرد و پاش ئهوه كه ماندوو دهبوون، له ههمان جى، لهسهر خوله كه دهخوتن. ئهوان وهزيفهيان نهبوو لاي ماموستا دهرس بخوين و قهلم به دهستهوه بگرن و لهسهر تابلو، شيوهكانى خهتى نيگارينى ميسرى رهسم بگهن. بهلام ئهه ئهه وهزيفهيهى ههبوو و لهو كاته دا، كه ده سال له تهمهنى وى تيدهپهري، تهنيا دهپتوانى لهسهر كاغەزى ميسرى كه به ((پاپيرۆس)) دناسرا، كارى نوسين بكا.

مندالانى روت كه له نيو خاك و خولدا غاريان ده دا و له نيو خاك و خولدا دهخوتن، بهركار نهبوون ئهستيرهكانى ناسمان بناسن، بهلام موسا، ههر شهه، به ياريدهى ماموستا، له ئهستيرهكانى ناسمانى دهروانى و ماموستا ناوى ههركام لهوانى به قوتاييه بچووكهكانى خوى دهگوت و موسا ئهه ناوانهى به بیرهوهرى خوى دهسپارد و تيدهگهيشت كه جيگهى ئهه ئهستيرانه له ناسمان جيگيرنييه و له ههر وهزيتكى سالدا له جيگايهكى جياواز له جيگاي وهرزهكانى ديكه دهبينرين و له نيوان ئهه ئهستيرانه ههن كه تهنيا له وهزيتكدا دهبينرين و له وهززهكانى ديكه دا لهبهرچاو ون دهن.

موسا دهيزانى ئهه مندالانهى له كولان يارى دهكهن، يا له ليوارى رووبارى نيل بوق دهگرن، يا كه سانى نازا لهوان كلكى ماري ناوى دهگرن و له ئاو دهياهنينه دهرهه، ناچارنين زانستى ئهنازه (ههندهسه) فيزين، بهلام ئهه كه شازادهيهكى ميسرييه دهبن به شيويهكى خهتى زانستى ئهنازه بزاني، چونكه شازادهيهك نهگهر زانستى ئهنازه نهزاني وهك كاهينتيك وايه كه له ((كتيبي مردوان)) ماناي گهورهترين كتيبي مهزههبي ميسر، بى تاكايى. ههروهها چونكه له

ميسر كينگهكان به زانستى ئهنازه سنووربان ديارى دهكري، نهگهر شازادهيهك زانستى ئهنازه نهزاني و بيبته فرمانهوا، ناتواني پهى بهه مهسهلانهى كه پهيوهست به مهزراكانى ميسر، ببا كه له ولاتيكي جوتيارى وهك ئهوى روويهكى ژياندارى ههيه.

موسا تيدهگهيشت كه مندالانى كولان بهركار نين تا گوتنى شيعر فير بن، بهلام ئهه لهبهه ئهوهى كه شازادهيه دهبن بتواني كه شيعر بللى ئهويش به شيوازي كولان كه وهك ههنديك له شيعرهكانى نويخوازان كه لاساييكردهويهكى كلاسيكي شيعرى شاعيرهكانى ((هاتى)) و ((ميتانى)) بوو و چهسهى تهنروستى ميسرييهكان ئهوهى قبول نهدهكرد.

يهك له ئهركهكانى شازادهيهكى ميسرى ئهوه بوو كه دهبوويه چند به شيك له ((كتيبي مردوان)) به لهبهه لهبهه بكاو له كاتى پيوستدا له روى ئهه كتيبهوه بۆ سهلماندى قسهكانى خوى، يا بۆ ئهوهى بالايى خوى به گوتى گويديراندا بگهيهنئ، بهلگه بهيتتهوه بهلام مندالانى كولان بهركار نهبوون چند به شيك له كتيبي مردوان بزاني.

لهوهش بهولوه موسا، جياواز، لهو مندالانهى كه له كولان ياربيان دهكرد، راسپيردراو بوو كه شيوازي بهكارهينانى چهكى جهنگى فيريبن، چونكه شازادهيهك كه نهتواني چهكى شهه بهكارهينئ، وهك شازادهيهك نهدهناسرا. هيشتا زانستى ديكه كه روويهكى نهپتيبيان ههبوو فيرى موسا يان نهكردبوو چونكه دهرسان به هوى بچووكى تهمهنييهوه، نهپتيبييهكانى ئهه زانسته ناشكرا بكا.

لهسهر دهروازى پيشگهى قوتابخانهى ((تاموون)) كه له ناو پهستگاي ناموندا بوو، به خهتيكى نيگارين ئهه گوزارهيهيان نووسى بوو ((نهگهر زانست، به هوى مردنى تووه له ناو بچى، باشته وهك لهوهى بگهويته دهستى ناشايانانهوه)).

موسا له بارهى زانسته نهپتيبييهكانهوه، له قوناعى منداليدا زور شتى بيستبوو. له وانه له يهكيك له چيروكهكاندا بهويان گوتبوو كه له ميسر كاهينتيك ژياوه كه بهكهلك وهرگرتن له زانسته نهپتيبييهكان، مردويهكى مؤمياكراو، كه ههزار سال له ناو گوږدا بووه، زيندوو كردوتهوه و مردوو له ناو گوږ راست بوتهوه و دهستى كردوه به قسهكردن. يا له چيروكيكى ديكه بهويان گوتبوو كه كاهينتيك به كهلك وهرگرتن له زانسته نهپتيبييهكان، ههپههه مى گهوهه ميسرى لهجيتى خوى بهزرکردوتهوه و بردويهتييه ناسمان و ماوهيهك لهوى راپگرتوو و ئينجا لهجيتى خوى دايانوتهوه!

بەلام پاش ئەو ھەم ماموستاى ھۆى گۆى لىبوو كە گومان، لە بوونى زانستە نەيىنيەكان دانىيە و زانستگەلى ئەو تۆ ھەن كە تەنيا بە قوتايانتيك دەگوتىرئ كە خاوەن توانان و دەتوانن نەيتى زانستە نەيىنيەكان پياريتن، و كەلكى نا مەشروعى لى وەرنارگن، فيربكرئ. بەلام مەسەلەى زىندووكردەنەوئى مردووپەك كە ھەزار سال بە لاشەپەكى مۆمياكراوئە لە ناو گۆردا بوو و ھەرەھا بەرزكردەنەوئى ھەرەمى گەرە و لە ھەوادا راگرتنى، ئەفسانەپە.

ماموستا بە ماموساى گوت: ئەوئى كە واقىعەتە ھەپە ئەوئەپە كە خاوەنانى زانستە نەيىنيەكان دەتوانن لە رىگائى دوورەو لە گەل يەكتر دا پەيوەندىيان ھەپە بى ئەوئى يەكئە لە بەينى ئەواندا لە ھات و چۆدەپە و ھەرەھا دەتوانن چراپەك بى ئەوئى كە رۆنى تىدا بى داگرسيئن. رۆژتيك كە تۆ گەرە بوئى، ماموستايانى قوتابخانەى ناموون لەوانەپە ئەم زانستانە فيرى تۆ بكن.

ماموسا پرسى: بۆچى دەلئى لەوانەپە، ئەى بۆ نالئى حەتمەن فيرى منى دەكەن؟ ماموستا گوتى: چونكە ماموستايانى قوتابخانەى ناموون تا كەسيك نەخەنە ژيئ ئەزمونەوئە و لە نەيتى پاريتى ئەو دلئيانەبن و نەزانن كە ئەو لە زانستە نەيىنيەكان كەلكى نامەشروع وەرنارگئ، زانستە نەيىنيەكان فيرى وى ناكەن.

يەكئە لەو شتانەى كە ماموسا پىرى نەچۆو سەفەرى وى بۆ باكورى ميسر بوو. رۆژتيك، كەشتىپەكى گەرەپاشايەتە ميسر، ماموسا و چەند كەسيك لە براكانى وى سواركرد و بەرەو باكور كەوتە رى و پاش چەندىن رۆژ لە سەفەر كەردن گەيشتە ناچەپەك كە ئەمەرۆ بە " جيزە " ناسراو و لەوئى چاوى بە ھەرەمەكانى ميسر، كە وەسفى ئەوانى بيستبوو، بەلام خۇيانى نەديتبوو، كەوت.

ھەريەك لەو ھەرەمانە لە بەر تيشكى خۆر بەرەنگى جۆراو جۆر دەدرەوشانەوئە و ئەوئەندە دەدرەوشانەوئە كە لە ھەندىك گۆشەوئە، ئەوان نەياندەتوانى چاويان لە ھەرەم بېرن. چونكە ھەرەوئەكو چاوتىبىرىنى راستەوخۆ لە خۆر، چاوشە دەكا و ئاوى لى ديتنى و بۆ ماوئەپەكى كاتى نابينا دەبى، بينىنى ھەرەمەكانىش لە ھەندىك گۆشەكانىپەوئە، بە ھۆى رووكارى لووس و رەنگا و رەنگىپەوئە چاوشە موشە دەكا.

ماموسا بەو مندالئىپەى خۆپەوئە لە بينىنى ئەو بنىاتنراوئە مەزانە دووچارى سەرسورمان ھات چونكە نەيدەتوانى تىبگا كە ئەو بينايانەيان، كە ھەر يەكئەكان وەك كىوتىك دەبى، بۆچى دروست كەردوو.

ماموستا، بە ماموساى گوت: خەلك وايتنا دەكەن كە پاشايانى كۆنى ميسر ئەو ھەرەمانەيان بۆ ئەوئە دروستكەردوو كە گۆرستانى ئەوان بى، لە خەلكدا كە ئەگەر مەراميان گۆر بوواپە دەيانتوانى بيناگەلى بچووكتەر دروست بكن كە ھەرگىز ويران نەبى.

ماموسا پرسى: ئەى كەوا بوئەم بنىاتنراوانەيان بۆ دروستكەردوو؟ ماموستا گوتى: پاشايانى كۆنى ميسر ئەم تەلارانەيان بۆ خواكان دروستكەردوو و ھەركام لەو بنىاتنراوانە مالى يەكئە لە خواكانى ميسرەو ئەو ھەرەمە گەرە كە دەبينى لە ھەرەمەكانى دىكە بەرزترو گەرەترە، مالى خواى ((ناموون)) و لە بەر ئەوئى كە خواى ناموون لە ھەموو خواكانى دىكەى ميسر گەرەترە، مالى كەشيان لە مالى خواكانى دىكە گەرەتر دروستكەردوو.

پاشان ماموستا گوتى: ناموون و خواكانى دىكەى ميسر پەرسنگاشيان ھەپە. بەلام ئەو پەرسنگاشيان بۆ ئەوئە دروستكراون تا خەلك بچنە ئەوئە و ناموون و ھەموو خوايانى ميسرى پەرسن، بەلام ئەم ھەرەمانە مالى خودى خواكانى ميسرە و ئەوان لەو مالانەدا، بە ئاسوودەپى ژيان دەبەنە سەر و خالى ئەوان ھەر وەك خالى ئەو مامەلە چيانە واپە كە بەيانيان دووكانى خۇيان دەكەنەوئە تا خەلك بچنە لايان و تا دەگاتە ئىوارە خەلك دەچىتە لايان، بەلام كە شەو ھات دووكانيان دادەخەن و دەچنە ناو مالى كەشيانەوئە كە پىشتى بە دووكانەكانىپەوئەپە و تا بەيانى رۆژى داھاتوو لە مالى خۇياندا ئاسوودەن و كەس ناچىت بە لاياندا.

خواكانى ميسرىش لە ناو ئەو مالانەدا ئاسوودەن و ھىچ كەسيك ناچىتە لاى ئەوان، لە پەرسنگاكاندا، خەلك سەردانى خواكانيان دەكەن.

ھەلومەرجى ژيانى كچان و كورانى فيرەونى ميسر، لە يەكترى جودا بوو. ھەر كور و كچە، بە گۆرەى مەقامى داىكى ژيانتيكى تايبەتە ھەبوو.

كاتىك كەنيزەپەك سكى لە فيرەون پە دەبوو و مندالئىكى لى دەبوو، ئىدى ئەويان لە كۆشكى پاشايەتە دەرئەدەكەردە دەروە. ماناى بەكەسانى دىكەيان نەدەفرۆشت و كەنيزەى ناويرا و لەگەل مندالەكەيدا ژيانى لە كۆشكى پاشايەتەدا دەبردە سەر، بەلام خەوتنگەى ھەموو كەنيزەكانى كە لە فيرەونى ميسر مندالئيان دەبوو، لە يەك جى بوو و شەوان لە يەك تەلارى فراواندا لە كۆشكى پاشايەتەدا دەنوستن.

منالتي كه نيز نه گهر كور بووايه، تا حموت سالي لاي دايكي ده ژياو پاش نه وه ئه ويان به يه كيتك له كاهينه كان ده سپارد تا په روه رده ي بكاو گه وره ببي. نه گهر كچ بووايه له دايكيان وهرده گرت و به سه رپرشتي ژنيك كه چاوديري كچاني كه نيزه كاني به نه ستووه بوو قوناغه كاني ژياني تيده په پاندا.

به هر حال، كور و كچاني كه نيزان كه مندالي فيرعون بوون، له دايكيان جيا ده كردنه وه. به لام دايكه كانيان نه ده فروشت و نه وان له كوشكي پاشايه تيدا ژيانان ده برده سر تا قوناغي ته مه نيان كوتايي ده هات.

ژناني فيرعون خاوه ني مائي جيا بوون و منداله كانيان كه له گه ل نه واندا ده ژيان، به روژ له دايكيان جودا ده بوونه وه، به تايه تي كوران بو نه وه ي كه بخوين و هونه ري به كاربردي جوړه ها چه ك فير بن، و شه وانيش ده چونه وه لاي دايكي خزيان ده خه وتن.

به لام هيچ كام له ژناني فيرعون خاوه ن كه رسته و پنداويستيه كاني ژياني شكوه مندانه ي دايكي موسايان نه بوو. شازاده خام نه خامس نامون، به بونه ي نه وه ي كه شازاده يه ك بوو و له ره چه له كي نزيكي فيرعون بوو، به هه مان مه زيني و شكوه منديي شازنيكي واقيعي ده ژياو هر بهو بونه يه شه وه كوره كشي، موسا، به سه ر هه موو كوره كاني ديكه بالايي هه بوو. نه و چاوديري و ناگاداريه ي كه له رووي په روه رده و فير كردنه وه له موسا ده كرا، ده ره ق ي هيچ كام له كوره كاني ديكه ي فيرعون نه ده كرا.

به لام موسا له قسه كاني دايكيه وه تيگه يشتبوو كه له دايكبوني نه و، نه پينييه كي تيدا يه و به هوي كه م ته مه ني خويه وه نه پيني ناوبراوي به وه حشه تناميژ ده زاني، چونكه هيري خه يالاندني مندال، هر شتيك به نه پيني بزاني، به شيويه كي وه حشه ت ناميژ ويناي ده كا.

له گه ل نه وه شدا كه موسا بيري ده كرده كه له دايكبوني نه و، نه پينييه كي وه حشه ت ناميژي ويزايه، ده ستي له ياري كردن هه لته ده گرت. چونكه سه رده مي مندالي سه رده مي كه كه چالايي نه و سه رده مه، هر جوړه بير كرده وه يه ك ده خاته ژير تيشكي ياري كردنه وه و غه مي مندال نابيته به ره بست له ياري كردني نه و.

هر نه ندازه كه روژان تيده په پرين، موسا بالا به رزتر و به هيژتر ده بوو. له منداليدا لوتي گه وره بوو و به جوړيكي هه ستيپي كراو وه ده رده كه وت كه خاوه ني نه و لوته له خه لكان ي ميسري

باكووره كه شاره گه وره كاني ((تبس)) و ((كه رنه ك)) له وي هه لكه وتوون.⁽⁵⁾ به لام پاشان لوتي بچوك بووه، له گه ل نه وه شدا له ته مه ني ده سالي دا، هيشتا لوتي هر وه ك هي خه لك ي ميسري سه روو ده چو پاش گه يشتن ته مه ني به يازده و دوازه سالي، ليكچووني زوري موسا به ميسري باكوور ورده ورده له به ين چو.

له كوشكي پاشايه تيدا هه وشه يه ك هه بوو به ناوي هه وشه ي جه نكي و له روژاني دياريكراودا، موسا و هه موو كوره كاني فيرعون له و هه وشه دا مه شقي جه نكيان ده كرد و خوشكه كانيان له بالكو ني كه وه كه به سه ر هه وشه كه يدا ده رواني به سه رير كرندي مه شقي جه نكي براكانيان سه رگه رم ده بوون.

له روژانه ي كه موسا و براكاني سه رقالي راهيناني جه نكي بوون، مه شقي جه نكي نه وان تا ده مي نيوه روژ دريژه ده كيشا و نه و كاته مه شقي جه نكي كوتايي ده هات و به فه رماني راهينه ران، كوراني فيرعون ده چونه ناو نه ستيره وه خزيان ده شوشت و نه و كاته نيوه روژهيان ده خوارد و ژه مي نيوه روژه شيان بريتي بوو له هه نجير و تري و نارگيلي تازه و، له كاتي تينو يتي ناويان ده خواره وه ماناي بيره كه خواردنه وي ناسايي ميسريان بوو، به وان نه ده درا.

راهينه ري مه شقي جه نكي، يه كيتك بوو له سه ردارني سوپاي ميسري كه به ياريد ي چه ند كه سيك له نه فسه ران، كوراني فيرعوني بو جه نك په روه رده ده كرد و بي به زه بيانه نه واني بو كار راده كيشاو جاريك ده يگوت: من بهو هويه وه له كاتي په روه رده كردني نيوه سه ختگيرم كه له مه يداني شه ردا نووكي نيزه له نيوان سنگي سه ربازيكي ناسايي و كورتيكي فيرعوندا جياوازي ناكاو هه رده وكيان كون ده كاو ته نانه ت باوكي نيوه، كه خوايه نه گهر بچيته مه يداني شه رده وه و خوپاريزي له به رامبه ر زه ربه ي نيزه يا شمشير يا ته ور نه كا، ده كوژري.

سه رداري جه نكي، كوراني فيرعوني بو چه ند ده سته يه ك دابه ش ده كرد و نه و ده ستانه ي كه هاوته مه ني يه كتر بوون، وادار ده كرد كه به چه كي جوړاو جوړي وه ك نيزه و شمشير و خه نجهر به يه كه وه بجه نكن و پاش نه وه كه كوراني فيرعون گه شيان ده كرد و گه وره تر ده بوون، كه وانيان ده دا يه ده ستيان.

رامسي سي دوو هم، فيرعوني ميسر، كه واني به سه ر چه كه كاني ديكه دا په سن ددا و ده يگوت ده بي كوره كاني نه و بتوانن تيره او يزي بكه ن.

(5) ميسري سه روو له باشوري نه و ولاته و نزيك سه رچاره كاني رويا ري نيله و ميسري خواروو، له باكوور له نزيك ده ربا ي روژ هه لكه وتوه. (و.ف)

له رابردودا، مانای ماوهیهک پیتش قوناعی پاشایهتی رامسیسی دووم، له میسر، جوره کهوانیک رمیتنی هه‌بوو که تنانهت پیره‌ژیتیکیش دهیتوانی ژیتی ئەو کهوانه رابکیتشی و ئەوان بهو کهوانانه، میسریان له هیرش و په‌لاماری قه‌ومه ره‌شپیتسه‌کان که له باشووری میسر ده‌ژیان و هه‌روه‌ها له هیرش و په‌لاماری قه‌ومه وه‌حشیییه‌کانی که له رۆژناوای میسر، له‌سه‌ر زه‌وینی لیبیا ده‌ژیان، ده‌پاراست.

دوو سه‌د سال پیتش پاشایهتی رامسیسی دووم، قه‌ومی هاتی په‌لاماری میسریان دا.

له‌و ده‌مه‌دا میسرییه‌کان جوره کهوانیکیان له دهستی سه‌ریازانی هاتیدا بیینی که دریتیییه‌که‌ی، نزیکي دوو گه‌ز بوو و تیریک که له‌و کهوانانه‌وه ده‌رده‌چوو، قه‌لغانیکی دارینی کون ده‌کرد و ئەو تیره، کاتیک مرۆتیکي ده‌نگاوت، له لایه‌کی به‌ده‌نییه‌وه ده‌چوو ژوروی و له لایه‌که‌ی دیکه‌وه سه‌ری دینایه ده‌ری.

قه‌ومی هاتی به‌و کهوان و گالیسکه جه‌نگییه سامناکانه‌ی خۆیانه‌وه، سه‌رزه‌وینی میسریان، که میسرییه‌کان باوه‌ریان وابوو سه‌رزه‌وینیکی پرۆزه و مولکی خویانه و که‌س ناتوانی بیگرئ، داگیرکرد. تا ئەو رۆزه که میسرییان نه‌یانتوانی کهوانی گه‌وره گالیسکه‌ی جه‌نگی دروست بکه‌ن، میسر له ژیر دهستی قه‌ومی هاتیدا مایه‌وه. به‌لام پاش ئەوه که سه‌نعت کارانی میسری فیژی دروستکردنی گالیسکه‌ی جه‌نگی و کهوانی گه‌وره بوون، توانیان قه‌ومی هاتی له میسر بکه‌نه ده‌روه.

له‌وه‌پاش گالیسکه‌ی جه‌نگی وه‌ک شووره‌ی ولاتی میسری لپهات و ئیدی قه‌ومی هاتی نه‌یتوانی میسر بخته ژیر هیرش و په‌لامار دانه‌وه.

له به‌ر ئەوه‌ی راهینه‌ری جه‌نگی کورانی فی‌عه‌ون ((ستی هۆپ)) ده‌یزانی رامسیسی دووم پیتی خۆشه که کوره‌کانی تیره‌اوژیی فی‌بن، ئەو بۆ ماوه‌ی چه‌ندین سه‌عات ئەوانی ناچار به تیره‌اوژیی ده‌کردو تیره‌اوژیی به کهوان، بۆ کورانی فی‌عه‌ون له وانه‌ش مووسا، کاریک بوو دژوار و بۆ برانه‌وه.

((ستی هۆپ)) کورانی فی‌عه‌ونی له حه‌وشی راهینه‌نه‌کانی جه‌نگیدا، له‌یه‌ک ریزدا راده‌گرت و له به‌رامبه‌ر ئەواندا چه‌ندین نیشانه‌ی له ریشال چنراویان به دیواردا ده‌چه‌قاند، هه‌ر یه‌ک له کوره‌کانی فی‌عه‌ون خاوه‌نی نیشانه‌یه‌کی خۆی بوو و ده‌بوایه تیره‌که‌ی له‌و نیشانه‌ بده‌ایه.

له په‌نا مووسا، کوریک تیره‌اوژیی ده‌کرد به‌ ناری ((رامسیسی ستی)) که ئەویش له کوره‌کانی فی‌عه‌ون بوو و له ته‌مه‌نی مووسا دا بوو. ئەو ده‌یتوانی له مووسا باشتر تیره‌اوژیی بکا و هه‌ر

جاریک که تیری مووسا نیشانی نه‌ده‌نگاوت ئەو کوره له رووی تانوته‌وه قسه‌یه‌کی به‌سه‌ر زماندا ده‌هات، به‌لام مووسا ته‌حه‌مولی تانوته‌کانی ئەو کوره‌ی ده‌کرد و وه‌لامی ئەوی نه‌ده‌دایه‌وه.

((ستی هۆپ)) به کورانی فی‌عه‌ونی ده‌گوت: من ته‌نیا شیوازی گرتنی کهوان و راکیتشانی ژیتی کهوانه‌که‌تان فی‌ر ده‌که‌م، شته‌کانی دیکه ده‌بی خۆتان فی‌ری بن. چونکه من ناتوانم به ئیوه بلیم چی بکه‌ن تا تیری ئیوه نامانجی خۆی بی‌یکئ پیوسته له‌سه‌ر ئیوه که بزائن چۆن تیره‌اوژیی ده‌که‌ن تا تیره‌کانتان نامانج بی‌یکئ.

مووسا، ورده ورده فی‌ر بوو که تیر، پاش ئەوه‌ی که له کهوان ده‌رده‌چئ، له‌سه‌ر هینیکي راست به‌ره‌و نامانج ناروا، به‌لکو له هه‌وادا کهوانیک ته‌ی ده‌کات تا ده‌گاته نامانج و له کاتی تیره‌اوژییدا ده‌بی تی‌بینی هتلی رۆیشتنه‌که‌ی بکرئ تا به نامانجی خۆی ده‌گا.

((رامسیسی ستی)) له کاتی تیره‌اوژییدا په‌له‌ی ده‌کرد، به‌لام مووسا په‌له‌ی نه‌ده‌کرد و به ته‌سپایی ژیتی کهوانی راده‌کیتشا.

راهینه‌ری ئەوان ده‌یگوت له کاتی تیره‌اوژییدا خیرایی کاریکی پیوسته و له مه‌یدانی جه‌نگدا، سه‌رکه‌وتن بۆ تیره‌اوژیی که خیرایی هه‌یه. به‌لام یه‌که‌بجار ده‌بی شیوه‌ی راستی تیره‌اوژیی فی‌ربن و پاشان خیرایی تیره‌اوژیی زیاد بکه‌ن، مووسا ده‌بویست شیوه‌ی راستی تیره‌اوژیی فی‌ر بی‌ی و پاشان، خیرایه‌که‌ی زیاد بکا.

له‌و رۆژهدا، پیتشهاتیک رویدا که له پاشاندا رووداوه‌کانی دینه پیتشه‌وه، مووسا تیریکي له نیشانه‌که‌ی گرت بۆ ئەوه‌ی نامانجه‌که‌ی خۆی بی‌یکي و کهوانه‌که‌ی داگرته خواره‌وه. له‌وکاته‌دا براکه‌ی، رامسیسی ستی، ژیتی کهوانه‌که‌ی راکیتشا که تیر به‌اوئ.

له هه‌مانکات که رامسیسی ستی، ناماده‌ی تیره‌اوژیی بوو، له‌و دیوی ئەو دیواره، که نامانجه‌کانیان پیتدا چه‌قاند بوو سه‌رو روخساری مندالیک به‌دیارکه‌وت.

ئەو دیوی دیواره‌که دره‌ختۆکه‌یه‌کی لی‌بوو که هه‌ندیک جار مندالانی غولامان و که‌نیزان سه‌رده‌که‌وتنه سه‌ر لقه‌کانی تا ته‌ماشای دیمه‌نی تیره‌اوژیی شازاده‌کان بکه‌ن

ئه‌گه‌ر غولامان و که‌نیزان خۆیان له په‌نای دیواره‌که‌وه‌بان نه‌یاند هه‌یشت ئەو مندالانه بچه‌ سه‌روه و ئەوانیان ته‌می‌ی ده‌کرد و دوریان ده‌خستنه‌وه. به‌لام کاتیک مندالیک که‌لکی له ناماده‌نه‌بوونی باوک و دایکی وه‌رده‌گرت سه‌رده‌که‌وته سه‌ر دره‌خته‌که تا ئەم دیوی دیمه‌نیک که بۆ غولام زاده‌یه‌کی بچووک باشترین دیمه‌نی ته‌ماشاکردن بوو، بی‌ینی.

غولامان و كه نيزان، به دوو هو، مندالنه كانيان له دره ختو كه كه دوورده خسته وه: به كنيكيان سه ركه وتنه سه ره وهی شو مندالانه بو سه ر دره ختو كه كه، بو سه ر كړدنې تيره او ويژې، به كاريكي ترسناك ده ژمي دراو دهره تاني هه بوو تيري شازاده كان بهر مندالنه كان بكه وي و بيان كوژي، دوو هميان له بهر شوو بو كه غولامان و كه نيزان تيډه گه يشتن كه غولام زاده كان شاياني شوو نين ته ماشاي تيره او ويژې فيرعه ون زاده كان بكه ن!

به ههر حال، له هه مانساتدا كه رامسيس ستي، ژبي كه واني خوي راکيشا، غولام زاده يه كي بچووك، له پشت ديواره كه وه سه ري هينايه دهره وه. موسا بيني كه شو مندالنه راسته و راست، له بهر امبه ر تيري براكه ي راوه ستاوه.

موسا له بهر امبه ر گياني شو مندالنه، كه جگه له ناره زووي منداليي گونا هينيكي ديكي هې بوو ترسي لي نيشت و له وه دهرسا كه تيري براكه ي سه ر بكاو بهر شو مندالنه بكه وي و بيكوژي. بويه ويستي به يه ك جوولانه وه ي خيرا، كه واني براكه ي دابگر يته خوراي.

هه موو هيژي رامسيس ستي له ههر دوو بازوو و دوو مه چه كي ده ستيدا، چر ببوونه وه و له و ساته دا قاچه كاني هيژيان نه بوو و كاتيک موسا به يه ك جوولانه وه ي خيراو له ناکاو كه واني براكه ي داگرته خوراي، رامسيس ستي بهر وودا كه وته سه ر زه وي.

هه مووان بهر بوونه وه ي شازاده يان چاولي بوو و تيډه گه يشتن كه به هو ي ليداني موسا وه كه وته سه ر زه وي. ستي هوپ، سه رداري قشوني ميسرو راهينه ري تيره او ويژي شازاده كان، شو ي ش چاري لي بوو و سه ري سوپما.

رامسيس ستي له سه ر زه وي هه ستايه وه و به توور په ييه وه رووي كرده موسا و گوتي: نه مه چ بيباكيه ك بوو بهر امبه ر منت كرد؟

موسا گوتي: من نه مده ويست تو به زه ويدا بده م و ته نيا ده مويست كه وانه كه ت دابگر مه خوراي، چونكه دهرسام تيره كه ت هه له بكاو بهر شو مندالنه بكه وي كه به سه ر دره خته كه وه يه.

ههر بهر جوړه كه هه مووان چاويان لي بوو كه رامسيس ستي له ناکامې شو ليدانه كه وته سه ر زه وي، هه رواش هه مووان وه لامي موسايان گوي لي بوو و له و وه لامه سه رسام بوون. چونكه به زه وي داداني فيرعه ون زاده يه ك، سووكايه تيبه كي گه وره بوو و له و سووكايه تي پيكر دنه شدا موسا ده س پيشكه ريوو، ته نياش بو خاتري شو كه نه هيلې غولام زاده يه ك بكوژي. منداليكي غولام زاده و ته نانه ت هه زار مندالي غولام زاده ش له وه بيبايه خ تر بوو كه بو پاراستني گياني

ته وان فيرعه ون زاده يه ك به زه ويدا بدرې، ته نانه ت نه گه ر قه رار بي كه هه موو غولامان و كه نيزاني ميسر بكوژن له وه باشت بوو سووكايه تي به فيرعه ون زاده يه ك بكري و به زه ويدا بدرې.

يه كيك له هو كاره كاني سه رساميي شازاده كان شوو بوو كه چوون موسا شو هه قيقه ته به لنگه نه ويسته تيډه گه يشتووه و بو پاراستني گياني غولام زاده يه ك، فيرعه ون زاده يه كي به زه وي داداوه!

ره ننگ له روخساري لاوه كه په ري، له بهر شوو تازه ناگادار ده بوو كه گونا هينيكي بي ليپووردني ته نجام داوه، چونكه ههر بهر جوړه كه بووني فيرعه ون شوو ننده پيروزه كه شايان به وه يه بو پاراستني بووني وي، هه موو تيره ي بنياده م به قورباني بكري، بووني كوراني شو ي ش ديسانه وه يه كجار پيروزه و ههر چه شنېك له سووكايه تيكر دن به وان پيويستي به توند ترين سزا هه يه!

نه گه ر موسا له تاكه ناسايه كان بووايه، له هه مان جيډا ده كوژرا. به لام شو ي ش هه رووه كو براكه ي فيرعه ون زاده بوو و ته نانه ت له براكه شي به بالاتر ده ژمي درا، چونكه شو به مندالي ((ته نخاس نامون)) ي شازني ميسر ده ژمي درا.

كه س نه يده تواني به تاواني سووكايه تيكر دن به رامسيس، ليپرسينه وه له گه ل موسا دا بكاو شو بخته ژير سزادانه وه. رامسيس ستي شو ي ش نه مه ي ده زاني و تيډه گه يشت سووكايه تيبه ك كه موسا دهره قه ي شو كروويه تي ناتواني مايه ي سزاداني شو ي ش و بويه هاته سه ر باري شوو كه بو خوي، موسا ته مبي بكا.

رامسيس ستي له موسا نزيك كه وته وه، موسا كه واني خوي به ده سته وه بوو خورجيني پر له تيريش به بهر كه مه ريبه وه هه لواسرا بوو.

رامسيس ستي گه يشته روويه رووي موسا و ده ستي بهر زكر دوه و يه ك شه قازله ي له رومه تي كوره كي شازاده خاتم ته نخاس نامون دا.

كاتي موسا شه قازله ي بهر كه وت يه كپارچه ناگري قين له ناو دلېدا هه لژاو روخساري وي له تيني توور په ييدا شين و مؤر هه لنگه را. له يه ك ساتدا به بيريدا هات تيريك له خورجيني تيره كاني بينيسته دهرې و له ژبي كه وانه كه ي باوي و نيشان له سنگي رامسيس ستي بگري.

عه زمه تي كوشتني رامسيس ستي به جوړيك له ناخي موسادا هيژي گرتبوو نه گه ر له بهر دايكي نه بووايه، ههر له و ساته دا شو ده كوشت. به لام قه لافه تي غه مباري دايكي هينايه وه بهر چاري و سه رنجي دا نه گه ر شو كوره بكوژي، له وانه يه دايكي له غم و ناو ميديدا گياني له ده ستيدا. چونكه كوشتني رامسيس ستي، تاوانيكه شياوي لي خو ش بوون نيبه و نوباله كه ي ههر

تەنیا داۋىنى ئەۋەكەن ناگىتتەۋە، بەلكو پېشىنانىش كە سەدەھا سالە مردوون دوچارى ئۆبالى تاوانەكە دەبنەۋە و بنەمالەى فېرەمەن بە نەفرەت دەكرىن.

موسا بۆ ئەۋەى بتوانى خۆى پېرېزى چاۋەكانى لىك نان. ماۋەيەك چاۋەكانى موسا بەستران و كاتى چاۋەكانى كىرەۋە سەرنجى دا لە ھەۋشەى تېرھاۋىزىدا جگە لە ستى ھۆپ راھىنەرى شازادەكان، كەسى تىرى لى نىيە و بۆ ئەۋەى راھىنەرى تېرھاۋىزى فېرمىسكى چاۋەكانى نەبىنى، روى ۋەرگېرا.

ستى ھۆپ لە موسا نىك بۆۋە و گوتى: ئەى شازادە، ئومىدەۋارم كە ئەم پوۋداۋە لە بىر بكەى و يادى ئەم پوۋداۋە لە نايىندەدا دلت نەپەنچىنى. من ئەمپەرى بىنىم كە تۆ، پاش سووكايەتېكردى براكت، تۋانىت دان بە خۆتدا بگرى و جلەۋى ئارام كېرى لە دەست نەدەى و من ئەمپەرى تېگەيشتم كە تۆ دەتۋانى فەرمانرەۋايى بە سەر خۆتدا بكەى و كەسېك كە بتۋانى فەرمانرەۋايى بە سەر خۆيدا بكا، دەتۋانى فەرمانرەۋايى كەسانىترىش بكا. تەنیا خالىك لاي من ناديار ماۋەتەۋە ئەۋەىش ئەۋەيە كە چۆن تۆ، بۆ پاراستنى گىانى مندالى غولام زادەيەك، شازادەيەكت بەزەۋيدا دا؟

موسا گوتى: من نەمدەۋىست ئەۋەى بە زەۋيدا بدەم، من تەنیا دەمويست كەۋانەكەى دابگرەمە خوارى تا تېرەكەى بەر ئەۋەى مندالە نەكەۋى.

راھىنەرى تېرھاۋىزى، نەبتۋانى پەى بە تەرزى بېر كىرەنەۋەى ئەۋەى نەۋەۋانە ببا. ئەۋەى تەرزە بېرەى ئەگەر بە شېتى نەزانىيا، ئەۋەى لە بۆچۈنى ئەۋەى نائاسايى خۆى نىشان دەدا.

ئەۋەى رۆژە تېپەرى و موسا ھەۋلىدا روۋداۋى ئەۋەى رۆژە لە بېرېكا، بەلام شەقازلە خۋاردنى بە دەستى رامسىس ستى لە بېر نەدەچۆۋە.

چەند مانگىك تېپەرى و موسا ھەرا لە خۋىندنى زانست و راھىنانى جەنگى بەردەۋام بو. راھىنەرى تېرھاۋىزى بۆ ئەۋەى كە كېشەى نىۋان موسا و رامسىس ستى نۆى نەبېتتەۋە بەرنامەى تېرھاۋىزى ديارىكرودو لە رۆژانىكدا كە موسا مەشقى دەكرد رامسىس ستى لە ھەۋشەى تېرھاۋىزىدا نامادە نەدەۋەى و لە رۆژانى مەشقى رامسىس ستىدا، موسا نامادە نەدەۋەى.

موسا كە بە ئارامىيەۋە تېرھاۋىزى دەكرد، وردە وردە پېش كەوت و دەبتۋانى ئامانج بېكى.

جىنگاى دانىشتنى موسا، لەۋ كاتەدا، پايتەختى رامسىسى دوۋەم بو كە بەشارى ((رامسىس)) ناسرا بو و لە باكورى مىسر ھەلكەۋتېبو، لە نىك دەلتاى شەتى نىل و تا رادەيەك نىكى قاھىرەى ئىستا بو.

ئەمپەرى، شۆپنەۋارىك لەۋ شارە، كە تەلارى بەردىنى ھەبو، نەماۋە. لە بەر ئەۋەى ھەمو بەردەكانى كە لە وېرانەكانى شارى رامسىس بوون لەۋ شارە ھەلىان گرت و لە تەلارەكانى قاھىرە يان باقى شارە نۆىكانى مىسر، لە ناۋچەى دەلتاى روۋبارى نىل، بەكارىان ھىتا.

كۆشكى پاشايەتى شارى رامسىس لە تەلارە مەزەنەكانى پايتەختى مىسر بو و يەككە لە دل گوشادىيەكانى موسا ئەۋەى بو كە لە كاتى ئاۋابوونى خۆردا كاتىك كە خۆر لە سوپى رۆژتاۋادا لە بەرچاۋ و ن دەبو، لە نىۋ ئەۋەى كۆشكەدا بگەرى. چۈنكە كاتىك كە روۋناكى ئاخىر تىشكى خۆر بەسەر ستونە بەردىنەكان و سەر دەرگاكان و ھەيوانە بەردىنەكانى ئەۋەى كۆشكە دەكەوت، دېمەنىكى ئەفسۋونۋاى دەھىنەۋاى ئاراۋ ھەر چەند روۋناكى رۆژ، لاۋاز تر دەبو دېمەنەكان دەگۆران تا ئەۋەى دەمە كە رەنگى ئاسمان بەرەنگىكى نىلى لى دەھات.

موسا لەۋ سەردەمەدا، ھەرگىز لەسەير كىردنى دېمەنى رۆژتاۋا بوون لە كۆشكى پاشايەتى شارى رامسىس تېر نەدەۋەى و ھەمو رۆژى كە لەۋ دېمەنى دەروانى، ۋەك ئەۋەى ۋابو كە دېمەنىكى نۆى دەبىنى.

ئەمپەرى شارى رامسىس و كۆشكى پاشايەتى ھىندەى ئەۋەى مەزەن نىيە، بەلام ناۋچەى دەلتاى روۋبارى نىل ھەبە.^(۶)

ئەمپەرىكەش لە ناۋچەى دەلتاى روۋبارى نىل، ئاۋابوونى خۆر، خاۋەنى دېمەنىكى تەماشا ئامپەزە. ماناى دەرەشانەۋەى داۋىن تىشكى خۆر بەسەر روۋبارى نىل، و درەختان و تەلاران و بە لەمى چارۆگەدار كە بەسەر روى شەتى نىلەۋە دەجولېن، دېمەنىكى ئەۋەندە تەماشا ئامپەز دەھىنەۋەى ئاراۋ لە تايەتمەندىيەكانى ناۋچەى دەلتاى نىل ئەۋەيە كە كەمتر ۋا رىك دەكەۋى دېمەنى ئاۋابوونى خۆر لەۋپىدا لەگەل دېمەنى رۆژى پېشۋ لە يەك بچن و كەسېك كە لەۋ ناۋچەيە دادەنىش، ھەر رۆژ، دېمەنى دەروۋبەر لە كاتى خۆرناۋا بووندا بە شۆپەيەك دەبىنى.

(۶) دەلتا يەككە لە پېتەكانى ئەلف و بېى يۇنانى كە لە پېتى دالى فېنىقىيەۋە ۋەرگىراۋە و لە ئەلف و بېى يۇنانىدا بە شۆپەى سېگۆشەيە و چۈنكە روۋبارى نىل كاتىك كە دەچىتتە ناۋ دەرياي رۆمەۋە بۆ ھەوت لق دابەش دەبى و ئاورىزگەى روۋبارەكە ۋەك سېگۆشە دەردەچن، بۆيە يۇنانىيەكان ئەم ناۋچەيەيان بە دەلتاى نىل ناۋ دەبرد و ئەمپەرىش روۋبارى نىل لە كاتىكدا كە دەرتىتتە ناۋ دەرياي رۆمەۋە بۆ دوو لق دابەش دەبى. (ۋەف)

له سه ر روانينگه

جاريكيان، رۆژنيك، موسا له ده مي ناوابووني خۆردا، له نيو كۆشكي پاشايه تيدا گه راني ده كرد و به تام و چيژه وه له ديمه نه كاني ده ورووبه ري ده رواني تا گه يشته به رهه يوانيك كه ستووني به رديني نه ستور و به رزي هه بوو و پالي به يه كيك له ستونه كانه وه دا و نه وه كو جارن به ته ماشا كردني ديمه ني جواني ناوابووني رۆژه وه سه رگه رمبوو.

قه لافه تي موسا له زه مانه كه ئيمه بو يه كه م جار تاريفمان كرد بوو به رزتر ببوو و هه روه ها شان ه كاني شي پان تر ببوون.

سه رزه ويني ميسر، ولاتي ك بوو (ئيبستاش هه روا) كه لاوان له ويدا به خي رايي گه شه يان ده كرد و كوراني ميسري له دوا زده سالييه وه ده چوونه قوناغي بالق بوونه وه به ناوايه كي گشتي له ولاتاني گه رميندا، لاوان خي راتر وه كه له ولاتاني كو يستاني دا گه شه ده كه ن و ده چنه قوناغي بالق بوونه وه.

له ناكامي نه وه كه موسا گه شه ي كرد بوو، جوان تر ده هاته به رچاو و لوتيشي بچوو كتر ببۆوه. له حالي كدا كه كوره لاو سه رگه رمي ته ماشا كردن بوو له ناكاو ده نكي كي گوي لي بوو كه گوتي: نه ي شازاده، روانيني تو له باره ي نه م جوانييه وه چييه ؟

موسا به ناقاري ده نكه كه دا روي وه رگي راو ناموون تپي، كه كاهينه كاني دي كه ي نه وه كۆشكه ملكه چي نه بوون، ناسي و وه لاميدايه وه: روانيني من نه وه يه كه نه وه ديمه نه يه كجار جوانه.

كاهيني گه وره ي كۆشكي پاشايه تي گوتي: به لام روانيني من نه وه يه كه نه وه ديمه نه يان هينا وه ته بوون تا ئيمه فريو بدن و هه ركات ئيمه، زور ته ماشاي نه م ديمه نه بكه ين نه خۆش بكه وين.

موسا ئيدي منداليك نه بوو كۆشه نيگايه كه كه له كه سيكي دي كه وه گوي لي ده بي، به نده ناسا قبوولي بكاو نه تواني له باره ي نه م كۆشه نيگايه وه، بپورا ده رپري.

ئەو كورپىك بوو نەوجەوان و لە خویندن رەخساو و بە ئەندازەى تەمەنى خۇشى خاوەن ئەزمون بوو و دەيتوانى لە بارەى شتانەو روانىنى خۆى دەربېرئ و گوتى: ئامون تپ، من وا خەيال ناکەم تەماشاکردنى جوانى، كەستىك نەخۆش بجا، من بېستومە كە جوانى يەكئىكە لەو حەوت بەهرانەى كە بەتيرەى بەشەر دراو و ئەو بەهرانەى كە بە تيرەى ئادەمیزاد دراو مایەى بەختەوهرى ئەو و ئەو شادمان دەكا و مایەى نەخۆشى نابئ. لەو دەمەدا خۆر بەتەواوى ئاوا بېوو و هەوا بولئېل بېوو، بە جۆرىك كە موسا روخسارى كاهىنى گەورەى كۆشكى پاشايەتى نەدەبىنى، بەلام دەنگى ئەوى گوى لئ دەبوو.

بە هۆى ئەو كە هەوا بولئېل بېوو موسا چاوى لئ نەبوو كە كاهىنى گەورەى كۆشكى پاشايەتى زەردەخەنە گرتويەتى.

لەواقىعدا مەبەستى كاهىن تاقىكردنەوى موسا بوو، و دەبويست پەى بە ئاستى گەشەكردنى فيكرىي ئەو بباو بزائى كە ئايا بېرى ئەو لە پېشان بەر بلاوتر بوو يا نا، و بۆ ئەوى ئەو كورەلاو تاقى بكانەو گوتى: ئەى شازادە ئايا تۆ دەلئىي هەر شتىك كە مرۆف نام و چىژى لئ بكا باشە؟

موسا گوتى: نا ئەى ئامون تپ من نەمگوت كە هەرچى مایەى تام و چىژى مرۆف بىت باشە، بەلكو گوتم جوانىي، مرۆف نەخۆش ناخا، چونكە جوانىي يەكئىك لە حەوت بەهرەكانە كە بە تيرەى بەشەر دراو و بەهرەكان هۆكارى بەختەوهرى و چاكى دەبن نەك نەخۆشى.

ئامون تپ كە لە بن يەكئىك لە ستوونەكان دانىشتبوو هەستايە پئ و لە تاريكىدا لە كورەلاو نزىك بۆو و دەستى گرت و گوتى: وەرە با لەم بەرهەيوانە بچىنە دەرئ و برۆينە ناو باخ.

موسا دەستى لە دەستى كاهىنى گەورە دەرنەهئنا و پئىكەو لە پليكانەكانەو هاتنە خوارئ. سەرەراى ئەو هەش كە هەوا تاريك بېوو چاوەكانى كاهىنى گەورەى كۆشكى پاشايەتى پليكانەكانى بە باشى دەدى تا گەيشتنە ناو باخەكە.

ئەوباخە ناوئىكى تايبەتى نەبوو، بەلام ئەو كۆشكە كە بەبەرد دروستيان كرد بوو بە ناوى((فیرعەون)) ناويان دئنا، ماناى ((مالى گەورە)) و لەو زەمانەدا، فیرعەون- هەر وەكو گوتمان — بوو ناوئىشانى پاشاى ميسر و پئش ئەو مئزووو ناوئىشانى هېچ يەكئىك لە پاشايانى ميسر، فیرعەون نەبوو.

پاش ئەو كە چەند هەنگاويك بە نئو باخەكەدا رۆيشتن، ئامون تپ گوتى: ئەى شازادە، ماوەيەك دەمەوى پرسىارىك لە تۆ بكەم، بەلام هەلئىك نەهاتۆتە پئش تا لئت بپرسم. موسا گوتى: ئئستا كە هەل هاتۆتە پئشەو بپرسە.

ئامون تپ گوتى: من دەوى ئەو تپ لئ بپرسم ئەو رووداوى لە نئوان تۆ و رامسىس ستى دا روويداوى چى بوو و بۆچى تۆ ئەو شازادەيەت بە زەوى داداوه تا واى لئ بكەى شەقازلەيەكت لئيدا؟

موسا گوتى: ئەى ئامون تپ من دەمويست ئەو رووداوه لە بىر خزم بەرمەو و گوتەكەى تۆ دووبارە وەبىر هئنامەو. من بەو شئوويە كە هەمان رۆژ بە راهئنەرى تيرهاوئئيم گوت نەمدەويست رامسىس ستى بە زەويدا بدم، بەلكو دەمويست كەوانى ئەو دابگرە خوارەو، ئەوبە رئىكەوت كەوتە سەر زەوى.

ئامون تپ گوتى: وەك من بېستومە تۆ گوتوتە نەتويستوو مندالئى غولام زادەيەك بكەوئتە بەر نئشانى تير. موسا گوتى: واىە.

ئامون تپ گوتى: من لە حال و وەزعى حەوشەى تيرهاوئئىي ئاگادارىم هەيە و دەزانم كە نئشانەكان بە دىواردا دادەكوتن و هەرەها دەزانم كە لە پشت ئەو دىواره درەختۆكەيەك هەيە كە مندالئى غولام زادەكان دەچنە سەرى تا تەماشائى تيرهاوئئىي شازادەكان بكەن و لەو جئىيەى دىوارهكە، كە مندالئى غولام زادە سەريانى لئ وەدەر دەنئبن مەودايەكى زۆريان هەيە و بە دوور دەزانئى كە تيرهاوئئىك ئەوئندە ناشارەزايئى كە نئشانەكە لەگەل سەرەوى دىوارهكە، تئىكەل بكا.

موسا گوتى: ئامون تپ قسەى تۆ راستەو تيرهاوئئى هەر چەندە نا شارەزايئى، نئشانەيەك كە بە كەمەرى دىواردا داکوتراو لەگەل سەرى دىواردا تئىكەل ناکا لەگەل ئەوئندا تۆ دەزانئى كە مندالئى سەر دىوارهكە، كەوتوونەتە بەر نئشانى تير و كوزراون.

ئامون تپ گوتى: كەوا بوو دەبئى بلئبن هەندئىك لە تيرهاوئئان ئەوئندە ناشارەزان كە ئامانجى كەمەرى دىوارهكە لەگەل سەرەوى دىوارهكە تئىكەل دەكەن.

موسا گوتى: نا ئەى ئامون تپ، تيرهاوئئى هەر چەندئىك ناشارەزا بئ تا ئەو رادەيە هەلە ناکا و من دئقەئدا كە هەندئىك لە شازادەكان لە رووى ئەنقەستەو مندالئى غولام زادەكان لەسەر دىوار دەكەنە بەر نئشانى تيرهاوئئىي خۆيان.

ناموون تپ به بیستنی ئەو قسهیه زۆر سەری سووړنەما، چونکه نیشان گرتن له مندالئیکى غولام زاده، ئەوەنده بایهخەى نەبوو که پیاویکی وەک کاهینی گەرەى کۆشکی پاشایەتى دووچارى سەرسوورمانئیکى زۆر بکاو گوتى: گرمان ئەوەش قبول بکەین که هەندیک له شازادەکان، به ئەنقەست، کورانی غولام زاده دەکەنه نیشانی تیرهاوئیزی، لەو رۆژەدا غولام زادهیهک نەببوو نیشانی تیرهاوئیزی تا تۆ براکەى خۆت بەو گوناھەو بچەیه ژیر بارى سووکایەتییەو.

موسا گوتى: ئەگەر من کەوانى ئەوم دانەگرتبايه خواری لەوانه بوو که مندالئە غولام زادهکه ببیتە نیشانى تیرهاوئیزی.

ناموون تپ پرسى: ئەى موسا، تۆ به چى را درکت بەو مەسەلەیه کرد؟

موسا وەلامیدایەو: من له درئیزبوونەوئەى کەوانى رامسیس ستییەو درکم بەو مەسەلەیه کرد و هەر کەسێک ماوئیهک تیرهاوئیزی کردبى له درئیزبوونەوئەى کەوانى تیرهاوئیزەوئە تئیدەگا، تیری ئەو، بۆ کوئ دەچى.

ناموون تپ گوتى: تۆ لەو قەرارەو و دەلئى که براکەت به ئەنقەست دەبویست مندالئى غولام زادهیهک بکاتە نامانجى تیرهاوئیزی.

موسا گوتى: من وا وئینادەکەم که ئەو به ئەنقەست خەرىک بوو سەرى دیوارەکەى دەکرده نیشانه، چونکه لەو دەمدا رامسیس ستى تیرهاوئیزی کارامه بوو و له من باشتر تیرهاوئیزی دەکرد و من نەمدەتوانى قبولئى بکەم تیرهاوئیزیکی وەک ئەو، نیشانیک که بەکەمەرى دیوارەوئیه لەگەل سەرەوئەى دیوار، ئال و گۆر بکا.

ناموون تپ گوتى: دەتەویست رینگا نەدەى ئەو، سەرى دیوارەکه بکا به نیشانهو بەو گریمانەى که مندالئى غولام زادهکه نەبیتە نامانجى تیرهاوئیزی و رووداویکی گەرە نەیهتە پێشەو.

موسا گوتى: من نەمدەتوانى تەحەمولى ئەو بەکەم که مندالئە غولام زادهکه ببیتە نیشانى تیرهاوئیزی.

ناموون تپ گوتى: تۆ شازادەیهکى دانای، بەلام ئەم جۆرە بێرەى تۆ وەکو کوفر وایه و مروق نایى سووکایەتى به فیرەون زادهیهک بکا به شیمانەى ئەوئەى نەوئەکو مندالئىکی غولام زاده بکەوئیتە بەر نیشانى تیرهاوئیزی، ئەگەر وایى چ جیاوازییەک له نێوان فیرەون زادهیهک و غولام زادهیهکدا هەیه و لەوەش هەوارتر، چ جیاوازییەک له نێوان فیرەونئیک و غولامئیکدا هەیه و

من یه قینم ئیستا که دایکت لەو بەرھەیوانە، که به سەر رووبارى نیلدا دەروانى، دانیشتووه، به بیستنی ئەم کارەى تۆ و لەوئەى که بۆ پشتیوانى له یهک غولام زاده سووکایەتیت به فیرەون زادهیهک کردووه یه کجار نیگەرمان بووه.

موسا بیدەنگى لئیکرد و بۆ ئەوئەى که بابەتى قسەکردنیان بگۆرئى، پرسى: نایا گوتت که ئیستا که دایکم لەو بەر هەیوانە دانیشتووه که به سەر رووبارى نیلدا دەروانى؟ ناموون تپ گوتى: بەلئى و ئەو چاوەرپئى هەلئەتتى مانگ دەکا تا وئینەى مانگ له روخسارى دایکى به سالدا چومان، نیلدا بیئى^(۷).

موسا گوتى: دایکم پئى خۆشە وئینەى مانگ له نێو ئاوى نیلدا تەماشای بکا و جوان مانگ بیئى.

ناموون تپ گوتى: له رابردوودا دایکت له وئینەى مانگى ناو ئاوى نیل جوانتر بوو. من له بیرمە که ژمارەیهک له پیاوانى گەرە له کۆندا دایکتیان خۆش دەویست و دایکى خەسەلت چاکى تۆ ئەوەنده جوان بوو کاتیک که به جینگایەکدا تئیدەپەرئى، خەلک، هەردوو ئەژنۆیان دادەدا سەر زەوى و سەریان لەو جئیه دادەنا که دایکت پئى پئیدا نابوو و لەوانەیه هەرگیز له جیھاندا نافرەتئیک به جوانى دایکت نەیهتەو بون.

موسا پرسى: ئەى ناموون تپ نایا تۆش له رابردوو یه کئیک لەوانه بووى که سەریان لەو جئیه دادەنا که دایکم پئى پئیدا نا بوو؟

ناموون تپ گوتى: من ئیستا پیاویکی به سالدا چوم و بێرەوئەرى پیران لاواز دەبى لەبەر ئەوئە ناتوانم وەلامى پرسىارى تۆ بدەمەوئە نایا دئى تا بچینە سەر روانینگە و نایا دەزانى که روانینگە له کوئەوئەى ئەم باخەوئیه؟ موسا گوتى: بەلئى دەزانم روانینگە له کوئى باخەوئیه.

ناموون تپ گوتى: چون بۆ روانینگە له کاتى شەودا زۆر شادى بەخشە، چونکه له سەرەوئەى روانینگەوئە دەتوانى دیمەنگەلئیک بیئى که له جینگای دیکەر نا توانى بیانینى.

موسا وئیرا بەوئەش که لاویک بوو، و تاقیکردنەوئەى زۆر نەبوو، له وەلامى ناموون تپ تئینگەیشت که ئەو پیاوئە نەبویست وەلامى بداتەوئە ئەگەر نا نەیدەگوت له ئەنجامى

(۷) شەتى نیل له میسرى کۆندا زۆر ناوئیشانى هەبووئە لەوانه پیرەدایەن، دایەپیرە و چونکه ژبانى میللەتى میسر به ئاوى نیل پەیوئەست بوو و ئەمرۆش ئەگەر ئاوى نیل نەبى وئاتى میسر دەبیتە بیابانئیکى وشک و بەیار.(و.ف)

به سالداچون بیره وهری له دەسداوه. پیاویك بیره وهری رابردووی له دەسداوی هیچ روودایتیکی رابردووی نایه تهوه یاد، له حالیکدا ناموون تپ رووداوه کانی په یوههست به دایکی تهوی له بربابوو و تهی چۆنه که دهلی ناتوانی وهلامی پرسیاره کهی تهو بداتهوه.

روانینگهی کۆشکی پاشایهتی پایتهختی میسر، تاوه رییکی بهرزی هه بوو و کاتیک به پلیکانه کانی تاوه ردا سهرده کهوتنه سهروهه، ناموون تپ، پشوی سوار بوو، بهلام موسا بچ تهوهی ههست به بچووکترین نارههتی بکا به چاپوکییهوه به پلیکانه کانداه چوهه سهری.

پیش تهوهی بگه نه سهروهی تاوه رده که، دوو کۆته له دوو لای پشتی سهروهی تاوه رده که کهوتنه بهر چاوی موسا، کوره لاه دهیزانی به کیک له ووانه، کۆته لی ((ئیزیس))ه که به کیکه له ئیلاکه کانی میسری و تهوی دی کۆته لی ((ئوزیریس)) میردی تهوه.

موسا زانیاری هه بوو که ((ئوزیریس)) میردی ((ئیزیس)) خوی مهرگ و سهر زهوبنی رۆژناوا ((مانای گۆرستان))ه. سهرباری تهوهی که تهو دوو کۆته له، دوو پارچه بهردی بچ گیان بوون، دهتگوت لهو کاتهی شهو دا، گیانیان له بهردایهوه دهیاتوانی قسه بکهن.

چهند پلیکانیکهی بۆ سهروهه مابوو ناموون تپ دهستی له سهر شانی موسا داناو گوتی: راوهسته.

موسا راوهستاو ناموون تپ گوتی: وهک گویت لییه کاهینان له سهر تاوه رهی روانینگه سهرگه رمی خویندنی ((زه بوور))ن چونکه خویانی شهو، تهو ناوه ننگه یان پچ خۆشه و ته گهر ئیمه لهو ده مه دا بچینه سهروهه، تهو کاهینانهی که سهرگه رمی خویندنی تاوازن دهنگی خویان راده گرن و ئیمه له بیستنی پاشاوهی ناوه ننگه که ببهش دهبن.

موسا، ناوه نگی ((زه بووری شهو)) که کاهینه کان هه موو شهویک، له سهروهی تاوه رهی روانینگه دهیاخویند، ده ناسی و له ناوه نگی تهوان که جۆریک له رینگ ((مانای گۆرانی خاوهن کیش و ههست خۆشین)) بوو، چۆی وه رده گرت.

هه موو دانیشتوانی کۆشکی پاشایهتی تهو ناوه ننگه یان گوئی لی نه ده بوو، چونکه تهو کاهینانهی که هه ر شهو له سهروهی تاوه رهی روانینگه دهیاخویند، به دهنگیکهی زۆر بهرز ((زبوور))یان نه ده خویندوه نهوا ببته مایه نارههتی فیرعه ون. بۆیه تهو به شهی دانیشتوانی کۆشکی پاشایهتی که له روانینگه دوور بوون دهنگی تهوانیان گوئی لی نه ده بوو.

بهلام تهوانه ی که مانیان له نزیکهی روانینگه وه بوو، دهیاتوانی ناوه نگی خۆش و ههست خۆشین کاهینانی میسری بیستن و ناوه ننگه مه زهه بییه کانی میسریه کان هه موویان

هه ژینهر و ههست خۆشین بوون و به شیک لهو ناوه ننگانه، پاش تهوهی که فیرعه ونه کان له ناوچوون، له میسر مایه وه و گه یشته تهوه کانی داها توو و تا تهو کاتهی عه ره به کان میسرییان خسته ژیر دهستی خویانه وه ئینجا تهو ناوه ننگه خاوهن کیش و هه ژینهرانه له لایهن عه ره بانه وه وه رگیران و له ولاتانی دیکه، خه لک تهو ناوه ننگانه یان به موسیقای عه ره بی زانی و قهومی عه ره ب تهو ناوه ننگانه یان نه بوو که ته مپۆر به ناوی رینگ ده بخوینینه وه (به زمانی ئینگلیزی ریسیم) و ناوه ننگه لی خاوهن کیش و هه ژینهری عه ره بی، له میسری کۆنه وه چوه ناو موسیقای عه ره به وه.

موسا و ناموون تپ راوهستان تا ناوه نگی کاهینان تهواو بوو، ئینجا تهو پلیکانه یان بری که مابوویان و گه یشته سهروهی تاوه رده که.

سهروهی روانینگهی کۆشکی پاشایهتی، پانتاییه که بوو به پتوهی ته مپۆر، به فراوانی شازده مه تر دوو جا و موسا بینی چوار کاهینی سپی پۆش، له سهر زهوی دانیشتوون و هه مان تهوانه بوون که زبووری شهویان ده خویندوه.

کاهینه کان هه ر له نیگای هه وه له وه سهرۆکی خویان ناموون تپیان ناسی، بهلام نه یاتوانی موسا بناسن و به جۆریکی پرسیار نامیز لهویان روانی و به زمانی حال له سهرۆکی خویان پرسی تهو لاهه کییه؟

ناموون تپ گوتی: چۆن ئیوه تهو لاهه مه زن زادهیه نانسن تهو کوری پاشا و مندالی شازاده خانم تهغاس نامونه.

کاهینان کاتیک کوره لاریان ناسی به خیزهاتنیان کرد و به کیکیان که پیاویکی کورته بالا بوو گوتی: تهی موسا ئیره جیگایه که تیدا فیری زانست دهبن.

موسا گوتی: ده زانم لیره فیرکردنی زانستی تهستیره ناسی ته نجام دهدری.

چوار کاهین که لهوی بوون وهک تهوهی که نه یانهوی کهش و ههوا ی موسا و ناموون تپ بشیوینن، له جیبی خویان ههستان و به ره لایه کی تهو جیگایه چوون و موسا له بانیزه ی چوار دهوری تاوه رده که نزیک کهوته وه و پالی پیوه داو به ته ماشا کردنی دیمه نه کانی دهورو بهرو ناسمان خه ریک بوو.

لهویته هه موو کۆشکی پاشایهتی ده بیئراو ههروه ها لقه کانی رووباری نیل که به ره و باکوور ده چوو، بهرچاو ده کهوت. پاشان مانگ هه لهات و تیشکی تهو له سهره تادا که میک ته ر خهوانی بوو ئینجا سپی بوو.

سەرھەدەي روانينگە نوای نەبوو. چونکە ئەگەر نوای ھەبووایە، نەیانەتوانی لەوێوە ئەستێرەکانی ناسمان بە چاکی ببینن و پاش ئەوەی کە مانگ ماوەیەك بەرز بۆو، مووسا مانگی ئەوەندە بە نزیککی دەدی کە وای ویتا دەکرد ئەگەر دەستی خۆی درێژ بکا دەتوانی دەستی لێ بدا و تەنانت دەستی خۆشی درێژ کرد و ناموون تپ پێکەنی و گوتی: ئەي سازادە، دەستی تۆ بە ئیزیس^(۸) راناگا!

ناموون تپ لە مووسا نزیك بۆو دەستی لەسەر شانی دانا.

چوار کاهینەکە کە لە سەرھەدەي تاوھەرکە بوون لە مووسا و ناموون تپ دوورکەوتنەو و بە لەسەرھەدەيەو لەگەڵ یەکتەیدا قسەیان دەکرد.

پاش چەند ساتیک کە دەستی ناموون تپ لەسەر شانی کورەلاو بوو، دەستی لەسەر شانی لابرد و بەھەمان دەست بەرەو مانگ دەستی رادا شت و گوتی: دەزانی ئەمە نوای چییە؟ مووسا گوتی: ئەمە نوای مانگەو ئیزیسە. کاهینیی گەورەي کۆشکی پاشایەتی پرسى: نوای خۆر چییە؟

مووسا گوتی: نوای خۆر، خۆرە.

ناموون تپ گوتی: نایا ناویکی دیکەي نییە؟

مووسا گوتی: نوای خۆر، خۆرە.

کاهینیی گەورەي کۆشکی پاشایەتی گوتی: ئاوانییە و نوای خۆر ((ئاتوون))ە.

کاتیك مووسا نوای ئاتوونی ھاتە بەرگۆی بە جۆرێك راجەنی دەتگوت جارێکی دیکە براکەي شەقازلەي لێداو و رەنگ لە روخساریدا نەماو پاشان گوتی: ((نەفرەت لەم ناوہ بێ)).

کاهینیی گەورە پرسى: ئەي مووسا بۆ نەفرەتت لە ئاتوون کرد؟

کورەلاو وەلامیدایەو: لەبەر ئەوەي ئاتوون تاوانبارێك بوو کە ھەموو خواکانی میسرى کوشت.

کاهینیی گەورە گوتی: تۆ ئەم قسەيەت لە کێ بیستووہ؟

مووسا وەلامیدایەو: من لە مامۆستایانی خۆم بیستووہ؟

کاهینیی گەورە گوتی: مامۆستایانی تۆ درۆیان لەگەڵ تۆدا کردوہ و لەوانەشە خۆشیان ئارا ویتان کردبێ کە پێویستە ئاتوون بە نەفرەت بکری، لەبەر ئەوەي ھەموو خواکانی میسرى کوشتووہ. مووسا گوتی: نایا تۆ دەلێتی کە ئاتوون شایانی نەفرەت نییەو خواکانی میسرى نەکوشتووہ.

(۸) میسریانی کۆن مانگیان بە ئیزیس ناو دەبردو ئەویان بەژن دەزانی. (و.ف)

ناموون تپ گوتی: یەكەمیان کوشتنی خویان کارێکی ئاسان نییە کە ئاتوون بە ئاسانی بتوانی بیانکوژی. دووہمیان ئەو خویین ریژ نەبوو کەسی نەدەکوشت. جا خوا بێ یا بەندە.

مووسا گوتی: من چۆن واز لە باوہرێك بێنم کە مامۆستایانم بەمنیان گوتووہ و چۆن قسەکەي تۆ قبوول بکەم.

کاهینیی گەورەي کۆشکی پاشایەتی گوتی: ئەوەي کە مامۆستاکانت لە بارەي ئاتوونەو بە تۆیان گوتووہ باوہرې رەسمی رامسیسی دووہم، پاشای میسرەو وەکو گۆم ئەوان ئەگەر ئاتوون بە باشیش بناسن دیسانەوہ ناچارن بە تۆ بلێن کە ئەو ھەموو خواکانی کوشتوہ و کاتیك کە نوای دەھینریت دەبێ بە نەفرەت بکری.

مووسا گوتی: من لە مامۆستاکانم گۆی لێ بووہ کە ئاتوون لە سەرھەدەمانی کۆندا ژیاوہ.

ناموون تپ گوتی: یەكەمیان ((ئاتوون)) ھەمیشە لە ژیان دایەو تا رۆژێك جیھان مابێ ئەویش دەژی و دووہمیان کاتیك ئایینی ئاتوون لە میسر برەو ستاند، من لاویکی چواردە یا پازدە سالە بووم، بۆیە ئەو سەرھەدەم بە باشی لە بێرە و دەزنام کە چۆن فیرعەونی میسر دەرھەقی ئاتوون دلۆسۆزی خۆی دەرھەخست و بۆ پەرستنی ئەو شیعیری دادەناو چۆن خەلکی بۆ قبوول کردنی ئایینی ئاتوون پیتشپکێیان لەگەڵ یەکتەیدا دەکرد.

مووسا گوتی: نایا تۆ ناموونت دی؟

ناموون تپ گوتی: ئاتوون ھی بینین نەبوو و نییەو ناشبێ تاكو کەسیك بتوانی ئەو ببینی. مووسا لەو قسەيە سەرسامی نیشاندا و پرسى: ئەگەر ئاتوون ھی بینین نەبوو تۆ چۆن دەلێتی فیرعەونی میسر ئەوی دەپەرست و خەلکیش ئایینی ئەویان قبوول کرد؟

من ئیستا ئوزیریس لەبەر رامبەر خۆمدا دەبینم، لە وردەکارییەکانی قەلەفەتی ئەو دەرواڤم، ھەرھەما میردەکەشي ئیزیس دەبینم و دەتوانم نیگای قەلەفەتی بکەم و ھەرکاتیکیش یادیک لە ئیزیس و ئوزیریس بکەم، قەلەفەتی ئەوان لەبەر چاوم بەرجەستە دەبێ، بەلام چۆن دەتوانری ئاتوون کە ھیچ کەسیك نەیدیوہ و نایبینی و لە داھاتووشدا نایبینی، بپەرستری؟

ناموون تپ گوتی: ئەي مووسا لە جیھاندا، ئەوەي کە بنەرەت بێ و واقعییەتی ھەيە شتییکە کە نا بینری و ئەو شتانەي کە دەبینریت ئەو لەقەکانن.

مووسا گوتی: من تیناگەم تۆ دەلێتی چی؟

ناموون تپ گوتی: تۆ بەو ھۆیەوہ تیناگەي من چ دەلێم کە ھیتشتا کەم تەمەنی، گەرچی پیت ناوہتە قۆناغی لاوییەوہ، بەلام لەگەڵ ئەوہشدا تەمەنت بچووکە و لەوہش بەو لاوہ، لەو

رۆژەوه که چاوت کردۆتەوه، تا ئەمڕۆ هەر کۆتەلی خویانی میسرت دیوه. هەر خویایە که به بەر گۆیت کەوتوو، خاوەنی کۆتەلیکەو تۆ خورت پیوه گرتو که خویانی میسر به شیوهی کۆتەل ببینی و ناتوانی ئەوه قبول بەکە که خویایە هەیه و ناتوانی ببینی، بەلام دەتوانی پەهی به بوونی بیری، هەر بهو شیوهیه کاتی که تۆ له نیو باخ پیاسه دهکە بۆنی گولان دهکە، بەلام ناتوانی ئەو بۆنه ببینی. ناتون، ئەو خویایە که نابینری، وهکو ئەو گولاه وایه که تۆ بۆنی دهکە و پەهی به بوونی دههه، بەلام نابینی.

موسا گوتی: من گولاهو نابینم، بەلام به ههستی بۆن کردنی خۆم پەهی به بوونی ئەو دههه بهلام به هۆی ههستی بۆن کردنهوه ناتوانی پەهی به بوونی ناتون بیری.

ناموون تپ گوتی: بەلام دەتوانی به هۆی ئەقلهوه تیبگه که ناتون ههیه.

موسا پرسى: تۆ به هۆی ئەقلهوه تیبگه یشتی که ناتون بوونی ههیه؟

کاهینی گهرهوی کۆشکی پاشایهتی گوتی: بهلی ئەو شازاده.

موسا گوتی: بهو پپوودانگه بێ تۆ ناتونپهرستی و ئەو ناوی تۆ بۆ ناموون تپهوه ئەمه وانیشان ددها که تۆ ناموون دهپهرستی نهک ناتون.

ناموون تپ گوتی: ئەم ناوه باوک و دایکم بۆ یان ههلبژاردووم، بەلام تۆ که لاییکی خویاندنت تهواوکردوه تیدهگه که ئەگەر باوک و دایکی من ناوی ((ناتون تپ)) یان بۆ من ههلبژاردبا من ئەمڕۆ نه مدهتوانی ئەم ناوه بۆ خۆم دابنیم و ئەم ناوه به جۆریک بهر نهفردت بووه که کاتی که من ناوی ئەوم هینا تۆ له جیتی خۆت راجهانی.

موسا گوتی: من له رق و توورپیدا راجه نیم و جاره های جار له دایکم و ئەو مامۆستایانهی که درسیان به من دهگوت بیستوه که ناتون خویایهکی خویان ریژو درۆزن بوو و فیرعهون ناموون هوتپی چوارهم، پاش ئەوه که گهیشته پاشایهتی، بووه لایهنگری ئەو خوا درۆزن و خویانریژهو ناوی خویایه گهرهوی میسری له سهه خۆی ههلگرت و له جیگای ئەو دا خویانریژن، ناتوونی داناو نازناوی ((ناخن ناتون)) یان ((نهخناتون))ی بۆ خۆی دانا.^(۹)

(۹) فیرعهون ((ناخن ناتون)) یا ((نهخناتون)) هه مان ئەو فیرعهونهیه که له کتیبی ناسراوی ((سینۆهه پزیشکی تایبهتی فیرعهون)) دانانی ((میکاقالتاری)) نووسهری ناسراوی فنلاندیه، ناموون خویایانی میسری بوو و کاتی که نهخناتون بووه پاشای میسر، خویان نه بینراو، ناسراو به ناتوونی به خویایانی میسر ناساند و بۆیه نهخناتون، فیرعهونی میسر یه که مین کهسه که له م ولاته دا وله وانهیه له جیهاندا که باوهری به یه کتاهه و نه بینراوی خویایه گهره هینا و ههلبهته به پیتی نایهته پیرۆزهکانی قورئان و

ناموون تپ گوتی: من ئەوه بهراست دهزام که ئەو باوهری له کاتی مندالییهوه له ویژدانی که سینکدا جیگای گرتی، ناگۆری مهگەر به شیوهیه که خاوەنی ئەو باوهری بگاته قۆناغی که شهی ئەقلی و بتوانی به هیزی ئەقل پەهی به ههقیقهت ببا.

کاهینی گهرهوی کۆشکی پاشایهتی گوتی: پاشای میسر که نایینی ناتونپهرستی هینایه ناراو پهره ییدا، شازنیکی ههبوو که چاری رۆژگار ژنیکی لهو جوان تری نه دیبوو و ئەوی به ناوی ((نفرتی تی)) ناو دهبردو ((نفر)) مانای ((جوان)) و ((تی تی)) مانای ((روخسار)) و ناوی ئەو شازنه ((جوان روخسار)) بوو.

موسا پرسى: نایا ئەو ژنه له سهردهمانی لای دایکیشم جوان تر بوو؟

ناموون تپ گوتی: لهو رۆژهوه که ژن له جیهاندا خولقاوه ژنیکی که له نفرتی تی جوان تر بێ نه هاتۆته دنیاوه.

موسا پرسى: ئەو شازنه چی لیهاهت؟

ناموون تپ وهلامیدایهوه: وهکو ههموو شازنهکانی میسر بهرهو دنیای رۆژتاوا چوو (مانای مرد). نایا دهزانی ئەم ناخواتنهیه که ئەمشهوه لهگهڵ تۆدا کردم لههرا هاتوه که من ئیدی تۆ به مندالیکی نازانم، و گهرچی هیشتا نهگهیشتویه قۆناغی کاملبون، بەلام ئیدی تۆ مندالیکی و سهرباری ئەوهش خاوەنی کهسایهتی و گهوههری و ههه بۆیه من ئەمشهوه له بارهی ناتونوهه قسهه لهگهڵدا کردی، چونکه دهزمانی که من دهتوانم متمانه به نهینی پاریزی تۆ بکهه.

موسا گوتی: ناموون تپ متمانهت به نهینی پاریزی من هههه و من دهزام ئەوی که به منت گوت ئەگەر بهر گوتی فیرعهون بکهوهیتهوه تۆ دهکوژی.

ناموون تپ دهستی موسای ماچ کرد و گوتی: ئیستا برۆ بۆ لای دایکت، چونکه به تهنیایه و ئەگەر تۆ ببینی خۆشحال دههه و له وهعی تهنیایی دیته دههه.

* * *

ریوایهتهکانی تهورات، پش ئەخناتون له رۆژهلاتی نزیکی، پیغه مبه رانیکی هاتوون که هه موویان به خوی تاک و نه بینراو باوهریان هه بووه، بەلام قهبالهیهکی میژوویی به شیوهی قهبالهیهکی دنیا په سنکدرووی رۆژگاری ئیستا له وان نه ماوهتوه، له حالیکدا که قهبالهگهلی بێ چهندو چون له بارهی نهخناتون و سهردهمی ئەوهه ههیه و بهلگه نهویسته که نیمه بهم گوتیه پهنا به خوا نامانهوی شتیکی جیاواز به نایهته پیرۆزهکانی کتیبی ناسمانی خۆمان بلین. (و.ف)

یەکیك لەو شتەنەوێی کە فێری شازادەکان و شازادەخانەکانی میسر دەکرا، هونەری مەلەکردن بوو. هیچ میسراییەکی نەبوو کە مەلە نەزانێ، چونکە هیچ کەسیکی میسری نەبوو لە لیواری شەتی نیل نەژیا.

شەتی نیل شادەماری ژیانی میسر لەوساش و ئیستاشە. لەو وڵاتەدا، هەر کەسیک کە دەبویست بژی ناچار بوو لە لیواری شەتی نیلدا بژی. بەو ھۆیەوێ هەر لە سەرەتای ھاتنە ئارای شارستانیەتی لە میسر، ھەموو شارەکان، جا چ شارە ئاساییەکان بێ یا پایتەخت، لە لیواری شەتی نیل بنیات نرابوون و ھەموو شارۆکەو گوندەکان لە لیواری ئەو شەتەدا ھاتنە ئاوا بوون. شازادەو شازادەخانەکان بۆ دوو ئامانج فێری مەلەکردن دەکرا: یەکیکیان بۆ ئەوێ لە کاتی ھەستانی رووباری نیل و لە کاتی ئاساییدا بتوانن لەو شەتەدا مەلە بکەن و ئەوێ دیکەش بۆ ئەوێ بچنە ئاوا و ئەوێ تا فینک ببنەو.

لە کاتی رۆژدا مەلەکردن لە شەتی نیلدا بێ مەترسی نەبوو، چونکە ئەگەری ئەوێ ھەبوو تیمساح ھێرش بکاتە سەر مەلەوان، بەلام پاش داھاتنی تاریکان، تیمساحەکان، لە ئاوا دەھاتنە دەرەو و لە لیواری شەت (لە وشکانیدا) پشووێان دەدا و مەلەکردن لە شەتی نیل لە دەمی شەویدا مەترسی نەبوو.

شەوانێک کە شازادە و شازادەخانەکان، مانای مندالانی رامسیسی دووھم، دەبوایە مەلە بکەن، ئەوانیان سواری کەشتییەکی پاشایەتی دەکرد و بەرەو جیگایەکی رووبارەکیان دەبردن کە لە جیگایەکی دیکە پانتەر بوایە و لەوێ کورپان و کچان جلەکانیان دادەنا و دەچوونە ئاوا و خۆیان نقوم دەکردو مەلەیان دەکرد.

تەمەنی مووسا لە سێزەدە ساڵ تێپەری کردبوو، بەلام لە کورپێکی کە تەمەنی لە چوار دە بەھاری ژیانی تێپەربوو، زیاتر بەغیرەت و بە ھێز دەھاتە بەرچاوا.

شەوانێک کە مووسا و براکانی و خوشکەکانی و ھەموو مندالانی بنەمالە پاشایەتی لە نیو رووباردا مەلەیان دەکرد. مووسا دیکەتیدا کچێکی جوان بە ناوی ((نفرۆئیزوس)) بە ئەنقەست لە پەنای ئەویدا مەلە دەکا.

مووسا دەیزانی نفرۆئیزوس تەمەنی لە چوار دە ساڵ زیاترە و ماوێ پینج مانگ لە چوار دە ساڵی ئەو تێدەپەری.

تەمەنی چوار دە ساڵی لە میسر ئاستی دیاریکراوی شووکردنی کچان بوو و ھەندیک لە کچانیان لە سێزەدە ساڵیدا بە شوو دەدا.

نفرۆئیزوس وەک ماسی لە ئاوا مەلە دەکرد و بە مووسای دەگوت: تۆ لە من باشتر مەلە دەکە و ھێچ کام لە شازادەکان ناتوانن وەک تۆ مەلە بکەن.

لەگەڵ ئەوێدا کە نفرۆئیزوس لە مووسا گەرەتر بوو و ھونەری مەلەکردن لە مووسا زووتر فێر بپوو، لە نیو دۆستاندا بە مەلەوانی شارەزا ناسرا بوو، بەلام نەیدەتوانی وەک مووسا بە خێرای مەلە بکا. مووسا لاویکی بەھێز بوو ھەمیشە لە مەلەکردندا پێشی لەوانی دیکە دەگرتەو.

شەوانێک پاش خۆشوشتن و مەلەکردن، کاتیک لە ئاوا ھاتنە دەر، لە بەر ئەوێ ھەوا کەمێک سارد بوو، ھەستیان بە سەرما کرد و مووسا بۆ ئەوێ کچە کە گەرم بکاتەو، پەشتەمالێکی زیادە کە پێی بوو دابە کچە کە تا شانەکانی خۆی پێ دابپۆشی، و نفرۆئیزوس، وێرای سوپاس کردن لە مووسا پێی گوت: تۆ لاویکی میھرەبان و یە کجار نازای.

مووسا کاتیک ئەو قسەییە لەو کچە گوی لیبوو شادمان بوو و بەخۆیەوێ نازی و ئەوشەوێ پاش ئەوێ کە بۆ کۆشکی پاشایەتی گەراپەوێ بەخۆی گوت: نفرۆئیزوس کچێکە بۆ ھاوسەری من باش دەبێ. من جگە لەو، کچێکی دیکە بۆ ھاوسەری خۆم قبول ناکەم.

لەوێ بە دوا مووسا کەلکی لە ھەر ھەلێک وەردەگرت کە لەگەڵ نفرۆئیزوس رووبەر و بێ و قسە لەگەڵدا بکا، بەلام لە شەرمی زۆر نەیدەتوانی بە کچە لاوێکە بلێ کە لە بەرامبەر ئەویدا چ ھەستیکی ھەبێ.

مووسا لە ھەموو شازادە لاوێکانی کە لە نیو کۆشکی پاشایەتی میسر دەژیان، شەرم تر بوو، بە پێچەوانە ھەموو شازادە لاوێکان ئەو لەگەڵ کچاندا تیکە لاوی نەدەکرد.

کچەکان تێدەگەیشتن کە مووسا خاوەنی شەرم و نابروو، و ئەوان ھەزریان دەکرد ئەو بەلای خۆیاندا رابکێشن. بەلام مووسا بۆ لای ھێچ ژنی کە راکیش نەدەبوو و تەنیا نفرۆئیزوس توانی ماوہیەک ئەو بۆ لای خۆی رابکێشی.

ماوہیەک تێپەری و مووسا نەیتوانی بە کچە لاوێکە بلێ کە بەتەمایە لە نایندەدا ئەو بە ھاوسەری خۆی بگرێ و رۆژیک کە لەگەڵ یەکیک لە شازادەکان قسە دەکرد بیستی کە نفرۆئیزوس دەزگێرانی یەکیک لە سولتانیەکانی دەورووہەر و بەزوویی لە میسر دەپرات تا بە دەزگێرانییەو پەپوہست بێ.

كاتىك موسا تىگە يىشت ئەو كچەي كە دلپە سىندى ئەو بوو و دەيوست بىكا بە ژنى خۆي، مېردى ھىيە و بەم زووانە لە ميسر دەردەچى تا بە مېردى خۆي بگا، زۆر دلتنەنگ بوو و لە خەماندا تا چەند رۆژ دور دەپەرتىزى لە كەسانىتر گرت و لە گۆشەيە كدا لە نىو باخى فراوانى كۆشكى فېرەون دادەنىشت و لە گژ بېرانەو دەچوو تا نفروئىزوس لە ميسر چووە دەرى. پاش رۆشىتنى ئەو دووبارە كچان لە موسا نزيك دەبوونەو و لە ھەولتى ئەو دەدا بوون كە كورەلاو بۆ لای خۆيان رابكىشتن، بەلام موسا بايەخى بە ھىچ كام لەوانە نەدەدا.

ئاموون تپ كاهىنى گەورەي كۆشكى پاشايەتى ميسر، كە موساى وەك لاوتىكى لىوئەشاووە بە ھىز دەبىنى، كەوتە سەربارى ئەو كە زياتر ئەو لە گەل مەزھەبى ئاتوون پەرسىدا ئاشنا بكا و بەوى گوت: ئەي موسا بزانه كە ئاتوون خوايەكە نەبىنراو و ھىچ چاوتىك ناتوانى ئەو ببىنى و دىمەنىكى ھىيە كە ھەرەكو خۆر وايە ھەر بۆيە لە رابردودا خۆريان بە ئاتوون ناو دەبرد، بەلام ئاگادار بە كە خۆر خودى ئاتوون نىيە.

ئاتوون ھەزارەھا ساڭ بە دلتنەنگىيەو لە سەر زەوينى ميسرى دەروانى و بەزەبى بە ھالى خەلكى ئەو ولاتەدا دەھاتەو كە بۆچى دەبى خوايانى بچووك بپەرسىت و ئاموون كە خوايەكى درۆزنانەيە، بە خواي گەورەي بزەن.

فېرەونەكانى ميسر، لە جياتى ئەوئەي ئاتوون، كە خواي لە دىت نەھاتووە بپەرسىت، ئاموونيان دەپەرسىت و ھەرەم گەلى گەورەيان بۆ ئەو دروست دەكرد.

دەبى بە تۆ بلىم كە ئاتوون، خواي نەبىنراو خاوەنى يەك كورە كە ناوى ((شاي)) بەماناى ((چارەنوس))ە و ئەم كورە، وەكو كورانى تر ئاسايى نىيە، بەلكو ھەر بەو جۆرە كە ئاتوون خواي نەبىنراو، كورەكەشى لە بىنەن بە دەرە.

كاتىك لە ميسر پاشايەتى كەوتە دەستى ئاموون ھۆتپى چوارەم، ئاتوون سەرنجى دا ئەو پاشايە نامادەبى ئەوئەي تىدايە كە ئەو بپەرسىت بۆيە كورەكەي خۆي، شاي راسپارد كە لە نىو بەدەنى فېرەونى ميسردا بتوئىتەو و ئاتوون خواي تاك و تەنيا بەو بناسىتى.

فېرەونى ميسر، پاش ئەو كە كورپى خوا لە نىو بەدەنىدا توايەو، ئاتوونى ناسى و ئەوى پەرسىت و برەوى بە ئايىنى ئاتوون پەرسىدا و بۆ ئەوئەي كە پىشانى بدا كە ئەو ئاتوون دەپەرسىت ناوى خۆي گۆرپى و ناوى ((ناخن ئاتوون)) ماناى ((دۆستى ئاتوون))ى لە خۆي ناو جا لەبەر ئەوئەي ئەم ناوە يان بە خىرايى دەگوتەو شىوئەي ((ئەخناوون))ى بە خۆيەو گرت.

ئەخناوون فېرەونى ميسر، بۆ فراوانكردنى ئايىنى ئاتوونپەرسىتى، لە ھىچ دەس پىشكەرىيەك خۆي نەدەبوو و شەو تا بەيانى دەمايەو و شىعەرى بۆ ئاتوون دەسروت و ئەوى بە پەرسىتار و خۆشەويستى خۆي دەزانى، بەلام سەردەمى پاشايەتى ئەخناوون درىزەي نەخاياند و ئەو مالتاوايى لە ژيان كرد.

لە زەمانى فېرەون ئەخناوون، ھەموو پەرسىتگا و دىزەكانى كە لە ويدا، كاهىنەكان ئايىنى ئاموونيان ھەبوو، لە وان وەرگېرانەو و بەو كاهىنە سىپىردان كە ئايىنى ئاتوونيان دەپەرسىت.

كاهىنانى ئايىنى ئاموون كاتىك لە پەرسىتگا و دىزەكان دەركرانە دەرەو، چاوەرئە بوون ھەلەك بەدەس بەيىن تا ئەو پەرسىتگا و دىزانە كە لە دەستيان داو بەدەست بەيىنەو و تۆ دەزانى كە داھاتى پەرسىتگا و دىزەكان لە رىگاي مالى تەرخانكراوى ئاموونەو كە پاشان بوون بە تەرخانى ئاتوون زۆر بوو.

ھەر كە ئەخناوون مالتاوايى لە ژيان كرد، ئەو كاهىنەئەي كە پەرسىتگا و دىزەكانى خۆيان لە دەسدا بوو، خەلكيان بۆ شۆرش كردن دىنە داو يەك جەنگى نىو خۆبى ترسناك لەسەرتاسەرى ميسر لە نىوان داژدارانى ئاموون و لايەنگرانى ئاتوون ھەلگىرسا.

ئەي موسا، دەبى پىت بلىم كە داژدارانى ئاتوون چىنى رووناكىران بوون، چونكە خەلكى عەوام لە سۆنگايى نەزانىيەو نەياندەتوانى خوايەك كە دەرتانى بىننى نىيە و شىوئەي نىيە، بپەرسىت. لەو رۆژەو كە قەومى ميسر ھاتە بوون، لەم ولاتەدا، خەلك خوايانىكىيان دەپەرسىت كە ھەموويان شىوئەي كيان ھەبوو و شىوئەي ئەوان لە رىگەي كۆتەلەو دەكەوتە بەرچاوى خەلك. بەلام ئاتوون خوايەكە كە نابىرى و شىوئەي نىيە. خەلكى عەوام و بچ دەرتان نەياندەتوانى تىبگەن كە دەتوانن خوايەك كە شىوئەي نىيە و لە بىنەن بە دەرە، بپەرسىت.

ئەوئەو كاتىك كە كاهىنانى ئاموون پاش مەرگى ئەخناوون خەلكيان بۆ شۆرش ھاندا، ھەموو كەسانى خەلكى عەوام راپەرىن و داژدارانى ئاتوون كە رووناكىران بوون لە بەرامبەر داژدارانى ئامووندا، كەمىنە بوون ھەموويان كۆژران.

لە نىو داژدارانى ئاتوون تەنيا ئەوانە گىيانان دەرباز بوو كە توانيان لە شارەكان ھەلبىن يا لە كاتى جەنگى نىوئەيدا لە دەرەوئەي ميسر بوون.

ئاموون پەرسىتەن نە تەنيا ھەر ئەو ژن و پىاوانەيان دەكوشت كە ئاتوون پەرسىت بوون، بەلكو مندالەكانىشيان، ئەوانەي كە شىرەخۆرەش بوون، دەكوشت و دەيانگوت ئەوانە، چونكە

منداللى ئاتوون پەرستانن ئەوا نەفەت لىكراون و دەبى ولاتى مىسر لە بوونى مندالەكانى نەفەت لىكراواندا، پاك بگىرتتەوہ !

من ئەگەر بۆت بگىرپمەوہ كە ناموون پەرستان لە كاتى جەنگدا چ كارەساتيان نايەوہ، لەرز داتدەگرئ، كەسانىك بە چاوى خۇيان دىبوويان كە لايەنگرانى ناموون، سكى ژنانى سىكپريان ھەلدەدرى كە داژدارى ئاتوون بوون و ساواى زىندوويان لە نىبو سكى داىكىدا ھىناوہتە دەرو سەريان برپوہ و سكيان پارچە پارچە كەردوہ.

ھەموو كاهىنەكانى ئاتوون كە لە نىبو پەرستگاو دىرەكان بوون كوژران و كاهىنانى ناموون، پەرستگاو دىرەكان و مولكى تەرخان بووى ئەوانيان زەوت كەرد.

بە جوړىك داژدارانى ئاتوونيان لە ولاتى مىسر دا پاك كەردوہ كە تاكو ئىستاش كەس نەيتوانبوہ بەدەنگى بەرز ناوى ئاتوونى بەسەر زماندا بىتتەوہ، تەنيا ھەندىك كەس بە شىوہى نەيتنى لەلای كەسانىك كە لىيان دلئيان ناوى ئاتوون بە سەر زمانياندا دى و من دەزائم تا روژنىك كە رامسىسى دووہم پاشاى مىسرە، ناتوانزئ ناوى ئاتوون لەم ولاتەدا بەسەر زارو زماندا بىتتەوہ.

من ئەگەر تا پاش رامسىسى دووہم بە زىندوويى بىتم ئايىنى ((ئاتوون)) خاى نەيىنراو زىندوو دەكەمەوہ ئەگەر زىندوو نەمىتم ئومىدەوارم كە تۆ ئەو ئايىنە زىندوو بگەيەوہ.

كاهىنى گەورەى كۆشكى پاشايەتى ھەر گا لە بارەى ئاتوونەوہ لەگەل مووسادا قسەى دەكرد بەوى دەگوت كە دەبى تۆ بۆ زىندوو كەردنەوہى ئايىنى پەرستنى خاى نەيىنراو راپەرىن بەرپابكەى.

- ۴ -

چوونە دەرەوہ لە كۆشكى پاشايەتى

كاتىك ماوہى شەش مانگ لە قۇناغى سىزدە سالى مووسا تىپەرى و گەبىشتە نىوہى تەمەنى چوارە سالى، مووسا لەو بەشەى كۆشكى پاشايەتى كە كورانى كەم تەمەنى فیرعەون تىبىدا دەژيان، چوہ دەرەوہ.

لە ھەمانكاتدا، قۇناغى خوتىندىشى كۆتايى ھات و ئىدى ناچار نەبوو كە لای مامۇستايان دەرس بخوتىنى و مەلەكردن و تىرھاوژى فیر ببى. لەو بەدواوہ ئەگەر مووسا تىرھاوژى دەكرد يا شمشیر وەشىنى دەكرد يا مەلەى دەكرد، ئەوا بۆ ئارەزووى خۆى بوو نە لە رووى ناچارىيەوہ، ماناى بەپىي بەرنامەى دياركراو نەبوو، چونكە مووسا گەبىشتبووہ قۇناغىك لە تەمەن كە شازادەكان قۇناغى مندالىيان بە جىدەھىشت و دەچوونە قۇناغى پياوہتییەوہ.

لەو روژە بە دواوہ، مووسا، دەيتوانى غولام و كەنیز بگړئ و بشيان فرۆشى. تا ئەو روژە ئەگەر مووسا بىويستبايە ژن بەپىنى دەبووايە بە رەزامەندى باوك و داىك بووايە، بەلام لەوہو پاش مۆلەت پىدراو بوو، بى رەزامەندى باوك و داىك زەماوہند بكا.

مووسا چونكە پىي نابووہ قۇناغى پياوہتى، دەيتوانى ھەركاتىك كە ئارەزوو بكا، لە كۆشكى پاشايەتى بچىتە دەرەوہ ھەر كاتىك ھەزى كەرد بگەرتتەوہ كۆشك.

ئەو دەيتوانى بۆ راوى گيانلەبەران رىنگاى بىابان بگرتتە بەر يان بۆ راوى مرأوى بچىتە ناو گۆلاوہكان كەلە ھەر دوو بەرى رووبارى نىل دەكەوتتە بەرچاو.

تەنانەت دەيتوانى بە رەزامەندى فیرعەون بە فەرماندەى سوبايەك بچىتە مەيدانى جەنگەوہ و مىللەتانى نىوہكىوى كە ھەندىك جار ھىرشيان دەكردە سەر مىسر، و سنوورى ئەم

ولاتەيان دەبەزاندا، بگەرتىتتەوہ ئەو جىيەى لىيەوہ ھاتوون

لەو روژە بە دواوہ مووسا مافى ئەوہى ھەبوو لە حالىكدا، كە خۆى ھەزى لى بوو، بەردەوام چەكدار ببى و بە خەنجەر و شمشیر و كەوان و تىر و قەلغان و بچولتتەوہ، بەلام لە ھەموو

ئەم ئىمتىيازەنە بالانتر، ئىمتىيازى لە پەنجە كوردنى ئەنگوستىلەي تايىبەتى خوايى بوو، كە تەنيا فېرەون و جىنشىنى ئەو (پاش گەيشتنى بە قۇناغى كاملبون) لە پەنجەيان دەكرد. ھەر كەسەك ئەنگوستىلەي تايىبەتى خوايى لە پەنجە دەكرد، دەبوو خاوەن دەسەلات و ئىمتىيازى خوايى و ئەنگوستىلەي ناوبرا، برىتى بوو لە ئەنگوستىلەيەك كە لەسەر رووئەكەي وشەي ((ھو)) يان نەخش كرددبوو.

رۇژىك كە موسا گەيشتە قۇناغى كاملبون، لە بەر ئەوئەي دەبووايە لە بەشەك لە كۆشكى پاشايەتى، كە جىيى دانىشتنى مندالان بوو، بچىتە دەرەو و بچىتە بەشەكەي دىكەي كۆشكى تايىبەت بە ژيانى پىاوانەو، پىويست بوو خواحافىزى لە داىكى خۇي ئەغخاس ناموون بكا، چونكە ئىدى بە شىوئەيەكى رەسمى لە پەناي داىكى نەدەژيا، بەلكو سەربەخۇ ژيانى بەسەر دەبرد.

ھەلبەتە موسا لەو بەدواش، ھەر كاتىك بىويستبايە، دەيتوانى بچىتە لاي داىكى و بىبىنى و كەس دەسەلاتى ئەوئەي نەبوو رىگرى لە چوونى ئەو بۇ لاي داىكى بكا. بەلام قۇناغىك كە تىيدا داىكى، بەخىوئەك و ئاگادارى كەرى وى بوو، ئىدى تەواو ببو بە پىي رى و رەسمى دەربارىي مىسر، كورەلاو، دەبووايە خواحافىزى لە داىكى بكاو بگوازىتەو بە شىكى دىكەي كۆشكى پاشايەتى.

لەو رۇژەدا، موسا لە سەر تاپىن، خۇي چەكدار كرد. خەنجەرى بە بەر كەمەرىيەو بەست و شمشىرى بە خۇيدا ھەلئاسى و خورجىنى پىر لە تىرى، بە بەر كەمەرىيەو ھەلئاسى، و كەوانى بە شانىكەو ھەلئاسى و قەلغانىشى بەپىشتى خۇيەو ھەلگرت.

قورسايى چەكەكانى ئەو زۆر بوون، بەلام كورەلاو بە جۆرىك ھەنگاوى دەنا كە ھەر كەس ئەوى دەدى بە خۇي دەگوت قورسايى چەكەكانى تەئسىرى لەسەر ئەو شازادەيە نىيە.

ئەغخاس ناموون داىكى موسا، ھەرگىز لەو بەشەي كۆشكى پاشايەتى، كە مالى ئەو بوو، نەدەچوو دەرى ئەوئەكو خەلكى روخسارى بىينن، و تىبىنى بكەن كە روخسارى چىچ و لۆچ بوو و بەھەمان بەلگە لە جەژنەكانى پاشايەتىدا ھەرگىز ھاوبەشى نەدەكرد. تەنيا ئەو ژنانەي لە دەوربەرى دەبىنران كە خۇمەتكارى بوون و لە پىاوان، جگە لە كورەكەي خۇي موسا، و پىزىشكى تايىبەتى خۇي، ستى، و كاهىنى گەورەي كۆشكى پاشايەتى، ناموون تپ، پىشوازي كەسى دىكەي نەدەكرد.

ئەو بەو ھۆيەو پىشوازي لە كورەكەي خۇي دەكرد كە خۇشى دەويست و پىزىشكى تايىبەتى خۇشى لە رووى پىويستىيەو بۇ گىرئانەوئەي لاويى و لەش ساخىي، پىشوازي دەكرد و ھەررەھا رىنگەي ھاتنى ناموون تپىشى بۇ مالىكەي خۇي بە مەبەستى شادى وەرگرتن لە ناخاوتنەكانى دەدا. چونكە ناموون تپ بە جۆرىك قسەي دەكرد كە بىسەر بە قسەكانى بەختەوئە دەبوو. ئەو خاغە بە پىچەوانەي شازادەخانەكانى دىكەي دەربار بوو لە قسەي تروھات بىزار بوو. ئەو لە قسە حىكەت نامىزەكانى كاهىنى گەورە خۇشى وەرەدەگرت.

لەو رۇژانەدا، داىكى موسا، زياتر لە رابردوو، دووچارى سەرىتەشە دەبوو ھەر جارىكەش ژانە سەرەكەي زياتر لە پىشان درىژەي دەكىشا. ھەر گا سەرى تاوئەي دەكرد، دەبىبىنى كە لە رابردوو زياتر پىرو تىكشكاو بووئە ئەمە لە خەمى ئەوى زىاد دەكرد كە بەرئاستى نەخۇشەو لەو خەيالئەو بىن ئىختىيار لە بەر خۇيەو دەلەرزى.

كاتىك موسا چوو لاي داىكى تاكو خواحافىزى لىبكا و لە واقىعدا مالتاوايى لە قۇناغى مندالىي خۇي بكا، ئەغخاس ناموون پال كەوتبوو و ھەر كە كورەكەي خۇي بىنى نىو رابوون راست بۆو و پاشان ھەستا و دانىشت.

لاويى و بە ھىزىي موسا بە رادەيەك كارى لەو خاغە كرد كە دواي دانىشتن ھەستايە سەر پى.

موسا لە داىكى نىك بۆو و ئەغخاس ناموون گوتى: ئەھاھ! تۆ چەند گەورە و جوان بووى و ھەر كەسەك كە تۆ دەبىنى واپىر دەكاتەو كە تۆ پىاويكى لە حالىكدا كە ھىشتا چواردە سال لە تەمەنت تىنا پەرى!

كاتىك موسا گەيشتە لاي داىكى، لە پەنا ئەو راوئەستا، بالاي ئەو ئەوئەندە بەرز بوو كە سەرى داىكى دەگەيشتە ئاستى سنگى و موسا، داىكى ماچ كرد و شازادەخانم لە دىتنى ئەو كورەلاو و چاوتەرسە بە جۆرىك سەرسام بوو دوو دلۆپ فرمىسكى شادى لە چاوەكانىيەو رۇژانە سەر گۇناكانى.

موسا پرسى: داىكى من، بۇ دەگرىەي؟

شازادەخانم گوتى: گرىانى من لە رووى خەمەو نىيە، من بۆيە دەگرىم كە تۆ لاو و بالابەرزو بە ھىز دەبىنم. پاشان داىكى پىي گوت كە لىي دورور بکەوئەو و بروتە ئەو لاو.

موسا پرسى: بۆچى لىت دورور بکەومەو و بروتە ئەو لاو؟

شازادەخانم گوتى: لەبەر ئەوەى دەمەوى سەرتاپاى تۆ لەدوورەو دەبىنم، چونكە لە نزيكەو نەتوانم پەى بە بە هيژىي و لەش و لارى جوانت بىەم.

مووسا لە داىكى دووركەوتەو و شازادەخانم بە ديقەتەو لىي روانى و لە دلى خۆيدا گوتى: بەپراستى زۆر جوان و بە هيژ بوو و ئىنجا بە كورەكەى گوت لىي نزيك بەكەوتەو. مووسا لە داىكى نزيك بۆو و گوتى: ئارەزووى من ئەو بوو كە كورپىكى وەك تۆم هەي و ئىستا دەبىنم كە لەو بارەيوە بە ئارەزووى خۆم كەيشتووم و هەموو شتپكى تۆتەواو و باشە و تەنيا يەك كەمايەتت هەيه!

مووسا پرسى: ئەو كەمايەتتە چيە؟

داىكى گوتى: كەمايەتت تۆ ئەو يە كە ئەنگوستيلەى ((هو)) لە پەنجەتدا نابىنرى.

مووسا گوتى: ئەى داىكە، كەسيك كە ئەم ئەنگوستيلەيه لەدەست بكا، پياويكە كە ئوميدەوار بى بە پاشايەتى ميسر بگا و من كەسيك نيم كە ئەو ئوميدەم هەي! ئەنخاس ناموون بەسەرسامىيەو پرسى: بۆچى؟ و كى لە تۆ زياتر بۆ پاشايەتى ميسر، لىهاتوويى هەيه؟

مووسا گوتى: ئەى داىكە، پاشا زياتر لە سەد كور و كچى هەيه.

شازادەخانم گوتى: بەلام تۆ لە هەموو ئەو كور و كچانە بالاترى، لەبەر ئەوەى كە كورى منى!

مووسا گوتى: ئاخىر... بەلام قسەكەى بە نيوەچلى بە جىهتت؟

داىكى پرسى: بۆچى قسەكەت تەواو نەكرد؟

مووسا گوتى: ئاخىر من دلنيانيم كە كورى فيرعەون بم.

شازادەخانم لەو قسەيه زۆر نىگەران بوو و بە ئارەزايى و توندىيەو گوتى: لەبەرچى تۆ دلنيانى كە كورى پاشاى نايان من ئەو مەسەلەيم بە تۆ گوتووه؟

مووسا گوتى: نا داىكە، بەلام من ئەو مەسەلەيم بەرپىگەى پرۆياگەندەى خەلكىيەو بىستوو.

داىكى پرسىارى كرد: نايان تۆ باوهر بە پرۆياگەندەى خەلكى دەكەى؟

مووسا وەلاميدايەو: نايان دەكرى كەسيك لەو كۆشكەدا بژياو باوهر بە پرۆياگەندەى خەلكى نەكا؟

ئەنخاس ناموون لە شىووى قسەكردنى مووساوە تىنگەيشت كورەكەى نەهەر تەنيا لە بارەى بەدەنيەو كەشەى كردوو، بەلكو لە بارى ئەقلىشەو كەشەى كردوو و شىوازي قسەكانى ئەو لەگەل رابردوو گۆراو و پيشانى دەدا كە لە رووى مەعريفەو قسە دەكا.

ئەنخاس ناموون كە تا ئەو كاتە بە پىو راوەستا بوو، دانىشت و ئىنجا پال كەوت و گوتى: رۆلە، من وا هەست دەكەم گفتوگۆ لەگەل تۆ دا بىهوودەيو تۆ گەورە بووى و شتگەليك بە ئەقلى دادى كە لە رابردوودا نە دەهات، پاش ئەو چەند ساتيك بىدەنگى كرد و ئىنجا گوتى: راستە پاشا باوكى تۆ نىيە.

مووسا پاش بىستنى ئەم قسەيه هەناسەيهكى قوولى هەلكيشا ئىنجا گوتى: داىكە، پىم بلئى باوكم كىيە؟

ئەنخاس ناموون گوتى: رۆلە، من هيشتا ناتوانم ئەو مەسەلەيه بۆ تۆ ئاشكرا بكەم.

مووسا پرسى: لەبەر چى داىكە؟

شازادەخانم وەلاميدايەو: لە بەر ئەوەى تۆ هيشتا چوارده سالىش ناي.

مووسا گوتى: نايان ئەو رىگرى لەو دەكا كە تۆ پىم بلئى باوكم كىيە؟

داىكى گوتى: گەرچى تۆ لاويكى بالا بەرز و چوار شانە و چاو نەترسى، بەلام هيمان تەمەنت بە قۇناغيك نەگەيشتوو كە بتوانرى نەيىيەكى گەورە لەگەل تۆدا باس بكرى و لە وانەيه تۆ ئەو نەيىيە بە كەسانى ديكە بلئى.

مووسا پرسى: نايان تۆ هيشتا ئەوئەندە من بە پياو نازانى كە بتوانم نەيىيەكى بپاريزم؟

ئەنخاس ناموون گوتى: هەندىك نەيىنى هەن وەك ئاگر وان كە بەبەدەنى بنيا دەمەو نووساون و مرؤف پەلەيهتى ئەو ئاگرە لە خۆى دوور بجاتەو.

مووسا پرسى: نايان رۆژيك تۆ پىم دەلئى باوكم كىيە؟

ئەنخاس ناموون گوتى: نا، من ئەو نەيىيەت پى دەلئيم.

مووسا لە گۆر بىرانەو چوو، داىكى پرسى: بىر لە چى دەكەيهو؟

مووسا گوتى: من لەمبارەيهو بىر دەكەمەو كە لەبەر ئەوەى من كورى فيرعەون نيم، دانىشتنى من لەو كۆشكەدا بى جىيە و من وا بىر دەكەمەو كە من و تۆ لەو كۆشكە برۆين و لە يەكئىك لە شارەكانى ميسرى سەروو بژين.

من بىستوو مە كە شارەكانى ميسرى سەروو بۆ دانىشتن زۆر باشەو ئەگەر لىرە برۆين و لە يەكئىك لەو شارانە ژيان بەرينە سەر ئاسوودە دەژين و فيرعەونيش ئىمە لە بىر دەكا.

ئەغخاس نامورون گوتى: يەكەمىيان پاشا ريگا نادا ئىيمە لىرە برۆين و دووهميان ئەگەر ريگا بدا بۆ ميسرى سەروو بگوازينەو ئىيمە فەرامۆش ناکا، ماناي من فەرامۆش ناکا. بەلام ئەودى كە تۆ كورپى پاشا نى و ئەوا نابى لىرە بۆى، جىنگاي درپۆنگى منە، چونكە تۆ كورپى منى و من ئىلاھىيەكم كە لەر كۆشكەدا دەژىم و كورپى من ھەقى ھەيە كە لەر كۆشكەدا بۆى و تۆ لە رووى سامانەو، يەككىك لەبەر جەستەترىن پىاوانى ميسرى.

موسا گوتى: من ھىچ سامانم نىيە.

ئەغخاس نامورون گوتى: لەبەر ئەودى كە تۆ كورپى منى، ھەموو سامانى من مالى تۆ دەبى و من ئەوئەندە دەولەتمەندم كە حىسابى نازام و نازام پانتايى زەوى و زارى داچىتراوى من چەندە و چەندم گا ھەيە و چەند زېر و مسم ھەيە و ژمارەى كەشتىيەكانى من كە لە دەرياي گەورە دىن و دەچن چەندە.

من كە لە بىرى راگرتنى حسابى سامانى خۇمدا نىم بە ھۆى ئەوئەندە نىيە كە دەزام سامان ناتوانى جوانى و تەندروستى من بگىرتتەو، بەلكو نامورون تپ حسابى سامانى منى راگرتو و تۆ دەتوانى لەو بېرسى كە سامانى من چەندە و ھەموو ئەو سامانە، بە تۆ دەگا.

بە ھەر حال من لىرە ناگوازمەرە بۆ جىنگايەكى دىكە، چونكە نەخۆشم و ناتوانم بچمە شارىكى تر و ھەر لىرە دەمىنمەرە تا دەمرم و دەزام كە بە زووى دەمرم و بۆ مەرگى خۆشم غەمبار نىم. ئەگەر لاو و جوان بوومايە غەمبار دەبووم، بەلام چونكە پىر و ناشىرىن بووم، ھەرچى زووتر بىرم باشتەر، چونكە ئەگەر زو بىرم لە بىنىنى شىوئەى خۆم كە ھەر رۆژ دە جار من دەمرىنى، ئاسوودە دەم و لە كاتى مردندا بۆ بەجىھىشتنى ھىچ شتىك غەمبار نىم مەگەر بۆ بە جىھىشتنى تۆ.

موسا بە بىستنى ئەو قسانەى داىكى زۆر نىگەرەن بوو و گوتى: داىكە، بەو شىوئەى قسە مەكە، چونكە شىوئەى قسەكردنى تۆ من يەكجار غەمبار دەگا لە بەر ئەودى وا تىدەگەم كە قسەكانى من ئاوا تۆى نىگەرەن كەدووە.

ئەغخاس نامورون گوتى: نا رۆلە، من لە قسەكانى تۆ نىگەرەن و بىتاقەت نەبووم. ھۆكارى بىتاقەتى من، خۆم و ئەودى من بىتاقەت دەگا بە پەلەى يەكەم نەخۆشى خۆمەو بە پەلەى دووم ئەوئەى كە من رۆژ بە رۆژ خراب تر و تىكشكاو دەم و ئەمپۆ بەيانى، ستى، پزىشكى تايبەتى من دەيگوت بۆ ئەودى كە سەرئىشەكم باشتەر بىت چاكتەر واىە كەللەسەرى من كون بكا.^(۱۰)

(۱۰) مەبەست لە كون كردنى كەللەسەر، نەشتەرگەرىيەكە كە ئەمپۆ نەشتەركاران دەيكەن و بەزمانى ئىنگلىزى (ھەلبەتە بە زاراوى پزىشكى) بەناوى ((ترى پانىك)) و بە زمانى فەرەنسى ((ترە پانىيون))ى پىدەگوتى و برىيتىيە لە شكاندى ئىسكى سەر بۆ كارى نەشتەرگەرى ناو كەللە سەر. (و.ف)

كاتىك موسا ئەو قسەيەى داىكى كەوتە بەر گوتى رەنگ لە روخسارىدا نەما و بەزەجمەت لە پەناى داىكى، لەسەر زەوى دانىشت (چونكە ھەرەو كە گوتان چەكدار بوو) و دەستى شازادەخانەى گرت و گوتى: داىكە ئەو كارە نەكەى و مەھىلە كەللەسەرت كون بكن.

ئەو خانە گوتى: ستى دەلى پاش ئەو كە كەللەسەرى من كون بوو ھەلمىك كە لە ناو سەرم دا كۆيۆتەو و ھۆكارى سەرئىشەى منە دىتە دەروە و من ئىدى تووشى سەرئىشە نايمەو.

موسا ھەروا بە پەشوكاويىيەو گوتى: داىكە، ئەو قسانە مەكە، نامورون تپ كاهىنى گەورەى كۆشكى پاشايەتى بە منى گوت كەمتر وا رىك دەكەوئە سەرىك كون بكرى و خاوەن سەر، زىندوو بىتىنى، لە ھەش بترازى، نامورون تپ بە منى گوت كە ستى پزىشك نىيە، بەلكو جادووگەرە و زانىارى پزىشكى نىيە و جادووگەرىك ناتوانى كەللەسەر كون بكا و تەنيا پزىشكانى ھەلكەوتو، كە زانستى پزىشكىان خۆيندوو و تاقىكردنەويان ھەيە، دەتوانن كەللەسەر كون بكن.

شازادەخانم لە قسەكانى كورەكەى بىتاقەت نەدەبوو و بە پىچەوانەو خۆشى لىوئەردەگرت. چونكە دەى بىنىنى كە كورەكەى گەيشتۆتە قۇناعى پىگەيشتووى نەقلى و لەوھەش بەولاولە بە چاكي ھەستى دەكرد ئەرى كە موسا دەلىل لە رووى خەمخۆرى و دلئسۆزىيەوئەى و ترسى لەو ھەيە كە داىكى بەدەستى ستى بكوژرى.

ئەغخاس نامورون قۆى كورەلاوئەى نەوازش دا و گوتى: نىگەرەن مەبە، چونكە من ناھىلم ستى كەللەسەرى من كون بكا. ئەگەر ھەر قەرار بى كە كەللەسەرى من كون بكن تا ھەلمى ناوسەرم بىتە دەروە، من يەككىك لە پزىشكانى شارەزاو ھەلكەوتووى ميسر بەو كارە رادەسپىم.

موسا بە جۆرىك لە ئەگەرى مردنى داىكى پەرىشان ببوو كە دەستى كرد بە گريان و داىكى دەستى بە رومەتى دا ھىناو گوتى: كورم، پىاو نابى بگرى.

موسا فرمىسكى چاوەكانى پاككردەو و داىكى گوتى: من و نامورون تپ زۆر لە بارەى تۆو قسە دەكەين و من ئومىدەوارم كە كاهىنى گەورە شتىكەلىك فىرى تۆ بكا كە بۆ تۆ بە كەلك بىن. موسا بە سەرسورمانەو پەرسى: ئەى داىكە ئايا تۆ دەزانى كە نامورون تپ لە بارەى چىيەو ھەگەل منددا قسە دەگا؟

ئەغخاس نامورون گوتى: نا رۆلە، من لە بارەى بابەتەكانى ئەو ئاگادارىم نىيە، بەلام بە دورى نازام لە بارەى خويانەو ھەگەل تۆدا قسە بكا، چونكە ئەو كاهىنە و لە بارەى خويانەو زانىارى زۆرى ھەيە، بەلام من لە بارەى خويانەو زانىارى پىويستم نىيە لە باتى ئەو لە بارەى سىاسەتەو

ئاگادارىم ھەيە و چاۋەرىم كە تۆ دوو سال يا لانى كەم يەك سال، لەو ھەم گەورەتر بىي تا بتوام نھيىنى لە دايكبوونى تۆ بىر كىنم و پىت بلىم كە بۆچى ناۋى تۆم نا ((مووسا)).

ئەمپۆ لە مىسر، ھەندىك كەس بە بىستىنى ناۋى مووسا پىكەننىيان دى و پاشاش ھەر كاتىك ناۋى مووسا دەبىستى زەردەخەنە دەيگىرچۇنە مووسا ناۋىكى تەواۋ نىيە، بەلام ھەر ئەوانەى كە ئەمپۆ بەبىستى ناۋى تۆ پىدەكەنن يا زەردەخەنە دەيان گىر، لەوانەيە رۆژنىك دابى كە رىزىكى لە رادەبەدەر بۆ خاۋەنى ئەو ناۋە دادەنن.

رۆلە، ئىستا كە رۆژانى مندالىت بە جىھىشتوۋە و چوۋىتە ناۋ قۇناغى پىاۋەتتەيە، بە جۆرىك رەفتار بەكە كە ھەر كەسنىك تۆ بىستى دان بەودا بىنچ كە تۆ يەك خوازادە و خۋاى داھاتوۋى. تۆ دەبچ لە ھەموو شازادەكان خۇت بە بالاتر بزاني، چۈنكە تۆ مندالى مىنى.

ئەخاس ناموون لە ئاكامى ئاخاۋتنى درىز، ماندوۋ بوو و لە قسەكردن راۋەستا. پاشان چاۋەكانى لىك نا. مووسا سەرئىچىدا دايكى خەۋى لىكەوتوۋە، بە ئەسپايى لە جىبى خۇى ھەستاۋ لە دايكى دورر كەوتەۋە تا نارامى ۋى نەشىۋىتى.

لەگەل ئەۋەشدا كە دايكى مووسا بە كۆرى نەۋجەۋانى گوتبوو جۆرىك بەرىگادا پىرۆ و رەفتار بەكە كە خەلگ تۆ بە خۋاى ئايندە و خوازادەى ئىستا بزاني، لە وىزادەى مووسادا، شتىك ھەبوو كە نەيدەھىشت ئەۋ، بە شىۋەيەكى تەواۋ، بەپىي راسپاردەى دايكى رەفتار بەكاۋ وەك خوازادەكان و خۋاى ئايندە ھەلسوكەوت بەكا.

مووسا تا ئەۋ كاتە ژيانى لە كۆشكى پاشايەتتە بە سەرىدبوو و خەلگى ئاسايى نەدەبىنى مەگەر لەۋ دىۋى باخى پاشايەتتەۋە. ئەۋ ھەر جارىك كە بۆ گەران يا سەفەر لە كۆشكى پاشايەتى پايتەخت دەچوۋە دەرى، لەگەل شازادەكان و شازادەخانەكاندا بوو و چەندىكىش لە مامۇستايان و راھىنەران لەگەلئاندا دەرىشتن.

ھەر جارىكىش كە لە كاتى شەۋدا بۆ مەلەكردن لە كۆشكى پاشايەتى دەچوۋە دەرى دىسان ھەر لەگەل شازادە و شازادەخانەكاندا بوو، و لە كاتىكى دىيارىكراۋدا، لەۋ كۆشكە دەچوۋە دەرو لە كاتىكى دىيارىكراۋشدا، پاش كۆتابى مەلەكردن و خۆشۇردن لەگەل مامۇستايان و راھىنەرانى خۇيدا دەگەرپاۋە كۆشك.

ھەرگىز روۋى نەدابوۋ مووسا بە تەنبايى لە كۆشكى پاشايەتى بىتەدەرى و بچىتە جىگايەك. ھىچ كات وا نەھاتبوۋ پىش كە ئەۋ لە رىگاۋ گوزەرەكانى پايتەختدا لەگەل خەلگىدا قسە بەكا.

مامۇستايان و راھىنەران نەياندەھىشت كە لە نىۋان مووسا و باقى خوازادەكان و خەلگدا پەيوەندىيەك دروست بىي، و ھەموو كات لە ژىر چاۋدىرى راھىنەران و چاۋدىراندا بوون و تەنيا لە ناۋ كۆشكى پاشايەتتە دەيانتوانى بە نازادى بەگەرىن. بەلام مووسا پاش ئەۋەى بە شىۋەيەكى رەسى چوۋە ناۋ قۇناغى پىگەشىتوۋىيەۋە، نازاد بوو ھەر كاتىك ھەزى كە لە كۆشكى پاشايەتى بچىتە دەرى و ھەر زەمانىك كە ئارەزوۋى كە بەگەرىتەۋە و بۆ ھەر جىيەك كە ھەزى كە پىرا.

ئەۋ رۆژە، پاش ئەۋەى لاي دايكى ھەستا، لەبەر ئەۋەى ئىدى بەرپەرىستىك بۆ چوۋە دەردەۋى ۋى لە كۆشكى پاشايەتى نەبوو، ھاتەسەر ئەۋە كە لەۋ كۆشكە بچىتە دەردەۋە و بە پىچەۋانەى رەۋشى خۋا زادەكان كە نەدەچوۋە ناۋ خەلگ، ئەۋ بچىتە ناۋ خەلگەۋە.

ئەۋ رۆژە، كاتىك كە مووسا، لە كۆشكى پاشايەتى پايتەختى مىسر چوۋە دەردەۋە، ھەر ۋەكۋ بەندى يەك كە سالانىكى لەبەندىخانەدا بەسەر بەرىي و ئەۋ رۆژە نازاد بوۋىي، ۋابو.

كۆرەلاۋ لەۋەى كە دەيتوانى بە تەنبايى و بى خزمەتكار، لە ناۋ شاردا گەران بەكا خۇشى ۋەردەگرت و ھەموو شتىك لەبەر چاۋى تازەۋ شايان بەتەماشاش خۇى دەۋاند تاگەيشتە بازارى كەۋرەى پايتەخت كە لە لىۋارى روۋبارى نىل ھەلگەتەبوو.

رامسىسى دوۋەم، فېرەۋنى مىسر، لە لىۋارى روۋبارى نىل سەكۆيەكى درىزى دروست كىرەبو تا كەشتىيەكان بتوانن پال بەۋ سەكۆيەۋە بدن و بارى خۇيان بەتال بەكەن و ھەرۋەھا پاج گىرىي تىدا بەكەن و لە لىۋارى سەكۆ، بازارى كەۋرەى پايتەخت، كە دەكرى بەگوتى بازارىكى نىۋ نەتەۋەيى بوو، بەرچاۋ دەكەوت.

لە نىۋ ئەۋ بازارەدا ھەر كالاۋىەكى كە لە جىھانى كۇندا ھەبوو، بەرچاۋ دەكەوت، ۋەك كوتالى ئاورىشى ناسك كە مامەلەجىيانى رەنگ ئەسەرى ھىندى دەيان ھىنايە بازارو كوتالى رەشى خورى كە لە لايەن بازىرگانى ((تەروا)) ۋە دەفرۇشرا^(۱۱)

لەۋ بازارەدا كوتالى ئەرخەۋانى و كوتالى كەتانى دەكەۋتە بەرچاۋ، كە مامەملە جىيانى فېنىقىيە دەيانفرۇشتن، قاپ و قاقاغى زىۋىنى قەلەمكاركراۋ كە لە لايەن بازىرگانى فەلەستىنىيەۋە دەفرۇشرا، كەلۋەلى تەختە كە لە دارى ((سىد)) بوو و بازىرگانى لوبنانى دەيان ھىتا، بىبەر و دارچىنى و زەنجەبىل و مېتەك كە بازىرگانى ((گنگ)) پىشانى خەلگىيان دەدا، و كەس نەيدەزانى كە ئەۋان ئەۋ دەرمانانە لە كۆپرا دىنن، دەكەۋتە بەرچاۋ^(۱۲).

(۱۱) تەروا: شارىك بوو لە ۋلاتى توركيى ئىستا كە داستانى ((ھۆمەر)) شاعىرى ناسراۋى يۇنانى بە ناۋى ((ئىلياد)) ئەۋى بە جىهان ناساندوۋە. (ۋ.ف)

(۱۲) لە كۇندا بەشى رۆژەلانى ھىندىستان بە ((گنگ)) و بەشى رۆژتاۋاي بە ھىند دەناسرا. (ۋ.ف)

لهو بازارهدا سهره‌رای کالای جۆربه‌جۆر، جۆره‌ها دانه‌ویلشه ده‌فرۆشرا، له خوارده‌مه‌نی و میوه‌کانی میسره‌هه بیگره تا ده‌گانه ماسی رهنگ خۆله‌میشتی فه‌له‌ستین و دانه‌ویلای بابل و خورمای وشکی عه‌ره‌بستان. هه‌روه‌ها لهو بازارهدا گیانه‌به‌هرانی گه‌وره‌ی زیندوی وه‌ک شیر و به‌ور که له سهر زه‌وینه‌کانی باشووری ((کۆش)) به‌ده‌س ده‌که‌وتن، ده‌فرۆشرا.^(۱۳)

مووسا ته‌نیا له ته‌ماشاکردنی کالای جۆربه‌جۆره‌کان خۆشی وه‌رنه‌ده‌گرت، به‌لکو بینینی میلیله‌تانی جۆربه‌جۆر، کوره‌لایان وه‌ خرۆش ده‌هینا. جاری وابوو چای به‌ پیاوانیک ده‌که‌وت که بالابه‌رز و چوار شانه و خاوه‌ن قژ و سمیلێ زه‌رد بوون و کلاوی گه‌وره‌ی به‌سه‌ره‌وه بوو و خه‌نجهریان ده‌فرۆشتن که له ناسن دروست ده‌کراو تازه، میسریه‌کان ناسیان ناسی بوو، به‌لام هیشتا میتالی ناوبراو به‌ میتاله‌ جوانه‌کان ده‌ژمی‌درادو شمشیری ته‌فسه‌ران و سه‌ربازانی میسر، له برۆنژ بوو.

مووسا گوپی لیبوو ده‌یانگوت ته‌و پیاوه‌ بالا به‌رز و قژ زه‌رانه که کلاوی په‌شیمان به‌سه‌ره‌وه‌یه بازارگانه‌ی قه‌وقازین.

جاری وا هه‌بوو چای به‌ بازارگانانیک ده‌که‌وت که جلی درێژی سپییان له‌به‌ر دا بوو و ریشی درێژی ته‌وان تا سهر سنگیان ده‌هات و خه‌لک ده‌یانگوت ته‌وانه خه‌لکی ولاتی بابلن و له‌وان ده‌له‌مه‌ندتر، له ناو بازارگانانی بازاردا، بونی نییه.

کاتی وا بوو مووسا پیاوانیک ده‌دی که نێزه‌ی درێژیان به‌ ده‌سته‌وه بوو و قه‌لغانی خری گه‌وره‌یان به‌ پشته‌وه بوو و قژی رهنگ زێرینی ته‌وان که به‌ لای سپیدا ده‌چۆوه، له پشته‌وه‌را تا سهر که‌مه‌ریان ده‌هات.

میسریه‌کان نه‌یانده‌زانی ته‌وانه خه‌لکی کوین، و ته‌وان ته‌و خه‌لکه‌یان به‌ خه‌لکی ((سه‌ول لیده‌ران)) ده‌ناسی، چونکه شه‌و و رۆژ، که‌شتیبه‌ درێژ و به‌ر ته‌سه‌که‌کانیان به‌ هۆی سه‌ول لیده‌انه‌وه لیده‌خوری و ده‌یانگوت که ته‌وان له ولاتانی باکووری دنیاوه دین و ولاته‌که‌یان به‌ نه‌ندازه‌یه‌ک دووره که جگه له خۆیان که‌سی دیکه نازانی له کوینه^(۱۴)

مووسا له کاتی گه‌رانی خۆی به‌ نێو بازاردا گه‌یشته جینگایه‌ک که بازارێ فرۆشتنی کۆیلان بوو. کوره‌لاو لهو بازارهدا چای به‌ ژماره‌یه‌کی زۆر له غولامان و که‌نیزان که‌وت، که هه‌ندیکیان مندال و هه‌ندیکیان لاو و ژماره‌یه‌کیشیان پیر بوون. له نێویاندا کۆیله‌ی که‌چه‌ل و کۆیله‌گه‌لنیک که‌ چاوکیان

(۱۳) له زه‌مانی کۆندا ((کۆش)) به‌ ولاتی نیستای سوڤان ده‌ناسرا. (و.ف)

(۱۴) ته‌وانه خه‌لکی ته‌سه‌که‌ندانیای باکووری ته‌ورویا بوون. (و.ف)

کویر بوو، به‌رچاو ده‌که‌وتن و که‌نیزانیک ده‌که‌وتنه به‌رچای مووسا که پێیان به‌ زنجیر به‌سه‌ترابوونه‌وه و ساوای شیره‌ خۆره‌ی خۆیان به‌ باوه‌شه‌وه بوو شیریان ده‌دانی.

به‌ مووسایان گوتبوو به‌ پیتی قانون، له میسری خواروو، مانای ته‌و جییه‌ که پایته‌ختی (هه‌له‌به‌ته لهو سه‌رده‌مه‌دا) لییه، هه‌موو فرۆشیارانێ غولامان و که‌نیزان ده‌بی میسری بن و هه‌ر مامه‌له‌ جییه‌ک ته‌گه‌ر به‌ غولام و که‌نیزه‌وه له هه‌ر گۆشه‌یه‌کی دنیاوه دئ، ده‌بی غولام و که‌نیزه‌کانی خۆی به‌ مامه‌له‌چانی میسری بفرۆشی و ته‌وان له بازارێ پایته‌خت کۆیله‌کان بفرۆشن.

ته‌م مه‌سه‌له‌یه‌ به‌شیک له نیمیازی میراتی و دێرینه‌ی بازارگانی کۆیله‌فرۆشی میسری خواروو بوو، و مووسا که‌ زانیاری له سهر ته‌و بنه‌مایه هه‌بوو، له ناو ته‌و بازاره له لایه‌که‌وه بۆ لایه‌کی دیکه‌ی بازاره‌که‌ ده‌رۆشت و ته‌ماشای فرۆشتنی کۆیله‌کانی ده‌کرد.

مووسا، له کۆیله‌فرۆشی سه‌ری سوورنه‌ما، چونکه کرین و فرۆشتنی کۆیله‌، له میسر، وه‌کو رووباری نیل و لمی بیابان و تیمساحه‌کانی رووباری نیل به‌ به‌شیک له ژبانی ناسایی خه‌لک ده‌ژمی‌دراد.

مووسا، ماوه‌یه‌ک له نێو ته‌و بازارهدا گه‌را و له ناوای بینێ پیاویکی لاو، که کێرده‌که‌ی خۆی به‌ به‌ر که‌مه‌ریه‌وه هه‌لواسیبوو، له کالانه‌که‌ی هینایه‌ ده‌رو به‌یه‌ک داھیتان گه‌رووی غولامیکێ پیرو که‌چه‌ل، که دیار بوو نه‌خۆش بوو، سه‌رتاسه‌ر هه‌لدێرێ و خوین له ده‌ماره‌کانیبه‌وه فیچقه‌ی کرد. مووسا، به‌ جۆرێک لهو کوشتنه له ناوای سه‌ری سوورما که ویستی لهو پیاوه‌ نزیک بیته‌وه‌و لیی بپرسی که‌ بۆچی ته‌و غولامه‌ی کوشت، به‌لام پێش ته‌وه‌ی که له‌ولاوه نزیک بیته‌وه‌، ته‌و پیاوه‌، که‌نیزیکێ پیری، که‌ چاوکی کویر بوو، به‌هه‌مان شیوه‌ کوشت.

مووسا، نه‌یتوانی دان به‌ خۆیدا بگه‌رێ و به‌ره‌وه ته‌و پیاوه‌ چوو و ده‌ستی گرت تا کابرا سه‌رنجی به‌لای ته‌ودا وه‌ربگه‌رێ و بیبینی.

ته‌و پیاوه‌ مووسای دی و مووسا لهو پیاوه‌ی پرسی: بۆچی ته‌و دوو نه‌فه‌ره‌ت کوشت ؟

پیاوه‌که‌ پێش ته‌وه‌ی وه‌لامبدا ته‌وه‌ به‌سه‌ر تا پیتی مووسایدا روانی و ده‌یویست له وه‌زعی ته‌ورا تێبگا که‌ کێیه.

مووسا هه‌روا له‌سه‌ر تا پێوه‌ چه‌کداربوو. پیاوه‌ لاوه‌که‌ دیقه‌تیدا ته‌و کوره‌ بی دوودلی له گه‌ورانوه‌ گه‌رچی که‌س له خزمه‌تکاران له‌گه‌ل ته‌ودا نین، به‌لام بالای به‌رزو و جوانی و جلویه‌رگی گرانه‌هاو چه‌کی به‌نرخ‌ی وی، پێشانی ده‌دا که له لاوانی هه‌لکه‌وتووی میسره‌وه به‌ ریزو ملکه‌جییه‌وه‌ گوتی:

ئەو دوو نەفەرە دەبووايە بكوژرaban.

مووسا پرسى: بۆچى ؟

پياوھ لاوھكە گوتى: ئەو پىنج رۆژە ئەوانە دەھىتىنە بازار لە بەر پىرى و نەخۇشى و ھەرۈھە كەچەلى و كويىيانە، ھىچ كەس ئەم دوانەى نەكرى.

مووسا گوتى: ئايا غولام و كەنيزيك كە نەفرۆشېن دەبى بكوژرېن ؟

پياوھ لاوھكە گوتى: نەفرۆشتن تا نەفرۆشتن جياوازى ھەيە! جارى وا ھەيە نەفرۆشرانى غولام و كەنيز لەوھە ھاتوھە كە نرخی ئەوان گرانە و ئىمە دەزانېن ئەگەر رۆژى پاشتر نرخی ئەوان ھەرزان بگەين دەفرۆشېن، بەلام ئەمچۆرە غولام و كەنيزە پىر و نەخۇشانە، ئەگەر پىنج رۆژ لەسەر يەك نەفرۆشېن دەبى بكوژرېن بۆ ئەوھى ناچار نەبېن لە رۆژانى داھاتوودا، خەرجى خواردەمەنى ئەوان ھەلبگرين.

مووسا گوتى: نرخی ئەوان ھەرزان بگەن تا كپياران ئەوان بگپن.

پياوھ لاوھكە گوتى: ئەى مەنزادە ئەگەر ئەمانە بەخۇرايش بەدەينە خەلك، كەس نايانباتەوھ مالى خۆى.

مووسا گوتى: ئەگەر نافرۆشېن ئەى بۆ دەيانكوژن ؟

پياوھ لاوھكە جورېك نىگاي سەرسورمانى لە مووسا برى وەك بلىيى مووسا قسەيەكى لە قىبول كوردن نەھاتووى كردوھ، وەلامىدايەوھ: ئەگەر ئىمە ئەوانە نەكوژېن ئەى چ بگەين ؟

مووسا گوتى: ئەوانە بەرەلا بگەن و بۆ ھەر جى كە دەيانەوئى بچن با بچن. ئايا تۆ خاوەنى ئەو كۆيلانەى ؟

پياوھ لاوھكە گوتى: نا، من شاگردم و ئەوھ خاوەنى كۆيلەكانە. ئىنجا ئەو پياوھ بە پەنجە، كەسېكى بە مووسا نىشاندا.

ئەو كەسە چاوى لە ناماژەى شاگردەكەى خۆى بوو و بە بىنېنى مووسا كە زۆر لاو و جوان بوو، ماوھەيكە سەرى سورما. چونكە واى وئىنا دەكرد كە مووسا دەيەوئى غولام يا كەنيزە بگپى و لە ميسر لاوانى كەمتەمەن بە دەگمەن وايە كە غولام و كەنيز بگپن.

بازرگانى كۆيلەفرۆش لە مووسا نزيك كەوتەوھ. ئەوئىش ھەوھەكو شاگردەكەى بەسەر تا پىيى مووسايدا روانى و تىگەيشت ئەو لاوھ لە مەزن زادەكانەو گوتى: ئەى مەزن زادە چت دەوئى ؟

مووسا گوتى: من كپيارى غولام و كەنيز نېم و تەنيا لەگەل شاگردەكەى تۆدا قسەم دەكردو پىم گوت بۆچى غولامان و كەنيزانى پىر و نەخۇش كە نافرۆشېن دەكوژى ؟

بازرگانى كۆيلەفرۆش گوتى: من بە شاگردەكەم رادەگەيەم كە ئەوانە بكوژى؟

مووسا گوتى: تۆ كە دەزانى ئەوانە ئىدى سوودىكيان بۆ تۆ نىيە بۆچى بەرەلايان ناكەى بۆ خۆيان پىرۇن ؟

بازرگان گوتى: من ناتوانم غولام و كەنيزيك كە نافرۆشېن بەرەلا بگەم تا بۆ ھەر جىيەك كە بىيانەوئى پىرۇن، چونكە دووبارە ئەوانە بە خۆم دەفرۆشەوھ.

مووسا گوتى: من ماناى قسەكەى تۆ تىناگەم و چۆن دووبارە ئەوان بە تۆ دەفرۆشەوھ ؟

مامەلھجى وەلامىدايەوھ: كاتىك فرۆشيارانى بىيانى بە كۆيلەكانىيانەوھ دېن، غولامان و كەنيزان بە سەريەكەوھ بە من و ھاوكارانم دەفرۆشن و ئىمە دەبى كۆيلەى پىر و لاو، ساغ و نەخۇش پىنكەوھ بگرين، و ئاكام ھەندىك لە كۆيلەكانم كە پىر و نەخۇش و كەم ئەندامن نافرۆشېن و بەسەر مندا دەمىننەوھ. ئەگەر من ئەوانە بەرەلا بگەم، دووبارە دەكەوئەوھ دەستى ھەمان بازرگانانى بىيانى كە ئەوانەيان بە من فرۆشتوھ و ئەوان، جارېكى دىكەش ئەو كۆيلانە كە نافرۆشېن، لەگەل كۆيلەى لاو و ساغ تىكەلاو دەكەنەوھ و ديسانەوھ من ناچار دەم ئەوانە بگرمەوھ. لەبەر ئەوھەيە كە من و ھاوكارانم ئەم چۆرە غولام و كەنيزانە كە نافرۆشېن، دەكوژېن تا ناچار نەبېن خواردەمەنى ئەوانە بچەينە سەرشانى خۆمان يا خود جارېكى دىكە لە بازرگانى بىيانى بىيانكپىنەوھ.

مووسا، لە بازارى كۆيلەفرۆشان چوھە دەرەوھ و درىژەى بە گەرانى خۆى بە ناو باقى بەشەكانى دىكەى بازاردا.

ئەو رۆژە، مووسا بۆ يەكەمىن جار سەرخىدا ئەو وئىناكردنەى كە ئەو لە خەلكى ميسرى كردبوو لەوھ جياواز بوو كە ھەبوو. ئەو، تا ئەو رۆژە واى وئىنا دەكرد كە ژن و مېردى ميسرى ھەرۈك ئەو ژن و پىاوانە وان كە لە كۆشكى پاشايەتىدا دەژېن و وەك ئەوان بالابەرز و قەلھون و جل و بەرگى باشيان لەبەر دايەو بۆنى گولايان لىدىن.

مووسا، ئەو رۆژە سەرخىدا زۆربەى پىاوان و ژنانى ميسرى كورت و لاوازن. ھەندىكيان يەك يا ھەردوو چاويان كوپر، و كەچەلن و ژمارەيك لە خەلك، جلى كۆنەو دپاويان لەبەردايەو كاتى بەتەنىشت مووسا دا تىپەپىن بۆنى بۆگەن بەبن لووتى ئەو پياوھ دا دەھت.

مووسا، بىنى زۆربەى ئەو مندالانەى كە لە بازارى گەورەى پايتەخت دەبىنرېن، روت و قوتن و ھەندىكيان لە نپو سەرە نوئىلكەدا دەگەپىن تا شتىك كە شايبانى خواردن بى وەگىر بچەن و بىخون. ھىچ كام لە مندالەكان دەرۆزەيان لە مووسا نەكرد، چونكە دەيانزانى كە ئەو مەنزادەيەو مندالانى

میسری له مەزنزادەکان دەترسان. بەلام له کەسانی دیکە و بە تاییبەتیش له بیانیان دەرۆزەیان دەکرد.

لەبەر ئەوەی ئەو رۆژە یەكەمین رۆژی چوونە دەرەو و نازادی مووسا بوو له كۆشكى پاشایەتى و یەكەمین رۆژی قوناغی پیاویتی ئەو بوو، بریاری دا له بازاری گەورەى پایتەخت، شت بکړی و چەند داوینیکى چیندارى بۆ خۆى كړی، چونکه پۆشینی داوینی چیندار، له میسر، له نیشانه‌کانی رەسەنایەتی بوو.

مووسا پتویستی بەو داوینانە نەبوو، و تەنیا بۆ ئەوەی که شتیکی کړی بی، هاته سەر ئەوەی که بیانکړی و پاشانیش ملوانکەیه‌کی زێری کړی.

پاش ئەوەی له کړینی داوینەکان و ملوانکە دەستی بە تال بوو، له گولفرۆش نزیك بۆه تا گول بۆ دایکی بکړی و کاری گولفرۆشی له میسر، بە تاییبەتی له باکووری ئەوی، مانای له ناوچەى دەلتا بە کاریکی باش دەژمیردراو ژمارەیه‌ک له جووتیاران، گولیان داچاند تا بتوانن بەرەمه‌کەى له بازاری گەورەى پایتەخت بفرۆشن.

ئەو گولانەى له بازار دەرۆشرا، بریتی بوون له گولێ رەنگا و رەنگی خەشخاش و گولێ سوور و گولێ یاس، مووسا دەستەیه‌ک گولێ جۆراو جۆری بۆ دایکی هەلبژارد. پاش ئەو که له گول کړینیش تەواو بوو هاته سەر ئەو که میوه بۆ دایکی بکړی.

له كۆشكى پاشایەتیدا، میوه شتیکی دەگمەن نەبوو، بەلام مووسا بیری دەکرده‌وه ئەو میوه‌یه‌ی که ئەو بۆ دایکی دەکړی، له بەر چاوی ئەغاس ناموون دیمەنیکی دیکەى هەیه.

کۆرەلاو دەیزانی دایکی، پتر له هەموو میوه‌کانی دیکە هۆگری دوو میوه‌یه: یەکیکیان کالەك و ئەوەی دیکەیان هەنار، و له ناو چەیه‌کی دەلتای باکووری میسر، باشتترین جۆری هەنار و کالەك بە دەس‌دە‌کەوت و ئەو کاتەش وەرزی کالەك و هەنار بوو.

ئەو، چەند دانەیه‌ک کالەك و برێك هەناری بۆ دایکی کړی و لەبەر ئەوەى خۆى نەیدەتوانی ئەو شمه‌کانه هەلبگرێ و لەو‌ه‌ش بە‌ول‌اوه، هەلگرتنی ئەو شمه‌کانه له‌گە‌ل و یقار و مەزنیی مەقامی ئەودا نەدەهاتەوه، فەرمانی دا باره‌ه‌لگ‌ران، ئەو شتانەى که کړیبوونی تا دەر‌وازه‌ی كۆشكى پاشایەتى به‌ی‌ن و کاتێ گە‌یشتە ئەوێ خزمە‌تکارانی كۆشكى بانگ کرد تا شمه‌که‌کان له بار هەلگ‌ره‌کان وەر‌ب‌گ‌رن و بیانبە‌نه ناو كۆشك.

کاتیك مووسا چووه ناو كۆشكه‌وه، ژمارەیه‌ک له شازاده و شازاده‌خامه‌کان له نێو باخه‌که‌دا گه‌رانیان ده‌کرد و ژمارەیه‌ک له شازاده‌خامه‌کان خوشک یا کچه مامی مووسا بوون و هەندیکیان نیگای دورو درێژیان له مووسا بری، بەلام ئەو لاوه سەرنجی تاییبەتی له هیچ کامیان نەدا.

سەرە‌پای ئە‌وه‌ش که تە‌مه‌نى مووسا، هێمان له چوارده سالی تە‌واو تیپه‌پى نە‌کرد بوو، بە‌رزى بالای تا یەك مە‌تر و هه‌شتا سانتیمه‌تر دە‌بوو و ئە‌وه‌نده‌جوان و ئە‌ندام رێك بوو که هەندیك له رێ‌بواران کاتیك که بە بە‌رامبە‌ریدا دەر‌پۆ‌یشتن نە‌یاندە‌توانی خۆیان ببوویرن و ده‌گه‌رانه‌وه و قە‌لافه‌تى مووسایان له پشت‌ه‌وه‌ را تە‌ماش‌ا ده‌کرد.

ئەو رۆژه دایکی مووسا بە وەرگرتنی گول و میوه‌کان، که کۆرە‌کە‌ی بۆی کړی بوو، خۆش‌حالی خۆی دەر‌ب‌ر‌ی. دایکی مووسا ژنیکی زۆرخۆز نە‌بوو و پاش ئە‌وه‌ی که دەر‌ده‌داری درێ‌ژ‌خایه‌ن له‌ودا سە‌ری هە‌ل‌دا‌بوو، خواردنی کمم دە‌خوارد. له‌گه‌ل ئە‌وه‌شدا ئە‌و رۆژه بۆ ئە‌وه‌ی رە‌زامه‌ندی خۆی له مندا‌له‌کە‌ی ناشک‌را بکا بە که‌نیزه‌کانی گوت که یه‌کێک له کاله‌که‌کان بشکینن و بیه‌ینن و که‌میکی له‌و میوه‌یه‌ خوارد و ستایشی شیرینی و ناسکی کاله‌که‌کە‌ی کرد.

له گەل سەرۆكى

تەلارسازانى پاشايەتى

رۆژى پاشتر، كە دووھەمىن رۆژى قۇناغى پياوھەتى مووسا بوو، كورەلاو برىارى دا بچىتە ناو بەشىك له كۆشكى پاشايەتى كە تا ئەو رۆژە نەچو بوو ئەوئ.

له نىو كۆشكى پاشايەتيدا، كۆمەلە بەشىكى تىدا بوو كە شازادەكان و شازادەخانەكان ھەرگىز نەياندەتوانى بچنە ئەويو، مەگەر بە مۆلەتى تايبەتى بووايە. بۆ نمونە بەشىك له كۆشكى پاشايەتى كە مالى فیرعون رامسىسى دووھم بوو بە خالە قەدەغەكراوھەكان دەژمىردرا و ھىچ كام له شازادە و شازادەخانەكان نەياندەتوانى بچنە ناويبەو، مەگەر كاتىك كە دەگەيشتنە قۇناغى پىنگەيشتويى و لەبەر ئەوھى مووسا بە قۇناغى پياوھەتى گەيشتبوو، له رۆژى دووھەمى گەيشتنى بە قۇناغى پىنگەيشتويى خۆى نامادە كرد بوو كە بچىتە ئەوئ.

له سەردەمى مندالیدا، مووسا بەردەوام بىرى لەو بەشەى كۆشكى پاشايەتى كە چوونە ناوھەى بۆ مندالان قەدەغە بوو، دەكردەو و بىرى لەو دەكردەو كە دەبى چ شتگەلىكى شايان بە تەماشاكردنى تىدا بچ كە مندالان مۆلەتى ئەوھيان نەبى تەماشای ئەوئ بەكەن.

له سەردەمى مندالیدا ھەركاتىك مووسا له دوورەو ئەو بەشەى كۆشكى پاشايەتى دەدى، دلئى بە ھەسرەتى بىنىنى ئەوئ لىي دەدا. ئەو رۆژە برىارىدا كە ئارەزووى سەردەمى مندالئى خۆى بە كرددەو بىنىتە دى و برواتە ئەوئ تا شتگەلى شايان بە تەماشای ئەوئ، بىنىئ.

ئەو بەشە كە چوونە ژوورەوھى مندالانى لئى قەدەغەكرا بوو، بە كۆشكىك دەژمىردرا و مووسا ئەو رۆژە، بچ ترس پىي نايە ناو ئەو كۆشكەووەو له پلىكانەكانەو چووە سەرى و له راپرەويكەو تىپەرى و له ژوورنىكەو كە دەرگای كرابووە و پەنجەرەكانى بەرە و رووى رووبارى نىل كرابوونەو، چووە ژوورەو.

لەو ژوورەدا مووسا چاوى بە چەند سەبەتەى دارىن كەوت، كە له نىو ھەر كامياندا لولەيەكى كاغەزى ((پاپىرۆس)) دەبىنرا.^(۱۵)

لەو ژوورە له نزيك ئەو پەنجەرەنەو كە بەرەو رووى رووبارى نىل دەكرانەو، پياويك پشتى له مووسا بوو، له بەردەم مۆيىكى درىژو پان، كە له تەختەى درەختى سىدر بوو، دانىشتبوو و قەلەمىكى له مس دروستكراوى له نىو دەستدا بوو و له قەلەمدانىكى پر له مەرەكەب كە بە كۆشەيەكى مۆزەكەدا ھەلئاسرايوو، ھەلدەكىشا و له سەر ((پاپىرۆس)) دەبىنوسى. له لايەكى مۆزەكەش چۆرەھا كەرەسەى ئەندازەيى وەكو ھىل كىش و بازنە و سىنگۆشە (كە ئەمپرۆ پىي دەلئىن گۇنيا) بەرچاوە دەكەوت.

پاش ئەوھى مووسا چووە ژوورەكەو ساتىك راوھستا. پياويك كە سەرقالئى نووسىن بوو بچ ئەوھى كە رووى خۆى وەرگىرئ و چاويك له مووسا بكا، گوتى: ئەى شازادەى مىسرى، واباشترە كە لىرە برۆى، چونكە لىرە جىگای تۆ نىبە.

مووسا له قسەى ئەم پياوھە سەرسام بوو گوتى: تۆ كە رووى خۆت وەرئەگىراو و نىگايەكت له من نەكردووە بە چىرا زانىت من كىم؟

نوسەرەكە گوتى: تەنيا شازادەيەكى مىسرى دەتوانئ بە بچ ئاگادارى پىش وەخت بىتە لىرە و رابووەستئ، مەبەستم ئەوھى كە جگە له شازادەى مىسرى، كەسى دىكە جورئەتى نىبە ئەو كارە بكا.

مووسا گوتى: لەو پىشھاتە من بەداخەووم و نەمدەزانى كە تۆ لىرە سەرگەرمى نووسىنى ئەگەرنا نەدەھاتمە ژوورەو تا نەبە ماىەى پەرت و بلاوكردنى بىرى تۆ. من بىنىم كە دەرگا كراوھە، يەكەمجار چاوم بە لولەكانى ((پاپىرۆس)) كەوت و ھەستى لاپرسەنى منى ناچار كرد كە بىمە ژوورەو.

پياوھە نووسەرەكە بچ ئەوھى رووى خۆى وەرگىرئ گوتى: ھەوئ جارە كە دەبىستم شازادەيەكى مىسرى بە ئەدەبەو قسە بكاو تا ئەمپرۆ، ھەر جارىك كە ژمارەيك له شازادەكان دەھاتنە ئەم ژوورەو و من بەوانم دەگوت كە راوھستانى ئەوان لىرە مانايەكى نىبە، بەدگۇبىيان بەرامبەرم دەكردو ھەرەشەيان دەكرد كە من دەخەنە بەردەمى تىمساحانەو. بەلام تۆ خراپت

(۱۵) پاپىرۆس: گىيەكە له مىسر و لىوارەكانى شەتى نىلدا دەروئ و له كۇندا مىسرىيەكان كاغەزىيان لئى دروست دەكرد بۆيە كاغەزى ئەوان له يۇنان بە "پاپىرۆس" ناوھبرا (و.ف)

به من نه گوت و هه ره شهت له من نه كرد. من ههز ده كه م كه بزائم تو نهی شازادهی میسری كیئی و ناوت چییه؟

كوړه لاول و هلا میداییه وه: ناوی من مووسایه.

نوسه گوتی: مووسا ناویکی ته واو نییه به لكو نیوهی ناویکه.

كوړه لاول گوتی: وهك گوتم ناوم مووسایه و كوری نه غاس ناموونم.

نوسه گوتی: من هم ناوهم بیستبوو و له بیرم چو بووه، نیستا كه گوتت كوری نه غاس ناموونی، هاته وه بیرم كه شو لهو كوشكه دا به ناوی شازادهی خاوهن نهیئی ناسراو بوو و من زور ههزم ده كرد هم شازاده خاوهن نهیئی و به نه ده به ببینم. پاش هم قسه یه پیاوه كه رووی خوی وه رگتپراو مووسا چاوی به پیاویکی چل یا چل و پیچ سالی و خاوهن قوئیکی ماش و برنجی و دوو چاوی ره شی بچوك، به لام دره وشاوه، كهوت.

مووسا به بینینی هم پیاوه سه ری سوورنه ما، به لام پیاوه كه به بینینی بالای به رزو شانی پان و جوانی مووسا سه ری سوورما و گوتی: نهی مووسا، نه گهر ناوه كه ت ته واو نییه و نیوهی ناویکه، شو خوت ته واوی و نیوهی و به نه ده ب بوونی لاویك، كه خاوهنی هم بالاو شان و جوانییه بی، له بهر چاوتره و نایا ریگام ده دهی من واز له ناوی مووسا بهیتم و تو به ناویکی دیکه وه بانگ بكم.

مووسا گوتی: نا، تو هه به هه مان ناوی مووسا وه قسه له گه ل بكه و نیستا پیتم بلئی تو كئی و لییره چی ده كهی؟

پیاوه كه گوتی: من سه روكی شو ته لارسازانم كه شارو كوشك و په رستگا بو پاشا دروست ده كه ن و هه موو ته لارسازان گوئیپایه لی من ده كه ن. به لام خو م جگه له پاشا، سه روكیکی دیکه م نییه و جگه لهو، گوئیپایه لی هیه كه سیکی دیکه ناكمه و چونكه من خاوهن هونه رم، پاشا پیوستی به من هیه بویه من له پاشاوه نریكم.

نهی مووسا، بزانه لهو روژه وهی كه میسر بوته خاوهن پاشا، تا نه مرؤ هیه پاشایه كه نه هاتوه كه به نه ندازهی رامسیسی دووهم هوگریی به بنیاتنانه وه بووی و من بو نه وهی كه بتوتم به شیوهی کی ته رخان سه رقالی كار كردن بم، فه رمانی داوه هیه كه سیك لیره سه رقالی بو من پیك نه هیئی و بهو هوییه وه من ده توتم بهو شازادانهی كه دینه ناو هم ژووره وه بلیم راوه ستانی شو ان لییره بی مانایه وه دبی لییره بچنه ده ره وه.

مووسا گوتی: تو ناوت چییه؟

سه روكی ته لارسازان گوتی: من ناوم ((نف)) ه نه مه ناویکه كه باوك و دایکی خاوهن مندالی زور و هه زار، كاتیك كه ژماره ی منداله كانیان له سنوور تیده په پری، هم ناوه له یه كیك له وان ده نیین، چونكه سه لیه هی شو هیان نییه كه بگه ریین و ناویکی شاعیرانه بو منداله كه ی خویان هه لبزیرن و سه ختی ژیان، سه رچاوه ی زهوقی شاعیرانه له واندا وشك ده كا. نیینجا سه روكی ته لارسازان گوتی: باوك و دایکی من جووتیار بوون و یازده مندالیان هه بوو كه من یازده یه مین مندالی شو ان بووم و جگه له من، هه موو منداله كانیان مردوون.

نازائم نایا تو ناوی ((ستی كاف)) زهوی خوئی به ناوبانگی میسرت بیستوه یانا؟ شو پیایك بوو زهوی جووتیارانی به بارمته وه دره گرت و هه ر كاتیك جووتیاران، له سه روا ده ی خویدا، قهرزی شو وان نه دابایه وه، ده بووه خاوهنی زهوییه كهی شو وان و جووتیاره كانی له سه ره شو زهوییه دره دره كرد، و چونكه كاره كه شی به پیی قانون بوو، هیه كه سیك نه ییده توانی نارزه یه تی بكا.

باوك و دایکی منیش قهرزنیکیان لهو وه رگرتبوو كه تا سالی پاشتر له كاتی هه لگرتنه وهی به رو بووم قهرزه كهی بده نه وه. به لام شو ساله، به هوئی خرابی به رو بووم وه نه یانتوانی قهرزه كهی خویان بده نه وه و ((ستی كاف)) زهوی شو انی خسته ژیر رکیفی خوییه وه و هه ر دوو کیانی له سه ره زهوییه كه دره كرد و شو وان مردن و دایه نه كهی من، منی دایه یه كیك له ته لارسازان كه خه ریکی دروست كردنی فیرعه ون (مانای مالی گه ره) بوو. من سالانیك له ژیر دهستی شو دا كارم ده كرد و كه ره سه ی وه ستایی شو م له گل و خو ل پاك ده كرد وه. كارو گوئیپایه لی من به جوړیك بووه جیگای ره زامه ندی شو پیاوه كه هیشتا هم ماله گه ره، كه نیستا كه من تییدا سه رگه رمی كار كردم، ته واو نه بوو بوو كه ده متوانی نه خسه بکیتم.

مووسا گوتی: نایا مو لته تم ده دهی من ماوه یه ك لییره رابووه ستم؟

نف گوتی: نابی من مو لته به تو بدهم، به لكو شو هه توئی كه مو لته به من ده دهی.

مووسا گوتی: من ههز ده كه م ماوه یه ك لهو ژووره دا رابووه ستم و ته ماشای كاری تو بكم.

نف گوتی: زور باشه، به لام كاتیك كه من كار ده كه م له گه ل مندا قسه مه كه، چونكه من ههز ناكمه كاتی كار كردن كه س قسه م له گه ل دا بكا.

مووسا گوتی: من قسه ت له گه لدا ناكمه.

نف دهستی كرده وه به كارو مووسا له پشتی وییه وه راوه ستا، به لام له مه دایه کی نریكه وه

نا، به لكو كه میك دوور، به جوړیك كه سه رقالی بو سه روكی ته لارسازان دروست نه كا.

نف قهله می مسی خزی له نیو مهره کب هه لکیشا، و پاشان که ده ری هیئا به پارچه په رۆیه ک قهله مه که ی وشک کردوه.

مووسا سه ری سورما شه و پیاوه چۆن ده توانی پاش وشک کردنه و دی قهله مه که ی، شت بنووسی. به لām ساتیک پاشتر تیگه یشت که شه و قهله مه مسییه جۆره قهله می که دوو لکه و بهینی دوو لکه که، مه و دایه کیان هه یه و مهره که به که، له نیوان دوو لکه که دا راده و ه ستی و نف بۆیه قهله مه که ی وشک ده کاته وه که له ده ره و دی شه و مه و دایه ی، که له نیوان دوو لکه که دایه، له جیگایه کی دیکه، مهره که بی پیوه نه بی.

کاتی که مووسا چوه ناو شه ژوروه وه، چونکه له نزیکه وه کاری شه پیاوه ی نه دی بوو، وای وینا ده کرد که شه و سه رگه رمی نووسینه، به لām پاش شه و دی که له نزیکه وه کاری نفی بینی تیبینی کرد که سه رۆکی ته لارسازان نه خشه ده کیشی و هه ندیک جار بۆ وینه کیشانی نه خشه که لک له هیئ کیش و بازنه و سیگۆشه وه ده گری.

گوتمان مووسا له قوناغی فیرووندا زانستی نه ندازه فیرو بوو و شیوه نه ندازه ییه کانی ده ناسی. به لām تا شه کاته نه خشه گه لی وه کو شه و نه خشه ییه که نف کیشا بوو، نه دی بوو، و تیده گه یشت که نف له کاتی وینه کیشانی شه و نه خشه ییه، له نه ندازه گیریدا زۆر دیقته به کار ده هیئ.

له بهر شه و دی نف به مووسای گوته بوو که قسه ی له گه لدا نه کا و ته نیا ته ماشا بکا، کوره لاو روون کردنه و دی نه ده و یست و ته نیا شیوازی کارکردنی شه و پیاوه ی سه یر ده کردو بینی که نف بۆ حساب کردن که لک له چۆرت^(۱) و هه رناگری و چۆرته که ی، به دیواری ژوروه که له په نا میژیکه وه که ((پاپیرووس)) ی له سه ر بلاو کرابۆوه، هه لواسی بوو. تا شه و رۆزه، مووسا هه ر کاتی که ناچار ده بوو حسابیک بکا، که لکی له چۆرت و هه ر ده گرت. به لām نف، بۆ حساب کردن شیوازیکی به کار ده برد که به لای مووسا وه به ته وای تازه بوو.

سه رۆکی ته لارسازان کاتی که ده یویست ژماره ی یه ک حساب بکا یه ک (۱) ی ده نووسی و کاتی که ده یویست (۲) حساب بکا، خه تیکی دیکه ی له په نا (۱) وه ده نووسی به شیوه یه ک که (۱) ده گۆرا بۆ یه ک گۆشه و نه گه ر شه و خه ته به شیوه ی چوارگۆشه ده رچو بایه شه وانا مانای

(۱) چۆرت: نامیری ژمیریاری کۆن: شه نامیره پیکهاتوه له چوارچیوه یه کی ته خته که چه ند ریز ته لی تیدایه و هه ر ته لیک چه ند ته خته ی بچوکی باز نه بی وه کو سه ره خوخله ی تیدایه و دوو ریزیان چوار خوخله ی پیوه یه شه وانی تر ده دانه ی تیدایه، کۆکردنه وه و دابه شکردن و حساباتی تری پیکراوه. ((وک.))

چوار، و هه ر کاتی که له و چوار گۆشه یه دا، نف خه تیکی له نیوان دوو گۆشه ی به رامبه ر به یه ک به شیوه ی (تیره) به یه که وه بگه یه ندبایه، له و حاله دا چوارگۆشه ی ناوبرا و مانای پیئجی ده دا.

ماوه یه ک تیپه ری و نف سه رگه رمی کارکردن بوو. مووسا له شیوازی کارکردنی شه و ده وانی بۆ شه و دی که یه ک قسه بکا. له گه ل شه و شدا که مووسا شه ندازه ی ده زانی تا شه و رۆزه، شه و جۆره نه خشه ییه ی نه دیبوو و نه ییده زانی به کاری چی دئ، هه ر چه نده به هۆی کاری ته لارسازی نفه وه، هه ستی ده کرد که نه خشه ی ناوبرا و به کاره که ی شه و وه په یوه سه ته.

نف بۆ شه و دی که می ک پشوو بدا، ده ستی له کار هه لگرت و رووی و هه رگیپراو شوینه واری سه رسورمان و حه په سانی له روخساری کوره لاوه دا به دی کرد.

سه رۆکی ته لارسازانی فیرو عه ون، شه و رۆزه له شه و ده ب و نه زا که تی مووسا خو شی لیته اتبوو و هه زی ده کرد له گه ل شه و کوره لاوه دا بیئته دۆست و شه و، وه ک شاگرد قبول بکا و نه گه ر ئاره و زووشی لیبوو هه نهری نه خشه کیشان فیرو شه و بکا.

نه گه ر مووسا له سه رده می مندالیدا بووایه، نف ده ی توانی شه و به قوتابی قبول بکا مانای بیئته مامۆستای شه و، به لām مووسا چوو بووه قوناغی لاوییه وه و له و قوناغه دا شازاده کانی میسر ئیدی نه یاننده خوئیند.

مووسا له بهر شه و دی بینی که نف ده ستی له کار هه لگرتوه و رووی و هه رگیپراوه، تیبینی کرد که ده توانی له گه لیدا قسه بکا، پرسی: شه و دی که له سه ر ((پاپیرووس)) وینه ی ده کیشی چ سو دیکه ی هه یه ؟

نف گوئی: شه مه نه خشه ی ته لاری که .

مووسا پرسی: نه خشه ی کام ته لار ؟

نف گوئی: نه خشه ی ته لاری که که فیرو عه ون ده یه وئ دروستی بکا.

مووسا گوئی: به لām من نه خشه که ی تۆ وه ک هاوشیوه ی هه یچ ته لاری که نابینم.

نف وه لامیداییه وه: نه خشه ی ته لار هاوشیوه ی شه و نییه، به لām نه خشه نه بی ناتوانی ته لار دروست بکری.

مووسا به سه رسامیییه وه پرسی: شه گه ر شه و نه خشه یه نه بی فیرو عه ون ناتوانی ته لار دروست بکا ؟

نف گوئی: نا، چونکه نازانری ته لاره که چۆن دروست بکری و نازانری که بۆ دروست کردنی شه و ته لاره چه ند که ره سه فه راهم بکری و چه ند کریکار به کری بگری.

مووسا پرسى: ئايا ھەموو ئەو تەلارنەي كە دروست دەكرين دەبى نەخشەيان ھەبى؟
 نف وەلامىدايىھە: تەواوى ئەو تەلارنەي كە دروست دەكرين، دەبى نەخشەيان ھەبى. بەلام
 كۆلىتى خەلكانىكى بى دارايى پىويستى بە نەخشە نيىھ، چونكە دريژى و پانى و بەرزى و برى
 كەرەسەكەى ديارە. لە زەمانىكەو كە لە ميسر، تەلاريان دروست كردوو، ماناي لە زەمانىك
 پيش ميژوووى دروستكردنى ھەرەمەكان، بۆ بنيات نانى تەلار نەخشەيان دەكيتشا.
 مووسا گوتى: من ويناىم نەدەكرد بۆ دروستكردنى تەلار نەخشەى ئاوا پىويست بى. من
 بىرم دەكردەو كە بەردەكان لەسەر يەكدا دەنين و ديوار و ئينجا ژورەكان دروست دەكەن و لە
 ئەنجامدا تەلارنىك راست دەبىتەو.

نف گوتى: بە پىي ئەو نەخشەيش بەردەكان لە سەريەك دادەنين و ديوار و ژورەكان
 دروست دەكەن تا تەلارەكە راست دەبىتەو. بەلام حالەتى بەردەكان و برى كەرەسەكان ئەم
 نەخشەيە ديارى دەكا و ئەگەر ئەم نەخشەيە نەبى ئەوانەي كە تەلار دروست دەكەن نازان
 يەكەمجار بەردەكان لە كوئى دابنين و نيوانى ديوارنىك و ديوارنىكى دىكە چەند دەبى و بەرزى
 ديوارەكە تا چەند بەرز بەكەنەو، و چونكە ئەم شتە نازان، ناتوانن تىبگەن كەرەسە چەند
 پىويستە و كرىكارانى پىويست ژمارەيان دەبى چەند بى.

مووسا پرسى: ئايا بۆ بنياتنانى ھەرەمەكانىش نەخشەيان كيشاوه؟

نف گوتى: بنياتنانى ھەر تەلارنىكى گەرە، جا ھەرەم بى يا كۆشك يا ئارامگا يا
 پەرستگا، پىويستى بە كيشانى نەخشە ھەيە يەكەمجار دەبى ئەو نەخشەيە بەوردەكارىيەكى
 ھەرچى زۆرتەرەو، پىوانەكارى ھەموو شتىك ديارى بكرى و پاشان دەس بە بنياتنانى تەلارەكە
 بكرى. ئەگەر پىوانەكان بەوردەكارىيەو ديارى نەكرى تەلارەكە ويران دەبى، چونكە بناغەكانى
 ناتوانن تەحەمولى كيشى پايەكان و نواكانى بەكەن، بەلام ئەگەر پىوانەكان بەوردى ديارى
 بكرين، لەبەر ئەوئەي كە لە ميسر، بۆ بنياتنانى تەلارى گەرە، جگە لە بەرد شتىكى تر
 كەلكى لى وەرناگيرى، ھەر تەلارنىك لە وانەيە ھەزاران سال تەمەنى بى.

مووسا پرسىارى كرد: ئەم نەخشەيەى ئىستا دەيكيشى ھى كام تەلارەيە؟

نف وەلامىدايىھە: ئەم نەخشەيە بۆ ئەمبارنىكى دانەويئەيە.

مووسا گوتى: دەبى ئەمە جارى يەكەم بى كە نەخشەى ئەمبارنىك دەكيشى؟

نف گوتى: ئەي مووسا، من تا ئىستا نەخشەى دە ئەمبارم كيشاوه، بەلام ھەموو
 ئەمبارەكان لە بيابانى رۆژئاوا بنياتنراون، لەبەر ئەوئەي لەوانەيە ميسر لە لاي رۆژئاواو

بەكوئتە بەر ھيرش و ئەو ئەمبارنەي دانەويئە بەكەونە بەر دەستى ھيرشەينەرانەو، فیرعەون
 فەرمانى بەمن داوہ كە ليرە، ماناي لە ناوچەى دەلتاي نيل، ئەمبارنىكى گەرەى دانەويئە
 دروست بەكەم.

مووسا گوتى: من بىستومە كە ئەمبارى دانەويئە لە جىگايەك دروست دەكەن كە وشك
 بى بۆ ئەوئەي ئەو دانەويئەيە، لە ناو ئەمباردا، لە ئاكامى شى، لە كەلك نەكەوى و ئيرەش
 ھەواى شيدارە و بە شىك لە زەوييەكەشى زۆنگە.

نف گوتى: خودى فیرعەون لەو مەسەلەيە ئاگادارە و دەزانى كە ئەمبارى دانەويئە نابى لە
 جىگايەك دروست بكرى ھەواى شيدارى بۆ زەوييەكەى زۆنگاو بى. بەلام دەلى ئەمبارنىك كە
 ليرە دروست دەكرى بە پاريزراوى دەمىنيتەو و ناكەويئە بەردەستى ھيرشەينەرانەو و لەبەر
 ئەو لە كاتى جەنگدا، ھەر كاتىك دوژمن بيابانەكانى رۆژئاواى ميسرى داگير كرد خەلك
 دووچاوى برسيتى نابنەو.

مووسا گوتى: من وا وينا ناكەم ئەمبارنىك كە لەو ناوچەيەدا دروست دەكرى كەلكى لى
 وەرېگيرى.

نف گوتى: فیرعەون فەرمانى داوہ كە لە ناوچەى دەلتا ئەمبارنىكى گەرەى دانەويئە
 دروست بكرى و فەرمانى ئەويش دەبى لە كاتى خۆيدا جىيەجى بەكەين.

مووسا پرسى: چ كاتىك دەست بە دروستكردنى ئەو ئەمبارى دانەويئەيە دەكەن؟ نف گوتى:
 سبەى!

مووسا بە سەرسورمانەو گوتى: ئايا ھەر سبەى دەست دەكەن بە دروستكردنى ئەمبارى
 دانەويئە.

نف گوتى: بەلى!

كوپەلاو گوتى: من وام وينا نەدەكرد كە بەو خيرايبە دەست دەكەن بە دروستكردنى
 ئەمبارنىكى نوئى بۆ دانەويئە.

نف گوتى: ئەي شازادە ئايا دەتەوى كە سەرەتاي بنياتنانى ئەمبارى دانەويئە ببيني؟

مووسا گوتى: بەلى زۆر حەز دەكەم ببينم كە چۆن دروستى دەكەن.

نف گوتى: سبەى لەو سەرسەكوئە كە دەكوئتە بەرامبەر كۆشك، ئامادەى سەفەر بە، بەلام
 بزائە كە ئيمە دەبى بەياني زوو، پيش رۆژھەلات ھەرەكەت بەكەين و ئەگەر شازادە دوا بەكوئى
 ئيمە رۆيشتووين.

مووسا وەلامىدايەو: من سبەى پېش خۆرھەلەت لەسەر سەكۆى بەرامبەر كۆشك، نامادە دەم.

نف گوتى: لەبەر ئەوئى تۆ بە ئەندازەيەكى پېويست كارکردنى منت بەرچاوکەوت، داوات لێدەكەم بە تەنيا بە جېم بەيئە، چونکە ئەم نەخشەيە کە خەريکى کيشانيم هەر ئەمەرد دەبى تەواو بى.

مووسا لە ژوورى سەرۆكى تەلارسازانى كۆشكى پاشايەتى چووه دەرەو و گەراپەو مالى خۆى.

كۆرەلاو، كەمبەك لە پاش نيوى ئەو شەو، بە پەريشانىيەو لە خەو هەستا و وايژانى كە هەتاو هەلەتوو و ئەو بەجىماو و نف و هاوړيكانى سەفەريان كەردوو. بەلام كاتيك سەيرى ئاسمانى كەرد بىنى دنيا تاريكە و هەستاو بە پەلە جەلەكانى لەبەر كەردو پىلاوكانى لە پى كەرد.

مووسا لە رۆژانى دىكەدا، پاش هەستان لە خەو خۆى دەشووش و پاش خۆشۆردن جەلەكانى لەبەر دەكەرد، بەلام ئەو رۆژە، لە ترسى ئەوئى كە بەجى بىئى بى خۆشۆرين جەلەكانى لەبەر كەرد و بەرئى كەوت.

رېرەوكانى كۆشكى پاشايەتى لەو كاتەى شەودا تاريك بوون، بەلام كۆرەلاو هەموو جىيەك شارەزا بوو و لە رېرەوكان تىپەرى و چووه ناو باخ و بەرەو دەرەزى كۆشكى پاشايەتى كە بەرەو لای سەكۆى شەتى نىل دەكراپەو رۆيشت.

لەوئى پاسەوانىك، كە مەشخەلدايەك لە پەنايەو دەسووتا، چاوى بە مووسا كەوت و ناسى و لەوئى كە لەو دەمەى شەودا دەيەوئ لە كۆشك بچيئە دەرئى حەپەسابوو.

مووسا لېى پرسى: چ كاتيك بەرەبەيان دادئ؟ پاسەوان وەلامىدايەو: ئەى شازادە، لېرە لە كاتى شەودا، چوار جار پاسەوان دەگۆرئ و من پاسەوانى سىيەم و بەو زووانە دەگۆرئ ئەو كاتە دوو سەعات تا ئەنگوتنى بەيان وەختى دەمىئى.

مووسا لە پاسەوانەكە جيا بۆو و لە دەرەزەى كۆشكەو رۆيشتە دەرئى و رىنگاى سەكۆى گرتە پېش.

بە دريژايى سەكۆى، كەشتىيەكان لە پەنايەكەو راوەستاوون و كەشتىوانەكانيان لە نيو گۆرپايى كەشتىيەكاندا خەويان لېكەوتبوو.

مووسا هەرچى چاوى گېرا يەك كەسى بىدار و بە پىوئى نەبىنى.

مانگ بەسەر رووبارى نىلدا تيشكى دەدايەو و سىيايى ئاوى رووبار، رووناكى شەوى زياتر دەكرد و هەوا ئارام و سرويەكى نەدەهات.

مووسا تا ئەو شەو، لەو سەعاتەدا، لە كۆشكى پاشايەتى نەهاتبوو دەرەو و نەيدەزانى كە شار لەو دەمەدا چ وەزەيىكى هەيە.

سەرەراى ئەوئى كە بەردەوام سەكۆى بەرامبەر كۆشكى پاشايەتى و كەشتىيەكانى دىبوو، لەو شەوئى، هەموو شتىك لە بەرچاوى ئەو بە تازەيى خۆى دەنواندو وەك ئەوئى چوو بىئە ناو دنيايەكى تازەو، وابوو.

كۆرەلاو دەستى بەسەر قەبزەى شمشيرەكەى خۆيەو بوو. بەدرىژايى سەكۆى پاسەوى دەكەرد. ئەگەر مەشخەلداى پاسەوانى كۆشكى پاشايەتى لە دوورەو بەدى نەكەردبايە، مووسا بە شىوئەيەكى تەم و مژاوى واى وينا دەكەرد كە جگە لەو، گياندارىك لە دنياىا بوونى نىيە.

كاتيك كە كۆرەلاو، بە پاسە، لە پەناى كەشتىيەكاندا تىپەرى، جۆرەها بۆن بە بن لوتيدا دەهات. جارىك بۆنى زيرەو زەمانىك بۆنى پىستەو كاتيك بۆنى زەنجەبىل دەهاتە بن لوتى و لە رووى بۆنەكانەو تىدەگەيشت كە بارى هەر كەشتىيە جىيە.

كاتيك كە كۆرەلاو پاسەوى دەكەرد مانگ ئاوا بوو. دەرەشەوئى سەر رووبارى نىل نەمابوو بەلام ئاسمان بە ئەستىرەى گەرە و بچووك دارژا بوو و هەندىكيان بە جۆريك دەدرەوشانەو كە مووسا لە تەماشاكردنى ئەوان تىر نەدەبوو.

دەمبەك كە تىرە ئەستىرەيەكى دەرەشاو رادەكشاو لە لايەكى ئاسمانەو، بەرەو نوختەيەكى دىكە دەرژىشت و لە دەرەبەرى خۆيدا خەتگەلەك تيشكى دەرەشاوئى دەكيشا، مىسرىيەكان دەيانگوت ئەو يەكەن لە خوايانە كە گىرژەى غەزەبى ئاموون، خواى گەرە بوو و ئاموون خستويەتە خوارئ. بەلام ئاموون تپ كاهىنى گەرەى كۆشكى پاشايەتى دەيگوت ئەو ئەستىرەى ئاسمان خوانىن و لەيەك خوا زياتر بوونى نىيە كە ئەويش ناتوونە و ئەو خواى تاك و تەنيايە و ناتوانئى بىئىئى.

مووسا نارەزووى وابوو كە گوئەى ئاموون تپ لە بارەى خواى تاك و تەنيا كە ناتوانئى بىئىئى قبولئ بكا. بەلام ئەگەر گوئەى ئەوى قبولئ دەكرد پىويستى بەو بوو كە هاوسەرى داىكى خۆى، فیرعەونى مىسر رامسىسى دووم، بە خوا نەزانئى و هەر گا فیرعەونى مىسرى بە خوا نەزانئى، خودى خۆى، لەو پەلە بەرزەو دەهاتە خوارئ و دەبوو بە تاكىك لە تاكە ئاسايەكانى مىسر.

پاش ماوهیهك پياسه كردن و بپرکردنهوه، له سهر سهكۆی لیواری رووباری نیل دانیشته و پاشان خهو بردییهوه.

ناینك گوئی له دهنگیك بوو كه گوتی: ئەی مووسا له خهو ههسته.

مووسا چارهكانی كردهوه و بینی كه ههوا رووناك بووه و نف له بهرامبهری راوهستاوه و بالاپۆشی بهسهر شانییهوهیه.

مووسا بی بالاپۆش له كۆشكى پاشایهتی هاتبوووه دهڕۆ و سهرمای ههواى سپیڤدی بهیانی تهئسیری لێكردبوو، و نف كه سهیری كرد مووسا له سهرمان نارچهته، بالاپۆشی خۆی به سهر شانی ئەو دادا.

مووسا نهیویست بالاپۆشی ئەو پیاوهی بهسهر شانهوه بی و ویستی بیداتهوه. بهلام نف گوتی: ئەی مووسا، ههواى ئەم دهمانه سارده و من چونكه گهرم خۆم داپۆشیوه پێویستیم به بالاپۆش نییه. ئەم جله تۆ گهرم دهكاتوه و ناهیلێ نهخۆش بکهوی و ئەگهر نا نهخۆش دهکهوی و من دهبی نهخۆشێك بۆ ئیره بهینمهوه. پاشان نف پرسیری له مووسا كرد: چ كاتیك هاتییه ئیره؟

مووسا گوتی: من ماوهیهك پاش نیوه شهو هاته ئیره و لهو كاتهوه تا ئیستا لیڤهم و چونكه ماندووبووم لهسهر زهوییهكه دانیشتم و خهوم لیكهموت.

نف به چهپهساوییهوه گوتی: بۆچی ئەوهنده زوو هاتی؟

مووسا گوتی: ترسام خهوی بهیانی بهسهرمدا زال ببی و كاتیك بگهمه ئیره كه تۆ رویشتی.

نف وهك ئەوه كه لهگهڵ خۆیدا قسه بكا به خۆی گوت: من شازادهیهكم نهدیوه ئەوهنده لهخۆبوردووبی. ئەو بیری لهوه نهكردۆتهوه من، لهبهر ئەوهی كه بهلینم به شازادهیهكى میسری دابوو كه لهگهڵ خۆمی بهرم، نهمدتهوانی بهبی ئەو لیڤه برۆم. ئینجا داواى له كورپهلاو كرد كه سواری كهشتی ببی.

كهشتییهكى درێژ و جوان له سهكۆ نزیك كهوتهوه. دوو نهفه له سهول لیڤهراى كهشتی هاتنه دهڕۆ و پێیان نایه سهر سهكۆ تا كهشتی به گوریسیك به ستوونێكى كورتى سهكۆكهوه بههستهوه تا به هۆی ریژهنى ئارهكهوه دوور نهكهوێتهوه.

مووسا چوهو ناو كهشتی و بینی كه ئەو كهشتییه له ههر لایهكهوه، ههشت سهول لیڤهرى ههیه و چاوێكى له پێی سهول لیڤهراى كردو بینی كه پێی ئەوان بهزنجیر بهكهشتییهوه

نهبهستراوتهوه له حالێكىدا له كهشتییهكانی دهولته پێی سهول لیڤهراى كه ههموویان كۆیله بوون، بهزنجیر بهكهشتییهوه دههستهوه

له بهشى پاشهوهی كهشتی، له نزیكى سوكاندار (سوكان لهو زهمنههنا بریتی بوو له یهك سهولێ ژۆر بهرز كه له پاشهوه كهشتی دهخسته جوولانهوه)، نوایهك ههبوو كه دهیانتهوانی لهوئ دابنیشن، و له خۆر و باران خۆیان پیاڕیزن. مووسا كاتیك بهرهو ئەوئ چوو سى كهسى لهوئ بینی و دوو نهفهريان، لوله كاغهز له ژیر دهستیان بوو، و سییهمیش شتیكى وهك سییا و چند سپیگۆشهى گهروه (كه ئەمڕۆ به گۆنیا دهناسرئ) و شتی تری به دهستهوه بوو و ههموویانی به داوێكهوه پینكهوه بهستبوو.

ئهو سى كهسه ههموویان پیاوانی بهتهمهمن كاملبوون و پینكهوه قسهیان دهكرد مووسا نزیكى سوكاندار راوهستا تا گوئی له ئاخواتنى ئەوان بی.

مووسا له لولهكاغهزو كهرهسهكانهوه تیگهیشته كه ئەو سى كهسه تهلارسازن، بهلام ههرچی گوئی لییان راگرت نهیتوانی تیگا ئەوانه باسى چی دهكهن. قسهكانی ئەوان هونهرى بوو، و به بهكاربردنى زاراوهی تهلارسازی، كه مووسا شتیكى لى تى نهدهگهیشته، گوت و بیژیان دهكرد.

ژۆری نهخایاند كه گوریسی كهشتییان له سهكۆ كردهوهو ههلیاندايه ناو كهشتییهكهوه سهولێكان دهستیان به لیڤان كرد و كهشتی بهرئ كهوت.

سهول لیڤهراى بهجولانهوهیهكى یهك ئاههنگ و رێكویك سهولیان لیڤههنا. سوكانداریش وریایی به كاردینا كه كهشتی له لای راستی رووبار بچوێتهوهو له ههمانكاتدا، به جۆرێك بچوێتهوه كه لهگهڵ لیواریا پینكدا نهنا. ئەگهر كهشتی بههاتبایه لای چهپی رووبار، لهوانهبوو لهگهڵ كهشتییهكدا كه له لای بهرامبهرهوه دههات، پینكدا داداباو تیک بشكابایه، و ههر كاتیكیش خۆی به لیواریا دابابایه تیک دهشكا.

چهند ساتیك پاش ئەوهی كهشتی كهوتهپێ خۆر له رۆژههلاتهوه سهرى وهدهرنا. كورپهلاو به تامو چێژهوه له تیشكدانهوهی روناكى بهسهر شهتی نیل و درهختهكانی دهووبههرى رووباری نیلی روانی.

ئهمه، جارى یهكهم نهبوو كه مووسا دهركهوتنى خۆر، له كاتى جوولانهوه بهسهر ئاوى نیلدا ببینئ. بهلام یهكهم جار بوو كه له كاتى دهركهوتنى خۆردا، له شهتی نیل بۆ خۆی به ئازادانه تهماشایا بكا، و ناچار نهبوو گوێپرايهلى فهرمانى راهێنهر یا مامۆستا ببی.

كەشتىيەكى ماسى گرتن لە پېشەو ھات. ئەو كەشتىيە بەھاواری خۆشپىيەو سلاويان لە سەرنىشيانى كەشتى مووسا كەرد. ئىنجا كەشتى چوو ھە ناو لىقنىك لە دەلتاى نىلەو ھە كۆمەلە دورگەيەكى ھەبوو.

لە نىئو ئەو لىقە پانەدا ئەوئەندە دورگە ھاتنە بەرچاوى مووسا كە نەيتوانى ژماردنى دورگەكان رابگرى، و كەشتىيەكە ناچار بوو كە بەنىئو شىنابىيەكانى نىئوان دورگەكاندا تىپپەپرى. مووسا تا ئەو رۆژە ئەو لىقەى دەلتاى رووبارى نىلى نەدى بوو و لە لىئوارەكانى دورگەكاندا ئەوئەندە گىيائى ((پاپىرۆس)) و نىلپوپەرى كەوتە بەرچاوى، كە سەرسام ببوو، لە خۆى پەرسى: ئەم ھەموو ((پاپىرۆس)) و نىلپوپەرى چۆن ھاتتۆتە كايەو؟ جگە ھەو تەماشائى كەرد دورگەكان ئاوەدان نىن و لەوئىدا دەنگى مرۆفە ناكەوتتەبەر گووى و بالائى مرۆفە ناكەوتتە بەر چاوى و دووكەلىك بەرھەو ئاسمان بەرز نايبتەو تە بگوتتە كە مرۆفە لەوئىدا بوونى ھەيە.

مووسا بەنقى گوت: تا ئەمرۆ من نىئەم نەدىبوو و وىئام نەدەكرد كە لە مىسر، دورگەگەلى ئاوا بوونىان ھەبىن. وەكو ئەوئەندە كە زۆر لە پايتەخت دورگەوتوونەتەو. ئايا مەبەستى ئىمە ئەو جىيەيە؟

نەف وەلامىدائىيەو: نا، ئىمە دەبى سى سەعاتى دىكە رىنگا بېرىن. پاش ئەو بە ئاراستەى رۆژھەلات (نەف دەستى بەرە و رۆژھەلات درىژ كەرد) دەگەيە جىنگايەك كە نىزىك سەرزەوينى ((كۆش)) ھە. بىگومان دەزانى كە لەو سەرزەوينە قەومىك دەژىن كە كۆيلەن؟

مووسا كە لەم قەسەيە سەرى سوپما بوو، بە ھەپەساويەو لە نەفى پەرسى: ئايا بە راستى لە سەرزەوينى كۆش قەومىك دەژىن كە كۆيلەن؟

نەف لە ھەپەسانى مووسا سەرى سوپما و گوتى: دەلىلى ئەم بابەتە تا ئەمرۆ بە تۆ نەگەيشتوو. من سەرم سوپماو ئەو مامۆستايانەى كە دەرسى تۆيان داو ھە تا تۆ زانابى، چۆن ئەم بابەتەيان بە تۆ نەگوتوو!

پاش ئەو نەف لە گوتەكەى خۆى ترسا و ترسى لىنىشت نەوا مووسا ئەو گوتەيە وەك سووكايەتەيەك بەخۆى بزائى، و سووكايەتى كەردن بە مندالى ئەغراس ناموون (ھاوسەرى فېرەون) تەنانتە بۆ پىاويكى وەك نەفىش لەوانەيە بەگران تەواو بېى. ئەو بوو ھاتە سەرى بارى ئەو كە داواى لىبووردن بكا و گوتى: لە قەسەكەم مەپەنجى، من نەمويست كە سووكايەتى بە تۆ بكام، بەلكو لە مامۆستايانت توورپە بووم كە بۆچى ئەو مەسەلەيەيان بە تۆ نەگوتوو!

مووسا بازووى نەفى گرت و گوتى: من لە قەسەكەى تۆ توورپە نەبووم و ھەز دەكەم پىكەو دەست بىن.

نەف گوتى: منىش وىراى ئەو كە لە رووى تەمەنەو وەكو باوكى تۆم، ھەز دەكەم لەگەل تۆدا دەست بىم.

مووسا پەرسى: سەرزەوينى كۆش لە كۆيەو بۆچى كۆيلەكان لەوئى دەژىن؟ نەف گوتى: سەرزەوينى كۆش لە رۆژھەلاتى دەلتاى نىلە. بەلام زۆر فراوان نىيە و لەو رووھە كراو ھە مالى كۆيلەكان كە مىسرىيەكان، ماناى ئازادەكان نايانەوئى لەوئى ئاكنجى بىن و ھۆكارى ئاكنجى نەبوونى مىسرىيەكان لەوئى ئەوئەندە كە سەرزەوينى كۆش، وەك جىنگاكانى دىكەى مىسر لە لىئوارى شەتى نىل نىيە و جار ھەيە وا رىك دەكەوئى ماوئى پىنج سالى رادەبوورئى و ئاوى رووبارى نىل، سەرزەوينى كۆش، داناپۆشى و تۆ ھەتمەن دەزانى كە ئەگەر رووبارى نىل ھەلئەستى و ئاوى وى، لە وەرزى پايز كە وەرزى ھەستانى رووبارى نىلە، زەوى و زارى ھەردوو بەرى رووبارى نىل دانەپۆشى، كشتىيارانى مىسرى ناتوانن لە دوو بەرى رووبارى نىل كشتوكال بكن. ھەستانى رووبارى نىل، مايەى بەردەوامى ژيانى قەومى مىسرە.

بەلام لەسەر زەوينى كۆش، سەربارى ئەوئەندە كە لەسەر لىئوارى لىقنىكى نىل ھەلگەوتوو، جارى وا ھەيە پىنج سالى تىدەپەرى بىتەوئى لەوجىيە رووبارى نىل ھەلبىستى، چونكە ئاوى، لە ھەموو لىقەكانى نىل تىدەپەرى و بەرەو دەريا دەروا بى ئەوئەندە كە بىژىتە ئاوى ئەو لىقەو. بەو ھالەو كشتىيارى مىسرى چۆن دەتوانئى لەوئى ئاكنجى بېى؟

جگە لەمەش سەرزەوينى كۆش، كە لە رۆژھەلاتى دەلتاوە ھەلگەوتوو، رىگائى پەرىنەوئى قەومى ھاتىيە و ھەر جارنىك كە ھاتىيەكان پەلامارى ولاتى مىسر بەدن، بۆ گەيشتن بەم ولاتە، دەبى لەسەر زەوينى كۆشەو تىپەرى بىن و لەوئى، ھەر كەسىك بىيىن دەيكوژن و ھەرچى كە بتوانن بە تالانى دەبن. بۆيە مىسرىيەكان لەوئى ئاكنجى نابن تا لەكاتى ھىرشى ھاتىيەكاندا قەلاچۆ نەبن.

مووسا لەو دەمەدا لە نەفى پەرسى: ئەو كۆيلانەى لەو سەرزەوينەدا دەژىن كىن و لە كۆيەو ھاتوون؟

نەف وەلامىدائىيەو: ئەوانە خەلكىكن كىوى و خورافە پەرسى. زمانىان ھەروەك زمانى فىنقىيەكان وايە و ماوئەكەى درىژ پىش ئەو، لە سنوورى مىسر نىزىك كەوتنەو و گوتيان وشكە سالى تەواوى لەوئەركاكانى سەرزەوينى ئىمەى وشك كەردوو و بە شىك لە مەرەكانمان لە

برسان مردوون و ئەوانەى ماون، هیناومانن بۆ ئیترە تاكو له نیو لەوەرگاكانى سەرزەوینی كۆش بیا نەوەرپین. ئەگەر مۆلەتەمان نەدەن كە مەرەكافانمان لە لەوەرگاكاندا بەرەلە بکەین، خۆمان و مەرەكافان دەمرین.

ئیشكگرانی میسر، نەیانتوانی رینگای ئەوانە بۆ سەرزەوینی كۆش والا بکەن، مەگەر بە جۆریك كە لەلایەن پاشای میسرەوه، رینگای هاتنە ژورەوهیان پێ بدری. وابوو پەیکیکیان بۆ لای پاشای میسر، هەمان ئەو پاشا نەفرت لیکراوەی كە ناوی لە كۆری پاشایانی میسر سەراوەتەوه، بەرپێ کرد تا....

موسا قسەكەى نەفی بری و گوتی: بۆچی ئەو بە پاشای نەفرت لیکراو ناو دەبەى. لەبەرچی ناوی ئەویان لە كۆری پاشایانی میسر سەپپەوه؟ ئەو قسەى خرابى نەدەكردو كاری خرابى ئەنجام نەدەداو جگە لە دادپەرودەرى هیچی دیکە لەو نەبێنرا. بە پێچەوانەى وینا كردنى تۆ، ناوی ئەو نەسەراوەتەوه، بەلكو ناوی وی ماوەتەوه بە بەلگەى ئەوه كە من دەزانم ناوی ئەو پاشایە ((ئەخناتون)) بووه.

بە بیستنى ئەم قسەیه، روخسارى نەف بە جۆریك گۆرا كە بووه مایهى سەرسوپمانى موسا.

لەیهك ساتدا شوینەوارى وەحشەت و سەرسوپمان و لاپرسەنى، لە روخسارى سەرۆكى تەلارسازاندا دیارى داو قۆلى موسای گرت و لە ترسان راپگوشى و پاشان بە لاپرسەنى چاویكى لە سێ تەلارسازەكە كرد تا بزانی ناخۆ ئەوان قسەكەى موسایان گۆی لى بووه یا نا، بەلام ئەو سێ كەسە سەرگەرمى گوتویژی پێشەى خۆیان بوون، و لە روالەتى ئەواندا شوینەوارى كە نیشانەى ئەوه بێ قسەكەى موسایان گۆی لیبوی نەدەبێنرا.

كاتیك نەف تێگەیشت ئەو سێ كەسە قسەكەى موسایان گۆی لى نەبووه، ئارام بۆوه و بازووى موسای بەرەلە كرد و گوتی: ئەى موسا، لیم ببورە كە بازووى تۆم راگوشى، بەلام كارەكەى من لە ئیرادەى خۆم بەدەر بوو و من نەمدەویست بەرامبەر بە تۆ توندوتیژی بنوینم.

موسا گوتی: ئەم مەسەلەیه بایه خێكى نییه، و ئیمە لەگەڵ یەكتریدا دۆستین و لە نیوان دۆستاندا، ئەم رووداوانە، بایه خێکیان نییه.

نەف بە دەنگیكى لەسەر خۆ، بە جۆریك كە سێ نەفەرەكەى دیکە گۆییان لى نەبێ، گوتی: ئەى موسا، بۆچی ئەم قسەیهت بەسەر زماندا هات؟ ئایا تۆ نازانى قسەیهكى ئاوا دەبیتە مایهى ئەوهى دۆزمنانت تۆ لە ناو بەرن؟

موسا گوتی: نەف، ئایا تۆش دەزانى كە من خاوەن دۆزمنم.

نەف گوتی: لە میسر كەس نییه ئەم مەسەلەیه نەزانى و هەمووان دەزانن كە تۆ، لەم ولاتەدا، سازادەیهكى بە تەنیاى.

ئەمجارەیان موسا قۆلى نەفی راگوشى و گوتی: ئایا گوتت كە من بە تەنیا؟ پێم بلێ بۆچی من بە تەنیا؟

نەف و لەمیداییهوه: من هۆكارى دواى ئەمە نازانم، بەلام لە هۆكارى بەرابرئى ئاگاداریم هەیه.

موسا گوتی: هۆكارى بەرابرئى ئەمە چیه؟

نەف گوتی: بە روانینی من، هۆكارى بەرابرئى ئەوهیه كە رامسیس پاشای میسر رقی لە تۆ دەبیتەوه. لەوهش خراب تر، بەرامبەر تۆ غەرەزى هەیه و بەو هۆیهوه تۆ بە تەنیاى. چونكە كەسێك كە پاشا، رقی لى بێتەوه و غەرەزى بەرامبەر هەبێ، تەنیاىوه هیچ كەسێك لەو نزیک ناییتەوه.

ئەگەر پاشای میسر لە تۆ نەترسابایه، ئەگەر یكى بە هیژ بوو تۆی لە ناو بردبوو. بەلام لە تۆ دەترسێ و رق و غەرەزى ئەو لەیهك تاي ترازوودا و ترسیشى لە تۆ، لە تاكەى تردا راوەستاو. ئەم دوانە یەكتریان سفر كرۆتەوه و بەو هۆیهشه كە تۆ تا ئەمڕۆ بە زیندوویی ماوی. بەلام ئەم قسەیه كینەى پاشا بەرامبەر بە تۆ قورستر دەكاو رى و شوپین و دەرڤەتى بۆ دەرەخسینى كە تۆ لە ناو بەرى.

موسا گوتی: من ئەم قسەیه بۆ هەموو كەس ناکەم تەنیا بەتۆم گوتووه.

نەف گوتی: بۆچی ئەم قسەیهت بە من گوت و بەكام بەلگە، متمانهت بە من هەیه و ئاوا بێر ناکەیهوه كە لەوانەیه من بە پاشا بلیم كە تۆ ئەم قسەیهت كردووه؟

موسا گوتی: من ناتوانم بە تۆ بلیم بە چ بەلگەیهك متمانهت بە تۆ پەیدا كردووه، بەلام وام هەست كرد كە تۆ پیاویكى ئەو قسەیه بە كەسانى دیکە نالیی.

نەف گوتی: ئەى موسا، تۆ لاوی و جارى وا هەیه بە بۆنەى لاویتەوه لە رووى هەستى خۆتەوه، داوهرى دەكەى و هەر كە لە ناو دلێ خۆتدا هەستت كرد كەسێك خۆش دەوى، وا وینا دەكەى ئەو كەسە كەسێكى دەروون پاكە و لە لایەنى ئەوهوه نازاریك بە تۆ ناگا. بەلام ئای كە كەسانى زۆر هەن كە بەروالەت دەروون پاكن، بەلام ناخیان لە تیمساحەكانى روبرارى نیل مەترسیدارتەر. دواى ئەمەش متمانه تەنیا بە روالەت مەكە و تاكەسێك تاقى نەكەیهوه

قەسە نەيىنى خۇتى لەلا مەدركىنە. جگە لەوەش ھەركاتىك من چىرۆكىك بۆ تۆ دەگىرمەو بەربەستى بەيان كىردى من مەبەو لە تەرزى ناخاوتنى من مەگرەو بەيىلە من چىرۆكى خۇم بە شىۋايتىك كە خوم پىتو گرتوۋە بەيان بەكم.

من گوتم كە ئىشكگرانى مىسر مۇلتەتيان پىن نەدراپو رىگا بەو قەومە نيۋە كىۋى و برسپىيە بدنە يىنە ناو سەرزەوينى كۆشەو. دەبوۋايە ئەوان مۇلتە لە پاشاى مىسر وەربىگرن و ئەم پاشا نەفرەتبارە كە ناۋى لە ناو كۆرى سولتاناى مىسر سىراۋەتەو، بەزەبى جولۇو رىگايدا ئەو قەومە، مەپ و بزەكانى خۇيان لەسەر زەوينى كۆشدا بلەو پىنن. ئەوانىش پاشا دەرچوونى مۇلتەت ھاتنە ناو سەرزەوينى كۆش و لەوئى مالىيان دا مەززاندا.

دەبى بلېم كە ئەو قەومە نيۋە كىۋىيە سەنەتەتيان نەبوو، و لە دروستكىردنى مېتال پىتاگا بوون. تەنيا دەياتتوانى لەبەرد شىتېك وەك كىرد دروست بەكن. پىشەسازى ئەوان لەو سنوورە تىپەر نەدەبوو، بەلام پاشا ئەوئە لەسەر زەوينى كۆش دايانكوتا، نارەزوى فېرېوونى كىردەكانى ئىمە لە نيۋ دلياندا سەربەلدا و ھەروەھا ويستيان لە گشت كەل و پەلى مېتالى ئىمە كەلك وەربىگرن. ئەوان خورى و پەنيريان دەدايە مىسرىيەكان و لە بەرامبەردا كەل و پەلى مېتالىيان وەردەگرت.

بۆيە ئاكنجى بوونى ئەو قەومە لەو سەرزەوينە، بە قازانجى ئىمە گەپا. ئەوان ھەر سال برىكى زۇريان پەنير و خورى دەداينى تا بتوانن كەرەسە مېتال لە ئىمە وەربىگرن. ئەوان بە نەرىتى خۇيان دەژيان و خواكانى خۇيان دەپەرست و ئەم وەزە دىژە ھەبوو تا كاتىك فېرەون رامسىسى دوو، گەيشتە پاشايەتى و ئەو واى بە بەرژەوئەند زانى كە قەومى ناو براو بە كۆيلە بكا.

موسا بەسەرسورمانەو پەرسى: رامسىسى دوو چۆن ئەو قەومە، كە تا ئەو رۆژە نازاد دەژيان و لەواقىعدا بوونە پەناپەر لە مىسر، بۆ كۆيلە كۆرى، لە حالىكدا گوناھىكىيان ئەنجام نەدابوو؟

نەف گوتى: لە ژياندا، كاتى وا ھەيە دەبى دەستپىشە كەرىگەلى ئەوتۆ بەكى كە ئەوئە تۆ لەلاى مامۆستايانى خۇت، لە قوتابخانە فېرى بووى رىگا بەو چۆرە دەستپىشە كەرىيەنە نادا ! موسا گوتى: من ناتوام تىبگەم كە چۆن دەتوانى قەومىكى نازاد، ئەويش چى، پەناپەر بن، بىر كىتتە كۆيلە.

نەف گوتى: لە كۇندا ھەلومەرجى مىسر و خەلكەكەى جىيا لەوئە ئەمپرو بوو. لە مىسر، خەلكى زاناو خاۋەن غىرەت دەژيان و سولتاناى وەك ((خۇفۇ))^(۱۷) و ((كفرن)) و ((مى سرى نتوس)) لەم ولاتەدا، لە پازدە سەدە لەو دەپىش، ھەرەمەكانيان دروستكىرد، كە تۆ ئەمپرو دەبىيىنى ومن وا وىنا ناكەم كەتا دنيا دەپىتتەو تىرەى بەشەر بتوانى تەلارى لەوان گەورەتر و شكۆمەند تر دروست بكا.

رۆژىك كە سولتاناەكانى مىسر، بە دەستى قەومى مىسر، ئەو ھەرەمانەيان دروستكىرد، مىسرىيەكان قەومىكى دانا و خاۋەن باۋەر بوون. بەلام ئەمپرو زانا نېن و زانستى دروستكىردنى تەلار گەلى ناوا مەزىيان لە دەست داۋە و باۋەرى ئەوان بۆ خورافەپەرستى كۆراۋە و ئەگەر گوى لە ناخاوتنى عەوام بگرى، ئەوا گويت لى دەبى كە ئەوان دەلېن ئوزىرىس (خوای مىسر) ھەرەمەكانى دروست كىردو، لەوانەشە لە قوتابخانە بە تۇيان گوتىبى كە سولتاناە كۆنەكانى مىسر ھەرەمەكانيان بە دەستى كۆيلەكان دروست كىردو. بەلام باۋەر بەو قەسەيە مەكەو ئەم بنىاتنراۋە مەزنانە ئىمانى كەسانىك ھىناۋىە ناراۋە كە ئەوانيان دروست دەكرد، و ئەگەر ئەوانە كۆيلە بوونايە نەياندەتوانى ئەم بنىاتنراۋە مەزنانە بىتنە ناراۋە.

كاتىك قەومىك زانايى خۇى لە دەست دەدا، خورافەپەرست دەردەچى. ھەر ناوا وەك ئەمپرو كە مىسرىيەكان خورافە پەرست دەرچوون و دەلېن، كە ھەرەمەكان خواكان دروستيان كىردوون. بەلام من و ھاوکارانم كە تەلارسازىن دەزانىن كە ئەم ھەرەمانە بەدەستى كۆمەلېك بەشەر دروست كراۋە. ئەوانەى كە تەلارساز و نەخشە كىشانى ئەم ھەرەمانەيان بەئەستۆۋە بوو، لە زانايانى گەورەى رۆژگار بوون و لە ھەرەمى گەورەى ((خۇفۇ)) دوو مىليون و نيۋ بەردى كرافىتيان داناۋە تا تۋانىۋىانە ئەو ھەرەمە دروست بەكن. لەو سەردەمەدا كە ئەو ھەرەمانە دروست كران، لە مىسر كۆيلە مىسرى بوونى نەبوو. ژمارەى كۆيلەكان زۆر كەم بوو، چونكە تەنيا ئەو سەربازانەى كە ھىرشىيان بۆ سەر مىسر دەكرد و بە دىل دەگىران ئەوانە بە كۆيلە دەكران. لەو قۇناغەدا، جوتىيارى مىسرى، خاۋەنى زەوى خۇى بوو. ھەرچى كە لەو زەويىيەو بە دەستى دەكەوت، بۆ خۇى و خىزانى خۇى خەرج دەكرد. بەلام ئەمپرو جوتىيارى مىسرى زەوى خۇى نىيە، و ھەر سال دەبى نيۋە بەرۋوبومى خۇى بە خاۋەن مولك بەدا.

پاشان نەف لە دىژەى قەسەكانىدا گوتى: من بۆيە ئەو قسانە بە تۆ دەلېم كە تۆ نىشانندا متمانەت بە من ھەيە، و ھەندىك قەسەت بۆ كىردم، كە بىگومان لە بەرامبەر بىگاناندا

(۱۷) خۇفۇ: يۇنانىيەكان بەناۋى كوپس (خويس) ناۋيان دەبرد. (و.ف)

به‌سەر زماندا نایه. ئەوه که منیش ئەو قسانەت پێ دەلێم و دەلێم له ههزار و پێنج سه‌د ساڵ پێش ئەمه، کاتیك رووباری نیل هه‌لده‌ستا، فیرعه‌ونی ئەو سه‌رده‌مه، داواي له خه‌لك ده‌کرد که بۆ تۆزکردن هاوکاری بده‌نه جووتیاران و بێگاری بده‌ن.

هەر که فیرعه‌ون داواي له خه‌لك ده‌کرد، له سه‌رتاسه‌ری میسر، هه‌زاره‌ها نه‌فه‌ر که‌ره‌سه‌ی کار و تویشوی نانی خۆی هه‌لده‌گرت و به‌شادمانیی‌ه‌وه ده‌کوته‌نه‌ی. به‌سه‌ر شانیکی ئەوانه‌وه که‌ره‌سه‌ی کار و به‌سه‌ر شانه‌کانی دیکه‌ی ئەوانه‌وه تویشوی نان بوو.

ئەوان له هه‌موو ماوه‌ی کارکردندا پێده‌که‌نین و گۆرانییان ده‌گوت. چونکه ده‌یانزانی کارێکی که ده‌یکه‌ن بۆ به‌رژه‌وه‌ندی گشتیی‌ه‌ و قازانجی بۆ هه‌مووان، (له‌وانه‌ش که خۆیان بوون)، ده‌بێ. پاش کۆتایی هاتنی کار، هەر ناوا به‌خۆشیی‌ه‌وه ده‌گه‌رانه‌وه. به‌لام ئەم‌رۆ ئەگه‌ر فیرعه‌ون، له‌کاتی هه‌ستانی رووباری نیل، داوا له خه‌لك بکا که به‌شداری له بێگاری بکه‌ن، کێ هه‌یه بانگێشتی ئەو قبول بکا یا بتوانی قبولی بکا؟ نایا جووتیاری میسری که له برساندا، جگه له پێست و ئیسقان شتیکی دیکه نییه، ده‌توانی بێگاری قبول بکا؟

هیشتا له میسر، هه‌لبه‌ت پیاوانی به‌هێزو قه‌له‌و بوونیان هه‌یه. به‌لام هه‌موویان له ناو سوپادا خزمه‌ت ده‌که‌ن و ئەوانییش کارکردن و ئەوه‌نده ته‌مه‌ل و ته‌وه‌زله‌ن که ناماده‌ن بمرن، به‌لام کار نه‌که‌ن. ئەوه‌یه که ئەم‌رۆ فیرعه‌ون چاره‌یه‌کی نییه جگه له‌وه‌ی که بۆ کاروباری گه‌وره، له‌وانه‌ش دروستکردنی ته‌لاره‌کان، که‌لك له کۆیله‌کان وه‌ربگرێ و ئەوان ناچار بکا کار بکه‌ن.

له دوو سالی دوایدا فیرعه‌ون، له ئاکامی جه‌نگ له‌گه‌ڵ قه‌ومی لیبی {که‌وتۆته‌ ره‌ژئاواي میسر} ده‌هه‌زار نه‌فه‌ر ئەسیر و کۆیله‌ی گرت و له میسر له ژێر کاردا داینان. پاش ئەوه پێنج هه‌زار کۆیله‌ی له سه‌رزه‌وینی کۆشه‌وه هینا، که ئیستا له میسر، سه‌رگه‌رمی کارکردن.^(١٨)

سه‌رباری ئەوه‌ش، هەر سالیك، ژماره‌یه‌ك له میسریانی نازاد که قه‌رزاران و ناتوان قه‌رزه‌کانیان بده‌نه‌وه، له لایه‌ن خاوه‌ن قه‌رزه‌وه، ده‌فرۆشرین و به‌ریزی کۆیله‌نه‌وه په‌یوه‌ست ده‌بن و سه‌رقالی کارده‌بن. له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا پێویستی فیرعه‌ون له‌ روه‌ی کرێکاره‌وه، داین نایه و به‌وه‌یه‌شه‌وه ماوه‌یه‌ك پێش، سوپایه‌ك، له میسره‌وه ره‌یشته سه‌رزه‌وینی کۆش.

(١٨) نابی خوینه‌رانی به‌ریز سه‌رزه‌وینی کۆش که له باشووری میسر (و سودانی ئیستا) بوو، له‌گه‌ڵ سه‌رزه‌وینی کۆش (گوشین) که له باکووری میسر هه‌لکه‌وتوه. تیکه‌لاو نه‌که‌ن. (و.ف)

فه‌رمانده‌ی سوپا به‌دانیشتوانی ئەوه‌ی گوت که پاشای میسر، مۆله‌تی ئیوه‌یدا له‌و سه‌رزه‌وینه‌ ناکنجی بن و ماوه‌یه‌که که ئیوه‌ لێره ده‌ژین و ئیستا فیرعه‌ون بریاری داوه که ئیوه کار بۆ ئەو بکه‌ن!

دانیشتوانی کۆش سه‌رته‌تا به‌ره‌له‌ستییان کرد. به‌لام سه‌ربازانی فیرعه‌ون ژماره‌یه‌کیان لێ کۆشت و ژماره‌یه‌کیان دارکاری کرد و گه‌رچی هه‌ندیکیان هه‌لاتن و ریگه‌ی ئەو بیابانه‌یان گرت به‌ر که لێوه‌ی هاتبوون، به‌لام ئەوانی دیکه سه‌ری ملکه‌چییان دانه‌واند و رازی بوون بینه‌ کۆیله و کار بۆ فیرعه‌ون بکه‌ن. چونکه به‌ کاریه‌گه‌ری ناکنجی بوونی دووردریژیان له‌سه‌ر زه‌وینی کۆش، له بیابانی به‌یار ده‌ترسان و نه‌ریت و خوه‌ی دانیشتنیان له‌و بیابانه‌وه ده‌سه‌دا بوو، و بریاریان کرده‌وه که به‌کۆیله‌ بوونیان باشتره له‌وه‌ی که بگه‌رینه‌وه ئەو بیابانه‌وه‌ك پێشان تووشی بریستی و تینویتی بینه‌وه.

موسا گوتی: من سه‌رم سوورده‌میته‌ی چۆن قه‌ومیکی بیانی، که په‌نایان بۆ میسر هیناوه به‌ کۆیله‌ کران. من وا بیر ده‌که‌مه‌وه که خواکان، که فیرعه‌ون زۆر باوه‌ری پێیان، هه‌رگیز له‌وکاره‌ خۆش نابن.

نف گوتی: من به‌ تاقیکردنه‌وه تیگه‌یستم که خواکان له زۆر شت ده‌بوورن. چونکه خواکان ده‌زانن که ده‌بی فیرعه‌ون، ته‌لاران بنیات بنی و من که سه‌رۆکی ته‌لارسازانی ئەوم، بۆ دروستکردنی ته‌لاری گه‌وره پێویستیم به‌ کرێکار هه‌یه. ئاخواتنی نف که گه‌یشته ئی‌ره زه‌رده‌یه‌کی بۆ کرد و گوتی: ئەی موسا، له باره‌ی ئەو بابه‌ته‌وه ئەوه‌نده بیرمه‌که‌وه.

موسا گوتی: من ناتوانم له‌ بیرێ ئەو کاره‌ ناره‌وايه و زولمیکی که له دانیشتوانی سه‌رزه‌وینی کۆش کراوه، بچمه‌ ده‌ری.

نف گوتی: هەر که‌سیك له باره‌ی دادپه‌روه‌ری و زولم، راستی و ناراستی کاروباری دنیا، زۆر بیر بکاته‌وه، سه‌ره‌داوی کاره‌که‌ی خۆی له‌ده‌س ده‌دا. ئەوه‌ی بۆ من گه‌نگه‌ ئەوه‌یه که کاره‌که‌م پێش بکه‌وێ.

موسا بێده‌نگی لێکرد و ئیدی له باره‌ی دانیشتوانی کۆشه‌وه شتیکی له‌و نه‌پرسی. له‌و ره‌ژده‌دا موسا بۆ جاری دوهم دیکه‌تیدا که وه‌زعی واقعی میسر، له‌وه‌ جیا بوو که ئەو له‌ نیو کۆشکی پاشایه‌تیدا وینای ده‌کرد. جاری یه‌که‌م کوره‌لاو، له‌ بازاری گه‌وره‌ی پایته‌خت، په‌ی به‌و مه‌سه‌له‌یه‌ بردبوو.

ئەو پېش ئەۋەدى كە بېچىتە ناۋ بازارى گەۋرە، بېرى دەكردەۋە كە خەلكى مىسر، ۋەكو كەسانىك كە لە كۆشكى پاشايەتيدا دەژىن قەلەۋ و خاۋەن جل و بەرگى باشن. بەلام لەو رۆژەدا، كاتىك كە مىسىرىيەكانى دى، دىقەتيدا كە زۆربەى ئەمانە لاۋازو بى دەرامەت ياخود كەم ئەندامن.

جارى دوۋەم: گوتنەكانى سەرۋكى تەلارسان لەو كەشتىيەدا، ئەۋى لە ھەلەھىناۋو دەرى. ئەو دىقەتيدا كە فېرەۋن، بە پىچەۋانەى ئەۋى كە لە كۆشكى پاشايەتيدا دەگوترا، ھىمىا دادپەرۋەرى نىيە. بەلكو زولم دەكاۋ قەۋمىكى بىنانى و پەناۋەر، بەكۆيلە دەكات بۆ ئەۋەدى سەرۋكى تەلارسانى ئەۋ، بۆ دروستكردنى تەلارگەلى گەۋرەى بەردىن كرىكارى ھەبى.

پاش ئەۋەدى ئاخواتنەكانى نف بۆ مووسا تەۋاۋ بو، ئەۋ پىۋاۋە بەۋ سى تەلارسانە دىكە كە لە نىۋ كە شتىيەكەدا بوون، پەيۋەست بو. ئەۋان نەخشەكانى خۇيان لە ناۋ گۆرايى كەشتىيەكەدا لىكبلاروكرد و سەرگەرمى گوتوبىۋى ھونەرى خۇيان بوون. نف جۆرىك سەرگەرمى گوتوبىۋى ھونەرى بو كە ھىچ سەرغى بەلاى مووساۋە نەبوو و ۋەك بلىنى كۆرەلاۋ ھەر لە ناۋ كەشتىيەكەشدا نىيە.

سەۋل لىدەرەن، ھەروا بەھالى خۇيانەۋە سەۋلىان لىدەدا و كەشتى، درىۋى بە جوۋلاننى خۆى دەدا و سوكاندار لە پشت كەشتى، بەسەۋلە بەرزەكەى خۆى، كەشتىيەكەى ناراستە دەكرد.

مووسا خۆى گەيانە نىك سوكاندار و جارىك مانۆرى ئەۋى لەبەرچاۋى خۆى رادەگرت و جارىك سەپرى دەۋرۋەرى خۆى دەكرد، و ئەۋەندە دورگەى بچووك و قامىشەلانى پاپىروس و دەربەندى دەدى، كە لە رادەى ھەژماركردن بەدەر بوو.

كۆرەلاۋ، زۆر جاران بىستىۋى كە لە رۆژھەلانى روبرارى نىل، ناۋچەيەك ھەيە كە ئەۋەندە دورگەۋ دەربەند و قامىشەلان و زۇنگى لىيە، كە ھەر كەشتىيەك بېچىتە ئەۋى ون دەبى و سەرەنجام، بە تەئسىرى سەرگەردانى دەگاتە زۇنگاۋىك و نقوم دەبىتە خوارەۋە. كۆرەلاۋ لە ھەمان ناۋچەى ترساناكا خۆى دەدى و لە خۆى پىرسى ئەم پىۋاۋە سوكاندارە، لە روۋى چ نىشانە و ھىمىايەكەۋە، كەشتى ناراستە دەكاۋ لە نىۋان رىگاي دەرچوون و عاسى بووندا جىۋاۋى دادەنى.

مووسا دەيزانى لە كەشتىپرانىدا سەۋل لىدان، گرفت نىيە، چونكە سەۋل لىدەر، جگە لەۋە كە بە جوۋلانەۋى رىك، و پىك سەۋل بىاتە ناۋ ناۋ و بېھىتتە دەۋەۋە تاكو كەشتى بۆ پىشەۋە پروا، كارىكى دىكەى نىيە و ئەۋەى لە كەشتىپرانىدا بايەخى ھەبى ناراستەكردنى كەشتىيە بە ھۆى سوكانەۋە، ماناى ئەركى سوكاندارە.

مووسا لە دللى خۇيدا دەيگوت: ئەم پىۋاۋە سوكاندارە، ئەگەر چى جارەھى جارىش لەم ناۋچەيەدا سەفەرى كىردوۋە، ھەزارەھا نىشانە ھىمىا لە بېرى خۇيدا گىداۋە، دىسانەۋە لە وانەيە رىگا ون بكا. چونكە لىرە ئەۋەندە دورگەۋ دەربەندو قامىشەلانى وىكچوۋى لىيە كە ھىچ يادگەيەك ناتوانى ھەموو ئەمانە لە يادى خۇيدا ھەلبىگى.

كۆرەلاۋ، بە دىقەتەۋە سەپرى پىۋاۋە سوكاندارەكەى دەكردو دەپويست بزانى ئايا پاش گەيشتن بە ناۋچەيەك، كە تىيدا چەندىن رىگا لەبەرەمبەر كەشتى ۋەدەردەكەۋى، ئەۋ پىۋاۋە دوۋچارى دوۋدلى دەبى يا نا. بەلام ھەر كاتىك كە كەشتىيەكە دەگەيشتە يەكىك لەۋ ناۋچانە، سوكاندار بى دوۋدلى، كەشتى دەخستە ناۋ ئەۋ رىگايەۋە كە دەۋاۋايە بۆى پروا.

مووسا تىبىنى كىرد، كە ئەگەر لەۋ ناۋچەيە، ناراستەكردنى كەشتى بەۋ بىسپىرن و ئەۋ لە جىاتى دوۋ چار، چوار چاۋىشى ھەبى، دىسانەۋە ھەر ون دەبوو و نەيدەتوانى لە ناۋەرەپاستى ھەزارەھا دورگەى بچووك و قامىشەلانىدا و ئەۋ كەشتىيە بە ناراستەيەكدا بىات كە بە منزلى خۆى بگا.

لەۋ دەمەدا مووسا سەرغىدا، كە بالادەستى تەنيا بەۋە نىيە كە مرۆڭ بچوۋىنى و خۇيىندەۋارى خۇيىندىن و نووسىنى ھەبى، و ژمىرە و ئەندازە و مېژوو و جوگرافيا فېرېبى، و بتوانى چەند بەشىك لە ((كتىبى مردوۋان)) لەبەر بكا و لە كاتى خۇيىندەۋە ئاخواتندا لە بارەى ناۋەرۆكەكانى ئەم كىتەۋە بەلگە بھىتتەۋە، بەلكو كەسانىك ھەن كە بى ئەۋەى كە خۇيىندەۋارىيە ھەبى يان لە بارەى ژمىرە و ئەندازە و مېژوو و جوگرافيا زانىباريان ھەبى، لە بالادەستى، بەھرەمەندىن و دەتوانن كاروبارى ئەۋ تۆ ئەنجام بەدىن كە ئەۋ، سەربارى ئەۋەش كە فېرەۋن زادەيە و خۇيىندەۋارى خۇيىندىن و نووسىنى ھەيە و ژمىرە ئەندازە و مېژوو و جوگرافيا باش دەزانى، لە عۆدەى ئەنجامدانى كاروبارى لەم بابەتە نايە.

لە پىكدا مووسا دەنگى نى ھاتە بەرگوى كە دەيگوت: ئەى مووسا ۋەرەۋ نىۋەرۆژە بچۆ. مووسا بەرەۋ نف رۆيشت. بىنى ئەۋ و سى تەلارسانى دىكە، پىك نان و ھەنجىريان لەبەردەم خۇيان داناۋە و چاۋەرپى ئەۋ دەكەن تا دەس بە نان خواردن بكەن.

نان و ههنجیر، خواردنیکی تهواو نهبوو و چینی هه بووی میسر، وهك خواردهمهنی بهیانیان دهباخوارد یا کاتیک که دهیانزانی خواردنی نیوه رۆژه، وهوادده کهوئ، بریک نان و ههنجیریان دهخوارد، و برسیتی خۆیان پۆ دادمه مرکاندهوه تا ئهوه ده مهی که ژهمی خواردنی ئهسلی دههات.

مووسا که برسی بوو، به ئیشتیای لاییهوه دهستی به خواردن کرد. نف و ته لارسازانی دیکه که ئیشتیای کوره لاوهیان دی، زهردهیان دههاتی و ههه که نان خورا، منزلی ریپوواران که دورگه یه که بوو به فراوانی دوو جهریبی^(۱۹) میسری کهوته بهرچاو. یه که مین شتی که لهو دورگه یه سه رنجی مووسای بۆ لای خۆی راکیشا، بریتی بوو له دیواریکی درێژ، که داربهستیکی پیوه بوو و له سه ره ئهوه داربهستهوه ژماره یه که له وه ستایان سه ره گه رمی کارکردن بوون.

مووسا له یه که مین نیگادا. سه رهنجیدا، که وهستاکان خه لکی میسرن و هه موو شتیکی نهوان نیشانی ددها که میسری بن. به لام کریکارانی خانوبه ره میسری نه بوون. قه لافهت و جلوبه رگی نهوان جیا له وهی میسریان بوو. مووسا بینی که هه مووان ریشی درێژیان هه یه و ئهوه وای پیشبینی کرد، که نهوانه قه ومیکن که له دهره وهی میسره وه هاتین و بهو جۆره که سه رهۆکی ته لارسازانی فیره ون گوتی، فیره ونی میسر، نهوانه ی، که پیشان خه لکیکی نازادبوون، به کۆیله کردوه.

سه رباری ریش و جل و به رگی کریکاران، به لگه یه کی دیکه ش هه بوو که نیشانی ددها نهوانه کۆیله بن. چونکه ژماره یه که له سه ربازانی میسری، که به شمشیر چه کداربوون و له حالیکدا که قامچیان به دهسته وه بوو، چاودیریان ده کرد که کریکارانی ریش له کارکردن بهردهوام بن و به دهست به تالی کات نه به نه سه ره.

سه رهۆکی ته لارسازان و سوکاندار، که شتییه که ی، که مووسا و ته لارسازانی هه لگرتبوو، به ره وه سه کۆی بچوکی ئهوه دورگه یه نزیك کرده وه که قه رار بوو نه مباری دانه ویله له ویدا دروست بکری.

(۱۹) جهریب: یه که یه کی پیوانه ی بری زهوییه، له جیگایه که تا جیگایه کی دیکه جیاوزه و له نیوان ۱۰۰ تا ۳۶۰۰ مه تر دوو جایه . (و.ک)

پاش ئه وهی که که شتی مووسا به سه کۆوه نووسا، کوره لاو بینی چه ند که شتی دیکه له وین. ژماره یه که له کریکارانی ریش، مانای کۆیله کان، باره کانی ئهوه که شتییه انیان که بریتی بوو له به رده و خه رواری که ریپوچ، بۆ وشکانی ده گوازه وه.

هه ر کام له کۆیلانی ریش، که ده بوایه به رده و که ریپوچ له که شتییه کانه وه بۆ وشکانی بگوازه وه، پشته وانه یه کی هه بوو که وهك سندوقیکی ته خته ی سه رئاوه لا، که له سه ره وه را به هۆی دوو ده سه که وه، به شانیه وه هه لده گیراو کۆیله کانی دیکه، به رد یا خه رواری که ریپوچیان ده خسته ناو پشته وانه که وه و کابرای باره لگه ده که وته ری تا ئه وهی به سه ره پشتیه وه بیگوازه یته وه بۆ دورگه که.

مووسا ده یبینی که باره لگه ران، به ته نسیری گوشاری باره که یان زۆر له زه همه تدان و له کاتی جوولانیاندا، ماسوولکه کانی قاچ و بازووه کانیان ره پ ده بی و ده بوایه به سه ره پردیکی ته خته ی ته سه که وه، که له نیوان که شتی و لیواری دورگه که بوو، به په رنه وه و نه گه ره له کاتی په رینه وه به سه ره ئهوه پرده ته خته یه دا هه لبلخلیسکین، یا بکه ونه خوار، ده که ونه ناو رووبار و چونکه باریکی قورسیان به سه ره پشته وه یه، تا بنی رووبار ده چنه خوار و له وانیه به لیته ی بنی رووباره که دا بنووسین و نه توان سه ربکه ونه وه سه ره وه.

مووسا، له گه ل نف و ته لارسازه کانی دیکه چوه ناو دورگه که. ئهوه چوار که سه، پاش چونه ناو دورگه که، به کاری خۆیه وه سه ره گه رم بوون، و له گه ل وه ستاکان و که سانی دیکه ی که به رپرسی چاودیری کۆیله کان بوون ده ستیان به قسه کرد، و سه ریان له کارگاکان دا تا بزائن کاره کان تا چ راده یه که پیشکه وتوون.

مووسا، که له ناخاوتنی هونه ری ته لارسازان و وه ستاکان، هیه چ تینه ده گه یشت به ره وه کۆیله کان رۆیشت.

تا ئهوه رۆژه مووسا، له باره ی بوونی کۆیلانی ناوبراو، ناگاداری نه بوو. نه یده زانی ئهوه قه ومه که به ناوی ((کۆش)) وه هه یه و له دهره وهی میسر را هاتوه و فیره ونی میسر ئهوه کۆمه له ی کردۆته کۆیله ی خۆی.

مووسا، له ناو ئهوه دورگه یه دا به هیواشی پیاسه ی ده کرد و سه ری سوپما که ئهوه پیاره رووتانه، که جل و به رگیان نییه، چۆن ده توانن له وه ههوا گه رمه دا به ردی گران و خه رواری که ریپوچ له نوخته یه که وه بۆ نوخته یه کی دیکه هه لبلگرن بی ئه وهی تاویک پشووبده ن.

ئەو دەيزانى ئەگەر يەك سەعات لەو ھەوا گەرمەدا، بەرد بکېشى و کەپرپوچ بگوازىتتەوہ لە گەرمان و لە برساندا گيانى لە دەس دەدا يا لە پەل و پۆ دەکەوئ.

کۆيلەکان سەرنجيان لە کورپەلاو نەدەدا يا ديار نەبوو کە موسا دەبينن يا نا. موسا ھەرچى زياتر لەو کۆيلە ريشنانەى دەرۋانى، زياتر مەيلى بەلاياندا دەشکايەوہ. ئەو خۆشى نەيدەزانی بۆچى ھۆگرى ئەو پياوانەبووہ، بەلام ھەستى دەکرد يەك رايەلى نەبينراو، ئەو بەوانەوہ گرى دەدا.

کۆيلانى ريشن سەو شىۋەيە کە گوترا - جل و بەرگيان نەبوو. قاچى ئەوان تا ئەژنۆ قورپى وشک بوو. چونکە ئەوان لە ناوچەيەكى زۆنگدا کاريان دەکرد. پى کانى ئەوان بە ناو قوردا دەچۆ خوارى و پاش ئەوہى کە پىيان لە نىو قورەکە دەھىتايە دەر، پاش چەند خولەك، بە کارىگەيى ھەواو و تيشكى رۆژ وشک دەبۆوہ. جل و بەرگى ئەوان تەنيا کە مەربەندىكى گوريس بوو، کە بەکەمەريانەوہ ھەلۋاسراو بوو. نافەك پۆشى خۆيان بەوييەوہ ھەلۋاسى بوو.

ھەمووان دىقەتيان بەکار دەھىتتا کارىك نەکەن کە جىگای نارازى بوونى چاودىران بى چونکە کاربەدەستانى چاودىر، ئەگەر لە کارەکانيان نارازى بوونايە، بەقامچى لە پىشتى ئەوانيان دەدا و موسا شۆينەوارى رەش و درىزى لىدانى قەمچيانى بەسەر پىشتى کۆيلانى ريشنەوہ دەدى. جارى وابو ئەوان لەگەل يەکتردا قسەيان دەکرد، بەلام موسا يەك وشەش لە گوتنەکانى ئەوان تى نەدەگەيشت.

موسا، سەرنجى دابوو کە لەرینەوہى دەنگى ئەو کۆيلانە و ئەو پەيقانە، کە ئەوانە بەکارى دىنن، لەگەل لەرینەوہى دەنگى مىسريان و پەيقي مىسرى، بەتەواوى لەيەك جودان. مىسرىيەکان زاراوہ گوتىنكى نەرميان ھەبوو. وشەکانيان جۆرىك دەگوت کە زەفكرنەوہى تىدا وە دەرئەدەكەوت، لە نىو گوتى بيسەردا، ناقۆلاو رەق خۆى نەدەنواند. بەلام کۆيلانى ريشن بە جۆرىك وشەکانيان دەگوت، کە لە ناو گوتى موسادا رەق خۆى دەنواند و وەك ئەوہ وابوو کە ئەم وشانە، بە ناو گوتى کورپەلاو دا بچەقن.

کۆيلەکان زمانى مىسرىيەکان دەزانی. کاتىك کە چاودىران بە زمانى مىسرى لەگەل ئەواندا قسەيان دەکرد بە ھەمان زمان وەلاميان دەدانەوہ.

کاتىك کە موسا سەرگەرمى تەماشاکردنى کۆيلەکان بوو، سى كەشتى لە رىگاۋە گەيشتنە ئەوئ. موسا دىقەتيدا کە بارى کەشتىيەکان خىشى تىدايە.

ئەم مەسەلەيە بۆ کورپەلاو کە شتىكى تازە نەبوو. چونکە ئەو دەيزانى رامسىسى دووہم پاشاى مىسر حەز دەکا تەلارگەلىك، کە لە سەردەمى پاشايەتى ئەودا دروست دەکرى بە بەرد بنیات بنرى، تاكو تىپەرينى رۆژگار نەتوانى ئەم تەلارانە وىران بکا. بەلام ئەو سى كەشتىيە، خىشتيان ھىتابوو و لەوہرا بە دەردەكەوت کە دەيانەوئ خىشتەکان بۆ دروستکردنى ئەمبارى دانەوئىلە بەکار بىەن.

لە کاتىكدا کە موسا سەرنجى لە کۆيلەکان دابوو، دەنگى نف سەرزكى تەلارسازانى فیرعەونى، لە پەناى خۆيەوہ گوتى لىبوو و بە سەرزكى تەلارسازانى گوت: نف، ئەمە چ ژيانىكە ئەمانە ھەيانە؟ نایا مردن لەو ژيانە باشتر نييە؟ من باوہرم وايە کە ئەگەر مرۆف بىرئ لەوہ باشترە کە وەك ئەم کۆيلانە، ئەم كۆيرەوہرييە تەحەمول بکا و بە دەستى چاودىران، قامچى لىدان بخوا.

نف گوتى: نا، مردن لەو ژيانە باشتر نييە، چونکە ھەر جۆرە ژيانىك لە مردن باشترە. موسا گوتى: من لەگەل ئەو روانىنەى تۆدا نىم و ئەگەر من ناچار بىم ناوا بۆيم مردنم بەلاوہ پەسندترە.

نف گوتى: تۆ ھەرگىز ناچار نابى ئارا بۆى. چونکە تۆ فیرعەون زادەى و چارەنوسى تۆ ئاوايە کە ھەميشە بە ئاسودەيى بۆى و ھەمووان لە ژىر فەرمانى تۆدا بن و ھەر جىيەك، کە تۆ بچى خەلك لەوئ پىداويستى خۆشى و ئاسودەيى تۆ فەراھەم بکەن.

موسا گوتى: ئەى نف، من کاتىك كۆيرەوہرى ژيانى ئەم کۆيلانە دەبينم، لە فیرعەون زادەيى خۆم نارەحەت دەبم و بىر دەكەمەوہ بۆچى دەبى من فیرعەون زادەبم و ئەوانە فیرعەون زادە نەبن؟

نف گوتى: ئىدى ئەو مەسەلەيە لە دەستى من و تۆ دا نييە و لە دەستى خواکان دايە ئىمە ئەگەر لە بارەى ئەم مەسەلەيەوہ توئىنەوہ بکەين، مەرامەكە، درىزە دەكيشى و وا باشترە واز لەو مەسەلەيە بھىنن، و لە بارەى ئەمبارى دانەوئىلە ئاخاوتن بکەين، چونکە من تۆم ھىتايە ئىرە تا تەرزى دروستکردنى ئەمبارى دانەوئىلە بىينى.

سەرزكى تەلارسازان، کورپەلاو کەى لەگەل خۆى بۆ جىگايەكى دىكەى دورگەكە برد. کاتىك کە بەرپىگادا دەرۆيشتن، نف پرسى: زەوى ئەم دورگەيە چۆن لە ژىر پىي خۆتدا ھەست پى دەكەى؟

کورپەلاو گوتى: ئىرە کە ئىمە بە سەريدا دەرۆين زەوييەكەى سەختە.

نف روونی کردهوه: له بهر شهوی ئییره، شه پانتاییهیه که دهکهوئته ژیر بیناوه و بهشیکه شه تهلاره شمباری دانهوئله دهبی و بهشیکه دیکهه حهوشهوی فراوانی شمباره که پیکدههئین، ئیمه ئییره مان به هوی خوئ و بهرد، که له جینگای دیکهوه هیناوه له جینگاکانی تری دورگه که بهرتر کردوه.

موسا گوئی: دهبینم که له هه موو جینگاکانی تری دورگه که بهرتره، بهلام شه خنده که تان بچی به چوار دیواری دورگه که دا لیداوه؟

نف وه لامیداییهوه: بهو چورهی که دهبینی، بریک ئاو له ناو شه خنده که دایه و شه ناوه، هه چهند روژ جاریک، له رینگای جۆگایه که وه که بهره ناو رووباری نیل کراوه ته وه، به تال دهبی و مهوامی ئیمه له هه لکه نندی شه خنده که، ناو دههینان له زهوییه.

موسا گوئی: من ناوی ناو دههینانی زهویم بیستبوو، بهلام شه مدد زانی شه مهیه.

نف گوئی: له هه نوخته که کدا که زهوی زۆنگاو و شی دار بی، بۆ وشکردنه وهی زهوی، خنده که کیک به چوار دهوری شهوی، یا یهک لای شهوی دا، هه لکه نندن و شی زهوی، به شیوهی ناو، له چینه کانی خواره وهی خاکدا دیتته ناو شه خنده که وه زهوییه که ورده ورده وشک ده بیته وه.

موسا گوئی: نف، تۆ به هه لکه نندی شه خنده که کاریکه سه رنج راکیشته شه نجام داوه. نف وه لامیداییهوه: من داهینه ری شه مه نیم و باو و باپیرانی ئیمه، دوو هه زار سال پیش ئیستا، مانای پینج سه د سال پیش دروست کردنی هه ره مه کان، له باره ی ناو لیده ردا نه وه زانیاریان هه بو وه زهوی و زاری زۆر شیدار و زۆنگاویان بهم ری و شوینه وشک کردۆته وه.

موسا گوئی: من ده زانم که فیرعه ونی میسر دهیه وی هه موو ته لاره کانی میسر به بهرد دروست بکا تا کو به تپه رینی رۆژگار ویران نه بن، بهلام شه مرۆ ده بین س که شتی خشتیان بۆ ئیره هیناوه نایا تۆ ده ته وی شمباری دانهوئله به خشت دروست بکه ی؟

نف وه لامیداییهوه: تا شه مرۆ، هه موو شمباری دانهوئله، که له میسر دروست ده کران، له بیابان بنیات نراون، مانای دوور له ناوچه ی شیدار یا زۆنگاوی و له ناوچانه دا ئیمه هه موو شمباره کانی دانهوئله مان به بهرد دروست ده کرد، چونکه ده مانزانی که بهرد له هه وی وشکی بیاباندا ناره ق ناکاته وه.

موسا له وقسه یه سه ری سوپما و پرسی: مه گه ر بهرد، وه مرۆق، گیانی له بهردایه که ناره ق بکاته وه له کونه کانی له شییه وه ناره ق بیته ده ره وه؟

نف گوئی: نا، بهرد گیانی له بهردانییه، بهلام له جینگای شیدار و گه رم، شه گه ر بۆ دروست کردنی ته لار که لکی لی وه برگرن، له ناو ژووره کان و شمباره کاند ناره ق ده کاته وه.

له ناوچه گه لی شیدار و گه رمی وه که شه دورگه یه، به شی ده ره وهی شه ته لاره ی که به بهرد دروست کراوه ناره ق ناکاته وه. هه لکه رندی باو تیشکدانه وهی خوژ ریگری له وه ده کا ناره ق بکاته وه. بهلام به شی ناوه وهی ته لار، مانای دیواری ژووره کان و شمباره کان، شه گه ر بهردین بی، به هوی هه وی گه رم و شیداره وه ناره ق ده کاته وه و ئیمه شه گه ر لی ره ژووره کان و شمباره کان به بهرد دروست بکه ی، ناره ق ده کاته وه و دانهوئله که کوپرو لینی ده دا.

موسا گوئی: من تا شه مرۆ نه میستبوو که بهردی بیگیان وه مرۆق ناره ق ده کاته وه.

نف گوئی: ته نانه ت فیرعه ون زاده یه کی وه کو تۆش، تا شه روژه که لاریکه، زۆر شت هه یه نه یسیستوه، و هه ر چه ندیگ سالانی ته مه نی به ره وه هه رازتر هه لکه کشی بیستنه کانی زیاتر ده بن تا رۆژیک که هه موو شتیگ ده زانی و هه رچی که شایانی فیربوونه، به گوئی شه ده گا.

موسا پرسی: که وایه شمباری دانهوئله ی ئیره به چی دروست ده که ن؟

نف روونی کرده وه: وه که ده بینی بریک بهرد له م دورگه یه کۆکراوه ته وه و شه بهردانه، بۆ دروست کردنی بناغه ی ته لار به کار دین، بهلام بناغه ی ژووره کان و شمباره کان، که جینگای دا کردنی دانهوئله یه، به خشت دروستی ده که ی. چونکه خشت، له هه وی گه رم و شیداردا له ناو ژووره کان و شمباره کاند ناره ق ناکاته وه و دانهوئله که تووشی کوپرو نابی^(۲۰)

پاش شه روونکردنه وه یه نف گوئی: شه موسا، شه گه ر رۆژیک قه رار بی تۆ له جینگای رامسیسی دووم دابنیشی، شه روژه له بیرمه که وه شه روژه، من ده توانم ته لاری گه ره به بهرد بۆ تۆش دروست بکه م.

بینینی کۆیلانی سه رزه ونی کۆش، شوینه واریکی گه ره ی له سه ر روحی موسا دانا و کوره لاه به خوئی ده گوت شه به خت ره شانه نابی ناوا به زه لیلی و کۆله مه رگییه وه ژبان به رنه سه ر، بهلام که سی نه دیتته وه که له گه ل ویدا هاو باوه ر بی و بتوانی تیبگا که بۆچی کوره لاه ی میسر له هه لومه رچی ژبانی شه کۆیلانه ناره حه ته.

(۲۰) وه که ده زانین بهرد ناره ق ناکاته وه، بهلام له هه وی گه رم و شیداردا له ناو ژووره کان دلۆبه هه لمی ناو که له ناو هه وادا هه یه له سه ر بهرد کۆده بیته وه و ده بیته ناو و ته لار سازی فرعه ون شه مه ی به ناره ق کردنه وهی بهرد ناو بردوه (وف)

دوای گهړانهوه لهو دورگه‌ییه، موسا، ژيانی ناسایی خویي له ناو کۆشکی پاشایی گرتنه بهر و به‌نهرییتی جارن، شازاده‌کانی دیکه له‌گهڼ ویدا هه‌لیان نه‌ده‌کردو به‌یه‌که‌وه نه‌ده‌سازان چونکه ده‌یانینی موسا له‌گهڼ نه‌واندا هه‌لناکاو له‌گهڼ‌یاندا ناسازی.

سئ رۆژ دوای نه‌وهی موسا گه‌راپه‌وه بۆ کۆشکی پاشایه‌تی. ژماره‌یه‌که له شازاده‌کان ویستیان بچنه شاری ((بۆتۆ)). نه‌غاس نامون دایکی موساش به‌وی گوت بۆ نه‌وهی که له کۆشکی پاشایه‌تی به‌ته‌نیایی وهرزنبه‌ی و اباشتره له‌گهڼ نه‌واندا پروا.

موسا نه‌یده‌ویست له‌گهڼ نه‌واندا بچینه شاری بۆتۆ. به‌لام بۆ نه‌وهی راسپاردی دایکی به‌جی بیئنی، له‌گهڼ شازاده‌کان سواری که‌شتی بوو و ریځگای شاری بۆتۆی، که‌له کۆندا پایته‌ختی میسری خواروو بوو و له‌و قوناغه‌دا به‌شاریکی بچوک ده‌ژمیردرا، گرتبه‌ر. شاری ((بۆتۆ)) نه‌مړۆ به‌ ناوی ((نه‌سکه‌نده‌رییه)) دهناسری و پاش نه‌وهی نه‌سکه‌نده‌ر هاته‌ ناو میسر، شاری نه‌سکه‌نده‌رییه‌ی له‌ جی شاری کۆنی بۆتۆ بنیات نا.

شاری بۆتۆ له‌و سه‌رده‌مه‌دا له سه‌رتاسه‌ری لیواره ده‌ریایه‌کاندا، که پاشان به‌ده‌ریای رۆم ناسرا، به‌لام له‌و ده‌مه‌دا به‌ ده‌ریای میسر ناوده‌برا، به‌ هۆی نه‌وه‌و ناسرا بوو که خاوه‌نی یه‌که‌خانه‌ی گشتی گه‌وره‌ بوو و که‌سانیک که که‌ره‌سه و ده‌رفه‌تیان هه‌بوو رابویرن له ولاتانی ده‌وربه‌ره‌وه به‌ هۆی که‌شتییه‌وه ده‌هاتنه بۆتۆ و روویان ده‌کرده‌ نه‌و خانه‌ی گشتییه‌ وکاتی خۆیان له‌وئ به‌ که‌یف و رابواردن ده‌برده سه‌ر.

نه‌و خانه‌ گشتی و گه‌وره‌یه به‌ هۆی ژماره‌یه‌که له‌سه‌رمایه‌داران، که پی‌که‌وه هاویشک بوون به‌رپۆه‌ده‌براو نه‌وان له‌ ریځگای ژنانی ده‌لله‌وه، ژنانی جوان، که ده‌ره‌تانی کرپنیان هه‌بوو له‌ چوارگۆشه‌ی دنیاوه ده‌کری و ده‌یانه‌ینانه بۆتۆ و له‌وخانه گشتییه‌دا، که له‌واقیعه‌دا شاریکی بچوک بوو له‌ ناو شاری بۆتۆدا، داده‌مه‌زراند تا پی‌شوازی له‌و کرپاران به‌کن که ده‌چوونه نه‌و خانه‌یه‌وه.

شاری بۆتۆ پاش نه‌وه که گۆرا بۆ نه‌سکه‌نده‌رییه، دیسانه‌وه خاوه‌نی نه‌و خانه‌یه‌وه له واقیعه‌دا نه‌و گه‌ره‌که بوو ((دینوکرات)) نه‌ندازیاری ناسراوی دنیا‌ی کۆن، که له‌سه‌رده‌می نه‌سکه‌نده‌ردا به‌ فه‌رمانی نه‌و، شاری نه‌سکه‌نده‌رییه‌ی بنیات نا گه‌ره‌کیکی نه‌وی به‌ تاییه‌تی بۆ خانه گشتییه‌کان بنیاتنا. هه‌ر به‌و شیوه‌یه که نه‌مړۆ بوودجه‌ی ولاتی موناکو به‌رپځگای داها‌تی قومارخانه‌ی مونتی کارلووه داین ده‌بی، له‌ کۆندا، به‌شیک له‌ بوودجه‌ی حکومه‌ت له‌ میسری خواروو (له‌ باکووری میسر) له‌ ریځگای داها‌تی خانه‌ی گشتی شاری

بۆتۆه دابین ده‌بوو و وه‌زعی ناوبراو درێژه‌ی هه‌بوو تا پی‌نج سه‌د ساڼ پی‌ش له‌ دایکبوونی مه‌سیح، نیرانییه‌کان ولاتی میسریان داگیرکرد. له‌به‌ر نه‌وه‌ی نیرانییه‌کان خه‌لکیکی داوین پاک و خۆپارێزبوون، له‌سه‌رده‌می داگیرکردنی میسردا، له‌ لایه‌ن نه‌وانه‌وه خانه‌ی گشتی و گه‌وره‌ی شاری بۆتۆ داخرا. به‌لام به‌رپۆشینی نیرانیان له‌میسر، نه‌و خانه‌یه‌ کرایه‌وه تا زه‌مانیک که نه‌سکه‌نده‌ر میسری داگیرکرد و شاری نه‌سکه‌نده‌رییه‌ی ناوا کرد.

له‌وه‌وپاش، گه‌ره‌کیکی تاییه‌تی بۆ خانه گشتییه‌کان له‌ نه‌سکه‌نده‌رییه‌ هاته‌ کایه‌وه. نه‌و گه‌ره‌که، له‌ سه‌رده‌می ده‌سه‌لاتی شازن کلیۆپاترا له‌ میسر، گه‌یشته‌ لوته‌کی رمینی خۆی و داها‌تی گه‌ره‌که که، یه‌کیک له‌ ژماره‌ گه‌وره‌کانی داها‌تی ولاتی میسری پی‌کده‌هینا.

پاش مردنی کلیۆپاترا ((که به‌ هۆی ژه‌هری ماره‌وه خۆی کۆشت))، گه‌ره‌کی ناوبراو هه‌روا له‌ نه‌سکه‌نده‌رییه‌ مابۆوه و داها‌تی نه‌وی هه‌روه‌ک پی‌شوو، له‌ ژماره‌ گه‌وره‌کانی داها‌تی حکومه‌تی میسر بوو تا نه‌و زه‌مانه‌ی که له‌ سه‌ده‌ی حه‌وته‌می زاینیدا میسر که‌وته ژیر رکینی سویاییانی نیسلام و عه‌ره‌به‌ موسولمانه‌کان گه‌ره‌کی ناوبرایان هه‌لگرت.

جاریک، که موسا چوه‌ ناو شاری بۆتۆ، زانیاری هه‌بوو که له‌و شاره‌دا، خانه‌یه‌کی گشتی به‌ فراوانی شاریکی بچوک هه‌یه.

شازاده‌کانی میسر که له‌گهڼ موسا چووونه بۆتۆ، پاش نه‌وه که هاتنه‌ ناو شاره‌وه، هاتنه‌ سه‌ر نه‌وه‌که بچنه‌ ناو نه‌و خانه گشتییه‌وه‌و موساش له‌گهڼ خۆیاندا به‌رن.

کاتیک شازاده‌لاوه‌کانی میسری، موسایان له‌گهڼ خۆیان برد، دیسانه‌وه پی‌یان نه‌گوت که بۆ کوئ ده‌جن و موسا وای وینا کرد که شازاده‌کان نه‌و بۆ گه‌رانیکی ناسایی ده‌بن. تا له‌ یه‌که ده‌روازه‌ی گه‌وره‌ه‌ تیپه‌ری و چوه‌ ناو به‌شیک دیکه‌ی شاری بۆتۆ و پاش نه‌وه که چوه‌ ژوره‌وه و له‌وئ ته‌ماشای کرد که وه‌زعی ژن و پیاو، له‌و به‌شه‌دا، له‌گهڼ گه‌ره‌که‌کانی دیکه‌ی شاردا جیاوازی هه‌یه.

له‌وئ ژنان جل و به‌رگی له‌ش پۆشیان له‌به‌ردا نه‌بوو، و پیاوه‌کان، مه‌ست ده‌هاتنه به‌رچاو و شازاده‌لاوه‌کان له‌گهڼ ژنه‌کاندا گالته‌یان ده‌کرد و به‌ زوویی ژنه‌کان، که تیتگه‌یشت نه‌و لاوانه له‌ شازاده‌کان، ده‌وریان گرتبوون و هه‌ریه‌که له‌و ژنانه پی‌داگرییان ده‌کرد که یه‌کیک له‌ شازاده‌کان له‌گهڼ خۆیدا ببا.

سه‌ره‌پای نه‌وه که ژنانی نه‌وی له‌ش فرۆش بوون و ژنانی له‌ش فرۆش سه‌رنجیک له‌ لاوی و پیری کرپاره‌کان ناده‌ن و جوانی و ناشیرینی کرپاره‌کان به‌لایانه‌وه وه‌کو یه‌ک بوو ته‌نیا زێر یا

زىو يا لانى كەم مسيان لەوان دەويست، كەچى بالاى بەرزو شانى پان و جوانى موسا سەرخى ژنانى راكىشابوو، بەلام موسا تەنانەت سەيرىكى ئەوانىشى نەكرد.

كۆرەلاو كاتىك چووه ناو ئەوبەشەى شار، دىقەتى لە ژورەكانى دەورەبەر نەگرت، بەلام لە ماوەى گەراندا لە ناكاو چاوى بە ناووەى ئەو ژورەكانە كەوت و كۆمەلە ديمەنىكى ديت كە لە تىنى شەرمەزاريدا، ئارەق بەسەر روخساريدا چۆرايەو.

موسا بە جۆرىك لە بينىنى ئەو ديمەنە سەرسام بوو، نەفرەتى هاتەو و هاواری كرد: ئېرە كۆيە و بۆچى منتان هیناوتە ئېرە؟

يەكێك لە شازادەكان پىي گوت، ئىمە بەو هۆبەو تۆمان هیناوتە ئېرە كە كەيف خۆشى بكەى و ماوەيەك بەشادى رابوو پىرى!

موسا بە توندى پرسى: ئېرە ناوى چيە؟

شازادەى ناوبراو وەلامىدايەو: ئېرە خانەى گشتى بۆتۆيە. خەلك لە چوار لای دىناو دىنە ئەو شارە تا لە شادىيەكانى ئەم خانەيە كەلك وەرېگرن. تۆش ئەو دەرەتە بەهەل بزانه موسا بەتوندى دەستى خۆى لەناو دەستى يەكێك لە شازادەكان كە دەيوست ئەو بەرەو ناووەى يەكێك لە ژورەكان رىتۆينى بكا، هینايە دەرەو و پىشتى لە شازادەكان و ژنەكان كردو كەوتە رى.

شازادەكان بانگيان كرد: بۆ كۆى دەچى؟ بەلام كۆرەلاو وەلامى ئەوانى نەدايەو و خىرايى رۆيشتنى خۆى زياتر كرد تا لەو دەرەوایەو كە ئاماژەمان پىكرد، چووه دەرەو و خۆى لە بەشىكى دىكەى شاردا بينىيەو.

لەبەر ئەوێ هەوا گەرم بوو، بۆ چوونە دەرەو لەو شوینە كە كەشوهەواى ژاراوى ئەوێ روحي پاكى ئەوى ئازار دەدا، بە خىرايى هەنگاوى هەلدەگرت، ئارەقى كۆدەو دۆپە ئارەق بە نىوان مووەكانى سەريەو بەسەر روخساريدا دەرژانە خوارەو.

موسا، لە گەل وەزعى ئەم شارە ئاشنا نەبوو. نەيدەزانى كە لە چ رىگايەكەو دەبى بگەرپیتەو بۆ مالهەكەى خۆى. ئەو لە شەقامىكى بەخۆل داپۆشراودا تىپەرى، و چوارپى و گالىسكەكانى كەلەو شەقامەو تىدەپەرىن، خۆل و تۆزىان لى بەرز دەبۆو و بە زووى تۆيزالێك خۆل بەسەر سەر و رووى موساوە نىشتبوو.

-۶-

لە دوكانى سەرتاشيدا

شەقامى ناوبراو درىژ بوو. موسا ناچاربوو هەموو ئەو شەقامە تەى بكا تا بتوانى بگاتە شەقامىكى دىكە. كاتىك كە لەو شەقامەو چووه ناو شەقامىكى دىكەو، بە بەرامبەر دوكانىكى سەرتاشيدا تىپەرى.

پىاويكى بە سالدا چوو، كەوا دەرەكەوت خاوەن دوكانە، لەبەرەمبەريدا دانىشتبوو. چاوى بە سەر رووى تەپ و تۆزاوى موسا كەوت و لە جل و بەرگەكانىيەو تىگەيشت كە لە مەزن زادەكانەو پىي گوت: ئەى مەزن زادە، وەرە دوكانەكەى من تا سەر رووت بشۆم و ئەگەر رىشت هەيە، رىشت بۆ بتاشم.

موسا كە خۆى نەيدەزانى چەند تەپ و تۆز بەسەر سەر و روويەو نىشتوو گوتى: بۆچى دەتەوئ سەر رووى من بشۆى؟

سەرتاشى بەسالداچوو، ئاوينەيەكى بچووكى، كە ئەو زەمانە دروستيان دەكردو زاخاويان دەدايەو تا وینەى مرۆف لەویدا تيشك بداتەو، داپە دەس موسا و گوتى: ئەى مەزن زادە، تەماشاكە سەر رووى تۆ بەهۆى تەپ و تۆزەو كەلێ نىشتوو بە چ شىوێەكى لىهاتوو.

موسا، روانى كە ئەوئەندە تۆز و خۆل لەسەر رووى نىشتوو كە خۆى نانسىتەو، و ئاوينە بچووكەكەى داپەو دەستى سەرتاش و چووه ناو ژوروى دوكان و دانىشت.

سەرتاشى بە سالداچوو، يەكەمجار بە ناو، سەر رووى كۆرەلاوى شۆرد. خۆل و خاكى جلەكانى داتەكاند و لەدەمىكدا، كە سەرگەرمى خاوين كۆدەو موسا بوو، لە رووى نىشانەگەلێكەو كە لە جل و بەرگى ئەو كۆرەلاوى دەدى و هەرەها لە جوانى ويدا، سەرغىدا كە دەبى ئەو يەكێك لە فیرەون زادەكان بى كە دەلین چوونەتە بۆتۆ. پاش شۆردنى سەر رووى موسا، لەبەرەمبەر كۆرەلاو كەوتە سەر زەوى و گوتى: ئەى شازادە، كاتىك كە تۆ بە بەرامبەر دوكانەكەمدا تىپەر دەبووى روخسارت بە جۆرىك بە خاك و خۆل داپۆشرا بوو كە من نەمتوانى تۆ بناسم و بە خۆم گوت ئەم لاو لە مەزن زادەكانە. بەلام ئىستا تىدەگەم

که تۆ فیرعهون زادهی و بهزهییت به منی پیره میژدا بیتهوه و نه گهر به شیوهیهک که ده بوایه و له وانهیه ره چاوی ریژی تۆم نه کردوه، لیم تووره مبه.

موسا وه لامیدایهوه: من له تۆ تووره نیم.

پیره میژدا به دهستی خۆی، به ئه سپایی دهستی به روخساری کوره لادا هیئا و گوتی: ئه ی فیرعهون زاده، ریشت زۆر کهمه و من وا تیده گهم که تازه ریش له رومهت رواوه. به لام ئیستا که دهس به رومهتدا ده هیتم تیده گهم له رابردودا ریشی تۆیان تاشیوه، ئایا هه زده که ی که من نه مپۆ دووباره ریشی تۆ بتاشم؟

پیاوانی میسری، ریش و سمیلیان ده تاشی و له ناو خیزانی پاشایهتی میسردا، ریشی شازاده لاره کان، تا ته مهنی چوارده سالی نه ده تاشرا. به لام ههر که شازادهیهک له ته مهنی چوارده سالی پتی ده نایه قوناعی پیاوه تییهوه، به پیتی ره سی میسریان ریش و سمیلیان ده تاشی.

ئهو رۆژه که کوره لاره زامه ندیدا که سه رتاشی به سالدا چوو ریشی بتاشی و کاتییک که ئه و پیاوه، ریشی موسای ده تاشی، گوتی: ئه ی فیرعهون زاده، لهو رۆژه که من بوومه ته سه رتاش تا کو ئه مپۆ ریک نه که وتوه فیرعهون زادهیهک پی بخته ناو دوکانه که ی منه وه و ئه م به هریه، که ئه مپۆ به نسیمی من بووه گه وره ترین به خته وه رییه که له هه موو ته مهنی خۆمدا رووی تییکردوم و من ناتوام لهو به خته وه رییه و له م ده رفه ته تاق و ته نیایه که به یقینم جاریکی دیکه نای بیسه وه که لگ و نه گرم.

موسا پرسى: ده ته وئ چ که لکیک و ره بگری؟ پیره میژدا وه لامیدایهوه: ئه ی فیرعهون زاده ی لاه که له جوانیدا سه رتۆپی هه موو فیرعهون زاده کانی، من تا ئه مپۆ، لایکم به جوانی تۆ نه دیوه. تۆ له م قوناعه ی ته مهنندا، نازانی که پیره میژدیکی وه کو من چهنده به دهس مه رگه وه له کویره وه رییه دایه.

موسا گوتی: ئایا له مردن ده ترسی؟

پیره میژدا گوتی: نا ئه ی فیرعهون زاده، پیره میژدان و پیره ژنانیک که ده زانن له پاش مردن مۆمیا ده کرین، له مردن ناترسن. چونکه که سیک که پاش مردن مۆمیایی بکری، زیندوو و نه مر ده مینیته وه و تا خواکان ماون ئه ویش ده مینی و له دنیای رۆژتاوا (مانای دنیای پاش مردن) به به خته وه ری ژیان ده باته سه ر. به لام که سیک پاش مردن ته رمه که ی مۆمیایی نه کری ئه واه به جۆرکی بنه بر ده مرئ، چونکه به زوویی لاشه که ی بۆگه ن ده کاو گوشتی به ده نی بۆگه ن

ده بی و له بهین ده چی، ئیسقانه کانیشی به تییه ربوونی زه مان ده گۆری بۆ خۆل و له بهر ئه وه ی به ده نی خۆی له دهس ده دا ده بیته مردوویه کی هه تا هه تایی.

من له زه مانی لاویدا بیرم ده کرده وه که بریک زیو و زیو و مس پاشه که وت بکه م بۆ ئه وه ی پاش مردنم، ته رمی من مۆمیا بکری و بيم به زیندوو ی نه مر. به لام نه متوانی شتیک پاشه که وت بکه م و داها تی من به راده یهک که مه که ته نیا ژیان ی رۆژانه ی خۆم و ژنه که م ده رده هی نی و شتیک بۆ مۆمیایی کردنی لاشه که م نامینیته وه. شه و نییه به وه حشه ته وه له خه و بیدار نه مه وه و له بیی ئه وده که لاشه ی من مۆمیایی ناکری، له بهر خۆمه وه نه له رزم.

من له سه ر ده مانی ژیان ی خۆمدا دوو چاری کی شه وه به ره و ته نگه تاوی جۆره جۆر بووم. به لام هه موو جۆره گرفت و ته نگه تاوییه کم به نارامییه وه ته حه مول کرد. به لام مۆمیا نه کردنی لاشه که م پاش مردن، بۆ من له ته حه مول کردن به دره و ده زام گه وره ترین به ده بختی که له وانه یه بیته ری که سیک ئه وه ده بی که پاش مردن لاشه که ی مۆمیای نه کری. ههر له بهر ئه وه ئه ی فیرعهون زاده، تکا له تۆ ده که م بریک زیووم بده یه که من بتوام له خانه ی مردواندا پاشه که وتی بکه م تا پاش مردن، لاشه که م مۆمیا بکه ن^(۲۱).

موسا گوتی: ئه ی کابرا، ئه گهر تۆ ناقل بای داوات له من نه ده کرد بریک زیوو زیوت بده می بۆ ئه وه ی که له خانه ی مردواندا دایینی و پاش مردن لاشه که ت مۆمیا بکه ن.

پیاوی به سالدا چوو پرسى: ئه ی فیرعهون زاده، له بهرچی ئه گهر ناقل بوومایه ئه م داخوازییه م له تۆ نه ده کرد؟

کوره لاره که گوتی: له بهر ئه وه ی نازانی که به ده سه پتانی ته مهنی نه مریی له ریگی مۆمیا کردنی به ده نه وه له پاش مردن، به دهس دئ.

پیره میژدی سه رتاش کاتییک ئه م قسه یه ی گوئ لیبوو به جۆرکی تییکرا بوو که ئه گهر تیغه که ی له سه ر روومه تی موسا بوایه، روومه تی ده بری. به لام لهو کاته دا سه رتاشی

(۲۱) خانه ی مردوان له پایته ختی میسر و هه موو شاره کانی دیکه دا بریتی بوو له دامه زاره یهک که ژماره یهک له شاره زایان، له ویدا مردوو کانیان مۆمیا ده کرد. زانستی پزیشکی و نه شته رگه بی میسر که له جیهاندا ناسراوه له خانه ی مردوو انه وه سه رچاوه ی گرت، چونکه میسرییه کان بۆ مۆمیا کردنی مردوو کان، ته رمه کانیان ته شریح ده کرد و بۆیه نه یینییه کانی پیکهاته ی به ده نی مرۆقیان ناسی و له سه ر ده مانییدا که میلیه تانی دیکه زانیارییان له باره ی حاله تی ناوه وه ی به ده نی مرۆقه نه بوو، نه شته رگه رانی میسری ده ستیان کرد به کاری نه شته رگه ری ته نانه ت له ناوه وه ی به ده نی مرۆقه داو کاری که لله سه ر کون کردنی ئه وان به ناویانگ بوو. (و.ف)

بەسالداجوو تيغى خۆى لەسەر ھەسانىك تىژ دەکرد. ئەو بەحەپەسان و وەحشەتەوھ پەرسى: ئەى شازادە، مەگەر بۆ بەدسەھىتەنى تەمەنى نەمىرى جگە لە مۆميا كۆردن رىگايەكى دىكە بوونى ھەيە؟

پەنا بە خواكان! ئەگەر تۆ شازادەيەكى ميسرى نەبووايەى من دەمگوت ئەم قسەيەى تۆ ھەر لە قسەى ئەو كەسانە دەچى كە لە رابردودا ھەبوون و بەلام ئىستاكەنين و ئومىدەوارم كە ھەرگىزىش نەپەنەوھ بوون!

موسا گوتى: قسەى من وەك ھى كى دەچى؟

پىرەمىرد گوتى: ئەى فېرەون زادە، لە كۆندا، لە ميسر پاشايەك ھاتە ئارا كە بەيەك جار ھەموو بنەماكان و باوەرەكانى خەلكى لەبن پىي خۆى دانا و گوتى كە شىوھى خواكان لە ھەموو پەرسىگانى ميسر، كە ئەو دەستى بەسەرياندا رادەگەيشت، ھەلبەگرن. ئەو پاشايە بە جۆرىك لەگەل باوەرەكانى خەلكى ميسر دوژەنەيەتى ھەبوو كە ھەرگا لە دەستى بەھاتبايە، ھەرەمەكانى ميسرىش كە خواكان دروستيان كەردو، ويران دەكرد.

كاتىك ئەم وشانە لەدەمى پىرەمىردى بە سالداجوو ھاتە دەرى، موسا قسەكەى نف سەرۆكى تەلارسازانى رامسىسى دووھى وەپىرەھاتەو، كە دەيگوت چونكە خەلكى ميسر، زانستيان لە دەسداوھ و بوونەتە خورافە پەرسى وا وينا دەكەن كە ھەرەمەكان لە لايەن خواكانەوھ دروستكراون، لە ھالىكدا كە بنىات نەرى ھەرەمەكان، بەپىي نەخشەكانى تەلارسازان، لەلایەن سولتانەكان و خەلكى ميسرەوھ دروستكراون.

سەرتاشى بەسالداجوو، درىژەى بەقسەكانى داو گوتى: بەلام خواكان ھەرەمەكانيان ئەوئەندە گەرە و مەحكەم بنىات ناوھ كە ئەو پاشايە نەيتوانى ھەرەمەكان ويران بكاو لە بەينيان ببا. بەلام لە ھەر كام لە پەرسىگانەكان كە ئەو دەستى پىي راگەيشت شىوھى خواكانى ھەلگرت و دوورى خستەنەوھ و ھەندىكىيانى شكاند و ھەندىكىيانى لەناو رووبارى نىل دا نەقۆم كەرد. لە ھەر نۆختەيەك لە قەلئەمەرەوى ئەودا، كە پەرسىگايەكى لىبوو، ناوى پەرسىگايەكى گۆرى و ناوى خواى خۆى لەسەر دانا.

موسا پەرسى: خواى ئەو ناوى چى بوو؟

سەرتاشى بەسالداجوو گوتى: ئەى فېرەون زادە، تۆ ئەگەر فەرمان بەدى بەو تيغە، كەوا بە دەستەوھە سەرى خۆم بېرم ئەوا ژىر فەرمانى دەكەم، بەلام ناتوانم ناوى ئەو خوايە بەيتمە سەر زمام!

موسا گوتى: ئەگەر ئەو بە خوايەكى داسەپا و خوايەكى بە ناھەق بۆمىردى، بۆچى لە ناو ھىتەنى دەترسى؟

پىاوھ بەسالداجوو كە گوتى: ئەى فېرەون زادە ناوى ئەو پاشا ميسرىيە ئەوئەندە گلاو و نەفرەتبارە، ئەگەر بىتە سەر زمان دەبىتە مايەى بەدەفەرى و بەدەختى!

موسا پەرسى: ئەو پاشا نەفرەتبارە لە بارەى مۆميا كۆردنى لاشەكانەوھ چى دەگوت؟

سەرتاشى بەسالداجوو گوتى: ئەو نەفرەتبارە دەيگوت كە مۆمياكۆردنى لاشەكان، نابىتە ھۆى ئەوھى كە خەلك، پاش مردن، بگەنە ژيانى نەمىرى و ئەوھى كە مايەى ژيانى نەمىرىيە ئەوھەيە كە روح لە دنياى دىكەدا ئازادى ھەبى. لەو رۆژەوھ كە ولاتى ميسر ھاتۆتە بوون كەسەيك قسەيەكى ئاوا بىي بناغەو كوفەيى نەبىستبوو.

ھەزارەھا سائە لەم ولاتەدا خەلكى پاشەكەوت دەكەن تا پاش مردنى خۆيان لاشەكەيان مۆميا بکۆرى و لە بەين نەچى، كەچى پاشاى ناوبراو گوتى بۆ بەدەسەھىتەنى ژيانى نەمىرى پىويست بە مۆمياكۆردن ناکاو فەرمانىدا، كە لە پايتەختى ميسر و شارەكانى دىكە خانەى مردووان داچەن و مردووەكان بىي ئەوھى كە مۆميا بکۆرىن، بنىژن.

ئەو پىاوھ ئەوئەندە ھەستى تىدا نەبوو، كە تىبگا كاتىك مردوويەك بەبى مۆمياكۆردن بنىژى پاش چەند مانگ و لانى زۆر پاش يەك سائ لاشەكەى لە بەين دەچى، و جگە لە ئىسقانەكانى شتىكى لىنامىتتەوھ، كە ئەوئەندە ديسانەوھ ھەر مالى فەوتانە. ئەو تى نەدەگەيشت كە كاتىك لاشەى ئىمە لە ناوچو ئىدى شتىك نامىتتەوھ تا بىتە خاوەن ژيانى نەمىرى.

كاتىك خانەى مردووەكانى داخست، مامۆستايانى مۆمياكار، كە زۆرەي ئەوان، كۆر بە دوو باوكىدا، لە دوو سى ھەزار سائ بەر لە ئىستا، لەو خانانەدا كاريان دەكرد، كارى خۆيان لە دەسدا. ھەندىك لە پزىشكانى ميسر، بۆ كەلك وەرگرتن لە پىسپۆرىي ئەوان ھەندىك لە مامۆستايانى مۆميا كاريان ھىتايە ناو كارەكەى خۆيانەوھ. بەلام ئەوانى تر كە نەياندەتوانى كارتىك وەگىرچەن، دووچارى برسيتى بوون و ھەندىكىان دەروژەيان كەرد و ھەندىكى تر لەو مامۆستا مۆميا كارانە كە نەفس بەرز بوون و نەياندەتوانى دەروژە بکەن، خۆيان فرى دايە ناو رووبارى نىلەوھ و تىمساحەكان ھەليان لووشين.

گەرچى پاش مردنى ئەو پاشا نەفرەتلىكراوھى ميسر، خانەكانى مردووان ديسانەوھ كرانەوھ دووبارە لاشەيان مۆميا دەكردنەوھ. بەلام بە ھۆى تى نەگەيشتوويى و سەركىشى ئەو

پیاوه کافرهوه، ژماره يهك له بهرچاوترين مامۆستايانى مۆميا كارى ميسر، نابوت بوون و زانست و پىسپۆرى ئەوان له بهين چوو و بۆ نهوهى نوڤ نهگوزايرايهوه.

موسا كاتيك كه ناخاوتنهكانى پيره ميتردى بهسالداچورى گوڤ لىبوو، رۆژيكي دههاتهوه بىر كه لهگهڻ ژماره يهك له شازادهكان، كاتيك كه هيشتا پيى نه نابوو قوناغى پياوه تيبهوه، به پهنای خانەيهكى مردووانهوه تيبهپرى بوو، لهوڤ بۆنيكي يهكجار نه فرەت هين دهات و موسا به جۆريك له بۆنكردى ئەو بۆنه ناپهسندە نازارى چهشت كه به سهريهرشتيارهكهى خۆى گوت بهبەزويى ليپره دهرباز بىن.

سهريهرشتيار گوتى: ئەى شازاده ئيره مالى مردووانه و هەر كهسيك كه له ميسر دهژى، ناكام لهم خانەيه يا خانەيهكى وهك ئەمه، مۆميا دهكرڤ و تۆ كه شازادهيهكى ميسرى لانيكهم دهپى يهكجار خانەى مردووان بيبىنى.

شازادهكانى ميسر، بهرپنموني سهريهرشتياران چوونه ناو خانەى مردووانهوه. موسا بۆ نهوهى ئەو بۆنه نهگريسهى خانەكه، بۆن نهكا، هەر دوو بيقلى لووتى خۆى به پهنجەى گرت. بهلام يهكيك له سهريهرشتياران پيى گوت كه دەس له لووتى خۆى بهريدا، چونكه كارگهرانى خانەى مردووان لهم ههلسوكهته دل رهنجاو دهبن و نابج ئەمانه برهنجين.

كاتيك كه موسا چوه ناو خانەى مردووانهوه له بهر خهستى و توندى بۆنى ناپهسندى ئەو خانەيه، خهريك بوو له حالى خۆى دهريچى.

خانەى مردووان ئەوهنده فراوان بوو كه بهدروستى كۆتايى ئەوڤ نهدهبينرا. له ناو ئەو خانەيهدا، ئەستىركى جۆربهجۆر و ژوروى زۆر دههاتنه بهرچاو. ههتاويك يهكيك له كارگهرانى خانەى مردووان له ژورويك دههاته دهريڤ و به پهنای شازادهدا تيدپهپرى تا دهگهيشته بهشيكي ديكهى ئەو خانەيه. لهو دەمهدا بۆنه نهگريسهكه زياتر تينى دهستاند، له بهر ئەوهى له بهدەنى كارگهرانى خانەى مردووان كه دهتگوت بۆنى لاشهكان لهگهڻ گوشت و ئيسقانهكانى ئەواندا تيكهڻ بووه، بهردهوام بۆنيكى وايان ليددهات كه له تاقهتى تهحهمول كردندا نهبوو. ئەگەر يهكيك له كارگوزارانى خانەى مردووان بهاتبايه ناو يهكيك له شهقامهكانى پايتهختى ميسر، خهلك له بۆنى لهشيبهوه حالى دهبوون كه ئەو له خانەى مردووان كار دهكا.

موسا پاش چوونى بۆ ناو ئەو خانەيه، سهرنجيدا كه له نيۆ ئەو دامهزراويهدا، ژنى تيدانييهو تهواوى كارگوزارانى خانەى مردووان پياون، بهلام تهرمى ژنانيش هەر له ههمان خانەدا مۆميا دهكرا.

موسا لهو دەمهدا به هۆى مندا لييهوه، نهيدەزانى كه كارگوزارانى خانەى مردووان، كه به هۆى بۆنى نهفرهتهينى لهشيانهوه، له ژن بييهشن، شهوانه لهو خانەيهدا لهگهڻ لاشەى ژنهكاندا كه بۆ مۆميا كردن براونهته خانەى ناوبراو، ههوهسبازى دهكهن.

كوپهلاو كاتيك گهيشته يهكه مين ئەستىركى ئەو خانەيه، بيىنى وا چهند تهرم، له ناو ئەو ئەستىركهدا، وهك ماسى مردوو كه ههنديك كات، له سهرووى يهكيك له ئەستىركهكانى كۆشكى پاشايهتى دهبينران، دهكهوته بهرچاو و سهريهرشتياران بۆ شازادهيان روون كردهوه كه ئەو ئەستىركه، پر له ئاوى سوپره و لاشەى مردووهكان، پاش ئەوهى كه دپنه ناو خانەى مردووانهوه، له ناو ئەستىركيكي پر له ئاوى سوپره دادهنيڤن.

موسا، له بيىنىنى ئەو تهرمانه كه له نيۆ ئەو ئەستىركهدا دانرابوون، زۆر نهفرهتى هاتهوه، بهلام نهفرهتى خۆى دهرنهپرى، چونكه دهيزانى دهبيته هۆى رهخهنى سهريهرشتياران.

پهروهردەكاران، شازادهكانى ميسرييان له ليوارى ئەستىركى يهكهمهوه بۆ لاي ئەستىركيكي ديكه برد، و موسا بيىنى له نيۆ ئەو ئەستىركهياندا شلهيهكى رهنگ سوورى تيدايه و چهند تهرميك له نيۆ ئەو شله سوورهدا، دهكهونه بهرچاو.

موسا، له بيىنىنى تهرمهكان و بۆن كردنى بۆنى نهگريسى خانەى مردووان ئەوهنده جازز بيوو كه روونكردهوهى له پهروهردەكاران نهدهويست، بهلام ئەو شتانهى كه ئەوان بهوانى ديكهيان دهگوت دهبيست و ئاگادار دهبوو كه ئەو لاشانهى كه له نيۆ ئەو شله سوورهدا دهبينرين لاشهگهليكن كه پيكهاتهكانى ناو ههناو و سنگ و كهللهسهريان دهرهيناون و پاشان ههناو و سنگ و كهللهسهريان پر له دهرمانى تايهتى كردوون.

موسا، لهو كاره ئەوهنده ههستى به نهفرهت دهكرد كه نهيدهويست بزاني پيكهاتهكانى ههناو و سنگ و كهللهسهرى مردووهكانيان چۆن دهرهيناهه. بهلام گوڤى لى بوو پهروهردەكاران دهيانگوت كه ههناو و سنگ به چهقۆ ههلهددرن. پاش ئەوهى كه ههرجى له ناو دهروونى ههناو و سنگدايه دهردهينتن ئينجا پرى دهكهن له چهند جۆريك له دهرمان و پاشان شوڤنى ههلهدراوه كه دهرورنهوه له سهروونى درزهكه له سهروونى سنگ و سكى كه دوراوهتهوه قيرى لى دهدن تاكو تهقهلهكان ههلهوهشيتهوه. چونكه گوشتى مردوو، وهك گوشتى زيندوو ناتوانى پاريزگارىي له تهقهلهكا تا ههردوو سهرى درزهكه پيكهوه جوت بىن و يهك بگرهوه.

پهروهردەكاران گوتيان بۆ دهرهينانى ئەو شتانهى له نيۆ كهللهسهر دابه كهلك له دوو ريگا وهردەگيرى: يهكيكيان له ريگاى لووتهوه كه بهريگهى نامرازىكى تايهتهوه ميتشكۆلەى لهو

رینگایه وه دیننه دهره وه و پاشان له ههمان رینگاوه به هۆی روحی شهراپه وه ناوه وهی که لله سهر دهشونه وه و ئینجا ههر له رینگای لوته وه مۆمی تواوه دهخه نه ناو که لله سهره وه بۆ نه وهی بۆشایی ناو که لله سهر پر له مۆمی تواوه بۆ و پاش نه وه که مۆمه که سارد بۆوه ههموو بۆشایی ناسهر دهگریتته وه. هیتانه دهره وهی میشکۆلهی ناسهر، له رینگای لوته وه به هۆی نامرازیکێ تایبه ته وه کاریک بوو درێژخایه ن و بردنه ژووره وهی مۆمی تواوه به ههمان رینگه بۆ ناو که لله سهر، نهویش کاریک بوو پر له گرفت دههاته بهرچاو.

پهروه رده کاران دهیانگوت که مامۆستایانی خانهی مردووان، میشکۆلهی گهره پیاوان له رینگای لوته وه دهره هیتنه و بۆ هیتانه دهره وهی میشکۆلهی کهسانی تر بریک له ئیسقانی سهر به هۆی ههره دهبرنه وه و میشکۆله دهره هیتنه و که لله سهر به مۆمی تواوه پر دهکه نه وه و نه لقه یه ک قوماشی چه سپداری له سهر داده نین تا نه وه ده مهی که وهختی شریت پیچی لاشه که دیت.

پهروه رده کاران شازاده کانی میسریان له وه نه ستیر که کهش دوورخسته وه و به ره ژووریکێ دیکه یان بردن. مووسا بینی که له ههر ژووریکدا نه فه ریک، کهوا دیاره مامۆستایه و له گه ل پیاویکی لاوتر که شاگردیه تی به سهر لاشه یه ک یا دوانه وه سه رگه رمی کارکردن.

پهروه رده کاران به شازاده کانی میسریان گوتبوو کاتی که چونه ناو ژووره کانه وه شتی که مه لین که بیته مایه ی ناره زایی مامۆستای مۆمیاکار، چونکه نه گه ر نه و نارازی بکه ن، قسه یه ک ده کا که ده بیته هۆی مردنی ئیوه. چونکه زمان و دهره ونی مرۆفی مۆمیاکار ره شه.

مووسا بهر له وهی پیی بجاته ناو خانهی مردووانه وه بیستبووی که یه کیک له فیرعه ونه کانی زنجیره ی پینجهم، پاش مردنی ژنه که ی و گوازتنه وهی لاشه که ی بۆ خانهی مردووان، به ره وه نه وئ ده چی تا ببینی لاشه ی هاوسه ره که ی چۆن مۆمیا ده که ن.^(۲۲)

کاتی که فیرعه ون چوه ناو خانهی مردووانه وه، بینی وا پیاویکی سه روسیما ناقۆلا خه ریکێ مۆمیا کردنی لاشه ی ژنه که یه تی و گوتی: نایا له م خانه یه دا که سیکی سیما جوانتر له تۆی تیدا نییه که لاشه ی هاوسه ری من مۆمیا بکا ؟

(۲۲) له ولاتی میسر له سه ره تایی میژووی نه و ولاته وه تا نه و کاته ی که ئیرانیان له زه مانی هه خامه نشیاندا میسریان داگیرکرد، بیست و چوار زنجیره له سولتانانی شه م ولاته فه رمانه روا بوون و ولاتی میسر، نزیکه ی دووسه د سا، که وته ژیر داگیرکردنی ئیران. پاشایانی ئیرانی، ریزیان له مه زه هب و نه ریتی ژیا نی نه وان گرت و زانایانی ئیرانی له و ماوه یه دا که لکیان له زانستی پزیشکی و هونه ری نه شه رگه ری میسری وه رگرت. (و.ف)

مامۆستای مۆمیاکار وه لامیدایه وه: نه ی پاشا له م خانه یه دا که سیکی نییه له من شاره زاتر بۆ ههر به وه هۆیه مۆمیا کردنی لاشه ی شازانیان به من سپاردوه.

فیرعه ونی میسر، له خانه ی مردووان ده چیته دهره وه ده گه ریتته وه ناو کۆشکی خۆی و ههر که پیی نایه کۆشکه وه، مالتاوی له ژیان کرد و لاشه که یان بۆ خانه ی مردووان گوازه وه تا مۆمیا بکری.

مووسا، پاش چونه ژووره وه سه رنجیدا که مامۆستای مۆمیاکار و شاگرده که ی له چونه ژووره وهی شازاده کاران سه ریان سوپنه ماو به خاتری ریزی نه وان له جیی خۆیان هه ستان تا پاشان سه ریان به زه وییه وه بده ن.

نه و دوو نه فه ره ده یانزانی که نه ته نیا له به رامبه ر شازاده کاران، به لکو له به رامبه ر فیرعه ونیشدا پاریزراویان هه یه بۆیه هه مووان له وان ده ترسین و ده زانن که زمان و دهره ونی مامۆستایانی مۆمیاکار ره شه و نه گه ر له شه قامیکه وه تیپه پرن خه لک له ههر دوو لای نه وانه وه خۆیان لاده دن و کۆلانی که ده دۆزنه وه تا کارگوزارانی خانه ی مردووان له وان تیپه پرن و زووتر له بۆنی بۆگه نیوی نه وان زگاربان ببی و نه وا، له رووی هه له وه، له شیان به له شی نه وان بکه وئ و ببنه مایه ی توهره یی کارگوزارانی خانه ی مردووان. چونکه نه گه ر له یه کیک توهره بن زمانی نه فه رتیان ده که نه وه و که سیکی که بهر نه فه رتی نه وان بکه وئ هه مان رۆژ یان رۆژی دواتر به ره و خانه ی مردووان ده گوازیته وه!

کاتی که شازاده کاران چونه ناو یه که مین ژووره وه، مامۆستای مۆمیاکار، بۆ ساتیک سه ری له سه ر کار هه لگرت و ته ماشایه کی نه وان ی کرد و پاشان به کاری خۆیه وه سه رگه رم بوو و له وه و پاشیش ته نانه ت تاکه جاریکیش سه ری بهرز نه کرده وه تا ببینی نایا شازاده کاران له ژووره که ماون یا رۆیشتون، به لام شاگرده که ی جاروباریک سه ری بهرز ده کرده وه و نیگایه کی به شازاده کاراندا ده گپرا.

مووسا بینی له و ژووره دا، پیاویک و ژنی که له سه ر زه وییه به که رپوچ ریژکراوه که دانراون و مامۆستای مۆمیاکار و شاگرده که ی خه ریکێ دهره یانانی پیکهاته کانی هه ناو و سنگی نه وانن، و هه رچی که له ناو سنگ و سکی نه وان ی دهره هیتنه، ده یچه نه ناو چالیکه وه.

مووسا به خۆی گوت: له دوو یا سه هه زار سا له وه و پی شه وه، که مۆمیا کردنی لاشه بۆته ره سم و نه ریت، پیکهاته کانی ناو هه ناوی مردووان له و چاله داوین، ده بوایه چالی ناوبراو پر ببوایه، به لام روونکردنه وهی پهروه رده کاران نه ویان حالی کرد که نه و چاله له واقیعه دا که نالیکه

و لقیکی روباری نیل لهوئیه تیدهپهپه و پینکهاته کانی هه ناو و سنگ و کهلهسهری مردووان پاش شهوی که دهخرینه ناو شهو چالهوه، بههوی ریژهوی خیرای ناوهکهوه، بهرهو روبار دهره و که متر وارێک دهکهوی بگاته دریا، و تیمساحه کان هه لیان دهلووشن.

مووسا دیدی که مامۆستای مۆمیاکار و شاگردهکهی به شیوهیه که سهرگرمی کارکردن کهوا وینا بکهی شهوی له ژیر دهستی شهوان دایه، لاشه ی ژن و پیاویک نییه که رۆژگارێک زیندوو بوون و گیانیان له بهردابوووه بهریگادا دهرویشتن و قسهیان دهکرد.

مووسا، تهماشای کرد شهو ژنه ی که له ژیر دهستی مامۆستای مۆمیاکار دایه ژنیک ی لاو و جوان بووه بهچاوانی کراوهوه له مامۆستای مۆمیاکارهوه دهرهوانی.

کورهلوه دهیوست لهو ژوره پرواته دهرهوه، بهلام له زمان و نهفهی رهشی مۆمیاکاران دهرهوان، بیری کردهوه که نهگهر پیش شازادهکان له ژوره که بچیته دهرهوه، و شهوان تیبگهن شهو بهو هویه که بیژی هاتوتهوه له ژوره که چۆته دهری، نهفهرتی لیدهکن و لاشه ی شهو هه مان رۆژ یا رۆژی پاشتر بۆ خانه ی مردووان دهگوازنهوه. مووسا شهونده نارامی گرت تا شازادهکان له سهیرکردن تیر بوون یا وهتنگ هاتبوون و لهو ژوره چونه دهرهوه.

پهروهرده کاران، دهیانویست شازادهکان بۆ ژوره کانی دیکه بهن و باقی قوناغه کانی تری مۆمیا کردنی لاشه کان، که له ویدا شریته به دهوری لاشه کاندایه پینچهوه، پیشانی شازادهکان بدن. بهلام مووسا گوتهی نهگهر پهروهرده کاران پیدادهگرن لهسه رهوهی که هه موو قوناغه کانی مۆمیا کردن پیشانی شازادهکان بدن، له نامادهبوونی وی له هه موو ژوره کانی دیکه لهو ببوون شهوا کاریکی باشه و شهو بتوانی له خانه ی مردووان بچیته دهرهوه و بگهریتتهوه بۆ کۆشکی پاشایهتی.

شازادهکانی دیکه ش کاتیکی که شهو قسهیه ی موسایان بیست، شهوانیش گوتهیان که هه ز ناکهن ئیدی له خانه ی مردووان بپننهوه و لهگه ل پهروهرده کاراندا لهو خانه یه هاتنه دهرهوه و گهرانهوه بۆ کۆشکی پاشایهتی.

مووسا، شهو رۆژه نهفهرتیک ی توندی له بهرامبهر مۆمیاکردنی لاشه دا بۆ دروست ببوو، وپرای شهوهش له کۆشکی پاشایهتی میسردا، به پیته نه ریت و دابی میسر گهروه ببوو، به خۆی گوت: شهگهر رۆژیک من بیه فیرعهون شهو نه ریته هه لدهگرم و خه لک له بۆنی نهفهرت هیئی خانه ی مردووان و کارگوزارانی شهوی رزگار دهکه م.

مووسا، کاتیکی شهو قسهیه ی بهخۆی دهگوت دیکه تی لهوه نه دا بوو کهسانیک، که له دهرهو بهری خانه ی مردوواندا دهژین، به جۆریک لهگه ل بۆنی نهگریسی وی راهاتوون، که شهو بۆنه بۆگهنه ههست پیناکهن و بۆنی تاین، وه ک پارێکی له جیهانهاتوری ژیا نی میسریانی لیها توه.

کاتیکی که پیره میردی سهرتاش لهگه ل مووسادا قسه ی دهکرد، کورهلوه که شهو دیمه نانه ی به بهرچاودا دههاتن که له خانه ی مردوواندا دیتبوونی. ته نانه ت بۆنی شهو خانه یه و بۆنی له شی شهو کارگهرانه شی، که له ویدا کاریان دهکرد به بن لوتیدا دههات. کاتیکی سهرتاشی به سالدا چوو بۆ شهوی پشویه ک بدات له قسه کردن راهه ستا کورهلوه لیتی پرسی: نایا شهو جیگایه ت دیوه که تایبه ته به مۆمیا کردنی لاشه ی مردووان؟

سهرتاشی پیر وه لامیدایه وه: نایا ده کری کسه ی که شهو له ته مهنی مندا، شهو جیگایه ی نه دیتبی ؟ چونکه که سیک که که گه شسته ته مهنی من، ژماره یه که له خزمانی خۆی له دهس داوه و پاش مردنی هه ر کامیان، ناچار بووه لاشه که ی بۆ خانه ی مردووان بگوازنهوه تا مۆمیا بکری.

مووسا گوتهی: تۆ که چوویته خانه ی مردووان هه لبه ت ده زانی که لهوی چی له لاشه کان دهکن و ناگاداریت هه یه که بۆنی بۆگهنی خانه ی مردووان شهونده تونده که به هیه چ گولاو و بخوریک ناتوانی له بهین بری.

سهرتاشی به سالدا چوو گوتهی: به لئ شهی شازاده ی لاو ده زانم که له خانه ی مردووان مۆمیا کردن چهنه پله یه کی هه یه و لاشه ی کهسانی که م دهرامهت له ماوه ی پازده رۆژدا مۆمیا دهکن و شهوانهش که ده توانن زیتر یا زیو بدن لاشه یان له ماوه ی سی رۆژدا مۆمیا دهکن و کهسانی تر که ده توانن زیاتر سکه ی زیتر یا زیو بدن ماوه ی چل و پینچ رۆژ له خانه ی مردوواندا به سه ر ده بن و بهرترترین مۆمیا کردن ماوه ی شهست رۆژ درپژه ده کیشی و مردوویه ک که لاشه که ی به پله یه ک مۆمیا بکری هه رگیز نامری و تا رۆژیک که خواکان زیندوو بن شهویش هه ر زیندوو ده بی.

مووسا گوتهی: ناره زوی تۆ چیه و ده تهوی به چ پله یه ک مۆمیا بکری؟ پیره میردی سهرتاش گوتهی: شهی فیرعهون زاده من شهگهر بتوانم لاشه ی خۆم به هه رزان ترین پله ی مۆمیا کردن، مۆمیا بکه م، خۆم به یه کیک له پیاوانی به خته وه ری میسر ده زانم.

له وئانه دا چاک کردنی سه روقزی کورهلوه ته واو بوو و سهرتاشی به سالدا چوو بریک گولاوی به سه ر مووسادا پرژاند و گوتهی: شهی شازاده ی لاو، کاری تۆ ته واو بوو و شهگهر ناره زوو بکه ی ده توانی بری.

موسا گوتی: من تا ئەمڕۆ، نەچوو مەتە دوکانی سەرتاشییەوه و نازا ئام هەقی سەرتاشین چەندە؟

پیرەمیژد گوتی: ئەی شازادە ی لاو هەقی من یەك ئەلقەى مسە (٢٣).

موسا گوتی: من نەفەرەم لە مۆمیاکردنی لاشان دیتەوه، بەلام چونکە ئارەزووی تۆ ئەوهیە کە پاش مردن مۆمیا بکری، من خەرجی مۆمیاکردن دەدەم بە تۆ. پاش ئەم قسەیه، کورەلاو پینج ئەلقەى زیڤی لە گیرفانی هینایە دەری و دایە دەستی پیرەمیژدی سەرتاش.

کاتیك کە پیاوه سەرتاشە کە ئەلقە زیڤەکانی لە موسا وەرگرت، پینج ئەوهی کە رەنگی زیڤەکانی ببینی لە قورسابی ئەوانەوه تیگەیشت کە ئەلقەکان زیڤن و ئەو بەجۆرێك خۆشحال بوو کە بێ ئیختیار گوتی: نایا دەزانی چەندت زیڤ داوه تە من؟

موسا وەلامی دایەوه: دەزائەم و پینج ئەلقەى زیڤە.

سەرتاش گوتی: ئەی فیرەعون زاده، من بەو پینج ئەلقە زیڤە دەتوانم لاشەى خۆم بە شیوهی پلەى دووهم، یا بگرە پلەى سییەم مۆمیا بکەم!

موسا گوتی: هەرچی دەتەوێ ئەوه بکە.

پیاوه سەرتاشە کە بە لە خۆباییوونیکى لە رادەبەرەوه گوتی: ئەگەر لاشەى خۆم بە پلەى سییەم مۆمیا بکەم تا دەهزار سال زیندوو دەمیتەوه.

موسا کە دەبویست پرۆا، کەوتە رێ و پیرەمیژدی سەرتاش گوتی: ئەی فیرەعون زادهی دلۆرا لەو ماوهی دەهزار سالەدا، کە من زیندوو دەمیتەوه، تەواوی پاشەوارەکانی من دوعا گۆی تۆ دەبن و پاش ئەوهی کە تۆ لیڤه رویشتی، تا روژێك کە من لەو دنیاىەدا زیندوو دەمیتەوه، سەری سوژده لەسەر رووی ئەو جێ پێیانەى تۆ دادەنیم و نێو چاوانم دەخەمه سەری زهوى. بەلام کورەلاو ئیدی گوێی بە ئاخوتنی پیرەمیژد نەداو لە دوکانە کە هاتە دەری و پاش چەندین هەنگاو گەیشتە لای خاوەن و لاخێك کە و لاخی بەکری دەدا. لەو زەمانەدا لە شارەکانی میسر، کەسانێك هەبوون کە لە ناو شاردا چوارپێیان بەکری دەدا بە خەلك. کاری ئەوان وەك کاری کەسانێکی ئەمڕۆ وابوو کە لە شارەکاندا نۆتۆمبیلی تاکسی لیدەخورن. موسا، بۆ ئەوهی دووبارە وون نەبیتەوه، بانگی خاوەن و لاخی کرد و سواری و لاخە کەى بوو و پێی گوت کە دەیهوێ بچیتە ئەو کۆشکە کە مالى شازادەکانە.

(٢٣) لە کۆندا پارە نەبوو و لە میسر زیڤ و مس بە شیوهی ئەلقە دروست دەکرا و لە کاتی مامەلەدا دەگۆردرایەوه و بەکار دەهات (و.ف)

لەو شارەدا هەمووان دەیانزانى کە شازادەکانی میسر بۆ کەیف کردن هاتوونەتە ئەو بەندەرەو پاش ئەوه کە موسا سواری و لاخی بوو، خاوەن و لاخی بە پیاوه بە پەناى ویدا کەوتە رێ تا گەیشتە کۆشک و لەوێ موسا لە و لاخی هاتە خوارەوه و چووه کۆشک و لەوێ بیستی کە شازادەکان چوونەتە کەنارى دەریا و هەز دەکەن ژەمی نیوهرۆیان لەوێ بخۆن.

هەزارەها سال بەر لەوهی خەلكى ئەم سەردەمه ((پلاژ)) بەپیننە ئارا، مانای بەشێك لە لیواری دەریا بۆ جینگەى پشودان و کەیفکردن تاییەت بکەن، لەبەندەری ((بۆتۆ)) کە پاشان بوو بەئەسکەندەرییه، ((پلاژ)) هەبوو و خەلك دەچوونە کەنار دەریا و لەوێ لەسەر زهوى دادەنیشتن و دەهەسانەوه و جارێك یاری تۆپی دەستی کە بە دار لیدەدرا، دەکردو سەرگەرم دەبوون و لە ولاتی میسر تۆپی ناوبراویان لە خوری دروست دەکرد و برێك خوریان دەپەستات و کۆمەلەیان دەکرد تا وەك گۆلێهە کى لى دەهات و ئینجا لەسەر رووه کەى بەتەرزێکی جوان و رەنگا و رەنگ دەیان چنی تا ریشالەکانی خورییه کە پەرت و بلاو نەبن و بە شیوهی تۆپ شیوه بگری.

بەشێك لە لیواریه کانی بەندەری بۆتۆ مەیدانی ئالوگۆڤ و مامەلەش بوو و وەك بازاری گەرەى پایتەخت خەلك لەوێ کپین و فرۆشتنیان دەکرد.

کاتیك کە موسا لە لیواری دەریا گەیشتە لای شازادەکان، بینی وا خەریکی خواردنی مراوی و ماسی و نانن. موسا، ئیشتییاىه کى باشی هەبوو، و بۆ نانی نیوهرۆ بەشازادەکانی دیکهوه پەيوهست بوو و بە خواردنی مراوی و ماسی و نانەوه خەریک بوو.

لە ماوهی نان خواردندا بینی لە نزیک شازادەکانی دیکە، ژمارەیه کى لە پیاوانی میسری سەررو (باشووری میسر) کە لەسەر و سیمایانەوه دیاره لە ئەشرفانی میسری سەررون، لەوێن. ئەوان بە نیگایه کى دوژمنانەوه سەیری شازادەکانی میسریان دەکرد و خەلكى باشووری میسر لە هەق بنەماله ی پاشایه تی میسر، مانای بنەماله ی رامسیسی دووهم، خۆش بین نەبوون.

وێرای ئەوه کە ئەوان، هەر جارێك کە سەیری شازادەکانی میسریان دەکرد، لە نیگای ئەواندا شۆینەواری رق یا نەفەرەت دیار بوو، موسا، بە هۆگریهوه لە وانى دەروانى، چونکە دەیانى ((ئاتوون)) خۆای نەبینراو، کە شیوهی نییه لە باشووری میسر هاتۆتە بوون و ئەشرفانی ناوبراو، دانیشتوانی سەرزهەینیکن کە لە سەرەتادا تایینی ناتوون لەوێ سەری هەلداوه.

ئەشرفانی میسری، سەررو شمشیرى ئاسنیان هەبوو، لە ناو دەستیاندا، دەستبەندی ئاسن بەرچاو دەکەوت. شمشیرى ئاسن و دەستبەند لە هەمان میتال، نیشانی دەدا کە ئەوانە کەسێکی بە توانان. چونکە هێمان لەو سەردەمه دا ئاسن لەبەرەمبەر برۆنزا بەمیتالیکی

گرانبه‌ها ده‌ژمیردرا و کهسانی کهم ده‌رامەت، نه‌یاندەتوانی شمشیر و دەستبەندی ناسنین بۆ خۆیان بکړن.

کاتیك که موسا چەند جارێك بەو پیاوانەیدا روانی، دیکەتیدا که ئەوان وەك ئەو دەچن، وێرا بەو جیاوازییە که موسا، لەبەر ئەوەی له نیو کۆشکی پاشایەتیدا دەژیاد زۆر هەتاری پێ نەدەکەوت، سپی بوو و ئەوان ئەسەر. بەلام ئیسقانبەندی سەر و رووی پیاوانی میسری سەرور، له شیوەی موسا دەچوو. له حالیکدا که چاری بەرپەنگی ره‌شی پیاوانی میسری سەروردا وەرگێرا، وەبیری هاتەوه که ئەو قەلەفەتانەي له جینگایه‌کی دیکه بینیوه.

کورەلاو له نیو یادگەي خۆیدا دەگەرا تا بزانی ئەو قەلەفەتە هاوشیوانەي له کوێ دیوه له ناکاو هاتەوه بیری که ئیسقانبەندی سەروروی پیاوانی میسری سەرور، هەرودە کۆیلانی ریشنی سەرزه‌وینی کۆش، که ئەمباری دانەویڵەیان بۆ فیرعمون دروست دەکرد، وایه. وێرای ئەو جیاوازییە که کۆیلانی ناوبراو ریشیان هەیه و پیاوانی سەرور ریش و سیمیلیان دەتاشن.

موسا تیگەیشت که لهو رۆژەدا، سەر و سیمای تۆز و خۆلای و ریشی درێژی ئەوان، رێگر بووه له‌وه‌ی که ئەو پەي به‌ هاوشیوه‌بوونی خۆی له‌گەڵ ئەواندا، ببا.

موسا نه‌یده‌توانی تیگە ئەو له سۆنگای چیه‌وه هاوشیوه‌ی پیاوانی باشووری میسر و هەرودەها غولامانی رۆژگار ره‌شی سەرزه‌وینی کۆشین بووه. بەلام له‌گەڵ ئەوه‌شدا تیگەیشت که له‌نیوان پیاوانی باشووری میسر و غولامانی کۆش (کۆشین) که مالیان له‌ باکووری میسر، په‌یه‌ندییه‌ك هه‌بووه، ئەگەر نا ئەم دوو گروپه‌ هاوشیوه‌ی یه‌کتر نەدەبوون.

هەمو پیاوانی باشووری میسر لوتیان گه‌وره‌ بوو. موسا ده‌یدی که بیقله‌کانی ئەوان هاوشیوه‌ی بیقله‌کانی ئەون. بیقلی غولامانی ریشن، ئەوانیش له‌گەڵ بیقلی ئەودا هاوشیوه‌ن.

پیاوانی باشووری میسر، ئەسپیان له‌گەڵ خۆیاندا هینابوون. ده‌یانویست ئەو ئەسپانە له‌و شاره‌ له‌ که‌ناری ده‌ریا، بفرۆشن. ژماره‌یه‌ك له‌ غولامه‌کانی ئەوان جله‌وی ئەسپه‌کانیان گرتبوون و یه‌کێك له‌و ئەسپانە که رهنگیکی سووری روونی هه‌بوو، تا راده‌یه‌ك به‌لای نارنجیدا ده‌بروانی، سەرەنجی موسای زۆر راکیشا و هاته‌ سەرباری ئەوه‌ ئەو ئەسپه‌ بکړی.

ئەسپی تاین له‌ نه‌ژادی ئەسپی میسری گه‌وره‌تر بوو. کورەلاو بینی که ته‌واوی ئەو خەسلە‌تانەي، که ده‌بی له‌ ئەسپیکي به‌هیز و خۆش ره‌و و پشوو درێژدا هه‌بی، له‌و ئەسپه‌دا هه‌یه، ئەو ئەسپه‌ سووره‌ ناڵه‌، قاچه‌کانی به‌رز و سنگیکي پانی هه‌بوو و یالی درێژ بوون و کاتیك که سەری راده‌ه‌شاند یالە‌کانی راست راده‌ه‌ستان.

شازاده‌کانی میسری کاتیك که دیکه‌تیا‌ندا موسا هۆگری ئەو ئەسپه‌ بووه که‌وتنه‌ پینکه‌نین. چونکه ئەو ئەسپه‌ی که له‌بەر چاری موسا زۆر خۆی نواند، له‌بەر چاری ئەواندا، ئەوه‌نده‌ خۆی نەدەنواند، لەبەر ئەوەی که ئەوان رهنگی ئەسپه‌که‌یان په‌سند نەدەکرد، له‌ تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی ئەو گیانله‌بهره‌ بێ ناگابون. بەلام موسا ئەسپ ناس بوو و ده‌یزانی که ئەو ئەسپه‌، ئەگەرچی له‌ رووی رهنگه‌وه‌ سەرنج راکیش نییه‌ و له‌ وانه‌یه‌ له‌بەر چاری هه‌ندیك که‌س، رهنگیك که به‌لای نارنجیدا بروانی نه‌فرت هین بێ. بەلام له‌ رووی نه‌ژاد و ریک و راستی و توانای ماندوویتی و پشوو درێژییه‌وه‌، ئەسپیکي سەرته‌ۆپ ده‌بی.

ئەوه‌که‌سه‌ی خاوه‌نی ئەسپه‌که‌ بوو کاتیك بینی که موسا هۆگری ئەسپی تاین بووه، لیتی نزیك که‌وته‌وه‌ و به‌ زمانی خه‌لکی میسری خواروو گوتی: من وام وینا نەدەکرد ئەم ئەسپه‌ مایه‌ی سەرنجی یه‌کێك له‌ شازاده‌کان بێ. ئەوه‌ ماوه‌یه‌که‌ ئەم ئەسپه‌ له‌و بازاره‌یه‌ هه‌چ کام له‌ شازاده‌کان، سەرنجی له‌و ئەسپه‌ نەداوه‌ و چۆن بوو تۆ هۆگری کرینی ئەو ئەسپه‌ بووی؟

موسا وه‌لامیدایه‌وه‌: له‌بەر ئەوه‌ی هەر له‌ نیگای یه‌که‌مه‌وه‌ تیگەیشتم که ده‌بی ئەو ئەسپه‌ له‌ نه‌ژادی ئەسپانی دورگه‌ی ((کریت)) بێ.

خاوه‌ن ئەسپ گوتی: ئەي ئافه‌رین بۆ تۆ. ئینجا له‌ موسای پرسی. ئایا ده‌زانی ته‌مه‌نی ئەو ئەسپه‌ چەنده‌؟

موسا گوتی: ده‌می ئەسپه‌که‌ بکه‌وه‌ تا پیت بلیم چەند ساله‌؟
کابرای مامه‌له‌چی ده‌می ئەسپه‌که‌ی کرده‌وه‌، موسا ته‌ماشایه‌کی ددانه‌کانی ولاخه‌که‌ی کردو گوتی: ته‌مه‌نی ئەو ئەسپه‌ له‌ سێ سال تیپه‌رپيوه‌.

کابرای خاوه‌ن مال گوتی: ئافه‌رین بۆ تۆ ئەي فیرعمون زاده‌ی لاو، له‌م مه‌یدانه‌دا که‌سانیک هه‌ن که جیاوازی نیوان ئەسپ و ولاخ ناکه‌ن، به‌لام تۆ له‌بەر ئەوه‌ی ئەسپ ناسی، ته‌مه‌نی ئەسپه‌که‌شت گوت.

موسا له‌ خاوه‌ن ئەسپی پرسی: نرخي ئەسپه‌که‌ت چەنده‌؟
خاوه‌ن ئەسپ له‌وه‌لامدا گوتی: ئەي فیرعمون زاده‌ ئەگەر من پیاویکی خاوه‌ن سامان بوومایه‌، ئەم ئەسپه‌م به‌ خۆرایي دده‌ا به‌ تۆ بۆ ئەوه‌ی که تۆ لیم رازی ببی، به‌لام من پیاویکی بێ سامانم و به‌های هەرچی که ده‌یفرۆشم ده‌بی بۆ خه‌رجی کرینی پیداوایستییه‌کانی خۆم بێ و پیداوایستییه‌کانی من به‌ هۆی ئەوه‌ی که خاوه‌ن مندالیکی زۆر و زه‌وه‌نده‌م، زۆرن.

موسا گوتی: پاش ئەم پیتشه‌کییه‌ نرخي ئەم ئەسپه‌ چەنده‌؟

خاوهن ئەسپەكە دەیزانی موسا خوازیاری ئەو ئەسپە بوو و ناتوانی دلی لی بەربدا گوتی: ئەو فیرعهون زاده نرخی ئەم ئەسپە دە ئەلقەیه.

موسا پرسى: دە ئەلقەى چى؟

خاوهن ئەسپ گوتى: دە ئەلقەى زىر.

موسا له نرخی ههوهنتهگۆی خاوهن ئەسپ ههپهسانى نیشاندا و گوتى: من وام وینا نهده کرد نرخی ئەو ئەسپە شهوهنده بهرزىن، بهلام لهگهڵ تۆدا درێژهى نادهمى و ئەو زىرەى داوات کرد ددهدمى پاش ئەو قسهيه، موسا ده ئەلقەى له گيرفانى هینایه دهري و له بهر شهوى كه ديقهتى دابوو ئەم پياوه نرخی ئەسپهكهى زۆر له وه زياتر ديارى كرد كه دهى هینا، به نهفرتشهوه ئەلقه زىرهكانى بۆ ئەو پياوه دانا، پاشان جلهوى ئەسپهكهى گرت و كهوتهپرئى بۆ شهوى له لیواری دهريا، دوور بکهوتتتهوه.

لهو دهمهءدا، ژمارهيهك له گهورهكانى ميسرى سهروهه كه له لیواری دهريا بوون بهرهو موسا رۆيشتن. كاتيك گهيشتنه لای ئەو راوهستان و قسهو باسيان دهسپيكرده. يهكيتك لهوان گوتى: ئەو شازاده، كاتيك كه تۆ دتهويست ئەو ئەسپه بکرى ئيمه بينيمان شازادهكانى ديكه، ههلبژاندنهكهى تۆ پهسند ناکهن و پيڤدهکهن. ئیستا كه ئيمه له نزيكهوه ئەم ئەسپه دهبينين و سهرنج ددهبين كه ههلبژاردنهكەت له جیى خۆى دایه و ئەم ئەسپه، له باشترین ئەو ئەسپانهيه كه تا ئەمڕۆ دیتومانه.

یهكيتكى ديكه گوتى: ئيمه لیره لاویكى وهكو تۆمان نهديوه و تۆ له ناو ههموو شازادهكانى ميسر و لاوانى ميسرى خواروودا بچ هاوتای.

موسا پرسى: له چ روويهكهوه من بچ هاوتام؟

ئەو پياوه گوتى: تۆ له رووی قهلافته و قیافه و جوانى، بچ هاوتای و ههر كهسيك تۆ دهبينى بير دهكاتهوه كه تۆ له خهلكى ميسرى خواروو بى و كورى فیرعهون ((رامسيسى دووه)) بى.

موسا هيجى نهگوت و يهكيتكى ديكه له گهورهكانى ميسر گوتى: ئەو شازادهى لیهاوتوو و جوان، دايت كیبه؟

موسا گوتى: داىكى من شازادهخاتم، ئەغخاس نامونه.

گهورهكانى ميسرى سهروو، نىگاگهلیكى هيمادارى بهسهر سورمانهوهپیان له يهكترى كرد و يهكيتك لهوان گوتى: داىكى ئەم شازادهبهش ههر خهلكى ميسرى خواروو.

موسا گوتى: حهتەن ئیوه واتان وینا ده کرد داىكى من خهلكى ولاتيتكى تره.

یهكيتك له گهورهكانى ميسرى سهروو گوتى: نا، ئيمه وامان وینا ده کرد كه دايتك خهلكى

ميسرى سهروو بچ و تۆ بالاو سنگ و شان و جوانيت له داىكتشهوه بۆ مايتتهوه.

پياویكى ديكه گوتى: ئەو شازادهى جوان، من نام ((موسا ناموون))ه و ئایا دهكرئ

تۆش ناوى خۆتمان پى بلینى؟

كورهلاو گوتى: ناوى من "موسا" يه.

ئەم پياوه گوتى: موسا مانای "مندالی پیدراو" ه بهلام له لایهن كام له خواكانهوه؟

موسا گوتى: ناوى من ههر شهوهيه كه گویت لیبوو.

پياوهكه گوتى: ئاخو، ئەمه ناویكى ناتهواوه مانای نیوهى ناویك پیکدههینى و پاش

موسا، دهبی ناوى يهكيتك له خواكانيش بهیترئ، تا بزانی ئەم مندالیه كه دراوه له لایهن كام

له خواكانهوه دراوه.

موسا، كه له لاپرسهنى ئەو پياوه نارپهحت ببوو گوتى: ناوى من ((موسا)) يه، جا تۆ

ئەم ناوه به ناویكى تهواو دهزانی یاخود به نیوهى ناویك، و له وهش زياتر ناماده نيم لهگهڵ تۆ

و هاوئيشتمانەكانت له مبارهيهوه قسه بکهم.

پياوهكه گوتى: ئەو لاوی لیوهشاوه، من وا ههست دهكهم كه تۆ تووره بووى و وات وینا

کرد كه پرسيارهكانى ئيمه له رووی نیاز خراپيهوه بوو و مهبهستمان بچ ئەدهبی بووی؟ له

حالیكدا كه ئيمه له رووی ریز و خوشهويستيهوه ئەو پرسيارانهمان کرد و دهمانويست لاویكى

جوانى وهك تۆ كه له رووی بالاو قهلافتهوه له ناو ههموو دانیشتوانى ميسرى خواروودا

سهرتۆپه بناسين. پاش ئەم قسهيه ئەو پياوه و ههموو گهورهكانى ميسرى سهروو داواى

مۆلەتيان له موسا کرد كه برۆن و ئەوان به ریزهوه كهوتنه رى و دووركهوتنهوه.

موسا پاش رۆيشتنى ئەوان، له حالیكدا كه جلهوى ئەسپى خۆى گرتبوو، وهري كهوت و

بهجیبهكدا تپپهري كه شازادهكانى ميسر لهوى بوون. ئەوان كاتيك كه موساىيان بهو ئەسپه

رهنگ نارنجيهوه دى، دهستیان بهگالته پیکردن کردو ههر يهكيتك لهوان چهند قسهيهكى كه به

گومانی خۆى مزرو پیکهين هینهر بوو، گوت.

یهكيتك گوتى: خواكان دهزانن كام مرۆقه بۆ كام ئەسپه دههیننه بوون و كورپيكي بالاو بهرزى

وهك موساىيان بۆ ئەم ئەسپه بهرزه هیناوهته بوون.

یه کیکی تر گوتی: نه گهر مووسا بهو نه سپه وه به شه قامه کانی پایته خندا بر وا خه لگ له بهر پیکه نین ده بورینه وه.

سییه مین گوتی: نهی مووسا، مه گهر نه سپ له دنیا دا برا بوو که تز یه که نه سپی ره نگ زهر د بگری؟

نهوی دیکه گوتی: که سینک ناوی ((مووسا)) بی، نابی چاوه روانی کاری ناسایی لی بگری، هه موو شتیکی مووسا وه که ناوه که ی سهیره.

کورهلوا راهه ستا و روو به شازاده لاهه کان گوتی: بوچی نه وهنده قسه ی پروپوچ ده که نه؟ من ناره زووم نه ده کرد له گهل ئیوه دا بیمه ئیره، چونکه ده مزانی له قسه ناپه سنده کانی ئیوه ناره حهت ده م. من له سه راسپارده ی دایکم هاتم بو ئیره. ((رامسیس ستی))، که گوتمان له رابردودا شه قازله یه کی له مووسا دابوو و کوری رامسیسی دووم و به روالهت برای مووسا بوو، ههنگاوئیک هاته پیتشه وه و گوتی: نهی پیای بی ناو، نه گهر ده تهوئ به زیندوویی بمینی به خوت و نهو نه سپه ناشیرینه وه ریگای خوت بگره پیش و برؤ نه گهر نا ئیمه خوئنت ده ریژین.

مووسا، به سه رسورمانه وه لهو کورهلوا وه هه موو شازاده کانی دیکه ی روانی و سه رسورمانی وی له رپا سه رچاوه ی گرتبوو که نه ییده توانی حالی بیی دوزمنایه تی نه وان له گهل ویدا له سؤنگایی چییه وه یه؟ مووسا هه رگیز دوزمنایه تی له گهل نه واندا نه کردبوو و نه گهر دوزمنایه تی نه وان بگردایه، نهوا دوزمنایه تی نه وان، له روانینی نه ودا ناسایی و مه نتیقی ده هاته بهرچاو.

رامسیس ستی هاواری کرد: بوچی راهه ستاوی و بو نا روئی؟

مووسا که وته ری، به لام نه که له ترسان، به لکو لهو رووه وه که ده یزانی نه گهر رقی نهو بگریته وه له وانه یه چند کهس له شازاده کان بکوژی و بو نه وه ی غه زه ب و رقی نه یه ته جوش که وته ری و هه روا بیری ده کرده وه هؤکاری دوزمنایه تی شازاده کان له گهل ویدا چییه.

هیمان مووسا نه وهنده تاقیکردنه وه ی نه بوو که تیبگا هؤکاری دوزمنایه تی شازاده کان بهرامبه ر نهو ئیره ییه و له بهر نه وه ی نهو، له خوین به بالآتر ده بینن، ناتوانن بوونی نهو ته حه مول بکه ن.

نه گهر مووسا، تاقیکردنه وه ی زیاتری هه بوایه، سه ری سورنه ده ما، به لکو له ویژدانی خویدا، ههستی به ره زامه ندی و خو شحالیش ده کرد. چونکه تیده گه یشت که هیچ ستایش و په سن و قه درناسینیک له وه بالآتر نییه که که سینک بکه ویتته بهر ئیره یی پیژدنی که سانی

دیکه وه. که سینک که ئیره یی به که سینکی دیکه ده با، یا دوزمنایه تییه کی که هؤکارگه لیکی مندالانه ی هه یه ناشکرا ده کا، له ناخی دلوه نه وه ده سه لمینی که ئیره یی پیژراو، بالآتر و لیها توتوره.

مووسا نه گهر زور تاقیکردنه وه ی هه بوایه، تیده گه یشت که راستگوتترین قه درناسی تیره یه شه ر، بو که سانی دیکه، ئیره یی بردن به وانه و کاتییک که ئیمه ئیره یی به که سینکی دیکه ده به یین، له ویژدانی خو ماندا دانی پییدا ده نیین که نهو له ئیمه بالآتره.

مووسا دوور که وته وه و زانی ئیدی ناتوانی له به نده ری بو تو بمینیته وه، چونکه نه گهر له به نده ری بو تو گیر ببوایه، ناچار ده بوو که بو کوشکیک بگره ریته وه که مالی شازاده کان بوو و له وی به جوریکی حه قی، له نیوان نهو و شازاده کاندا نالیکی سه ری هه لده داو له بهر نه وه ی که مووسا له یه که یه که ی شازاده کان به هیتر بوو، له وانه بوو چند کهس له وان بکوژی، بو یه بریاریدا به ته نیایی له به نده ری بو تو وه بو پایته خت بگره ریته وه.

له بهر نه وه ی نه سپی مووسا، زینی نه بوو، کورهلوا زینیکی بو نه سپه که ی کپی و پاشان کونده یه ک ناوی کپی و ئینجا به نه لقه ی زینه که یه وه هه لواسی. له گوندیک چند دانه یه ک نانی کپی تا بو ریگا خو راکی نه ویی و به ته نیایی ری پایته ختی گرتی پیش و له ریگایه کی وشکه وه خوی گه یانده نه وی. له بهرامبه ر کوشکی پاشایه تی، له نه سپ پیاده بوو به خزمه تکارانی گوت نه سپه که به رنه ته ویله و بیخه نه ژیر چاودیرییه وه.

مووسا، به هوی نهو رووداوه ی که له به نده ری بو تو، له نیوان نهو و شازاده کاندا روویدا بوو پاش گه رانه وه له وه نده ره وه، ئیدی له کوشکی پاشایه تی تیکه لاوی شازاده کانی میسر نه ده بوو. گهرچی جارووبار که یه کییک له وان له ناو باخی به رینی نهو کوشکه دا ددی، سلای ده کرد و وه لامیشی ده بیست. به لام له گه رانی شازاده کاندا به شداری نه ده کرد و له گهل نه واندا نانی نه ده خوارد و به شیک له کاته کانی خوی، له گهل ناموون تپ سه روکی کاهینانی کوشکی پاشایه تی یا له گهل نف سه روکی ته لارسازاندا به سه ر ده برد.

هه ر کاتییک که مووسا له گهل ناموون تپدا قسه ی ده کرد، قسه و باسیان له باره ی ناتوون خوای نه بینراوه بوو که خو، به رواله تی نهو ده ژمیژدرار. مووسا جاریکیش له گهل نفی ته لارساز، له باره ی ناتوون خوای نه بینراوه قسه ی کرد.

گوتمان نفی ته لارساز، جارى يه كه كم كه له ناو كه شتيدا ناوى ئاتوونى له مووسا گوى لى بوو وه حشمت دايگرت و سهيرى دهوروبه رى خوى كرد نهوا ته لارسازه كانى ديكه نهم ناويهان گوى لى بوو. به لام پاش نهم كه مووسا له كوڅكى پاشايه تيدا، چندين جار ديدنهى نهمى كرد و ئاخواتنى له بارهى ئاتوونه وه هينابووه پيشه وه، ديقه تيدا كه نفى ته لارساز، نه فرتهى له ئاتوون خواى نه بينراو نييه، و به پيچه وان هوه، هه نديك كات ههز ده كا قسه كردن له بارهى ئاتوونه وه بيته پيشه وه.

رۆژيک كه مووسا له گه له نفى ته لارساز، له بارهى ئاتوونه وه قسهى ده كرد و ده يگوت كه رواله تى نهم خواى نه بينراوه بى شيوهيه خۆر بوو، نهم له كورهلوى پرسى: ئايا ده زانى كه خۆر له كاتى شهودا چى لى دى؟

مووسا، نهمى كه به مندالى له پهروه ده كارى خۆى له بارهى نهم بابته وه گوى لى بوو هاته سه ر زمانى و گوتى: ئيلاهه يه كه هيه پيى ده گوترى ((نوت)) كه سه رى له سوپگه رۆژئاوا و سكى له ناسوى رۆژه لاته. هه موو شه ويك، كاتى رۆژئاوا بوون، ئيلاهه ي ناوبراو، ده مى خۆى له سوپگه رۆژئاوا ده كاته وه و خۆر قوت ددها و به يانى رۆژى دواتر، خۆر له سكى ديته وه ده رى. له بهر نهم هه ر رۆژيک كاتى رۆژئاوا بوون، خۆر قوت دده رى و ده مرى و رۆژى دواتر بۆ ده ركه وتن، له سكى ((نوت)) له داىك ده بيته وه.

نفى ته لارساز له كورهلوى پرسى: ئايا تۆ باوه ر به م نهم فسانه يه ده كه ي؟

مووسا گوتى: به لى، چونكه كاتيك كه مندال بووم پهروه ده كارم نهم بابته ي به من گوت، له وهش بترازى، چاوه كانى من له كاتى خۆرئاوا بووندا خۆر ده بينى و ديقه ت ددها كه نابوت ده بى و هه مان نهم چاوانه رۆژى پاشتر خۆر له كاتيكدا ديته وه بوون، ده بينه وه.

نف گوتى: تۆ نهم پۆ نابى نهم فسانه ي ئيلاهه نوت و قوت دانى خۆر، له كاتى خۆرئاوا بووندا باوه ر بكه ي. خۆر له كاتى ناوا بووندا قوت نادرى و له كاتى هه لاتنيدا له سكى ئيلاهه نوت نايه ته ده رى. به لكو له كاتى رۆژئاوا بووندا خۆر ده كه ويته پاش سوپگه و هه ر بويه ش ئيمه نهم و نهم نابيين.

مووسا گوتى: نهمى نف، من تيناگه م تۆ ده لىنى چى؟

نف گوتى: ئايا له كه نارى ده رىا، دووركه وتن هوه ي كه شتيت ديوه؟

مووسا گوتى: چهنده ها جار نهم ديوه.

نف گوتى: ئايا ديقه ت داوه كاتيك كه كه شتى له كه نار دوورده كه ويته وه، پاش نهمى كه مه ودايه كه تهى ده كا، هه وه لى جار به شى خواره وه ي به ده نه كه ي له بهر چا و ن ده بى و پاشان، به شى سه ره وه ي كه شتى له بهر چا و ن ده بى، به لام ريكه كان^(٢٤) و چارۆگه كان هه روا به دياره وه ن.

كورهلوى گوتى: نازانم مه به ستت چييه؟

سه رۆكى ته لارسازانى پاشاى ميسر وه لاميدا يه وه: من له و قسه يه، دوو مه به ستم هه يه مه به ستى يه كه م نهمويه كه نهم به قسه ي تۆ، نوت نهم ئيلاهه يه ي كه هه موو شه ويك خۆر قوت ددها و له ناو سكى خۆيدا هه ليده گرى و هه موو به يانان نهم ده زىته وه، سه رى له سوپگه رۆژئاوا بى و دوو قاچى له ناسوى رۆژه لاته، نهم ده بى هه زاران نوت هه بى.

مووسا پرسى: بۆچى ده بى هه زاران نوت هه بى؟

نف گوتى: له بهر نهمى هه زاران ناسۆ هه يه.

مووسا گوتى: چۆن؟

نف گوتى: تۆ بۆ ده ره وه ي ولا تى ميسر سه فه رت نه كردوه، به لام له گه له نهم شه دا له ناو ميسر، سه فه رت كردوه و من ده زانم كه له و ماوه يه دا سه فه رت بۆ بۆتۆ كردوه، ئايا نهم ناسۆيه ي كه له پايته خت ديتوته هه مان نهم ناسۆيه يه كه له بۆتۆ ديتت؟ مووسا گوتى: نا نهمى نف.

نف گوتى: تۆ ليره، ته نانه ت پاش نهمى كه بۆ سه ر تاوه رى روانينگه ي كوڅكى پاشايه تى سه ر ده كه وييه سه ره وه، نهم ناسۆيه ي كه له ده وره رى خۆت ده بينى، دوو يا لانى كه م سى فرسه خ مه ودا له تۆ دووره، له حاليكدا كه ليره وه تا به نده رى بۆتۆ بيس ت قوناع رييه و ناسۆى به نده رى بۆتۆ تانيره لانى كه م بيس ت قوناع رى ماوه ي هه يه. مووسا نهم مه سه له يه ي سه ماندا. سه رۆكى ته لارسازانى كوڅكى پاشايه تى له دريژه ي قسه كانيدا گوتى: من چوممه ته ولا تانى ده ره وه سه فه رم بۆ ولا تى هاتى و هه ره ها ولا تى كه نعان و ولا تى ميتانى كردوه و هه ر چهنده كه ده چوممه پيش، ده مدى كه ناسۆ

(٢٤) ريك: نهم نهم نهم گه ره يه ي كه له ناوه راستى كه شتيدا يه، چارۆگه كان و گوريسه كانى پيوه ستراوه و هاوسه نگى كه شتياهه راده گرى. (وه رگيرى).

له من دوور دهكه و پیتته و هه رگیز نه متوانی بگه مه جینگایه كه كه له وئ دهستم به ناسۆ بگا. به و پیتته، یهك ناسۆ و دوو ناسۆ و ده ناسۆ و سه د ناسۆ له ئارادانییه، بهلكو هه ژماری ناسۆكان به رادهی هه ژماری مرۆقه كانه.

مووسا پرسى: چۆن هه ژماری ناسۆكان به رادهی هه ژماری مرۆقه كانه؟

نف گوتى: هه ر كه سێك له هه ر نوخته یه كه جیهان كه راوه ستاوه، له ده و روبه رى خۆى ناسۆیهك ده بینى كه له رووى شوینه وه، له گه ل ناسۆیهكی تر دا كه یه كێكی ديكه له ده و روبه رى خۆیدا ده بینى، دوورى هه یه. هه لپه ت ته گه ر دوو كه س یا ده كه س یا سه د كه س، له یهك نوخته دا رابوو سه تن، یهك ناسۆ ده بینن، به لām ته گه ر شوینی راوه ستانى ته وان دوورى له یهك هه بی، ناسۆى هه ر كامیان له گه ل ناسۆى ته وى ديكه دا ماوه ی ده بی. هه ر به هه مان به لگه له جیاتى یهك نووت، ده بی هه زاره ها نووت هه بی كه بتوانی له هه موو ناسۆكاندا ئاماده یی هه بی و له كاتى رۆژئاوا بووندا خۆر قووت بدا.

به و پیتته، گومان نییه كه پرسى ئیلا هه نووت، كه هه ر ده مه و ئیوارانىك خۆر قووت ده دا و هه ر به ره به یانانىك دووباره خۆر ده دا ته وه، جگه له ته فسانه شتیكى تر نییه. مه سه له ی دووه م كه ده موست بیلیم په یوه سه ته به نزیك بوونه وه ی كه شتی له ده ریا وه بو لیوار و دوور كه و تنه وه ی كه شتی له لیوار بو ده ریا به.

نف، كه دركى كرد مووسا به ديقه ت و سه رنجیكى زۆره وه گوئ له قسه كانی ته و راده گری، گوتى: تۆ ده زانى كه شتی، كاتێك له لیوار دوور ده كه و پیتته وه، پله به پله به شى خواره وه ی له بهر چا و ون ده بی تا وا ی لى دى چارۆگه كانی سه ره وه و به شى سه ره وه ی ريكه كان له بهر چا و ون ده بی. كاتێكیش كه كه شتی له ده ریا وه بو لیوار نزیك ده بی ته وه، ئیمه هه وه ل جار سه رى ريكه كانی ده بینن و پاشان چارۆگه كانی سه ره وه ی كه شتی ده بینن و ئینجا چاومان به چارۆگه كانی خواره وه ی ده كه وئ و سه ره نجام كه له شى كه شتییه كه ده بینن و ئیمه به یه كجار هه مووی نابینن؟

مووسا بیرىكى كرده وه و گوتى: ئایا جیهان ته خت نییه؟

نف گوتى: ئافه رم بو هۆشى تۆ، و جیهان هه ر به و شیوه كه تینگه یشتی ته ختانی نییه، بهلكو خپه.

مووسا گوتى: ته ی نف، ئایا ده ته وئ بلیی ته م دنیا به كه ئیمه تپیدا ده ژین و له خاك و ئاو پێكهاتوه شیوه كه ی خپه؟

نف گوتى: به لى!

مووسا پرسى: له كه یه وه ته م با وه ره په ییدا بو وه كه جیهان خپه؟

نف وه لām میدا یه وه: ته م با وه ره له زه مانى كۆنه وه هه بو وه. ته نانه ت كاتێك كه خه ريكی بنیاتنانى هه ره مه كان بوون ده یانزانى ته و جیهانه ی ئیمه كه تپیدا ده ژین خپه، به لām زانایان بوون كه ته م واقیعه ته بیان ده زانى نهك كاهینانى میسرى.

مووسا گوتى: من ناتوانم ته م با وه ره قبو ل بكه م، چونكه ته گه ر ته م زه و ییه خپه، ده ریاكان و رووباره كان ده رژی نه خواره وه و مرۆقه كانی ش به ره ده بنه وه.

نف گوتى: ئایا وا رێك كه و ته وه كه جوولانه وه ی میروویهك به سه ر شوتى یه كه وه بیینی؟

مووسا گوتى: ته گه ر نه شم دبیب وینا كردنى به لām وه گرفت نییه.

نف گوتى: میرووله یهك، به سه ر شوتیبه كى گه ره وه ده جو لیتته وه، به لām ناكه و پیتته خواره وه و ئیمه له به رامبه ر ته م جیهانه دا هه زاره ها هه زار جار له و میرووله یه له به رامبه ر شوتیبه كه بچو كترین و هه ر بۆیه ناكه وینه خوارى.

مووسا گوتى: گریمان ته مه یان وابى، ته قل قبو لى ناكا كه ئاوى ده ریاكان و رووباره كان نه رژی ن.

نف گوتى: ئاوى ده ریاكان و رووباره كان به ته ئسرى هه ناسه ی ئاتوونه وه نارژی ن.

مووسا گوتى: هه ناسه ی ئاتوون چۆن به ره به ستى ته وه ده كا كه ئاوى ده ریاكان و رووباره كان نه رژی ن.

نف گوتى: بزانه ته و جیهانه ی ئیمه، ئاتوون، كه خۆرى سیمای ته و، هینا ویه ته بوون و هه رچی تۆ له م جیهانه دا ده بینى له لایه ن خۆره وه جیهانه ی ئیمه ی دروست كردو وه و ئیمه ش هه ر به هۆى خۆره وه ها تووینه بوون و ته وه خۆره كه جیهانه ی ئیمه ی خپه كردو وه تا بتوانی به رده وام به ده وری جیهانه ی ئیمه دا بسورپیتته وه و هه میشه چا و دپرى ته م جیهانه بى.

مووسا پرسى: بو خۆر به ده وری دنیا ی ئیمه دا ده سورپیتته وه؟

نف گوتى: به لى، خۆر، له و رۆزه وه كه ته م جیهانه ها تۆ ته بوون، بى ته وه ی ساتیك رابوو سه تنى، به ده وری دنیا ی ئیمه دا ده سورپیتته وه تا ئاكا دارى ته م جیهانه بى و ته وه كه

به هه ناسه‌ی خۆی که هه‌لی ده‌مژئ، روبراره‌کان و ده‌ریاکانی راگرتووه و ناهیللی ئاوی روبراره‌کان و ده‌ریاکان برژئ.

مووسا گوتی: ئەگەر خۆر به دەوری ئەم جیهانه‌دا دەسورپیتەوه، بۆچی شەو دادئ و رووناکی نامینئ؟

نف گوتی: لەبەرئەوه‌ی که ئەم جیهانه‌ی ئیمه‌ خڕه، خۆر، که به دەوری ئیمه‌دا دەسورپیتەوه کاتیك ده‌که‌وێتته‌ پشستی ئەم جیهانه‌و له ئەنجام دا لای ئیمه، ده‌بیته‌ شەو و به‌ هۆی ئەم سورانه‌وه‌یه‌یه که به‌ره‌به‌یانیان خۆر له ئاسۆی رۆژه‌ه‌لاته‌وه‌ دیتته‌ ده‌ر و هه‌موو ده‌مه‌ ئیوارانیکیش له سوینگه‌ی رۆژئاواوه‌ له چاوی ده‌بئ^(٢٥)

مووسا پرسى: ئایا ده‌کرئ تیبگه‌ین که چۆن جیهانی ئیمه‌ خڕه؟

نف گوتی: له هه‌ر جیهه‌کی ئەم دنیا‌یه‌وه که به‌ره‌و رۆژه‌ه‌لات یا رۆژئاوا برژئ، به‌وه‌سه‌رجه‌ی که درێژه به‌ رۆیشتنی خۆت بده‌ی، ناکام ده‌گه‌یه‌وه‌ نوخته‌ی سه‌ره‌تایی خۆت. ئەم بابته‌ رارایی هه‌لناگرئ. ئەگەر ئەم جیهانه‌ خڕ نه‌بووایه، ده‌ره‌تانی ئەوه نه‌ده‌بوو که بتوانی بگه‌یه‌وه‌ هه‌مان جئ که لێیه‌وه‌ ده‌ستت پینکردووه.

مووسا گوتی: که وابوو تۆ ده‌لێی هه‌موو شتیکی ئەم جیهانه‌ خۆر هیناویه‌ته‌ بوون.

نف گوتی: له‌ مباره‌یه‌وه‌ دوو‌دلییه‌که‌م نییه‌ و ده‌زانم که هه‌رچی له‌م جیهانه‌دا هه‌یه‌ دروست کراوی خۆره‌ و خۆی واقعی ئاتوونه، که خۆر، روانه‌ت و ئامرازی کاری ئەوه‌و جگه‌ له‌ ئاتوون هه‌یج خۆیه‌کی تر نابئ پبه‌رستئ و هه‌ر خۆیه‌که، که تۆ له‌ ولاتی میسر ده‌یبینی، ساخته‌یه‌ و ته‌نیا ئاتوون خۆی راستگۆیه، ئەوه‌ که ئەم جیهانه‌ی هیناوه‌ته‌ بوون و رۆژ و شەو بئ پسانه‌وه، به‌ دەوری ئیمه‌دا ده‌سورپیتەوه‌ و چاودێری ئیمه‌ ده‌کا و به‌ هه‌ناسه‌ی خۆی که ده‌یخواته‌وه‌ ناهیللی ئاوی ده‌ریاکان و روبراره‌کان برژئ. ئەگەر ئاتوون چاودێری له‌م جیهانه‌ نه‌کا، باران نابارئ و روبراری نیل، هه‌لناستی و ئیمه‌ ناتوانین له‌ هه‌ر دوو لیواری روبراری نیل، کشتوکال بکه‌ین و به‌ره‌مه‌ی فراوان

(٢٥) خه‌لکی کلدۆ و بابلش له‌ کوندا وه‌کو میسرپه‌یه‌کان ده‌یانزانی که زه‌وی خڕه‌ و باوه‌ریان وابوو که خۆر به‌ دەوری زه‌ویدا ده‌سورپیتەوه، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا وه‌ک میسرپه‌یه‌کان، حساب راگرتنی گه‌ردوونی ئەوان راست بووه، چونکه‌ خه‌لک چ باوه‌ریان وابئ که خۆر به‌ دەوری زه‌ویدا ده‌سورپیتەوه‌ چ زه‌وی به‌ دەوری خۆدا بسورپیتەوه، حسابه‌کانی مانگ و ساڵ و خۆرگه‌ران و مانگه‌گه‌ران جیاوازی ناکا، به‌ هه‌مان به‌لگه‌ حسابه‌کانی گه‌ردوونی زانایانی کلدان و بابل و میسر، ئەم‌م‌رۆش جیگای متمانیه‌. (ز.م)

هه‌ل‌بگرین. هه‌رچی له‌م دنیا‌یه‌دا هه‌یه، له‌ گیانله‌به‌ر و بئ گیان، دروستکراوی خۆره‌و هه‌ر بۆیه، ئیمه‌ وه‌ک منداڵی خۆر واین و ئەو وه‌ک منداڵی خۆی چاودێری ئیمه‌ ده‌کا.

مووسا گوتی: ئەی نف، به‌و قه‌راره‌ بئ، تۆ ئاتوون پهرستی و باوه‌رت به‌ خۆیانی میسرپه‌یه‌؟

نف وه‌لامیدایه‌وه: هه‌موو خۆیانی میسرپه‌یه‌ی خه‌یالی و زاده‌ی خورافه‌کاری کاهینه‌کان یا ته‌ماعکاری ئه‌وانن. هه‌ر کاهینیک، بۆ ئەوه‌ی بتوانی که‌لک له‌ خه‌لکی وه‌ربگرئ، خۆیه‌که که بوونی نییه‌ به‌سه‌ر خه‌لکیدا سه‌پاندووه‌ و شیوه‌یه‌که له‌ شیوه‌ی گیانله‌به‌ران یان یه‌کیک له‌ مرقه‌کانیان بۆ دیاریکردووه. به‌لام خۆی واقعی، که هه‌موو شتیکی دروست کردووه، ئاتوونه که به‌ هۆی خۆره‌وه‌ جیهانی ئیمه‌ی دروست کردووه و ئیمه‌ش هه‌ر به‌هۆی خۆره‌وه‌ هاتوینه‌ بوون^(٢٦).

مووسا گوتی: ئایا که‌سانی تریش ده‌زانن که تۆ ئاتوونپه‌رستی؟

نف گوتی: نا، ته‌نیا که‌سیک که ده‌زانئ من ئاتوونپه‌رستم، تۆی!

مووسا پرسى: ئایا ئاموون تپ سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تی ئاگاداره که تۆ ئاتوونپه‌رستی؟

نف گوتی: نا، ئەویش له‌م مه‌سه‌له‌یه‌ ئاگادارنییه‌.

مووسا پرسباری کرد: نف، ئەم نه‌یینییه‌ که تۆ له‌ هه‌مووانت شارده‌بووه، چۆن له‌ لای من درکاندت؟

نف وه‌لامیدایه‌وه: له‌به‌ر ئەوه‌ی من وا هه‌ستم کرد که ده‌توانم متمانه‌ به‌ تۆ بکه‌م و تۆ نه‌یینی من له‌ لای که‌سانی دیکه‌ نادریکینی. ئەگەر ئەم رازه‌ له‌ لایه‌ن تۆوه‌ بلاو بپیتته‌وه، فیرعه‌ون من ده‌کوژئ!

مووسا گوتی: فیرعه‌ون پپووستی به‌ زانستی تۆ هه‌یه. تۆ ته‌لاری گه‌وره‌ی به‌ردین و ته‌مباری دانه‌ویله‌ بۆ ئەو دروست ده‌که‌ی و ئەگەر ئەو تۆ بکوژئ، چ که‌سیک، ته‌لاری گه‌وره، بۆ ئەو دروست ده‌کا؟

نف گوتی: فیرعه‌ون به‌ جۆریک نه‌فره‌تی له‌ به‌رامبه‌ر ئاتوون هه‌یه، که ئەگەر بزانی منداڵه‌کانی خۆشی په‌یره‌وی له‌ ئاتوون ده‌که‌ن، هه‌موو منداڵه‌کانی خۆی ده‌کوژئ تا به‌

(٢٦) ئەم‌م‌رۆش زانایانیکی پپیانوايه‌ زه‌وی له‌ خۆر جیاپه‌ته‌وه، هه‌موو شتیکی زه‌وی، له‌ گیاندار و بئ گیان، له‌ خۆره‌وه‌ ده‌زانن. (ز.م)

من رادهگا که من تهلارسازی شوم. تو گوتت تهگه فرعهون من بکوژئ، کهسی دیکه نییه تهلاری بهردین بو تهو دروست بکا. بهلام تهلارسانی دیکه همن و تهوان نهخشه بو پاشای میسر دهکیشن و تهلاری بهردین دروست دهکن و به همر حال فرعهون له باره تهلارسازوه ههگیز ناکهویته تهنگه تاوییهوه.

موسا گوتی: تهی نف، تو دهلیتی که خور روالتهی ناتوونهو خودی تهو نییه، پیتم بلئی شیوهی ناتوون چونه؟

نف وهلامیدایهوه: تهو شیوهی نییه تا کهسیک تهو بیینی. تهنانهت بیینی روالتهت و نامرزی کاری تهو، که خوره، زور زهجهتهو تهگه تو سهیریکی خور بکهی که بتهوی به باشی بیینی، چاوهکانت پر له فرمیسک دهبن و ههراگ سوربی لهسهه تهوه خور به چاکی بیینی، چاوهکانت کویر دهبن.

نف لهدریژهی قسهکانیدا زیاتر گوتی: نیمه ناتوون تهنیا به هوی خوره دهناسین و خودی تهو نابین و ههراگیزیش چاومان پیی ناکهوی. باورهکه هیچ کام له خواکانی میسر، شیوهیهکیان به شکومهندی و جوانی خور نییه.

موسا گوتی: تهمه دهسهلمیتم که شیوهی خور زور درهوشاوهو به شکو و جوانه. نف گوتی: سههراهی تهوهش که متمانهم به تو پهیدا کردهوه، دووباره پیتم دهلیتم تهوهی له باره ناتوون به توتم گوتوه لای هیچ کهسیک باسی مهکهو به تاییهتی، ناموون تپ سههزکی کاهینانی کوشکی پاشایهتی. چونکه تهو، ههر تهوهنده تیگهیشته که من باوهپریم به ناتوون ههیه و تهو به خوی واقعی دهزاتم، دهچیتته لای فرعهون و ری و شوینی کوشتنی من پیکدههینی چونکه کهسیک که ناوی ((ناموون تپ))ه و خوی ناموون دهپههستی، ناتوانی تههمولی تهوه بکا له کوشکی پاشایهتی پیوینکی وهک من ههبن و خوی ((ناتوون)) بههستی.

موسا گوتی: نارخهیان به. چونکه تهوهی به منت گوت به گویی هیچ کهسیک ناگاتهوهو تهنانهت، من لهگهله خوشدا، تم بابهتم بهسهه زماندا نایه نهوا کهسیک له نزیکی منهوه بی و گویی لی بی.

موسا، پاش تهوهی تهسپی نارنجی خوی کری، ههگریی به سواری تهسپهوه پهیدا کرد و ناوی له تهسپهکهی خوی نا ((کاری)) که له زمانی میسریدا ناوی ولاتی ((چین)) بو.

کورهلاو بهو هویهوه ناوی ((کاری)) بو تهسپهکهی خوی ههلبژارد که رهنگی تهو تهسپه وهک رهنگی تهو کوتاله ناسکانه بوو که بارزگانانی چین له ولاتی چینهوه دهیانتهینایه میسر و دهیانگوت تهو کوتالانه بهریشالیکن چنراون که کریمیکی تاییهتی ریشالهکانی دهچنی.

موسا، به سواری تهسپ جاریک بهرهو باکور درپویشته و جاریک بهرهو باشوور. تهو، لهوهی که دهتوانی بی تهشریفات و کوت و بهند، لهگهله خهلیکی میسریدا پهپههندی پیتم بهینی، چیژی وهردهگرت.

کورهلاو، جاریک له لیواری رووباری نیل لهگهله ماسی گران، یان بهلهمهواناندا قسهی دهکردو زهمانیک له کاتیکدا، که به ناو گوندیکدا درپویشته، له تهسپهکهی دادههزی و لهگهله دیهاتییهکاندا قسه و باسی دهکردهوه و زانیاریگهلی تهوتوی لهوانهوه به دس دینا که له کاتی خویندندا هیچ کام له ناموژگاران و ماموستایان پییان نهگوتبوو.

موسا، ههر چهنده لهگهله چینهکانی خوارهوهی کومهلگای میسریدا تیگهلاو دهبوو، تیگهیشته کهسانیک که له کاتی خویندن و بهر له گهیشته به سالی پیگهیشتهوی قانونی، لهبهه چاوی تهو، به کهمبایهخ دههاتنه بهراچا، پیوان و ژنانی ناقل و تیگهیشتهون و شتگهلی تهو تو دهزانن، که تهو، نهتهنیا ههر ناگای لی نییه، بهلکو ناموژگاران و ماموستایانی تهویش تهوشتهنیهان نهدهزانی، چونکه تهگهه بیان زانیبایه بهویان دهگوت.

موسا، له ماوهی سههههه گچکهکانیدا، که له نیو میسر دهیکرد و لهگهله خهلیکیا تیگهلاو دهبوو، له رووی بهدهههههه گهسهی دهکرد. کاتیک تهمنی گهیشته هههههه سالی، به جوړیک بالا بهرز و چوارشانه و جوان بوو، که ههر کهسیک به پهنا تهودا تیگهپههههه، رادهههستا و ماوهیهک له دواوهرا سهیری دهکرد و تا قهدهریک چاوی لهو لاهه ههلههه دهگرت.

موسا پاش گهیشته به هههههه سالی، تیگهیشته که جوانی چیهی و پهی بهوه برد که بوچی دایکی، بهردهوام به هوی له دهسدانی جوانی و لاری غم دهخوا.

موسا، نیستا پهی بهوه دهبرد که تهنانهت خانیکی وهکو دایکی، به هوی تهوهی که لاری و جوانی خوی لهدهس داوه، له کوشکی پاشایهتیدا جیگای سهرنج نییه و تا رادهیهک له ریزی فهراموش کراواندا دهژمیردری. بهو هویهوه کورهلاو، پتر له رابردوو

ده چووه لای دایکی و قسهی له گه لدا ده کرد تا له و غمه ی دایکی که م بکاته وه و. وه ختی وا هه بوو دهستی دایکی ده گرت و وایلیده کرد که له جی خوی هه لبستی و دایکی ده برده یه کتیک له بالکونه کانی کوشکی پاشایه تی که به سهر رووباری نیلدا ده پروانی و له وئ دایکی داده نیشانند و ماوه یه که له گه لدا قسهی ده کرد.

دایک، چاری له موسا هه لته ده گرت، چونکه ده بیینی شه و له روی به رزیی بالاو پانیی ناوشان و سنگ و جوانیی روخسارییه وه له ته واری شازاده کانی میسر به رجه سته تره و له ناو دانیشتوانی میسر دا، لاویک که به ژن و جوانی موسای هه بی، بوونی نییه.

-۷-

نهینی له دایکبوون

روژیک، پاش شه دی موسا دایکی بو ماله که ی خوی برده وه، له ناو باخی کوشکی پاشایه تی، تووشی ناموون تپ سهرۆکی کاهینانی کوشکی پاشایه تی بوو.

به هه مان نه ندازه که موسا به تپه رینی روژگار به هیزتره جوانتر ده بوو، به پیچه وانه وه ناموون تپ، لاوازتر و به سالداچوتر ده بوو، شه روژه موسا بیینی که پیستی مل و دهسته کانی شه و پیاوه چرچ و لوچی په یدا کردوه.

ناموون تپ گوتی: شهی موسا، نایا دایکت پیی گوتی که نیازی وایه سهری خوی نه شته رگه ری بکا؟

موسا به سهرسامییه وه پرسی: من هه ر نیستا دایکم برده وه بو مالی خوی و شه له مباره یه وه له گه ل من قسهی نه کرد.

سهرۆکی کاهینانی کوشکی پاشایه تی گوتی: دایکت نه یویستوه شه و مه سه له یه به تو بللی نه و تو شپرزه و په شوکاوبی. موسا گوتی: شه گه ر دایکم، به و به لگه یه مه رامی خوی به من نه گوتوه شه و به لگه که ی شه له جی خویدا به چونکه من به بیستی شه و قسه یه په شوکاوم. پاشان، موسا قسه کانی گۆری و گوتی: شهی ناموون تپ، نه خشه ی توچی لیپهات؟ نایا تو له بیرت چو که به منت گوت ده بی نایینی خوی نه بینراو مانای ناتوون رمینی پی بدری؟ ناموون تپ ته ماشایه کی ده وروبه ری کرد تا که س گویی له دهنگی نه بی و گوتی: هیشتا کاتی شه نجامدانی نه خشه ی نیمه نه هاتوه.

موسا گوتی: شهی باشه چ کاتیک وه ختی شه نجامدانی نه خشه که دیت؟ ناموون تپ وه لامیدایه وه: به رقه رارکردنی نایینی خوی نه بینراو کاریکه وا بچوک نییه نیمه شه گه ر بی ورده کاری و دوورینی ده ست به کاربکه یین، ده کوژرین.

موسا گوتی: تو شهی ناموون تپ به جوژیک له گه ل مندا قسه ت کرد که من وام وینا ده کرد زۆربه ی خه لکی میسر، لایه نگری خوی نه بینراون.

ناموون تپ گوتى: من به توّم نه گوتووّه كه نيوهى خه لئكى ميسر لايه نگرى خواى نه بينراون، به لئكو گوتّم كه نيوهى كه سانى به سالداچوو، له دهربارى رامسيسى دووهم، لايه نگرى ئايىنى ناتوون.

مووسا گوتى: من وا وينا ده كه م كه نه گهر دهربارى ميسر، ئايىنى خواى نه بينراو قبولّ بكا قهومى ميسريش قبولّى ده كا، چونكه قهومى ميسر بهردهوام باشكۆى ئايىنى پاشا بووه.

ناموون تپ گوتى: نه گهر دهربارى ميسر، ئايىنى خواى نه بينراو قبولّ بكا، ههروه كو توّ گوتت قهومى ميسريش شهو ئايىنه قبولّ ده كا. به لّام دهربارى ميسر شهو ئايىنه قبولّ ناكا. بهو به لّگه يه ي كه رامسيسى دووهم دوژمنى سه رسه ختى ئاتوونه، ئيمه تا شه مرّ توانيومانه نه ينى خومان بپاريزين و نه هيلّين كه فيرعهون تيبگا كه ئيمه لايه نگرى ناتوونين. سه ربارى شهو، من و داىكت توانيومانه توّ له ئاگرى رقى فيرعهون به دوور بگرين.

مووسا گوتى: من هه رچى بيرده كه مه وه ناتوونم تيبگم رقى فيرعهون له به رامبهر من له سؤنگايى چييه وه يه!

ناموون تپ گوتى: توّ له كاتى پيوستدا له هؤكارى رقى فيرعهون به رامبهر به خؤت ئاگادار ده يى. دواى شه وهى سه رۆكى كاهينانى كؤشكى پاشايه تى بايه تى ناخاوتنه كه ي گۆرى، گوتى: ئايا داىكت پيى گوتى كه چهند روژتيك پيش، فيرعهون داواى داىكتى كردبوو؟ مووسا گوتى: نا، داىكم له مباره يه وه قسه ي له گه لّدا نه كردووم.

ناموون تپ گوتى: فيرعهون چهند روژتيك پيشتر داواى داىكتى كردبوو و پيى گوتبوو بيسستومه كه شهو، به ده ست سه رتيشه وه زؤر ناره حه ته وه بهردهوام دووچارى سه رتيشه يه.

داىكت قسه كه ي سه مانانبوو. فيرعهون گوتبوو سه رتيشه ي شهو له شه نجامى غه مخواردنه وه يه وه كه سانتيك كه زؤر غه م ده خؤن دووچارى سه رتيشه ي دريژخايه ن و هه ميشه يى ده بن. له به ره نجامى سه رتيشه كه ش كه له ئاكامى غه ميكي هه ميشه يه يه، له ناو كه لّله ي سه ردا هه لّميكي ئازاردهر په يدا ده يى و پيوسته كه لّله ي سه ر كون بكرى تا شه هه لّمه ئازاردهره له ناو كه لّله ي سه ر بيته دهر و سه رتيشه كه نه ميئى.

داىكت گوتى كه ئاگادارى شهو مه سه له يه وه ده زانى كه ده يى كه لّله سه ر كون بكرى تا شه هه لّمه ناله بارو ئازاردهره بچيته دهره وه سه رتيشه كه نه ميئى. به لّام چاره سه رى سه رتيشه،

به ريگاي كون كردنى كه لّله سه ر، كارتيكى نه شته رگه ريبه و نه گه رى هه يه ببينه هؤى له ناو چوون.

فيرعهون گوتى، به لّام ئوميئى چاكبوونه وه ش هه يه.

شه نجاس ناموون گوتى شه گهر كارى نه شته رگه رى كه لّله سه ر بؤ دهره ينانى هه لّمي ئازار دهر له گه لّ شه گه رى مردنى نه خؤش، له يه كه تاى ترازوو دانين و له تايه كه ي ديكه دا، شه گه رى چاره سه ر كردنى نه خؤش دانين، هه ردوو تاكه به رامبهر ده بن، به جؤريك كه ناتوونى پيشيى بكرى شهو نه خؤشه ي كه نه شته رگه رى كه لّله سه رى بؤ ده كرى چاك ده بيته وه يان ده مرى.

فيرعهون پرسى ئايا ده توانى تا دوايى ته مه نت سه رتيشه ي دريژخايه ن ته حه مول بكه ي و بهردهوام به ده س نه خؤشيه وه بنالّينى و هه رگيز نه توانى ژه ميك خواردن به ئيشتياوه بخؤى و هيج كاتيكنه توانى شه ويك به ئاسووده يى بخه وى.

داىكت گوتى كه هه لّبه ت ناتوونى، و من تا دواين روژانى ژيانم ناتوونم ته حه مولى سه رتيشه بكه م.

فيرعهون گوتى لهو حالده ده يى خؤت بؤ كارى نه شته رگه رى كه لّله سه ر ئاماده بكه ي. ئيمه پزيشكى شهوتؤمان هه ن كه له نه شته رگه ريذا كارامه ييان هه يه و ده توانن به سه ركه وتوويى كه لّله سه رى توّ كون بكه ن تا هه لّمي ئازاردهر له ناو سه رى توّدا بيته دهرى.

شه لّاو، داىكت له به رده م فيرعهون ره زامه ندى پيشاندا كه كارى نه شته رگه رى بؤ بكه ن. پاشان فيرعهون به دركه و هيماره داىكتى حالى كرد كه له به ر شه وه ي كارى نه شته رگه رى كه لّله ي سه ر، بى مه ترسى نييه، شه گهر وه سه يه تيكي هه يه بابيكا.

داىكت گوتى من بؤ خؤم هيجم ناوى، به لّام داخوازيه كه م هه يه كه په يوه ندى به مووسا وه هه يه.

فيرعهون پرسى داخوازي توّ چييه؟

داىكت گوتى من داوا ده كه م كه پاش مردنى من هه رگيز هه ولى كوشتنى مووسا نه ده ي و ئازارى پى نه گه يه نى.

فيرعهون گوتى به لّينت پى ده دم كه شه گهر توّ مائتاوايت له ژيان كرد، من هه رگيز مووسا ناكوژم و ئازارى ناده م، به لّام به ومه رجه ي كه شه و ييش هيج ده س پيشكه ريبه كه دژى من نه كا، چونكه شه گهر ((مووسا)) دژى من ده س پيشكه ريبى بكا، شهوا مؤلّه تى كوشتنى خؤى ده داته ده س من.

ناخاوتنی سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی کاتیک گه‌یشته ئێره گوتی: ئایا تینگه‌یشتی که فیرعه‌ون چی به دایکت گوت؟

مووسا وه‌لامیدایه‌وه: به‌ئێ!

ناموون تپ گوتی: گوته‌ی فیرعه‌ون، به‌و مه‌رجه‌ی که مووسا دژی من ده‌س پێشکه‌ری نه‌کا، گوته‌یه‌کی ئاوکیشه و زۆر شتان ده‌گرێته‌وه. بۆ غوونه نه‌گه‌ر تۆ بکه‌ویه سه‌رباری ئه‌وه‌ی که رمین به‌ ئایینی خوای نه‌بینراو بده‌ی، کاری تۆ، وه‌ک ده‌س پێشکه‌ری دژ به‌ فیرعه‌ون وایه و ئه‌و، هه‌ق به‌خۆی ده‌دا که‌بتکوژی.

مووسا پاش چهند ساتیک بێده‌نگی گوتی: ئه‌ی ناموون تپ، ئایا هه‌ز ده‌که‌ی ئیمه‌ لێره برۆین؟

سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی پرسى: بۆچی لێره برۆین؟

مووسا گوتی: له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که گیانی تۆ لێره له‌به‌رامبه‌ر مه‌ترسی له‌ناو چوون دایه و هه‌روه‌ها گیانی منیش هه‌روه‌کو گیانی تۆ ده‌که‌وتنه‌ به‌ر مه‌ترسییه‌وه. نه‌گه‌ر فیرعه‌ون، به‌هانه‌یه‌کی ده‌سه‌کوو، ئه‌وا ئیمه‌ ده‌کوژی. من ده‌زانم که سواربوونی ته‌سپ بۆ پیاویکی وه‌کو تۆ ته‌سته‌مه هه‌ر بۆیه من گالیسه‌که‌یه‌ک ده‌کړم و من و تۆ، سواری گالیسه‌که‌که ده‌بین و لێره ده‌رۆین و ریگای میسری سه‌روو ده‌گرینه به‌ر.

ناموون تپ گوتی: رۆیشتنی ئیمه‌ بۆ میسری سه‌روو بێ که‌لکه و ئیمه‌ ده‌بێ لێره بێنینه‌وه و نه‌گه‌ر نه‌خسه‌ی ئیمه‌ شیبانی جیبه‌جێکردنی هه‌بێ، ده‌بێ ئه‌لێره بچینه ناو واری جیبه‌جێ کردنه‌وه.

له‌وه‌ش بترازی، تۆ له‌م کاته‌دا نابێ لێره دوور بکه‌وییه‌وه، چونکه دایکت ده‌یه‌وئ سه‌ری خۆی نه‌شته‌رگه‌ری بکا و له‌م کاته‌دا ئاماده‌ بوونی تۆ لێره زۆر پێویسته. تۆ ده‌بێ له‌م شاره بێنی و پێش کاری نه‌شته‌رگه‌ری و پاش ئه‌ویش، دلخۆشی دایکت بده‌یه‌وه.

ئه‌ی مووسا، دایکت مافیکی زۆری به‌سه‌ر ملی تۆوه هه‌یه، یانی له‌ زه‌مانیکه‌وه که هاتویه دنیاوه تا ئه‌مڕۆ، دایکت ته‌نیا به‌رگریکاری تۆ بووه. ئه‌گه‌ر تۆ پارێزه‌رو داکوکیکاریکی گه‌وره‌ی وه‌ک دایکت نه‌بووایه، تۆ به‌ زیندوویی نه‌ده‌مای و له‌ سالانی هه‌وه‌لی ته‌مه‌نتدا، مالاوایت له‌ ژیان ده‌کرد، مانای ده‌کوژرای.

من ده‌توانم بلیم پاش ئه‌وه‌ی که دایکت لاری و جوانیی و له‌ شساغیی خۆی له‌ ده‌سدا، جگه‌ له‌ تۆ، ئومیدیکی دیکه‌ی نه‌بوو و ئه‌مڕۆش تۆ تا که سه‌رچاوه‌ی ئومیدی دایکتی.

ناموون تپ ساتیک بێده‌نگ بوو. پاشان به‌ ناوازیکی کاریگه‌ر و نارام، به‌ کوره‌لاه‌که‌ی گوت: دایکت هه‌زی ده‌کرد تۆ به‌لاری و به‌ هیزی بیینی و له‌ ناخرین رۆزانی ته‌مه‌نیدا، پالپشتی ئه‌و بی و ده‌ستی بگری. خۆشبه‌ختانه، تۆ ئه‌مڕۆ لاری و به‌ هیز و جوانی و ده‌توانی به‌ ئاماده‌بوونی خۆت له‌م شاره‌دا دلته‌وایی دایکت بکه‌ی و تی بگه‌یه‌نی که ئه‌و له‌ یاد ناکه‌ی.

کاتیک سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی قسه‌ی ده‌کرد، مووسا توشی دل پرپوون هات و ده‌ستی به‌گریان کرد ناموون تپ گوتی: ئه‌ه، ئه‌ی مووسا ئه‌وه تۆ ده‌گریه‌ی؟

پاشان به‌ گۆشه‌یه‌کی داوێنی کراسه‌که‌ی فرمیسی چاوه‌کانی لاره‌که‌ی سرێ و گوتی: گریان نه‌ریتی مندالانه نه‌ک شازاده‌یه‌کی گه‌وره‌ی وه‌ک تۆ، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئه‌م گریان‌ه‌ی تۆ پێشانیدا که وێرای ئه‌وه لاریکی به‌رچاو و به‌ هیزی، هه‌روه‌ها خاوه‌نی ((کا)) یه‌کی شایان به‌ ستایش کردنی و بیگومان ده‌زانی که ((کا)) تا که شتی که که پاش مردنی مرۆف له‌و داده‌مینیتته‌وه^(٢٧).

ئه‌مه‌ تاقیکراوه‌ته‌وه تا مرۆف خاوه‌نی کایه‌کی به‌ نرخ و شایان به‌ نه‌مری نه‌بێ، فرمیسیک به‌ چاوه‌کانیدا نایه‌ته‌ خورێ. که‌سانیک که خاوه‌نی کای باش بن، پاش ئه‌وه که مالاواییان له‌ ژیان کرد، پاداشیکی گه‌وره وهرده‌گرن.

دایکیش، هه‌روه‌کو تۆ خاوه‌نی کایه‌کی په‌سندکراوه و من گومانم نییه که ئه‌ویش پاش ئه‌وه‌ی به‌ره‌و دنیای رۆژئاوا ده‌روا (مانای کۆچی دوا‌یی کرد) خاوه‌نی پاداشتیکی باش ده‌بێ و تۆ ده‌زانی که ئیمه‌ په‌یره‌وانی ئاتوون و په‌رستکاری ئه‌و خوا نه‌بینراوه، باوه‌رمان به‌ مۆمیاکردنی لاشان نییه، به‌لام باوه‌رمان وایه که کا ((روح)) پاش مردنیش ده‌مینیتته‌وه و پاداش وهرده‌گرێ یا خود سزا ده‌چێژی.

من وا وینا ده‌که‌م که دایکی تۆ، تا که ژنی که که فیرعه‌ون به‌ راستی ئه‌وی خۆش ده‌ویست و ئیستاش هه‌ر خۆشی ده‌وئ و به‌و جۆره‌ی که ده‌زانی، له‌م رۆژه سه‌ختانه‌ی نه‌خۆشیدا زۆر جار ده‌چیتته‌ لای ئه‌و و هه‌ول ده‌دا دلته‌وایی بکات. منیش وه‌ک دۆستیک له‌ په‌نای دایکته‌وه‌م و تا ئه‌و جیبه‌ که بتوانم هه‌ول ده‌ده‌م دلخۆشی بده‌مه‌وه. به‌لام دلخۆشی دانه‌وه‌ی تۆ، که تا که مندالی ئه‌وی، له‌ دلخۆشی دانه‌وه‌ی من زیاتر پێویسته و تۆ ده‌بێ به‌رده‌وام لای دایکت بی و دلته‌وایی وی بکه‌ی. ئومیدی هه‌یه که کاری نه‌شته‌رگه‌ری که‌لله‌سه‌ری ئه‌و به‌سه‌رکه‌وتوویی ته‌واو بێ و دایکت چاک بێته‌وه.

(٢٧) له‌ زمانی میسری کۆندا روح به‌ ((کا)) ناوده‌برا. (و.ف)

موسو له سه‌رۆكى كاهينانى كۆشكى پاشايه‌تى پرسى: چ كاتيك كارى نه‌شته‌رى بۆ دايكم نه‌نجام ده‌دن؟

نامون تپ وه‌لاميدايه‌وه: پيموايه چوار يا پينج رۆژى ديكه كارى نه‌شته‌رييه‌كه‌ى بۆ ده‌كهن.

كوپه‌لاو به‌ بيستنى ئەم هه‌واله به‌ جوړيك دلته‌نگ بوو كه نه‌يتوانى ئيتير دريژه به‌ ناخاوتن بدا و خواحافيزيى له نامون تپ كرد و رۆيشت. هو‌كارى دلته‌نگى موسو ئەوه بوو كه ده‌يزانى چوار يا پينج رۆژى ديكه، له‌وانه‌يه دايكى له‌دهس بدا.

دېه‌نى ته‌لارى نه‌شته‌رگه‌رى كۆشكى پاشايه‌تى كه‌ خاوه‌نى ستونى جوړبه‌جوړ بوو و كه‌سانيك كه له‌و ته‌لاره‌دا ناماده‌بوون و ئەوه‌ى كه له‌و، روويدا له‌و دېه‌نانه بوو كه موسو تا ناخريين رۆژى ژيانى له بېرى نه‌چۆوه.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا له ميسر، جگه له چراى پر له رووناكى، هه‌موو نامرازيكى هه‌سانه‌وه هه‌بوو. گه‌رچى ده‌يانگوت كه هه‌نديك له په‌رستگاكاني ميسر چراى وايان تيدا بوون به‌بې رۆن ده‌سوتان و رووناكى زۆريان ده‌دا، به‌لام كه‌س ئەم چرايانه‌ى نه‌دى بوون و خه‌لك بۆ ئەوه‌ى كه ماله‌كاني خۆيان له كاتى شه‌ودا رووناك بكه‌نه‌وه، كه‌لكيان له رۆن وه‌رده‌گرت و پليته‌يه‌كيان له نيو رۆن داده‌نا و دايانده‌گيرساند و له‌بهر رووناكييه‌كه‌ى، كاره‌كاني خۆيان له كاتى شه‌ودا نه‌نجام ده‌دا.

له مالى كه‌سانى خاوه‌ن ده‌رامه‌ت، چراى جوړ به‌جوړ، له‌و چه‌شنه ده‌سوتتا. به‌لام له مالى خه‌لكى بچ ده‌رامه‌ت، كاتى شه‌و، له‌يه‌ك چرا زياتر نه‌ده‌سوتتاو له‌بهر رۆشنايى ئەو چرايه نه‌يانده‌توانى هيج كارىكى ورد نه‌نجام به‌دن. هه‌ر بۆيه هه‌موو كارىكى ورد، له‌وانه‌ش نه‌شته‌رگه‌رى، له كاتى رۆژدا نه‌نجام ده‌درا و ته‌نانه‌ت چراكاني كۆشكى پاشايه‌تى، كه به‌ته‌ندازه‌ى رووناكى رۆژ بوو، بۆ كارى نه‌شته‌رگه‌رى به‌كه‌لك نه‌بوو. چونكه له كاتى نيوه‌رۆدا، رووناكى رۆژ له كاته‌كاني ديكه پتره، كاتى نيوه‌رۆيان بۆ كارى نه‌شته‌رگه‌رى ديارى كردبوو.

ماوه‌يه‌كى بۆ نيوه‌رۆ مابوو كه ئەغخاس نامون هاوسه‌رى فېرعه‌ون له‌گه‌ل كوپه‌كه‌ى خۆى موسو و هه‌روه‌ها نامون تپ سه‌رۆكى كاهينى كۆشكى پاشايه‌تى، پييان نايه ناو ته‌لارى نه‌شته‌رگه‌رييه‌وه.

له‌و ته‌لاره به‌رفراوانه‌دا، نزيكه‌ى پينج سه‌د كه‌س ناماده‌پييان هه‌بوو. ژماره‌يه‌ك له وان كاهينانى كۆشكى پاشايه‌تى بوون كه پاش هاتنه ژووه‌وه‌ى ئەغخاس نامون، به نارامى

ده‌ستيان به خويندى زبور كردبوو تا له خويان داوا بكهن كه كارى نه‌شته‌رگه‌رى كه‌لله‌سه‌رى هاوسه‌رى فېرعه‌ون، به‌سه‌رکه‌وتويى به نه‌نجام بگا و ئەو زيندوو بميتته‌وه و ساغ بيتته‌وه.

ده‌سته‌يه‌كى ديكه، پزيشكه‌كان بوون كه وه‌ك نه‌شته‌رگه‌ر حسيب ده‌كران و هه‌ر پزيشكيك ده‌يتوانى كارى نه‌شته‌رى بكا. هيتشتا، نه‌شته‌رى و پزيشكى له‌يه‌ك جودا نه‌بۆوه و پزيشكاني ميسر به كارى نه‌شته‌رى هه‌لده‌ستان، مه‌گه‌ر پاش گه‌يشتن به قوناغى به سالدا چويى و له‌و كاته‌دا به پيى فه‌رمانى ((دار نه‌لخه‌يات)) ماناى دانيشگاي ناسراوى پزيشكى ميسر، ده‌ستيان له كارى نه‌شته‌رى هه‌ل ده‌گرت. چونكه، ئەو كاته ده‌يانزاني كه نه‌شته‌رگه‌ر، له نه‌نجامى به‌سالدا چوون، دووچارى ده‌ست له‌رۆژكى ده‌بى و هه‌ر كه ده‌ستى نه‌شته‌رگه‌ر، به هۆى پېرى، كه‌وته له‌رزين، ده‌بچ ده‌ست له كارى نه‌شته‌رگه‌رى هه‌لبگرى.

سه‌ره‌راى كاهينان و پزيشكان، ژماره‌يه‌ك له خزمه‌تكارانى پله به‌رزى كۆشكى پاشايه‌تى كه به‌هۆى پله‌كانييه‌وه له‌وته‌لاره بوون، چونكه پله‌كاني ئەوان واى ده‌خوازى كه له‌كاتى نه‌شته‌ريكردنى كه‌سايه‌تبييه‌كى وه‌ك ئەغخاس نامون له‌وئ ناماده‌پييان هه‌بچ.

ئەغخاس نامون له‌و رۆژه‌دا، به‌جوړيك خۆى رازانده‌بۆوه و جل و به‌رگى پۆشيبوو، كه كاتيك هاته ناو ته‌لاره‌وه، ئەوانه‌ى كه سه‌رده‌مى لوى ئەويان وه‌بېر بوو، وايان وينا كرد كه لاويتى ئەغخاس نامون دووباره گه‌راوته‌وه.

ئەو به‌سه‌ريكى به‌رز و هه‌نگاوى كورت، به‌لام ريكوپييك هه‌نگاوى ده‌نا، و پاش هاتنه ژووه‌وه‌ى بۆ ناو ته‌لار، زه‌رده‌خه‌نه‌يه‌كى بۆ كرد تانيشانى بدا كه له كارى نه‌شته‌رييه‌كه‌ ترسى نيبه‌. له حالتيكدا كه هه‌مووان ده‌يانزاني هه‌لى سه‌رکه‌وتنى كارى نه‌شته‌رييه‌كه‌، په‌نج له‌سه‌ده‌وه به‌و ريژه‌ى په‌نج له سه‌ده‌ش ئەگه‌رى مردنى ئەغخاس نامون هه‌يه.

په‌نجه‌ره‌كاني ئەو ته‌لاره‌ى كه جيگه‌ى كارى نه‌شته‌رييه‌كه‌ بوو به‌ره‌و باخ ده‌كرايه‌وه. له په‌نجه‌ره‌كانه‌وه روناكى زۆر بۆ ناو ته‌لار ده‌ده‌وه‌شايه‌وه.

له‌وته‌لاره‌دا ميژيكي به‌ردين، كه رووه‌كه‌ى ليكولووس و سافكراو بوو، ده‌هاته به‌رچاو و ئەو به‌رده‌يان به‌جوړيك هه‌ل كوئيبوو، كه خوينى كاتى نه‌شته‌رييه‌كه‌ به‌ره‌و چالتيكى تاييه‌ت ده‌رۆيشت و ده‌يان توانى ريژه‌ى ژيروه‌ى ئەو چاله بكه‌نه‌وه و له ژيروه‌ه خوين به تال بكري.

له په‌ناى ئەو ميژه، ميژيكي ديكه، كه ئەويش هه‌ر له به‌رد ليك و لووس و ساف كراو بوو، هه‌بوو. له‌سه‌ر ئەو ميژه نزيكه‌ى بيست جوړ كه‌ره‌سه‌ى نه‌شته‌رگه‌رى له چه‌قۆوه ببيگه‌ تا پنس ((گېره)) كه هه‌موويان له برونز دروست ده‌كرد، ده‌هاته به‌رچاو. ئەم كه‌ره‌سانه‌ى

نەشتەرگەرى ئەۋەندە بە ناسكى دروست كرابوون و ساف كرابوون، كە لەوسەردەمەدا دەتگوت پارچەيەك گەۋھەرن كە بە دەستى زېرنگەران و گەۋھەر سازان دروستكراون.

كەسپك كە دەھاتە ناو ئەم تەلارەۋە، چەند مېزىكى لوس و سافكراۋى، كە نزيكەى بېست نامراز و نامىرى نەشتەرگەرى بارىك و درەوشاۋە و سەدەھا شووشە و گۆزەى بچووكى پىر لە دەرمىانى لەسەر بوو دەدى، كە بە شىۋاۋىكى رېكويپك لە يەك لاي تەلار لە پەناى يەكەۋە دانرابوون، ئەۋىي بە چىگايەكى جوان دادەنا. بەلام لەبەرچاۋى مووسا ئەو تەلارە غەم ھېنەر بوو. چونكە دەيزانى لەوانە يە دايكى لەو تەلارەدا بكوژرى.

كورەلاۋ بېرى دەكردەۋە ئەگەر دايكى مائاۋاۋىي لە ژيان بكا، ئەو ناتوانى خۆى رابگرى و فرمىسك بە چاۋەكانىدا دېنە خوارى، و ھەموو ئەو كەسانەش كەلەو تەلارەدا نامادەن، گريانى ئەو دەبېنن.

كاتىك كە ئەغاس ناموون چوۋە ناو تەلار، ((ستى)) بە بۆنەى ئەۋەى كە پزىشكى تايبەتى ئەو بوو، ھەنگاۋى ھەلېنا تا لە نەخۆش نزيك بېتەۋە. بەلام مووسا كە دەيزانى چارەسەركردنەكانى ئەو پزىشكە كاريگەرييان نەبوۋە و ئەو نەيتوانىۋە چارەسەرى دايكى بكا، تەماشايەكى گزى ستى كرد و ئەو پياۋە تىگەيشت كە كورەلار تورپە، گەپايەۋە دواۋە. ئىنجا ((ركوفار)) كە پياۋىكى بالا بەرز و سەرۆكايەتى ھەموو پزىشكانى كۆشكى پاشايەتى لە عۆدەى ويدا بوو، لە شاژنى ميسر نزيك كەۋتەۋە و گوتى: ئەى ئىلاھەى گەۋرە و ھاۋسەرى پاشا، ھەموو كەرەسەيەك بۆ كارى نەشتەرى نامادەكراۋە ھەر ئىستا بەرجەستەترين پزىشك لە پزىشكانى نەشتەرگەرى ميسر دېنە ناو ئەم تەلارەۋە دەس بە كاردەبن. تۆ ئەى ئىلاھەى گەۋرە نابى پەشۆكاۋ بېى. چونكە كەسپك كە كارى نەشتەرى بۆ تۆ دەكا، لە ھونەرى خۆيدا بى ھاۋتايە و خۆشم بى ئەۋەى ساتىك غافل بېم، چاۋدېرى كارەكانى دەكەم.

شاژن بەدەم زەردەخەنەۋە گوتى: من پەشۆكاۋىم نىيە و ھەروەكو دەبېنى دلشادم. بەلام ھاۋسەرى فېرەون دلشاد نەبوو. سەربارى سەرتىشە، ترس لە نەشتەرگەرى، نەيدەھىشت ساتىك ئەو نارام بگرى. بەلام نەيدەۋىست لە بەردەم ھەشيمەتىكدا كە لەو تەلارەدا بوون، خۆى بە ترسۆك پىشان بدا.

((ركوفار)) سەرۆكى پزىشكانى كۆشكى پاشايەتى گوتى: ئەى ئىلاھەى گەۋرە، كاتى ئەۋەيە خۆت بۆ تاشىنى قزى سەرت نامادەبكەى، چونكە ھەۋەل جار دەبى قزى سەرى ئىلاھە تاشرى ئىنجا دەس بە كارى نەشتەرى بكرى.

ئەغاس ناموون، بە ھەر دوو دەستى خۆى قزى روتى كە بەسەرسەربىۋە دايانا بوو ھەلگرت و دايە دەستى يەككە لە خزمەت چىيان. لەو كاتەدا مووسا بە جۆرىك بە شۆكا رەنگ لە روخسارىدا نەما.

ئەغاس ناموون، كە بىنى كورەكەى زۆر پەرتىشانە لىي نزيك كەۋتەۋە و لەبەر ئەۋەش كە مووسا لاۋىكى بالا بەرز بوو، بەسەر نووكى پەنجەى پىكانىيەۋە خۆى بەرزكردەۋە تا نىۋو چاۋانى ماچ بكاۋ پاشان گوتى: رۆلە، رەنگە ئەم ماچە نىشانەى خاۋافىزىي بى و ئىدى تۆ، من بە زىندوۋىي نەبىنىيەۋە، بەلام پاش من غەم مەخۆ و ھەۋل بدە كە بەردەۋام لە غەم و ناخۆشى بە دوور بى.

مووسا، بە جۆرىك شېرە بېو كە ناموون تپ دىقەتىدا ئەگەر ئەو لە ئەغاس ناموون دوور نەخاتەۋە، لەوانە يە دەست بە گريان بكا. ئەو دەستى مووساى گرت و لە دايكى دوورخستەۋە، لە ھەمان كاتدا، ئەو نەشتەرگەردى كە دەۋاۋايە ئەغاس ناموون نەشتەرى بكا گەيشتە ئەۋى. لەو ساتە بەدواۋە، پەردەيەك، كەلە نىۋان بەشى نەشتەرگەرى تەلار و بەشەكانى دىكەى تەلاردا ھەبوو، راکىشراۋ بەشى نەشتەرگەرى كەۋتە پىشتى پەردەۋە مووسا، كە لەو بەشەۋە دوور بو ئىدى دايكى نەدى.

ئەۋىش ھەروەك ئەۋانى دىكە لە تەلار بەجىما. پاشان لە ناموون تپى پرسى: ئايا تۆ لە كاتى كارى نەشتەرگەرىدا لېرە دەمىنى؟

ناموون تپ گوتى: ئايا دەكرى كە من لە كاتىكى ئاۋادا دايكت بەجى بېلم و ئەو بەتەنىيى بەجى بېلم. ھەلبەتە من لېرە دەمىنەۋە تا ئەو كاتەى كارى نەشتەرگەرى كۆتايى دى.

مووسا پرسى: ئايا كاتىك كە دايك دەكەۋىتە ژېر كارى نەشتەرى ئەو دوۋچارى بازار دەبى؟

ناموون تپ ۋەلامىدەيەۋە: پىش ئەۋەى دەست بكەن بە تاشىنى قزى سەرى دەرمىانىكى دەدەنى كە خەۋى لى بكەۋى.

مووسا پرسى: ئايا لە ھالى خەۋوتندا ھەست بە نازارى نەشتەرى دەكا يان نا؟ ناموون تپ گوتى: من بە يەقىنى ناتوانم بلىم كە پاش خەۋتن ئايا ھەست بە بازار دەكا يان نا، بەلام بە جۆرىك كە بەردەۋام تاقىيان كوردتەۋە، كاتىك كە نەخۆش لە خەۋ خەبەرى دەبىتەۋە لە بېرى نايە كاتى خەۋتن دوۋچارى بازار بو بى؟

مووسا پرسى: ئەو دەرمانە چىيە كە كارىكى وا سەير لە نەخۆش دەكا كە نازار لە بەين دەبا، يان بىرەوهرى نازار چەشتن ناهىلى؟

ئاموون تپ گوتى: ئەم دەرمانە لە رۆژھەلاتەو دەھىنن و لە گىايەك وەریدەگرن كە لە سەرەتادا گىايەكى كىيى بوو. بەلام پاش ئەودى خەسلەتەكانيان ناسى، ئەو گىايەيان چاند و كرديان بە گىايەكى رام بوو. ئەو گىايە كە دەوھىنكە و لە سالىك زياتر تەمەنى نىيە ميوھەكى ھەيە كە دەرمانى ئەفسوونى لەو بەرەيەو وەردەگرن.

مووسا پرسى: ناوى ئەو گىايە چىيە؟

ئاموون تپ گوتى: ناوى ئەو گىايە خاشخاشەو خۆشاوى ميوھى ئەو گىايە چەند ناويكى ھەيە و لە رۆژھەلات ئەفسيونەو لپرە بە تريك ناسراو.

مووسا گوتى: من ناوى ئەو دەرمانەم بىستوو.

ئاموون تپ گوتى: ئەم دەرمانە، دەرمانى لەبەين بردنى نازارەو ھىچ كام لە دەرمانەكان، وەك ئەمە نازار لە بەين نابا. ھۆكارىشى ئەمەيە كە دەمارەكان سر دەكا و بەرەستى لەو دەكا كە ھەست بە نازار بكن.

مووسا گوتى: ئەگەر من گويم لە نالەى داىكم بى نازام چم بەسەر دى.

ئاموون تپ گوتى: تۆ گويت لە نالەى داىكت نابى، چونكە پاش خواردنى دەرمانەكە، خەوى لى دەكەوئ.

مووسا و ئاموون تپ لە پەناى بەكەو و راوستان و بىدەنگ بوون.

ئاموون تپ، بە ھۆى ئەو كە سەرۆكى كاهىنانى كۆشك بوو، دەيتوانى لە كاتى نەشتەرگەريدا لەسەر سەرىنى ئەنخاس ئاموون ئامادەبى. بەلام نەيدەويست مووسا بە تەنيا بەجى بەيلى. چونكە دەيزانى ئەگەر مووسا بە تەنيا بىيىتەو، لەوانەيە لە تين و تاوى بى تەحەموليدا، بىتە سەر سەرىنى داىكى و چاوى بە ديمەنى نەشتەريەكە بگەوئ و لە غەماندا بقیيىتى. ئەو بوو ئاموون تپ لە پەناى مووسا ماىەو تا ئەو كاتەى كارى نەشتەريەكە كۆتای ھات. (۲۸)

(۲۸) ئەم كارى نەشتەريەكردنى كەللەى سەر كە لە ميسر داھىنراو نەمپۆ لە زمانى ئىنگليزىدا بە ناوى ((ترپ نىنگ)) و لە زمانى فەرەنسى دا ((ترە پانا سىو)) دەخۆيندريتەو و شە ئىنگليزىيەكە، وەك زۆرەي زاراوە پزىشكىيەكانى ئىنگليزى، لە وشەيەكى فەرەنسى وەرگىراو و بەجوۆرە كە نامازەمان بۆكرد پزىشكانى كۆنى ميسر، نەتەنيا ھەر كەللەسەريان نەشتەرى دەكرد، بەلكو دەيانتوانى خۆ لە كارى ئاپانديست بدن و

دوچار كارى نەشتەرى كۆتايى ھات و ئەنخاس ئاموون لەو بەشەى تەلار كە جىگەى نەشتەرگەرى بوو ھىنرايە دەرەو.

مووسا دىتى كە داىكيان لەسەر رووى يەك تەختى دەستى داناو و سەرى بە پريك شريت لەو شريتانى كە لە مردووە مۆميا كراوكانى دەپيچن، بە ستراو. سەرەراى ئەو ش كە ھەزارەسا لى و مېژوو تىدەپەرى، ھىمان ئىمە بۆ برين پيچان لەو شريتانە كەلك وەردەگرين كە ميسرىيەكان داىناھىناو.

شەش غولام، تەختى ئەنخاس ئاموونيان بەرزكردو و بۆ ئەو بەشەى كۆشكيان گواستەو كە مالى ئەوى لى بوو.

مووسا و ئاموون تپ لە پشتى ئەو تەختەو كە شائنى ميسرى بەسەرەو بوو كەوتنە رى و سەرۆكى كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى گوتى: ئىستا داىكت پيويستى بە پشودانەو تۆ نابى قسەى لەگەلدا بگەى.

مووسا گوتى: من قسەى لەگەلدا ناكەم، بەلام دەمەوئ لە پەناى ئەو بىم.

ئەو غولامانەى كە تەختەكەيان ھەلگرتبوو، تەختەكەيان لەسەر زەوى دانا و چەند كەس لە كەنيزەكان شائنيان لەسەر تەختى دەستىيەو بۆ سەر ئەو نوپىنگەيە گواستەو كە بۆيان ئامادە كرددو.

مووسا، تەماشاي كرد چاوەكانى داىكى بەستراونەتەو، لە ئاموون تپى پرسى: بۆجى داىكم لە خەو خەبەرى ناىتەو؟

ئاموون تپ بەئەسپايى گوتى: داىكت ھىشتا لە ژير كارىگەريى ئەو ترياكەدايە كە داويانەتى و تريك كە دەرمانى سركردنە، خەو لە مرۆف دەخا.

مووسا پرسى: خەوى ئەو تاكەى دريژە دەكيشى؟

ئاموون تپ گوتى: واى دەبىنم تاكو رۆژناوا دريژە بكيشى، بەلام ئەو باشتەر كە داىكت بەردەوام بھوئ، چونكە پاش ئەودى خەبەرى بۆو، ماوھەك ھەست بە نازار دەكا.

مووسا گوتى: مەگەر سەريان كون نەكردو ھەلمىكى كە لە ناو كەللەسەرى دابوو نەھاتە دەرەو؟

دەمارەكانيان دەناسى و دەيانزانى كە دەرمانى سركردن بەو ھۆيەو كە تەسىر لە دەمارەكان دەكا، نازار لە بەين دەبا. (و.ف)

ناموون تپ گوتى: بۆچى، بەلام برىنى نەشتەرىيەكە ماوۋە ئەو برىنە ماوۋەيەك نازارى ھەيە و ئىستا كە داىكت خەتوۋە، نازارى ئەو برىنە ھەست پى ناكە. بەلام پاش ئەوۋى كە خەبەرى بۆۋە ماوۋەيەك ھەست بە نازار دەكا و ناپەھەت دەبى.

مووسا پرسى: ئەو كاتە بۆ دەرمانى نازارەكەى ئەو چى دەكەن؟

ناموون تپ گوتى: لەوانەيە جارىكى دىكە ترياكى بەدىنى، بەلام ئەو ترياكەى پاش بىدار بوونەۋەى داىكت، دەيدىتتى، لەو ترياكە كەمترە كە پىش كارى نەشتەرىيەكە داوانەتتى.

كاتىك كە ئەغخاس ناموونيان لەسەر چىگاگەى دانا تا بىھەستتەۋە، دوو كاتزىمىر و نىو لە نىوېرۆ تىپەرىپىو. مووسا بەكەنىزانى گوت كە لەبەر ئەوۋى كەس كارىكى بەوان نىيە برۆن و ئىمە (ناموون تپ و مووسا) بە تەنيا بەجى بىلن.

كەنىزەكان رۆيشتن و ناموون تپ گوتى: داىكت خەتوۋە بەو جۆرە كە گوتم و اباشترە بىھەى تاكو بىھەستتەۋە و تۆ دەتوانى بۆ نان خواردن برۆى.

مووسا گوتى: من نارەزوى خواردم نىيە و لىرە دەمىنمەۋە

نامن تپ گوتى: ھەز دەكەى بلىم خواردى تۆ بىنن بۆ نىرە؟

مووسا گوتى: من ناتوانم نان بىم.

ناموون تپ كە برسى بوو و بە ئەندازەى مووساش خەمى نەبوو كە تا ئەو رادەيە بەرەستى لە نان خواردى ئەو بكا، گوتى: من ئەمپۆ بەيانى ھىچم نەخواردوۋە و ۋەكو تۆش لاونىم تا ھىزم لە بەردابى و ئىمەى پىرەمىرد، پىتووستىمان بە خواردەنە ۋەگەر ماوۋەيەك خواردن نەخۆين، لەبەر بى تاقەتى لە پەل و پۆ دەكەوين.

مووسا گوتى: تۆ برۆ نان بىم و من لىرەم و چاودىرى داىكم دەكەم.

سەرۆكى كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى بۆ نان خواردن لە ژورەكە رۆيشتە دەرەۋە.

ئەو ژورەى كە ئەغخاس ناموونيان لى خەۋاند بوو بە مالى ھەمىشەيى ھاوسەرى فىرەون دەژمىردا. مووسا قۇناغى مندالى خۆى لەگەل داىكى، لەو ژورەدا بەسەر برد بوو و وردەكارىيەكانى ئەو ژورەى دەناسى.

پەنجەرەكانى ئەو ژورە بەرەو روبرارى نىل دەكرانەۋە و مووسا لە حالىكدا كە لەو ژورەدا دانىشتىبوو دەيتوانى ھەموو بەلەمەكان و ئەو كەشتىيانەى كە لە شەتى نىلەۋە بەرەو سەرەۋە دەرۆيشتن (ماناي بەرەو باشور) يان كە رىگەى خوارەۋەى شەتى نىل دەگرەتە بەر، بىنى و دەنگى گۆرانى كەشتىوانانىشى دەكەوتە بەرگوى.

ئەو رۆژە مووسا دەمىك لە شەتى نىلى دەروانى، و زەمانىك چاۋى لەسەر شەتى نىل ھەلدەگرت و سەيرى روخسارى داىكى دەكرد، و دەيىنى كە روخسارى ئەو خانە مېھرەبانە، كە رۆژانىك ئايەتى لوتف و مېھرەبانى بوو، تىكشكاۋە و رەنگى بەتەۋاۋى زەرد بوو.

رۆيشتىنى ناموون تپ كە بۆ نان خواردن چووبو، نىكەى دووكات ژمىرى درىژە كىشا. پاش ئەوۋى كە گەراپەۋە خۆر بەرەو خوار لار بىۋە دەمى ((عەسرىكى درەنگ)) داھاتبوو.

مووسا بە ھىۋاشى بە ناموون تپى گوت: ھىشتا داىكم لە خەو خەبەرى نەبۆتەۋە.

ناموون تپ گوتى: ھەر چەندىك بىھەى بۆ ئەو باشترە.

مووسا پرسى: ئايا وىنا ناكەى ئەم خەۋە درىژە، نا ئاسايى بى؟

ناموون تپ گوتى: نا، جارى وا بوو كە ھەندىك لە نەخۆشان پاش ئەوۋى كارى نەشتەرى كەللەسەريان بۆ كراۋە، تا دوو شەۋ دوو رۆژ بە ھۆش خۇيان نەھاتوونەتەۋە. سەرەراى ئەوۋى كە سەرۆكى كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى بە كورەلاۋى گوت كە خەۋى داىكى ئاسايى و نايىتە جىگەى نىگەرانى، بەلام لاۋەكە چاۋى لەسەر روخسارى داىكى ھەلنە دەگرت و پەى بەۋە دەبرد كە رەنگى ۋەكو ئەۋە وايە كە زەردتر دادەگەرئ.

بە ئەسپايى لە ناموون تپى پرسى: لە بەر چى رەنگى داىكم ئارا زەرد بوو؟

ناموون تپ گوتى: ھەر كەسىك كارى نەشتەرى كەللەسەرى بۆ دەكەن، پاش كۆتايى ھاتنى نەشتەرىيەكە، ماوۋەيەك رەنگى زەرد دەبى. ھۆيەكى ترى رەنگ زەردىيى داىكت ئەۋەيە كە خۆر ھاتۆتە خوارەۋە و لە سوپىگەى ئاۋا بوون نىك بۆتەۋە و تىشكى خۆر ئەرخەۋانى بوو و تىشكدانەۋەى رووناكى خۆر، روخسارى داىكت بە زەرد نىشان دەدا.

پاشان، ئەو ماسى گرانەى كە بە بەلەم بۆ راۋە ماسى رۆيشتىبون، گەرانەۋە، و مووسا، بەلەمەكانى ماسىگرىي، كە لە بەشى خوارەۋەى شەتى نىل دەھاتن و بەرەۋ بەشى سەرەۋەى شەت دەرۆيشتن، بىنى.

تىشكى خۆر كە لە سوپىگەى رۆژئاۋا نىك بىۋە، لە يەكىك لە پەنجەرەكانى رۆژئاۋاى ژورەكەۋە كەوتە سەر روخسارى ئەغخاس ناموون، و مووسا ھەستا تا پەردەكە بىخاتە بەرامبەر ئەۋ پەنجەرەيە و تىشكى خۆر نازارى داىكى نەدا.

پاش ئەۋەى پەردەكەى لە بەرامبەر پەنجەرەكە دانا و گەراپەۋە، بىنى كە سنگى داىكى ۋەك ئەۋە وايە كە ناجولتتەۋە و بەۋەخشەتەۋە دەستى ناموون تپى گرت و گوتى: تەماشاكە، سنگى داىكم بى جۈلە بوو.

ناموون تپ که دانیشتبوو، ههستاو ترپه‌ی ئەغاس ناموونی گرت و پتر له پینچ خولهک بئ ئەوه‌ی قسه‌یه‌ک بکا، ترپه‌ی ئەوی له نیو دەستدا بوو و ئینجا به هیتواشی دەستی ئەغاس ناموونی له په‌نای خۆیه‌وه دانایه‌وه به گوئی موسایدا چرپاند:

دلێ دایکت لی نادا.

موسا، به هه‌له‌داوان له ژووره‌که رایکرد و چوه‌ ده‌روه بۆ ژووریکێ دیکه و له‌وی ئاوینه‌یه‌کی برۆنزی هیناو له به‌رامبه‌ر لووت و دەمی دایکی رایگرت و به‌دیقه‌ته‌وه له ئاوینه‌که‌ی ده‌روانی. به‌لام نیشانه‌ی هه‌ناسه‌دانی نه‌خۆش، له‌سه‌ر ئاوینه‌ وه‌دیاره‌که‌وت. له هه‌مانکاتدا که موسا ئاوینه‌ی له به‌رامبه‌ر لووت و دەمی ئەغاس ناموون راگرتبوو، چاوه داخراوه‌کانی ئەو ژنه، دووباره هه‌لگه‌رانه‌وه‌ بئ ئەوه‌ی که پیلوی چاره‌کانی بچوولین له موسا رامبا بوون.

مۆله‌ق بوونی پیلوی چاوه‌کان و له لیدان که‌وتنی ترپه و وه‌ستانی هه‌ناسه، بۆ ناموون تپێ سه‌لماند که هاوسه‌ری فیرعه‌ون، مائئاوایی له ژیان کردووه. ئاوینه‌که‌ی له دەستی موسا وه‌رگرت و ئەو لاوه‌ی له تهرمی دایکی دوورخسته‌وه‌ گوئی: ئەی کورپ گه‌وره، دایکت بۆ دنیای رۆژناوا رویشت (مانای مالاوایی له ژیان کرد) ^(٢٩)

کوره‌لاو هاواریکێ لی هه‌ستا و خۆی هه‌لدایه‌ سه‌ر تهرمی دایکی و گوئی: ئەی ته‌نیا که‌سیکی که له‌و جیهانه‌دا منت خۆشه‌ویست، بۆچی به‌ ته‌نیا به‌جیه‌یه‌شتم و ریگای دنیای رۆژناوات گرت به‌ر؟ مه‌گه‌ر نه‌تده‌زانی که من جگه‌ له‌ تۆ دۆستیکێ میه‌ره‌بانم نه‌بوو و ته‌نیا تۆ بووی که له‌ ناخی دل‌ه‌وه‌ منت خۆش ده‌ویست؟

---

(٢٩) ئەگه‌ریکی زۆر هه‌یه‌ رووداوێکی ئاوا له‌و سه‌رده‌مه‌دا رووی دایت و یه‌کێک له‌ هاوسه‌رانی فیرعه‌ونیان بۆ نه‌شته‌ری که‌له‌ی سه‌ر به‌ پزیشکان سپاردووه‌ نه‌خۆش دوا چهند کاتژمێریکی باشت له‌ نه‌شته‌ریه‌که‌ مردبێ. به‌لام بئ دوو دلێ ئەم شازاده‌خانه‌ که‌سیکی دیکه‌ بوه. (له‌وانه‌یه) لیکچوونی ناو یا شتیکی دیکه‌ بۆته‌ هۆکاری ئەو تبه‌که‌ل کردنه. چونکه‌ شازنی میسر، که به‌ دایکی موسا (س.خ) حسیب ده‌کرا، هه‌مان ئەو خانه‌ نازاده‌یه‌ که پاشان، دوا‌ی ئەوه‌ی که موسا (س.خ) بو به‌ پیغه‌مبه‌ر، ئیمانی به‌ خوی ئەو هیناو سه‌ره‌پای گوشار و هه‌ره‌شه‌کانی هاوسه‌ره‌که‌ی، له‌سه‌ر ئیمانی خۆی مایه‌وه. به‌ فه‌رمانی فیرعه‌ون ئەویان به‌سه‌ختی خسته‌ ژێر ئەشکه‌نجه‌ دانه‌وه، به‌لام توانای ئیراده‌ باوه‌ری ئەو ژنه له‌ توانای جه‌للادان به‌ هیتر تر و زیاتر بوو، بۆیه به‌ فه‌رمانی فیرعه‌ون ئەویان کوشت(ز.م).

ناموون تپ، موسای له‌سه‌ر تهرمی دایکی دوورخسته‌وه‌ و گوئی: ئەی موسا دایکت به‌ حالی خۆیه‌وه به‌ جئ بیل‌ه‌و نازاری مه‌ده‌. دایکت که‌ چوه‌ته‌ دنیای رۆژناوا له‌وی زۆر کاری هه‌ن و تۆنابئ باری ئەو قورس بکه‌ی و نه‌هینلی بچوولیتته‌وه‌ و له‌ دنیای رۆژناوا به‌ کاره‌کانی خۆی رابگا.

موسا له‌ ترسی ئەوه‌ی که له‌ دنیای رۆژناوا بیته‌ مایه‌ی نازاردانی دایکی له‌ تهرمه‌که‌ دوورکه‌وته‌وه‌ و رووی له‌ خۆر، که‌ که‌وتبووه‌ پشت سوپگه‌ و ته‌نیا تیشکیکی باریکی به‌شی سه‌ره‌وه‌ی ده‌بینرا، کرد و گوئی: ئەی ناموون، بۆچی دایکت هینایه‌ بوون که پاشان ئەو بمرینی و ئایا ئاگات له‌ حالی من هه‌یه‌ و ده‌زانی به‌ مردنی دایکم چی به‌سه‌ر من دئ؟

ناموون تپ، ده‌یزانی ئەگه‌ر موسا له‌و ژووره‌ بچوولیتته‌وه‌ که دایکی تیدا مردووه، دیسانه‌وه‌ ته‌حه‌مولی نامینێ و خۆی ده‌خاته‌وه‌ سه‌ر تهرمی دایکی و ده‌ستی گرت و ئەوی له‌ ژووری مردووه‌که‌ برده‌ ده‌رئ، و ژماره‌یه‌ک له‌ خزمه‌تچیانێ ناماده‌کرد و پێی گوئن که بچنه‌ ژوره‌وه‌ و له‌ په‌نا تهرمی ئەغاس ناموون بچینه‌وه‌تا پاشان فیرعه‌ون له‌ باره‌ی تهرمه‌که‌وه‌ فه‌رمان ده‌ربکا. شه‌و بالی دادابوو، ئەسته‌یره‌کان له‌ ئاسمان ده‌بینران. ناموون تپ له‌ حالیکدا که هه‌روا ده‌ستی موسای گرتبوو ئەوی له‌ ته‌لاره‌که‌ برده‌ ده‌رئ و برديه‌ ناو باخ و له‌وی تالیواری باخ رویشتن تا له‌ویته‌ بتوانن رووباری نیل ببینن.

له‌وی پالیان به‌ پلیکانه‌یه‌کی به‌ردینه‌وه‌دا که به‌ ده‌وری باخ دا دروستکرا بوو. ناموون تپ گوئی: ئەی موسا من هه‌قت ده‌ده‌مێ که بۆ مه‌رگی دایکت یه‌کجار غه‌مبار و دلته‌نگ بی. چونکه‌ هه‌ر وه‌کو خۆت گووت دل‌سۆزترین دۆستی تۆ بوو. ئەو به‌رده‌وام داکوکی له‌ تۆ ده‌کرد و ئەگه‌ر دایکت به‌رگریکاری تۆ نه‌بووایه‌، تۆ ئەمه‌رۆ بوونت نه‌ده‌بوو. به‌لام به‌ره‌ره‌کانی له‌گه‌ل مردندا ناکرئ و هه‌موو تاکه‌کان ده‌مرن و هه‌یج که‌سیک به‌زیندوویی نامینێ. تۆ که‌ زانستی میژووت خویندوه‌ ده‌زانی که‌ تا ئەمه‌رۆ بیست زنجیره‌ له‌ پاشایان له‌م ولاته‌دا پاشایه‌تیاں کردووه‌ و هه‌موو ئەمانه‌ له‌ سه‌رده‌می ژییانی فیرعه‌وندا بوون، به‌لام ته‌نانه‌ت یه‌ک تاکه‌ که‌سیش له‌وانه‌ نه‌ماوه‌ و هه‌موویان، مائئاواییان له‌ ژیان کردووه‌. هه‌ندیکیان له‌ تافی لاویدا بارگه‌یان له‌م دنیایه‌ پینچاوه‌ته‌وه‌ و به‌ره‌و دنیای رۆژناوا گواستویانه‌ته‌وه‌.

ناموون تپ درێژه‌ی به‌ قسه‌کانی دا و گوئی: ئەگه‌ر ئەو خزمه‌ی ئیمه‌ مائئاوایی له‌ ژیان بکردبايه‌و ئیمه‌ زیندوو مابینه‌وه‌، شایانی ئەوه‌ بوو که بۆ مه‌رگی ئەو ته‌حه‌مولمان له‌ده‌س بده‌ین چونکه‌ ده‌مانزانی که‌ ئەو رویشتووه‌ و، به‌لام ئیمه‌ ده‌مین و ته‌مه‌نی نه‌مریمان هه‌یه‌.

بەللام ئىتمەش ھەروەكو ئەو خزمەى خۇمان لەم جىھانە دەردەچىن و بۆ دىناى رۆژتاوا دەگوازىنەو.

ئىمە وەكو بەلەمەكان واين كە يەك بە دواى ئەوى دىكەدا، لە كاتى رۆژ جارېك و لە كاتى شەردا جارېكى تر، لەم شەتە گەورەيەدا تىدەپەرن. ھەندىكىان لە پىش ھەندىكى ترەون، بەللام ئاكام، ھەمووان، لەو شەتەدا تىدەپەرن و ھىچ بەلەمىك، بۆ ھەتا ھەتايە، لەو شەتەدا نامىنەتەو.

موسا گوتى: ئەى ئاموون تپ، تۆ دەلېنى فېرەون داىكى منى زۆر خۇشەويست ئەى بۆ بە داىكىمى گوت كە رەزامەندىيە لەسەركارى نەشتەرىي قىبول بكا تا لە ئاكامى نەشتەرىي گىيانى لە دەسدا. ئەگەر فېرەون بە داىكىمى نەگوتبايە خۆت نەشتەرىي بكە لەوانە بوو داىكم دە بەلكو تا بىست سالى دىكە زىندوو مابايە.

ئاموون تپ گوتى: ھۆكارى ئەوئەى كە فېرەون بە داىكتى گوت كە سەرى خۆى نەشتەرىي بكا ئەو بوو كە ئەوى خۇشەويست. بەللام دەيدى كە داىكت بەردەوام لە نازار دايە و بۆ ئەوئەى ئەو لەو نازارە ھەمىشەبىيە رزگارى بىي، پىيگوت كە خۆى نەشتەرىي بكا. چۆنەتەى كارى نەشتەرگەرىش لە كەللەسەردا ئەوئەى كە نىوئەى ئەوانەى كە ئەم چۆرە نەشتەرگەرىيەيان بۆ دەكرى دەمرن و نىوئەى تريان زىندوو دەمىنن. ناشتوانرى پىش كارى نەشتەرگەرىيەكە درك بەو بەكرى كە كامىيان زىندوو دەمىنن و كامىيان دەمرى.

لەو دەمەدا مانگ ھەلھات و موسا و ئاموون تپ چاويان لە مانگ برى و بىدەنگ بوون. پاش ماوئەيك ئاموون تپ ھاتە قسەو لە مووساى پرسى: ئەى موسا بۆچى قسە ناكەى و ھىچم لى ناپرسى؟

موسا گوتى: ئەى ئاموون تپ تا رۆژىك كە داىكم زىندوو بوو، نەپنى منى دەرنەخست ئايا ئىستا كە داىكم مردوو نەبى من لە نەپنىبەكانى ژيانى خۆم ئاگادار بۆ؟

ئاموون تپ گوتى: من ئەمە دەسەلمىنم كە تۆ دەبى لە بارەى نەپنىبەكانى ژيانى خۆت زانىارى وەرېگرى، بە تايەتەى دواى ئەو كە پاش مردنى داىكت لەوانەبە منىش بىرم و ئەو كاتە كەس نىبە كە دەربارەى نەپنىبەكانى پەيوەست بە ژيانى تۆ وە، ئاگادارت بكا.

موسا گوتى: من لە تۆ دەپىرسم بۆچى منيان ئاوانا موسا ماناى ((منداالى پىدراو)) و ئەم ئاوە ئاويكى نىوئە چلەو لە مىسر، ئاوى ئاوا لە منداال نانىن؟

ئاموون تپ گوتى: منىش ئىستا ئەو نەپنىبە بۆ تۆ ئاشكرا دەكەم. ھۆى ئەوئەى كە تۆيان بە موسا ئاوانا نەك بە ((ئاموون موسا)) بۆ ئەو بوو كە داىكت نەيدەويست ئاوى ئاموون لەسەر ئاوى تۆ ھەبى. بەلكو ئارەزوى واپوو كە تۆ رۆژىك بتوانى ئاوى ئاتوون بىھىيە سەر ئاوى خۆت و بە تۆ بلىن ((ئاتوون موسا)).

موسا گوتى: مەگەر داىكم نەيدەزانى تا رۆژىك رامسىسى دووم پاشا بى، مەھالە لەم ولاتەدا كەسىك بتوانى ئاوى ئاتوون لە خۆى بنى و ھەر كەسىك ئەم كارە بكا دەكوژى؟

ئاموون تپ گوتى: داىكت ئارەزوى ئەو بوو كە تۆ بىيە پاشاى مىسر و پاش ئەوئەى بووئە پاشاى مىسر، كەس نەيدەتوانى بە ھۆى ئەوئەو كە خاوەنى ئاوى ((ئاتوون موسا)) ى تۆ بكوژى.

موسا گوتى: ئەگەر بەوپىيە بى داىكىشم لەسەر ئايىنى ((ئاتوون)) بوو؟ ئاموون تپ گوتى: بەلى، داىكت لە ناخدا ئايىنى ئاتوونى ھەبوو. تەنەنەت يەكەمىن ئاوى ئەو ئەغاس ئاتوون بوو و پاشان گۆرپىيان بۆ ئەغاس ئاموون.

موسا گوتى: منىش ھەستەم بەو دەكرد كە داىكم ئارەزوى مەقامىكى يەكجار گەورەى بۆ من دەكرد. بەللام من چۆن دەمتوانى بىمە پاشاى مىسر لە حالىكدا كەسورەبوو نىبە من مىسرى ب. بە راستى ئايا من مىسرىم يا نا؟

ئاموون تپ گوتى: نا، ئەى شازادە، تۆ مىسرى نى. بەللام مىسرى نەبوونى تۆ نەدەبوو بەلگە بۆ ئەوئەى بە پاشايەتەى نەگەى، لەبەر ئەوئەى كە ئاتوون ((خۆر)) تەنيا مىسر گەرم ناكاتەو، بەلكو ھەموو زەوى و دەرباكان گەرم دەكاتەو و كەسىك كە پەپرەوى ئايىنى ئاتوونە، دەتوانى لە مىسر بە پاشايەتەى بگا و ئەو ئايىنە پەرە پىبدا.

موسا گوتى: ماوئەيك بوو دركم بەوئەى كە نەبى من مىسرى ب. چونكە لە روى بالاو شان و قەلەفەتەو بە مىسرىيان ناچم، بەلكو بەدانىشتوانى كۆش و مىسرى سەروو دەچم ھەر چەندە كۆش، سەر زەوينىكە لە مىسرى خواروو ماناى لە باكور و لە رۆژھەلاتى ئاورپىزگەى روبرارى نىل ھەلكەوتو و مىسرى سەروو لاي باشورە. من دەمزانى مىسرى نىم، بەللام كەس بەمنى نەدەگوت خەلكى كوئىم و ئىستا بە من بللى لە كام سەرزەوين ھاتومەتە بوون.

ئاموون تپ گوتى: من دەزانم كە تۆ ئاگادارى مېژووى مىسرى و دەزانى كە پاش مردنى ئەخناوون، كە ئايىنى ئاتوونى لە مىسر پەرەپىدا، كاھىنانى پەرسىگانى مىسر لە

سەردەمى پاشايەتى ئەخىتاتون كە لە ئىمتىيازەكانى خۇيان بېبەش بېون، ھۆكارى جەنگىكى نىو خۇيى گەورەيان ھىنايە تاراوہ.

لە ئاكامى جەنگى نىو خۇيى مىسر، پاشايەك بە ناوى ((ستى)) ھاتە سەركار، كە داژدارى نامون بوو. ئەو بى بەزەبىيانە تەوارى پەپەرەوانى ئاتونى لە نىو بردو پەرستگاكانى بەكاهىنانى پىشوو سپاردەوہ تا وەكو جارن كەلك لە تەرخانەكانى^(۳۰) وەرېگرەنەوہ. ناوى ژنەكەى ((ستى)) ئەغاس ئاتون بوو، بەلام ستى ژنەكەى خۇى ناچارکرد كە ناوى ئاتون لەسەر ناوہكەى خۇى ھەلبېگرى و ناوى نامون بجاتە سەر ناوہكەى خۇى.

ئەغاس ئاتونىش ناچار ناوى خۇى گۆرى و ناوى ئەغاس نامونى لە خۇى نا. ئەو ژنە كە داىە گەورەى تۆ بوو، بە ھوكمى مېردەكەى ناوى خۇى لەسەر ناوى كچەكەى خۇى (داىكى تۆ) دانا و داىكت ناونا ئەغاس نامون. بەلام داىە گەورەى تۆ كە پەپەرەوى ئايىنى ئاتون بوو كچەكەى خۇى بە جۆرىك پەرورەدە كرد كە باوهرى بە ئاتون ھەبى. داىكت تا ئەمروش و تا دواین ساتى پىش ھەوى كارى نەشتەرى بۆ بىرى، داژدارى ئاتون بوو. بەكورتى لە ترسى ھاوسەرەكەى زانى نەدەكرد ئايىنى خۇى ئاشكرا بكا.

موسا گوتى: قەرار بوو تۆ بلېى كە من خەلكى كام سەرزەوېنم و نھىيىنى ھاتنە بوونى من ئاشكرا بكا؟

نامون تپ گوتى: كەمىك ئارام بگرە بەزوىى دەگەينە ئەو جىبەش.

فېرەمون و ئەغاس نامون كە زەماوندىان گرت بەكجار لاو بوون، بەلام بەزوىى دەرکەوت كە ئەغاس نامون داىكى تۆ نەزۆكەو ناتوانى مندالى بېى. كەسانى ئاسايى ئەگەر مندالىان نەبى خەفەتى بۆ ناخۆن. بەلام پاشايەك ناتوانى بى مندال، و بە تايبەتى كور كە پاش ئەو جىگای بگرېتەوہ، بژىاو بۆ ھەر پاشايەك، بوونى جىنشىن پېويستىيە.

پاش ئەوہ، رامسىسى دووم ناچار بوو كە ژنانى دىكە ھەلبېژىرى تا لەوان مندالى پەيدابېى.

كاتىك من لەگەل ئەغاس ناموندا بوومە ئاشنا، كاتىك بوو كە ئەو لەبىمندالى رەنجى دەكىشاو خەمىكى، كە لە ئاكامدا، ئەمرو ئەوى بۆ دىناى رۆژناوا بەرى كرد، بۆ دروست بېو و بە ئومىدى ئەوہى كە بتوانى خەمى خۇى فەرامۆش بكا، لە مىسر دەگەرپا بە تايبەتى بە سوارى كەشتى، لە ناوچەى ئورپىزكەى روبرارى نىل، كە دەزانى خاوەنى لقى جۆر بە جۆرە، دەگەرا.

(۳۰) تەرخان: ماڭ و پارە و زەوى لە قەبەل كراو بۆ پەرستگاكان (وەرگى).

ئەغاس نامون رېگەى بە مندا كە لە سەفەرەكاندا لەگەلېدا بىم، لە يەكەك لەو سەفەرەندا، ئىمە لە لقتىكى روبرارى نىل، كە سەرزەوېنى كۆش لە لای رۆژھەلاتى ئەوى ھەلگەوتووە، تىدەپەرپىن.

لقى روبرارى نىل بەرتەسك بۆو و پانى روبرار بە جۆرىك كەم بۆو كە كاتىك سەول لىدەرەن، سەولەكانى خۇيان دەخستەوہ ناو ئا و دەبووايە ئاگادار بن كە سەولەكانىان لە دوو لاوہ بە دەوہنەكانى لىوارەكان نەكەون و جوولانەوہى كەشتىيەكە نارېك و پىك نەكا ياخود لە ئاكامى پىكدادان لەگەل دەوہنە ئەستورەكاندا تىك نەشكى. لە حالېكدا كە سەول لىدەرەن بە پارېزەوہ سەوليان لىدەداو كەشتى بەرەوېپىش دەچوو، ئەغاس نامون لە ناو كەشتىدا پاڭ كەوتىبوو و گوتى لە گۆرانى يەكەك لە كەنيزەكان راگرتىبوو، چونكە ھىشتا لاو بوو و تاقەتى گونگرتى لە مۇسېقا ھەبوو و خەمى ژيان، زەوقى ئەوى لە بەين نەبرد بوو. من لە پەناى داىكت راوہستا بووم و گوتىم لە گۆرانى دەگرت و چېژم لە گۆرانى وەردەگرت و لە ناكاو لە ناو ناوہكە، داىكت چاوى بە شتېك كەوت و سەرنجى منىشى بەرەو ئەو شتە راكىشا. دەبى ئەوہش بلېم كە داىكت و من لە پىشەوہى كەشتى بوون و سەول لىدەرەن لە دوو لای چەپ و راست، لە پىشتى ئىمەوہ بوون و نىوانى ئىمە و ئەوان، كە كەشتىدا تارادىيەك ماوہىەكى زۆرى ھەبوو و لە پىشت سەول لىدەرەنەوہ، سوكاندارى كەشتى بوو.

سەول لىدەرەن ئەو شتەيان نەدى. بەلام من و داىكت ئەومان بە باشى دى و كاتىك كەشتى لەو شتە نىك بۆو، ئىمە بىنيمان كە سەبەتەيەكە، بەلام سەبەتەيەك كە بە ھۆى گەچ و بىك قوماش كونەكانى سەبەتەكەيان قەپات كرد بوو و لە ناو سەبەتەكەدا كورپە ساوايەكى تازەبوو، دەھاتە بەرچاو. ھەر لە نىگای ھەولېرا، مروژ تىدەگەيشت كە تەمەنى ئەو ساوايە بەلانى زۆرەوہ دوو ھەفتەى تىپەر نەكردوہ.

ئەغاس نامون خۇى دەستى درېژ كرد و ئەو ساوايەى لە ناو سەبەتەكە ھىنايە دەرى. لەو دەمەدا ئىمە دىقەتماندان كە ئا و دزەى كردۆتە ناو سەبەتەكەوہ و ئاوى تىدا گەرپاوہ نەگەر كەشتى پاشايەتى نەگەيشبايەو ئەو سەبەتەيەى نەدىتبايەوہ، ئەو ساوايە بە سەبەتەوہ نەقۇم دەبوو.

نامون تپ ماوہىەك بىدەنگ بوو، پاشان گوتى: ئەى موسا ئەو كۆرپە تازە بوو، كە ئەو رۆژە ئەغاس نامون لە نىو سەبەتەكەدا ھىنايە دەرى و لە ناو كەشتىيەكەدا دىناو ئىنجا سەبەتەكە نەقۇم بوو، تۆى.

ناموون تپ، بە شىۋەھىيەكى كاتى لە قسەكردن ۋەستاۋ موسا گوتى: من چەند جارىك بېستېبوم كە خەلك لە بارەى منەۋە، لە مەر ئاۋ قسەدەكەن و من نەمدەزانى كە مەبەستىيان لە ئاۋ چىيە. ئىستا كە تۆ ئەى ناموون تپ ئەم بابەتەت باسكرد، قورسايىيەكى گراتت لەسەر سنگم ھىنايە خوارى، چونكە تىدەگەم كە نامازەكانى خەلك بى ھۆكار نەبۇرە. ئەوان دەيانزانى كە من لە ئاۋى نىل گىراۋمەۋە. ئىستا پىم بلى من لە كوئى ھاتوومە دىناۋە بۆچى منيان بە ئاۋى نىل داداۋە؟

ناموون تپ گوتى: كاتىك ئەغاس ناموون تۆى لە ئاۋى نىل گرتەۋە و تۆى ھىنايە ئاۋ كەشتى، رەنگى روخسارت بە ھۆى تىشكى خۆرەۋە سور ھەلگەرا بوو و ھەر كە ھاتىيە ئاۋ كەشتىيەكەۋە شىۋەنت دەسپىكرد.

ئەغاس ناموون بە منى گوت ئەم ساۋايە برسېيەتى و شىۋەنى ئەو بە تەئسىرى برسېتى ئەۋە و ئەو دەبى تىر بكرى.

پرسىم بە چ شىۋەھىيەك دەتوانى تىر بكرى؟

ئەو گوتى ئەمەيان لە من مەپرسە و تۆ دەبى ھەول بەدى ژنىك پەيدا بەكى ئەم كۆرپەيە تىر بكا ياخود شىرىكى ترى بەدى تا لە برسان نەمرى.

گوتم خانى من، ئىرە سەرزەۋىنىكى چۆلە، چۆن دەتوانى ژنىك پەيدا بكرى كەشېر بداتە ئەم كۆرپەيە ياخود شىرىك لە مانگايەك بدۆشن و بىخەنە ناۋ گەروۋى ئەم كۆرپەيە؟

شازادەخانم گوتى: ئەى ناموون تپ، لەو كاتەۋە كە ئەم ساۋايەيان بە ئاۋ داداۋە ۋەختىكى زۆر تىنا پەرى، چونكە ئەگەر ماۋەھىكى زۆر تىپەرىيا، ئەم كۆرپەيە لە برساندا دەمرد. لە بەر ئەۋەى ئەم ساۋايە زىندوۋە، من واى دەبىنم كە ھەر ئەمپۆ بە ئاۋيان داداۋە و لە بەر ئەۋە ھەر لەو دەۋرەبەرە لە لايەن داىكىيەۋە، يان يەكىكى دىكە فرى دراۋتە ئاۋ ئاۋ و تۆ ئەگەر لە كەشتىيەكە بچىتە خوارى و لە ئاۋ وشكايىدا بگەرىيى لە وانەيە ژنانىك بدۆزىيەۋە كە شىريان ھەبى و بتوانن ئەم كۆرپەيە تىر بكنە تا پاشان بۆ تىركردنى ئەم ساۋايە بىرىكى لى دەكەمەۋە.

ئەى موسا، من تۆم لە باۋەش گرت و لە كەشتى چوومە دەرەۋە و ھەول جار پىم نايە ئاۋ يەك ناچەى زۆنگارى و وام وىنا كرد، كە لە ئاۋ زۆنگەكە رۆدچمە خوارى. بەلام پاش چل يا پەنجا ھەنگاۋ گەيشتمە سەر زەۋىيەكى سەخت.

ھۆكارى ئەۋەى كە من گەيشتمە سەر زەۋىيەكى سەخت ئەۋە بوو كە زەۋىيەكە برىك بەرز بۆۋە و پاش ئەۋەى كە لەسەر زەۋىيە بەرزەكە ماۋەھىكە رۆيشتم بىنىم كۆمەلىك لە ژنان و پىاۋان، كە لەۋانەيە سى سەد يا چوارسەد نەفەر دەبون، لە دەۋرى ئاگرىك كۆبۇونەۋە.

ئەوان ھەر كە منيان دى، ھەلاتن و من خۆم لەو ئاگرە نىك كردەۋە كە ئەوان بە دەۋرىدا گرد بىۋونەۋە و تەماشام كرد تورەگەيەكيان لىبەجىماۋە ۋەك بلى تورهگەى ناۋىراۋ گرنگىيەكى بۆ ئەۋان ھەبۇو، چونكە پاش ھەلاتن راۋەستان و بىنىم كە چاۋيان لەسەر تورەگەكەيە.

من ھاۋارم كرد بۆچى راتان كرد و لە من ترسان؟ من كاهىنىكم لە كاهىنەكانى مىسر و لەگەل ئىۋەدا دوژمنايەتىم نىيە و نەھاتووم ئازارى ئىۋە بەدم. بگەرىنەۋە و تورەگەى خۆتان ھەلبىگرن.

كاتىك ئەۋان دىقەتپاندا كە من كاهىنم و تەماشى سەرى تاشراۋىيان كردم، گەرانەۋە و بەرەۋە تورەگەكە رۆيشتن و ئەو كاتە بىنىم كە لە ئاۋ ئەو تورەگەيەدا مارتىكى رەشى ئاۋى تىدايەۋ زانىم كە ئەۋان ئەۋمارە رەشە دەپەرست ياخود بە پىي لىروانىنى ئەۋان مارى رەشى ئاۋى بەرىزە.

كاتىك دىقەتدا ئەۋانە مارى رەشى ئاۋى دەپەرست، ياخود رىزى بۆ دادەنن، بەلامەۋە سەير نەبوو. چونكە ئىمەى مىسرىش ھەر لە دوو ھەزار سال لەۋە پىشەۋە، رىزى زۆرى مارمان لا ھەبۇۋە و تۆ دەزانى لە بەر پىي كۆتەلى ئىزىس يەكىك لە خاۋايانى مىسرى، مارتىكى لوول خاۋاردو ھەيە.

كاتىك قسەكانى ناموون تپ گەيشتمە ئىرە موسا لىي پرسى: ئايا تىگەيشتى ئەو خەلكە كى بوون؟

ناموون تپ گوتى: بەلى، ئەۋان خەلكى سەرزەۋىنى كۆش بوون كە پىش ئەۋەى بىنە ئىرە لە كەنعان و سەرزەۋىنى سىنا دەژيان و قاتى و قىبى ئەۋانى ناچار كرد لە زىدگاي خۆيان بىنە دەرەۋە و رىنگەى مىسر بگرنە بەر و لە سەرزەۋىنى كۆش بىن. چەندىك پاش، رامسىسى دوۋەم، ھەمو ئەمانەى بە كۆيلە كرد و بۆ كاركردن، بە تايىيەتى كارى بنىاتنانى تەلارانى راپىچ كردن.

خەلكى سەرزەۋىنى كۆش كە بوونە كۆيلە، بە جۆرىك كە خۆيان دەيانگوت، بەيەكىك لە تىرەكانى ئىسرائىل دەژمىردران. ئەۋان دەيانگوت لە كورانى (لوى) ين و لوى كورى ئىسرائىل

بوو و لهو رۆژهدا لهوئى كۆببونوهه تاقوربانى بۆ ماری رهشى ناوى بکهن تا بهلكو له بهدبهختییهكى تازه كهیهخهى گرتبون رزگایان بیه.

چونكه لهو زهمانهدا، فیرعهون رقی له خهلكى كۆش داگرتبوو و شهوانى دهخسته ژیر نازارهوه و مندالهكانى له خیزانهكانیان جیا دهكردهوه، من دلنیا بووم باوك و دایكى ساواكه دهبی له ناو شهوانهدا بی، چونكه گهیشتمه شهو نهجمامهى كه باوك و دایكى كۆرپهكه بۆ رزگاربوون له چنگى كاربهدهستانى فیرعهون، كۆرپهكهى خویان خستوته ناو سهبهتهوه و به رووبارى نیلیان داداوه و شهو ساوايهش تۆ بووى!^(۳۱)

موسا گوتى: ناھ، بهو قهراوه بی من مندالى كۆيلهكام.

ناموون تپ گوتى: شهو جۆره ویناكرده، مهكهو تۆ شازادهیهكى میسرى، بهو بهلگهیهى كه وهكو شازادهیهكى میسرى پهروهرده بووى و گهوره بووى. شهگه مندالى پاشای میسر كاتیک كه شیرهخۆریه له كۆشكى پاشایهتى بهرنه دهرهوه و به قوممیکى وهك قومى كۆش كه كۆيله بستیپن، و شهو كۆرپهیه له ناو كۆیلاندا گهوره بی، پاش شهوى كه دهگاته تهمهنى پینگهیشتوبی دهبیته كۆيله، چونكه ناسۆ بیری شهو له ناسۆ بیری كۆيلهكان زیاتر تیناپهپن.

(۳۱) گومان لهوهدا نییه كه خوینهرانى شهو كتیبه دهران كه به سهراهتى دروستى داستانى له دایكبونى موسا (س.خ) بهو جۆریه كه له قۆرئانى پیروزدا له (سورتهى قصص) و له نایهتى (چوار تا دوابی) دا هاتوه و دهفهرموون: [بیگومان فیرعهون زال و درنده بوو له ولاتهكهیدا، خهلكهكهى پارچه پارچه دهكرده (جیوازی خسته نیوانیهوه) دهستهیهکیانى دهچهوساندهوهو لاوازی دهكرده. منداله تیرینهكانى سهردهبرین و كچان و نافرهتانی به زهلیلى دههیشتهوه به راستى شهو ستهمكاره یهكینك بوو لهوانهى تۆوى خراپهى دهچاند) تيمهش دهمانهوى دهرهوكهینهوه له چهوساوهكان و منهتى خیر بکهین بهسهر لاوازكراوهكاندا له ولاتدا و دهمانهوى بیانكهینه پیشهواو و بیانكهینه میراتگری سامان و دهسهلانى ستهمكاران)

ههروهها دهمانهوى پایهداریان بکهین و دهسهلاتیان بچهسپین له ولاتدا، شهو پیش بهین بۆ فیرعهون و هامان و سهربازانیان كه لیبى دهرسان (شهو بهلینه خوییه و به ویستی پهروهردگارى بالا دهست دووباره دهبیتهوه بۆ تیمانداران له بارودوخى تاییهت و گوجاودا.

تیمه دایكى موسامان ناگاداركرده كه شیری بداتى و (پیمان وت) جا كاتیک مهترسیت پهیدا كرد لهوى پیى بزانیته فیری بدهره رووبارى (تيله) دهه نه بترسه (لهوى توشى بهلا بییت و نه خهفتهیشى بۆ بۆ، چونكه نیمه به راستى دهگیینهوه بۆ لات و له نایینهشدا دهیکهین به یهكینك له پیغهمبهره پهيامددهكان.

شهو ساستی دار و دهستهى فیرعهون هلیان گرتوه تا سهرهجام بیته دوژمن و خهفته بویان. به راستى فیرعهون و هامان و سهربازانهكانیان گوناهاپار و تاوانبار و ههله بوون(ز.م).

بهلام شهگه ساوایهكى شیرهخۆره كه له كۆیلان هاتیبته بوون، له كۆیلان جیا بکرتیهوه و بیبهنه كۆشكى پاشایهتى و لهوى، بیخهنه ژیر سهرهپرشتى و پهروهردهكردهوه، پاش شهو كه زمانى دهكریتیهوه شهو له زانستهكان بههرهمنند بکری و شهدهبی فیتر بکری. دهبیته شازاده. چونكه لهسهر شیواز و پهروهردهى شازادهی، پهروهرده بووه. شهوى كه بایهخه هییه راهینان و پهروهردهى منداله نك باوك و دایكى شهو.

موسا گوتى: باشه شهى پاشان چی بوو؟

ناموون تپ گوتى: كاتیک كه من بهو خهلكم گوت كه شهوان ساوایهكى شیرهخۆریان بهشهتى نیل داداوه، نكولییان كرد و گوتیان شهو منداله، كه من به باوهشهوه گرتبوو، مانای تۆ، هی شهوان نییه.

گوتم بیگومان شهو منداله دایكى هیه و دایكى له ناو تیهو دایه و ناسینهوهشى كیشه نییه و به یاریدهى ژنیک دوتوانی دایكیک كه ساواى شیرهخۆره ههبی، بناسریتیهوه. له بهر شهو پیش شهوى ناچار بیم كه فهومان بدهم یهك به یهكى ژنهكان بخهنه ژیر پشکنینهوه، وا باشته كه دایكى شهو ساوایه به من نیشان بدهن.

خهلكى سهرزهبونى كۆش لهبهر شهوى كه ماوهیهك ژیانیان له میسر بهسهر برد بوو، زمانى میسریان دهرانى و تیدهگهیشتن كه من دهلیم چی و دهیانوانى وهلامى من بدهنهوه و یهكیک له بیوانى كۆش پرسى تۆ بۆچی دهتهوى بلتی ژنهكانى نیمه بخهنه ژیر پشکنینهوه تا بزانی نايا شیر له مهكمى یهكیک لهوانه كه مندالى نییه، هیه یان نا؟

گوتم لهبهر شهوى شهو منداله شیرهخۆریه برسیه شهگه شیری پی رانهگا له برسان دهمری. سهربارى شهوهش كه ههمووان گوییان لیبو كه من چم پی گوتوون دیسانهوه نهیانووویست كه دایكى شهو منداله به من نیشان بدهن. من پیم گوتن چهند كهشتى له كهشتیهكانى پاشایهتى میسر، همر تیتستا، له ناو رووبار لهنگهریان گرتوه و سهرنشینانى كهشتیهكان كه ژمارهیهك سهربازیان تیدایه چاوهپنی گهوانهوى من دهكهن و همر كاتیک تیهو یارمهتى من نهدهن و ژنیکم نیشان نهدهن كه شیر بداته شهو كۆرپهیه، من دهگهريمهوهو سهربازان تیهو دهدهنه بهر قامچی و شهوندهتان لیدهدهن تاكو دهلین دایكى شهو منداله کییه!

موسا گوتى: بهم پییه حهتمن دایكى منت دۆزییهوه.

ناموون تپ گوتى: مهسهلهكه بهو سادهیه نییه. شهو رۆژه كاتیک سهرنجمدا شهو خهلكه نایانهوى یا ناتوانن له ناسینی دایكى تۆدا یاریدهى من بدهن، پیم گوتن به ههر حال دهبی

شيوه ياريدەم بدن و له ناو ئەو ژنانەدا يەكێك بتوانی كە شيرت بداتى بە من بناسين. من گەرامەوه و دلنيابووم كە ئەجمائيم كە له كارەكەى خۆم بە دەست كەوتوووه هەر بەو شيوهيهش دەرجوو.

خەلكى سەرزەوينى كۆش كاتيك ئاگاداربوون كە كەشتييه كانى پاشايەتى ميسر، لەو نزيكانەيهو ژمارەيهك سەرباز لە نيو كەشتييه كاندان، ترسان و هەمان شەو ژنيكى لاويان بە من نيشاندا و گوتيان ئەو ژنە تازە مندالى خۆى لە دەس داوه و نامادەيه شير بە تۆ بدا و من گومانم نەبوو كە ئەو ژنە دايكى تۆ بوو، بەلام ئەم پرسەم لاى كەس ئاشكرا نەكرد. (٣٢)

كاتيك قەسە كانى ناموون تپ گەيشتنە ئيره مووسا هاوارى لى هەستا: ئاھ، كەوابوو تۆ دايكمت دى؟

ناموون تپ گوتى: ئەى مووسا، دايكى تۆ شازادەخانم ئەغخاس ناموون بوو.

مووسا گوتى: مەبەستى من دايكى راستەقینەم بوو ماناى هەمان ئەو ژنەى كە لە نەژادى ئيسرائيل بوو و لە سەرزەوينى كۆش دەژيا.

ناموون تپ گوتى: لە بارەى ئەو قەسە مەكە و دايكيت كە تۆ نەتديوه و قەلافەتت نايەتەوه بىر، دايكيت كە لە بەرامبەر تۆ دا بوونى نيبه.

مووسا گوتى: راستە كە من دايكى خۆم نەديوه و قەلافەتى ئەوم نايەتەوه بىر، بەلام بىن دوودلى ئەو دايكى ئەسلىي منەم و دەمەوى بزانم كە ئەو شيوهى چۆن بوو و لەو كاتەدا كە تۆ ئەوت ديوه چەند سال لە تەمەنى ئەو تپدەپەرى.

---

(٣٢) پاشاوهى ئەم داستانە هەست هەژين و پەند ناميزه، بۆ هەموو نەوه كان و هەموو سەردەمەكان، بەرپوايهتى قورئانى پيرۆز ئاوايه:

ئەوسا دايكى مووسا هەستى بە بيتاقەتى و بۆشاييهكى زۆر دەر كرد لە دل و دەروونى خۆيدا، بە راستى خەريك بوو رازەكە ئاشكرا بكات ئەگەر ئيمه دلیمان دامەزراو نەكردايە تا لەو كەسانە بيت كە بروايان بە بەليني خوا هەيه.

پاشان بە خوشكەكەى مووساى وت پرۆ بە شوينيدا. دواى تاويت كە لەنارپكەوه مووساى بە باوهشى ئافردتیکهوه بىنى، ئەوان هەستيان بەوه نەدەكرد (كە خوشكەكەى چاوديرى دەكات)

ئيمه پيشتر هەرچى ئافردەتى شيردەرە لەومان هەرامكرد، خوشكەكەى (بەمەى زانى، كە كيمانه لە كۆشك نزيك بۆره) وتى: ئايا ناوئيشانى مائیکتان پى بلیم كە ئەو مندالەتان بۆ بەخيو بکەن دلئسۆز و ميهربانيش بن بۆى. بەو شيوهيه گيرامانەوه بۆ لاى دايكى تا دلنياو نارام بيت و چاوى بە ديتنى ئاسوودە بيت و شير خەفت نەخوات و لاى روون بيت كە بەليني خوا هەق و راسته، بەلام زۆريەى ئەو خەلكە نازانن و هەستى پى ناکەن.

سورەتى (قصص) ئايەتى ١٠-١٣. لە تەفسيرى ناسان، بورهان مەمدەمەين، وەرگيراه.

ناموون تپ گوتى: ئەو كاتە كە من دايكتم بىنى تەمەنى شازادە يا خەفدە سال بوو و سەربارى ئەوهش كە ژن و پياوى سەرزەوينى كۆش بە كويرهوهرى دەژيان و خۆلاوى يا قورواوى بوون، هەر كەسيك كە دايكى تۆى دەبىنى دەيگوت ئەو ژنە ژنيكى جوان و بەرپزه. بەلام دووبارە پيت دەلیم ئەو دايكەى كە تۆ نەتديوه و روخساريت لە بىر نيبه، بۆ تۆ بوونى نيبه و دايكى تۆ شازادەخانم ئەغخاس ناموون بوو كە تۆى گەوره كردوه.

مووسا پرسى: پاشان چيبوو؟

ناموون تپ گوتى: من ئەو ژنەم لەگەل خۆمدا برده ناو كەشتى و پيشانى شازادەخانم ئەغخاس نامووندا.

دەبى بلیم كە لەو سەفەرەدا، ئيمه لەيهك كەشتى زياترمان لەگەلدا نەبوو. من تەنيا بۆ ئەوهى كە ئيسرائيليان بترسينم گوتم چەند كەشتى پاشايەتى لە ناو رووبار لە نگرەيان گرتوه.

كەشتى كە نەيدەتوانى لە ناو ريزهوى تەسكى رووباردا پيچ بکاتەوه، شازادەخانم ئەغخاس ناموون فرمانيدا كە كە كەشتى بە گەرانەوهيهكى پاشهوپاش لەو ريزهوه تەسكە بيتە دەر.

سەول ليدەران، كە لە حالى ئاسايدا، سەولەكانيان لە پشتەوهرا بەرهو پيشهوه ليدەدا، لە پيشهوهرا، بەرهو پاشهوه ليداو، كەشتييه كەمان بە جوولانيكى پاشهوپاش دەستى بە جوولان كرد تا لەو ريزهوه تەسكە هاتەدەر و لە پەنا لقيكى بەرەيرىنى رووبارى نيل، لە سەر فرمانى دايكت راوهستا.

لەوى بە فرمانى شازادەخانم خيوەتيان هەلداو تۆ و ئەو ژنە ئيسرائيليهيان لە ناو خيوەتەكە دانا، دوو غولام بۆ خزمەتى ئەو ژنە دياربكران و شازادەخانم بە منى گوت بە كەشتييهكى كرى پرۆم و ژنيكى دايەن كە جینگەى متمانه بى پەيدا بکەم و لەگەل خۆمدا بيهيتم تا ئەو ژنە دايەنە شيرت بداتى و گەورەت بکا.

مووسا بەسەر سوپمانهوه پرسى: ئايا شازادەخانم نەيدەويست كە دايكم شير بداتە من و گەورەم بكا؟

ناموون تپ گوتى: نا.

مووسا پرسى: بۆچى؟

ناموون تپ گوتى: ئەگەر ئەو ژنە ئيسرائيليه شيرى بە تۆ بدابايه و تۆى گەوره كردبايه خەلك تپدەگەيشتن كە تۆ مندالى ئەو ژنەى، لە حالتيكدا كە شازادەخانم ئەغخاس ناموون كە

منداللی نه بوو، چونکه نه زۆك بوو، دهیویست به هممووان بللی که بۆته خاوهنی مندال و تۆ کورپی نهوی.

مووسا پرسى: پاشان چ بوو؟

ناموون تپ وهلامیدایهوه: همموو دایه نیتیک نهیتوانی شیرت بداتی، و تۆ، تهنانهت نهو کاتهی له حاللی برسییتی یا له حاللی مردندا بووی، ناماده نه بووی شیرى هیچ دایه نیتیک، جگه له شیرى دایکت، بخۆی، له بهر نهوه شازاده خانم ناچار بوو نهو ژنه له خزمهتی خۆیدا بهیلتیهوه.

کورهل او پرسى: پاشان چ بوو؟

ناموون تپ گوتی: کاتیک شازاده خانم له بارهی مهسه لهی خۆراکی تۆ نارخهیان بوو، فهرمانیکی به مندا که له کاتی خۆیدا جیبه جیپی بکه م.

مووسا پرسى: نهو فرمانه چ بوو؟

ناموون تپ گوتی: شازاده خانم پارچه یهك پاپروس (کاغزه ی میسرى) که به دهستی خۆی نووسی بووی دایه دهستی من و من بردمه پایتهخت و تهسلیمی فیرعه ونم کرد و پاشای میسر پاش خویندنه وهی نهو کاغزه، سی که شتی بۆ نهغاس ناموون رهوانه کرد که دوو له وانه پر له سهرباز بوون و که شتی سییه م ژماره یهك سهول لیدهر و که شتیوان و غولام و که نیزی تیدا بوو.

مووسا پرسى: نهغاس ناموون دهیویست چ بکا؟

ناموون تپ گوتی: نهو برپاری وا بوو که هممو سهول لیدهران و که شتیوانانی که شتی خۆی بۆ ولاتی هاتی بگوازیته وه تا له وئ بفرۆشرین و ئیدی نه توانن بگه رینه وه بۆ میسر.

مووسا به سه رسورماوی پرسى: بۆچی دهیویست نهو کاره بکا؟

ناموون تپ گوتی: دایکت مکور بوو له سه ره وهی که تۆ به کورپی خۆی بناسیته و هممووان یه قین پهیدا بکه ن که تۆ منداللی نهوی. به لام سهول لیدهران و که شتیوانان دیتبوویان که تۆیان له ئاو گرتوته وه به همموو که سیکیان دهگوت که تۆ منداللی نهو نی. هه ره وه هۆیه، شازاده خانم برپاریدا همموو سهول لیدهران و که شتیوانانی که شتی خۆی له ولاتی هاتی بفرۆش و سهول لیدهران و که شتیوانانی، که له پایتهخته وه هینابوویانن، له جیگای نهوانیان دانان.

مووسا پرسى: دایکی من چی لیتهات؟

ناموون تپ وهلامیدایه وه: نهو ژنه تا نهو رۆژه که تۆ شیرت دهخوارد، له خزمهتی شازاده خانم دا بوو و پاشان سهربازانی پاشای میسر، نهو ژنه شیان وهکو نهوانی دیکه، بۆ نوخته یه کی دوور بهرئ کرد. نازام، له وانه یه نهویش گه رابیتته وه ناو قهومی خۆی! مووسا گوتی: بۆچی پاش نه وهی که دایکمیان ناچار کرد که شیرم بداتی نهویان به حاللی خۆیه وه بهرله کرد؟ نایا شازاده خانم نه وهنده بهزه یی تیدا نه بوو که ژنیکی به ختره ش له منداللی که ی جیا نه کاته وه؟

ناموون تپ گوتی: نهی مووسا، قسه که ی تۆ له وهرا سهرچاوهی گرتوه که تۆ مهسه له که به پیی بیری خۆت دهده یه بهر داوه ری، نهگه ره له بهرزییه کی زیاتره وه له م مهسه له یه بروانی و ناسۆیه کی بهرینتر له بهرچاوا دابنیی، سهرنج دهدهی که که نیزیکی ئیسراتیلی له وه بچوو کتر بوو که بتوانی بهر بهستی له پیاده کردنی نهخشه ی شازاده خانمیکی وه که نهغاس ناموون بکا. نهو شازاده خانم نه زۆك بوو و نهیده توانی منداللی ببی، تۆ دهزانی نه زۆك بوونی ژن، به تاییهت ژنیك که شازاده بی، تا چ راده یه ك بۆ نهو ژنه، جیگای غه مبارییه.

شازاده خانم نهغاس ناموون، دهیویست نهو عه ییه گه وره یه له ناو بیات و به هممووان بللی که نهو بۆته خاوهنی کورپیک و نهگه ره دایکی تۆی دوور نهخستبایه وه، دایکت دهیگوت که نهو منداللی، منداللی نه وه و، من کاری شازاده خانم له باره ی دایکی تۆوه، به کاریکی ناقلا نه و پیویست دهزانی و دهزام.

مووسا گوتی: ژنیك که بانگه شه ی نهوه بکا که کورپیکی بووه، ده بی سکی پر بووی و نهغاس ناموون که سکی پر نه بوو بوو چۆن دهیتوانی بللی که کورپیکی بووه؟

ناموون تپ گوتی: له مانگه کانی هه وه للی سک پریی دا، سکی نافرته ی سک پر گه وره دیار نییه و که سانی تر ناتوانن تیبگه ن که نهو نافرته ناوس بووه و له مانگه کانی دوا یی سک پری دا که سکی نهغاس ناموون ده بوایه بهرز بووبایه وه، نهو له سه فه ره دوور له پایتهخت بوو و هه ره ها، چونکه سهول لیدهر و که شتیوانانی نهو له ولاتی هاتی فرۆشران، هیچ که سیك نهیتوانی بللی که نهو هه رگیز سک پر نه بووه.

مووسا گوتی: نایا نهخشه ی نهغاس ناموون به سهرکه وتن گه یشت یا نا؟

سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی گوتی: هەر مندالێکی که دیته دنیاوه دهبن باوکی ههبن و شازاده خانم نهغاس ناموونیش دوو باوکی بۆ تۆ له بهر چا و گرت.

مووسا به سهرسامیییهوه گوتی: ناموون تپ، گوتت که شازاده خانم، دوو باوکی بۆ من له بهر چا و گرت، نایا دهکرێ مندالێک دوو باوکی ههبن؟

ناموون تپ گوتی: شازاده خانم بیری کردهوه که باوکی تۆ، ناتوون خوای نه بینراوه و ئهو ویستی که تۆ له وهچهی خوای گهروهو نه بینراو بێ.

مووسا گوتی: بهلام ئهو دهیزانی که من له وهچهی خوای گهروهو نه بینراو نیم، بهلکو له وهچهی ئیسرائیلیانم که له سهرزه ویننی کۆش نیشته جیبوون و فیرعهون ئهوانی به کۆیله کردوه.

ناموون تپ گوتی: ئیمه بنیادهم کاتیك ویستمان باوه به شتیك بکهین، ئهوا باوه ریمان پێ دهبن. نهغاس ناموونیش دهیویست تۆ کوری ناتوون بی و باوه ریشی پێ پهیدا کرد، بهلام ئهو نهیده توانی ئهم مهسهلهیه ناشکرا بکا، چونکه ئهگه بیگوتبايه که تۆ کوری ناتوونی، فیرعهون که دوژمنایهتی سهرختی له گهڵ ناتوون و نایینی ئهو دا ههیه، شازاده خانم و تۆشی دهکوشت و ئهگه له کوشتنی ئهویش خۆی ببواردا بایه ئهوا چه ئهمن تۆی ههه دهکوشت. ئهوه بوو که باوکیکی دیکه ی بۆ تۆ له بهر چا و گرت که له م جیهانهدا هاوتای نه بوو و ئهویش فیرعهون بوو گوتی که تۆ کوری رامسیسی دووهم پاشای میسری.

ئینجا سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی گوتی: دایکت له م جیهانهدا له پیناوی تۆدا دهژیاو باوه رپی وابوو که تۆ له سهه تهختی پاشایهتی میسر ببینی. ئهو به چاکترین شیوه تۆی خسته ژێر باری فیر بوون و پهروه دهوه و کاتیك دیدی که به خیرایی گهشه دهکهی و لاویکی بالابهرز و چوارشانهو به هیتز دهچووی، دلشاد دهبوو.

ئێستا که ئهو شازاده خانمه رویشتوه، من، تۆ وهکو کوری خۆم ده بینم و وهکو ئهو پیت ده لیم تیبیکۆشه که بهردهوام به هیتز بی و به جوړیک بژی که له گهڵ شانی تۆدا، مانای له گهڵ رۆلهی ناتوون خوای گهروهو نه بینراو دا بگوئێ تا رۆژیک ئیمه بتوانین په رستنی خوای گهروهو و نه بینراو دهکهینه داب و لهو رۆژه دا، تۆ له ئیمه هه موومان بالاتر دهبی. من گومانم نییه که لهو کاته دا تۆ دهبی به بهرجهسته ترین پێشه وای نایینی ناتوون.

سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایهتی پاش ئهم گوتیه مووسای ماچ کرد و رویشت.

مووسا به ته نیا مایه وهو له گژ بیرانه وه راچوو. تا ئهو شهوه، مووسا له باره ی ناسنامه ی باوکی خۆیه وه دوو دل بوو. بهلام له باره ی دایکییه وه گومان ی نه بوو، چونکه له نهغاس ناموونی بیستبوو که ئهو دایکییه تی. لهو شه ودا پاش بیستنی گوته کانی ناموون تپ بۆ ئهو لاهه ساخ بۆوه که نه شازاده خانم نهغاس ناموون دایکی ئهو بووه و نه باوکیشی پاشای میسر. سه رباری ئه وهش که مووسا دایکی خۆی نه دی بوو، دل ی بۆ حالی ئهو ژنه که دهیزانی پاش قۆناغی شیرده خۆی ناچار لهو جیا بۆته وه، دهسووتا.

پاش ئه وه که مووسا ماوه یه ک بیری له دایکی ئه سلیمی خۆی کرده وه، که وته بیری شازاده خانم نهغاس ناموون، دایکی شیرده ری خۆی، و سه رنجیدا که لهو شازاده خانمه وه جگه له خۆشه ویستی و بهزه یی (ده باره ی ئهو) شتیکی دیکه به دیاری نه داوه و بیگومان هاوسه ری پاشای میسر ئه وی خۆشه ویست. هه ر بهو هۆیه وه به چاوی خۆشه ویستییه وه ته ماشای ده کرد و له کاتی مردنیدا، به راستی بۆی داخدار بوو.

ته نهانته لهو ده مه دا که ئاگادار بوو نهغاس ناموون دایکی نه بووه و ئهو له نه ته وه ی ئیسرائیل و مندالی کۆیله کانه، دیسانه وه هه ستی ده کرد که دایکی شیرده ری خۆی خۆشه ویست. له حالی کدا که مووسا بیری له دایکی شیرده ری خۆی ده کرده وه سه رنجی له سه ر نوخته یه ک گیر بوو که تا ئهو ساته له جزووری ناموون تپیدا به بیریدا نه هاتبوو. نوخته ی ناوبراو په یوه ست بوو به دوژمنایه تی فیرعهون له گهڵ ئه ودا.

کوره لاو دهیزانی که تا ئهو رۆژه ی دایکی شیرده ری زیندوو بوو، ئه وی له به رامبه ر رقی فیرعه وندا په نا ده دا و پێش ئه وه ی بریار بدا که خۆی بۆ کاری نه شته ری ئاماده بکا به لینی له فیرعهون وه رگرت که مووسا نه کوژی.

کوره لاو له خۆی پرس ی که ئه گه ر ئهو منی به کوری خۆی بزانیبايه، بۆچی ده یویست من بکوژی؟ چونکه ه یچ باوکیک، کوری خۆی نا کوژی. نایا فیرعهون بۆی دیارکه وتوو ه که من له وه چه ی ئهو نیم و هه ر بۆیه ده یویست من له به یین ببا؟ یا دیسانه وه له هاتنه بوونی مندا نه یینییه ک هه یه که ناموون تپ به منی نه گوتوو ه و له وانیه خودی ناموون تپیش ئاگای لهو نه یینییه نه بی.

به هه ر حال، مووسا له م مه سه له یه چه په سا بوو، بریاریدا له مباره یه وه زانیاری له ناموون تپ وه رگری. ئینجا وه بیری هاته وه که ده بی دایکی شیرده ری خۆی بۆ دنیای

رۆژئاوا ((مانای بیباکته گۆرستان)) بگوازیتهوه و گواستنهوهی شازاده خانمیکى وهك
ئهغخاس ناموونیش بۆ دنیای رۆژئاوا، کارێکی گهورهیه و درێژ خایهنه، چونکه له میسر،
بهو ئەندازه که پلهی کەسەکه گهورهتر بێ، به ههمان ئەندازه مۆمیا کردنی تهرمهکەى
و ناشتنی دژوار تر و درێژه کیش تر دەبێ.

ئەوشهوه موسا تا بهیانی تهنا نهت تاویک نهیتوانی بجهوئ. جارێک دهچوه ئه
ژوورهوه که تهرمی به روالته دایکی وی، ئەغخاس ناموونی لییوو، و له رووی
بهزهیهوه نیگایهکی له تهرمی ئه و ژنه دهکرد، چونکه سهرباری ئهوهش، که ئەغخاس
ئهوێ له دایکی ئەسلایی خۆی جیا کردبۆوه، ههقی بهسهه ئهوهه ههبوو.

ئهگەر ئه و شازاده خانمه موسای له ناوی نیل نهگرتبايهوه ئهوێ له ژێر پهروهردهو
فیرکردندا دانهنايه، ئه و له شهتی نیلدا نقووم دهبوو یا به نیو گهرووی تیمساحهکانی ئه و
شهتهدا دهچوه خوارئ.

ئهگەر ئه و زیندووش بامایه، مانای ئەگەر دایکی له ترسان ئه و به رووباری نیلیدا
نهدابایه، دووباره ئه و پاش ئه وهی که دهگهیشه تهمهنی پیگهیشتهوویی، دهبوو
غولامیک و دهبوایه بهرد و خشت بۆ فیرعهون بکیشیتتهوه و قورکاری بکا.

شازاده خانم ئەگرچی ئه و له دایکی ئەسلای خۆی جیا کردهوه، بهلام له قهره بووی
ئه ودا، ئه و له نیو قوردا دههینا و به پایهیهکی بهرزگیه یاند.

موسا، تێدهگهیشهت که دایکی روالتهتی وی، تا ئه و جیگایه که دهههتان ههبوو،
ههولیدا نهیانی هاتنه بوونی ئه و به گوئی ههچ کهسێک نهگاوه ههچ کهسێک له وهتێ نهگا
که موسایان له رووباری نیل گرتوتهوه. بهلام ئه و نهیینهیه، به تهواوی به پهنهانی
نهمایهوه کهسانیک تێگهیشهت که ئه و بیان له ناو گرتوتهوه و جاری وا ههبوو به شیهوی
درکه نامیز به جوین، ئه و مهسهلهیهیان به بناگویتی ویدا دهدا. موسا به خۆی گوت که
لهوانیه ئه و مهسهلهیه به شیهوی درکه به گویتی شازاده خانمیش دهگهیشهتتهوه و ئه و
دهشیبستهوه، بهلام به سهه خۆی نهدههینا.

کورهلاو، تێدهگهیشهت که شازاده خانم ئەغخاس ناموون، رۆژی یهکهم که برپاریدا ئه و
له مردن رزگار بکا و له کۆشکی پاشایهتیدا چاودێریی بکا، مهبهستی بهزهیهی هاتنهوه
به و دا نهبوو. بهلکو ئه و خانمه رهوشت پاکه، به هۆکاری ژن بوونهوه، دهیویست پیشانی
کهسانیتری بدا که ئه ویش دهتوانی مندالێکی ههیب. بهلام پاش ئه وهی که ئه و له ژێر

پهروهرده و راهیناندا دانا، به تاییهتی کاتیک که گهوره بوو، به ههق له بهرامبهه ئه ودا
خۆشهویستی ههبوو.

موسا، که له و کاتهدا لاو بوو و ههقهه سال و نیو له تهمهنی تێدهپهیری، دهیتوانی
خۆشهویستی واقعی و دۆستایهتی رووکهشانه له یهکتری جیا بکاتهوه و دوو شت به
موسای سهلماند که دایکی روالتهتی ئه و، له رووی راستیهوه ئه و خۆش ویستوه،
یهکه میان ئه وهی که بهردهوام، له بهرامبهه فیرعهوندا بهرگریکاری ئه و بووه
نهیدههیشهت له لایه ن پاشای میسر وه نازاریکی پێ بگاوه ئه گەر شازاده خانم ئەغخاس
ناموون ئه و خۆش نهویستبايه له ژێر دالدهی خۆیدا داینهدهنا و بهربهستی له وه
نهدهکرد که فیرعهون بیکوژئ.

شازاده خانم، به تاییهت کاتیک که ئه و مندال بوو، ترسی له وه نهبوو تا ئه وهی که ئه و
له ترسان، موسا بخته ژێر دالدهی خۆیهوه، بهلکو خۆشهویستی ناو دلای وی بوو
دهبوو هۆکاری ئه وه که ئه و ژنه خۆی بکاته قهڵغانی بهلای ئه و، و نههیلێ که فیرعهون
ئه و له ناو بهرئ.

بهلگهیهکی دیکه ئه وه بوو ههستیک که پراو پر له میهره بانێ و سۆزی دایکانه بوو،
بۆ نمونه له کاتی مندالیدا، ههه کاتیک که ئه و له شتیک یا کهسێک نارهحهت دهبوو،
ئهوێ له نامیزی خۆی دهگرت و وهکو دایکیکی میهره بان، خۆشهویستی و پشتیوانی بێ
دریغی خۆی به سهردا دهباراند، و موسا هاتهوه بهری که ئه و ژنه، به راستی بهردهوام
ئهوێ وهکو مندالێکی راستهقینهی خۆی خۆشدهویست. ههه جارێک که ئه و چاوی به
شازاده خانم دهکوت، تێدهگهیشهت که ئەگەر دایکی روالتهتی ئه و، وهکو دایکیکی
واقعی، ئه و خۆش نهویستبايه مهحال بوو که ئه و نهده شادمان بێ.

به و پێیه دهیب ئه و، ئەغخاس ناموون وهکو دایکی واقعی خۆی بزانی و ئاگادار بێ
که ههه چی ههیهتی جگه له هاتنه بوونی له سکی دایکی، هی ئه و ژنهیه.

ئه و شهوه که موسا نهیتوانی خهوی لی بکهوئ، تێپهیری، و ههتاو له رۆژههلاتی
رووباری نیلهوه ههلههات. ههه که خۆر ههلههات به فهرمانی فیرعهون له پایتهخت
که پهناکان و زهنگهکان دهستیان به لیدان کرد تا به خهلکی پایتهخت رابگهیهنن که
رۆژانی ماته مینی دهستیپێکرد.

به تیپه‌ربوونی دواين رۆژه‌کانی به‌هار، وهرزی هاوین، ده‌ستپینکرد و هه‌وا رووی له گهرمی کرد.

ههر سالتیک، ههر که هاوین ده‌ستی پێ ده‌کرد و هه‌وای پایته‌ختی میسر گهرم ده‌بوو، فیرعه‌ون، رامسیسی دووهم، له شار وه‌ده‌ده‌که‌وت و به‌ره‌و باشوور ده‌رۆیشت و له ناوچه‌یه‌کی کوپستانی و به‌رز نیشته‌جێ ده‌بوو تا وهرزی هاوین تیپه‌ر ده‌بوو ئینجا بۆ پایته‌خت ده‌گه‌رپایه‌وه.

ده رۆژ دواي ئه‌وه که فیرعه‌ون له پایته‌ختی میسر وه‌ده‌رکه‌وت و به‌ره‌و باشووری ولات به‌رێ کهرت، مووساش به‌ره‌و میسری سه‌روو که‌وته ری تا له ماوه‌ی گه‌رپانیدا، له‌و بنیاتنانه‌ که‌نف، ته‌لارسازی پاشایه‌تی، سه‌رگه‌رمی دروست کردنی بوو، سه‌ردان بکا.

که‌شتی شه‌تگه‌ری مووسا، سه‌ره‌نجام گه‌یشته ناوچه‌ی ((که‌رنه‌ک)). له‌وئ مووسا بیینی که کریکاران سه‌رگه‌رمی دروستکردنی ئه‌و ته‌لارانن که فیرعه‌ون مه‌به‌ستی بوو دروستیان بکا و ئه‌و له‌وئ تا دوايي هاوین مایه‌وه تا ئه‌وه‌ی به‌شیک له ته‌لار دروستکراو له‌و ماوه‌یه‌دا ئه‌و توانی تا راده‌یه‌ک به‌ شیوه‌ی کاری ته‌لارسازی ناشنا بیی. کاتیک که هاوین دوايي هات، له‌سه‌ر فه‌رمانی فیرعه‌ون ده‌سته‌یه‌ک سه‌رباز راسپێردران تا چاودێری ته‌لاره‌که بکه‌ن.

فیرعه‌ون، پاش تیپه‌ربوونی هاوین له میسری سه‌روو به‌ره‌و باکوور گواستییه‌وه. به‌لام مووسا تا پازده رۆژی دیکه له باشووری میسر مایه‌وه و پاش ئه‌وه‌ی که دلتیا بوو که سه‌ربازان شه‌و و رۆژ چاودێری کار ده‌که‌ن و دروستکردنی ته‌لار به‌ شیوه‌یه‌کی ئاسایی به‌ره‌و پێش ده‌جێ ریگه‌ی باکووری گرت‌ه‌وه به‌رو گه‌یشته‌وه ناو پایته‌خت.

کاتیک که مووسا چوه‌و ناو کۆشکی پاشایه‌تی و گه‌یشته‌وه ناو ماله‌که‌ی خۆی، ههر که پێی نایه ناو ژوره‌که‌ی خۆی و دانیشت، غولامیک که زه‌مبیلیکی له نیو ده‌ستدا بوو هاته ژوره‌که‌ی مووسا، ئه‌و غولامه‌که‌ی ناسی و زانی که غولامی سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تییه.

غولام، زه‌مبيله‌که‌ی له به‌رامبه‌ر مووسا له‌سه‌ر زه‌وی دانا و مه‌نجه‌لیکی مسی به‌ سه‌رقاپ، که له ناو زه‌مبيله‌که‌دا بوو که‌وته به‌ر چاری مووسا. غولام سه‌رقاپی لابرده‌ و چاری مووسا که‌وته سه‌ر سه‌ریکی برآو و ئه‌و به‌ چه‌په‌ساوییه‌وه له غولامی پرسى: ئه‌م سه‌ره‌ سه‌ری کییه‌؟

غولام گوتی: ئایا ئاموون تپ ناسی؟

مووسا به‌ چه‌په‌ساوی و وه‌حشه‌ته‌وه گوتی: ئایا ئه‌مه سه‌ری برآوی ئاموون تپ نییه‌؟ مووسا، سه‌ری برآوی سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تی له ناو مه‌نجه‌له‌ مسه‌که هینایه‌ ده‌ری و له‌به‌رامبه‌ر خۆی راگرت. پاش ئه‌وه‌ی که سه‌ری ئاموون تپیان بری بوو که‌س چاوه‌کانی ئه‌وی دانه‌خستبوو و سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تی به‌ چاری کراوه‌وه و وه‌کو ئه‌وه وابوو که به‌زمانی حال به‌وی ده‌گوت له چاره‌نوسی منه‌وه په‌ند وهربگره‌ و بزانه‌ که وه‌فاداری بۆ خوای نه‌بینراو، ئاتوون، هۆکاری ئه‌وه بووه که سه‌رم له له‌شم جیا بکه‌نه‌وه.

مووسا، ههر که سه‌ری برآوی ئاموون تپی دی و ناسییه‌وه، زانی که ئه‌و بۆته قوربانی دلتسۆزانه‌ی باوه‌ری خۆی له به‌رامبه‌ر خوای نه‌بینراو و بی‌شیتوه‌ی ئاتوون و به‌ پێی حوكمی فیرعه‌ون سه‌ریان له له‌شیان جیا کردۆته‌وه.

فیرعه‌ون له به‌رامبه‌ر باوه‌رداران به‌ خوای نه‌بینراو له دوژمنایه‌تییه‌که‌دا بوو که ته‌نانه‌ت له کوشتنی ئاموون تپ سه‌رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تیشدا سێ و دووی نه‌کرد. کاری سه‌رۆکییه‌تی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تی میسر، له کاروباره‌ گه‌وره‌کانی ئه‌و ولاته ده‌هاته ژماردن و سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش لایه‌نیکی روحانی هه‌بوو، چونکه کاهینه‌کان، روحانیانی میسر بوون.

مووسا، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش که لاو بوو، و تاقیکردنه‌وه‌ی پیاوانی به‌ نیوکه‌وتووی نه‌بوو، تیگه‌یشت که نه‌یان توانیوه‌ ئاموون تپ به‌ شیوه‌یه‌کی ئاسایی بکوژن و به‌ ئه‌گه‌ریکی زۆر ژماره‌یه‌ک له کاهینانی میسر، که هه‌موویان ئاموونیان ده‌په‌رست، شایه‌تیان له دژی ئه‌و داوه‌ گوتویانه‌ که ئه‌و ئاتوون په‌رسته‌ و له به‌ر ئه‌وه ده‌بی بکوژری.

کاهینانی میسر که ئاموون په‌رست بوون، له په‌رستنی ئاتوون و یادگاری یه‌کجار تالیان وه‌بیر بوو. ئه‌وان له بیران نه‌چوو بوو که له سه‌رده‌می ئاتوون په‌رستیدا ته‌رخانه‌کانی په‌رستگا‌کانی میسر، له ده‌ستی ئه‌وان هاتبووه‌ ده‌ری. هه‌ندیک له‌وان له تینی ده‌سکورتیدا دووچاری گه‌دایی بیوون. ئه‌وان نه‌یانده‌ویست که ناوی ئاتوونیش بکه‌ویته به‌رگوییان تا به‌وه راده‌گا که بیینن یه‌کیک له کاهینان، به‌ روا‌ت خۆی به‌ ئاموون په‌رست پیشان بدا، به‌لام له ناخدا ئاتوون خوای نه‌بینراو و بی‌ شیوه‌ ده‌په‌رستی.

ئەوھ بوو لە دژى ئاموون تپ شايھتییان دا و ئەویان بە ((موسستەھەق بە کوشتن)) زانى و فیرعەونیش کە تەھەمولی بیستنی ناوی ئاتوونی نەبوو، حوکمی کوشتنی سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایەتی دەرکرد.

موسا، ئەمانەى لە رووی مەزندانە کارییەوھە ھەلدەھینجاو پاشان ویستی کە لە غولامەکەى ئاموون تپ پیرسێ کە ئەو پیاوھیان چۆن کوشتوو، بەلام غولامەکە لە ژوورەکە وەدەرکەوتبوو. ئینجا لە حالیکدا کە موسا سەری براوی ئاموون تپى بە دوو دەستی لە بەرامبەر خۆی راگرتبوو، لە قولپى گریانیدا و ماوھەیک لەسەر دۆستەکەى خۆی گریا.

موسا، پاش دایکی، ئاموون تپى بە دلئسۆزترین دۆستی خۆی دەزانی و دەیتوانی ھەرچی لە ناو دلیدا بوو بەو پیاوھى بلێ و راویژی لەگەڵدا بکاو رینمونی لى داوا بکا. گەرچی نف سەرۆکی تەلارسازانى کۆشکی پاشایەتی فیرعەونیش لەگەڵ ئەودا دۆست بوو، بەلام ئەو وەك ئاموون تپ دەرھەق بە موسا دلئسۆزی تیدا نەبوو و موسا وای ھەست دەرکرد کە سەرۆکی کاهینانى کۆشکی پاشایەتی ئەوى وەكو كورپى خۆى خۆش دەوى و بە ختیاری ئەوى دەوى.

پاش ماوھەیک گریان، موسا سەرەکەى لە ناو مەنجهلە مسەکە دانایەوھو سەرقاپەکەى خستەوھ سەرى و لە ژوورەکەى خۆی رۆشیتە دەرەوھ و غولامى ئاموون تپى دیتەوھ و بە ئاماژە حالى کرد کە بیئەوھ ژوورەکەى ئەو.

غولامەکە ھات و موسا لیبى پرسى: بۆچی تۆ سەرى براوی ئاموون تپت ھیناوەتە لای من؟

غولامەکە گوتى: ئەو خۆی پيش مردن بە منى گوت پاش ئەوى سەریان لە لەشم جیا کردەوھ من ئاگام لە سەرەکەى بێ و بیهینم بۆ لای تۆ.

موسا پرسى: نایا بە تۆی نەگوت بۆچی سەرەکەى بدیھە من؟

غولام گوتى: ئەو لە مبارەییەوھ روونکردنەوھەیکى نەداوھتە من و ھەتھەن بیری کردۆتەوھ کە تۆ دەزانی بۆچی سەرەکەى بدەمە تۆ.

موسا گوتى: راستە و من دەزانم کە ئەو بۆچی بە تۆی گوتووھ سەرەکەى بدیھە من. پاشان لە دلێ خۆیدا گوتى: ئەو بەو ھۆیەوھ ویستویەتی سەرە براوھەیکى بیئەوھ لای من

کە من پەند وەر بگرم و بزاتم کە منیش لە بەر مەترسیدام و سەرى منیش لە لەشم جیا دەکەنەوھ. ئینجا موسا لە غولامەکەى پرسى: لاشەى ئاموون تپ لە کوئیھە؟

غولام گوتى: لە ھەمان ئەو جیئەییە کە سەریان لە لەشى جیا کردۆتەوھ مانای لە شوینی سیدارەییە.

موسا گوتى: تۆ سەرەکەیت ھینا و لای خۆت ھەلئت گرت، بەلام لاشەى بێ سەرىت لە شوینی سیدارە بەجئ ھیشت؟

غولام گوتى: ئاموون تپ بە منى نەگوتبوو کە لاشەکەشى تەسلیم بە تۆ بکەم و ئەگەر ئاواشی بگوتبایە من کەرەسەى چاودێرى کردنى لاشەکەى ئەوم لە بەردەسدا نەبوو و چۆن دەمتوانی لاشەکەى بیئەم ناو کۆشکی پاشایەتی؟

موسا قسەى غولامەکەى بە راست دانا. ئەو کۆیلەییە دەیتوانی سەرى خاوەنەکەى خۆی لە ناو مەنجهلئک دابنێ و بیهینئیتە ناو کۆشکی پاشایەتی، بەلام نەیدەتوانی لاشەى بێ سەر بۆ ناو کۆشکی پاشایەتی بگوازئیتەوھ. دواى ئەمە موسا غولامى ئاموون تپى مەرەخەس کرد و بریاریدا کە سەرە لاشەى ئاموون تپ مۆمیا بکا.

لە میسر پاش ئەوھى کە تاوانبارئک سزا دەدرا کاریان بەسەر لاشەکەییەوھ نەبوو و کەس و کارى حوکمدراو، دەیانئوانی لاشەکەى مۆمیا بکەن. ھەر بەو ھۆیە موسا کەوتە سەرۆکاری ئەوھى کە لاشەى دۆستی دلئسۆزی خۆی مۆمیا بکا.

کاتئک کە شەو داھات کورەلاو لە حالیکدا زەمبیلئک کە سەرە براوھەیکى تیدا بوو، بە دەستەوھو لە کۆشکی پاشایەتی ھاتە دەرەوھ و بەرەو خانەى مردووان وەرئیکەوت. رۆشیتن بۆ نینوخانەى مردووان بە رۆژ قیزەون بوو و تا بە شەو رادەگا، بەلام موسا نەیدەویست لە کاتى رۆژدا، چوونە ژوورەوھى ئەو بۆ نینو خانەى مردووان بە زەمبیلەوھ بیئەن.

موسا لە دەرگای داو کەس دەرگای لى نەکردەوھو ئەو ناچار بوو چەند جارئک بە توندی دەرگاگە بکوتئ و سەرەنجام، دەنگئکى نا قولاً کەوا دەرەکەوت سەرخۆشئى، دەنگى ئەوى ناسازتر کردوھ، بانگى کرد: کیئە؟

موسا گوتى: دەرگاگە بکەوھ من ھاتووم لەگەل ئیوھدا سەرۆکارئکم ھەییە.

خاوەنى دەنگە ناسازەکە گوتى: بەم ناوھختى شەوھ کاتى سەرۆکار نییە.

موسا گوتی: من وهختم نییه بهیانی بیّمهوه ده‌رگاکه بکه‌وه نه‌لقه‌یه‌کی زیوت دده‌می.

ئهو زه‌لامه‌ی که له پشت ده‌رگاکه بوو، کاتیک که گوتی له دهنگی پاره بوو ده‌رگای کرده‌وه و موسا ویستی بجیتته ژوره‌وه، به‌لام ئهو پیاره که مه‌ست ده‌هاته به‌رچاو گوتی: یه‌که‌مجار نه‌لقه‌ی زیوه‌که‌ت دابنی پاشان وهره ژوره‌وه.

موسا یه‌که نه‌لقه‌ی زیوی له چنگی ئهو پیاره ناو چوه ناو خانه‌ی مردوانه‌وه. ههر هه‌مان پیاره، ده‌رگای له پشته‌وه را داخست و موسا ناوی ئهو وه‌ستایه‌ی برد که سه‌ره‌رشتی مؤمیاکاران بوو، ده‌رکه‌وان ئه‌وی به‌ره‌و یه‌کیک له ژوره‌کان رینوینی کرد و موسا بینی که وه‌ستای ناویرا له‌گه‌ل چهند که‌س له کارگه‌رانی خانه‌ی مردوان سه‌رگه‌رمی خوارده‌وه‌ی بیرن و له سه‌رو سیمایانه‌وه دیاره که هه‌موویان سه‌ر خۆشن. سه‌ر وه‌ستا کاتیک چاوی به‌ موسا که‌وت گوتی: ئه‌ی مه‌زن زاده، چ بووه که به‌م وهختی شه‌وه هاتوو یه‌ ئیره؟

موسا، زه‌مبیلیکی که به‌ده‌ستییه‌وه بوو له سه‌ر زه‌وییه‌که دانا و سه‌رقاپی له‌سه‌ر مه‌نجله‌ مسه‌که لاداو گوتی: من دمه‌وئ ئه‌م سه‌ره‌م بۆ مؤمیا بکه‌ی.

سه‌ر وه‌ستا گوتی: ئایا ئه‌م سه‌ره‌ لاشه‌ی نییه؟

موسا گوتی: لاشه‌که‌ی له شوینی له سیداره‌دانه و سه‌ی به‌یانی دوو نه‌فه‌ر له شاگرده‌کانی خۆت بنیره که ئهو لاشه‌یه له شوینی له سیداره‌دانه‌وه به‌یننه ئیره و پاش ئه‌مه، موسا چهند نه‌لقه‌یه‌کی زیوی له گه‌رفانی هینایه‌ ده‌روه و به سه‌ر وه‌ستای گوت: ئه‌مه خه‌رجی هه‌لگرتنی لاشه‌که بۆ ئیره و خه‌رجی پیتشه‌کی مؤمیا کردنه‌که.

موسا، له ژوره‌که چهند لاشه‌یه‌کی ژنانی بینی و سه‌رنجیدا که ئهو لاشانه نه‌ده‌بوویه له‌و ژورانه بوونایه و پاش بینینی لاشه‌کان درکی کرد که هه‌ندیک له‌و پرۆپاگه‌ندانه، له باره‌ی هه‌ندیک کاری یه‌کجار ناشیرین و له‌ره‌هین، له باره‌ی لاشه‌ی ژنانی گه‌نجه‌وه، نابی بۆ بناغه بن. پاش نه‌فره‌ت و بی‌زهاتنه‌وه‌یه‌کی بۆ سنوور، گوتوویی خۆی له‌گه‌ل سه‌ر وه‌ستای مؤمیاکار دواپی پۆ هینا و له‌و ژوره‌وه پاشان له خانه‌ی مردوان چوه‌ ده‌روه و به‌ره‌و کۆشکی پاشایه‌تی گه‌رايه‌وه.

- ۸ -

رقی فیرعه‌ون

ژیانی ده‌رباری و سیاسی له میسر، له سه‌ره‌تای وه‌زی پاییز، پاش ئه‌وه‌ی که فیرعه‌ون له کویستانه‌وه بۆ پایته‌خت ده‌گه‌رايه‌وه، ده‌ستی پۆ ده‌کرد. له وه‌زی هاوین ههر ته‌نیا فیرعه‌ون و که‌سانی ده‌رباری ئهو له پایته‌خت وه‌ده‌رنه‌ده‌که‌وتن، به‌لکو ده‌سه‌رۆیشتوانیش شاربان چۆل ده‌کرد و بۆ جیگایه‌ک ده‌چوون که هه‌وای فینک بۆ و گه‌رمای هاوین نارچه‌تیا نه‌کا.

له وه‌زی هاوین هیچ سه‌فه‌رکه‌ریکی خاوه‌ن ناو و خاوه‌ن په‌لی بیانی نه‌ده‌هاته ناو پایته‌ختی میسر. شازاده‌کان و سه‌رانی هۆزه‌کان که له ولاتانی دیکه‌ی وه‌ک هاتی و مه‌مله‌که‌تی فینقییه و سه‌ره‌وینی بابل، که ده‌یانویست برۆنه میسر و بچنه لای فیرعه‌ون، ئارامیان ده‌گرت تا وه‌زی هاوین دواپی ده‌هات و له سه‌ره‌تای پاییزدا پیتیا ده‌نایه ناو میسره‌وه.

له وه‌زی هاوین، کۆشکی پاشایه‌تی پایته‌ختیان نۆژن ده‌کرده‌وه و ره‌نگیان لێ ده‌دایه‌وه و که‌شتیه‌کانی پاشایه‌تی، که له لیواری کۆشک له ناو رووباری نیلدا له‌نگه‌ریانگرتبوو سه‌خه‌بیر ده‌کردنه‌وه و ره‌نگیان لێ ده‌دانه‌وه.

له سه‌رتاسه‌ری هاوین له کۆشکی پاشایه‌تی میسر، له پایته‌خت، ده‌نگیک وه‌به‌رگوتی نه‌ده‌هات. به‌لام ههر که پایز ده‌هات ده‌نگی ته‌پل و نه‌ی و قیساره‌ له‌و کۆشکه‌وه ده‌هات و جارێکی دیکه ئیشکگرانی چه‌کدار، به‌جل و به‌رگی تایبه‌ت و جوانه‌وه له ده‌وربه‌ری کۆشک ده‌بینران. نوینه‌رائیک که له لایه‌ن سولتانه‌کانی دیکه‌وه ده‌هاتن، به‌جل و به‌رگی ره‌نگاوه‌رنگ و دیاریه‌کانی که هینابوویان پیتیا ده‌نایه ناو کۆشکی پاشایه‌تی میسر و ناوه‌ندگه‌رایه‌ی ئهو رۆژگاره‌ی پایته‌ختی میسر، له دنیای شارستانیتی کۆن، له ناوه‌ندگه‌رایه‌ی ئه‌مپه‌ری شاره‌ گه‌وره‌کانی دنیا زیاتر بوو. ئه‌مپه‌رۆ، هیچ شارێک له جیهاندا نییه که به‌ته‌نیاپی به‌ته‌ندازه‌ی پایته‌ختی میسر له رابردوودا، به‌ناوه‌ندی دنیای شارستانیتی بۆمپه‌ردی.

هەر دەستەپەیکە کە دەهاتن بە جلوبەرگ و قەلافەتیاڤەوه دەناسران. میران و سەرۆکەکانی دورگە کۆشکە کاسکیتیان بە سەرەوه بوو و جلوبەرگی درێژی نەرخەوانییان لە بەر دا بوو.

لە سەر زوینی کۆش، کە لە باشووری میسر هەلکەوتوو، سەرۆکاتیک دەهاتن کە جل و بەرگی چەرمییان لە چەرمی بەور، لە بەردا بوو. لە ولاتی هاتی، پیاوانیک پێیان دەنایە ناو کۆشکی پاشایەتی میسر کە کلاوی رەش و کلاوی خوری (کلاولباد) یان بە سەرەوه بوو. دانیشتوانی بابل، کلاوی وەکو قوچەکیان بەسەرەوه بوو و دانیشتوانی فەلەستین بە کراسی درێژی خەت خەتی سوور و سپییە و دەبێنران.

هەر شازادەپەیکە و میریکەییان، کە پێی دەنایە ناو کۆشکی پاشایەتی و بە رێکەوت مووسای لە ناو باخ یا تەلاردا دەدی، لە بینینی بالای بەرز و ناوشانی پان و جوانیی ئەو لاوە سەری سوردەما.

سەرەپای ئەو کە کۆشکی پاشایەتی میسر، ناوەندی دانسەقی پیاوان و ژنانی جوانی میسر بوو، هیچ کام لە پیاوان لە رووی بەرزی بالای و پانی سنگ و شان، و جوانی روخسار نەدەگەیشتنەوه مووسا، هەر شازادە و میریک و سەرۆک هۆزیکەییان کاتیک مووسای دەدی لە دلێ خۆیدا دەگوت ئەم لاوە لە نەژاد و رەچەلەکیکی جیاواز لە نەژادی شازادەکانی میسرە. بەلام کەس لە مووسای نە دەپرسی کە ئەو لە چ نەژادیکە و بۆچی لە رووی بالای ئەندام و قەلافەتەوه لەگەڵ هەموو شازادەکانی میسر جیاوازی هەیە. چونکە ئەم پرسیارە لە ئەدەبەوه دووریوو و دەچوو ئەو خانەپەوه کە ئەوان لە بارە رەچەلەکی مووساوه گومان بکەن و بلێن کە ئەو مندالی فیرعەون نییە.

مووسا هەر بەوشپۆهە کە سەرنجی خەلکی میسری بۆ خۆی رادەکێشا، سەرنجی هەموو پیاوانی بیانی کە بۆ کۆشکی پاشایەتی دەهاتن، رادەکێشا. کاتیک مووسا لە جیگایەک نامادە دەبوو کە هەموو شازادەکانی دیکە میسر لەوێ بوون، ئیدی کەس تەماشای شازادەکانی دیکە نەدەکرد و هەر بەو ناوایە کە رووناکی چرا لە کاتی شەودا، پەپۆلەکان بۆ لای خۆی رادەکێشن، بالای و قەلافەت و ئەندام جوانی مووساش هەموو چاوەکانی بۆ لای خۆی رادەکێشا. شازادەکانی میسر کاتیک دەیاندى کە مووسا جیگای سەرنجی هەمووانە و کەس سەرنجی بەلای ئەواندا نییە، دووچاری ئێرەیی دەبوون، مانای لە ناخپاندا دانیان بە بالاتریی مووسا بە سەر خۆیاندا، دەنا. چونکە هەر کەس ئێرەیی بە کەسیکی دیکە ببات، لە ناخی خۆیدا دان بەوهدا دەنێ کە ئەو کەسە لەو بالاترە.

یەکیک لە کورەکانی فیرعەون، کە لە هەمووان زیاتر ئێرەیی بە مووسا دەبرد، رامسیس ستی بوو، کە لەم بەسەر هاتەدا ناویان هێناو گوتان جاریک لە کاتیکدا کە شازادەکان سەرگەرمی مەشقی تیرهاوئیزی بوون، سووکایەتی بە مووسا کرد.

رامسیس ستی نەیدەتوانی مووسا ببینێ. کاتیک لە دوورەوه مووسای دەدی و تەماشای دەکرد کە هەمووان سەیری مووسا دەکەن، لە حەشەمتی رق و کینەدا، قەبزە شمشیرەکی خۆی رادەگوشی و دەبگوت، ئایا رۆژیک دادێ کە من ئەم شمشیرە خۆم بە ناو سکی ئەو پیاوەدا بێمەخوارێ، و سکی لە سەری وە تا خوارێ هەل بەردم و بە هەمان شپۆهە کە لە خانە مردووان، ریحۆلەئە ئەو مردووانە کە دەبێ مۆمیا بکرین، لە سکی بێنمە دەرهوه؟

شازادە لای، لە بەرامبەر مووسا ئەوەندە رق و کینە لە ناخیدا دەجۆی و پەرورده دەکرد، کە رۆژیک پێش نیوهرۆ، کاتیک مووسا لە ناو باخی پاشایەتیدا بوو، رامسیس ستی و دوو براشی لە نیو ئەو باخەدا بوون، ئەو لاوە نەیتوانی دان بە خۆیدا بگرن و کاتیک مووسا بەنزیک ئەو و دوو براکەیدا تێپەری، بە سووکایەتی و نەفرەتەوه گوتی: سەیرکەن ئەو پیاوه بێ ناو چۆن بەرێگادا دەروا و هەر دەلێ پێیوايه کە ئەویش شازادەپەیکە. (۳۳)

براکی تری گوتی: لەبەر ئەوەی بە مندالی پێیان گوتوو کە شازادەپەیکە بارەپری هاتوو کە وەکو ئێمە لە وەجە فیرعەونە.

رامسیس ستی گوتی: دەبێ مرۆف کۆیاری دابی تا ئەو پیاوه لە نەژادی ئێمە بزانی، و ئەگەرنا ئەوانە چاویان هەبە تێدەگەن کە ئەو لە نەژادیکە دیکەیه.

مووسا ئەو جینیوی گۆی لیبوو و رەنگ لە روخساریدا ئەما، بەلام نەک لە ترسان، بەلکو لە رقاندا.

رامسیس ستی گوتی: هەمووان دایکی ئەویان دەناسی و کەس نازانی ئەم مندالی لە کۆی هێناوه و وەک کۆری فیرعەون ناساندویەتی!

سەرەپای ئەو کە مووسا لە جینیوی یەکەمی رامسیس ستی رەنگی تیدا ئەما، ویستی جاریک دیکەش رقی خۆی بخواتەوه، بەلام پاش ئەوەی کە رامسیس ستی جینیوی بە دایکی،

---

(۳۳) گوتان کە وشە مووسا مانای (مندالی پیدراو)، بەلام دیار نەبوو لەلایەن کێوه دراوه و هەر بۆیە ئەو شازادانە لە ناو کۆشکی پاشایەتیدا ئێرەییان بە مووسا دەبرد، ئەویان بە پیاوی بێ ناو دەبرد، لە بەر ئەوەی وشە مووسا بەپێی نەریتی ناولیتانی میسری (نیوهرۆ) یا ناوی نیوهرۆچل بوو. (و.ف)

مانای نهغاس ناموون، دایکی روالهتیی موسا گوت، نهو لاره نهیتوانی خۆی لابدا و له رامسیس ستی و دوو شازادهه‌که‌ی دیکه نزیك بۆوه.

رامسیس ستی کاتیك بینی که موسا له‌وان نزیك ده‌بیته‌وه، دهستی له‌سه‌ر قه‌بزهی شمشیره‌که‌ی دانا.

موسا به رامسیس ستی گوت: بۆچی قسه‌ت به دایکم گوت؟

رامسیس ستی که ناماده‌بوو شمشیر له‌کالانه‌که‌ی رابکیشی، گوتی: بۆیه له باره‌ی دایکته‌وه قسه‌م کرد که نهو، ئیمه‌ی دووچاره‌ی تۆ کرد، و نه‌گهر نهو تۆی به کورپی خۆی دانه‌نابایه ئیمه توشی تۆ نه‌ده‌بوین.

موسا گوتی: نه‌ی رامسیس ستی، ئایا تۆ نه‌وه‌نده پیسی که ریز ته‌نانه‌ت بۆ که‌سانیکیش له‌به‌ر چاونگری که بۆ دنیای رۆژتاوا کۆچیان کردوه (مانای مردوون)؟

رامسیس ستی گوتی: که‌سیک دایکی تۆ بۆ شایانی ریز لیگرتن نییه.

یه‌کیک له دوو براکانی نهو، که لایک بوو کورته‌بالا و رهنگ نه‌سه‌مر و دایکی له که‌نیزان حسیب ده‌کرا و نهو ژنه‌یان له لیبیاوه بۆ میسر هینا‌بوو و هه‌وه‌سیکی کاتی فیرعه‌ون نهو که‌نیزه‌ی کرد‌بووه دایکی نهو لاره، گوتی: من هه‌رگیز ره‌چاره‌ی ریز بۆ دایکی تۆ ناکه‌م.

موسا تا نهو کاته نهو لاره کورته‌بالا و رهنگ نه‌سه‌مه‌ره، که تا راده‌یه‌که نیوه‌ره‌ش بوو به دیکه‌ته‌وه نه‌دی بوو، گوته‌که‌ی بووه هۆی نه‌وه که نیگایه‌کی وردی پیدا برون و بینی نهو سه‌ره‌پای نه‌وه که له‌شیکه‌ی بچووکێ هه‌یه، زۆر ناشیرینه.

موسا ده‌یزانی که خه‌سه‌له‌تی ره‌شی، ناشیرینی نییه و هه‌ندیک له ره‌شپستان که له باشووری سه‌رزه‌وینی کۆش ده‌ژین، و کورپه‌لاو، لهو جۆرانه‌ی له میسری سه‌روو زۆر دی بوون، جوانن و بالایی به‌رزو باریک و چاوی جوان و ده‌می ریکوپیکی نه‌وان مایه‌ی جوانییه. به‌لام نه‌م لاره نه‌ندام بچووک که له براکانی رامسیس ستی بوو به هۆی بچ راده ناشیرینییه‌وه، نه‌فره‌تی هه‌لده‌ستاند.

موسا کاتیك له ده‌می نهو که‌نیززاده‌یه‌وه، نهو قسه‌یه‌ی که له‌گه‌ل به‌ژن و قه‌لافه‌ت و ره‌چه‌له‌کی دایکی نه‌ودا نه‌ده‌هاته‌وه، گوتی لیبوو، له به‌ر چه‌په‌سانی بچ راده و سنوو، دهستی به پیکه‌نین کرد.

رامسیس ستی گوتی: بۆچی پیده‌که‌نی؟ لیه‌ره که‌س قسه‌یه‌کی پیکه‌نین هینه‌ری نه‌کرده تا تۆ ده‌ست به پیکه‌نین بکه‌ی.

موسا گوتی: من له چه‌په‌ساویدا پیده‌که‌م و به‌لامه‌وه سه‌یره که بۆچی هه‌ندیک که‌س، دیکه‌ت له‌وه ناگرن قسه‌یه‌ک که له‌گه‌ل به‌ژن و قه‌لافه‌تی نه‌واندا نایه‌ته‌وه، ده‌رده‌برن.

رامسیس ستی گوتی: نه‌ی پیاوی بی‌ناو، من پیکه‌نینه‌که‌ت ده‌که‌مه‌ه گریان.

موسا که پاش نهو پیکه‌نینه له ناکاوه، رقی نیشته‌بووه‌وه، و مه‌عه‌نه‌ویانی گۆرپوو، به جۆریکی لیپراوانه‌وه پرسی: تۆ که‌ی پیکه‌نینه‌ی من ده‌که‌ی به گریان؟

رامسیس ستی وه‌لامیدایه‌وه: نه‌مشه‌و.

موسا پرسی: له کوئ؟

رامسیس ستی گوتی: له ناو باخی خورماکان که له خوارووی هه‌ره‌می گه‌وره‌یه.

موسا پرسی: چ کاتیك؟

لاوه‌که گوتی: ئانیک مانگ وه‌ده‌رکه‌وت له‌وئ چاوه‌ریت ده‌که‌م.

لاوه بچووک که‌نیززاده‌که گوتی: نه‌مشه‌و که مانگ وه‌ده‌رکه‌وت له ناو باخی خورماکان چاوه‌ریتی تۆ ده‌بین و هه‌ر چه‌کیک که حه‌زت لییه، بۆ نه‌به‌رد هه‌لیبژیره جا ده‌بینن ئایا نازایه‌تی نه‌وته‌ت تیدایه بییه نه‌وئ یا نا؟

پاش نهو گوته‌یه، رامسیس و دوو براکه‌ی پشتیان کرده موسا و که‌وته‌ن ری و دوور که‌وته‌وه.

موسا که‌وته‌رئ و له دار هه‌غیپکی پیره‌سال که له ژیر سببه‌ره‌که‌یدا، لاکه‌ره‌وئیه‌کیان بۆ دانیشتن دانا‌بوو، نزیك که‌وته‌وه.

هه‌تاو به‌شیکه‌ی لاکه‌ره‌وئیه‌که‌ی داگرتبوو، به‌لام سببه‌ری دره‌خته‌که، به‌شه‌که‌ی دیکه‌ی له تیشکی خۆر په‌نا دابوو و موسا، کاتیك له که‌ره‌وئیه‌که‌ نزیك بۆوه و توانی له به‌شی سببه‌ره‌که‌ی دانبیشی، بینی پیاویک له‌به‌ر هه‌تاوه‌که له‌سه‌ر که‌ره‌وئیه‌که‌ دانیشتوه و که ته‌ماشای کرد تیگه‌یشت که نهو (ستی هوپ) مامۆستای پيشووی تیرهاوئیزی هه‌موو شازاده‌کانه.

له رۆژتیکه‌ی که موسا هات‌بووه ناو قوناعی پیاوه‌تی و ژبانی سه‌ره‌خۆی په‌یدا کرد بوو، مامۆستای تیرهاوئیزی خۆی که گوتمان له نه‌فسه‌رانی دیاری سوپای میسر بوو نه‌دی بوو. کاتیك نه‌وی ناسی سه‌رنجیدا که تیپه‌پینی رۆژگار، قه‌لافه‌ت و نه‌ندامی ستی هوپی گۆرپوه.

رۆژتیکه‌ی که موسا منداڵ بوو و لای ستی هوپ هونه‌ری تیرهاوئیزی فیبر ده‌بوو، نه‌وی به پیاویکی گه‌وره‌ده‌دی و له شان و شکۆی نه‌و پیاوه کاتیك که کاسکیتی جه‌نگی له‌سه‌ر ده‌کرد،

ده ترسا. به لآم له ئاكامى تىپه پىنى رۆژگار، موسا گه شهى كرد و بالا بهرز دهرچوو و بووه خاوهن سنگ و شانى پان و ماسوولكه كانى قاچ و بازووه كانى هيزيان پهيدا كرد و لهو رۆژه دا، كاتىك مامۆستاي پيشووى تيره او پىژىبى خۆى ناسى، ئەو پياوه له بهر چارى بچووك و به سال داچوو خۆى نواند.

ويژاى ئەوه كه موسا دهيزانى ئەو پياوه، مافى مامۆستايه تى به سهر وييه وه ههيه و ره چاو كردنى ريزگرتنى ئەو، وه زيفه يه، له دلئى خۆيدا گوتى: ئايا ئەمه بوو ئەو پياوهى كه من به يه كىك له بهرجه سته ترين جهنگاوهرانى ميسرم دهزانى و وام وينا ده كرد تيره او پىژىبى لهو شاره زاتر بوونى نيبه و ههچ كهس ناتوانى ژىبى كهوان وهكو ئەو به توندى رابكىشى؟ ئايا هه مان ئەو پياوه يه كه كاتىك كاسكىتتى جهنگى له سهر ده نا من ئەوم به يه كىك له خواكان ده هاته بهرچاو؟

ستى هوپ كاتىك كه له دووره وه موساى دى له يه كه مين نيگادا قوتابى پيشووى خۆى ناسى و ههستى كرد كه ئىدى موسا ئەو منداله نارام و ملكه چه نيبه كه هه رچى ئەو ده يگوت جيپه جيپى ده كرد.

ستى هوپ وهكو هه موو به سالدا چوران، كه خويان له بهرامبه ر قوتابيه كۆنه كانى خوياندا ده بينن و سه ير ده كهن، كه ئەوان لاو و بالا بهرز و به هيز و جوانن، له بهرامبه ر موسا، هه ستنى به سووكايه تى كرد و ديسانه وه وهكو به سالدا چوران هاته سهر ئەوه ئەو هه سته، به دهر پىنى خۆشه ويستى له به ين ببات و به ئاوازيكى شادمانه وه گوتى:

ئەى موسا، به ديدهنى تۆ زۆر شادمانم و ده بينم كه لاوتىكى به هيزت ليده رچوو و ياساى رۆژگار يش وايه كه مندالان ده بى ببنه لار و به هيز بن و پياوانى به هيز، بينه به سالدا چوروانى په ككه وتوو. پاش ئەم قسه يه، ستى هوپ ويستى له بهر خاترى موسا له جيگاي خۆى هه لبستى، به لآم موسا ده ستنى له مىلى مامۆستاي پيشووى خۆى كرد و ئەوى ماچ كرد و نه يه پىشت له جيگاي خۆى هه لبستى و گوتى: ئەى پياوى چا كه كار، گولاوى باش هه ر چه نده زياتر به سالدا بچى، گرانبه هاتر ده بى.

ستى هوپ گوتى: به لآم پياوى جهنگاوهر پاش ئەوهى به سالدا چوو، به هاى خۆى له دس ده دا.

موسا پرسى: بۆچى له بهر هه تاو دانىشتوى، ئايا به گه رمای خۆر نار هه حه ت نابى؟

ستى هوپ گوتى: بۆيه له بهر ئەو گه رمى به دانىشتووم تا نازارى جومگه كانم سووك ببى و يه كىك له به دبه ختييه كانى پياوى جهنگاوهر كه پى دنه نته قۆناعى پى رى به وه، هه وكردى جومگه يه. ئەم نازاره به تاييه تى له كۆتايى هاويندا كه هه وافى نىك ده بى، روو له زيادى ده كا، به لآم گه رمى هه تاو له تىنى نازاره كهى كه م ده كاته وه.

موسا جار يكى ديكه ده ستنى له مىلى مامۆستاي پيشووى كرد و ئەوى ماچ كرد و پياوه به سالدا چوو كه گوتى: من چاره روانى ئەوم نه ده كرد له بهرامبه ر مندا خۆشه ويستى هه بى و من وام وينا ده كرد وهكو باقى شازاده كانى ديكه كه له رابردوو قوتابى من بوون، له بهرامبه ر مندا بى منه تى دنه نىن و ته نانه ت هه ر ته ماشاشم ناكهى.

موسا گوتى: ئەى ستى هوپ، من كه سىك نيم دهره قى مامۆستاي پيشووى خۆم بى منه تى بكه م. من، تۆ، به يه كىك له دۆستانى خۆم ده زاتم و هه ر بۆيه پىت ده لىم كه ئەمشه و له گه ل رامسىس ستنى نه به رد، ده كه م.

ستى هوپ پرسى: له كوئى له گه ل ئەو نه به رد ده كهى؟

موسا وه لامى دايه وه: لای ئەو باخى دارخورمايانه كه له لای هه ره مى گه وره هه لكه وتوو. سه ردارى به سالدا چوروى جهنگى پرسى: بۆچى ده ته وئ نه به ردى له گه لدا بكهى؟ موسا وه لامى دايه وه: له بهر ئەوهى جنىوى به خۆم و دايكدا و دوو براشى له گه لدا بوو كاتىك كه جنىويدا.

سه ردارى پىر گوتى: من له بهر ئەوهى له وه چهى فىرعه ون نيم، وهكو تۆ بايه خىكى زۆر به جنىودان ناده م، به لآم ده زاتم كه ئەو مه سه له يه لای شازاده كان خاوهن ئەه مى به تىكى زۆره. موسا گوتى: ئەو هه ر ته نيا جنىوى به من نه گوت، به لكو داواى لىنكردم نه به ردى له گه لدا بكه م و منىش داواكهم قبوول كرد و قه راره ئەمشه و داواى ئەوهى كه مانگ هه ل دى، له په نا باخى خورماكان، كه لای هه ره مى گه وره يه نه به رد بكه ين.

ستى هوپ پرسى رارى كرد: موسا، ئايا ناتوانى چاو پۆشى لهو جهنگه بكهى؟

موسا وه لامى دايه وه: من ئەگه ر چاو پۆشى لهو جهنگه بكه م، ئىدى ناتوانم له م ولا ته دا بژىم، چونكه رامسىس ستنى به وه نازا ده بى و وا وينا ده كا كه من لىى ده ترسم و هه مىشه له به رد م خه لكانى ديكه جنىو به من و دايكم ده دا.

ستى هوپ گوتى: به لآم له ئاكامى ئەو جهنگه دا خويى شازاده كانى ميسرى دهر ژى.

موسا گوتى: من نامه وئ خويى رامسىس ستنى برىژم.

سەردارى بەسالداچووى جەنگى گوتى: بەلام ئەو خويىنى تۆ دەريۆزى.
مووسا گوتى: مەن وا وينا ناکام رامىسىس ستى بتوانى خويىنى مەن بريۆزى، بەلام ئەگەر
دلتياش مە دەكوزرېم، ديسانەو دەبې ئەمشەو نەبەردى لەگەلدا بەم.

سەردارى بەسالدا چو پرسى: چەكى نەبەرد چ دەبې؟
مووسا گوتى: ھەلبۇزاردنى چەك ئارەزوومەندايە و ھەر كەس دەتوانى ھەر چەكىكى كە
ھەزى لى بى بەكارى بەيىنى.

ستى ھوپ پرسى: چەكى براكەت چ دەبې؟
مووسا گوتى: مەن وا وينا دەكەم ئەو بە شمشىرى ئاسنىن دەجەنگى.

سەردارى بە سالداچو پرسى: تۆ بەچى دەجەنگى؟
مووسا ولامىدايەو: مەن بە دار دەجەنگم. مەبەستم ئەودەيە كە رامىسىس ستى تەمبى
بەم بى ئەودى ئەم تەمبى كەردنە بە كوشتنى ئەو دوايى بى.

سەردارى بە سالداچو پرسى: ھەتەن شمشىرى ئاسنىنى براكەت لەو شمشىرانەيە كە لە
ھاتى دروست دەكرين.

مووسا گوتى: پىموايە ئاوابى.
ستى ھوپ رايىسپارد: كەوابى لە ھەلبۇزاردنى دار دىقەت بەرگە، چونكە شمشىرى ھاتى زۆر
پەندەيەو براكەت دەتوانى بەيەك زەپە شمشىر، دارەكەي تۆ بشكىنى و لەو ھەو پاش تۆ لە
بەرامبەر براكەت، بى چەك دەمىنىيەو. پاشان سەردارى بەسالداچو گوتى: مەن دارىكت بۆ
دەھىتم كە ئەبەنۆسەو ئەستورە و زەپەي شمشىرى براكەت ناتوانى ئەو دارە بشكىنى.

مووسا گوتى: رەنگە دار ئەبەنۆسى تۆ بشكى و لە كەلك بەكەو.
ستى ھوپ ولامىدايەو: دار ئەبەنۆسىكى كە مەن دىدەم بەتۆ نەبەتەئىرى زەپەي شمشىر
دو لەت دەبى و نەدەشكى، بەلام ئەگەر دو لەت بوو يا شكا، تۆ كە پىاوپىكى دەولەمەندى
دارىكى دىكە لە ئەبەنۆس بۆ مەن نامادە دەكەي.

مووسا گوتى: ئەگەر بە تەئىرى زەپەي شمشىر دو لەت بوو ياشكا مە چەند قات نرخی
ئەو دارەت دەدەمى. پاشان مووسا لەسەردارى بە سالداچو جىا بۆدە گەراپەو بۆ مائەكەي
خۆي و پىش جىابونەو، رىكەوتن كە سەرتاى شەو بەيەك بەگەنەو تا بەيەكەو بەرەو جىگای
وادەكە برۆن.

كاتىك كە مووسا و ستى ھوپ بە سواری ئەسپ گەيشتنە مەن ھەرەمى گەورە، وەزەئىكىان
دى دەتگوت لەوئى كۆرىكى مەواندارىي گەورە بەرپاكرەو. سەرەپاى ئەو كە تريفەي مانگە
شەو، زەوى رووناك دەكردەو ژمارەيەك لە غولامان كە مەشخەلدايان لەگەل خۆياندا ھىنابو،
مەشخەليان داكرساند تا ئەو ناوچەيە رووناك تر بىيىتەو.

مووسا بىنى كە ھەموو شازادەكان و شازادەخانمەكان، ماناى كوران و كچانى فیرعەون
لەگەل غولامەكان و كەنيزانى خۆيان لەوئى نامادەن.

غولامان، لەوئى، لەسەر زەوى، كەتانبان راخستبوو و شازادەكان و شازادەخانمەكان لەسەر
كەتان دانىشتبوون سەرگەرمى خواردنى سەفەرى بوون تا كاتى خواردنى ئەسلى شەو دادى.
برىكى زۆر خواردن لە ناو زەمبىلەكاندا دەبينرا تا لە كاتى خواردنى ئەسلى شەو، بخورى.
ديار بوو كە شازادە و شازادەخانمەكان، خۆيان بۆ كەيفخۆشەيەكى گەورە نامادە كەردو و وایان
بىر كەردۆتەو كە دىمەنى جەنگى براكەيان لەگەل پىاوى بى ناو (ماناى مووسا) دىمەنىكى زۆر
سەيران و سەفایە.

مووسا دارىكى درىۆز و ئەستورى ئەبەنۆس، كە لە ستى ھوپى وەرگرتبوو لە ناو دەستىدا
بوو و كاتىك كە پىي نايە سەر زەوى ئەو دارە لە نىو دەستىدا دەبينرا. پاش ئەو، ستى ھوپ
لە ئەسپەكەي دابەزى و جەلەوى ئەسپى مووساى لە دەستى وەرگرت و ئەم دوو ئەسپەي
بەيەكىك لە درەختى خورماكانەو بەستەو.

كاتىك مووسا گەيشتە مەيدانى جەنگ، شازادەو شازادەخانمەكان بە شىوہەيەك لەويان
دەروانى كە ديار بوو زۆر نەفرەتيان لەو لاوہ ھەيە و ھەزەدەكەن ئەوشەو لەوئى بكوژرى.

رامىسىس ستى كاسكىتى لەسەر نابوو و زرىي لەبەر كەردبوو، بەلام ھەر دوو دەستى لە
لەشانییەو تا مەچەك سويەرى لەبەر نەبوو و شمشىرىكى درىۆزى ئاسنىن كە تيغەكەي لەبەر
رووناكى مەشخەلەكان برىسكەي دەدايەو لە دەستىدا دەبينرا. مووسا نەكاسكىتى بەسەرەو
بوو و نەزرىي لەبەردابوو و دەيزانى لە كاتى جەنگدا، ئەو لە رامىسىس ستى چالاكتەر دەبى،
چونكە كاسكىت و زرى ھەردووکیان لە برۆز بوون، و مرۆف قورس دەكا و لە چالاكى وى كەم
دەكاتەو

ستى ھوپ پاش ئەو كە ئەسپەكانى بە درەختەكەو بەستەو، لە شازادەكان و
شازادەخانمەكان نزيك بۆو و رووناكى مەشخەلەكان روخسارى وى رووناك دەكردەو.

تا ئەو کاتە کوران و کچانی فیرعهون، وایان وینا دەکرد که ئەو پیاوێه له یاوهرانی مووسایه، بهلام پاش ئەوێه که روخساریان له بهر رووناکی مهشخهلهکاندا دی، ناسییان که سهرداری به سالدآچوو و ناسراوی جهنگی، ستی هوپه. سهربازی پیر، به دهنگیکی بهرز ناوای گوت: ئەو شازادهکان و شازادهخانەکانی میسر، هه مووتان من دهانسان و دهزانن من که سیکم که سالانیک پیش ئەوێه ئیوه بینە دنیاوه، شمشیرم له دەستی فیرعهونی میسر، باوکی ئیوه نا و هونهری شمشیر وهشاندم فیرو ئەو کرد. هه وهلین جار پاشا، له ریگه‌ی منهوه سواری گالیسکه‌ی جهنگی بوو و هونهری لیخوڕینی گالیسکه و جهنگ به گالیسکه فیرو بوو.

پاش ئەم پیشه‌کییه، ستی هوپ گوتی: ئەم شهوه لیرو، دوو کهس له شازاده‌کانی میسری، جهنگی دهسته‌ویه‌خه ده‌که‌ن و له وانیه خوینی ئەوان برژیتته سهر زه‌وی. ئەم جهنگه، زۆرانبازییه‌کی نه‌خواراو و ناپیروژه‌و نابو شازاده، که مندالی فیرعهونن، بینه سهر باری ئەوێه خوینی یه‌کتری برژین، بهلام هۆکاریکی که بووه هۆی ئەم جهنگه وه‌ک تیریک وایه که له که‌وان دهرچوو و ههر به‌و شیویه‌یه‌ی که ناتوانن ئەو تیره بوو که‌وانی خۆی بگه‌ریتته‌وه، ناتوانن هۆکاری ئەوه‌ش له به‌ین برن.

من، داوا له دوو شازاده ده‌که‌م، که ئەم شهوه لیرو له‌گه‌ڵ یه‌کتری‌دا جهنگ ده‌که‌ن، رازی نه‌بن به‌وه‌ی رزانی خوین بگاته جینگایه‌که که بیته هۆی مردنی یه‌کێک له‌م دوانه، یاخود ههر دوو کیان و ههر که خوینی یه‌کێک رزایه سهرزه‌وی یاخود یه‌کێک له‌م دوانه که‌وتنه سهر زه‌وی، کو‌تایی به جهنگ به‌ینن. من هه‌ز ده‌که‌م ههر دوو شازاده رازی بن که جهنگ به ده‌نگی فیکه‌ی من ده‌س پێ بکاو کاتیکی فیکه‌ی دووهم لی‌ده‌ده‌م ده‌س له جهنگ بکێشنه‌وه و دووهمین فیکه‌ کاتیکی لی‌ده‌ده‌م که خوین رزایه سهر زه‌وی یاخود یه‌کێک له‌م دوو شازاده‌یه بکه‌وتته سهر زه‌وی. پاشان ستی هوپ روو به شازاده‌کانی دیکه زیاتر در‌یژه‌ی پێداو گوتی: ئەم شهوه، من ته‌نیا به‌یه‌که چه‌قۆ که به‌که‌مه‌رمه‌وه به‌ستراوه هاتوومه‌ته ئیرو، بهلام په‌نج‌ا ساله‌ من ئەم چه‌قۆیه به‌کار دینم له‌به‌ر ئەوه من ده‌توانم به چاکی بیخه‌مه‌ کار و به ئیوه‌ی شازاده‌کانی میسر ده‌لیم که ههر کاتیکی بینه سهر باری ئەوه که له جهنگی نیوان ئەم دوو شازاده‌یه که ئەم شهوه لیرو نه‌به‌رد ده‌که‌ن، خۆتانی تیوه‌ری‌ده‌ن من چه‌قۆی خۆم دزی ئیوه به‌کار دینم، و بیر له‌وه ناکه‌مه‌وه که ئیوه کورپی فیرعهونن و نابو خوینی ئیوه برژیتته سهر زه‌وی، لی‌گه‌ر پێن که ئەم دوو نه‌فه‌ره پێکه‌وه زۆرانبازی بکه‌ن و له جهنگی ئەواندا خۆتانی تیوه‌رمه‌ده‌ن.

شازاده‌کان هیجیان نه‌گوت و پاشان، ستی هوپ، روو به دوو شازاده‌که، که ده‌یانویست زۆرانبازی بکه‌ن گوتی: ئیوه بو جهنگ ناماده بن.

رامسیس ستی له رووی بالاوه به مووسا نه ده‌گه‌یشت، بهلام چوار شانه‌و به هیتر بوو. شمشیری ئاسنینی ئەو که له هاتی دروست ده‌کراو له‌وتیوه ده‌یانهی‌تایه میسر و ده‌یان فرۆشت، له‌وه سهرده‌مه‌دا به چه‌کیکی کاریگه‌ر ده‌ژمی‌ردراو له شمشیری برۆنر راست و برنده تر بوو.

له میسر کاسکی‌ت و زرییان له برۆنر دروست ده‌کرد، چونکه کاسکی‌ت و زریی له ئاسن دروستکراو زۆر گران ته‌واو ده‌بوو. له‌وه‌ش به‌تزاز، کاسکی‌ت و زریی برۆنزی، چونکه وه‌ک ره‌نگی زری و ابو، دهره‌شانه‌وه‌ی هه‌بوو، له کاسکی‌ت و زریی ئاسن جوان تر خۆی ده‌نواند. ئەو شه‌وه، نه ته‌نیا کاسکی‌ت و زریی برۆنزیی رامسیس ستی له‌به‌ر رووناکی مه‌شخه‌له‌کان ده‌دروه‌شانه‌وه، به‌لکو قه‌لغانه برۆنزییه‌که‌شی ده‌دروه‌شایه‌وه.

ستی هوپ گوتی: چه‌کی رامسیس ستی شمشیره‌و چه‌کی مووسا داره‌و رامسیس ستی کاسکی‌ت و زری و قه‌لغانی هه‌یه و مووساش ته‌مانه‌ی ههر سیکیانی نییه‌و له‌به‌ر ئەوه‌ی که هه‌لبژاردنی چه‌ک ئاره‌زوومه‌ندانیه، ناتوانن ئاره‌زایی له‌وه که یه‌کێک ته‌سپایی خۆپاراستنی هه‌لگرتوه و ئەوی دیکه‌یان ته‌مانه‌ی پێ نییه، بگرن.

کاتیکی ساتی جهنگ هاته پیش، شازاده‌کان و شازاده‌خانە‌کان که له سهر که‌تان دانیشتبوون هه‌ستانه سهر پێ تا زۆرانبازییه‌که ببینن، بهلام ستی هوپ پێی گوتن که هیچ کام له‌وان نابو پێ بنیتته ناو ئەو مه‌یدانه که دوو شازاده‌که له‌وی له‌گه‌ڵ یه‌کتری ده‌جه‌نگن.

ئینجا له نیوان ههر دوو خه‌نیمدا شه‌ش هه‌نگاو ماوه‌ی دانا و پاشان دوو په‌نجه‌ی به‌ لی‌تیوه‌ناو فیکه‌ی کیشا، ده‌نگی فیکه‌که‌ی به‌ بیاباندا گه‌راو دیواری به‌رز ی هه‌ره‌می گه‌ره ئەو ده‌نگه‌ی شکانده‌وه رامسیس ستی که قه‌لغانی له نیو ده‌ستی چه‌پیدا گرتبوو شمشیری به‌رز کرده‌وه و به‌ره‌و مووسا هیترشی برد. شازاده‌ی چه‌کدار، له‌به‌ر ئەوه‌ی که ده‌یدی مووسا کاسکی‌ت و زریی نییه، پێی و ابوو که به‌یه‌که زه‌ربه شمشیر له ته‌وقی سه‌رییدا که‌لله‌سه‌ری دوو له‌ت ده‌کا و ئەو لاوه ده‌کو‌زری ئەگه‌ری شمشیر به‌ر ته‌وقی سه‌ری مووسا نه‌که‌وت و هاته خوار و به یه‌کێک له دوو شانی بکه‌وی مووسا ده‌که‌وتته سهر زه‌وی و پیش ئەوه‌ی که ستی هوپ بتوانی ده‌خاله‌تی تیدا بکا، شمشیریکی دیکه بو ته‌وقی سه‌ری یان ملی مووسا داده‌ه‌شینی و له ناوی ده‌با.

کاتیکی شمشیری شازاده‌ی چه‌کدار بو سهر ته‌وقی سه‌ری مووسا هاته خواره‌وه، له‌گه‌ڵ دار ته‌به‌نۆسی مووسادا یه‌کانگه‌ر بوو و زه‌ربه‌ی به هیتری شمشیری ئەو، به‌ر دار ته‌به‌نۆسی مووسا

كەوت، مەچەكى راستى رامىسىس ستى نازارنىكى پىنگەشىت، سەرەراي ئەوھش شمشىرى رامىسىس ستى ئاسنىن بو، نەيتوانى دار ئەبەنۆسى مووسا دوو لەت بكاو رامىسىس ستى كىشايەو دواو تا خۆى بۇ زەپەيەكى دىكە نامادە بكا.

شمشىرى رامىسىس ستى لە جۆرى ئەو شمشىرە بوو كە لەو كاتەدا لە مىسر و ھاتى كەلگى لى وەردەگىرا، ئەو شمشىرە دوو تىغى ھەبوو و دەكرا لە نووكى تىزى شمشىرىش كەلك وەربگىرى و شمشىرەكانيان راست (نەك چەماوہ) دروست دەكرد.

رامىسىس ستى، كاتىك تىگەشىت كە مووسا دەتوانى بە دارى خۆى پىش بەزەپەيە شمشىرى ئەو بگىرى، ھاتە سەر ئەو نىازەي لە نووكى شمشىرەكەي، بۇ كون كەردنى بەدەنى مووسا، كەلك وەربگىرى. ئەگەر ئەو بە توندى ھىرش بباو نووكى تىزى شمشىرى خۆى ھەواللەي سكى يا سنگى مووسا بكا، شمشىرى نوك تىزو دوو تىغى ئەو لە لايەكى بەدەنى ويىوہ دەچوو زوروى و لە پىشتى مووساوە سەرى دەردىناو دەكوژرا. بە گومانى رامىسىس ستى، مووسا بۇ پىشگىرى لەو زەپەيە، نامرازنىكى پى نەبوو.

رامىسىس ستى پاش ئەو كە بۇ دواو خۆى ھەلدا، لە ھالىكدا كە نووكى شمشىرى خۆى بەرە و سكى مووسا راگرتبوو، بەرەو پىشەو ھىرشى ھىنا.

سەرەراي ئەو كە ھىرشى شازادەي مىسرى خىرا خۆى دەنواد، مووسا بە دارى ئەبەنۆس بە جۆرىك لە سەرەوہ خۆى داھىنايە خوارى بۇ سەر شمشىرى رامىسىس ستى كە نووكى شمشىرى ئەو شازادەيە لە زەوى چەقى و خوار بۆو و پىش ئەوہى كە رامىسىس ستى دەرفەتىكى دىكە بە دەس بەھىنى و شمشىرى خۆى دووبارە دژى مووسا بەكاربھىنى، ئەو لاوہ، بە دار ئەبەنۆسى درىژ و سەنگىنى خۆى، يەك زەپەيە لە بازوى راستى رامىسىس ستى دا و ئەو زەپەيە بە شىوہيەك توندو نازاردەر بوو كە رامىسىس ستى نەيتوانى ناوا رابوہستى و لەسەر زەوى دانىشت و نالاندى. ستى ھوپ دوو پەنجەي خۆى بە لىويىوہ ناو فىكەي كىشا ماناى زۆرانباى كۆتايى ھات.

لە ناكاو ئەو شازادەيەي كە گومان مندالى يەكىك لە كەنيزەكان بوو و قەلەفەتىكى كورت و روخسارىكى رەنگ سەمەرى ھەبوو و پىش نىوہرۆي ئەو رۆژە، لە باخى پاشايەتى، لەگەل رامىسىس ستى و يەكىكى تر، سووكايەتيان بە مووسا كەرد بوو و بە ناوى (رم ئوپىت) ھوہ، بانگ دەكرا، ھىرشى ھىنايە سەر مووسا تا بىكوژى.

مووسا ئەو كەنيزادەيەي دىت و ھەر كە لىي نزيك كەوتەوہ، بە دار ئەبەنۆسەكەي بە شىوہيەك لە دەستىدا، شمشىر لە دەستى رم ئوپىت كەوتوو مووسا دارەكەي خۆى فرىداو گەرووى ئەو لاوہ كورته بالاو چارەرەشەي گرت و بەرزى كەردوہ و وەكو يەك بەرد فرى بدا، ناوا فرىدا. رم ئوپىت بە روودا كەوت و ستى ھوپ بە چەقۆى درىژ و پانى خۆى كە لە كالانەكەي ھىنايوپىە دەرى، خۆى گەياندە ئەو لاوہ و بە پىشتە چەقۆكەي خۆى چەند زەپەيەكى قايمى لە پىشتى كورەلاوہ دا و گوتى: مەگەر بە ئىوہم نەكوت كە ھەر كەسىك لە جەنگى نىوان دوو شازادەدا دەخالەت بكا لە لايەن مەوہ تەمىي دەكرى؟

رم ئوپىت ئەوہندە بە قايم بەزەويدا كەوتبوو كە نەيدەتوانى ھەستىتەوہ، رامىسىس ستىش لەبەر نازار تواناى راست بوونەوہى نەبوو.

ستى ھوپ بە مووساى گوت: جەنگ تەواو بوو ئىمە دەبى بگەپىنەوہ. ئىنجا بەرەو ئەو درەختە كە ھوسارى ئەسپەكانيان پىئو بە ستبوونەوہ رۆشىتن و سواربون و رىنگاى گەرانەوہيان گرتەبەر.

لە رىنگا سەردارى بەسالداچو بە مووساى گوت: مەن نەمدەزانى تۆ ئەوہندە نازاى و پىاويك بە دار بەو شىوہيە پىاويكى چەكدار بە شمشىر تەمىي بكا، دەبى لىي بترسى.

مووسا گوتى: ئەي ستى ھوپ، مەن ئەگەر بەيەك زەپەيە دار، دەستى رامىسىس ستىم، لە كار نەخستبايە ئەو مەنى دەكوشت.

ستى ھوپ وىراى سەلماندى قسەكەي مووسا گوتى: ئەو لاوہ ئەگەر بىتوانىبايە تۆى دەكوشت، بەلام مەن ئەمشەو، بەتايىبەتى لەگەل تۆ ھاتم كە نەھىلم ئەو لاوہ تۆ بكوژى.

مووسا گوتى: تۆ چۆن دەتتوانى رىگىرى لەوہ بگەي كە رامىسىس ستى مەن بكوژى؟ ستى ھوپ وەلامىدايەوہ: ئەمرو پاش ئەوہى لە تۆ جىابوومەوہ، ئاگادارى پاشام كەرد كە دەمەوى بىبىنم.

مووسا پرسى: بۆچى دەتويست كە ئەو بىبىنى؟

ستى ھوپ وەلامىدايەوہ: بۇ ئەوہى كە پىي بلىم رامىسىس ستى داواى جەنگى دەستەويەخەي لەگەل تۆدا كەردوہ.

مووسا بە چەپەسانىكى زۆرەوہ گوتى: ئاھ، ئايا تۆ ئەم مەسەلەيەت بە فىرەون گوت؟ ستى ھوپ گوتى: مەن ناچاربووم ئەم مەسەلەيە بە پاشا بلىم و تۆش ئەگەر وەكو مەن باي، و تەمەنىك لە ناو دەزگاي پاشايەتيدا كارت بكدبا، ناچار دەبووى ئەو مەسەلەيە بەو بلئى.

مووسا گوتی: من وای ده‌بینم تو ناچار نه‌بووی ئەو مەسەلەییە بە فیرعەون بلیتی.

ستی هوپ گوتی: من ناچاربووم بە فیرعەون بلیتم کە یەکیەک لە کورانی ئەو، مەبەستی ئەوێه کورەکی دیکە بکوژی، چونکە کاتیەک کە بینیم رامسیس ستی توژی بۆ جەنگ داوا کردووە، یەقینم پەیدا کرد کە مەبەستی ئەوێه تو بکوژی. ئەو بوو بە فیرعەونم گوت کە رامسیس ستی جینیوی بە مووسا و دایکی داو، مووسا ناتوانی خۆی لە جەنگ لەگەڵ رامسیس ستی ببووی. هەرەها گوتم ئەگەر مووسا ئەمشەو لە کاتی خۆیدا نەپواتە شوینی بانگهێشتەکی و لەگەڵ براکەیدا نەبەرد نەکا. ئیتر ناتوانی لە کۆشکی پاشایەتیدا بژی. چونکە بەردەوام دەبێتە مایە سووکایەتی و جینیوی رامسیس ستی و هەموو شازادەکانی دیکە.

فیرعەون کاتیەک کە سەرخیدا جەنگ دەرتانی خۆی لادانی نییە، فەرمانیدا بە جۆریک نەبەرد بکەن کە هیچ یەکیەک لەم دوو لایەنە نەبەرد کوشتن و منیش، بەو شیوێه کە بیستت، ئەو فەرمانەم بەرامسیس ستی و تو راگەیاندا.

فەرمانی دەخالەت نەکردنی هەموو شازادەکانی دیکە لەو نەبەردەدا، ئەویش هەر لە لایەن فیرعەونەو دەرچوو ئەگەر نا، من زاتی ئەووم نەدەکرد بە شازادەکانی دیکە، کە هەموویان مندالی پاشان بلیتم کە ئەگەر دەخالەت لە جەنگدا بکەن لەلایەن منەو بە چەقۆ سزا دەدرین.

فیرعەون دەسەلاتی پێدام کە ئەگەر شازادەکان لە جەنگی تو و رامسیس ستیدا دەخالەتیان کرد، تەنانەت ئەوان بکوژم. من رم ئوییتم نەکوشت، بەلام ئەوم بە پشتە چەقۆکی خۆم تەمبێ کرد و ئەگەر بچی بۆ لای فیرعەون و شکاتم لی بکا کە من ئەوم تەمبێ کردووە فیرعەون پیتی دەلی کە دەبی لە من رازی بی کە ئەوم نەکوشتوو. چونکە ئەو دەستەلاتی تەنانەت کوشتی شازادەکانیشی بە مندا بوو.

مووسا گوتی: ئەو ستی هوپ، سەرەرای ئەو کە تو فەرمانی فیرعەونت بە ئیمە راگەیاندا کە تەنیا خوین رزان بەسە و جەنگی ئیمە، نابێ ببیتە هۆی کوشتی یەکیەک لە هەردوو لایا هەر دووکیان، ئەگەر رامسیس ستی بیتوانیبایە من بکوژی، دەیکوشتم.

ستی هوپ ماوێهەکی بیری کردووەو گوتی: راستە و من لە چاوەکانی ئەو لاویدا رق و غەزەبێکی زۆرم دەدی، بەلام تو بە ئەندازە پێویست ئەوت تەمبێ کرد و زەرەبی دارەکی تو، دەستی راستی وی تاماوەیەک لە کار دەخا.

بەو شیوێه کە سەرداری بە سالداجوو بۆ مووسای گێراییەو، فیرعەون، هەمان رۆژ، ئاگادار بوو کە رامسیس ستی و مووسا جەنگیان کردووە، بەلام کەسانی تر، لە نیو دەرباری پاشایەتی

میسر، لەو رووداوە ئاگادارنەبوون. هۆکاری ئەوێه ئەوێه بوو کە مووسا ئەو رووداوی بۆ هیچ کەسێک نەگێراییەو، چونکە دۆستی نەبوون تا رووداوی ناوبراویان بۆ بگێریتەو.

مووسا لە ناو دەرباری پایتەختی میسر، جگە لە ستی هوپ، تەنیا یەک دۆستی هەبوو کە ئەویش نف بوو و بە سەرۆکی تەلارسانی کۆشک دەژمێردا و لەو دەمەشدا بۆ کارەکانی خۆی سەفەری کرد بوو، و لە پایتەخت نامادە نەبوو.

هەر بەو شیوێه کە مووسا ئەو رووداوی بۆ کەسانی دیکە نەگێراییەو، شازادەکان و شازادەخانەکانیش کە ئەو شەو لە پەنا هەرەمی گەورەدا رووداوی ناوبراویان دیتبوو، زمانی خۆیان لی گریدا و ئەو رووداویان بۆ کەسانی دیکە نەگێراییەو. چونکە دەبوو مایە سەر شکانەوی رامسیس ستی و خۆشیان، چونکە داژداری ئەو بوون و هەرەوێه بەو غولامانەشیان، کە ئەو شەو بۆ هەلکردنی مەشخەلەکان و خواردن هێنان و خزمەتگوزاریی دیکە لە لای هەرەمی گەورە بوون، گوت کە ئەگەر ئەم رووداوە بۆ کەسانی تر بگێرنەو دەکوژین. غولامانیش لە ترسی گیانی خۆیان، لیوی خۆیان لی گریدا.

ئەو پزیشکەکی کە هاتبوو دەستی رامسیس ستی چارەسەر بکا لیی پرسی: دەستی شازادە بە چی نازاری پێگەیشتوو؟ ئەو گوتی: لە سەر ئەسپ کەوتومەتە خواری. پزیشک گوتەیی ئەو لاوێ قبوول کرد یان وای خۆپیشاندا کە قبوولی کردووە.

لە رۆژیکی دوای ئەم جەنگەو، ئیدی رەوشی شازادەکانی میسری لە بارەوی موساوە گۆرا. و ئیدی ئەوان سووکایەتیان بەو نەدەکرد، بەلام دیکەتیان دەگرت کە نەکەوێ سەر رێگەیی ئەو. کاتیەک کە لەناو باخی پاشایەتیدا پیاسەیان دەکرد، ئەگەر بیان دیبایە کە مووسا لەبەرەمبەر ئەوانەو دە، ئەو جادیە کە پیاسەیان لی دەکرد دەیانگۆری تاکو لەگەڵ موسادا بەرەو رووی یەکتەری نەبن، چونکە سەرەرای ئەو کە نەفرەتیان لیی هەبوو، لە لاوی بە هیز و جوان دەشترسان.

شازادەکانی میسر بیریان دەکردووە کە ئەگەر لەگەڵ مووسا یەکانگیر بن ئەو نەدیان کینە لەبەرەمبەر ئەو لە دلدایە، کە ناتوانن لە دەرختنی نەفرەتی خۆیان خۆ لادەن و جینیوی پتی نەدەن و ئەگەر موساش ئەو جینیوانی گوی لی بی، ئەوان بۆ جەنگ داوا دەکاو ئەوان دەکوژی یان بە جۆریک لییان دەدا کە وەک رامسیس ستی نەتوانن دەست بکەنەو. بەلام شازادەخانەکان لەو رۆژە بەداوێه لە بارەوی موساوە، بە سەرخندانیکی زیاترەو لەویان دەروانی.

ئەوان، لەو رۆژە بە دواوە، کاتێک دەگەشتنە موسا، بە نیگای دوورودریژەوه لەویان دەپروانی و چاوەپروانی ئەوەیان دەکرد کە موساش نیگایەکیان بکا و بە نیگای خۆی تاشکرای بکا کە ھۆگری ئەوانە. لەسەر دەمەدا، لە میسر، ھاوسەرگری برا لەگەڵ خوشک رەواو شیاو بوو و کچانی فیرعون ئارەزوویان دەکرد ببنە ھاوسەری موسا، بەلام ئەم لاوە جوان و بە ھێژە، سەرنجی لە کچان نەدەدا.

پینچ رۆژ دوا ئەو زۆرانبازییە، لە لایەن فیرعونەو ئەگاداری موسایان کرد کە پاشای میسر داواي ئامادەبوونی ئەو دەکا. ناخرین جار کە فیرعون، بە جۆریکی رەسمی ئەو دیتبوو — بەو ئاواپە کە گوتمان — کاتێک بوو کە دە سالی بە سەردا تێدەپەری.

ھەشت سال بەسەر ئەو میژوووەدا تێدەپەری و لەو ماوەیەدا، پاشای میسر، ھەرگیز بە شپۆھەکی رەسمی چاوی بە موسا نەکەوتبوو. گەرچی موسا، ھەندیک جارن فیرعونی دیتبوو و جاری وابوو ریکدەکەوت کە فیرعون چەند قسەھەکیشی لەگەڵا دەکرد. بەلام لە ماوەی ھەشت سالدا، ھەرگیز بە شپۆھەکی رەسمی چاوی بە موسا نەکەوتبوو.

کاتێک بە موسایان راگەیاندا کە پاشای میسر فەرمانی داوە کە دەبێ بچیتە لای پاشا، کورەلاو بە خۆی گوت: حەتەن، فیرعون دەبەوێ لە بەری زۆرانبازی ئەو شەووە لیبچانەو دەم لەگەڵا بکا.

ئەو ماوەی ھەشت سالە، کە بە شپۆھەکی رەسمی لە لایەن فیرعونەو چاویکەوتنی لەگەڵا نەکرابوو، بۆ پاشای میسر، لە وانە بە ماوەھەکی درێژ نەدەھاتە بەرچاوە. بەلام لەبەر چاوی موسا، ماوەھەکی درێژ بوو، چونکە لە سەردەمی مندالی و سەرەتای لاویدا، تێپەر بوونی زەمان، لەبەر چاوی مندالیک یا کورپیک کی پە دەنیتە قۆناغی تافی لاوتی، بە درێژ خۆی دەنوینی. موسا وای وینا دەکرد کە ماوەی ھەشتا سالە بە شپۆھەکی رەسمی ئەوی نەدیو.

بە موسایان گوت جینگای دیدەنی تەلاری ھۆلی گشتییە.

موسا ئەو تەلارە بە چاکی دەناسی و گوتمان کە لە تەمەنی دە سالییدا لەو تەلارەدا، لەگەڵا دایکی، شازادەخانم ئەنخاس ناموون لای فیرعون ئامادە ببوو.

وہزعی ئەو تەلارە بە ھەمان شپۆھە بوو کە لە کاتی دە سالی موسادا باسناکرد و موسا پاش ئەوێ کە چووە ناو تەلاری ھۆلی گشتییەو، بەھەمان داب کە فیرعون لە کاتی ژیانی دایکید، لای فیرعون ئامادە ببوو، بۆ لای ئەو مۆلتەتی پیدرا.

لەو رۆژەدا موسا بۆ ئامادەسازی دیدار، باشترین جلی خۆی لەبەر کرد و جوانترین پۆشاکێ ئال و والای خۆی لە سەر بەدەنی خۆیەو پۆشیبوو. پاش ئەوێ گەشتە بەرامبەر تەخت، فیرعون بە دیقەتەو تێپروانی و نیگای پاشا بە شپۆھەکی درێژ بوو کە کورەلاو نەیتوانی چاوەکانی بپری و نیگای خۆی لە زەوی بپری.

فیرعون، پاش ئەو کە بە باشی بە موسایدا ھەلپروانی گوتی: دەبینم گەرە بووی و جوان بووی، چەند سال لە تەمەنت تێدەپەری؟

موسا گوتی: ئەی پاشا، ھەژدە سال لە تەمەنی من تێدەپەری.

پاشای میسر گوتی: تۆ نابێ بە ناویشانی پاشا لە گەڵا مندا قسە بکە!

موسا سەری داگرتە خواری و پاشای میسر گوتی: ھەر کاتێک کە دەتەوێ لەگەڵا مندا قسە بکە بۆ ئەو باوکە.

موسا گوتی: گۆریاھەلی دەکەم و دەلیم ئەو باوکە...

پاشای میسر گوتی: بەلام بانگکردنی تۆ وەک بانگکردنی مندالیک بۆ باوکی نییە و گەرم و گۆری ناوای مندالی تیدا نییە. من نازام تۆ بۆچی بە ناوایکی گەرم و دلۆزانە بانگی من ناکە؟ نایا وا وینادەکە کە من لە بەری دایکتەوہ دریغیم کردووە؟

موسا لە قسەکانی پاشای میسر سەری سوپما. ئەویش نەک بەو ھۆیە کە رامسیسی دووہم لە بەری دایکییەوہ قسە لەگەڵا ئەودا کرد، بەلکو لەو روووە کە وای ھەستکرد، ناوای قسەکردنی پاشای میسر لەگەڵا ئەودا، ناوای کەسێک نییە کە دەرھەق بەرامبەرەکی کینە لە دڵا بێ.

موسا وای وینا دەکرد، بەلکو یەقینی ھەبوو کە فیرعون لە بەرامبەر ئەودا کینە ھەبە. کورەلاو، پاش ئەو کە تینگەشت کە ئەو لە وەجە کۆیلانی سەرزەوینی کۆشە، کە ئەوانیش لەو وەجە ئیسرائیلن بە خۆی گوت: ئەوێ من دەیزام فیرعونیش دەیزانی و ئاگادارە کە من مندالی ئەو نیم و لە پشتی ئەو نەھاتوومەتە بوون و تەنانەت لە سکی شازادەخانم ئەنخاس ناموونی ھاوسەریشی نیم. فیرعون دەزانی کە ھاوسەرەکی ئەو منی لە ناو ئای نیل گرتۆتەوہ لەبەر ئەوێ مندالی نەبوو و نەزۆک بوو، و دەیزانی کە ناتوانی مندالی ببی، منی بە مندالی خۆی قبوڵ کرد و وای نیشاندا کە من لە سکی ئەو و لە پشتی فیرعونم.

من نازام لە سەرەتادا فیرعون ئەم بانگەشەھە قبوڵ کردووە یا ناو دووریشە کە قبوڵی نەکردبێ، چونکە ئەگەر ئاوا بپری نەکردبا یەوہ کە من لە پشتی ئەوم، کەسێک نەبەدەتوانی ئەو

ناچار بکا ئەم نزيكويه قبول بكا. له بهر ئەوه دەبج ئەوه قبول بکړی که فیرعهون له سهره تادا، بانگه شهی هوسره کهی قبول کردوه و وای وینا کردوه که به راستی من له پشٹی ئەوم، به لآم پاشان درکی به ههقیقت کردو تینگه یشت که هوسره کهی منی له ناوی نیل گرتۆتوه و من نه له پشٹی ئەوم و نه له مندالذانی هوسره کهشی و ههر بویهش دهیویست من له ناو بهرئ. به لآم دایکه شیردهره کهم، شازاده خانم ئەغاس ناموون هۆگری من بووه و منی خۆشدهویست و پشٹیوانی له من دهکرد و پشش نهشتهرگهری به لئینی له میرده کهی وهرگرت که من نه کوژئ، یان به ریگهیه کی دیکه، نازارم نه دا.

له بهر ئەوهی موسا بهو شپۆهیه بیری ده کردهوه، ئەو رۆژه، که بۆ لای فیرعهون مۆله تی پیدرا، له ناوازی دۆستانه ی قسه کردنی فیرعهون چه په سابوو، چونکه، چاوه پروانی ئەوه نه بوو، پاشای میسر، که دهیویست ئەو بکوژئ، بهو ناوازه له گه ل ئەودا قسه بکا.

پاشان فیرعهون گوتی: من لهو باوه رده دام که تۆ وا بیرده که یهوه من له باره ی دایکته وه درتغیم کردوه، موسا وه لآمی فیرعهونی نه دایه وه.

پاشای میسر گوتی: من له باره ی دایکته وه درتغیم نه کردوه و بهو هۆیه وه بهوم گوت که خۆت نهشتهری بکه که ده مزانی زۆر له نازاردا دهژی. من دهویست ئەو له نازاری هه میشه یی رزگار بکه م.

موسا سهری بهر زکرده وه و گوتی: به لئ ئەی باوکه!

فیرعهون گوتی: ئەم وه لآمه ی تۆ له رووی دل سۆزییه وه نه بوو. من چهز ده کهم تۆ بزانی که من نه مده ویست به لآیه که به سه ر دایکت دایب و ئەگه ر ئاوا نه بوایه، پتویستی به وه نه ده کرده که من ئەو ناچار به کاری نهشتهری بکه م. من دهمدی که ئەو به رده وام نازار ده چیژئ و ده مویست کارێک بکه م که له نازاری هه میشه یی رزگاری ببی. ههر بویه هه لکه وتووترین پزیشکانی میسر له خزمه تی ئەودا دانا.

دوای ئەوه ئینجا فیرعهون بابه تی قسه کانی گۆری و گوتی ئیستا تۆ گه وره بووی و من دیکه تم داوه که تۆ له رووی به ژن و بالآوه وه ک پیاوانی میسری سه روو ده چی، چ ئەو پیاوانه که ئەمپۆ کۆته لیان هه یه و چ ئەو پیاوانه ی که هیشتا له میسری سه روو ده ژین.

موسا گوتی: به لئ ئەی باوکه!

فیرعهون گوتی: بیستومه چه ند رۆژێک پشتر، کاتی شهو، تۆ له گه ل یه کێک له کوره کانی من زۆرانبازیت کردوه و هۆی زۆرانبازیه کهش ئەوه بووه که ئەو جنیوی به تۆ گوتوه، نایا وا نییه؟

موسا گوتی: به لئ ئەی باوکه!

فیرعهون گوتی: ئەگه ر ئەو جنیوی به تۆ نه گوتبا یه و تۆ ئەوت بۆ زۆرانبازی داوه ت بکر دایه ئەوا ته مبی ده کرای، به لآم چونکه ئەو جنیوی به تۆ گوتوه و خۆشی تۆی بۆ زۆرانبازی بانگ کردوه من تۆ سزا ناده م.

موسا گوتی: به لئ ئەی باوکه!

له ناکاو ناوازی ناخواتنی فیرعهون، که تا ئەو کاته نه رم نیان بوو، گۆراو به توندو تیژییه وه گوتی: ناماده بوونی تۆ لیره بۆته هۆی ئەوه ی که هه موو منداله کانی من نارده حت بن و هه موویان له تۆ ده ترسن و لهو رۆژه وه که تۆ به دار، له دهستی یه کیکیان ت داوه ئەو ناتوانی دهستی خۆی بچو لئینی.

فیرعهون ساتیک بیده نگ بوو، پاشان له درتۆه ی قسه کانیدا گوتی: ستی هوپ به منی گوت که تۆ پیاویکی جهر به زه ی و له کاری جهنگدا ده بی که لک له پیاویکی نازای وه ک تۆ، وه ربگه ری له بهر ئەوه ی له م زه مانه دا، من قشونیکی پازده هه زار نه فه ری، بۆ سه رزه وینی کۆش له باشور، ره وان ده کهم تا ره شپه یستان که یاخیبون، له جیی خۆیان دامر کیننه وه. تۆ به پله ی فه رمانده ی گالیسه که جهنگیه کان، له گه ل ئەو قشونه، بۆ سه رزه وینی کۆش ره وان ده کهم و تۆ ده توانی له جهنگ له گه ل ره شپه یستاندا، ههر ئەندازه که ده ته وئ و ده توانی نازایه تی به کار به یینی و لییان بکوژی. ماوه ی مانه وه ی تۆ له سه رزه وینی کۆش سی سال ده بی و تا ئەو ماوه یه تینه په ری مۆله تت نییه بگه ریته وه بۆ ئیره و من وا وینا ده کهم تا ئەو کاته، ناقل ببی و هیچی تر نه بیه مایه ی وه حشه تی براکانی خۆت.

موسا گوتی: به لئ ئەی باوکه!

فیرعهون گوتی: ئیدی قسه یه کم له گه ل تۆدا نییه و تۆ ده توانی پرۆی. موسا له ته لاری دیدنه ی گشتی ها ته ده ره وه و تینگه یشت سه ره رای ئەوه که ئەو له روودای زۆرانبازی له گه ل رامسیس ستیدا گونا هیکی نه بوو و ئەو لاوه جنیوی بهو و به دایکی گوت و ئەوی بۆ زۆرانبازی بانگ کرد، فیرعهون ئەوی خسته ژیر باری سزادانه وه، چونکه نار دنی موسا بۆ

مەيدانى جەنگ و قەدەغە كۆندى گەرانە دەدى ئەو تا ماوەى سى ساڭ سزادان بو، و فېرەون، مووساى لە مېسەر دوور دەخستەو.

سەرەپاى ئەو دەى كە فېرەون بەبى گوناھ مووساى سزاخوار دوو كرد و گوتى ئەو دەبى ماوەى سى ساڭ لە پايتەختى مېسەر دوور بى، كورە لا، لە خودى كارەكەو بى گوناھ سزا خوار دى، نېگەرەن نەبو. لەبەر ئەو دەى كە هېچ شتىك ئەو بە پايتەختەو نە دەبەستەو. لەو شارەدا، جگە لە ستى هوپ و نف، دۆستىكى نەبو تا لەبەر خاترى ديدارى دۆستان لە پايتەختى مېسەر، كە لە ناوچەى دەلتا (ماناى ناوچەبەكە كە رووبارى نېل لەوئى بۆ چەند لق دابەش دەبى و پاشان دەرژىتتە ناو دەرياو) ھەلگەوتو، بىنەتەو.

سەرەپاى كۆش لە باشوورى مېسەر، وارى دانىشتنى رەشپىستان بو.

مېسەرىيەكان، ھەزارە ساڭ پېش مووسا، و ايان وينا دەكرد كە دنيا خاوەنى دوو سەرەو سەرىكىيانى ئاورىژگەى رووبارى نېل، ماناى ئەو جىگايە كە رووبارى نېل لە ويرا دەرژىتتە ناو دەريا و، و سەرەكەى دېكە سەرەپاى كۆشە.

ئەوان و ايان وينا نە دەكرد كە لە دەروەى سەرەپاى كۆش، كە لە باشوورى مېسەر و ئاورىژگەى رووبارى نېل كە لە باكوورى و لاتە، جىگايەكى تر لەو جىهانەدا بوونى ھەبى. پاش ئەو بە تەئسىرى تىپەرىنى زەمان و دروستكردنى كەشتى و گەشت و گەرەن لە نېو دەريا بەكدا كە ئەمەرى بە دەرياى سېى ناوەرەست ناو دەبى، و لە كۆندا جارېك بە دەرياى مېسەر دەخوئىندرايو و زەمانىك بە ناوى دەرياى فېنىقىيەو وەختىك بە ناوى دەرياى رۆم، مېسەرىيەكان سەرەپاى كە لە دەروەى سنوورى ئاورىژگەى رووبارى نېل و سەرەپاى كۆش، سەرەپاى دېكەش لەو جىهانەدا بوونى ھەبە.

پاش ئەو بە درىژاى ھەزارە ساڭ لە نېوانى مېسەريان و ئەو نەتەوانە، جەنگ و شەروشور پېكەھات و مېسەرىيەكان كەتوانىيان سوپا پېك بەبىن (ماناى ھىژىكى سەربازى دېسپلېندار كە ژىر فەرمانى بۆ يەك فەرماندە بكا) توانىيان ھەموو ئەو نەتەوانەى كە لەگەل مېسەريان دەجەنگان، لە جىگايى خۆياندا دا بركىتتەو ياخود ئەوان مەلكەچى خۆيان بكن. بەلام ھەركىز نەيانتوانى كە رەشپىستانى سەرەپاى كۆش بە جوړىكى تەواو مەلكەچ بكن، چونكە رەشپىستان لە سەرەپاى كۆشدا دەژيان كە مېسەرىيەكان نەيان دەزانى كە كۆتايى ئەوئى لە كۆتايە. مېسەريان، ھەموو جىگايەكى دنياى ئەو سەرەپاى بەباشى دەناسى جگە لە سەرەپاى كۆش، و ئەوان نەيان دەزانى كە ئەو سەرەپاى ئەوئى لە كۆش ھەلگەوتو و لە چ جىگايەك كۆتايى

دئ. نابع مېسەريانى كۆن سەرەپاى بركىن كە بۆچى نەيان دەزانى كۆتايى سەرەپاى كۆش لە كۆتايە، چونكە نەتەوانەى ئەمەرىيە، تا نېو دەى دوو دەمى سەدەى نۆزدەمەى زايبى نەيان دەزانى كە سەرەپاى كۆش بەرەو كۆش كۆتايى دئ و ھەلومەرجى ناوچى ئەوئى چۆن بى و ئەگەر پياوانى وەكو (لېونگست) جىهانگەرى ناسراوى ئىنگلىزى و (ستانلى) پەيامنېرى رۆژنامەى (نېوئۆر ھېرالڊ) چاپى نېوئۆر، سەرەپاى بۆ ناو دلى ئەفەرىقىا نەكردبايە، لە سەدەى نۆزدەمەى زاينىشدا، خەلكى جىهان نەيان دەزانى كە سەرەپاى كۆش لە باشوورى مېسەر، لە كۆش كۆتايى دئ و ھەلومەرجى ناوچى ئەوئى چۆن.

فېرەونەكانى مېسەر، كە دەيانتوانى بەردانىك كە بە گەرەبى كۆش بوون لە جىگايى خۆى ھەلگەن و تەلارگەلى گەرەبى وەكو ھەرەمەكان بنىات بنىن و لە بەرامبەر شەتى نېل، بەندا، راست بكنەو، و لە پاشەو دەى ئەو شەتە، دەريا بەك بۆ ئەمباركردنى ناو بەبىنە ئاراو تا لە ھالى كەم ناوى، كەلك لە ناوى ئەم دەريا بەرگەن، نەيان دەزانى لە عۆدەى رەشپىستانى سەرەپاى كۆش بىن. چونكە رەشپىستان كاتىك كە دووچارى ھەلمەتى سوپاى مېسەر دەبوون، كۆلىتەكانى خۆيان كە لە دار و قامىش دروستىيان دەكردن و بۆ دروستكردنىان زەھمەتېكى زۆريان نەدەكېشا بەرەلا دەكرد و رىگايى باشوورىان دەگرتە پېش و بەرەو جەنگەلستانەكان دەوژىشتن كە ھېچ كەس نەيدەزانى كۆتايەكەى لە كۆتايە. تا كاتىك سوپاى مېسەر، لە كۆش بو، رەشەكان زاتى ئەوئىان نە دەكرد لە جەنگەلەكان بىنە دەروە و پاش ئەو كە قشونى مېسەر دەگەرەپاى، رەشەكان، لە جەنگەلەكان دەھاتتە دەروە و بەرە و كۆش دەگەرەپاى.

رەشەكان، ئەگەر پاش گەرەپاى بۆ كۆش، دەخالەتەيان لە كارى مېسەرىيەكاندا نەكردبايەو نەھاتبەنە سەربازى ئەو دەست بۆ مېسەر درىژ بكن، كەس كارى بەكارى ئەواندا نەبو. بەلام پاش ئەو دەى كە دەگەرەپاى بۆ نىشتمانى خۆيان، بە ئارامى دا نەدەنىشتن و دەھاتتە سەربازى ئەو دەى كە دەست درىژى بۆ مېسەرى سەرەپاى بكن و ھەرچى دەستىيان پېن رابگەيشتبايە و شىاوى بردن بايە، دەيان برد و لە كاتى ھىرش بردندا، ھەر كەسىكىيان دەدى دەيانكۆشت. لە سەردەمە كۆنەكاندا كە مېسەر خاوەنى سوپا نەبو، رەشپىستان، خۆيان دەگەياندا باكوورى مېسەر شارەكانى مېسەرىيان دەخستە بەر ھىرشەو. بەلام پاش ئەو دەى كە مېسەر بو بەخاوەن سوپا، زاتى ئەوئىان نەدەكرد خۆيان بگەپەننە مېسەرى باكوور (كە بە مېسەرى خوارو ناسراو) چونكە دەيانزانى كە نابوت دەبن.

مووسا، له میسری خواروو، ره‌شپېستانى زور دی بوون. ټو دهیدی که ټوان خاوه‌نى بازووی به هیژ و لوتی بچووک و ده‌می پان و قژی لولوی وه‌کو خورین، و چاوی جوان و نیگای به‌زیی نامیژیان هه‌یه. سه‌رۆکه‌کانی ټوان چه‌رمی به‌ور ده‌پوژن و شمشیری برۆژ به که‌مه‌ریانه‌وه ده‌به‌ستن. له نیو ټواندا که‌سیک نییه ده‌سته‌ندی نه‌بج و هه‌ندیکیان، سه‌ره‌پای شمشیر، نیژه‌شیان پییه که به به‌رده‌وامی له نیو ده‌ستیاندایه و وه‌ک بلتی که بج ټوه، ناتوان به ریگادا برۆژن.

سه‌ره‌پای ټوه که پیاوانی ره‌شپېستی چه‌کدار ده‌بوایه وه‌حشه‌تبان له دلئی ټینساندا دروست بگردبایه، به پیچه‌وانه‌وه، دلئیاییان پیک ده‌هینا. چونکه ټوه‌نده ساده و بی نازار بوون، که مرۆق وینای نه‌ده‌کرد ټوانه نازار به خه‌لکی بگه‌یه‌نن و گیانیکی وه‌کو مندالی یه‌ک ساله‌یان هه‌بوو و ساده‌ترین گالته، ټوانی به جۆریک سه‌رحال ده‌کرد که قاقا پنده‌که‌نین.

هه‌ر وه‌خت که مووسا ده‌بیست که ره‌شپېستان له سه‌ر زه‌وینی کۆش یاخیبوون، سه‌رسام ده‌بوو، چونکه له ناخیدا نه‌یده‌توانی قبول بکا ټو خه‌لکه ساده‌یه که وه‌ک بلتی ته‌نیا به هۆی پیکه‌نین و بۆ پیکه‌نین زیندوون، ده‌ست بده‌نه یاخیبوون و که‌سانی دیکه له نیو به‌رن و مال و داراییان به تالان به‌رن.

-۹-

له شاری تانیس

پاش ټوه‌ی که فیرعه‌ون، مووسای خسته ژیر فرمان که به پله‌ی فرمانده‌ی گالیسکه جه‌نگییه‌کان پرواته کۆش، مووسا، که خۆشی ټوه‌نده ټاره‌زووی گیربوونی له پایته‌ختی میسر نه‌ده‌کرد، خۆی بۆ به‌ریکه‌وتن ناماده‌کرد. ټو ده‌یزانی که فرمانده‌یی وی له سه‌ره‌وه‌ی گالیسکه‌کانی جه‌نگیدا، له واقیعدا، فرمانده‌ییه‌کی فخرییه، چونکه له هۆبه‌ی گالیسکه جه‌نگییه‌کانی میسردا، ټه‌فسه‌رانیک خزمه‌تبان ده‌کرد که پیشینه‌یه‌کی درټیژیان له جه‌نگدا له‌گه‌ل گالیسکه. هه‌بوو. مووسا، پیشینه و تاقیکردنه‌وه‌ی ټوانی نه‌بوو و فیرعه‌ون نه‌یده‌توانی به لاویکی وه‌ک مووسا، پله‌یه‌ک ببه‌خشج که له خوار پله‌ی ټودا بج و فرمانده‌یی گالیسکه جه‌نگییه‌کان له دوو رووه‌وه بۆ مووسا لټوه‌شاهه‌بوو: یه‌کیکیان له‌و رووه‌وه که ټو به کوری فیرعه‌ون ده‌ژمیردراو ټه‌وی دیکه‌یان ده‌یزانی بالایه‌کی به‌رز و ناوشانیکی پانی هه‌یه و لاوانی بالابه‌رز و چوار شانه، له گالیسکه جه‌نگییه‌کاندا، زیاتر وه‌ده‌رده‌که‌ون.

مووسا بۆ ټوه‌ی به رشته‌ی جه‌نگی خۆیه‌وه، مانای گالیسکه جه‌نگییه‌کانه‌وه په‌یوه‌ست بج، له پایته‌خت هاته ده‌روه و ریگای شاری دټرینه‌ی (تانیس)ی گرته‌به‌ر. تانیس، باره‌گای گالیسکه جه‌نگییه‌کان بوو و فیرعه‌ون له‌و شاره‌دا ناخوږگه‌یه‌کی هه‌بوو که ده‌هه‌زار ټه‌سپ تټیدا خزمه‌ت ده‌کرا. مووسا ده‌یزانی له به‌رامبه‌ر ټو ناخوږگه‌گه‌وره‌یه، مه‌یدانیکی به‌ربه‌رین هه‌بوو که له‌وئ، گالیسکه‌پانی تټیدا ده‌که‌ن.

مووسا ده‌یزانی ټو فرمانده سوپاییه‌ی که ده‌بج پرواته کۆش، ناری (ستی کف) و له‌و مه‌یدانه‌یه و ټو بۆ ټوه‌ی که بتوانی بگاته ټو مه‌یدانه به‌رینه، ده‌بج به‌ کۆلانه‌کانی شاری تانیس دا تټپه‌ری.

ئەو رۆژە موسا، چونكى دەيوست بەرشتەى جەنگىيى خۇيەو پەيوەست بى، جلى جوان و شكۆمەندى خۇي لەبەر كرد بوو، ھەموو ئەو شتانەى كە لە نیشانە تايبەتییەكانى ئەو بوون، بەخۇيەو كەردبوو.

كەسانىك كە موساىان دەدى، تەنانەت لە دوورەو دەستنىشانىان دەكرد كە ئەو لە كورپانى فیرعەونە. ژنان و پیاوان، لە كاتى تىپەرپوونى ویدا بە ھەردوو بەرى رینگاكەیدا سووژدەیان دەبرد و سەریان بۆ زەوى دادەگرت.

جل و بەرگىكى كە ئەو رۆژە موسا لەبەرى كەردبوو، لە بەر تىشكى ھەتاو دەبریسكایەو و مندالان كە لە تەماشای جل و بەرگ و گەھەر و درەوشانەو كاسكىت و شمشیرى موسا تىر نەدەبوون، لە پشتەو و بە ھەر دوو لای كورەلاو دەرايان دەكرد تا زیاتر تەماشای بكەن.

موسا كاتىك گەيشتە مەیدانى بەرىن، كە بەرامبەر ناخوڕگە كە بوو، بىنى كە ژمارەيەك لە گالیسكەكان لە مەیدان دەجوولینەو و پاش چەند خولەكىن دەنگى سەى ئەسپەكان و ھات و ھاواری گالیسكەرانان و دەنگى چەرخەكانى گالیسكەكان و ئەو تەپ و تۆزەى كە لە جوولانەوئەى ئەوانەو ھەلەدەستا و بۆ ئاسمان بەرز دەبۆو، وەزەى ئەو مەیدانەى ھەرەكو مەیدانى جەنگ لىكەردبوو.

موسا لە حالىكدا كە لە جوولانەوئەى گالیسكەكانى دەروانى، خولىك بە دەورى مەیدانەكدا سوپاىو و لە جىگایەك نىك كەوتەو كە دەیزانى ئەو فەرماندە سوپاىیەى كە دەبى پرواتە كۆش، لەوئىیە.

فەرماندەى ناو براو، كە گوتمان ناوى ستى كف بوو، پیاوئىكى كورته بالاو قەلەو و قژى روتاو دەھاتە بەرچاو و جەلەكانى برىتى بوون لە يەك بەرنافەك كە بەكەمەرىیەو ھەلئاسرا بوو و پارچەيەكى لە ھەمان قوماش بە سەرشانەكانیانەو ھەلئاسرا بوو. لە دوو لای ئەو، ئەفسەرەكانى راوہستابوون و ئەوانىش جگە لە بەرنافەك و قوماشىك كە بە سەرشانىانەو دادابوو، زیاتریان نەبوو. پاشان موسا سەرنجى لە پىپى فەرماندەى سوپا و ئەفسەرەكانى دا و بىنى ھەموویان پىخواسن. ئەگەر موسا، ستى كف، فەرماندەى سوپاى نەناسىبايە، نەیدەتوانى ئەو پیاو كورته بالاو قەلەو كە قژى روتابۆو، بە ئەفسەرەئىكى پلە بەرز بۆمىرئ، چونكە ھىچ جۆرە نیشانەيەكى فەرماندەيى لەویدا بەدى نەدەكرا.

ستى كف بە جۆرئىك چاودىرى جوولانەوئەى گالیسكەكان بوو، كە ئاگای لە نىكبوونەوئەى موسا نەبوو و كورەلاو لە دوورەو ھەستىكرد كە فەرماندەى سوپا لە وەزەى جوولانەوئەى گالیسكەكان رازى نىيە.

فەرماندەى سوپا و ئەفسەرەكانى روخسارىان تاوہسوت و ئەسەمەر بوو. موسا دەیزانى كە ستى كف لە تەمەنى دە سالىدا چۆتە ناو سوپاى مىسر و لە سەرەتادا چەكى ھەلەدەگرت ماناى چەكى ئەفسەرەئىكى ھەلەدەگرت، چونكە بە ھۆى مندالىيەو نەیدەتوانى بچەنگئ و ئىتر لەو كاتەو تا تەمەنى پەنجا سالى، بى پسانەو، لە جەنگەكاندا بەشدارىكەردبوو.

لە ناكاو ھاواری ستى كف بەرز بۆو گوتى: ئەى نەفرەتتان لى بى گالیسكەرانان، گالیسكەوانى پىئو بە منى نیشاندا كە لە تەواوى مىسردا، گالیسكەوانىكى مەیدانى تىدا نىيە و بى تواناترىن گالیسكەوانى ھاتى^(۳۴) لە ئىئو لىھاتووترە. بەو شىئو گالیسكەوانىيە فیرعەون داوا لە من دەكا دوو ھەزار گالیسكە بۆ سەرزەوئىنى كۆش ببەم. من ئەگەر دوو ھەزار ولاخ سوار لەگەل خۆم بۆ سەرزەوئىنى كۆش ببەم لەوہ باشترە كە بە دوو ھەزار گالیسكە بەم گالیسكەوانانەو، بەرەو كۆش بكەومە رى.

موسا كە ئەم دەرپرىنەى گوئ لىبوو، تىدەگەيشت كە بەشئىكى زۆرى ئەم دەرپرىنە واقىعەيەتى نىيە و گالیسكەوانانى مىسرى، بەو شىئوئەى كە فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو دەبىگوت نالىھاتوو و بى توانا نىن. بەلكو فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو، بەو قسانە، دەيەوئى گالیسكەوانان زیاتر ئاگادارى وەزىفەى خۇيان بن و وایان لى بكا كە زیاتر گوئپرايەلئى دىسپلین بن و لە ھەمانكاتدا ھىمەتى زۆرتر بەكاربەن.

ستى كف پاش ئەوئەى چەند خولەكىن لە گالیسكەوانانى رووانى، رووى كەردە ئەو ئەفسەرەئەى دەوربەرى و گوتى: بۆون و من بە تەنیا بە جىبىلن. پىش ئەوئەى كە ئەفسەرەكان، لە دەورو پشتى فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو بالو بن، ستى كف چاوى بە موسا كەوت و ئەوئەى كە بوو ھۆى ئەوئەى سەرنجى ئەم پیاو بەلای موسادا كىش بىبى درەوشاويى جل و بەرگى موسا بوو.

ستى كف بە بىنىنى موسا، لە واقىعدا لە جل و بەرگى جوان و گەھەرەكانى ئەو ھەپەسا و ئەو ئەفسەرەئەى كە لە دەوربەرى ئەو بوون، لەو ھەموو شكۆ و جوانىيە كە لە موسادا

(۳۴) لەو سەردەمەدا، گالیسكە جەنگىيەكانى ھاتى و گالیسكەرانى ئەوئەى، لە جىھاندا ناربانگيان ھەبوو. (و.ف).

بوو، سهربان سورمابوو. سهرباری نهوهدش که سستی کف به وانی گوت که نهو به تهنیا به جیبیلن و برؤن، نه رۆیشتن. سستی کف به رهو کوره لاهات و به ناوازیکی ویرا به ریزگرته نهو، به لآم ره سمی و وشکه وه گوتی: نهی فرماندهی میسری، نایا تو ده تو یست من ببینی یا یه کییک له نه فسه ره کانی دیکه؟

مووسا له ناوازی ره سمی و وشکی فرماندهی سوپای ره وانه کراو نار هحتت بوو. ههروه ها له نیگا کانی نهو نه فسه ره نهی که له گه ل نه ودا بوون نار هحتت بوو، چونکه نه فسه ره نهی ناوبراو گهرچی له سنووری ریزگرتن به کوری فیرعه ون سنووریان نه ده شکاند، به لآم به نیگایه کی پشکینانه وه له جل و بهرگی جوان و گه وه ره کانی مووسایان ده روانی.

مووسا ده یزانی که حالی ریزگرتنی سستی کف و نهو نه فسه ره نهی له گه لیدان، روالهت نوانده نه گهر نهوان بیان توانیابه ده ره هق به مووسا بی نه همیبه تی و بی ریزی بکه ن، ده یان کرد. به لآم مووسا کوری پاشای میسر بوو و ههر که سینک به رامبه ره نهو بی ریزی بکرد بایه، به سهختی سزا ده درا. له بهر نهو بی بایه خی خویمان به ریگه ی ده رخستنی نه ده بی ره سمی و وشکه وه، ناشکرا ده کرد.

مووسا له وه لآمی فرماندهی سوپای ره وانه کراودا گوتی: من هاتبووم تو ببینم.

سستی کف پرسی: نایا ده کری له نیوه بیرسم که بوچی ده تانویست من ببینن؟

مووسا گوتی: من له سهر فرمانی فیرعه ون هاتوومه ته لای تو و فیرعه ون فرمانی داوه که من له گه ل سوپایه که له ژیر فرماندهی تو دایه، به پله ی فرماندهی گالیسکه جه نگییه کان به رهو کوش به ری بکه وم.

سستی کف گوتی: نهه! نیستا بیرم هاته وه که پاشا هم مه سه له یه ی به من گوتبوو و هاته وه بیرم که شازاده یه که ناویکی نیوه چلی هه یه، ده بی له گه ل نیمه دا بیته کوش و پله ی نهو فرماندهی گالیسکه جه نگییه کان ده بی. کاتییک سستی کف هم قسانه ی به سهر زماندا هات، هه روا به نه ده ب بوو و به رواله تیش له گوته کانی وی را نه ده کرا لیکنانه وه ی نهو به کری که نه فره تی له مووسا هه یه. به لآم مووسا که هه سستی ده کرد له هه وه لاین رو به پروودا له گه ل سستی کف جیگه ی بی لوتفی نهو بووه، تیده گه یشت که فرماندهی سوپای ره وانه کراو، پیی خویش نییه نهو له سوپای وییدا خزمهت بکا، به لآم ناچاره که ملکه چی فرمانی فیرعه ون بی.

پاشان سستی کف گوتی: کاتییک که پاشا فرمانیک بو من ده ده کا، من بهر پرسیارم که فرمانی نهو له کاتی خویدا جیبه جی بکه م. نیوه به فرمانی پاشا ده بن به فرماندهی

گالیسکه جه نگییه کان، بیگومان له لیخوپین و به کاربردن و به کاربردنی گالیسکه ی جه نگییدا زانیاریتان هه یه؟

مووسا گوتی: نا، نهی سستی کف، من له لیخوپین و به کاربردنی گالیسکه ی جه نگییدا، زانیاریم نییه!

سهره رای نهو که سستی کف هه ولیدا سهر سورمان و نه فره تی وی ناشکرا نه بی، پاش نه وه ی که نهو وه لآمه ی له مووسا بیست گوتی: نیوه که ده تانه وی بینه فرماندهی گالیسکه جه نگییه کان، چؤن لیخوپین و جهنگ به گالیسکه نازانن؟ له بهر نه وه ی لهو کاته دا گالیسکه کان به رهو ناخوره کی گه وره ده گه رانه وه، سستی کف به به لگه ی پیویستی به سهر راگه یشتنی گالیسکه کان، خواجه یزی له مووسا کرد و رۆیشت. ههروه ها نه فسه ره کانیشت رۆیشتن و مووسا به تهنیا مایه وه.

نهو رۆزه، له یه که م روو به روو بوونه وه له نیوان مووسا و سستی کفدا له یه که نه گه یشتنی هاتبووه ناراو. گهرچی مووسا به رامبه ره سستی کف نه فره تی نه بوو، به لآم تیده گه یشت که فرماندهی سوپای ره وانه کراو نه فره تی لهو هه یه و به خو ی گوت: کاتییک هم پیاو، لیره، که ده کری بگوتی وک پایته ختی میسر رایه، بهو جو ره نه فره تی له من هه بی، نهی پاش نهو که گه یشتینه کوش ره فتاری له گه ل من چؤن ده بی؟

له حالیکدا که مووسا لهو بیرده بوو، یه کییک له نه فسه ره که له گه ل سستی کفدا به رهو گالیسکه کان رۆیشتبوو، گه رایه وه.

مووسا بینی که نهو پیاوکی نه ندام جوانه، به لآم له لای راستی روخساری نیشانه ی زامیک، وا پیده چوو که زامی شمشیر بوو، ده بینرا. سهریکی نهو زامه به سهر لاجانگی و سهره که ی دیکه ی به گوشه ی لیوییه وه نووسا بوو. زامی ناوبراو، قه لافه تی نهو پیاو وه به شیوه یه که ده ره تینابوو که مرؤف وای وینا ده کرد که نهو بهر ده وام پینده که نی.

نهو پیاو له مووسا نزیک بووه و دوو ده سستی به نیو چاوانییه وه ناو سهری داگرته خواره وه مانای بهو پهری به جیته تانی ریزه وه، سلای له مووسا کرد و پاشان گوتی: من نام (هتپ ره) یه فرماندهی گالیسکه کانی جه نگییم، به لآم له ژیر فرماندهی سستی کف دام و بیستورمه که به فرمانی پاشا، تو ده بی به فرماندهی گالیسکه جه نگییه کان. به وییبه ههر له م ساته وه من خو م ده خمه ژیر فرمانی تووه و ناماده م که بو ناسان کردنی کاری فرماندهی تو، هه موو چه شنه ده سپشکه ریبه که بکه م تا سستی کف رازی ده بی. سستی کف پیاوکی خراب

نییه، بهلام له پرسه جهنگییهکاندا سهختگیره. من هاوکاری تۆ دهکەم تا له مهسهله جهنگییهکاندا لیکهوتن له نیوان تۆ و ستی کفدا نهیهته ناراه.

موسا گوتی: لهو ساتهوه که من لهگهلاستی کف و نهفسهرانی ئەودا رووبهروبووم تیگهیشتم که هه مووان نهفرهتیا له بهرامبهر مندا ههیه و پیاوان خووش نییه که من لهگهلا ئەودا بم. چۆن بوو که تۆ ئارهزوت کرد هاوکاری من بکهی تا له نیوان من و ستی کفدا لیکهوتن روونهدا؟

هتپ ره وهلامیدایهوه: من پیاویکی راستگۆم و باوهرم وایه باشتترین کار، راستگۆیییه و له رووی راستیییهوه به تۆ دهلیم که سههرای فرماندهیی گالیسکه جهنگییهکان، به نهفسهراکی نه دارا دیمه ژماردن

موسا گوتی: نهفسهراکی که فرماندهی گالیسکه جهنگییهکان بی دهبی پیاویکی سامان دار بچ، چونکه سههرای وهرگرتنی مووچه، له جهنگهکاندا دهسکهوتی وهگیر دهکوئی.

هتپ ره گوتی مووچهی نهفسهراکی من ههلبهت له مووچهی سهربازیک زیاتره، بهلام نهگهر ئەو مووچهیه لهگهلا داهاتی خۆتدا بهراورد بکهی، دیقتهت دهدهی که زۆر ناشایانه و نرخه ههریهک لهو گهوههراکه که تۆ به بهدهنی خۆتوه کردوه له مووچهی سالانهی من زیاتره.

مهسهلهی دهسکهوتهکانی جهنگیش، دهسکهوتی زۆر بهدهست ناهیتیم، چونکه له ههنديک له جهنگهکاندا دهسکهوتیک بوونی نابێ تا به نسیبی من بی. له ههنديک ولاتاندا، پاش ئەوه که ئیمه داگیری دهکەین و ژمارهیهک دانیشتوانی لی دهکوژین و بۆ تالانکاری دهچینه ناو مالهکانیانهوه، جگه له چهنده گۆزهیهکی گلینه ههچي دیکه نابینن. نایا دهتوانی گۆزه و کاسهی گلینه به ناویشانی دهسکهوتی جهنگی بزمیری؟ ههلبهته نهخیر، چونکه بههائهکیان نییه تا من به دهسکهوتی جهنگییان بزاتم و بیان هیتیم.

به دهگهمن وارێک دهکوئی که ئیمه زێر یان زیو له کاتی تالاندا، یان تهنا تهت مس بهدهست بهیتین، چونکه دانیشتوانی ههلاتوو زێرو زیو لهگهلا خۆیاندا دهبن و شت گهلیک له پاش خۆیاندا بهجی دههیلن که شایانی ههلگرتن نهبن، نهوانهش چی، شتانتیک که ههلتانگیرین و نرخیان ههزرانه و بۆ خویشان به هائهکی نییه.

دوهه میان تهگهر له کاتی تالاندا، شتگهلیک به نسیبی ئیمه بی که نرخه ههبی ناچارین که ئەو شتانه به دهلالهکان بفرۆشین و بهزیر یا بهزیو بیانگۆزینیهوه و دهلالهکان پاش ههر جهنگیک، مال و شمهکی تالانی به کهمترین نرخ دهکرنهوه.

سییم پاش فرۆشتنی مالی تالانی و به دهست هیتانی چهنده پارچهیهک زیو یان زێر، کهمتر وارێکدهکوئی که ئەو پارچانه بگهیهنینه میسر. چونکه پیاوی جهنگاوه، که ههموو روژتیک گیانی له نیو لهپی دهستی دایه، له ژن و مندال و نیشتمانی خۆی دووره، خۆی به ناچار دهبینی که ههرگا چهنده تهلقهیهک زیو و زێری به دهس بکهوئی کهیفی بی بکا.

هتپ ره ئاوا درێژهی بهقسهکانی دا: کهوا بوو تهگهر دهسکهوتیکیش به نسیب ئیمه بی، شتیک ناگاتهوه میسر که ئیمه بۆ ژن و مندالهکانی خۆمانی خهرج بکهین. ههر بۆیه من که نهفسهراک و فرماندهی گالیسکهکانی جهنگیم، نه دار دهیم.

لهو کاتدا، نهفسهراکی میسری، بینی که موسا ههروا خامۆش ماوه و بۆچوونیک خۆی دهرنابری، بابهتی ناخاوتنی گۆری و گوتی: بهلام ئەوهی من دهموست بیلیم ئەوهیه که من دیقتهتم داوه پاش ئەوهی که کوری فیرعهون بوو به فرماندهی گالیسکه جهنگییهکان، بی دوودلی، له نیوان ئەو و ستی کفدا که له کاروباری جهنگیدا زۆر ورده و وهسهسهی ههیه، تیکگیران سههر ههلا ددا و تیکگیرانیش لهوهرا سهراوه دهگری که شازادهی میسری، له رشتهی گالیسکهوانی جهنگیدا تازه کاره و له هونهری گالیسکهشدا بی زانیارییه. ههر بۆیه من ئارهزومهندانه و به حزی خۆم یهکه میان پلهکهی خۆم بهشازاده بسپیرم که من له مبارهیهوه ناچاربووم، چونکه تهگهر پلهکهی خۆم بهوی نه دابا ئەوا لییان وردهگرتم.

دوهه میان که ئارهزوم کرد ههرجی که له بارهی گالیسکهی جهنگییهوه دهیزاتم، فیری شازادهی میسری بکهم و له جیاتی ئەو، رشتهی گالیسکه جهنگییهکان بهرپوه بهم تا ئەو روژهی که شازاده له کارهکهیدا بهرچاوپروونی پهیدا دهکا. بهلام له بارهی ئەمهی دوا بیانهوه من ناچار نهبووم و دهمتوانی خۆم لهوکاره ببوویرم و ههچ کهسیکیش نهیدهتوانی من ناچار بکا که ببه رههتیهری شازادهی میسری، چونکه کاتیک که نهفریک لهو پلهیهی که ههیهتی لادهبن، ناتوانن ئەو ناچار بکهن که کارهکانی پهیههست بهو پلهیه تهنجام بدا. بهلام من خۆم ئارهزومهندانه بهرکاردهیم که ههرجی دهیزاتم فیری شازادهی میسری بکهم و تا شازاده، له کاری خۆی، بهرچاوپروونی تهواو پهیدا دهکا.

موسا گوتی: ئەی هتپ ره، نایا له بیرت چوه که من شازادهی میسریم و لهوانهیه ئەم قسهیه درههقی خۆم به سوکایهتی بزاتم و تۆ بکوژم؟ هتپ ره گوتی: ئەی شازاده، تۆ تهگهر من بکوژی ههلهیهکی گهوره تهنجام دهدهی، چونکه رقی پاشا بهرامبهر تۆ توندتر دهبی.

مووسا گوتی: تۆ له کوئی دهزانی که پاشا بهرامبهر به من رقی داگرتوه؟

هتپ ره وهلامیدایهوه: لهوهرا که پاشا، تۆ که شازادهیهکی میسری، حوکم داوه که تا ماوهی سێ سال له پایتهختی میسر دوریکهیهوه و لهکۆش ئهوه ماوهیه بهسهر بهی. دورخستنهوهی تۆ له پایتهخت، ئهویش ماوهی سێ سال، نیشانهی ئهوهیه که پاشا دهرهقی تۆ رقی داگرتوه و نایهوی تۆ بیینی. ئهگهر تۆ من بکوژی زیاتر تووره دهبی و لهوانهیه تۆ بکوژی.

مووسا گوتی: بۆ دهکرئ شازادهیهکی میسری لهبهر خاتری کوشتنی کهسیکی ناسایی، بکوژیتهوه؟

هتپ ره گوتی: نا، بهلام کوشتنی کهسیکی ناسایی له لایهن شازادهی میسرییهوه، لهوانهیه بیته دواین دلۆپ که کاسهی غهزهبی پاشا پراوپر بکاو واباشتره که شازادهی گهره میسر ههرهشه نهکا و پینشیری من قبول بکا. چونکه بۆ شازادهی میسر که دهبی بیته فرماندهی رشتهی گالیسکه جهنگیهکان زۆر ناشیرینه که نهتوانی گالیسکه لیخوړی و له هونهری لیخوړینی گالیسکه له مهیدانی جهنگدا زانیاری نهبن. من نامادهم ههموو هونهرهکانی جهنگ به گالیسکه، فیتری شازاده بکهم و تا ئهوه کاتهی ئهوه له روهی بهرپوهبردنی رشتهی گالیسکهی جهنگیهوه بهرچا ورونی پهیدا دهکا و له لایهن ئهوهوه، گالیسکه جهنگیهکان بهرپوه بهم و له بهرامبهر ئهوهکاره، تهنیا بریک زپرم دهوی.

کورهلاو پرسی: چهندت زپر دهوی؟

فرماندهی گالیسکه جهنگیهکان وهلامیدایهوه:

بیست ئهلقهی گهره له زپر.

مووسا گوتی: زۆر باشه من نامادهم ئهلقه زپره کانت بدهمی.

هتپ ره گوتی: ئهی شازادهی میسری، لیره به داوه من خزمهتکاری تۆ دههم و تۆ به بیست ئهلقهی زپر پیاویک دهکری که بهرامبهرت وهفادار دهمنیتتهوه. ئیستا با برۆین و له جینگایهکی فینک دانیشین و شتیکی فینک بخۆینهوه و له بارهی کارهکانی ئایندهی خۆمان ناخواتن بکهین.

له پشت ناخوړگه گهرهکه، که ئهسپهکانیان لی دهبهستهوه، میواخانیهکه ههبوو که باخیکی فراوانی ههبوو و جوړهها دهرهختی گهرهسیتر، له نیو ئهوه باخهدا سیبهریان بلاوکردبووه. ئهفسهران و سهربازان، ههریهکه لهگهلاو هاپلهکانی خۆیان له ژپر سیبهری

درهختهکان دادهنیشن و شتیکیان دهخواردوه و له بارهی جهنگ و شتی دیکهوه قسهیان دهکرد. هتپ ره مووسای بهرهوه ئهوه میواخانیه برد و مووسا گوتی: من بیره ناخۆمهوه.

هتپ ره گوتی: تۆ ناچارنی بیره بخۆیهوه. لهوی، شهربهتی ساردیش ههیه، تۆ دهتوانی شهربهتی سارد بخۆیهوه.

مووسا کاتیک چوه ناو باخی گهرهی میواخانهکهوه، له ئاپوړای سهربازان و ئهفسهران لهوی نارهحمت بوو. هتپ ره سهرنجی دا ئهوه لاوه له بیینی دهوربهری میواخانه، نارهحمت بووه، پیی گوت: ئهی شازاده، تۆ لیره به داوه سهربازی و پیت خۆش بی و پیت ناخۆش بی دهبی بهشدارنی ژپانی ئهفسهران و سهربازان بکهی، ئهگهر بهتوهی له ژپانی ئهفسهران و سهربازان بهشدار نهبی ناتوانی درپژه به ژپانی سویایی خۆت بدهی.

ژپانی ئهفسهر و سهربازی میسری، له مهیدانی جهنگدا کوشتن و کوژان و تهپ و تۆز خواردنه. پاش گهرانهوهش له مهیدانی جهنگ، ههرچی ههیانجی خهرجی دهکهن و بهرهمهی سهرکهوتنهکانی ئهفسهران و سهربازانی میسری، بهردهوام به نسیمی مهی فرۆشان دهبن.

من به تۆ نالیم کاتهکانی بیکاری خۆت به سهرگهرمی پرپوهچهوه بگوزدهرینه چونکه وا دهردهکوهی که تۆ ئههلی ئهه جوړه شتانه نی، بهلام به تۆ دهلیم که له دیمهنی کهیف و شادی و سهرگهرمی ئهفسهران و سهربازان نهرهت مهکه. مانای ئهگهر له کهیفکردنهکانی ئهواندا بهشدار نابی، به شیوهیهکه رهفتارمهکه که ئهوان تیبگهن تۆ له کهیفکردنهکانی ئهوان نهرهتت ههیه. ئهوه بزانه که زۆربهی سهربازانی میسری بهو ئومیدهوه دهچنه مهیدانی جهنگ که بتوانن موچه وهربگرن و دهسکهوتیک وهدهس بهینن و له یهکهمین دهرهتدا له خواردن و خواردنهوه رابووردنی دیکهدا خهرجی بکهن. ژپانی ئهوان رۆژانهیه و هیچ سهربازیکی نازانی که کاتیک بهرهمهیدانی جهنگ دهکوهیتته ری ئایا دهگهریتتهوه یان نا. سهربازیکی که ژن و مندالی نییه و نازانی ئایا سهی زیندوووه یان نا، نابج چاوهروانی ئهوهی لی بکهی که داهاتی کهمی خۆی له خواردن و خواردنهوه و سهرگهرمییهکانی دیکهدا خهرج نهکا.

دوای ئهوهی هتپ ره سیبهری یهکیتک له درهختهکانی ههلبژارد و مووسای لهوی دانیشاند و بهیهکیتک له شاگردهکانی که له نیو باخدا دهگهران تا داواکاری کرپارهکان جیبهجی بکهن، گوت که شهربهت بۆ مووسا بهینن و بیرهش بۆ وی بهینن. شاگردی میواخانهکه شهربهت و بیرهی هینا و لهبهردهمی ئهه دوانهی دانا و هتپ ره پاش ئهوهی چهند قومیکی خواردوه گوتی: ئهی شازادهی میسر، سهرزوهینی کۆش که ئیمه بۆی دهچین گهرمه و خهلهکهکشی کیوپین و

جەنگاۋەرى ترسناكيان ھەيە و من جەنگ لەگەڵ سەربازانى ھاتى بە پەستىر دادەنيم وەك لە جەنگ لەگەڵ سەربازانى سەرزەوينى كۆش. مووسا پرسى: بۆچى جەنگ لەگەڵ سەربازانى سەرزەوينى ھاتى بە پەستىر دادەنيتى؟

ھتپ رە ۋەلامىدايەو: لەبەر ئەوئى سەربازانى ھاتى ھاوون خەسلەتى مەرفايەتەين، لەوانە، لە مردن دەترسن، بەلام چەكدارانى سەرزەوينى كۆش وەك گيانلەبەرانى دەرندە وان و لە مردن ناترسن و ھەر بۆيە جەنگكردن لەگەڵ ئەواندا مەترسيداوترە لە شەركردن لەگەڵ سەربازانى ھاتى.

مووسا گوتى: من تاكو ئەمەرم بەشداريم لە شەردا نەكردووە و نازام پىداويستىيەكانى شەركردن چۆنە " ھتپ رە پرسى: نايە دەتوانى بھوئىيەو و بنووسى؟

مووسا گوتى: من ھەر لە مندالىيەو خراومەتە بەر خوئىندن و نووسين و خوئىندنەويان فيرى من كردووە و ماوہيەكە من دەتوام بھوئىيەو و بنووسمەو.

تا ئەو كاتە ھتپ رە بەھايەكى بۆ مووسا دانەدەنا و گەرچى بەرپزەو قسەى دەكرد و ئەوى بە ناوى شازادەى مىسرى بانگ دەكرد، بەلام لە دەروونەو ئەوى بەسووك دەزانى. بەلام پاش ئەوى كە بىستى مووسا دەزانى بھوئىيەتەو و بنووسى، بۆ يەكەمىن جار بە چارى ريزەو سەيرى ئەوى كرد و گوتى: تۆ گوتت كە تا ئىستا لە شەردا بەشداريت نەكردووە و نازانى پىدويستىيەكانى جەنگ چيە، بەلام چونكە دەزانى بھوئىيەتەو و بنووسى لە بەرامبەر مندا كە سەربازىكى كۆم، بالا دەستيت ھەيە. ئەو كەسەى كە دەتوانى بھوئىيەتەو و بنووسى، بۆ داينكردنى ژيان پىويستى بەوئىيە بىتە سەرباز و بچىتە مەيدانى جەنگ و تۆ ئەگەر شازادەى مىسرى نەبى، لەبەر ئەوئى كە خوئىندن و نووسين دەزانى، دەتوانى بە ئاسانى بۆ، چونكە ھەموو جىيەك پىويستى بە نووسەر ھەيە و لە مىسرى، كارى خوئىندن و نووسين باشترين كارە.

كاتىك ھتپ رە لەگەڵ مووسادا قسەى دەكرد، ژمارەيەك لە گالىسكە ناژۆكان كە ھاتبوونە ناو باخ، لە مووسا نزىك بوونەو تا جلى جوان و گەوھەرەكانى تەماشى بكەن.

ھتپ رە ھەر كە چارى بە گالىسكە ناژۆكان كەوت، قىزاندى: بۆچى ليرە كۆبوونەو و لە ئىمە دوورناكەونەو

گالىسكە ناژۆكان دووركەوتنەو و ھتپ رە گوتى: بزەنە كە ئەفسەر، دەبى توندوتىزى ھەبى و ئەگەر تۆ، كاتىك كە دەبى بە فەرماندەى رشتەى گالىسكە جەنگيەكان توندوتىزىت

نەبى، ئەو سەربازانەى كە لە ژيەر دەستتدان ئەوا دەتخۆن، بەلام توندوتىزى تۆ ھەرگىز نابى بە شىوئى زولم و ھەلاواردن بى. ئەگەر زولم لە سەربازانى خۆت بكەى و ھەندىكيان ببووغزىتى، بە جۆرىك كە ھەندىكيان وا تىبگەن دووچارى بىبەشبوون ھاتوون، شىرازەى دىسپلین لەبەر يەك دەترازى و تۆ فەرماندەى خۆت لە دەس دەدەى با شازادەيەكى مىسرىش بى.

مووسا كە دەبويست لە بارەى كۆش، زانىارى لەو پياوہ وەرگىرئ گوتى: تۆ لە بارەى پياوانى جەنگاۋەرى كۆشەو قسەت دەكرد و دەتگوت كە شەركردن لەگەڵ سەربازانى ھاتى، پەس دەدەى بەسەر شەركردن لەگەڵ چەكدارانى كۆشدا؟

ھتپ رە گوتى: بەلى، چونكە پياوانى كۆش ترسيان لە مردن نيە، بەلام خالى لاوازيان ھەيە.

مووسا پرسى: ئەو خالە لاوازانە چىن؟

ھتپ رە گوتى: ھاتىيەكان گالىسكەى جەنگيەكان ھەيە، بەلام چەكدارانى كۆش گالىسكەى جەنگيەكان نيە. يەكىكى تر، ھاتىيەكان ئاسنيان ھەيە و پياوانى كۆش ئاسنيان نيە و چەكى خويان لە مس و برۆنز دروست دەكەن، بەلام لە باتى ئەو زىريان ھەيە و ئىمە زۆر حەز دەكەين زىرى ئەوان بە دەس بەيئىن.

سىيەمىن خالى لاوازي جەنگاۋەرانى كۆش ئەوئى كە لە مەيدانى جەنگدا ھەر جەنگاۋەرىكى كۆش بۆ خۆى شەركا و شەرى ئەوان تاكەكەسيە. ھەمان مەسەلە دەبىتە ھۆى ئەو كە ئىمە بەسەرياندا زال بىن. لەگەڵ ئەوئى ھەشدا ھەندىك وەخت ھەيە، پەلامارى ئەوان بە جۆرىك توندوتىز دەبى كە ريزەكانى ئىمە لىنك پەرت و بلاو دەكەن و لەو كاتەدا ئەگەر تەواوى خواكانى مىسرى ھىزى خويان چرپكەنەو و بۆ ھاوكارى ئىمە بىن ناتوانن جەنگاۋەرانى كۆش بگەرپىنەو.

بەراست من لە بىرم چو بلىم كە ستى كف فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو بۆ كۆش، وەكو من، خوئىندنەو و نووسين نازانى، بەلام ئەو فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو و بە تايبەتى پاش ئەوئى گەيشتىن بەكۆش، دەتوانى فەرمانت بۆ دەرپكا و تۆ دەبى لە كاتى خۇيدا فەرمانى ئەو جىبەجى بكەى و نايە تۆ ئامادەى فەرمانەكانى ئەو جىبەجى بكەى؟

مووسا گوتى: ھەول دەدەم كە فەرمانەكانى ئەو جىبەجى بكەم.

ھتپ رە گوتى: تۆ دەبى دلنىايەت ھەبى كە لە كۆش فەرمانەكانى ئەو لە كاتى خۇيدا جىبەجى دەكەى، چونكە ئەگەر لە جىبەجىكردنى فەرمانەكانى ئەو لە مەيدانى جەنگدا

سەرپنچى بىكەي، بارودۇخىكى نالەبار بۇ تۆ دىتە پىشەو، چونكە سەرەراي ئەو دە تۆ شازادەيەكى مىسىرى، لە كۆش دەبى بە زىر فەرمانى ستى كف و ئەگەر فەرمانەكانى ئەو جىبەجى ئەكەي ئەو لەوانەيە بتكوژى. مووسا گوتى: من فەرمانەكانى ئەو جىبەجى دەكەم.

هتپ رە گوتى: نايان تا ئەمىر گالىسكەت لىخوريو؟

مووسا گوتى: چەند جارىك گالىسكەم لىخوريو، بەلام لە مەيدانى جەنگدا نا. هتپ رە گوتى: هەرچى بى باشترە لەو دەي كە شازادە، هىچ گالىسكە لى خەخورييى. من شىوازي لىخوريىنى گالىسكە لە مەيدانى جەنگدا فىرى تۆ دەكەم. گەرچى ناتوانم بخويىم و بنوسمەو بەلام لەگەل هەموو مەسەلەكانى پەيوەست بە گالىسكە لىخوريىن لە مەيدانى جەنگ، شازەم. پاشان هتپ رە لە مووسا پرسى: ئىستا بلى بزانم نايان گالىسكە تايبەت بە خۆتت هەيە؟

مووسا وەلامىدايەو: نەخىر! هتپ رە پرسى: ئەي ئەسپ، نايان ئەسپى تايبەتتى خۆتت هەيە يا نا؟

مووسا وەلامىدايەو: يەك ئەسپم هەيە.

هتپ رە گوتى: يەك ئەسپ، بۇ گالىسكە كەمە و يەك گالىسكە دەبى چوار ئەسپى هەبى، يان بە لاي كەمەو سى ئەسپى هەبى.

تۆ بۇ سواربوني خۆت دەبى يەك گالىسكە داين بىكەي و دوو دەستە ئەسپىش بىرى.

مووسا گوتى: تى نەگەيشتم مەبەستت لە دوو دەستە ئەسپ چىيە؟

هتپ رە گوتى: دەستە، زاراو دەي گالىسكە ئاژۆيانە، هەر چوار ئەسپ كە بە يەك گالىسكە دەبەستنەو، بە يەك دەستە ناو دەبەن. هەر لەو روو دەو كە دەلیم تۆ دەبى دوو دەستە ئەسپت هەبى، كە چوار ئەسپى ئىحتىيات لەگەل خۆتدا بەي بۇ كۆش. بۇ ئەو دەي ئەگەر چوار ئەسپى گالىسكەكەت لە مەيدانى جەنگدا مردن، تۆ بتوانى كەلك لە چوار ئەسپەكەي دىكە وەربىرى. ئەگەر بىتوو ئەسپى ئىحتىيات لەگەل خۆت نەبەي، ئەگەر ئەسپەكانى گالىسكەكەت لە كۆش بىرن، گالىسكەكەت رادەوەستى، چونكە لەو سەرزەويەنە ئەسپ وەدەست ناكەو.

مووسا گوتى: نايان تۆ دەتوانى گالىسكەيەكى باش و هەشت ئەسپ بۇ من بىرى؟

هتپ رە گوتى: گەرچى تۆ كورپى فىرەونى، بەلام لەگەل ئەو دەشدا دەبى پىت بلىم كە يەك گالىسكەي باش و هەشت ئەسپى بە هىز، بەگران تەواو دەبى.

مووسا گوتى: من بايەخ بۇ گرانى ئەسپ و گالىسكە دانانىم، چونكە دەولەمەندەم و لەوانەيە بتوانم بلىم ئەو دەندەم سامان هەيە كە بە دروستى حسابى سامانەكەم نازام.

هتپ رە كاتىك ئەو قسەيەي گوتى لىبوو خۇشحال بوو و پىكەنى و گوتى: من پىاويكى نەداربووم و ئىستاش هەروا نەدارم، بەلام سامانم خۇش دەو، چونكە دەزانم كە سامان، يەكىك لە فاكترەكانى دەسەلاتە و ئەو كەسەي سامانى هەيە، بە هىزى دارايىيەكەي فەرمانەرەوايى بەسەر هەموواندا دەكا و تەمەنى خۇشى، بە چاكى رادەبوويى.

مووسا گوتى: سەرۆكى تاپوى مولكدارىتى ئەويش هەمان قسەي بە من دەگوت و دەيگوت ئەو كەسەي كە سامانى هەيە، هەموو كەس وا لىدەكا كە حورمەتى بىگرن و گويىرايەلى بىكەن.

هتپ رە پرسى: نايان راستە كە سامان داران دەرهق بە سامانى خۇيان بىباكن؟

مووسا گوتى: بەلى. ئەو سىمايەي كە سامانى دەولەمەندان لەبەر چاوى كەسانىتەدا هەيەتى، لەبەر چاوى خۇيان ئەو دەي نىيە.

هتپ رە گوتى: من رىزم بۇ نووسىن و خويىندنەو و دانايى هەيە و لە حالىكدا كە خۇم لە مندالىدا لە فىربون بەهەرەمەندەبووم، بەلام هەر بە غەريزە رىزم بۇ كەسانى زانا هەيە. پاشان هتپ رە گوتى: لەبەر ئەو دەي كە سەرورەي من بە منى گوت كە دەولەمەندە، من باشترىن گالىسكە بۇ ئەو دەكېم و دوو دەستە ئەسپىش لە باشترىن ئەو ئەسپانەي كە لە مىسر هەيە، دەكېم بۇ ئەو دەي كە بەردەوام دەستەيەك لەو ئەسپانەت وەكو ئىحتىيات لەبەردەست دا بى.

مووسا گوتى: زۆر باشە ئىستا كە من و تۆ، لەگەل يەكتريدا بووينە دۆست و دەزانىن كە هەردوو لا بە كەلكى يەكترى دىين، من دەموئى پرسىارىك لە تۆ بىكەم. بەلام پرسىارەكەي من روويەكى گشتى هەيە و لەو پرسىارە مەرامىكى تايبەتيم نىيە.

پرسىارىك كە مووسا دەيوست لە فەرماندەي پىشورى گالىسكە جەنگىيەكانى بىكە لەو دەرا سەرچاوەي گرتبوو كە ئەو لەو تىگەيشت كە توانى بە بىست ئەلقەي گەورەي زىر، پىاويكى وەك هتپ رە بىكە بە هاو دەستى خۆي و بە قەولى خودى هتپ رە، ئەو بىرى. كاتىك پىاويكى وەك خودى هتپ رە بە بىست ئەلقەي زىر بىرى نايان ناتوانى ئومىدى ئەو هەبى كە هەموو ئەفسەرانى دىكەي سوپاي ناوبرا، ئەوانىش شىاوى كرىن بن و هەر كاتىك ئەو (ماناي مووسا) بتوانى ئەفسەرانى ئەو سوپايە بىرى، نايان نامرايىكى بۇ بلاوكردەوئى نايىنى پەرسىنى خواي تاك و تەنيا لە بەر دەستدا نابى؟ ئەو بوو لە هتپ رە پرسى: نايان هەر بەو شىوئەيەي كە من بە پىدانى زىر، لەگەل تۆدا بوومە دۆست، دەتوانم لەگەل تەواوى ئەفسەرانى ئەو سوپايە كە لە مىسرەو بۇ كۆش دەرۆن بىمە دۆست؟

هتپ ره وهلامیدایهوه: تۆ دهتوانی هه موو خاوهن پلهکانی که لهو سوپایه دان وه کو من بیانکری جگه له یهك نه فەر!

مووسا پرسى: ئەو نه فەرە کێییه؟

هتپ ره وهلامیدایهوه: ستی کفی فهرماندەى سوپایه که دهبی پرواته کۆش، ئەو پیاوه ناتوانی بکردی.

مووسا له هتپ ره ی نه پرسى که له بهرچی ناتوانی ئەو پیاوه بکردی، چونکه له وانه بوو ئەو پیاوه بکهوێته بیرکردنهوه له وهی که بۆچی مووسا دهیهوی تهواوی ئەفسهراى سوپا تهنا نهت فهرماندە کهش بکاته هاودهستی خۆی، بۆیه ئەو رستهیهی له ناخاوتنه کهی خۆی دهراویشت هتپ ره گوئی: مهسهلهی کرپنی گالیسکه وهسپ تهواو بوو، من بۆ تۆ باشترین گالیسکه وهسپ دهکریم، بهلام تۆ پیوستیت به ناژۆیه کیش ههیه!

مووسا گوئی: پیم وانیه پهیدا کردنی ناژۆیه کی گالیسکه کاریکی دژوار بێ.

هتپ ره وهلامیدایهوه: ناژۆی کارامه و راهاتوو نییه.

مووسا به حهپهساوییهوه پرسى: چۆن نییه؟ ئەى ئەو هه موو گالیسکهانى سوپا کێ لییان دهخوړی؟

هتپ ره وهلامیدایهوه: گالیسکهکانی سوپا ئەو ناژۆیه لییان دهخوړن که ناتوانن خزمهتی خۆیان به جێ بێلن و گالیسکهکانی سوپا به جێ بێلن و گالیسکهی کهسانی دیکه لیبخوړن.

مووسا گوئی: له سه ره وه قهراوه، سوپای میسر ههتا مردن ئەمانه ی بۆ کاری ناژۆتن به کړی گرتووه.

هتپ ره گوئی: نا، بهلام ئەمانه غولامن و ناتوانن گالیسکه به جێ بێلن. تۆش دهبی بۆ لیبخوړینی گالیسکه، خۆت غولامیک بکړی.

مووسا پرسى: بۆچی دهبی بۆ لیبخوړینی گالیسکهی خۆم غولامیک بکړم، نایا ناتوانم که سیکی ناسایی بۆ لیبخوړینی گالیسکه به کړی بگرم؟

هتپ ره گوئی: له هه موو میسر دا، تۆ یهك تاکه کهسی ناسایی، مانای پیاویکی نازاد نادۆزییهوه که ناماده بێ ببیته ناژۆی گالیسکهی جهنگی، ههتا ئەگه کرپیه کی مفتیشی بدنه، چونکه سه ره پای ئەوهی که ناژۆی گالیسکهی جهنگی له وانهیه له مهیدانی جهنگدا بکوژری، ناژۆتنی گالیسکه یه کجار دژواره، هه ره بۆیه غولامان ناچار به وکاره ده کهن و تۆ

دهبی پیاویکی لاو و قهلا فهت به هیز بکړی تا من، بۆ ناژۆتنی گالیسکه کهت په روه رده ی بکه م. مووسا گوئی: من له بازار لاویکی قهلا فهت به هیز بۆ لیبخوړینی گالیسکه که ده کریم.

هپ ره گوئی: ئەى سه روه ری من، ئیستا قسه یهك نه ماوه ته نیا ئەوه نه بی که به تۆ بلیم زیرم بدهیه.

مووسا گوئی: ئەمشه وه ئەگه ر بییه لای من ئەو زیپه ی که دهبی بنده می، ئەوا ده تده می تا کو بۆ کرپنی ئەسپ و گالیسکه خه رجی بکه ی.

ئەو شه وه مووسا به لینه که ی خۆی برده سه ر و ئەوه ی که ده بوو بیدا به هتپ ره، دایه. رۆژی پاشتر، که میک پیتش خۆرئاوا بوون، ده میک که تیشک دان وه ی خۆر له ناو ئاوی نیلدا ئه ر خه وانی ببوو، له لیواری ئەو رووباره چاوی به ناسیاویک کهوت و به حه په ساوییه وه دقه تی گرت که ئەوه، نفی سه رۆکی ته لارسازانی فه رعه وه.^(۳۵) نف به شیوه یهك له گز بیرانه وه چوو بوو که ناگای له وه نه بوو مووسا خه ریکه له و نزیك ده بیته وه. کوره لاو خۆی گه یانده په نا ته لارسازی گه وره و گوئی: ئەى نف، نایا سه رقالتی دوعا خویندنی؟

ته لارسازی گه وره که چاوه پێی ئەوه نه بوو ناوی خۆی گوئی لى بێ، راچه نی و رووی وه رگیترا و مووسای ناسی و گوئی: ئاه!

مووسا گوئی: فه رعه ون مه ئمووریه تیکی به من داوه و من به بۆنه ی ئەو مه ئمووریه ته وه له م شارهم.

نف گوئی: منیش هه ره له "مه ئمووریه ت" دیمه وه و ده بی پرۆمه وه بۆ پایته خت. مووسا پرسى: نایا سه رقالتی دوعا خویندن بووی؟

نف گوئی: که سیك که ده یه وی دوعا بخوینى ده بی بخور بسوتینى و به شیک له بخوری ئەو ده بی گولاو بێ و له حالیکدا که بخور ده سوتى ئەو چهند به شیک له ((کتیبی مردووان)) ده خوینیته وه. به لام به و شیوه یه ی که تۆ ده بی نی من لی ره، بخور ناسوتیتنم و که ره سه ی سوتاندنی بخورم پى نییه. گه رچی به مندالتی چهند به شیکم له ((کتیبی مردووه کان)) له بهر کرد بوو، به لام پاش ئەوه ی که گه وره بووم، ئەو به شانهم له بیر چۆوه. هه ره بۆیه ئەمه رۆ ئەگه ر

(۳۵) له سه رده می کۆن هه موو شه ره کانی میسر، له سه ر لیواری رووباری نیل بوون و به دهر له لیواری ئەو شه ته، نه یانده توانی له جینگا کانی دیکه شار ناوه دان بکه نه وه، چونکه ناو نه بوو و شاری تانیس نه ویش وه کو جینگا کانی دیکه له سه ر لیواری نیل بوو (و.ف)

له ناو په‌رستگایه‌کیش ېم و بخوریش بسووتی، ناتواډم دوعا بخوینم، چونکه شتیکم له کتیبی مردووان وه‌بیر نه‌ماوه تا بیخوینمه‌وه.

موسا گوتی: دوعا خویندن بؤ خوای نه‌بینراو، پتویستی به ناماده‌بوون له په‌رستگاو سووتاندنی بخور نییه. تۆ له هەر نوخته‌یه‌ک بی ده‌توانی بیر له خوا بکه‌یته‌وه. هەر که بیرت له خوا کرده‌وه، بیرى تۆ، دوعا خویندنه و له‌بەر شه‌وهی که ئیستا هه‌تاو ناوا ده‌بی و خۆر سیمای خوای ده‌بی، من وام بیرکرده‌وه که تۆ له بیرى خوا دای.

نف گوتی: گریمان‌که‌ی تۆ تا راده‌یه‌ک راسته، چونکه وه‌ختیک من بینیم خۆر له سوینگه‌ی ناوابوون نزیك ده‌بیته‌وه و به زوویی ناوا ده‌بی، له دلّی خۆمدا گوتم خۆشى به حالّی تۆ شه‌ی خۆر.

موسا پرسى: له‌بهرچى گوتت خوشى به حالّی خۆر؟

نف وه‌لامیدایه‌وه: له‌بهر شه‌وهی که ناوا ده‌بی و ئیدی خه‌لکى رازا و دوورو نابینى.

موسا گوتی: نایا رووداویکی تازه هاتۆته پيش؟

نف گوتی: هیچ رووداویکی تازه نه‌هاتۆته پيش، به‌لام من ده‌بینم له هیچ که‌سیکدا، وه‌فای واقعی و لیپراوانه به‌رامبه‌ر باوه‌ر، بوونی نییه. شه‌وانه‌ی که به‌ردى باوه‌ر له سنگیان ده‌کوئن بؤ مه‌رامیکی تایبه‌ته. دواى شه‌وه نف ده‌نگى خۆى نرم کرده‌وه و چاویکی به‌ دورو به‌ردا گپرا تا له‌وه دلّیا بی شه‌گه‌ر که‌سیک له‌وه ناوه بی شه‌وه‌کو گوتی له قسه‌کانی بی، گوتی: ته‌نانه‌ت فیرعه‌ون که خۆی واپیشان ددها باوه‌رې هه‌یه و شه‌وه‌نده ده‌مارگری پیشان ددها که هەر که‌سیک ناوی ئاتوون ببا ده‌یکوژئ، باوه‌کو سه‌رۆکی کاهینه‌کانی کۆشکی پاشایه‌تیش بی. هه‌روه‌کو چۆن شه‌ویشی به تاوانی باوه‌رېوون به ئاتوون کوشت، له باوه‌رې خۆیدا جیدی کار نییه و من بۆم ئیسپات بووه که باوه‌رې شه‌وه له به‌رامبه‌ر ناموون ریاییه.

موسا گوتی: چۆن شه‌مه‌سه‌له‌یه بؤ تۆ ئیسپات بووه؟

نف وه‌لامیدایه‌وه: گه‌وره‌ترین ته‌لار که له‌م ولاته‌دا به ناوی ناموون دروستکرا، هه‌رهمی گه‌وره‌یه.

موسا گوتی: شه‌مه‌سه‌له‌یه‌که که دوودلی هه‌لناگرئ.

نف گوتی: من وای نابینم پاش شه‌وه که‌سیک بتوانی له میسر، ته‌لاریکی وه‌کو هه‌رهمی گه‌وره بؤ خویه‌ک دروست بکا.

موسا گوتی: شه‌مه‌شيان تیورییه‌که که ده‌توانی قبول بکری.

نف گوتی: به‌لام فیرعه‌ون روژنیک داواى کردم و گوتی نف، من هه‌ز ده‌کم که هه‌رهمی گه‌وره وپیران بی و له به‌ین بچی!

موسا به سه‌رسورپمانه‌وه گوتی: نایا خودی فیرعه‌ون به تۆی گوت که هه‌رهمی گه‌وره له به‌ین بچی؟!

نف گوتی: به‌لئى!

موسا پرسى: تۆ چت گوت؟

نف گوتی: من پیم گوت شه‌ی پاشا، چۆن ده‌کری هه‌رهمی گه‌وره که بؤ ناموون دروستکراوه وپیران بکری. شه‌گه‌ر تۆ فه‌رمان ده‌رکه‌ی که شه‌وه ته‌لاره وپیران بکری، جگه له‌وه‌ی وپیران کردنی بؤ ماوه‌یه‌کی دوور دریتده‌کیشی، هیچ وه‌ستا و کارگه‌ریکی میسر ناماده نییه که شه‌وی وپیران بکا، چونکه هه‌موو وه‌ستا و کارگه‌رانی میسر باوه‌رپان به ناموون هه‌یه و شه‌وه به گه‌وره‌ترین خوای خۆیان ده‌زانن. شه‌گه‌ر کری و هه‌ستاکان و کریکاره میسریه‌کان پینچ به‌رامبه‌ر زیاد بکه‌ی دیسانه‌وه شه‌وان ناماده نین هه‌رهمی گه‌وره وپیران بکه‌ن.

فیرعه‌ون گوتی: شه‌گه‌ر وه‌ستاکان و کریکارانی میسری ناماده‌نه‌بوون هه‌رهمی گه‌وره وپیران بکه‌ن، بؤ وپیرانکردنی شه‌وی، وه‌ستا و کریکاری میله‌تانی دیکه ده‌خه‌مه‌کار و له شه‌سیره‌کانی جه‌نگ که هی میله‌تانی بیانین که‌لک وه‌رده‌گرم. سه‌رۆکی ته‌لارسازان جاریکی دیکه‌ش چاویکی به‌ دورو به‌ردا گپرا و گوتی: تۆ ده‌زانی که من باوه‌رېم به ناموون نییه و باوه‌رېم وایه که یا نابی ئانیت هه‌بی یا شه‌وه‌تا ده‌بی ته‌نیا خوای نه‌بینراو به‌رستی، له‌بهر شه‌وه وپیران کردنی هه‌رهمی گه‌وره له باری ئایینییه‌وه، بؤ من بایه‌خى نییه، به‌لام له رووی هونه‌رییه‌وه، هۆگریم به ((هه‌رهمی گه‌وره)) وه هه‌یه و نامه‌وی وپیران بی و له به‌ین بچی، چونکه ده‌زانم هه‌ر کاتیک هه‌رهمی گه‌وره وپیران بی، ئیدی له میسرو له وانه‌یه له جیهاندا ته‌لاریک به مه‌زنی هه‌رېم نه‌یه‌ته ئاراوه.

هه‌رهمی گه‌وره ته‌نیا ده‌سه‌لات و سامانی سولتانه‌کانی میسر نه‌یه‌تینه‌وته ئاراوه، به‌لکو ئیمانی میسرییان که باوه‌رپان به ناموون هه‌بوو و ده‌یانزانی شه‌وه ته‌لاره که بؤ ناموون دروست ده‌کری، شه‌وه هه‌رهمانه‌ی به‌ریا کرد. چه‌ندین جار، به‌ردى گران، که هه‌ریه‌که‌یان به شه‌ندازی کیویک بوو، کاتئ که ده‌یانویست شه‌وه به‌رده له‌سه‌ر ته‌لاره‌که دا‌مه‌زینن که‌وتۆته خواری و سه‌ده‌ها که‌سی له کریکارانی میسری کوشتوه، به‌لام شه‌وه کاره‌ساتانه درزیکی له بنه‌ماکانی باوه‌رې میسرییان پیکنه‌هینا.

من له بهر نهو دی که نامه وئ هه پرمی گه وره له بهین بچئ، به پاشام گوت تۆ که باوه رت به نامون هیه و نهو به خوی خواکان ده زانی بۆچی ده ته وئ هه پرمی گه وره، که به ناوی نهو ده بنیاتنراوه له بهین ببهی، نایا پیت وانیه که نه م کاره له لیروانی میسریندا که هه موویان نامون پرستن، به خراب ده شکیتته وه؟

با شهوش بلیم کاتیک که فیرعه ون به منی گوت که هه پرمی گه وره ویران بکه م به خۆم گوت له وانیه بیه وئ من تاقی بکاته وه و بزانی که نایا باوه رت به نامون هیه یا نا، چونکه شه گه ر باوه رت به نامون نه بی، به بیستنی شه فرمانه خۆش حال ده م و هه رچی زووتر، شه فرمانه جیه جیه ده کم و که ره سه کانی ویران کردنی هه پرمی گه وره فه راهم ده کم.

نف پتر دریزه ی پندا: به لام له ماوه ی گوتوبیژ له گه ل فیرعه وندا دیکه تم دا که پاشای میسر نایه وئ من تاقی بکاته وه و شه به راستی خوازیاری ویران کردنی هه پرمی گه وره یه. پاش شه و دی که من بهوم گوت که ویران کردنی هه پرمی گه وره له رووی نایینییه وه خراپه و کاریگه رییه کی ناخۆش له سه ر میسریان داده ئی، شه گوتی شه نف، من ئیره یی به هه پرمی گه وره ده به م و ناتوام شه ببینم چونکه نه متوانیه به به رد، ته لاریک بنیات بنیم که له هه پرمی گه وره، گه وره تر یاخود به شه ندازه ی شه بی.

گوتم شه پاشا، تۆ شه گه ر بته وئ ته لاریک دروست بکه ی که له هه پرمی گه وره، گه وره تر بی له عۆده ی شه کاره دیی و ده توانی شتیکی بالاتر و گه وره تر له هه پرمی ((قویه)) به ریا بکه ی، بی شه و دی شه ته لاره له بهین ببهی.

فیرعه ون گوتی من حه ز ده کم هه پرمی گه وره له بهین ببه م. تۆ پیم بلئ که له بهین بردنی شه هه پرمه له ماوه ی چه نددا ده ره تانی هیه.

گوتم شه پاشا، نایا تۆ ده ته وئ هه پرم ویران بکه ی یا له ناوی ببه ی؟ له بهر شه و دی که له بهین بردنی هه پرم وه ختی زیاتری له ویران کردنی بی ده وئ.

ویران کردن بریتیه له و دی که به رده کانی هه پرم له به ریه ک بترازینن و بیان خه نه خواره وه و ته لاری هه پرم له بهین ده چئ. به لام به رده داتاشراوه کانی ده مینیتته وه و هه زاره ها سالی تر کاتیک که شه به رده ده بینن تیده گن لی ره ته لاریک هه بووه که ویران بووه. به لام له بهین بردنی هه پرم بریتیه له و دی که کاتیک هه پرمی گه وره ویران ده کن، به رده کانی شی له جیی ته لاره که دوور بجه نه وه و بیان بهن له ده ریادا نقوم میان بکه ن. جا هه ر کاتیک له ناوشه تی نیلدا نقوم بوون، پیتی ناوه که ده گری و ده بیته به ره ست له به رده کم هه شتیرانیدا.

فیرعه ون پرسى شه گه ر به رده کان له جیی ته لاره که دوور بجه نه وه و بیان به نه نوخته یه کی بیابان، چه ند دریزه ده کیشی تا هه موو به رده کان له جیی ته لاره که دوور ده خه نه وه؟

پیم گوت شه پاشا هه ر کاتیک به رده کانی هه پرم ببه نه بیابان، پاش هه زاران سالی دیکه، دیسانه وه خه لک تیده گن که شه به رده هه هی ته لار بوون و تۆ شه گه ر بته وئ شوینه واری هه پرمی گه وره له بهین ببه ی، ده بی به رده کانی هه پرم له ناو ده ریادا نقوم بکه ی و من هیشتا حساییکی وردم بۆ شه کاره نه کردووه، به لام له رووی مه زنده وه ده لیم که ویران کردنی هه پرمی گه وره و نقوم کردنی به رده کانی له ناو ده ریادا ماوه ی په نجا سال دریزه ده کیشی. پاشا له گز بیرانه وه چوو، ئینجا گوتی له وانیه من تا په نجا سالی دیکه زیندوو نه مینم و پاش من، که سین که له میسر پاشایه تی ده کا، نه یه وئ دریزه به ویران کردنی هه پرم بدات. تۆ سه رسام ده بی شه گه ر ببیستی هه مان پاشاکه به منی گوت هه پرمی گه وره ویران بکه م، له رابردوودا فه رمانی بۆ من ده رکرد هه مان هه پرم نۆژن بکه مه وه بۆ شه و دی که نمودی هه پرم، وه کو پیشان جوان بی.

موسا پرسى: نایا فیرعه ون چاو پۆشی له ویران کردنی هه پرمی گه وره کردووه؟
نف گوتی: هیشتا به ته واوی وا زی نه هیناوه و من پیموایه دیسانه وه پیم ده لیتته وه که شه وئ ویران بکه م.

موسا پرسى: شه بۆچی ده یه وئ شه هه پرمه ویران بی له حالیکدا که به رواله ت بۆ په رستنی نامون ده مارگیریشی هیه؟

نف گوتی: شه له و رووه وه ده یه وئ شه وئ ویران بکا که ئیره یی پی ده با.

موسا گوتی: نایا ئیره یی به ته لاریکی بی گیان ده با؟

نف گوتی: به لئ، له بهر شه و دی فیرعه ون خزی به گه وره ترین بنیاتنه ری ته لاره به رده کان ده زانی چاوی به وه هه لئنایه که ببینی ته لاریکی گه وره ی وه ک هه پرمی گه وره، مه زنتر و بالاتر بی له و ته لاره به رده یی که شه هه بیی شه گه رچی شه ته لاره بۆ نامون خوی خویانی میسری ((به باوه ری فیرعه ون)) دروست کرابی.

موسا گوتی: که واوو ده بی ستایشی دووربینی سولتانه کۆنه کانی میسر بکری که هه پرمه کانیان به تاییه تی هه پرمی گه وره، شه ونده مه حکم و مه زن دروست کردووه که هه ر که س بیه وئ ویرانی بکا ده بی په نجا سال زه همت بکیشی تا بتوانی ویرانی بکا. پاشان موسا له نفی پرسى: نایا تۆ ده زانی ته لارسازی هه پرمی گه وره کی بووه؟

نف گوتى: من ناوى ئەو نازام، بەلام تا رادەيەك يەقىنم ھەيە كە ناوى ئەو، لە ناوئەو دەي ھەرەم، لە نوختەيەكدا نووسراو، چونكە زۆر دوورە تەلارسانىك، تەلارىك بەو مەزىنيە دروست بكا ناوى خۆي لە گۆشەيەكى ھەرەمدا بە جى نەھىشتىن.

موسا گوتى: ئەگەر فیرعەون كاری وئیرانکردنى ھەرەم بە تەلارسانىكى دیکە بسپیرئ تۆ چ دەكەي؟

نف گوتى: من دەتوانم چ بکەم؟ ئایا لەم ولاتەدا كەس دەتوانن بەرھەلستى ئیرادەي پاشا بكا و كاتىك ئەو نەخشەي بۆ كاریك دانا، بتوانن بەربەستى لە بەئەنجام گەيشتنى ئەم كارە بكا؟

موسا گوتى: ئەي نف، من وام وئینا دەکرد كە تۆ كاریگەریت بەسەر فیرعەونەو ھەيە و ھەرچى تۆ بیلئى ئەو قبوولئ دەكا.

نف گوتى: كاریگەرى قسەي من لەسەر فیرعەون، پەيوەستە بە كاروبارى تەلارسانى ئەویش بەو مەرجەي كە لە بنەرەتدا لەگەل ئیرادەي پاشای میسر نالئىك نەبىن. بۆ نمونە كاتىك ئەو فەرمان دەدا پەرستگایەكى بەردین دروست بكړئ، من دەتوانم پئى بلیم كە پەرستگا بەرزتر یا نرم تر دروست بكا. یان كاتىك كە پریار دەدا ئەمبارىكى دانەوئیلە دروست بكا، من دەتوانم بەو بلیم كە ئەمبارەكە فراوان تر یان بچووكتەر لەو دەي كە خۆي لەبەرچاوی گرتووه، بنیات بنئ. بەلام ناتوانم بەرپاشكای بە جیاواز لە ئیرادەي وی كاریكەم. كاتىك كە ئەو برپاری ئەوە بىن پەرستگا یان ئەمبارى دانەوئیلە دروست بكا ناتوانم پئى بلیم لە دروستکردنى ئەوانە دەست ھەلگەر. فیرعەون ھەر بەو شپوہیە كە چاوی بەو ھەلئایە تەلارىكى گەرەتر و بەرزتر لە تەلارە بەردیپەكانى خۆي ببینئ، ئاواش ناتوانن تەحەمولی ئەوە بكا، كە كەسێك، بە پینچەوانەي برپاری ئەو شتێك بلی، چونكە كاتىك لەگەل برپارەكەي ئەودا نالئىك بى، بەلای ئەووە مانای وایە كە ئەو كەسە، لەو بالاترە و فیرعەون نامادە نییە دەسلەتێك ببینئ، كە لە دەسلەتێكى خۆي بالاتر بى و لەم روووە نابن ئەو سەرکۆنە بكړئ.

موسا پرسى: لە بەرچى نابن لەم روووە ئەو سەرکۆنە بكړئ؟

نف ولەمیدایەو: لەبەر ئەو دەي كە ھەر كەسێك جا لە ھەر پلەيەك و ھەر رشتەيەكدا بىن ناتوانن چاوی بە كەسانى لە خۆي بالاتر ھەلئى و ئەگەر كەسێك پەيدا بى كە بتوانن لە پلەو رشتەي خۆيدا، كەسێكى لە خۆي بالاتر ببینئ، دەبى بگوتړئ كە ئەو كەسە گیانلەبەريكى ئاوارتەيە.

موسا گوتى: من پيم وانییە ئەو دەي كە گوتت ريسايەكى گشتى بى، چونكە من كاتىك كە لای مامۆستایانم دەخوئیند، بالاترى ئەوانم لە بەرامبەر خۆمدا دەسەلماند و دەرھەقى ئەوان ئیرەیشم نەدەبرد. ئیستا كە ھاتومەتە ناو سوپاوە واھەست دەكەم كە ئەفسەرانى پلە خوارو، بالاترى ئەفسەرانى پلە سەررو، دەرھەقى خۆیان دەسەلمینن و ئیرەيى بەوان نابەن.

نف گوتى: مەبەستى من ئەوەبوو كە بلیم، ھەر كەسێك كە لە ھەر پلەيەك و رشتەيەكدا، كە كەسى یەكەمە، ناتوانن كەسى تر لە خۆي بالاتر ببینئ و ئەمە ريسايەكى گشتیە.

تۆ لەو روووە ئیرەيت بە مامۆستایانى خۆت نەدەبرد و دانت پئیدا دەنا كە ئەوان لە تۆ بالاترن، كە لە قۇناغى خوئیندندا، كەسى پلە يەك نەبووى. ئەفسەرانى پلە خوارو لە سوپای میسریشدا لەم روووە ئیرەيى بەئەفسەرانى پلە سەررو نابەن و بالاترى ئەوان بە سەرخۆیاندا دەسەلمینن، كە دەزانن ئەوان كەسى یەكەم نین، بەلام ئەگەر ئەمرۆ، كەسێك پەيدا بى و بلی كە لەستى كف، فەرماندەي سوپای میسر، كە دەبى برواتە كۆش، بالاترم، یاخود خۆي بە ھاوشانى ئەو بزانی، ستى كف ناتوانن بوونى وی تەحەمول بكا.

پاشان نف بابەتتى ناخاوتنەكەيانى گۆرى و گوتى: وئیرای ئەو دەش كە من لە پایتەخت دوور بووم، بیستم كە پاشا تۆي خستۆتە ئیو سوپاوە و فەرماندەییەكى گورەي بە تۆ سپاردووه. ئایا تۆ لەو دەي كە چوویە ئیو سوپاوە خۆشحالى یان نا؟

موسا گوتى: لەیەك روووە خۆشحالم ئەویش ئەوہیە كە ئەگەر فیرعەون منى نەخستبايە ئیو سوپاوە لە وانە بوو سەرم لە لەشم جیا ببیتەوہ.

نف پرسى: ئایا دەتەوئ بلیئى كە ئەو فەرمانى كوشتنى تۆي دەردەكرد؟

موسا گوتى: بەلئى!

نف گوتى: من لە خۆتم گوتى لیبوو كە دەتگوت فیرعەون پئش ئەو دەي كە داىكت مالاوایی لە ژيان بكا، بەلئى پئداوہ كە ھەرگیز نەكەوئتە سەر بارى كوشتنى تۆ یاخود نەتخاتە ژئیر نازار و تەنگەتاویبەوہ.

موسا گوتى: بەلئىنئىك كە فیرعەون بە داىكىمى دا بەلئىنئىكى مەرجداربوو، مانای كاتىك نایەتە سەر بارى كوشتنى من بەو مەرجەي كە من كاریك نەكەم كە مستەھەقى كوشتن بىم.

نف پرسى: بۆچى تۆ كاریكت كردبوو كە شایانى كوشتن بئت؟

موسا گوتى: بە لئروانىنى من، كاریكى كە كردم مستەھەقى كوشتن نییە، بەلام لەوانەبە فیرعەون بە گوناھىكى گورە و شایان بە كوشتنى دەزانئ.

نف پرسى: بۇچى تۆچت كوردبو؟

مووسا گوتى: له گهلا يه كيك له كورانى فيرعون كه جنىوى به دايكم و خوشم دا زورانبازيم كرد.

نف پرسى: نايان هوت كوشت؟

مووسا گوتى: من نهمدهويست كه شو بكوژم همر بويه به دار چوممه شهري شو نهك به شمشير، زهريه داره كه دهستيكي شوي له كارخست و فيرعون بهرقدا چوو و يو شوهوى كه من له پايتهخت تهناخت له ميسر، دوور بجاتهوه، فرمانى دا كه بچمه ناو سوياوه.

نف گوتى: من به نهينينى تۆ غه مبار دهم و نوميدوارم كه به زويى تۆ له پايتهخت بيبينهوه

مووسا وهلاميدايهوه: تۆ به زويى من له پايتهخت نابيينيهوه، چونكه گوتوبهتى كه دهبي ماوه سى سال له كوژ بهسره بيم.

نف به ههپهساوى گوتى: نايان فيرعون فرمانى دا كه تۆ ماوه سى سال له ميسر دوور بكهويهوه؟

مووسا گوتى: بهلى! به قسهى شو، لهو رووهوه دهبي سى سال له ميسر دوورم تا پاش گهپانهوه، ناقلا بوو بم.

نف گوتى: به داخهوه من له وانويه ئيدى تۆ نهينمهوه.

مووسا گوتى: نايان پيشينى دهكوى كه من له جهنگدا بكوژريم؟

نف گوتى: نهخير، تۆ به شيوه بنهبر به پلهى نهفسهري چويه ناو سوياوه و نهفسهركان به دهگمن له جهنگدا دهكوژرين. بهلام من نوميدوار نيم كه تا سى سالى ديكه زيندوو دهيميم و كاتى گهپانهوهت بتوام توبينيم.

مووسا گوتى: من تۆ نهونده به بهسالداچوو نابينم تا نوميدوار نهبي تا سى سالى ديكه بزي. تهمن دريوي، له هه موو حاله تيكيدا به لاويهوه پهيوهست نييه و چهند زور له لاوان دهمرن و به سالداچوو زيندوو دهيمينهوه.

نف گوتى: كاتيك به سالداچوو هندنك نيشانهيان له خوينا بهدى كرد، دهبي بزنان كه پاشماوه سالى تهمنى شو دريوه ناكيشى و نايان تۆ هوشياركردنهوه كاني ((هوم ستى)) ماموستاى ناسراوى ((خانهى زيان)) ت بيستوهه؟⁽³⁶⁾

مووسا گوتى: ناوى شو پزيشكهم، كه ماموستاى ((خانهى زيان)) بوو، بيستوهه، بهلام نازانم كه هوشياركردنهوه كاني شو چييون.

نف وهلاميدايهوه: هوم ستى هوشيارى به به سالداچوو اندا و گوتى كاتيك كه ديقه تان دا گوپكاني ئيوه بهروگرانى چوو و جومگهكانتان نازارى لى پيدا بوو و كاتيك دهتانهوى بهريدا برؤن ههست دهكهن كه شهژنوكانتان سست و تهحه مولى قورسايى له شى ئيوه به باشى ناكهن، شو بزنان كه پاشماوه سالى تهمن تان دريوه ناكيشى؟⁽³⁷⁾

شهره گوپكاني من گران بوون و جومگه كاني همر دوو دهست و همر دوو قاچيشم نازاريان هيه. كاتيك بهريگادا دهروم ههست دهكهم شهژنوكانم سست، بويه نوميدوار نيم تا سى سالى ديكه زيندوو بيميم و كاتيك كه تۆ له كوژ دهگهريسيهوه بتوام تۆ بيبينم.

مووسا گوتى: من پزيشك نيم، بهلام وا وينان دهكهم كه زيرييه كى ساغم هيه و زيري ساغى من پيم دللى كه باشترين پيوهر بو دياريكردنى وهزعى حالى ئينسان رهنكى روخسارهو، رهنكى روخسارى توش وانيشان دهدا كه سالانتيكى دريوه دهيمى و نهگه ماوهى مانهوهى من له كوژ ده سال دريوه بكيشى، پاش گهپانهوه، تۆ دهينمهوه. من وا وينان ناكهم شى نف كه تۆ به نهينينى من زور غه مبار ببى، چونكه تۆ پياوى كاركردنى و له بهيانيهوه تا ئيواره سهرقالى كاركردن دهبي و كارهكته به جوړيك تۆ سهركهرم دهكا، كه نهينينى من فهراموش دهكوى.

نف گوتى: لهوانهيه كاركردن به جوړيكى كاتى مايهى شوهوبى كه من نهينينى تۆ فهراموش بكهم. بهلام مه حاله تۆ فهراموش ببى و همر كاتيك كارى من تهواو ببى تۆم ديتتهوه بير. بهلام تۆ من له ياد دهكوى، چونكه تۆ لاوى و پيداويستى لاوى شوهويه كه پيران فهراموش بكهن، شويش چى، لاويك كه بهرهو جهنگ دهروا و له شهپهكاندا به شدارى

(36) ((خانهى زيان)) زانستگى ناسراوى پزيشكى ميسرى بوو و له دنياى كوژدا به تهنيا قوتابخانهى بهرزى پزيشكى دهيميدرا. ((و.ف)).

(37) شهرو تهواى شو نيشانان شيانى چارهسركردن و نابى مايهى ترس بن و همر پزيشك، تهناخت لهوانهش كه تهنيا پزيشكى گشتى دهزانن، شم نهخوشيانه چارهسره دهكهن و نيشانه كاني ناهيلن. ((و.ف)).

دەكا و سەرەراي شەرى، لە كۆش بەسەر هاتى دىكەش چاوەرپى تۆ دەكەن كە يەكئىك لەوانە راوى گيانلەبەرانى گەرەيه.

مووسا گوتى: ئەى نف، تەننەت لە كاتى شەرى و راوشكارى گيانلەبەرانى گەرەشدا من تۆم هەر لە بىر دەبى، چونكە پاش داىكەم، من لە پايتەخت دوو دۆستم هەبوو، يەكئىكئىك سەرۆكى كاهينانى كۆشكى پاشايەتى و ئەوى دىكەيان تۆ. سەرۆكى كاهينانى كۆشكى پاشايەتى هەر بەو جۆرە كە بىستت سەريان بىرى و من خۆم، سەرو لاشەكەيم مۆميا كردو بە خاك سپارد. ئەمەرى جگە لە تۆ، دۆستىكەم لە پايتەخت نىيە و چونكە تۆ دۆستى تاك و تەنياى منى، من تۆ فەرامۆش ناكەم.

نف گوتى: حەز دەكەم خزمەتتەك كە لە دەستم دى بۆت ئەنجام بەدم نايان تۆ، ئىيستا پىويستىت بە هىچ شتتەك نىيە؟

مووسا گوتى: بۆ نا، من پىويستىم بە گالىسكەنازۆبەك هەيه و دەبى غولامىك بكم تا بىتە ناژۆى گالىسكەكەم و تۆ ئەى نف پىم بلن كە من چ جۆرە غولامىك بكم؟
نف گوتى: غولامىك لە خەلكى سەحراشەين بكم.

مووسا پرسى: بۆچى غولامى خەلكى سەحراشەين بكم؟
نف وەلامىدايهوه: لەبەر ئەوهى خەلكى سەحراشەين، خەلكى سەرسەخت و پىر توانان و دەتوانن دەرەستى كارى دورودرێژ و دژوار بىن بى ئەوهى بە هۆى شەكەتتەى و ماندووى لە پەل و پۆ بکەون و ئەگەر تۆ حەز بکەى يەكئىك لەوانە بۆ دەكۆم.
لەو دەمەدا تارىكى شەو داهااتبوو. مووسا و نف، چونكە سەرگەرمى ئاخوتن بوون سەرخيان بەلاى هاتنى تارىكئىيەوه نەبوو.

ماوهى چەند دەقيقههەك لە نىوان ئەواندا بىدەنگى بالى كيشا بوو و مووسا گوتى: نف، من دەمەوى پرسىارىك لە تۆ بکەم و چاوەروانم كە بەراستى وەلامى من بدەيهوه و بزانه كە من منال نيم و ئەمەرى من پىويكەم.

نف گوتى: بەلئىنت دەدەمى كە بەراستى وەلامى پرسىارهكەت دەدەمەوه.
مووسا پرسى: من لە تۆ دەپرسم كە نايان ناتوون خۆى تاك و تەنيا و نەبىنراو هەيه و نايان تۆ، لە دلئى خۆتدا باوەرپت پىي هەيه، ياخود تۆ ئەهلى رىكارىيى و بۆ رەزامەندى ئەم و ئەو و بە دەسپىنانى متمانه و رىزى ئەوان خۆت و پيشان دەدهى كە باوەرپت بە خۆى يەكتا و نەبىنراو هەيه؟

نف گوتى: من چۆن لەم سەردەمەدا دەتوانم بۆ رەزامەندى ئەم و ئەو، خۆم واپيشان بەدم كە باوەرپم بە خۆى يەكتا نەبىنراو هەيه؟ نايان ئىيستا سەردەمىكە كە كەس بتوانن بۆ بەدەس هىنانى متمانه و رىزى كەسانىتر خۆى واپيشان بەدا كە باوەرپى بە خۆى يەكتا و نەبىنراو هەيه؟ مەگەر تۆ خۆت نەتدى كە سەرى پىويكى وەك كاهينى گەرەى دەربارى پاشايەتى مىسريان لە لەشى جىاكردهوه لەبەر ئەوهى كە باوەرپى بە ناتوون هەبوو؟ چۆن لەو زەمانەدا دەكرى پىويك، تەنيا بۆ ئەوهى كە متمانه و رىزى كەسانىتر بۆ لای خۆى رابكيشى، خۆى وەك باوەردارىك بە خۆى يەكتا و نەبىنراو بناسىنن؟

من ئەگەر لەم شارەشدا كە پايتەختىش نىيە، لای چەند كەسىك بلئىم كە من باوەرپم بە ناتوون هەيه، من دەكوژن چ جاي ئەوهى دەگاتە پايتەخت كە لەوى دەمارگىرى خەلك زىاترە. ئەگەر بىيستى كە من باوەرپم بە ناتوون هەيه، پارچە پارچەم دەكەن. لەم سەردەمەدا باوەرپ بوون بە ناتوون، قازانجىكى مادى تىدا نىيە تاكو كەسىك بۆ قازانج وەرگرتن، خۆى بە باوەردار بە خۆى تاك و بى هاوتا پيشان بەدات. لەسەر ئەم بنەمايه لەم سەردەمەدا ئەگەر كەسىك بلن كە باوەرپى بە ناتوون هەيه باوەرپى لە رووى نىيازپاكئىيەوهيه نەك رىكارى.

مووسا پرسى: بەو پىيە تۆ باوەرپت بەوه هەيه كە خۆى يەكتا و نەبىنراو هەيه.
نف وەلامىدايهوه: لەمبارەيهوه هىچ گوماىم نىيە.
مووسا گوتى: نايان ئەم خۆى يەكتا و نەبىنراوه هەميشە و لە هەموو جىيەكدا هەيه؟

نف گوتى: بەلئى، خۆر لە هەموو جىيەكدا هەيه.
مووسا گوتى: بەلام من ئىيستا لىرە خۆر نايىنم.
نف گوتى: لەبەر ئەوهى كە خۆر لە پشت زەوييهوهيه و لىرە شەوه، بەلام ئەگەر بت توانىبايه بە هىلئىكى راست بۆ ئاسمان بەرز ببىيهوه خۆرت دەبىنى.

مووسا پرسى: نايان تۆ دەتوانى بەلگەيهكى شىاو بۆ قبوول كردن، پيشانى من بەدى كە بەلگە بى بۆ بوونى ناتوون؟

نف وەلامىدايهوه: من پىويكەم تەلارسازم و خانوو دروست دەكەم و پاش ئەوهى كە خانوويهك دروستكرا، كاتى شەو، لەوى چرا هەل دەكەن. من پاش ئەوهى دەجمە ناو مال بە بىنىنى رووناكى چرا، چىژ وەردەگرم و ئەو چرايه بە جوانى دەبىنم، بەلام تىدەكەم ئەو

چرايه كه خاوهنى ئەو رووناكيبه جوانهيه، شه خسيك دروستى كردوو و ئەگەر ئەو نەبووايه، ئەو چرايه نەدەبوو و ئەو رووناكيبه نەدەهاته ئاراوه كه كاتى شەو، ناوماڵ رووناك بكاتەوه.

ئاتوون مانای خۆر ئەویش وەكو رووناكى ئەو چرايهيه، كه من به بينينى خوشحال دەم و چيژى ليئوهردهگرم. من هەر جارە كه ئاتوون، مانای خۆر دەبينم به خۆم دەلييم كه ئاتوونى راستهقينه ئەوهيه كه خۆرى دروست كردوو و چرايهكى هيناوته ئاراوه كه رووناكيبهكهى ئەم جيهانه رووناك و گەرم دەكاتەوه. هەربەو شپۆهيه كه گوماڤم له بوونى خۆم نيبه، له بوونى ئاتوون مانای خاوى يەكتا و نەبينراویش گوماڤم نيبه.

مووسا گوتى: تۆ كه باوەرپت به ئاتوون هەيه چۆن لەوتيدەگەى و ئايا باوەرپت وايه كه ئەوباش بئ؟

نف پرسى: مەبهست له باش چيبه، چونكه باشيى خاوهنى چەمكيكى فراوانه.

مووسا پرسى: ئايا ئاتوون بئ نازاره؟

نف گوتى: كاتيک من دەمهوئ ئەمبارى دانەويئە دروست بکەم مەبهستى من يا مەبهستى فيرعەون كه فەرمانى دروستکردنى ئەمبارى دانەويئە دەرەکا، ئەمەيه كه پريک دانەويئە له ناو ئەو ئەمبارەدا هەبئ تا له ساليکدا كه ئاوى رووبارى نييل كەمەو مەزراکان تيەر ئاو نابن و دانەويئە بەرهم نايه، خەلکى ميسر له برسان تووشى هيلاکەت نەبن. بەلام کاتيک كه من دەمهوئ ئەمبارى دانەويئە دروست بکەم و بۆ دروستکردنى ئەمبار بناغه هەلڤەكەم، ژمارهيهكى زۆر له زيندهوهر و کرم كه له سەرزەوينه‌دا دەژين، له ناو دەچن. دروستکردنى ئەمبارى دانەويئە، له ليپروانينى ئەواندا كه به هۆى دروستکردنى ئەمبارەوه له ناو دەچن، کاریکه زالمانيه و دروستکەرى ئەمبارى دانەويئە له هەموو زالمانيه بهسته‌مکارتەر دەزانن. ئیستا تۆ پييم بلئ من كه ئەمبارى دانەويئە دروست دەکەم تا ميسريان لەوشکەسالييدا له برسان نەمرن بئ نازارم يا نازار دەر؟

مووسا گوتى: تۆ بئ نازارى له بەر ئەوهى كه مەبهستى تۆ خزمەتکردن به ميسريانە.

نف گوتى: وه‌زعى ئاتوون له بهرامبەر ئەم جيهانه‌دا وهك وه‌زعى من له بهرامبەر وه‌زعى ئەو زيندهوهر و گيانله‌به‌رانه‌ى ديکه وايه كه له كاتى دروستکردنى ئەمبارى

دانەويئە له ناو دەچن. ئەوانه‌ى كه لەم جيهانه‌دا وا ويئا ده‌كەن كه ئاتوون سته‌مكاره، چونكه ژماره‌يه‌ك به پيرى دەمريئى و ژماره‌يه‌ك به نه‌خۆشى و هەنديكيان گرفتارى گيانله‌به‌رانى درنده و گەزيتەر ده‌كا و ژماره‌يه‌كى ديکه‌ش به‌رئ و شوويئى ديکه ره‌وانه‌ى رۆژتاوا ده‌كا، خەلک وا ويئا ده‌كەن كه ئاتوون سته‌مكاره. له حاليکدا كه ته‌واوى ئەوانه بۆ به‌رژه‌وه‌ندييه‌كى گەوره‌يه.

مووسا پرسى: ئەو به‌رژه‌وه‌ندييه گەورانه چين؟

نف گوتى: ئەى شازاده، هەرگيز له هەولئى ئەوه‌دا مەبه كه پەى به به‌رژه‌وه‌ندييه گەوره‌كانى خوا به‌ى. چونكه رئ به‌وانه نابه‌ى و هەر كه‌سيك كه هەولئيداوه پەى به به‌رژه‌وه‌ندييه گەوره‌كان ببا، دووچارى سەرگەردانى و دەر به‌ده‌رى بووه و ئاکام له بيابانه‌کاندا به ته‌نيايى و برسيتى سەرى ناوه‌ته‌وه.

مووسا گوتى: له‌و سەرده‌مه‌دا كه ئاتوون په‌رستى، ئايينى ره‌سمى ميسر بوو، ئايا

كاهينانى ئەو سەرده‌مه نه‌يانده‌زانى به‌رژه‌وه‌نده گەوره‌كانى ئاتوون چيبه؟

نف گوتى: نا، ته‌نانه‌ت له‌و سەرده‌مه‌شدا كاهينانى ره‌سمى، مەبه‌ستيان ئەوه بوو كه قازانجى مادى به دەس به‌يئین و له بیری ئەوه‌دا نەبوون كه به دروستى ئاتوون بناسن.

مووسا به سەرسۆرمایيه‌وه پرسى: ئايا كاهينانى ئايينى ئاتوون و ئەوانیش وه‌كو

كاهينانى ئايينى ئەوپۆرکەى ئاموون، ته‌نيا له بیری قازانجى خۆيان بوون؟

نف گوتى: ئا، تا ئەو رۆژه‌ى كه له جيهاندا كاهين هەيه له بیری قازانجى ماديدا دەبن و فرە ئايينى، له‌وه‌زعى كاهيندا كارىگەرى نيبه و بۆيه له‌و سەرده‌مه‌دا كه ئايينى ره‌سمى له ميسردا ئاتوون په‌رستى بوو، بۆ ئيماندارانى واقيعى، دەبئ له نيئو خەلکى ئاساييدا چاوبگيئرى نەك له ناو كاهيناندا. بەلام سەربارى ئەوه‌ش كه كاهينان قازانج په‌رستن په‌يوه‌ندييان به ناسينى ئەو خاويه‌وه نيبه كه ده‌يه‌رستن. بۆيه به‌ر به‌ره‌كانى كردن له‌گەڵ ئەواندا يەكجار كيشه‌يه و واباشتره كه مرؤف هەرگيز هەولئى ئەوه‌نه‌دا كه به‌ر به‌ره‌كانى ئەوان بکا.

مووسا پرسى: بۆچى به‌ر به‌ره‌كانى كردن له‌گەڵ ئەواندا دژواره؟

نف گوتى: له‌بەر ئەوه‌ى ئەوان كه‌لك له باوه‌رى ئايينى خەلک وه‌رده‌گرن و ميسريان پييان وايه كه كاهينان هەر به‌راستى خزمەتكارى خواکانن و جگه له‌وه كه كه‌ره‌سه‌ى

رەزامەندى خاكان فەراھەم بىكەن مەرامىتىكى دىكەيان نىيە و نازانن كە مەرامى ئەوان كۆكردنەۋەي ئەلئەھى زىر و خاۋەندارىتى كەنيزەي جوان و مولكى زۆرە.

كاتىك ئاخاۋتنى نف گەيشتە ئىرە گوتى: ئەي موسا، من لە ديدارى تۆ تىر نام و ھەز دەكەم بەردەوام تۆ بىينم، بەلام كارى من، رىي شەۋەم لى دەگرى لەۋە زياتر شەمشەۋ لەگەل تۆدا قسە بىكەم و خواھافىزىت پى دەلپىم و دەپۆم. ئومىدوارم شەۋەندە زىندوو بىينم كە بتوانم پاش ئەۋەي كە تۆ لە كۆش دەگەپىتەۋە بتىينمەۋە.

پاش ئەۋ قسەيە، سەرۆكى تەلارسازانى كۆشكى پاشايەتى مىسر خواھافىزىي لە موسا كەرد و رۆيشت. موساس رىگەي مالئەكەي خۆي گرتە پىش و كاتىك كە دەپۆيشت بۆ ئەۋەي كە پشوو بدات بە خۆي گوت كە بەرەبەيانى رۆژىكى دىكە بۆ كرىنى غولامىك كە دەپى بىيتە ناژۆي گالىسكەكە دەچمە بازارى كۆيلە فرۆشان.

رۆژى پاشتر، كاتىك موسا لە مال ھاتە دەرى، سەرەراي ئەۋە كە ھىشتا خۆر ھەلئە ھاتبوو، مامەلەچيانى شارى تانىس، بۆ كاسى كەردن خۆيان نامادە كەردبوو تا شتومەك بفرۆشن يا خود بىكەن.

- ۱۰ -

بازارى كۆيلە فرۆشان

لە ھەموو شارەكانى مىسر، مامەلەچيان، ۋەكو كاسبكارانى شارى تانىس، بەيانيان زوو لە خەۋ ھەلئەستان و خۆيان بۆ كاركەردن نامادە كەرد. دەشزانن كە ھەموو شارەكانى مىسر، لە لىۋارى شەتى نىل بوون و راستەوخۆ بە دەرياۋە پەيۋەست بوون.

ئەۋ سەردەمە، لە خۆرھەلئە ناۋەراست و خۆرھەلئە نىك، بەسەردەمى بازىرگانى دەژمىردرا. بازىرگانى لە خۆرھەلئە ناۋەراست و خۆرھەلئە نىك، بە جۆرىك بەرفراوان بوو كە دەتوانى بگوتى ھەر كەسە شتىكى دەفرۆشت يا شتىكى دەكرى.

كاروانگەلى گەرە، كە لە چىنەۋە دەكەۋتەنە رى، پاش ئەۋەي چەندىن مانگ رىگايان دەپىۋا، دەگەيشتە لىۋارى دەريايەك كە ئەمپۆ بە دەرياي ناۋەراست ناۋ دەبرى ياخود راستەوخۆ لە رىگاي وشكانىيەۋە خۆي دەگەياندە مىسر و كاللاكانى خۆي دەدايە دەس مامەلەچيانى مىسر.

كەشتىيەكان، پاش پەرىنەۋە لە دەرياي ناۋەراست، لە ناۋەراستى ستونەكانى ھركول دەپەرىنەۋە (گەرۋى جەبەل تارىق ئەۋ سەردەمە بە ستونەكانى ھركول دەناسرا) و بى ئەۋەي لە ئوقيانۋوسى تارىكستان، ماناي ئوقيانۋوسى ئەتلەسى ئىستا، ترسيان ھەبى، رىگاي بەرىتانيا و سوئىد و نەروىژيان دەگرتە پىش.

دەستەيەكى دىكە لە كەشتىيەكان، پاش پەرىنەۋە لە دەرياي ناۋەراست و تىپەرىبون لە دەروۋەكانى دەردەنىل و بۇسفور، داخلى ناۋ دەرياي رەش دەبوون. ئىنجا لەۋ رويارانەۋە كە لە روسىيائى ئەمپۆكەۋە دەرژانە دەرياي رەشەۋە، رىگەيان دەپىۋا تا كاللاي خۆيان لە دانىشتوانى ناۋچەيى بىكەن يان كاللايان پى بفرۆشن. مامەلەچيان ئەۋەندە سەرگەرمى بازىرگانى و كرىن و

فرۆشتن بوون که دهرفته‌یان نه‌بوو شه‌وی که شه‌ورۆ ئیمه پیتی ده‌لئین پاره، دروستی بکه‌ن و ههر قه‌ومه جۆره نامرازیکي بۆ نرخاندنی نرخي کالاکان هه‌بوو.

پاره‌ی دانیشتوانی شه‌و ولاته‌ی که شه‌مپۆ روسیایه، که‌لئی گرانبه‌های گیانله‌به‌ران بوو. پاره‌ی دانیشتوانی فینیقیا، که ولاتیک بوو له لیواری ولاتانی شه‌مپۆی سووریا و لوینان، مرواری بوو.

دانیشتوانی ولاتی هاتی، مانای شه‌و ولاته‌ی که شه‌مپۆ تورکیایه، نرخي کالاکانیان به ئاسن دهدا و ئاسن، به هایه‌کی نیو نه‌ته‌وه‌یی هه‌بوو. ولاتیک نه‌بوو که پاره‌ی ئاسن تییدا بره‌وی نه‌بێ له حالیکدا که قه‌ومی روسیا شه‌لقه‌ی زی‌پیان قبولۆ نه‌ده‌کرد. له روسیاش بترازی باقی میلیله‌تانی دیکه‌ی جیهان پاره‌ی زی‌پری میسری، که به شیوه‌ی شه‌لقه بوو، قبولۆ ده‌کرد. له میسر، سه‌ره‌پای شه‌لقه‌ی زی‌پ، شه‌لقه‌ی زیو و مسیش ره‌واجی هه‌بوو.

شاری تانیس، وه‌ک هه‌موو ولاتی میسر که له لیواری رووباری نیل هه‌لکه‌وتبوو، بایه‌خیکي بازرگانی هه‌بوو. له‌وه‌ی هه‌موو جۆره کالایه‌ک ده‌کردا و ده‌فرۆشرا و شه‌وی بازاریک بوو که غولام و که‌نیزه‌شی لی ده‌فرۆشرا.

بازاری کۆیله فرۆشیی شاری تانیس تا ده‌گه‌یشه‌ شه‌تی نیل، بپیک مه‌ودای هه‌بوو، هه‌روه‌کو بلتی کۆیله‌فرۆشان ده‌یانزانی که له نیوان شه‌و بازاره و بازاره‌کانی دیکه‌دا ده‌بێ مه‌ودایه‌ک هه‌بی بۆ شه‌وی ناله‌ی غولامان و که‌نیزان به‌گویی شه‌و که‌سانه نه‌گاته‌وه. که له بازاره‌کانی شاردا ده‌هاتن و ده‌چوون.

بازاری کۆیله فرۆشان له شاری تانیس، هه‌وشه‌یه‌ک بوو دیواره‌کانی نزم بوون و به سه‌ریه‌وه شه‌نوایه‌ک ده‌بینرا که بۆ سه‌یه‌ر دروستیان کردبوو. له و بازاره‌دا، سی جۆر کۆیله ده‌فرۆشان: یه‌کیکیان شه‌یرانی جه‌نگ بوون، که ته‌نیا به پاشای میسه‌روه په‌یوه‌ست بوو و به‌فه‌رمانی شه‌و پاشایه شه‌وانیان ده‌برده بازاری کۆیله فرۆشان و به‌هاکه‌شی بۆ رامسیسی دووهم ده‌گه‌رایه‌وه. دووهمیان غولام و که‌نیزان بوون، شه‌وانه‌ی که له ولاتانی دیکه‌وه بۆ فرۆشتن ده‌یانیه‌نانه میسر. سییه‌میان میسریانی قه‌رزاربوون که نه‌یانده‌توانی قه‌رزه‌کانیان بده‌نه‌وه و خاوه‌ن قه‌رزه‌کان شه‌وانیان به یه‌کیک له کۆیله‌فرۆشان ده‌فرۆشت.

له سه‌رتاسه‌ری میسری خوارو، قۆرخي کپین و فرۆشتنی کۆیله بۆ شه‌ندامانی چل خیزان بوو و هیج که‌سیک نه‌یده‌توانی کۆیله فرۆشی بکا ته‌نیا شه‌گه‌ر له شه‌ندامانی خیزانی ناوبراو یان له خزمه‌تکاران و نۆکه‌رانی شه‌وان بووایه.

نه‌ریت و ابوو که پیتش فرۆشتنی کۆیله‌کان، غولام و که‌نیز و مندالانی شه‌وانیان به‌زنجیر ده‌به‌سته‌وه. ته‌نانه‌ت مندالانی وردیشیان له زنجیر، نه‌ده‌به‌خشان. خواردنی کۆیله‌کان له هه‌موو شه‌و ماوه‌یه‌ی که لای بازرگانی کۆیله‌فرۆش به‌سه‌ریان ده‌برد، بریتی بوو له نان و ماسی سویر، چونکه هه‌ردووکیان له ریزی هه‌رزاترین خواردنه‌مییه‌کانی میسر ده‌ژمیردران.

هه‌موو به‌یانیه‌یه‌ک خزمه‌تکارانی بازرگانی کۆیله فرۆش، غولام و که‌نیزه‌کانیان له ئای نیل هه‌لده‌کیشا تا‌کو به رواله‌ت خاوین بن و کپیاران شه‌وان به پیس و چلکن نه‌بینن. کاتیک که خواردنی کۆیله‌کان ده‌دا، به‌هه‌یزه‌کان ده‌ست درێژیان ده‌کرده سه‌ر لاوازه‌کان و خواردنه‌کانیان لی ده‌فراندن و ده‌یاخوارد. ته‌نانه‌ت کاتیک که ماسیگرانی رووباری نیل له رووی به‌زه‌یه‌وه هه‌ناوی شه‌و ماسیانه‌ی که‌سکیان هه‌ل ده‌درین، بۆ به‌رده‌می کۆیله‌کان فری ده‌دا، لیان ده‌پاران‌ه‌وه که راسته‌وه‌خۆ بیده‌نه ده‌ستی خویان تا که‌سانی دیکه نه‌توانن لیان بفرینن و جاری وا بوو داخا‌زییه‌که‌یان قبولۆ ده‌کرا.

خواردنی هه‌ناوی ماسی ((شه‌ویش به خاوی)) جاری واهه‌بوو کۆیله‌کانی نه‌خۆش ده‌خست و دووچاری نه‌خۆشی گه‌ده ده‌بوون و له‌به‌ر توندی ژانه‌سک خویان لوول ده‌دا و ده‌یان نالاند. باقی کۆیله‌کانی دیکه به بینینی ده‌می نه‌خۆشی شه‌وانه ده‌ستیان به‌ گریان ده‌کرد و شیوه‌نیان ده‌کرد. به‌لام نه‌یانده‌توانی بۆ چاره‌سه‌ری ئازاری شه‌وان ده‌سپیشکه‌ریه‌ک بکه‌ن. کاتیک شیوه‌نی کۆیله‌کان په‌ره‌ی ده‌ستاند، خزمه‌تچیان بازرگانی کۆیله فرۆش به دار و گۆپال ده‌هاتن و به چه‌پ و راستدا، کۆیله‌کان و ته‌نانه‌ت منداله‌کانیشیان ده‌کوتا و شه‌وانه‌ی که ده‌گریان له ترسی لی‌دانی دار و گۆپال بیده‌نگ ده‌بوون.

شه‌مپۆ، شه‌م کرده‌وانه، له به‌رچاوی ئیمه له بی به‌زه‌یی بوون خراپ‌تره و درن‌دایه‌تییه. به‌لام له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌به‌رچاوی میسریان، بی به‌زه‌یی بوون نه‌بوو. میسریان، هه‌ستیان نه‌ده‌کرد که ده‌ره‌قی کۆیلان بی به‌زه‌یین و شه‌گه‌ر شه‌و هه‌سته‌یان له‌لا هه‌بووایه، ئاوا ده‌ره‌ق به کۆیلان ره‌فتاریان نه‌ده‌کرد. له لیروانیی شه‌واندا کۆیله‌کان بوونه‌وه‌ریک بوون جیا له مرۆق و له وانه‌یه وایان بپرکردیته‌وه که شه‌وانه هه‌ستیان نییه و درک به بازار ناکه‌ن و به ده‌س برسیتییه‌وه بازار ناچیزن.

شیمانه‌ی شه‌وه هه‌یه لیروانیی میسریانی کۆن له‌به‌رامبه‌ر کۆیلاندا، وه‌ک لیروانیی دارتاشیک بۆ دار، یا ئاسنگه‌ریک بۆ ئاسن بوو بی. دارتاش که دار ده‌تاشی و کونی ده‌کا تا

شتيتك دروست بكا نايا بئى بەزەبىيە؟ ھەلبەتتە نا، ھەرۈھە ئاسنەگەر كە ئاسن دەخاتە كوردە ۋە سۈرى دەكاتە ۋە پاشان دەبختە سەر دەزگا ۋە بەچە كوچ لېئى دەدا بئى بەزەبىيە؟

لەوانەبىيە ميسرىيەكان و ايان وينا كرديبى ھەرەكو چۆن كەسيتك كە دەمرئ و لە جولان دەكەوئ، پياويكى نازاديش، كە ناتوانئ قەرزەكانى بداتە ۋە خاوەن قەرزەكەي، ئەو دەباتە بازاري كۆيلە فرۆشان ۋە بەبارزگانىكى كۆيلانى دەفرۆشئ، لە ھەستەكانى خۆي دەپوتيتتە ۋە ئيدى نابئ ئەو بە مرۆقئىكى ئاسايى بزائئ.

لە وانەبىيە لە نيو ھەموو خەلكى ميسردا، تەنيا يەك كەس ھەبووبئ كە وا بىرى دەكردە ۋە نابئ كۆيلەكان داركارى بكرين، ۋە بىرى ميسر بوو. ئەم بىرەش پاش ئەو ۋەي كە پەي بە نەپئى لە داىكبونى خۆي برد ۋە زانى كە ئەو مندالئى يەكئك لە غولامانى ئيسرائىليە كە لە ميسر دانىشتون، لەودا پەردى ستاند.

كاتيتك موسا پئى نايە ناو بازاري كۆيلە فرۆشانە ۋە، مامەلەچيان نە ھەر تەنيا ئەويان ناسى ۋە زانىيان كە كورپى فیرعەونە، بەلكو زانىيان كە ئەو ھاتوۋە غولاميتك بكرئ تا ببیتتە ئاژۆي گاليسكەكەي خۆي.

كاتيتك موسا چوۋە ناو بازارەكە، چاۋى بەژئىكى لاۋ ۋە دور مندالئى ورد كەوت ۋە بىنى كە ئەو ژنە دەپەوئ خۆي بفرۆشئ بۆ ئەو ۋەي كە مندالەكانى شتيتكىيان بۆ خواردن ھەبئ ۋە لە برسان نەمرن.

گەرچى كۆيلەكانى كە لە بازاري كۆيلاندا دەفرۆشان، ھەرۈەك كە گومان – بۆ سئ چين دابەش دەبون، بەلام حالەتى ديكەش ھەبون، بۆ نمونە ژئىك كە ميسرەكەي مردوۋە يان بەرەلاي كردوۋە، دەپۆشت ۋە لە بازاري كۆيلەفرۆشاندا خۆي دەفرۆشت، تاسكى مندالەكانى تير بكا.

بازرگانانى كۆيلە فرۆش لە كارى خۆياندا بە شتوہەيك كارامە بوون كە ھەر كەسيتك دەھاتە ناو بازاري كۆيلە فرۆشانە ۋە تىدەگەشتن كەچى دەوئ. بۆ نمونە ئەگەر كاهينيتك پئى دەنايە ناو بازاري كۆيلە فرۆشانە ۋە دەيگوت كە دەپەوئ كەنيزەبەك بكرئ، بازرگانان تىدەگەشتن كە نايا كەنيزەي بۆ ھاوشىنى خۆي دەوئ يان ۋەك خزمەتگوزار دەپەوئ كەلكى لئى ۋەربگرئ ياخود مەبەستى ئەوہىيە كە كەنيزە لە سەر گۆرئ ژنە مردوۋەكەي سەربيرئ ۋە خويئى لەسەر گۆرئ ژنەكەي پريژئ تا ژنەكەي لە دنياي رۆژئاوا بئى كەنيزە ۋە خزمەتكار نەبئ. كۆيلە فرۆش لە سەليقەي تەواۋى كپيارەكانى خۆيان كە كەنيزەيان دەكرى، زانىباريان ھەبوو ۋە دەيانزاني ھەر

كپيارە چ جۆرە كەنيزەبەك پەسند دەكا. جا ھەر كە كەنيزەبەك پەسندكرايان لەگەل سەليقەي ئەواندا دەدیتتە ۋە، ئاگادارى كپياريان دەكرد كەبیت ۋە كەنيزەكە بكرئ.

كاتيتك كپيارىكى بەسەرۋ سىما دەھاتە ناوبازار، مامەلەچيان، بۆ ئەو ۋەي كە بتوانن كەنيزەيا غولامەكەي خۆيان بە گرانترین نرخ بە كپيارى ناوبراۋ بفرۆشن، لەگەل يەكتريدا دەبوونە ھاويشك. بەو پئىيە كە ئەوان بە سەريەكتريدا بازيان نەدەدا، نەفەريكيان لە نيو خۆياندا ھەلدەبژارد تا دان ۋە سەندن لەگەل كپياردا بكا.

رۆژي پيشتەر ھتپ رە پاش دانوسەندن لەگەل موسا چوۋبوۋە بازاري كۆيلەفرۆشان ۋە ئاگادارى مامەلەچيانى كرد بوو كە كورپى فیرعەون بۆ كپينى غولاميتك كە جيگاي پەسندى ئەو بئى، بەھەر نرختكى كە ئتوہ بيلئىن، دەيكرئ ۋە فرۆشيارى غولاميش دەبئ ھەقى ئەو بدات، لەبەر ئەو ۋەي كە ئەو بە كورپى فیرعەونى گوتوۋە كە دەبئ غولاميتك بۆ ئاژۆتنى گاليسكەكەي خۆي بكرئ.

مامەلەچيان نەياندەويست ھەقى كارەكەي ھتپ رە بدەن. بەلام ئەو ھەرەشەي كرد كە ئەگەر ھەقى كارەكەي ئەو نەدەن، كورپى فیرعەون واليدەكا واز لە كپينى غولام بەيئئ. مامەلەچيانى كۆيلەفرۆش لە ترسى ئەو ۋەي كە كپيارىكى باش لەدەس بدەن، رازى بوون كە ھەركات كورپى فیرعەون لەو بازارە غولاميتك بكرئ، ھەقى كارى ھتپ رە بدەن.

رۆژي پاشتر، كاتيتك كە بازاري كۆيلەفرۆشان كرايە ۋە، بازرگانان بە پئى نەريت، ھەقى كارى ھتپ رە، كە دەبوۋايە ئەوان بیدەن، خستە سەر نرخی غولام ۋە ئەو قازانجەي كە دەبوۋايە لە نيو خۆياندا دابەشى بگەن، ئەويشيان خستە سەري ۋ ئىنجا نرخی غولامەكەشيان زۆر زياتر لە نرخی عاديلانەي خۆي ديارىكرد. يەكئكيانان لە مامەلەچيان كە ناۋى ((گوتوفار)) بوو، ھەلبژارد تا ھەر كاتيتك كە موسا ھاتە ناو بازارە ۋە، دان ۋە سەندنى لەگەلدا بكا ۋە لە بارەي نرخی غولاميشەۋە بە تەواۋى سەرشكيان كرد تا ئەگەر ھەستى كرد كە كورپى فیرعەون داۋاي غولاميتكى تايبەتى كرد ۋە جگە لەو غولامە، ھىچ غولاميتكى ديكەي نەويست، ھەر چەنديتك كە دەتوانئ نرخی غولامەكە بەرئتتە سەري.

كاتيتك موسا چوۋە ناو بازاري كۆيلەفرۆشانە ۋە، مامەلەچيان بە بىنىنى قەلەفەت ۋە سنگ ۋە ھەردووشان ۋە جوانيى روخسار ۋە قزى رەش ۋە پرى ئەو، سەريان سوپما. يەكئك لەوان بە ئەسپايى بە يەكئكى ديكەي گوت: ئەگەر من بىم توانيبايە ئەم لاۋە بگەمە غولام ئەوم بە سەد ئەلقەي زير دەفرۆشت.

مووسا بەپېي نەرىتى خۇي، كە ئەويش لە ۋەسىيەتى دايكى ماناي ئەغاس ئامونەۋە بو، بە قەلەفەتتىكى رېك و سەرى بەرزەۋە ھەنگاۋى ھەلدەگرت و ھەنگاۋە رېك و پېكەكانى لە شكۆى ئەم لاۋى زياتر دەرد.

گوتوفار خۇي گەياندە مووسا و لە بەرامبەر ئەودا سەرى ناىە سەر زەوى.

مووسا پېي گوت: سەرت لە سەر زەوى بەرز بگەرەۋە تابت بېنم و بزائم تۆ كېي؟

ئەو پياۋە سەرى لە زەوى بەرزكردەۋە و بە جۆرىك خۇي پېشاندا كە دەتگوت لەم دنيايەدا تەنيا بۆ ئەۋە ھاتۆتە بوون كە خزمەتكارى كورى فېرعون بې.

گوتوفار پاش ئەۋە كە سەرى لە سەر زەوى بەرز كردهۋە گوتى:

ئەى سەرۋەرى گەرە، من داۋى مۆلەتت لى دەكەم كچانى جوان كە لەو بازارەدان پېشانى تۆ بدەم و مەحالە كە بېيان بېنى چەند دانەيان لى پەسند نەكەى و سەلىقەى تۆ ھەر چۆنىك بى دلخۋازى خۆت دەبېنيەۋە.

مووسا گوتى: من بۆ كېيىنى كەنيزە نەھاتووم، بەلكو بۆيە ھاتووم بۆ نېرە تا غولامىك بگرم.

گوتوفار گوتى: ئەى سەرۋەرى گەرە، چ جۆرە غولامىك دەۋى؟ ئايا غولامىك دەۋى كە خزمەتگوزارى ناسايى ئەنجام بدا يا غولامىك دەۋى كە ئەسپەكانى تۆ تېمار بكا يا غولامىك كە خواردنت بۆ نامادە بكا؟ ئەگەر چىشت لېنەرت دەۋى، ئېمە دوو غولامى چىشت لېنەرمان ھەپە كە لە سەرىنى شارەزايانەۋە ھەر خواردنىكى سادە دەگۆرن بۆ خواردنىكى خاۋكان و، خواردنىك كە ئەوان دروستى دەكەن ئەۋەندە بەتامە كە تۆ ھەرگېز لە خواردنى ئەوان تېر ناخۇي.

مووسا ۋەلامىدايەۋە: من غولامىك دەۋى كە گالىسكەكەى من لېبخورې و دەمەۋى لەگەل خۆمدا بېبەمە كۆش. من غولامىك دەۋى كە ھاوتەمەنى خۆم يان سالىك گەرەتر بى، بەلام بە ھېز و ساخ و خاۋەن ددان. چونكە كەسانىك ھەن كە ھاوتەمەنى من بن، بەلام بەھەر ھۆكاريكەۋە بى، ددان لە دەمياندا نەماۋە. ئەگەر غولامىك كە دەبى من بېكرم سەرەراى ئەۋ سېفەتانە، ناژۆى گالىسكە بى ئەۋا باشت و لە ھالىكدا ئەگەر ناژۆى گالىسكە نەبى دەتوانىن بۆ كارى لېبخورېن پەرۋەردەى بگەين و ئىستا پېم بلې ناوت چىيە؟

پياۋە مامەلەچىيەكە گوتى: من ناوم ((گوتوفار))ە.

مووسا ۋەشەى گوتوفارى دووبارەكردەۋە تا لە بېرى نەچچتەۋە. ھەر كە ئەۋ ناۋە لەدەمى مووسا ھاتەدەرى ئەۋ پياۋە مامەلەچىيە، كەوتە سەر زەوى و روخسارى بە زەۋىيەۋە نا و پاشان سەرى ھەلپرى و گوتى: نازائم چۆن سوپاسى خاۋكان بگەم كە بوونە ھۆكارى ئەۋەى ناۋى من لە

دەمى تۆرا بېتە دەرى. تا ئەمىر ناۋى من نەفرەتبار بو، بەلام لە مېر بەدواۋە لەبەر ئەۋەى ناۋى من، لە دەمى كەسىكى ۋەك تۆۋە ھاتە دەرى، بوۋە ناۋىكى خاۋەن برەۋ و پاكۆ. ئەمىر ئەگەر بېانەۋى ناۋى من بە ناۋى يەكىك لە خاۋكان بگۆرن، قېۋول ناكەم و ناۋىك كە تۆ نرخت پى بەخشى لە دەس خۆم نادەم.

مووسا گوتى: تۆ دەزانى من كېم و ئاگادارى ئەگەر غولامىك كە خۆم دەمەۋى بە من بفرۆشى، بى چەند و چۆن بەھاكەيت دەدەمى.

گوتوفار گوتى: من بۆ ئەۋەى مايەى رەزامەندى تۆ بىم، لە بەختكردنى گېانى خۆشم درېغى ناكەم. پاشان، پياۋى مامەلەچى داۋى لە مووسا كە بە داۋىدا بگەۋىتە رى تا ئەۋ بباتە گۆشەيەكى بازار و غولامەكان بەۋ نېشان بدا.

مووسا بە داۋى گوتوفاردا رېگەى گرتە بەرۋ گوتى لېبوۋ كە ژمارەيەك لە كېرارانى غولام يا كەنيزە لەگەل مامەلەچياندا سەرقالى درېز دادېين و ھەول دەدەن لە رېگەى خەۋش و خالى غولام و كەنيزەكانەۋە، ئەوان بېنرخ پېشان بەدەن. بەلام مامەلەچيان بەلگە و بە ھانەكانى كېرارەكانيان قېۋول نەدەكرد و لە بارەى ئىمتىيازەكانى غولام و كەنيزەكانەۋە زېدەپۆيىيان دەكرد.

لە ھالىكدا كە مامەلەچيان و كېراران سەرگەرمى باس و خواسى لە بران نەھاتورى لە مەر نرخی غولام و كەنيزان بوون، كاروانى و شتران بە بازارادا تېدەپەرى و رەۋە ۋلاخ لە لايەكى دېكەى بازارۋە دەھاتە ژۋورى. پاش ئەۋە كە بارەكان لەسەر پىشتى ۋلاخەكان دادەگېران، گوتى درېزەكان لەۋسەرى بازارەكەۋە دەچۈنە دەرەۋە.

لە ھالىكدا كە گوتوفار، كورەلاۋى بە نېۋ بازاردا تېدەپەراند دەيگوت: ئەى سەرۋەرى گەرە، لەبەر ئەۋەى كە تۆ گوتت غولامىك دەۋى كە گالىسكەت بۆ لېبخورې، دەلېم كە تازە غولامىك بە دەستى ئېمە گەشىتوۋە كە خەلكى ۋلاتى ھاتىە و لاي سەردارى من شاراۋە نېيە كە پياۋانى ھاتى ھەموويان لە بارەى ئەسپەۋە شارەزايان ھەپە و سوارى دەزانن و باشتىن گالىسكە ناژۆى دنيا لەۋلاتى ھاتى پەيدا دەبى.

ئەم لاۋە، لە ۋلاتى خۇيدا خاۋەن ناۋ و جى و رى بوۋە، بەلام لەگەل پياۋىكى دەسەلاناتار لەسەر ژنىك توۋشى كېشە و بەرە دەبى و بەۋ ھۆيەۋە ئەۋ دەبەنە بازارى كۆيلە فرۆشان و لەۋى دەيفرۆشن. ئەۋ پياۋىكى لاۋە و سالىك يا لانى زۆر دوو سال لە تۆ گەرەتر، بەلام يەكجار بە ھېزە و ددانە سپىەكانى لە ناۋ دەمىدا دەبرىسكىنەۋە. بەلام كە گوتت نيازت وايە برۆيە ۋلاتى كۆش دەتوام غولامىك لە خەلكى كۆش بە تۆ بفرۆشم. ئەۋ غولامە لاۋىكە بالاي بەرز و بە ھېز

و خاوهنى همموو خەسلەتتەكى جىتى مەبەستە. بەلام لە ئەسپ شارەزايى نىيە. تۆ دەبى فەرمان بەكى ئەو لە ژيەر پەرودەدى تاييەتيدا دابنيتن.

مووسا بە گوتوفارى گوت: غولامى خەلكى كۆش ناكړم چونكە من دەمەوى پرۆم بۆ سەر زەوينى كۆش و ناژۆى گالسىكەى من، هەرگيز لەگەل خەلكى ئەوى كە هاوئيشتيمانى ئەون، شەپناكا. لەبەر ئەو تۆ دەبى ئەو غولامەى خەلكى ولاتى هاتىيە پيشانى من بەدى.

گوتوفار، مووساى گەيانە بەشپىكى دىكەى بازار كە لەوى هەراوهوريا نەدەگەيشتە بەر گوت و كورەلاو بينى كە ئەو بەشە نيوە تارىكە. گوتوفار بە نەفەرىك لە خزمەتكارانى بازارى گوت كە بروا و غولامى هاتى لەگەل خۇيدا بەيتن.

ئەو پياوہ رۆيشت و مووسا، كە خەلكى ولاتى هاتى لە دەربارى پاشايەتى مىسردا ديتبوو، خۇى نامادە كوردبوو كە پياوئىكى وەكو ئەوان ببينى. پياوانى هاتى، كە مووسا لە دەربارى پاشايەتى مىسردا چاوى پىنكەوتبوون، هەمو قەلەو و سور و سپى دەهاتنە بەرچا و ريشيان دەتاشى و بە دەنگىكى بەرز و رەق قسەيان دەكرد. پاش چەند ساتىك، كابرانى خزمەتگوزارى بازارى كۆيلەفرۆشان، پياوئىكى كە بەزنجير بەستراپۆو، هيتا و بە گوتوفارى گوت: ئەمەيه كە تۆ دەتويست؟

مووسا چاوى بە پياوئىكى لاو كەوت كە ريش و قزى سەرى دريژ بوو و پىلوى چاوه بچوك و شينەكانى پىنكياندا دەدا، لە بەر ئەوى لە ناكاو ئەويان لە تارىكەيوە هيتابووه بەر رووناكى، چاوهكانى نەياندەتوانى تەحەمولى رووناكى بكەن. جلى ئەو پياوہ هەر وەك جلى ئەو پياوانە بوو كە لە هاتى لە بەريان دەكرد. بەلام پيس و پەريوت دەهاتە بەرچا. گوتوفار گوتى: ئەى سەرودەرى گەورە، ئەم لاوہ كە دەيبينى زۆر بە هيتە و ماسوولكەكانى سنگ و بازووهكانى، بە توانايى وى نيشان دەدا. نەدەزانرا نايا غولامى لاو و پەشوكاوت تىدەگا گوتوفار دەلى چى يان نا. مووسا گوتى: ئەم پياوہ بە كەلكى من نايه.

گوتوفار گوتى: ئەم پياوہ كە دەيبينى ناژۆى گالسىكەيه و بە رادەيهك بە هيتە كە دەتوانى گالسىكەيهك كە بە چوار ئەسپەوہ بە ستراوہتەوہ و ئەسپەكان گالسىكەكە رادەكيشن، چاودىرى بكا.

مووسا گوتى: من چۆن دەتوانم ئەم پياوہ كە لە ئەجماعى كۆيلەتيدا بۆتە بوونەوهرىكى بىن توانا و ترسنۆك بكەمە ناژۆى گالسىكەى خۆم و لەگەل خۆمدا بيبەمە مەيدانى جەنگ؟ من ناژۆيهكم دەوى كە سەرەراى لاوى و بەهيزى، خاوهنى نازايەتيش بىن. ئەگەر من بمويستيبايە بۆ

كەيفكردن سواری گالسىكە بىم لەوانە بوو ئەم پياوہ بكړم، بەلام من مەبەستم كەيفكردن نىيە و من بۆ مەيدانى جەنگ دەچم.

گوتوفار گوتى: ئىستا كە ئەم پياوہ ناولى من غولامىكى دىكەت پىن نيشان دەدەم. دواى ئەوہ پياوئىكى بەسالداچويان، كە خەلكى ولاتى هاتى بوو و قزى سەرى سپى ببوو، هيتا و پيشانى مووسايان دا. پياوہ بەسالداچووهكە بە وردەكارىيەوہ قزى خۇى شانە كوردبوو و لە چەند ددانىكيش زياتر لە ناو دەميدا نەمايون. كورەلاو بينى كە ئەو جلىكى پاكزى لەبەردايە. گوتوفار گوتى: نايا حەز دەكەى ئەم كۆيلەيه بۆ ليخوپرينى خۆت بكړى؟

مووسا وەلامىدايەوہ: ئەم پياوہ روالەتتەكى باشى هەيه، بەلام پىرە و بە كەلكى ليخوپرينى گالسىكەى جەنگى نايه. ئەو ددانى تەواوى نىيە و ناتوانى خواردنيتك كە لە مەيدانى جەنگ دەدرتتە سەربازان، بخا و لەسەر زەوينى كۆش تواناى ئەوہ نابى خواردنيتك فەراهم بكړى كە لەگەل ددانەكانى ئەودا بگورجى.

بە فەرمانى گوتوفار پياوہ بە سالداچووهكەيان برد و پياوئىكى دىكەيان هيتا كە مىسرى بوو. گوتوفار گوتى: ئەى سەرودەر، ئەم پياوہ قەرزاز بوو و خاوهن قەرزەكەى ئەوى فرۆشتووه، ئەو لە ئەسپ و گالسىكە ليخوپرين شارەزايى نىيە. پاش ئەوى كە تۆ دىكړى دەبى لە ژيەر پەرودەو رايهتيناندا دابنيتن تا ببيتە ناژۆى گالسىكە.

مووسا ئەم مىسرىيەشى پەسند نەكرد. گوتوفار غولامىكى دىكەى هيتا كە خەلكى ولاتى لىبيا بوو. ئەو پياوہ لە شيت دەچوو كاتىك چاوى بە مووسا كەوت قاقا پىنكەنى و مووسا پرسى: ئەم پياوہ بۆ پىدەكەنى؟

بازرگانى كۆيلەفرۆش گوتى: ئەقلى تەواو نىيە و بە بى ھۆ لە قاقاى پىنكەن دەدا. مووسا گوتى: ئەمەشيان بە كەلكى من نايه.

بە فەرمانى گوتوفار پياوئىكى دىكەيان هيتا. كاتىك كە مووسا چاوى پىنكەوت، كەوتە بەر سەرخى و گوتوفار گوتى: ئەم پياوہ خەلكى يەكيتك لە دورگەكانى يۆنانە و ناژۆى كەشتى بوو. كەشتى بارى ئەو، لە نزيك لىوارى مىسر نقوم بوو و جگە لەر پياوہ، هەموو ناژۆيانى كەشتىيەكە لە ناوچوون و مردن. چەند نەفەرىك لە مىسرىيان ئەم پياوہيان دۆزىيەوہ و كە بينىيان بيانىيە ئەويان فرۆشت.

مووسا بىنى ئەم پىياو، لاو ۋە ماسوولكەي بەھىزى ھەيە ۋە قىزىكى خورمايى درىزى ھەيە بە گوتوفارى گوت: پىموايە ئەم پىياوە بتوانى گالىسكەي من لىبخورنى، بەلام ئايا زمانى مىسرى دەزانى؟

گوتوفار گوتى: نا، ئەم پىياوە تازە ھاتۆتە ناو مىسرەو ۋە ھىشتا زمانى نىمە فىر نەبوو ۋە ناتوانى بەزمانى مىسرى قسە بكا.

مووسا گوتى: ئەي چۆن دەتوانم ئەو بىكەمە ئاۋى گالىسكەي خۆم ۋە بىبەمە كۆش؟ كورەلاو ئەگەر لە بارەي كپىنى كۆيلەو ھاوۋنى تاقىكردەو ھە بوايە تىدەگەيشت كە بازركانى كۆيلەفرۆش، سەرقالى گەرم كردنى بازركى خۆي دەيى، ئەگەر نا گوتوفار دەيزانى كە ھىچ كام لەو كۆيلانە بە كەلكى مووسا نايەن.

ئەو ھە جارى يەكەم نەبوو كە لەو بازارەدا، غولامىك، بۇ ئاۋىتنى گالىسكە دەفرۆشرا ۋە ھەموو مامەلەچىيانى كۆيلەفرۆش، دەيزانى غولامىك كە گالىسكەيەكى جەنگىي مىسرى لىبخورنى، دەيى چ مەرجىكى تىدادەيى. بەلام گوتوفار لە رووى ئەنقەستەو ئەو جۆرە كۆيلانەي پىشانى مووسا دەدا كە دەيزانى ئەو پەسندىان ناك. ئەو مەبەستى ئەو بوو كە بە ھۆي پىشاندىانى كالى ناپەسند، كاتىك كە كالىيەكى پەسنگراو رادەيى، بتوانى نرەكەي بىاتە سەرى.

سەرەنجام كورە ئارامى لى ھەلگىرا ۋە تەوندوتىزى گوتى: گوتوفار، من خوازىارى كۆيلەيەكى سەھرانشىنم، ماناي كۆيلەيەك لە دانىشتوانى لاي رۆژھەلاتى مىسر ۋە ئەو دەيى لاو ۋە بە ھىز بى ۋە ئەگەر كۆيلەيەكى ئاوات ھەيە پىم بفرۆشە ۋە ئەگەر نا كۆيلانىك پىشانى من مەدە كە بە كەلكى من نايەن.

گوتوفار لە گۆبىرانەو ھە چو ۋە پاشان گوتى: ئەي شازادە، تۆ ھەموو تەمەنى خۆت لە ناو كۆشكى پاشايەتى مىسر بەسەر بردو ۋە بەلام من لە زۆر كۆشەي دنيادا ژيانم بەسەر بردو ۋە خەلك دەناسم.

مووسا پرسى: مەبەست لەم قسەيە چىيە؟

گوتوفار گوتى: مەبەستم ئەو ھەيە كە بلىم ئەو دەشتەكىيانە كە لە بىبانەكانى رۆژھەلاتى مىسر دەزىن خەلكانىك بە روالەت بەردەوام بەرپوتەو پىم دەكەن. بەلام لە ژىرەو، چەقۇ بۇ ملت دەسون ۋە لە يەكەمىن دەرفەتدا يەك شمشىر يا چەقۇيەك بەورگتدا يا بە كەلەكەتدا يان بەسنگتدا يان بە پىشتندا دەكەن.

مووسا گوتى: من لەبەرامبەر كۆيلانى سەھرانشىن مەترسىنە ۋە پىم بلنى كە ئايا كۆيلەيەكى سەھرانشىنى لاو ۋە تەندروستت ھەيە پىم بفرۆشى؟

گوتوفار ۋە لامىدايەو: بەلنى، من غولامىكى دەشتەكى (ماناي بىبانى)م ھەيە كە لە دانىشتوانى رۆژھەلاتى مىسرە ۋە پىياويكى بە ھىزە.

مووسا گوتى: بىھىنە ۋە پىشانم بە.

گوتوفار رووى كورە دوو كەس لە خزمەتكارانى بازركى كۆيلەفرۆشان ۋە گوتى پرۆن ئەو بەيىن. بەلام ئەو دوو كەسە دوو دلنى داىگرتن. مووسا بىنى ۋەكو ئەو ھەي كە نايانەو پىم بچن ئەو كۆيلەيە بىنن.

گوتوفار گوتى: مەگەر ئىتو ھە نازان كە ئەويان بەستۆتەو ۋە ناتوانى نازارتان پىم بگەيەن.

ئەو دوو كەسە چوون تا غولامى سەھرانشىن بىنن ۋە زۆرى پىم نەچو كە مووسا چاوى بەلاويكى بەدەن دارژاۋ كەوت كە دوو كەس لە دوو لاو قۇليان گرتبو ۋە دەيان ھىنا. كاتىك كە كۆيلە لاو كەيان دەھىنا گوتوفار گوتى: من تا ئەمرو، پىياويكى ھەك ئەو غولامە سەھرانشىنەم نەديوو ھە بەر ئەو سەھرەپاي ئەو ھەي كە زۆر داركارى دەكرى تا ئىستا وارنىك نەكەوتو ھەوار بكا يان بنالىنى.

كۆيلەي سەھرانشىن نەيدەتوانى بە ئاسوودەيى بەرپىدا پروا، چونكە ھەردو قاجيان بە جۆرىك بە ستبو ۋە كە تەنيا دەيتوانى ھەنگاوى كورت ھەل بىنىتەو.

ئەويان ھىنا ۋە لە بەرامبەر مووسا رايانگرت. كورەلاو بىنى كە ھەردو دەستى پىياو كەيان بەستۆتەو. غولامى سەھرانشىن بالاي كەمىك لە بالاي مووسا كورت تر بوو، بەلام سنگى پان ۋە ناوشانى بەرىن بوو. لە ملىبەو تا سەر گوزىنگى ھەردو پىم، شۆينەواری شىن ۋە مۆر ۋە خەت خەتى لىدان ۋە فەلاقەكارى دەھاتە بەرچاۋ ۋە ديار بوو بى بەزەيىانە لىيان دابو. بەلام بەرجەستەيى ماسوولكەكانى لە ژىر پىستى خەت خەت بووى بەدەنيبەو، بە باشى دەبىنرا.

ملى ئەو لاو ئەستور دەھاتە بەچاۋ. ۋەكو ئەو بوو كە ھەردو شان ۋە سنگى، لە يەك پارچە گۆشتى گورەو پىچرايىتەو. مووسا تىدەگەيشت كەستىك كە ھاوۋنى ئەو ماسوولكانە ۋە ئەو ملە ئەستورە بى، پىياويكى يەكجار بە ھىزە. چاۋەكانى غولامەكە بچووك ۋە رەش ۋە قىزى سەرىشى رەش بوو. ئەو ۋەكو ھەندىك لە سەھرانشىننى رۆژھەلاتى مىسر لووتىكى كورتى ھەبو.

غولامی سهرانشین ویرای نه‌دهش که جل و بهرگی شکۆمه‌ندی مووسای دیت، به‌لام کاری تینه‌کرد و به چاوه رهش و بچوکه‌کانی که دوو نه‌برۆی رهش و پر، سیبهری به سهردا کردبوون له مووسای ده‌روانی.

مووسا، له قه‌لافه‌تی نه‌و کۆیله‌یه‌وه تینگه‌یشت که نابج تهمه‌نی له بیست سال زیاتر بچ و ریشی، وه‌کو ریشی نه‌و لاوانه بوو که تازه، مووی لی ده‌هات، کورت و لیک بلاو بوو.

له‌شی نه‌و پیاوه لاوه له ملییه‌وه تا خواره‌وه مووی پیوه نه‌بوو. جلوبه‌رگی ته‌نیا پارچه‌یه‌ک په‌رۆ بوو که به بهر که مه‌رییه‌وه ده‌بینرا. غولام، پاش نه‌وه‌ی که چهند ساتیک له مووسای رووانی، رووی خۆی بۆ لای بازرگانی کۆیله‌فرۆش وهرگیرا و به نه‌فردت و سووکایه‌تییه‌وه گوتی: نه‌گهر نه‌و کورپه هاتوو له من بکری پیی بلجی له کرینی من په‌شیمان ده‌بیته‌وه.

گوتوفار به توندییه‌وه گوتی: نه‌ی پیاوی سهره‌رۆ، نه‌و که‌سه‌ی که تۆ ده‌بیینی کوری پاشای میسر و گه‌وره‌ترین به‌خته‌وه‌ریی که له هه‌موو ژیانی خۆندا له‌وانه‌یه به نسبی تۆ بچ، نه‌وه‌یه که نه‌و تۆ بکری.

غولام قاقا پیکه‌نی و گوتی: من نه‌گه‌ته‌ی ژیانی نه‌مپۆم به‌لاوه په‌سندتره له‌و به‌خته‌وه‌رییه که له پاش کرینی نه‌وه‌وه به نسیم ده‌بچ.

مووسا به وردییه‌وه له‌و پیاوه سهرانشینه وردبووه و هه‌ستی کرد که نه‌و کۆیله سه‌حرا نشینه، له‌و باره‌یه‌وه توندوتیژی و بچ ته‌ده‌به که له هه‌موو ته‌مه‌نیدا جگه له توندوتیژی و بچ ته‌ده‌بی هیچی دیکه‌ی نه‌دیوه و له‌وانه‌یه نه‌گهر میهره‌بانی بیینی، خووی وی بگۆزی و له گوتوفاری پرسى: نه‌و پیاوه له رابردوودا چی ده‌کرد؟

گوتوفار گوتی: نه‌ی شازاده، له‌به‌ر نه‌وه‌ی که تۆ گوتت خوازیاری غولامیکى سهرانشینم که لاو و ته‌ندروست و نازابچ، من نه‌و پیاوه‌م بۆ هه‌لبژاردووی و له رابردوودا، نه‌م غولامه نه‌یتوانیوه له‌سه‌ر هیچ کاریک بیینیته‌وه، چونکه که‌ره‌سه‌ی کاری ده‌شکاند و غولامه‌کانی دیکه‌ی والیده‌کرد یاخی بن. بۆیه نه‌مپۆ، هیچ کاریکی تاییه‌تی نازانچ، به‌لام له قهره‌بووی نه‌وه‌دا نازایه‌تی تیدایه و له جیهاندا شتیک نییه که بتوانی نه‌و پیاوه بترسینی و کاتیک پرسیاریکى لیده‌که‌ن، نه‌گهر هه‌زی له وه‌لامدانه‌وه‌ی بوو، وه‌لام ده‌داته‌وه و نه‌گهر نا هیچ که‌سیک ناتوانی نه‌و والیبکا وه‌لامبداته‌وه، دارکاری کردنی نه‌و پیاوه کاریگه‌ری نییه و هه‌ر ده‌لیی له دار و به‌رد ده‌ده‌ن.

مووسا پرسى: ته‌مه‌نی چه‌نده؟

بازرگانی کۆیله‌فرۆش گوتی: من یه‌کجار نه‌و پرسیاره‌م لی‌کردووه وه‌لامینه‌داومه‌وه و چونکه ده‌مزانی پیداکری بیه‌وده‌یه، نیدی له مباره‌یه‌وه پرسیاریکم له‌و نه‌کردووه. به‌لام پیماویه به‌لای زۆره‌وه ته‌مه‌نی له بیست سالی‌دایه.

مووسا پرسى: ناوی چیه‌ی؟

گوتوفار گوتی: ناوی ((نون))ه.

مووسا گوتی: نون ناویکی میسریه.

گوتوفار گوتی: نه‌م پیاوه میسری نییه، به‌لکو له‌و خه‌لکانه‌یه که له بیابان ده‌ژین و به‌شیکیان له‌و دیوی ده‌لتای نیله‌وه ده‌ژین.

مووسا رووی خۆی وهرگیرایه لای پیاوه لاوه‌که و گوتی: نه‌ی ((نون)) نایا ده‌توانی نه‌و ته‌سپانه لی‌بخوری که به‌گالیسکه‌وه به ستراونه‌وه؟

غولام، پاش بیستنی نه‌م پرسیاره بی‌ده‌نگ بوو و پاشان گوتی: نایا ده‌ته‌وی که من گالیسکه‌ی که‌سیکی وه‌ک تۆ لی‌بخورم؟

ره‌نگی روخساری مووسا به بیستنی نه‌م قسه‌یه داگیرسا و گوتی: نایا ده‌زانی له‌م ولاته‌دا، هه‌ندیک که‌س، له سۆنگایی سووکایه‌تی له‌وه‌ش بچووکتر که به کورپیکى پاشایان کردووه، گیانی خۆیان له ده‌س داوه؟

غولام گوتی: من باکم له مردن نییه و ده‌زائم نه‌گهر نه‌مپۆش نه‌مرم سه‌هینی ده‌مرم و نه‌گهر به‌یانیش گیان نه‌سپیرم دوو سه‌ه‌ی هه‌ر ده‌مرم. هه‌ر بۆیه پی‌ت ده‌لیم که نه‌گهر نزیکى من بوایه‌ی تفم له‌سه‌ر و چاوت ده‌کرد.

گوتوفار له به‌رامبه‌ر نه‌و جنیوه، که له‌وه‌ی یه‌که‌میان به نازارتر بوو به‌راستی به قیندا چوو. به‌لام نه‌ک به‌و هۆیه که نه‌و غولامه سووکایه‌تی به کوری فیرعه‌ون کردووه، به‌لکو به‌و هۆیه که به‌و جنیودانه، کریاریکی باش، که هه‌ر سالی یه‌کجار هاوتای به ده‌س ناکه‌وئ، له‌و ده‌ره‌ویته‌وه. نه‌وه بوو هاواری کرد کریکارانی بازار به دار و گۆیال بین و غولامی سهره‌رۆ ته‌مبج بکه‌ن.

کورپه‌لاو به مامه‌له‌چی گوت: واز له ته‌مبج کردنی نون بیته و من نامه‌وی نه‌و سزا بدری.

گوتوفار گوتی: من ناتوانم ته‌حه‌مولی نه‌وه بکه‌م پیاوکی ناوا په‌ست سووکایه‌تی به کوری پاشا بکاو جنیو بدا. من یه‌قینم که تا نه‌مپۆ که‌س سووکایه‌تی به کوری پاشا نه‌کردووه.

مووسا گوتی: وانیبیه له رابردوودا دوو جار سووکایه تیان پینکردووم و ئەوانەیی سووکایه تی یان به من کردوو له برابری من بوون و به هەر حال کە من سووکایه تیم پینکراوه نامەوێ، ئەو پیاوه سزا بەدری. تۆ دەلێتی چی؟

گوتوفار بیدەنگ بوو. مووسا رووی کردە غولام و گوتی: ئەی نوون، من مەرامم ئەوێه بۆ جەنگ برۆمە سەر زەوینی کۆش و فەرماندەیی گالیسکە جەنگیەکانی سوپا کە بەرەو کۆش دەچی بە ئەستۆی منەوێه و من پێویستیم بە ئازۆیەک هەیه کە گالیسکەیی من لێبخورێ و بتوانی جەنگی، ئایا تۆ ئامادەیی لەگەڵ مندا بێیە کۆش و بێیە ئازۆی گالیسکە کە من؟ نوون بە چاوه رەش و بچوو کەکانی ماوەیەک لە مووسای روانی و بیدەنگ بوو. مووسا گوتی: من ئەو غولامە دەکرم، دەستەکانی بکەنەوه.

گوتوفار کە لە بازاری کۆیلەفرۆشاندا کاری روالەت بازی بوو، شادی و غەم و سەرسۆرمانی ئەو، لە کاتی مامەڵەدا هەرگیز واقیعییەتی نەبوو. ئەو بۆ فریودانی کرپار ساتیک خۆی بە شادمان و دەمیکی تر غەمبار و کاتیک خۆی بە حەپەساو پیشان دەدا. لەو ساتەدا ئەو هەر بەراستی سەری سوورما، چونکە وای وینا نەدەکرد کە پاش ئەو سووکایه تییه کە نوون بە کورپی پاشای کرد، مووسا ئەو پیاوه بێ ئەدەب و نیوه کێوییە بکری و بە سەرسۆرمانەوه گوتی: ئایا سەرۆدەری من ئەم غولامە دەکری؟

مووسا گوتی: بەلێ! گوتوفار سەرنجی دا کە مووسا ئەو غولامە دەوێ. لە یەک تروکەدا حەپەسانی لە بەین چوو و غەریزەیی سەودابازی وی بیداریۆوه و گوتی ئایا دەزانی نرخی ئەم غولامە چەندە؟

مووسا گوتی: نرخی ئەو هەر چەندیک بێ من بە رێگەیی ((ستی مووسا)) سەرۆکی تاپۆی مولکەکان پارە کە دەدەم و برۆ نرخی نوون لە سستی مووسا وەرپگرە.

بازرگانی کۆیلەفرۆش گوتی: زۆر باشە و هەر لەم لەزەیهوه کۆیلە مائی سەرۆدەری گەرەیه. مووسا گوتی: پێم گوتی دەستەکانی بکەوه.

گوتوفار گوتی: لەبەر ئەوەی ئەم غولامە مولکی تۆیە تۆ خۆت دەستەکانی بکەوه.

مووسا بە توندوتیژییەوه گوتی: پێت دەلێم دەستەکانی بکەوه.

گوتوفار بەرەو لای غولامە کە رویشت تا دەستەکانی بکاتەوه، بەلام هەر کە نزیکیی نوون بۆوه ئەو پیاوه ئاوی ناو دەمی بەسەر و چاوی گوتوفاردا کرد.

گوتوفار بە جۆریک لەو جێیە تیکرا بوو کە چەقۆی هەلکێشا و ویستی هێرش بەریتە سەر غولام و بیکوژی، بەلام مووسا هاوای کرد: دەستت راگرە، چونکە ئەو غولامە مائی منە ئەگەر تۆ ئەو بکوژی منیش تۆ دەکوژمەوه.

گوتوفار کاتیک ئەم قسەیهی گوتی لیبوو، ناچار بوو چەقۆکەیی بخاتەوه جێگای خۆی و بە یەکیک لە خزمەتگوزارانێ بازاری کۆیلەفرۆشانی گوت کە برۆا دەستی نوون بکاتەوه. ئەو پیاوه لە غولامە کە نزیک بۆوه و دەستەکانی کردەوه.

هەر کە دەستەکانی نوون کرانەوه، سەرەرای ئەوه کە قاچەکانی بەسترا بوونەوه، وەک شیرییک کە بەرەو نیچیری خۆی هەلەت دەبا لە خۆی نووسا و بەرەو گوتوفار شالۆی هینا و بە هەمان حالەوه هەردوو دەستی لە ملی بازرگانی کۆیلەفرۆش توند کرد.

گوتوفار لە ئاکامی زەرەبی بە هێزی نوون کەوتە سەر زەوی. هاوار لە خزمەتگوزارانێ بازاری کۆیلەفرۆشان بەرزبۆوه و لە ئاکامی هاواری ئەواندا، هەموو ئەو کەسانەیی کە لەو بازارە سەر گەرمی کرپن و فرۆشتنی کۆیلە بوون روویان بەرەو ئەو جێیە وەرگێرا.

پێش ئەوهی خزمەتگوزارانێ بازار خۆیان بگەیهننە گوتوفار و لە دەستی نوون رزگاری بکەن، مووسا خۆی گەیانده ئەو. نوون بە جۆریک بەو دوو دەستە بە هێزەیی گەرۆی گوتوفاری رادەگۆشی کە روخساری بازرگانی کۆیلەفرۆش رەش هەلگەرا بوو.

مووسا لە نوون نزیک بۆوه و بە دەستییک بازووی ئەو و بە دەستەکەیی تری گەرۆی ئەوی گرت و بە شێوهیەک رابته کاند کە هەناسە لە سنگی نووندا گیر بوو و هەر دوو دەستی لە دەوری ملی گوتوفار کرانەوه. ئینجا مووسا دەستی لە گەرۆی نوون گیر کرد، بەلام بازووی هینتا هەر بە دەستەکەیی دیکەیهوه بوو و ئەوی بە جۆریک راوهشاندا کە نوون راست بۆوه و بەسەر پێوه راوهستا.

خزمەتگوزارانێ بازاری کۆیلەفرۆشان بە شمشیر و نێزەو دارەوه هاتن بۆ ئەوهی غولامی سەرەپۆ تەمبێ بکەن. بەلام مووسا بەرەبەستی لە سزادانی نوون کردو گوتی: ئەم غولامە مائی منە کەس مافی ئەوهی نییه کە ئەو تەمبێ بکا و تەنیا من تەمبێ دەکەم.

خزمەتگوزارانێ بازاری کۆیلەفرۆشان کە بینیان ناتوانن نوون سزا بەدن، گوتوفاریان، کە هینتا رەنگی روخساری رەش هەلگەرا بوو، لە سەر زەوی بەرز کردەوه و بە سەر پێی یانەوه راگرت تا بتوانی بە ئاسانی هەناسە بدات. لەو کاتەدا، کرپاران و فرۆشیارانێ بازار و ژمارەیهک لە کارگەرانی ئەوی، لە دەورووبەری مووسا و نوون ئاپۆرایەکیان پێکھێنا بوو.

نون، له حالتيكدا كه هردوو قاجيان به گوريس به ستبؤوه، بهلام نيشيدهتوانى بهريگادا بروا له بهرامبهر مووسا راوهستا و به چاو تى برينهوه تهماشاي مووساي دهكرد و مووساش هرهوهكو رام كهرانى گيانلهبهرانى درنده چاوى لهو پياوه ههلهندهگرت.

نون پاش ئهوه كه له مووساي روانى ههر به ههمان شيوه كه بهرهو گوتوفار هورژمى برد، بهرهو مووسا خۆي ههلهدا و ههردوو دهستى خۆي ناوهلاكردهوه تا قورگى كورهلاو بگرئ و را بيبگوشئ و بيبخنكيئي، بهلام مووسا له نون بالا بهرتر بو، له وهش بترازي پيشيني دهكرد كه ئهو پياوه لهوانهيه پهلامارى بؤ بيئي و پيش ئهوهي كه نون بتوانى خۆي بگهيه نيته ئهو، مووسا دهستى راستى خۆي له لاي چهپهوه بهرهو راست راوهشانند و مستى ئهو، له حالتيكدا كه له لاي چهپهوه بهرهو لاي راست دههات، له دم و چاوى نونيدا.

ئهو زهريهيه ئهونده به هيژ بوو كه هورژمى غولامى راگرت و چونكه مستى مووسا له لووت و دهمنى نونى دابوو، خوئين له لووت و دهميهوه دهچوو. لهگهله ئهوشدا ئهو پياوه، كه له رووى هيژو قينهوه وهك گيانلهبهرانى درنده دهچوو، ديسانهوه هورژمى هيئيهوه.

ئهمجارهيان مووسا دهستىكى ئهوى گرت و به شيويهيك باي دا كه نون له تين و تارى نازار ناچار بوو پشت له مووسا بكا و دواي ئهوه مووسا ئهوى فريدايه ئهو لاره و نون به سهردهمدا كهوت. تا چهند ساتيكت، غولام له جيئي خۆي تهكانى نهدا و پاشان وهرسوپايه سهپرشت و رووى كهوته ئاسمان و چاوهكاني له مووسا برى. بهلام لهوكاتهدا له جياتى رقى، له نيگاي ئهو پياوهدا، شوينهوارى ريژ گرتن ناشكرا بوو و به زمانى حال به مووساي گوت تۆ له رووى هيژ و چاپووكيهوه له من بالآتري.

كهسانتيك كه له دهرويهرى مووسا و نون بوون، به يهكجار بؤ ستايش و ئافهرينى مووسا دهستيان به ههلهله ليدان كرد.

دابى ميسريان وابوو كه كاتى ههلهله كردن هاواريان دهكرد هو هو هو هو... ئهوان بهو هۆيهوه ئافهريين و ستايشيان بؤ مووسا دهكرد كه بينيان ئهو لاره بهبئ پهنا بردنه بهر شمشير و چهقۆ، يان بئ يارمهتى خزمهتگوزاراني بازاڤى كۆيلهفرۆشان، لهگهله كۆيلهيهكى لاه و به هيژ و رقى داگرتوو، كه وهك شيرى ئهفريقا ترسناكه، نهبهردى كرد و به سهريدا زال بوو.

رهگهزى مرۆڤ له ههموو سهردهمانيكدا، به چاوى ريژهوه تهماشاي پياويكيان دهكرد كه له زۆرانبازي پالئهوانيدا بهسهر خهنيمهكهيدا زال دهبوو. ئهمرۆش رهگهزى مرۆڤ، به چاوى ريژهوه

سهيرى پالئهوانانى وهرزش كار دهكهن. له كاتيكدا كه له سهردهمهدا هيژى بهدهن وهكو كۆن له ژيانى كهسهكاندا له رووى دايينكردنى ژيان و به دهسهينانى پيگهوه، كاريگهري نيبه.

هۆكاري ئهوهي كه له رابردوو ئيستاشدا خهلك ريژيان بؤ پالئهوانان و قارهمانانى وهرزش ههبووه و ههيه، ئهوهيه كه پالئهوانانى رابردوو و قارهمانى وهرزشكاري ئهمرۆ، له زۆرانبازيدا سهركهوتوو نابئ، ئهگهر زهمهتى نهكيشابئ. هيژى ئهو لهو ململانييهدا، پادايشى زهمهتكيستانهكانيهتى. پالئهوانتيك كه زهمهتى نهكيشابئ و كاري نهكردبئ، مهحاله بتوانى له ململانييدا سهركهوتوو بئ و ئهگهر سهركهوتوو بوو ئهوه بهلگهئى ئهوهيه كه له رابردودا زهمهتى كيشاوه و رهنجى داوه و له ئهجمادا، له مهيدانى زۆرانبازيدا پادايشى زهمهتى خۆي وهردهگرئ، پهيهوست بوون بهم و بهو و بههرهمنهنبوون له پالپشتى ئهم و ئهو، كهس له مهيدانى زۆرانبازي و پالئهوانيدا سهركهوتوو ناكا. لهو مهيدانهدا، ئهسل و رهچهلهك، كهسايهتى باوك و دايك، ههبوونى سامان و پله كاريگهري نيبه و تهنيا يهك شت كاريگهري ههيه ئهويش زهمهتكيستانى رابردوو بؤ به دهسهينانى هيژ و فيربوونى هونهرهكاني پالئهوانيتى.

خهلكى كۆن لهم بنهمايه دهگهيشتن و خهلكى ئهمرۆش، كه به ئۆتۆمبيل و فرۆكه ريگهئى خويان تهئى دهكهن، تيدهگهن و دهزانن كه كاتيك پالئهوانتيك، له مهيدانى ئۆلومپيادا، سهركهوتن بهدهس دههيني ئهوه پادايشى زهمهتى دريژ و رهنجى چهندين ساليه خۆي وهردهگرئ. پلهيهكى كه به دهستى هيئناه، پلهيهك نيبه كه به پهنا بردن بؤ ئهم و ئهو و راسپاردهي فلان و فيسار و پابهند بوون به فيسار دهسته و يهكيتى، به دهست هاتبئ. به ههمان بهلگه، ئهو شايانى به دهسهينانى ئهو پلهيهيه له بهر ئهوهي ليهاتوووه. بۆيه تهناهت كه له سهردهمهدا كه ئيدي هيژى بهدهنى و هونهرى پالئهوانىي له ژيانى مادى تاكهكاندا كاريگهري نيبه، خهلك قارهمانانى وهرزش ستايش دهكهن.

ئهو رۆژه كه مووسا چوه ناو بازاڤى كۆيله فرۆشانهوه، سهرهڤاي ئهوه كه ههمووان دهياتزانى كه ئهو كورپى پاشايه، هيچ كهسيك ههلهلهئى بؤ ليهندا. بهلام كاتيك بهبئ چك و بئ پهنا بردن بؤ كهسانى ديكه بهسهر نووندا زالبوو، ههلهلهيان بؤ ليدا. چونكه، مووسا ليهاتوويى خۆي سهلماند.

سهرهڤاي ئهوه كه ههمووان ههلهلهيان ليدا، كورهلاو نازارى دهچيشت. چونكه ههستيكرد زۆرانبازي ئهو لهگهله ئهو غولامه، زۆرانبازيهكى ئاسايى (وهكو زۆرانبازي براكهئى خۆي) نهبووه، لهبهر ئهوهي كاتيك كه ئهو زۆرانبازي لهگهله نووندا كرد دوو پيئي ئهو بهسترايونهوه و

غولامه که له جوولانهوه کانیدا سهر به سست نه بوو و نهیده توانی به نازادی له لایه کهوه بۆ لایه کهی دیکه ی بچی. له وهش بترازی، نهو شهوی پیشوو نانی خوارد بوو له حالیکدا که کویله ی بهد به خت به برسیتی خهوتبوو چونکه مامه له چیان، شهوانه خواردن نادهنه کویله کان و له نیوان که سیټ که شهو خواردنی خواردوو و به سکی تیره وه خهوتوو، جیاوازی ههیه له گه له پیاویکی دیکه دا که شهوی به برسیتی رۆژ کردۆته وه و له شه که تی برسیتییدا نهیتوانیوه بجهوی و هیلاکی له له شی خۆی ده ریکا.

مووسا ته نانه ت له ناخی خۆیدا، له وهی که نوونی به زه ویدا داداوه و روخساری بریندار کردوو، غه مبار بوو. کاتی که نوون به سهر روودا کهوت دووباره روخساری بریندار بوو و خوینی لیتهات.

مووسا به بینینی خوینی نهو غولامه به رادهیه که نیگه ران بوو که له بازاری کویله فرۆشان کاریکی کرد که تا نهو کاته له ولاتی میسر، نه کهس دیتبووی و نه کهس بیستبووی. نهویش نهو بوو جلی خۆی که له قوماشی که تانی تهنکی میسری بوو، له له شی خۆی کردوو و له غولام نزی که بۆه و له په نای نهودا نه ژنوی دادا و بهو قوماشه که تانه ناسکه، خوینی روخساری سرپییه وه.

نهوانه ی که له ده ور به ری مووسا و نوون ئاپۆرایان به سستبوو، به جوړیک بیده نگ بیون که ده گوت ته نانه ت هه ناسه ش هه لئاکیشن. چونکه نهوان شتیکیان ده بینی که نه قلی نهوان نهیده توانی باوه ر بکا.

نهوان ته ماشایان ده کرد که فیرعه ون زادهیه که به جله کانی خۆی، خوینی روخساری غولامیک، نهویش چی! غولامیک که هیرشی بۆ هینا بوو و ده بیوست که بیکوژی، پاک بکاته وه و له بهر تین و تاوی هه په سانیان، هیچ کهس نهیده توانی شتی که بهوی دیکه بلێ.

هه ر ئاوا که چهند ده قیقه یه که پیشتر که هه له له یان بۆ مووسا لیده دا و ستایشی نهویان ده کرد به بیده نگی خۆیان رهفتاری نهویان سهر کۆنه ده کرد. لهو ئاپۆرایه دا که وهکو باز نهیه که به دوری مووسا و نووندا راوه ستا بوون، ته نانه ت یه که نه فیریش، که رهفتاری مووسا له بهرام بهر نهو کویله یه دا به راست له قه له م بدا، بوونی نه بوو.

کهس نهیده توانی وینای نهو بکا که رهفتاری مووسا له بهرام بهر نهو غولامه و پاک کردنه وهی خوین له روخساری وی، به جلی که تان، له به زه یی و لاوچاکییه وه سهرچاوه ی گرتوو. هه مووان نهو رهفتاره یان به کاریکی ناپه سند ده زانی که له گه له شانی کوری فیرعه وندا نه دهاته وه

یه که و هه ندیکیش وایان برده کردوو که سیټ که شیټ نه بووی، وهکو دایکی که خوین له روخساری منداله که ی پاک ده کاته وه، خوینی له روخساری نهو غولامه پاک نه ده کردوو.

پاش نهو که خوینی روخساری نوون پاک بۆه، کوره لاو به گوتوفاری گوت: هه ر دوو پیی غولامی من بکه وه.

بازرگانی کویله فرۆش گوتی: نهی گه وه، لهو کاره وریابه!

مووسا گوتی: نهو کویله ی منه و ئیدی غولامی تۆ نییه، من پیټ ده لیم پیکانی بکه وه.

گوتوفار به یه کیک له خزمه تکارانی بازاره که ی گوت که پروا پیی غولامه که بکاته وه. نهو، به ترس و له رزه وه له غولامه که، که هه ر وا له سهر پشت له سهر زهوی کهوتبوو، نزی که بۆه چونکه ده ترسا نوون یه که ته کان له جیی خۆی راست بیته وه و په لاماری بدا. به لام نوون له جیی خۆی نه جوولا و پاشان که پییه کانی شیان کردوو دیسانه وه له جیی خۆی هه لته ستا.

مووسا که تا نهو ده مه له جیی خۆی له په نا غولامه که دانیشتبوو له جیی خۆی هه ستایه سه ری و به نوونی گوت: هه سته سه ری و له گه له من وه ره.

لهو ده مه دا نهو که سانه ی سه ری نهو دیه نه یان ده کرد بینیان نوون به رووی لاوه که پیکه نی و له جیی خۆی هه ستایه سه ری پین و به دوا ی مووسا دا ملی ریگای گرت ه بهر.

مووسا نهوی برده ماله که ی خۆی و گوتی له شی بشوون و قزی سه ری شانه بکه ن و جلی نویی له بهر بکه ن و پیلاوی له پی بکه ن.

ئینجا نهوی برده ژۆریټ و گوتی: نوون، تا نهو رۆژه ی من له م شاره (مانای له شاری تانیس)م، ئیره مالی تۆ ده بی. هه موو نهو کاتانه ی که من کارم پیټ نییه، تۆ ده توانی نه لیره بجه سیټه وه و رۆژی سی جار خواردن ده ده نی، جاریک به یانیا ن که له خه وه هه لده سته و جاریک نیوه رۆ و سیټه میان کاتی شهو. هه ر جاره ش نه وه نده ت ده ده نی که تۆ تیر بچۆی. هه ر به فه رمانی مووسا که مه ره ندیک ی پان و نه ستووری شیان دا به نوون تا پاش رۆیشتن بۆ کۆش بتوانی چه کی خۆی پیوه هه لبوواسی.

کاتی که شهو داها ت و خواردنیا ن دا به نوون و نهو تیر بوو، به مووسایان گوت وا با شتره که ده رگای ژوره که ی نوون قغل بدن تا نهو نه توانی رابکا یا خود کاتی شهو بیه وی نیازیکی خراب بنوینی. به لام مووسا ره زامه ندی له سهر نهو پیئشیا ره نه دا و ده رگای ژوره که ی نوون ئاوه لا مایه وه.

كاتىك بەيان ئەنگوت، موسا لە ژورەكەى خۆيەو چوو ژورەكەى نوون تا بزانی غولامەكەى چ دەكا و ئەو بىنى كە نوون خەوتوو و روژنایى مانگ روخسارى رووناك كوردبۆه. ئەو روژە كە موسا ويستی لە مال پرواتە دەرەو، نوونى لەگەل خۆيدا برد تا بخریتە ژیر پەروردەو و لە بارەى ليخوړپنى گاليسكهوه شارەزايى پيدا بكا. كاتىك گەيشتنه مەيدانىك كە ناخوړگەى گەورەى ئەسپەكانى پاشاى ليبوو، ستى كف فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو لەگەل ژمارەيك لە خاوەن پلەكان قسەى دەکرد، بەرەو لای موسا هات و پيى گوت ئەى شازادە، بە غولامى خۆت، كە دويني كړيوته بلې كە بەرەو لای ناخوړگه بړوا، چونكه من دەمەوئ لەگەل تۆدا قسە بكەم.

موسا بە غولامى خۆى گوت كە بەرەو ناخوړگه بړوا. نوون بچ ئەوئ روونكردنەوئەيك داوا بكا دووركەوتەو. ستى كف پاش ئەوئ كە غولامەكە دووركەوتەو گوتى: تۆ كورى پاشاى و لە وچەى خوايانى و من لادىيەكم و لە وچەى لادىيانم. بەلام بە نازايەتى و جىدى بوونى خۆم توانومە خۆم بگەيەنم ئەم پلەيه كە ئەمرو هەمە. بۆ پياوړكى وەكو من، كە لادىي زادەم، جوان نييه پياوړكى وەكو تۆ كە فيرعەون زادەى، دەرس دايدا. بەلام لەبەر ئەوئ كە تۆ رەزامەندىت داو كە هونەرى ليخوړپنى گاليسكه و بەرپوئەردنى سوپاى گاليسكه سواران و جەنگ بە گاليسكه فير بى، حەمەن رەزامەندى دەدەى كە من دەرسىك بە تۆ بلېم.

موسا پرسى: ئەو دەرسەى تۆ چييه؟

ستى كف گوتى: دويني كاتىك كە تۆ لە بازارى كۆيلەفرۆشان بووى من لەوئ ئامادە نەبووم، بەلام رووداوەكانى كە دويني لەوئ هاتوونە پيش، بيستەو و زانيم كە تۆ بە چ هيز و بازوو و گورج و كۆلييهو غولامىكى رقادگرتووت ملكهچ كرددو. پاش ئەوئ كە بە سەريدا زال بووى و بەزەويت داداوه، جلى خۆت داناوه تا بتوانى بە جلهكانى خۆت خوينى روخسارى پاك بكەيهو. تەواوى ئەو كەسانەى كە لەو بازارەدا بوون، لەو هەلسوكەوتەى تۆ واقيان وړما بوو، هەندىكيان وايان وينا دەكرد كە تۆ شيت بووى.

موسا پرسى: مەبەستى تۆ لەم پيشەكويه چييه؟

ستى كف گوتى: تۆ بە پيشاندانى خۆشويستى بەرامبەر بەو غولامە، توانيت شيرىكى كە هاوشيوەكانى لە بيشەكانى باشوورى سەرزەوينى كۆش هەيه، رام بكەى. ليرە بەدواوه ئەم گيانلەبەرە درندەيه دەرەقى تۆ وەكو مەړىكى ليهاوتوو و من بيستم هەر كە تۆ پيى گوت بەرەو ناخوړگه بړوا، بچ چەند و چوون، فەرمانى تۆى جيبەجيبكرد و بەرەو ناخوړگه روژيست. بەلام وا

وينا نەكەى كە لەمەيدانى جەنگيشدا لەگەل سەربازانى دوژمنيشدا دەتوانى بە هەمان شيوە رەفتار بكەى.

موسا گوتى: ديسان مەبەستى تۆ تينهگەيشتم.

ستى كف گوتى: مەبەستم ئەوئەيه كە پيىت بلېم پاش ئەوئ كە نييمە پچ دەنيينه سەرزەوينى كۆش و دەستمان بە شەر كرد، وا وينا نەكەى كە بە هوئ پيشاندانى خۆشويستى لە بەرامبەر سەربازانى دوژمن، بتوانى ئەوان وەك غولامى خۆت، رام بكەى. مەيدانى نەبەرد جيبەكە كە ميهرەبانى و پاككردنەوى خوین لە روخسار، كاريگەريهكى نييه. لەوئ، تۆ هەر كە دەستت بە دوژمن راگەيشت دەبچ بىكوژى ئەگەرنا، ئەو تۆ دەكوژى. چونكه مەيدانى جەنگ، كۆشتارگايەكە و لەوئ نەرم و نيانى كاريگەرى نييه.

ستى كف دريژەى بە قسەكانيدا: لە روژتيكەوه كە جەنگ هاتۆتە ناراو، بەردەوام كوشتارگە بووه و پاش ئەوئەش، تا ئەو روژە كە جەنگ بوونى هەيه هەر كوشتارگە دەبچ. لە جيهاندا روژتيك دانايه كە جەنگ لە بەين بچى و تا روژتيك كە تيرەى بنيادەم هەيه، جەنگيش هەر دەميىنى ! ئينجا ستى كف فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو گوتى: مرۆف يان نابچ بەرەو جەنگ بچى يان ئەگەر هاتوو بەرەو جەنگ چوو دەبچ بە باشى بجەنگى، چونكه كەسيك بە باشى نە جەنگى لە مەيداندا شكست دەهيىنى و كەسيك كە لە مەيدانى جەنگ شكست بهيىنى لەبەر چارى پاشا دەكەوئ و ئىدى كارى جەنگيى بەو ناسپيئ و لەوئ پاش دەبچ خۆى و مندالەكانى بە برسيىتى مينيەوه.

لەم ولاتەدا دوو چين هەيه، يەكيكيان چيني سەرەو و ئەوى ديكەيان چيني خوارەوه. ديارە كەسيكى وەك تۆ كە لە مندالاييهو ژيانت لە كۆشكى پاشايەتيدا بە سەر بردوو، لەم ريسايە بە دەرى، بەلام كەسانى ديكە تەنيا دوو چين و لە ولاتى ميسردا، ئەگەر كەسيك نەتوانى لە چيني سەرەو بژى، دەبچ لە چيني خوارەو ژيان بەسەر بەرى. جا ئەو يان دەبچ كۆيله بچ يان وەرزيى بچ كە ئەويش لەم ولاتەدا جياوازيهكى لەگەل كۆيلهتيدا نييه.

لە چيني سەرەو سى دەستە دەژين: يەكەم كاهينان، دووم بەرپوئەبەران و سييم سەربازان. كاهين و بەرپوئەبەر دەبچ بتوانى بخوئينيتهوه و بنوسى. ئەگەر مرۆف تواناى خوئندنەوه و نووسينى هەبچ باشترين كار، بۆ ئەو، ئەوئەيه كە بيته كاهين، چونكه دەتوانى هەر چەندىك كە بيهوئ كەلك لە تەرخانكراوكانى پەرستگاکان وەرگرى و هيچ كەسيكىش داواى حساب لەوناكا، لەبەر ئەوئ خۆى بە نوئنهرى خوايان لە سەر زەوى دەزانى. خەلك باوهرپيان وايه كە هەر چەندە ئەو كەلك وەرگرى بچ خواكان دەگەرپيتهوه.

ئەگەر مەزكۇر نەيتوانى بېيىتتە كاهىن، دەبىي بېيىتتە بەرپۆتەبەر. كارى بەرپۆتەبەرىش كارتىكى باشە و داھاتىكى زۆرىشى ھەيە، چونكە بەرپۆتەبەر دەتوانىن بھوئىتتەتەو و بنووسى و كەسانىكە كە خوئىندەوارىيان ھەيە، ھەموو خەلك پىئوستى پىيانە.

پاشا، لە ھەمووان زياتر، پىئوستى بە كەسانىكە كە تواناي خوئىندەتەو و نووسىيان ھەيە و ئەوان بە پەلە سەرپەشتىيار و باجگر، بۇ بەشە جىياجىكانى ولات دەنئىر و ھەر سەرپەشتىيار و باجگرىك لە بووارى راسپىرىيەكەى خوئىدا فېرەونىك ھەندىك لەوانە وەكو (ستى موسا) سەرۆكى باجى تاپۆى مولكايەتى، دەبن بە خاوەن كاروبارى گەرە و ھەرچى بىيانەوئ دەبىتتە مالى ئەوان.

من چونكە نەمدەزانى بھوئىنمەو و بنووسم، لە ھەمانكاتدا ھەزىشم دەگرد بىم بە بەشىك لە چىنى سەرەو، پىشەى سەربازىم گرە بەر و كەسىك كە دەپەوئ لەم پىشەيەدا كە من ھەمە بچىتتە پىشەو، ناپى تەوئەزل بى، ئەگەرنا لەم پىشەيەدا ناگاتە شوئىنك؟ لە كارى دوئىتى تۆ لە ناو بازارى كۆيلەفرۆشان كە بەر گوئى من كەوتەو، وا دەردەكەوئ كە تۆ پىياوئىكى تەوئەزل نىت، چونكە ئەگەر تەوئەزل باى نەتدەتوانى بەسەر ئەو غولامەدا كە وەك گىيانلەبەرىكى دېندە بوو، زال بى و ئارامى بكەيەو. بەلام تۆ لە بەشى گالىسكە ئاژۆياندا تازەكارى و دەبى پەى بە نھىئىيەكانى گالىسكە لىخورىن بەي. بە منيان گوت كە دوو رۆژ پىش لە ميوان خانەيەك كە ئەفسەران و سەبازان لەوئ كۆ دەبنەو، تۆيان لەگەل ھتپ رە فەرماندەى پىشەوئى بەشى گالىسكە جەنگىيەكان، كە ئىستا لە ژىر دەستى تۆدا كاردەكا، دىتو. لە قسەكانى ئەو لەگەل تۆدا زانىويانە كە گفتوگۆكانتان گەرم بوون.

من بە دوورى نازام ھتپ رە ئامادەبى ھەموو ئەو شتەنەى كە لە گالىسكە لىخورىن و جەنگ بەگالىسكە دەيزانى فېرى تۆى بكا، لەوانەشە لەمبارەيەو مامەلەيەكى لەگەل تۆدا كەردبى چونكە ھتپ رە پىياوئىكە حسابى بەرژەوئەندى خۆى دەكا. ھتپ رە لە كاروبارى پەيوئەند بە گالىسكە لىخورىن و جەنگ بە گالىسكە شارەزايە، بەلام ديارىيە تەماعى ئەو سنوورىكى ديارىكراوى ھەبى.

موسا گوتى: ئەو پەيمانداو كە لىخورىن و جەنگ بە گالىسكە فېرى من بكار منىش پەيمان داو كە ھەقى زەھمەتى ئەو بەدم.

ستى كە فەرماندەى سوپاي رەوانە كراو گوتى: زۆر باشە، ئىستا كە ئاخاوتنى من تەواو بوو، بە ئەنجامەكەى دەگەين و ئاخاوتنى من بۆ گەيشتن بەو ئەنجامە بوو.

موسا پرسى: ئەنجامى ئاخاوتنى تۆ چى بوو؟

ستى كە ولامىدايەو: ئەى شازادە، نايە ھەز دەكەى كە بەراستى بھەنگى و بەراستى فەرماندە بى و لە مەيدانى نەبەرددا كەسانىتر رابەرى بكەى؟

موسا گوتى: فېرەون ھەر بۇ ئەوە منى خستۆتە ناو سوپاوە و فەرماندەى گالىسكە جەنگىيەكانى بە من سپاردو.

ستى كە گوتى: من دەزام كە پاشا بەو ھۆيەو فەرماندەى گالىسكە جەنگىيەكانى بە تۆ سپاردو كە تۆ لە پايتەخت و تەنانەت لە ميسر، دووربختەو و مەبەستى ئەو نەبوو كە تۆ بھەنگى.

موسا پرسى: نايە تۆ پىت وانىيە كە من بتوام بھەنگم؟

ستى كە گوتى: من گومانم نىيە كە تۆ ئازايەتت تىدايە و ئەگەر ئازايەتت تىدا نەبووايە، دوئى نەتدەتوانى لە بازارى كۆيلەفرۆشان بەبى چەك، پىياوئىكى دېندە و بە ھىز لە پەل و پۆ بھەى و رامى بكەى. بەلام پاش ئەو كە ئەوت بەزەو داداوە كارتىكى سەرسام ھىنەرت كەردو كە لەگەل پىياوئىكى جەنگىيدا ناساز بوو. تۆ جلى خۆت داناو و روخسارى ئەو پىياوئەت پاك كەردۆتەو و لە مەيدانى جەنگدا، ناتوانى ئەو كارە بكەى. ئەگەر تۆ جلى خۆت دابنىي بۆ ئەوئى خوئىنى روخسارى دوژمن پاك بكەيەو تۆ دەكوژن.

لە مەيدانى جەنگدا، سەرباز، سەررەپى بوونى ئازايەتى، دەبى بى بەزەبى بى. تۆ، دەرھەق بە كەسانىكە كە لە پەل و پۆ دەكەون، دەبى گالىسكەكەى خۆت بەسەر رووى ئەواندا لىبخورى و تىبپەرى، ئەگەر نا ناتوانى پىشكەوى. جەنگ و بەزەبى پىكەو لەيەك جىدا كۆ نابنەو.

سەربازىك كە لە مەيدانى جەنگ خاوەنى بەزەبى بى، سەرى بە جىگايەك ناگا.

دواى ئەو ستى كە گوتى: لەو زياتر من قسەت لەگەل ناكەم، چونكە دەزام ھاتووى تا غولامى خۆت فېرى لىخورىنى گالىسكە بكەى و ئەگەر زياتر لەگەل تۆدا قسە بكەم، لە كارى خۆت دوا دەكەوى و منىش دەبى پرۆم و كارەكانى خۆم بەسەر بكەمەو.

بەرەو باشوور

دە ھەزار سەربازى پىيادە، لە سەربازانى سوپاي پەوانەكراوى ميسر لە ((كەرنەك)) كە كەوتۆتە سەرۆوى ميسرەو. كۆ ببونەو.

سوپاي ميسر بەسەريەكەى سەد نەفەريدا دابەش دەبوو و ھەر يەكەيەكى سەد نەفەريش بە ناوى (ھوست) ھە دەناسرا.

ژمارەى ئەو سەربازانەى كە لە ناو يەك ھوستدا خزمەتيان دەکرد، جارى وابوو دەگەيشتە دووسەد ھەتا سەد سەربازيش. بەلام لە سەد سەربازيش كەمتر نەدەبوو و ھەر ھوستيەك يەك فەرماندەى ھەبوو و فەرماندەى ((ھوست)) ھەكەنیش لە ژيەر فەرمانى فەرماندەى گشتى سوپادا بوون.

لەبەر ئەوئەى لە نيوان ميسرى سەرۆو و ميسرى خواروو، مەودايەكى دريژ ھەبوو، وا ريك دەكەوت رەشپيستانى سەرزەوينى كۆش، يان جەنگاوەرانى دانيشتوى لىبىيا، ھيرشيان دەبردە سەر ميسرى سەرۆو. دەبووايە سوپايەك لەوئەى بى تابتوانئ ھيرشى رەشپيستانى كۆش يان جەنگاوەرانى لىبىيا بەريەست بكا. ئەو بوو لە ميسرى سەرۆو مۆلكدارانىك ھەبوون كە زەوى و زارى بەرفراوانيان ھەبوو و ئەوانە بۆ جەلەوگيرىي لە ھيرشى رەشپيستانى كۆش يا جەنگاوەرانى لىبىيا. خۆيان سوپايان ريكەدەخست.

لەبەر ئەوئەى فیرعەون دەيزانى ئەوانە پاسى سنوور دەكەن، نارەزايەتى لەو نەدەگرت كە سوپايان ريكەدەخست. بەلام چاودئيرى دەکردن ئەو كۆرژيەك بەكەونە سەربارى ئەوئەى ھيرش بۆ سەر خودى ميسر بەئینن. بەلام مۆلكدارانى گەورەى ميسرى سەرۆو، لە دەميكدا دەسپيشكەرييان بۆ ريكخستنى سوپا دەکرد كە خۆيان لەبەردەم مەترسى رەشپيستان يا جەنگاوەرانى لىبىيا بەديبايە. جگە لەو حالەتەنە لە پيئەوئەنانى سوپا خۆيان دەبووارد.

لەودەمەدا كە فیرعەون دەيويست سوپايەك بۆ شەر بۆ كۆش رەوانە بكا، ھيچ كام لە مۆلكدارانى ميسرى سەرۆو لە بەردەم مەترسييدا نەبوون تاكو سوپا پيئەوئە بئینن.

لەو دەھەزار سەربازەى كە لە ((كەرنەك)) كۆببونەو، سە ھەزار و پيئنج سەد نەفەر لەوانە سەربازى بە كريكراوى بيانى بوون كە ھاتبونە ناو سوپاي ميسرەو.

ئەمەو خەلك لە ھەموو ولاتاندا سوپاي ميللى دەبينن و سەربازانى سوپا، رۆلەكانى ھەمان ئەو ولاتانەن. ناوئيشانى سەربازى بە كريكراوى بيانى سەرسوورمان لەلامى خەلكەكە پيئەكەھيئەئى، بەلام لە كۆندا نەھەر تەنيا لە ولاتانى رۆژھەلاتدا سەربازانى كريكرتەى بيانى ھەبوون، بەلكو لە ولاتانى رۆژئاواشدا سەربازانى كريكرتەى بيانى دەچوونە ناو سوپا خۆجبيەكان و خزمەتيان دەکرد.

فیرعەون بە دوو ھۆكار سەربازانى كريكرتەى بيانى، كە كاربان ئەو ھەر كەسيەك مووچەيان بەداتئ شەرى بۆ بکەن، ديناىە ناو سوپاي خۆبەو. يەكەميان لە ھەنديك لەوەرەكانى سالدا فیرعەون نەيدەتوانى وەرزيانى ميسرى بۆ سەربازى بەكۆر بگريئ، چونكە ئەگەر ئەوانى بەكۆر بگرتبايە و ھيئابانى بۆ ناو سوپا، زەوى دانەدەچيئرا و بەروبووم رەنيو نەدەھات. چاندىنى دانەويئە لە ميسر بۆ خەلكى ميسر روويەكى ژياندارى ھەبوو، بە تايبەتى لەو سالانەدا كە ناوى رووبارى نيل زۆر بوو. لەو سالانەدا فیرعەون تەنانەت يەك جووتياريشى بۆ خزمەتى سەربازى بە كۆر نەدەگرت.

ناوى شەتى نيل ئاستيەكى جیگيرى نەبوو، ھەنديك سال كەم دەبوو ھەنديك سال زۆر دەبوو. سولتانەكانى ميسر لەو سالانەدا كە ناوى شەتى نيل زۆر بوو تا ئەو جيبەى كە دەرەتان ھەبوو بەروبوومى زۆرتريان لە زەوى رەنيو دەھيئا و ئەوئەى كە زياد دەبوو لە ئەمباردا ھەلدەگراو بۆ ئەوئەى لەو سالانەى كە ناوى شەتى نيل كەم دەبوو و دانەويئە كەمتر رەنيو دەھات، خەلك دوو چارى كەمبونى ئازوقە نەبن. لەو كاتەدا كە ناوى رووبارى نيل زۆر بوو، فیرعەون ريكەى نەدەدا كە بۆ لە شكركيشى بۆ سەرزەوينى كۆش، جووتياران بۆ خزمەتى سەربازى بەكۆر بگيرين.

ھۆكارى دووم كە ريكگر بوو لەوئەى كە فیرعەون كەلكى زۆر لە جووتيارانى ميسرى بۆ خزمەتى سەربازى وەر بگريئ ئەو بوو كە جووتيارى ميسرى، پاش ئەوئەى كە دەچووە خزمەتى سەربازيەو و لە شەردا بەشداری دەکرد، دەسكەوتى شەر (ھەر چەندە كەميش) ى بەدەس دەكەوت، پاش كۆتايى ھاتنى جەنگ نەدەگەرايەو ناو كينلگەكەى ئەو ژيانى سەربازيى لە

بهرامبهر ژيانی جووتیاری پی په سهندتر بوو. چونکه ژيانی سربازیی له بهرامبهر ژيانی جووتیاری، له لیروانیی جووتیاری میسریدا، بالاتریی هه بوو. ژيانی سربازیی زهمهتی که متر و داهاتیسی زیاتر بوو. هندیک له وهرزیرانیش پاش چونیان بۆ نیو سوپا وهکو سستی کف پلهی بالایان به ددهس دهینا. نه مهسه له یهش، جووتیاری، که چوو بوونه ناو سوپا هان ددها که ئیدی نه گه پینه وه بۆ ناو کیلگه کانیان.

له سهرینی هم دوو هوییه وه فیرعه ون هندیک کات سربازانی کریگرتهی بیانی به کری دهگرت و دهیینه ناو سوپا. له و دهمه دا که دهیویست سوپا به ریته سهر کوش سی هه زار و پینج سه د کهس له ناو سوپای رهوانه کراوی میسر به فه رماندهی سستی کف خزمه تیان ده کرد که هه زار کهسیان خه لکی ولاتی هاتی بوون.

چهند ههفته پیش نه وهی سوپای رهوانه کراوی میسر به ره و میسری سه روو بکه ویتته ری و بگاته که رنه ک، سستی کف فه رماندهی نه و سوپایه چهند کهس له نه فسه رانی خوی بۆ میسری سه روو نارد بوو تاکو نازوقه بۆ سوپای رهوانه کراو فه راهم بکه ن.

سستی کف دهیوانی که سوپای نه و، کاتیک که به ره و سه رزه وینی کوش ده روا، پیویستی به هه لگرتنی نامرازه کانی ناو نییه، چونکه به رده وام به دریزیی روویاری نیل ده جوولیتته وه و له هه موو جیگایه کدا ناو له به رده سستی سه ربازه کانی دایه. به لام نه و سوپایه پیویستی به نامرازه کانی گوازنه وهی ناوی، واته به له م هه بوو نه ویش نه ک له جوړی نه و به له مانه ی نیلی خواروو ((باکووری میسر)) چونکه له نیلی خواروو تافگه ی لی نییه، به له م یان که شتی ناو شته ده توانی به بی به ربه ست له شته نیل تیپه ری. به لام له نیلی سه روو که ده که ویتته باشووری میسر. تافگه ی زوری لییه.

تافگه له سهر ریگای سوپای رهوانه کراو، له مه ودا ی ده فرسه خی که رنه ک هه لکه و توه. پاش نه وهی که له که رنه که وه که و تنه ری و ده رۆژ ریگایان ته ی کرد، ده گنه یه که مین تافگه. پاش گه یشتن به وی دهبی به له مه کان له شته نیل بیتنه ده ری و به وشکانیدا برۆن و له سه رووی تافگه وه بچنه ناو شته وه و دووباره له ریگه ی شته وه دریژه به سه فه ری خویان بدن تا ده گنه تافگه ی دووم. له وی شه وه دیسانه وه به له مه کان له شته نیل بیتنه ده ری و به وشکانیدا تیپه ری و له سه رووی تافگه ی دوومه وه بچنه وه ناو شته نیل و جا ناوا به و پیوانیه حسابی بۆ بکه ...

که و ابوو نه و به له مانه ی بۆ هه لگرتنی سربازان و نازوقه و ولاخه کانی سوپا و گالیسکه کان و چه ک و چۆله هه لده بژیردرا، دهبی هم سووک و هم به رین بی تا پاش گه یشتن به تافگه کان بتوانن له ریگای وشکانییه وه بگه یه نه سه رووی تافگه کان.

سستی کف فه رماندهی سوپای رهوانه کراو سهریاری نه و مه سه لانه، ده بوایه ده یان مه سه له ی دیکه، که په یوه ست به سوپای رهوانه کراو بۆ سه رزه وینی کوش بوو، چاره سه ر بکا.

سستی کف به باشی ده یوانی پاش نه وهی که سوپای نه و ده چیتته ناو کوش و دهس ده کا به داگیرکردنی، له سه رتاسه ری میسر ده گوتری فیرعه ون که خۆشه ویستی هه موو خوابانه سه رکه و تنی به ده سه یناوه. به لام نه گه ر نه و سوپایه شکست به یینی، ئیدی فیرعه ون به رپرسی تیکشکانی سوپا نه بوو. به لکو ده یانگوت کابرایه کی لادیی گیل به ناوی سستی کف، خیانه تی له فیرعه ون کردوه و سوپای نه وی له کوش نابوت کردوه!

له سوپای میسر هه موو شتیک بۆ هاوکاری گالیسکه جه نگییه کان ناماده کرا بوو. میسرییه کان له گالیسکه ی جه نگیی بی زانیاری بوون و هونه ری فیروونی گالیسکه له هاتییه کانه وه فیروون. له بهر نه وهی قه ومیکی زهمه تکیش بوون، پاش نه وه که هونه ری دروستکردنی گالیسکه فیروون، توانیان له دار، گالیسکه ی قورستر و خاوه ن چه رخی گه وره تر و مه حکم تر دروست بکه ن.

یه که مین جار که قه ومی هاتی (دانیشتوانی ئیستای ولاتی تورکیا) گالیسکه کانی خویان له دژی میسرییان به کاره یینا، له ماوه یه کی که مدا به جوړیک شیرازه ی سوپای میسریان لیک داپری له هه موو سوپای میسر که له مه یدان ی شه ردا بوو یه ک هوستی ری کوپیک و ری کخراو نه ما بوو.

میسرییه کان نه و وه خته تیگه یشتن که نه گه ر بیانه وی له به رامبهر قه ومی هاتی به ره له سستی بکه ن، دهبی گالیسکه یان هه بی. پاشان ده ستیان کرد به دروستکردنی گالیسکه و ورده ورده له هونه ری دروستکردنی گالیسکه دا بوونه کارامه و توانیان گالیسکه ی وه ها دروست بکه ن که له گالیسکه ی هاتی باشتر بی.

له وه و پاش سوپای میسر له هه موو شه ره کاندا گالیسکه ی به کارده یینا. سه ربازی پیاده ی میسری له مه یدان ی جه نگدا بۆ کۆمه ککردنی گالیسکه کان به کارده هات. گالیسکه کان له پی شه وه ی پیاده ره و ده جوولان و هیژی به ره له سستکاری دوژمنیان تی کده شکاندو له پشت نه وانه وه هیژه کانی پیاده ره و پی شه وه ی ده کرد و زه وی و زاری داگیر ده کرد.

هەر گالیسکه‌یه‌کی میسری له پێشه‌وه‌ی گالیسکه‌که، داسینکی تیژی هه‌بوو، ئەم داسه له به‌رده‌م جوولانه‌وه‌ی ئەسپه‌کانی میله‌کێش^(٣٨) و ئەسپه‌کانی تەنیشتا بە‌ربه‌ستییه‌کی پێک نه‌ده‌هێنا.

کاتیگ گالیسکه‌ی میسری، له‌گه‌ڵ جوولانی چوارنالی چوارئه‌سپه‌کاندا ده‌جوولایه‌وه، داسه‌که‌ی ده‌بوو به‌ چه‌کێکی ترسناک و له‌ دنیای کۆندا هیچ شتیگ نه‌یده‌توانی له‌ به‌رامه‌به‌ر ئەودا خۆی رابگرێ. ئەوانه‌ی که له‌ گالیسکه‌ نزیگ ده‌بوونه‌وه تا ئەسپه‌کان له‌ په‌ل و پۆ بجه‌ن گیرۆده‌ی داسی ترسناکی وی ده‌بوون و ده‌کوژران.

ئەوانه‌ی که ده‌یانویست ئەسپه‌کانی گالیسکه‌یه‌ک له‌ کار بجه‌ن، ده‌بوایه له‌ یه‌کێک له‌ لاکانییه‌وه‌ لێی نزیگ بووبانه‌وه. چونکه‌ ئەگه‌ر له‌ پێشه‌وه‌را لێی نزیگ بووبانه‌وه‌ گیرۆده‌ی داسی مه‌رگ هێنه‌ری وی ده‌بوونه‌وه و له‌ به‌ین ده‌چوون. به‌لام گالیسکه‌ی میسری له‌ مه‌یدانی جه‌نگ به‌ جۆریگ ده‌جوولان که ماوه‌یان به‌ سه‌ربازانی دوژمن نه‌ده‌دا که له‌ یه‌کێک له‌ دوو لاکانه‌وه نزیکی گالیسکه‌که‌ بینه‌وه و ئەسپه‌کان له‌ په‌ل و پۆ بجه‌ن.

ئهمرۆ ئیمه‌ ده‌زانین که له‌ سوپای میسر، گالیسکه‌ی جه‌نگی پاش سه‌ده‌ی پازده‌ی پێش زاین هاته‌ ناو میسره‌وه.

گالیسکه‌ی جه‌نگی که سه‌ره‌تا له‌ ولاتی هاتیدا هاته‌ ناراه و ئینجا گه‌یشته‌ میسرو له‌وییه‌ چوه‌ ناو ولاتانی دیکه‌ له‌وانه‌ یۆنان و رۆم، تا ماوه‌یه‌کی درێژ پاش سه‌رده‌می رامسیسی دووه‌م یه‌کێک له‌ کاریگه‌رتترین چه‌که‌کانی جه‌نگ بوو و تا رۆژێک که چه‌کی ئاگرین نه‌هاته‌ نێو مه‌یدانی جه‌نگه‌وه، گالیسکه‌ به‌های خۆی هه‌بوو.

مووسا ئەو رۆژه‌ی که له‌ تانیسه‌وه‌ له‌گه‌ڵ سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر به‌ریگه‌وت تا به‌ره‌و سه‌ر زه‌وینی کۆش بڕوا، فه‌رمانده‌ی دوو هه‌زار و چوار سه‌د گالیسکه‌ بوو، هه‌زار و چوارسه‌د ئەسپی یه‌ده‌گی هه‌بوو و پاش کۆتایی هاتنی سه‌فه‌ر بۆ بارکێشانه‌وه‌ له‌ رووباری نیل که‌لکیان له‌و ئەه‌سپانه‌ وه‌رده‌گرت تا له‌ کاتی خۆیدا به‌ گالیسکه‌یان به‌سه‌تنه‌وه.

مووسا گه‌لێک جار به‌ هۆی که‌شتی شه‌تییه‌وه‌ له‌ رووباری نیلدا سه‌فه‌ری کردبوو. سه‌فه‌ر کردن به‌سه‌ر ناوی شه‌ته‌وه‌ بۆ وی شتیکی تازه‌ نه‌بوو.

(٣٨) ئەسپه‌کانی میله‌کێش ئەو دوو ئەسپه‌ی که به‌ میلی گالیسکه‌وه‌ ده‌به‌سترینه‌وه و دوو ئەسپی تریش که له‌ تەنیشتا ته‌واندان و به‌وانه‌وه‌ به‌ستراونه‌ته‌وه به‌ ئەسپه‌کانی تەنیشتا ناوده‌بران. ((وف))

ئەویش وه‌کو هه‌موو میسرییه‌کان رووباری نیلی، که به‌ ناوی ((دایکی میسر)) یا ((دایکی شیرده‌ری میسر)) ده‌ناسرا، به‌ رووباریکی پیرۆز ده‌زانی و ئاگادار بوو که ئەگه‌ر شه‌تی نیل نه‌بێ، نه‌مرۆڤه‌ ده‌توانێ له‌ویدا بژی و نه‌گیانله‌به‌ران.

مووسا تەنانه‌ت سه‌فه‌ری بۆ باشووری میسر کرد بوو، له‌به‌ر ئەوه‌ی بۆ سه‌ردانی ئەو دامه‌زراوانه‌ که نف، ته‌لارسازی پاشایه‌تی له‌ میسری سه‌روو سه‌رقالی دروست کردنیان بوو، چوو بووه ((که‌رنه‌ک)) و ماوه‌یه‌ک له‌وئ ماپوه، له‌به‌ر ئەوه‌ لێواره‌کانی باشووری رووباری نیلی ده‌ناسی. به‌لام له‌و ده‌مه‌دا، که به‌ که‌شتی و له‌گه‌ڵ سوپای ره‌وانه‌کراوی میسری بۆ باشووری میسر ده‌رۆشیت، هه‌ستی ده‌کرد که چیژ له‌و سه‌فه‌ره‌ی ده‌کا. له‌ حالیکه‌دا که ده‌یزانی فه‌رعون ئەوی دوورخستۆته‌وه و ده‌بیینی که ده‌بێ هه‌موو یادگارەکانی سه‌رده‌مانی مندالی خۆی له‌ میسری سه‌روو له‌ پاش خۆی به‌جێ بێلێ و رێگای باشوور بگرێته‌ به‌ر.

مووسا ئومیدی به‌وه‌ نه‌بوو پاش سێ سالی تر بتوانێ بگه‌رێته‌وه‌ بۆ میسری سه‌روو و جارێکی دیکه‌ پایته‌ختی رامسیسی دووه‌م ببینیته‌وه. چونکه‌ ئەو بۆ ولاتیکی تر ده‌رۆشیت که ده‌بێ له‌وئ شه‌ر بکا و له‌ مه‌یدانی شه‌ردا گیانی ئەفسه‌رو سه‌رباز وه‌کو یه‌ک ده‌که‌وتێته‌ به‌ر هه‌ره‌شه‌ی مه‌ترسی، له‌وانه‌ بوو ئەو بکوژرێ و ته‌رمه‌که‌ی له‌ سه‌ر زه‌وینی کۆش به‌ جێ بێنێ و بزێ و مۆمیا نه‌کری.

گه‌رچی مووسا باوه‌ری به‌ خوی نه‌بینراو په‌یدا کرد بوو، و ئەو وه‌کو میسرییان باوه‌ری به‌وه‌ نه‌بوو که مردوو، ژیانی نه‌میری به‌ ده‌س بێنێ. به‌لام له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا، چونکه‌ ئەو میسری بوو و له‌ورۆژه‌وه‌ش که خۆی ناسی و میسریانی له‌ ده‌ورویه‌ری خۆی بینی و به‌پێی نه‌ریته‌کانی میسریان په‌روه‌رده‌کراو گه‌یشته‌ قۆناغی پێگه‌یشته‌ویی باوه‌ری قه‌ومی میسر کاری له‌سه‌ر ئەو دانابوو. بیری ده‌کرده‌وه‌ که ئەگه‌ر ته‌رمی مرۆڤ مۆمیا بکری، باشته‌ له‌وه‌ که بزێ و له‌ به‌ین بچێ. له‌و ده‌مه‌دا که به‌ره‌و باشوور ده‌چوو، ئەگه‌ری ئەوه‌ی دادنا که له‌وانه‌یه‌ له‌ مه‌یدانی جه‌نگدا بکوژرێ و وه‌زعیگ بێته‌ پێشه‌وه‌ که سه‌ربازه‌کانی نه‌توانن ته‌رمه‌که‌ی له‌ مه‌یدانی شه‌ر رزگار بکه‌ن و له‌و حاله‌دا ته‌رمه‌که‌ی ئەو له‌ مه‌یداندا به‌جێ ده‌میتنێ و ده‌رزێ.

تا به‌و وه‌سفه‌وه، له‌و کاته‌دا که له‌گه‌ڵ سوپای ره‌وانه‌کراو به‌ره‌و باشووری میسر ده‌رۆشیت، خۆشحال بوو و هه‌ستی به‌ شادمانی ده‌کرد و دیکه‌تی گرتبوو، ئەوه‌ی، که ئەو شادمان ده‌کا ئەوه‌یه‌ که بۆ یه‌که‌مین جار کاریگ به‌و سپێردراوه‌ که ژیانی ئەوی رێکخستوه‌ و له‌ وه‌ش زیاتر خاوه‌نی به‌ر پرسیاریه‌.

مووسا پاش ئەو ەك گەيشتە قۇناغى پياوۋەتى و نازاد بوو، هيچ كارتيكى دياريريكراوى به ئەستۆوه نەبوو. ئەو به كورپى فيرعەون دەژميردرا و ھەر شتيك كە دەيوست بۆيان فەراھەم دەكرد بى ئەو ەكى ناچار بى كارتيك بكا.

مووسا چيژى زۆرى لە گەران نەدەكرد. چونكە گەران كاتيكت چيژ دەبەخشي كە مرۆڤ لەو ريگايەو ەشەكەتى كارى خۆى پرەويتتەو ە. كەسيك كە كارى نەبى ماندوو نابى تا چيژ لە گەران بكا. ھەروەھا جگە لەمەش گەران كاتيكت خۆشى بەخشە كە مرۆڤ ھەموو رۆژيكت بۆ گەران دەرئەچى و ھەر كات ھەموو رۆژيكت بۆ گەران پرا بە ھەريەكى لە گەران وەگير ناكەوئى. مووسا كە لە نيۆ كۆشكى پاشايەتى پايتەخت بوو كارتيكى نەبوو، ئەو ھەموو رۆژيكت دەچوو ە گەران.

لە واقيعدا ئەو ئەركەى كە فيرعەون بە مووساى سپارد، مووساى لە بيكارى رزگار كرد. مووسا كاتيكت كە لە گەل سوپاى رەوانەكراودا كەوتە رى، دەيزانى كە خاوەنى كارو لپئرسراويە و ھەموو رۆژيكت كە خۆر لە ئاسۆو تيشكى داويشت و بەيان دەنگوت، ئەو دەيزانى چ بكا و ناچار نەبوو وەكو پيشان لە بەر تىنى بيكارى ھەموو كاتى خۆى بە گەران بەسەر ببا.

شتيكتى ديكە كە ماىەى خۆشحالى كورەلاو بوو، ئەو بوو كە تيدەگەيشت كە ئەگەر ئەفسەران و سەربازانى سوپا بزانت كە ئەو كورپى فيرعەون نيبە، بەلكو لە رەچەلەكى ئەو كۆيلانەيە كە ئيسرائيلين و لە سەر زەوينى كۆش دەژين، هيچ لەو كەم نابيتتەو ە.

گەرچى لە ناو سوپاى رەوانەكراودا ھەمووان مووسايان بە كورپى فيرعەون دەزانى و يەقىنيان ھەبوو كە ئەو لە رەچەلەكى پاشاى ميسرە. بەلام ئەگەر بيان زانيبايە كە ئەو كورپى فيرعەون نيبە، بە چاوى سووكايەتتەو ە لەويان نەدەروانى، چونكە دەبانزانى كە پياويكى جەربەزەيە و لە ناو سوپادا، جەربەزەيى لە بنەوان و رەچەلەك بەھاي زياترى ھەيە. ستى كف فەرماندەى سوپاى رەوانە كراوى ميسر و ئەفسەرانى تر بە ريگەى ھتپ رە فەرماندەى پيشووى گاليسكەكانى جەنگيەو ە، زانيبويان كە مووسا بە چ نازايەتتەك بە بى چەك پياويكى وەكو نوونى لە پەل و پۆ خستبوو و ئەوى ملكەچى خۆى كردبوو.

رۆژيكت پيش ئەو ەى سوپاى رەوانەكراوى ميسر لە تانيسەو ە دەس بە جوولان بكا و ريگاي باشور بگريتتەبەر، دوو ھەزار و چوارسەد گاليسكەى جەنگى كە بەسەر بيست و چوار ھوستدا دا بەشەدەبوون، لە شارى تانيس بۆ نمايشكردن دەرچوون و لە كاتى نمايشدا، مووسا سوارى گاليسكەى خۆى ببوو و نوونيش، غولام و ناژوى ئەو، گاليسكەى ليدەخورى.

ھەر يەك ھوست ماناى ھەر سەد گاليسكە رەنگيكتى تايبەتى ھەبوو و بە بۆنەى ئەو نمايشەو ە ئەسپەكانيان رازاندبۆو ە. ناژوى گاليسكەكان شريتگەلى دريژ و رەنگاورەنگيان بەسەرەو ە بوو بۆ ئەو ەكى لە كاتيكتا كە گاليسكەكان بە خيڤايەكى زۆرەو ە دەجوولتتەن، ديمەنيكى شكۆمەند پەيدا بكن. مەيدانى نمايش، بريتى بوو لە زەويەكى تەختان و بەربەرين كە لە رۆژئاواى رووبارى نيلى ھەلكەوتبوو. گاليسكەكان دەبوايە بە خيڤايەكى زۆرەو ە ئەو مەيدانە تەى بكن و خۆيان بگەيەننە ليوارى رووبارى نيلى.

ئەو رۆژە مووسا بە بۆنەى ئەو ەكى كە فەرماندەى گاليسكە جەنگيەكان بوو، دەبوايە لە پيشى پيشەو ەى گاليسكەكانەو ە بچوولابايەو ە.

پيش ئەو ەى گاليسكەكان دەست بكن بە جوولانەو ە، ھەموو خەلكى شارى تانيس لە دوولاي ئەو مەيدانەو ە كە گاليسكەكانى ليۆ دەچوونە ناو نمايشەو ە، كۆببونەو ە تا ديمەنى سەرنجركيشى نمايشى گاليسكەكان تەماشيا بكن.

فەرمانى جوولانەو ەى گاليسكەكان دەبوايە لە لايەن كورپى فيرعەونەو ە دەرچوويەو ە ھەر كە مووسا، كە قەلغانىكتى دەرەوشاوى بە دەستەو ە بوو، بە قەلغانەكى ئامازەى كرد، دەنگى مۆسيقا بەرز بۆو ە و نوون ناژوى گاليسكەى مووسا چوار ئەسپى گاليسكەكى تاودا.

جوولانەو ەى دوو ھەزار و چوارسەد ئەسپى گاليسكەى جەنگى كە بەو پەرى خيڤاي ئەسپەكانەو ە دەجوولانەو ە، ئەو ەندە سەرنجركيش و شكۆدار بوو كە نە ھەر تەنيا پياوانى تەماشاجى لە تين و تاوى جۆشخورخوشيان ھاواريان دەكرد، بەلكو ژنانيش ھاتبونە خرۆشان و ھاواريان دەكيشا و مندالانيش دەنگى خۆيان لە گەل دەنگى پياوان و ژناندا تيكەلاو ە دەكرد.

گاليسكەكان تا ليوارى رووبارى نيلى رۆيشتن و گەرانەو ە. بەلام لە كاتى گەرانەو ەى گاليسكەكان ئيدى كەس ئەوانى نەدەدى و ناژويانى گاليسكە رەش و سپيەكان نەدەكەوتنە بەرچاو. چونكە لە كاتى رۆيشتنى بەرەو رووبار، تەپ و تۆز بە جۆريكت لە زەوى ھەستا و بە ھوادا بلاوبۆو ە كە لە كاتى گەرانەو ەى گاليسكەكاندا تەماشياكاران ئەوانيان نەدەبينى و جار و بار رەنگى سپى يا سوور يا ئاسمانى يا زەردى گاليسكەيەك، لە ناو ەراستى تەپ و تۆزەكەدا بريسكەى دەداو پاش ساتيكت لە چا و ن دەبوو.

لە نيۆ ئەو ژنانەدا كە لە ليوارى ريگاي گاليسكەكان راو ەستابوون، ھەندىكيان ژن يا خوشك يا داىكى گاليسكە ناژوكان بوون و نەياندەزانى كە ئايا پاش ئەو ەكى مېرد يا برا يا كورەكەيان كە دەرواتە كۆش، چاويان پيشان دەكەويتتەو ە يا نا.

یهك رۆژ دواى ئەو نەمەش، بە فەرمانى سەدى كە فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو، سەربازانى پیاوێ و گالیسكەكان، گوازیانەو بە ناو كەشتییەكانى شەت و كەشتییەكان بە هێزی بازووی سەول لێدەرەن رێگای باشووری میسرین گرتە بەر.

سەدى كەف لە ناو سوپاى خۆیدا زىبەك و زاكونیكى پۆلایینی دامەزراند بوو. ئەگەر سەربازانى كە لە گەل سەول لێدەرەندا، هەلەیهكى بكرى، بە زوویی سزا دەدرا. سزاى سەربێچى ناسایی، داركاریی بوو. سەربێچىكار لە ناو كەشتیدا روو و ناسمان لە سەرپشت درێژ دەكرا و هەر دوو دەست و هەر دوو قاچیان بە توندی دەبەستەو و ئینجا داركارییان دەكرد. لێدانی دار بە ئەندازەیهك توند و قايم بوو كە لە بەرگەگرتن بە دەربوو، پاش پازدە یان لانى زۆر تا بیست لێدان، سەربێچىكار لە نالە دەكەوت.

موسا لەو تەمبێ كەردنە بێ بەزەییە سەرى سوردەما. بەلام هتپ رە پێی دەگوت: ئەگەر هەموو سەربازان و گالیسكە ئاژۆكان و سەول لێدەرانی كە لە نیو ئەم كەشتییانە دان وەكو تۆ شازادە بان و لە مندالییەو مامۆستایان پەرورەدیان كەردبان و لە نیو كۆشكى پاشایەتیدا گەرە بووبان و داب و نەرىت فێر بووبان، ئاتاجى بەو ئەدەكرد كە لە نیو هۆبەى سەربازانى پیاوێ و هۆبەى گالیسكە ئاژۆكان و هۆبەى سەول لێدەرەن، زىبەك و زاكون بەر قەراربێ. چونكە هەم سەربازى پیاوێ و هەم ئاژۆیانى گالیسكە و هەم سەول لێدەرەن دیانزانی كە چى بكەن و چى نەكەن. بەلام كەسانىكى كە لە نیو ئەم سوپاىەدان پیاوانىكى كە دیار نییە باوك و دایكیان كێبە و لە كوێ گەرە بوون.

ئەوانیش هەر وەكو من، هەرگیز لای مامۆستا دەرزیان نەخوێندەو. هیچ كەسێك تەنەت یەكجاریش رێ و رەسم و نەرىتى فێرى ئەوان نەكردووە و بە هیچ قانونىكەو پابەند نین، هەر كەسێك كە بتوانن بىكوژن دەيكوژن و هەر گوندێك بتوانن تالانى بكەن، دەيكەن و هەر ژنىك دەستیان پێ رابگا دەسدرێژى دەكەنە سەر. ئەوان بە روالەت خاویانى میسرى دەپەرستن. بەلام لە ناووەیاندا هیچ ئاینىكیان نییە و ئاینى ئەوان خواردن و خواردنەو و تێركردنى باقى غەریزەكانى دیکەیانە. ئەم جۆرە كەسانە ناتوانن ملكەچ بكرین و رێك بخرین تەنیا بە ترساندن نەبێ.

ئامۆزگارییەكانى ((ئۆزىس)) و ((ئۆزىرىس)) و ((ست)) و ((رە)) و باقى خواكانى میسرى تەنەت ((ئاموون)) بە گوێی ئەمانەدا ناچێ. بەلام زمانى داركاری تێدەگەن. تۆش ئەگەر وەكو سەدى كە فەرماندەى سوپا باى، سەربێچىكارانت بە هەمان سەختى تەمبێ دەكرد بۆ

ئەوێ ببنە پەند بۆ كەسانى دیکەو بزەن كە ئەگەر سەربێچى بكەن بە هەمان شێو تەمبێ دەكرێن.

لە نیو ئەو كەشتییانەدا كە سوپاى رەوانەكراوى بەرەو باشوور دەبرد، سەربازان و گالیسكە ئاژۆكان ئازاد بوون كە قەسە بكەن و پێبکەن. بەلام نەدەبوایە جگانی (قوما بە ئیسقانى مەچەكى مەر) بكەن. ئەگەر چەند سەربازانى كە لە كاتى یارى قوما ردا غافل گیربووبان هەر دوو دەستیان دەبەسترایەو و پاشان بە مەچەكى دەستیانەو بەرپێكى كەشتییەو هەلەدەواسران.

ماوێ سزادان رۆژێك لە بەرەبەیانەو تا شەو بوو. كاتێك مەحكومەكەیان لەرپێكى كەشتییەكە دێنایە دەروو و دەستەكانیان دەكردەو، جارى وا بوو تا ماوێ چەندین رۆژ نەیدەتوانى دەستەكانى بچوولێن. هۆكارى سەختگێرى فەرماندەى سوپا دەرهەقى قوما ربازیی ئەوێ بوو كە بە پێى تاقىكردنەو دەیزانى كە قوما ربازیی لە نیو سەربازاندا كێشە و بەرەى ترسناك بەدوو خۆیدا دەهێنێ و لە وانەیه زىپكوژاكونى سوپا بە تەواوى لە بەین بچێ. بۆ ئەوێ كێشەوبەرە روونەدا قوما ربازییان قەدەغە كەردبوو.

هەر كە كەشتییەكان دەگەشتنە شارێك یان شارۆكەیهك، دەبوایە بۆ حەسانەوێ سەرباز و گالیسكە ئاژۆ و سەول لێدەرەكان، رابووستن. لە سەر فەرمانى سەدى كە فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو، ژمارەیهك لە سەربازانى بە هێز رادەسپێردان تا ئەو ساتەى كە سوپاى رەوانەكراوى میسر لەو ناوچەیه رادەووستن، لەو شارە یان ئەو شارۆكەیه، چاودێرى رەفتارى سەربازان لەگەل دانیشتووى هەرێمەكە بكا و ببینی ئایا سەربازان نرخى ئەو شتەنە كە دەپكەن بە ئەلقەى مس و زىو دەدەن یان نا. ئەگەر سەربازانى كە لە دانى نرخى شتێك كە خواردوویەتى یان كریویەتى سەربێچى كەرد، سەربازانى ناویرا، كە وەزىفەى پۆلىسى رێكپێكى ناو سوپاى ئەمپێرەیان بە جێدەهێنا، سەربازەكەیان ناچار دەكرد بە هەى ئەو شتەنەى كە خواردوویەتى یان كریویەتى بەدا. ئەگەر نا ئەو سەربازەش حوكم دەدرا و بە دوو دەست بەرپێكى كەشتییەو هەلەدەواسرا.

موسا كە لە كۆشكى پاشایەتى میسر دا چاوى بە دنیا كراوێ و گەرە ببوو، تا ئەو ساتە بە بیری نەدەهات كە لەوانەیه كە سێك شتێك لە كەسێكى دیکە بكرێ و نرخى ئەو شتێك كە مالى كەسێكى ترە و ئەو كەسە بۆ فرۆشتن ئەو شتەى داناو، ببخوا و لە دانى نرخەكەى سەر پێچى بكا. بەلام لەو سەفەرەدا، ببینی كەسانىكە هەن كە كاتێك شتێك دەكەن یان دەخۆن نایانەوێ نرخەكەى بەدن. ئەو تێدەگەیشت كە وەزىفەى فەرماندەیهكى سوپا ئەو نییە كە سوپاى خۆى بباتە مەیدانى جەنگ و سەربازەكانى لە شەردا بە شدارى پێبكا. بەلكو ئەو

ۋەزىفە يەشى ھەيە كە رىگە نەدا سەربازان مافى خەلكى تر پىتشىل بىكەن. ھەر چەندىك كەشتىيەكان، بە درىۋايى باشور، زۆر تر دەچونە پىش، موسا لەگەل نەيتىيەكانى بەرپۆدەردنى كاروبارى سوپا ناشانتر دەبوو.

بىنيمان كە موسا لە قۇناغىكى كە دەمخوتىد، ھونەرەكانى بەكارھىنانى چەك فىر بوو. بەلام لەو قۇناغەدا ھونەرەكانى بەرپۆدەردنى سوپايان فىرى ئەونەكردبوو لەبەر ئەۋەى تەمەنى موسا پىۋىستى بەۋە نەدەكرد كە ئەۋ ھونەرە فىر بىي.

موسا لەو سەفەرەدا كە شەۋ و رۆژ ھاۋرپى ژيانى ئەفسەر و سەربازان بوو، تىبىنى كرد كە بەرپۆدەردنى سوپايەك تەنيا بە ترساندىنى سەربازەۋە بەند نىيە، بەلكو بە ئازادكردنى ئەۋانىشەۋە پەيۋەستە. فەرماندەى سوپا دەبى سەربازان ئازاد بىكا كە جگە لەو كارانەى ئەنجامدانان لە چۈرچىۋەى قەدەغەكراۋەكانە، ھەرچى دەيانەۋى بىكەن.

موسا دەبىنى كاتىك كە سوپا دەگاتە شارىك، ستى كف سەربازان ئازاد دەكا كە بىرە بىخۆنەۋە يا خود لە ناۋ شاردا بە جۆرىك كە سەرگەرم بىكەن، بەلام بەۋ مەرجەى كە بىرە يا ھەر شتىكى دىكە كە دەيكرن نرەكەى بە مس يا بەزىو بدن و كاتىك كە دەبوۋايە لە شار يان شارۋكەكە دەرەتان ھەيە، خۇيان بگەرپىنەۋە بچنە ناۋ كەشتىيەۋە و خۇيان نەكەنە قوربانى دواكەوتىيان.

موسا ھەر چەندە كەيف كردن و سەرگەرمىيەكانى ئەفسەر و سەربازانى مىسىرى پەسند نەدەكرد و رەزامەندى لەسەر نەبوو، بەلام لەگەل ئەۋەشدا بە تاقىكردەنەۋە تىگەپىشت ئەگەر فەرماندەى گشتى سوپا بدرىتتە دەست ئەۋ، نەدەبوۋايە سەربازان لەو كارانەى، كە دەيانوۋىست لە كاتى بىكارىدا بىكەن، رىگرى بىكا. ھەرۋەكو كە ستى كف فەرماندەى سوپا رەۋانەكراۋ بىرە ناخواتەۋە و بە توندى نەفرەتى بۆ سەرگەرمىيە قىزەۋون و پوپوچەكان ھەبوو، بەلام سەربازانى ئازاد كەردبوو ھەر چەندىك كە دەيانەۋى بىخۆنەۋە و بە ھەر شىۋەيەك كە دەيانەۋى خۇيان سەرگەرم بىكەن.

تاقىكردەنەۋەيەكى دىكە، كە موسا لەو سەفەرەدا فىرى بوو و رازىكى دىكەى لە رازەكانى بەرپۆدەردنى سوپا درك كرد، ئەۋە بوو كە لەگەل ئەۋەشدا كە ستى كف لە سزادانى سەربازانى سەرىپچى كەردا بى بەزەيىيە، سەربازان ئەۋيان خۆش دەۋى. چۈنكە دەزانن كە ستى كف ھەرگىز لە خۇرا سەربازىكى بى گوناھ سزانادا و لە نىۋان سەربازاندا جىاۋازى ناكە و ھەموو

سەربازىك دەيزانى كە ھەركات ئەگەر سەرىپچى نەكا سزا نادىر و فەرماندەى سوپاى رەۋانەكراۋ، بى گوناھىك لە جىاتى گوناھبارىك سزا نادا.

موسا ۋەردە ۋەردە دىقەتى دا كە ژىر فەرمانىي سەرباز بۆ فەرماندەكەى خۇى تەنيا لە ترسەۋە سەرچاۋە ناگرى، بەلكو لە خۆشەۋىستىشەۋە دى و فەرماندە دەبى كارىك بىكا كە سەرباز لەھەمانكاتدا كە لەو دەترسى ئەۋى خۆش بوۋى.

راكىشانى خۆشەۋىستىي سەرباز دژۋار نىيە، بە ھەمان رادە ئەگەر فەرماندە ھەلاۋاردن بە كارنەھىنى و زەجمەتى زىادە بەسەر سەربازدا نەسەپىنى و ئەگەر سەرباز كارىكى شاپستەى ئەنجام دا ستايشى بىكا، خۆشەۋىستىي فەرماندە لە ناۋ ويۇدانى سەربازدا جىگا دەگرى و لەۋەۋ پاش سەرباز تەنيا لەرۋى ترسەۋە ژىر فەرمانىي بۆ فەرماندە ناكە، بەلكو لەو روۋەۋە ژىر فەرمانىي بۆ دەكا كە ئەۋى خۆش دەۋى.

كاتىك كە موسا ئاخواتنى سەربازانى گوى لى دەبوو، سەرنجى دەدا كە ئەۋان ستى كف فەرماندەى سوپاى رەۋانەكراۋ بە پىۋىكى ئازا دەزانن. يەكىك لەو ھۆكارانەى كە نفوزى ئەۋ پىۋاھ لە نىۋ سەربازاندا دروست دەكا ئەۋەيە كە ھەموۋان دەزانن ستى كف ترسنۆك نىيە.

موسا گوى لى دەبوو كە سەربازان ۋەختىك نارى ئەفسەرىكى دىكە دەبەن و سووكايەتى و گالتەى پىدەكەن، لەبەر ئەۋەيە كە ئەۋ بە ترسنۆك دەزانن. ئەۋان دەيگىرپەۋە كە چۆن لە فلانە شەرەدا خۇى ھەشاردوبو تا لە رىزى پىشەۋە نەبى، يان لە فىسارە شەرەدا راپكردوۋە.

موسا تىگەپىشت ئەۋ فەرماندەيەى كە دەبەۋى لاي سەربازانى خۇى رىزى ھەبى، نابى بترسى. ئەگەر سەربازەكان ھەست بىكەن فەرماندەكەيان ترسنۆكە، ژىر فەرمانىي ۋى نابن و بەردەۋام سووكايەتى و گالتەى پىدەكەن. موسا بە خۇى گوت: من پاش ئەۋەى كە چۈيەنە كۆش و دەستمان بە شەر كەرد دەبى بە شىۋەيەك رەفتار بىكەم كە سەربازەكانم من بە ئازاترىن ئەفسەرى ئەم سوپايە بزائن و دەبى سەرمەشقى ئازايەتى لە منەۋە فىرېن.

رۆژىك كەشتىيەكانى كە سوپاى رەۋانەكراۋى مىسىريان ھەلگرتبوو، گەپىشتە شارى ((ئوم ئەكەد)) كە ۋەك ھەموۋ شارەكانى دىكەى مىسىر، لە لىۋارى رووبارى نىل ھەلگەۋتوۋە و ئىستا ئەم شارە بوۋنى نىيە. شارى ئوم ئەكەد لەو دەمەدا بەشارىكى گەۋرە نەدەژمىردا، بەلام خاۋەنى پەرسىگايەكى گەۋرە بوو كە پەيۋەست بە ((مووت)) خۇاى زۆر بوۋنى بەرۋوبومى كشتوكال بوو.

له ميسرى خواروو، خواكانى ميسرى كه ناليهه بوون، پهرستگانى نه بوو. چونكه كاهينانى ميسر، كه له ميسرى خواروو نفوزيان هه بوو، نه يانده هيشت كه پهرستگا له ميسرى خواروو بۆ ئيلايهه كانى ميسر دروست بكرى. له نه نجامدا دروستكردى پهرستگا بۆ ئيلايهه كانى ميسرى له ميسرى خواروو به جىما بوو. به لام له ميسرى سه روو، هيشتا رهوشى كۆن له باودا بوو. كاهينانى ميسرى داژداريان له ئيلايهه كانى نه و لاتته ده كرد و هانيان ده دا كه پاشايان بۆ ئيلايهه كان و اتا خويانى ميينهى ميسرى پهرستگا دروست بكهن.

پهرستگاي ئوم شه كه د، له ميسرى سه روو ناسراو بوو. شه گهر سالتىك ئاوى رووبارى نيل، له وهزى پايزدا به شه نندا زهيه كى پيويست هه لئه ستابايه و ليواره كانى رووباره كهى دانه پوشيبا، جووتيارانى ميسرى ده چوونه پهرستگاي مووت و داوايان له ئيلايهه كانى زۆربوونى به رووبوم ده كرد كه ئاوى روبار زۆر بكا و وارتيك ده كهوت كه داخوذي جووتيارانى ميسرى قبول ده بوو و ئاوى رووبارى نيل فراوان ده بوو چونكه له شه فريقاي ناوه راست كه وهزى باران باريني شه وان پايزانه، بارانيكى دوورو دريژ ده بارى و ئاوى نيل هه لئه ستا و بهرز ده بوو.

له سالانه شدا كه ئاوى رووبارى نيل هه لئه ستا و ليواره كانى رووباره كهى داده گرت، ديسان جووتيارانى ميسرى سه روو ده چوون بۆ پهرستگاي مووت، خواى زۆر بوونى به رووبوم، تا سوپاسى خويان بۆ شه ناليهه يه كه به ره كه تى به مهزراكانى شه وان داوه، پيشكesh بكهن. چونكه ئاوى شه تى نيل، كه ليواره كانى داده گرت نه ههر ته نيا زه وييه كانى به باشى شي دار ده كرد و بۆ كي لان نامادهى ده كردن، به لكو چينيك ليته شى له سه زه وي به جي ده هيشت كه بۆ به رووبومى كشتوكالى ميسر باشترين به هيزكهرى خاكي كشتوكالى بوو. ههر كه ئاويش ده كشايه وه جووتيارانى ميسرى به گهرم و گوپيه وه سه رقالي كار كردن ده بوون و زه وييه كانيان ده كي لاو توويان ده وه شاندا و چينراوه كانيان به زووبى سه وز ده بوو.

شه و كاهينانهى كه له پهرستگاي ((مووت)) خزمه تيان ده كرد، ده يانزاني كه بازاري شه وان هه رگيز له به ره ناكه وي. چونكه رووبارى نيل چ ئاوى زۆر بووايه و چ كه م، جووتياران جاريك بۆ داوا كردنى ئاو و جاريك بۆ سوپاسگوزاري خويان له لوتفى ناليهه يى مووت، ده هاتنه پهرستگا قوربانىيه كيان ده دا و پييان وابوو كه قوربانى شه وان له لايهن مووته ره⁽³⁹⁾ قبول كراوه و شه وان له وه غافل بوون كه هه رچيهه ك بيدهن ده چيته گيرفانى كاهينه كانه وه.

(39) مووت وشه يه كى ميسرى به له سه ر كيشى (جووت) ي كوردى و نابى له گه ل وشى عه ره بى (مووت) كه ماناى مردنه، ليك بدرتته وه. (د)

له تايبه تمه ندييه كانى پهرستگاي مووت، ناليهه يى زۆربوونى به رووبومى كشتوكال، سه ماي نايينى شه وي بوو. بۆ شه مه به سه ته به رده وام ژماره يه ك ژن و پياو له وه پهرستگايه ناماده ده بوون و كارى شه وان شه نجام دانى جوولانه وهى جوان و هاوئا هه ننگ بوو.

كاتيك كه شتييه كانى سوپاي ره وانه كراو گه يشتنه شارى ((ئوم شه كه د))، خۆر، نزيكى سوپگه ي ئاوا بوون بوو. له وه خته دا شه و كوړ و كچانهى كه له پهرستگاي مووت بوون به شه نجام دانى جوولانه وهى به كۆمه ل و جوان و هاوئا هه ننگ له وه پهرستگايه هاتنه ده ره وه و خويان گه يانده ليوارى شه تى نيل. له حاليكدا كه سه رووبان ده خوياند داوايان له سه ربازانى سوپاي ميسر ده كرد كه بچنه ناو پهرستگا و قوربانى بدن. چه نده كه سيش له كاهينانى پهرستگا بۆ پيشوازي له سوپاي ره وانه كراوى ميسر هاتبوون و شه فسه رانيان بانگ كرد كه بيته ناو پهرستگاي مووت و قوربانى بدن!

شه فسه ر و سه ربازان له كه شتييه كان هاتنه خواره وه و مووسا، له ليوارى شه تى نيل له سه ر زه وي دانيشت و له بهر شه وهى هه وا تاريك بوو، مه شخه لدانيان داگيرساند و پاش شه وه كه دنيا به رووناكى مه شخه لدانه كان رووناك بوو، دووباره لاوان ده ستيان به جوولانه وهى هاوئا هه ننگ كرده وه.

له ده وروبه رى پهرستگاي مووت، شه وه نده يان مه شخه لدان داگيرساندبوو كه ده تگوت تيشكى رۆژ پهرستگاي رووناك كردۆته وه. مووسا تا شه و ميژووه هيج كام له پهرستگايانى ميسرى هينده به رووناكى نه ديتبوو.

مووسا له ئاخواتنه كانى شه فسه رانه وه تى گه يشت كه جوولانه وه كانى به كۆمه لى شه وان پاژتيكه له پهرستنكارىيه كانى كارگه رانى پهرستگاي مووت. چونكه شه وان باوه ريان وايه كه ناليهه يى زۆربوونى به رووبومى كشتوكال، جوولانه وهى هاوئا هه ننگى نايينىيان له لاخۆشه ويسته وه به بينينى خۆشحال ده بن و ئاوى نيل زياد ده كا و به رووبومى كشتوكالى فراوان ده كا.

مووسا له حاليكدا كه له گۆشه يه كدا دانيشتبوو خواردنى خۆى ده خوارد، مه راسيمى نايينى لاوانى ته ماشا ده كرد و گوپى له وه سه رده ده بوو كه ده يانخويند و له ئاهه ننگى سه رده كه چيژى وه رده گرت و بيري ده كرده وه كه تا شه و رۆژ ئاهه ننگى ئاوا به جۆش و هه ست هه ژين و گيانپه ره وه رى گوپى لى نه بووه.

سه روودى شه و لاوانه كه جۆره لاوانده وه يه ك بوو، جارى وا بوو ده گه يشته لوتكه و جارى وابوو نزم ده بووه. كوره لاو له كاتى بيستنى شه و سه رووده، حاله تىكى نامۆى هه بوو. وهك شه وه

وابو که دهنگی نیو ملیۆن میسری که له ههزارهها ساڵ پیش ئهو میژوووه و ماڵ ئاوابیان له ژبان کردبوو، به ههموو نیش و نازارهکانی خۆیانوه له دنیای ئهولا نیشتهجی بوون، دهبیست و دهتگوت ئاهونالیینهکانی ئهوان دهبیست.

ئهمه جاری یه کهم نهبوو که کورهلاو ئاههنگی موسیقای گوئی لی بی. پیش ئهو شهوه زۆر جارن ئاههنگی موسیقای گوئی لی دهبوو. بهلام لهو شهوهدا بۆ یه کهمین جار بهو ئهنازهیه کهوتبووه ژیر کاریگهیری موسیقا و دوو شت ئهوی خستبووه ژیر ئهو کاریگهیرییهوه: به که میان جوانیی و خرۆشینهیری ئاههنگی سرودهکه و ئهو پهڕی بالایی و نرمی سرودهکه، دووهمیان ئهوه بوو که هیچ کام لهو لوانه که ژمارهشیان زۆر بوو له کاتی خویندنهوهیدا ههلهیان نهدهکرد. دیار بوو که ماوهیهک پهروهردهکراون و پرۆقهیان کردوه، ئهگه رنا کهسانیک که پهروهرده نهکراون ناتوانن ئاوابج ههله کردن ئاههنگیکی ورد و خرۆشینهر و جوانی سرودیک بخوینن.

موسا کاتیک که گوئی لهو سروده رادهگرت، جاری وا بوو وهکو ئهوهبوو که به ئاسماندا دهفری و زهمانیکیش وهک ئهوه دهچوو که ژبانی خهلکی میسر له ههزارهها ساڵی داها توودا دهبیست و ساتیکیش وای وینا دهکرد که له یه کهمین رۆژی پهیدا بوونی جیهانهوه زیندوو بووه به چاری خۆی پهیدا بوونی جیهانی بینوووه.

موسا تیدهگهیش که ئهفسهرانی سوپای رهوانه کراویش هاتونهته خرۆشان، به ههمان بۆنهوه بیره دهخۆنهوه و زیاتر به بیستنی ئهو سروده خرۆشینهر و جوولانهوه هاو ئاههنگی ئهم گروه له بهرتیشکی مهشخهلهکان، چیژ وهردهگرن.

به کۆتایی هاتنی بهرنامهی ئایینی کارگه رانی په رستگای مووت، ئهوان به ههمان شیواز که هاتبوون بۆ جینگای خۆیان گه رانهوه و ئهفسهر و سه ربا زانی سه رمهست، سه رقالی خواردنهوه بوون.

له نیو ئهفسه راندا ته نیا کهسیک که بیره نهده خواردوه موسا بوو و له کاتی نان خواردندا ههر کاتیک ههستی به تینویتی دهکرد قومیک ئاوی دهخواردوه.

ئهفسه ران له موسا یان دهپرسی که له بهرچی بیره ناخواتهوه و ئایا خه ر جکردنی ئهلقه یهکی مس یا زیو وهک ههقی نرخ ی بیره، له لایهن پیاویکی دهولنه مهندی وهک موساوه، که کوری فیرعه ونه کاریکی تهسته مه.

موسا له قسه کانی ئهوان تووره نهده بوو و ئهوی نهده خسته ژیرباری سووکایه تیهوه، چونکه به هۆی تیکه لاوبوونی له گه ل ئهفسهر و سه ربا زاندا دیقه تی دا بوو که گالته و گه پ له

ناو سوپادا شتیکی ئاسایه و هه مووان له گه ل یه کتردا گالته و گه پ ده کهن و ئه وهی که دهیلین ته نیا بۆ خاتری گالته و گه په و مه رامی سووکایه تییان نییه.

موسا له ولامدا گوئی: من بیره ناخۆمه وه له بهر ئه وهی که خواردنه وهی بیره دهبیسته هۆی ئه وه که مرۆف له حالی سه روستی خۆی بجیته دهروه، من نامه وئ له حالتهی سه روستی خۆم بچمه دهروه. سه ره رپای ئه وهش که من بیره ناخۆمه وه دهتاوم دلنیایتان بده می که من له نیوه زیاتر چیژم له بیستنی ئهو سروده وه رگرت که خویندرا.

ئهو شهوه موسا دیقه تی دا که هتپ ره، فه رمانده ی پیشووی گالیسکه جهنگیه کان، که دهیگوت سه ربا ز شتیکی بهرچاو له مهیدانی جهنگه وه بۆ ماله که ی خۆی ناباته وه، قسه یه کی راستی کردوه، چونکه سه رباری ئه وهی که ئهفسه ر و سه ربا زان هیمان نهگه یشتونه ته مهیدانی جهنگ و دهسکه وتیکیان به دهس نه هینا بوو، موچه که ی خۆیان له بهرامبه ر رخ ی بیره دا خه ر ج دهکرد و ههر وهکو پیشوو هه ر کات به دهسکه وتی شه ره وه له کۆش را دهگه رانه وه زیاتر بیره یان دهخواردوه.

زیده رۆیی له خواردنه وهی بیره، ورده ورده ئهفسه ر و سه ربا زانی مهست دهکرد و له وه و پاش وه زعیک دههاته پیش که له لیروانیی لاریکی وهک موسا، نهفره ته یین بوو. موسا که نهیده توانی ئهم دیمه نانه بیینی، له جیی خۆی ههستا و به ره و لای که شتی چوو تا له وئ بجه سیته وه و له ریگا ده بیینی که هه ندیک لهو ئهفسه رو سه ربا زانه ی به هۆی زیده رۆیی له خواردنه وهی مه ی و زۆر خۆری، تووشی دل تیکچوون هاتبوون.

ئهنجامی باده نۆشی ئهو شه وه ئه وه بوو که سپیده ی رۆژی دواتر جوولانه وهی سوپا سه عاتیک وه دو اکه وت. له بهر ئه وهی که سه رمه ستبوونی ئهوان به ره بهستی ئه وه بوو که ئهفسه ر و سه ربا زان وهکو رۆژه کانی دیکه زوو له خه و هه لبستن. بهلام له هۆبه ی گالیسکه جهنگیه کان، هه موو ئهفسه ران و سه ربا زان له ده می خۆیدا له خه و هه ستان.

له بهر ئه وهی که موسا فه رمانده ی گالیسکه جهنگیه کان بوو - بهو شیوه یه که گوتمان - شه وی پیشوو بیره نه خواردوه و به یانی زوو له خه و هه ستا، له پیشاندا هتپ ره ی له خه و هه ستان و ئینجا فه رمانی به و و غولام و ناژۆی گالیسکه که ی خۆی، نوون کرد که هه موو ئهفسه رانی گالیسکه جهنگیه کان که خه وتوون، خه بهر بکه نه وه. پاش بیدار بوونه وهی ئهوان فه رمانی دا که ئهفسه ران، سه ربا زان له خه و بیدار بکه نه وه.

ئەو كەشتىيانەى كە ھەلگىرى گالىسكە جەنڭىيەكان و ئاژۇيانى ئەوان بوون، لە كاتى خۇيدا بۆ جوولان نامادە بوون. بەلام كەشتىيەكانى دىكە بوون بە قوربانى بە دواكەتنى خۇيان. ستى كف فەرماندەى سوپاي رەوانەكراو، كە لە كاروبارەكانى پەيوەست بەزىپك وزاكونەو سەختگىر بوو، فەرمانى دەرکرد كە فەرماندەى بەرپرسى ھەر بەشېك كە بە ھۆى مەستىيەو لە خەو خەبەرى نەبۆتەو داركارى بكەن.

ستى كف، ساتىك پىش ئەو كە كەشتىيەكان بچولېن، ئەفسەرىكى ناردە لای موسا و داواى لېكرد كە بۆ گوت و بېژ بچىتە ناو كەشتىيەكەى ئەو.

كەشتى ستى كف فەرماندەى سوپاي رەوانەكراو، لە ھەمو كەشتىيەكانى دىكە گەورەتر بوو و بالگۆنىكى فەرماندەى بەرزى ھەبوو. كاتىك كە ستى كف لە سەرەوەى ئەم بالگۆنە رادەوەستا، دەيتوانى ھەموو كەشتىيەكانى كە سوپايان ھەلگرتبوو لە نىو شەتى نىلدا ببىنى.

موسا چووە ناو كەشتى سوپاي رەوانەكراو، ببىنى كە ستى كف لە بالگۆنى كەشتىيەكە دانىشتوو و چەند ساتىك پاش ئەو كە موسا چووە ناو كەشتىيەكە، سوپا كەوتە رى.

ستى كف، پىاويك بوو لە يەكىك لە شەپەكاندا يەكىك لە مىرانى گەورەى ولاتى ھاتى دەسگىر كرد و بەزنجىر بە گالىسكەكەى خۇيەو بەستەو و ناچارىكرد كە بە دوا ئەسپەكانى گالىسكەكەيدا رابكا. ئەو پىاوە تا توانى رايكرد و كاتىك تواناى راكردنى نەما، لە سەر زەوى كەوت تا گىانى لە دەستدا.

ستى كف، پىاويك بوو كاتىك شەپى لەگەل فېنىقىا كرد، سولتانى ئەو ولاتەى دەستگىر كرد و بە دەستى خۇى بە چەقۆ ورگى ھەل درى. ستى كف، پىاويك بوو لە رەچەلەكىكى لادىيى و بە ھۆى خەسلەتى نەژادى و پەرورەدەى لادىيەو، بېروا و باوهرى بە خويانى مىسرىي ھەبوو. ئەو، موساى بە كورى فېرەون دەزانى و باوهرى و ابوو كە خويىنى خويان لە دەمارەكانى ئەو كورەلاوودا دى و دەچى. بەلام ستى كف پىاويكى سەرباز بوو و وەكو ھەموو سەربازانى مىسرى، كارەكەى واى دەخواست بكوژى و بكوژى. كە ساتىك كە كاربان كوشت و كوژران بوو، وەكو كەسانى تر باوهرىيان بە خويانى مىسرى نەبوو، چونكە جەنگى ھەمىشەيى باوهرى ئەوانى بە خويانى مىسرى سست دەكرد.

ستى كف، لە سەرەتادا، لەبەر ئەوەى پىاويكى لادىيى بوو، باوهرىكى پتەوى بە خويانى مىسرى بوو. بەلام پاش ئەوەى بوو سەرباز و ماوھەكە لە تەمەنى خۇى لە سەربازىي و جەنگدا بەسەر برد، تەلارى باوهرى بە خويانى مىسرى، لەرزۆك ببوو. ئەو لە مەيدانەكانى

جەنگدا بە دەستى خۇى ئەوئەندەى خەلك كوشتبوو كە نەيدەتوانى بېر بكاتەو كە تەنيا خويانى مىسرى خاوەنى دەسلەتى مردن و تاكەكانى مرۆفە دەمرىن.

ئەو، ھىندەى لەمىرانى ولاتانى دىكە لە پەل و پۆ خستبوو يان كوشتبوو، كە ئىدى ھىچ مىرىك لە روانىنى ئەودا قورسايى و ئەھمىيەتى نەبوو. بەلام سەرەپاى ئەو كە لە ناخيدا، كورپى فېرەونى وەكو كورپانى دىكە سەير دەكرد و نامادە نەبوو كە ئەو لە لاوانى دىكەبە بالاتر بزائى، كاتىك كە ببىنى موسا پىي نايە ناو بالگۆنى كەشتى و دەپەوى بەرەو سەرەوە بى، بۆ حورمەتى ئەو كورەلاوہ ھەستايە پى.

لەو كاتەدا ستى كف فەرماندەى سوپاي رەوانەكراوى مىسر، لەبەر حورمەتى فېرەون لە جىيى خۇى ھەلنەستا، بەلكو ئەوەى واپىكرد كە لە جىيى خۇى ھەلبستى لىھاتوويى و لىوہشاوہيى موسا بوو.

شەوى پىشوو تەنانەت ستى كف خۇشى، بېرەى خواردبۆو. لەبەر ئەوەى ئەوئەى بە ئەفسەرىكى مىسرى دەژمىردرا و نەيدەتوانى خۇشگوزەرانى لە خۇى ھەرام بكا. بەلام لەگەل ئەوئەشدا زىدەنۆشى نەكردبوو، سېدە كاتىك كە لە خەو ھەستا داھىزرا بوو. چونكە مەحالە كەسېك كە شەو مەى بچواتەو و بەرەبەيانى رۆزى دواتر پاش بىدار بوونەو گېرۆدەى لەش داھىزان، كە بە خومار دەناسرى، نەبى و ئەو داھىزانە، تا دەمى رۆژتاواى ئەو رۆژە بە تەواوى لە بەين ناچى.

ستى كف وىراى ئەوئەش كە پىاويكى بە سالدچوو و فەرماندەى سوپا بوو، شەوى پىشوو نەيتوانى پىش بە ھەواوھەوہسى خۇى بگري و مەى خواردەو و تاكو درەنگانىك ئەو بىدار مابوو. بەلام دەيزانى موسا سەرەپاى ئەوئەش كە لار بوو، شەوى پىشوو، بېرەى نەخواردەو. ئەو خواردى خۇى بە تەنيايى خوارد و لە حالىكدا كە ئەفسەر و لاوہكانى تر سەرگەرمى خواردن و خواردەو بوون، بۆ ھەسانەو چووە ناو كەشتىيەكەى خۇى. لە حالىكدا كە ئەو لە ھەمووان دەولەمەند تر بوو و دەيتوانى شەو تا درەنگان بىنئىتەو و سەدەھا سكە خەرج بكا.

ستى كف لە وىژدانى خۇيدا دانى بەوئەدا نا سەرەپاى ئەو كە ئەو پىاويكى جەربەزەيە و لە شەپ و شۆرى زۆردا بەشدارى كردوو و دېمەنى ترسانكى ديوو، كە موسا تەنانەت يەكىك لەوانەشى نەديو، لەو كورەلاوودا، كە كەوتۆتە بەر رقى فېرەون و لە پايتەخت لە مىسر دوور خراوتەو، شتىك ھەيە كە لەودانىيەو ئەوئەش ئىرادەيە. فەرماندەى گشتى سوپا بېرى دەكردەو

که له و قوناغی تمه ندا که قوناغی همو سه کارییی، نه ونده دی نیراده تیدایه و ده توانی جلوی نارووی خوی بگری، نهی باشه کاتیک که ده گاته تمه منی نه و چون نیراده یه کی ده بی.

ستی کف به خوی ده گوت فیرعه ون به و هویه وه نه و کوره لاهوی بو فرماندهی گالیسکه جه نگییه کان هه لباردوه که نه و دربکا و کاریکی پی بسپیژی که له عوده ی نه یه ت. بی ناگا له وهی که پیاویکی بو به ریوه بردنی هویه ی گالیسکه کانی جهنگ هه لباردوه که لیته اتوی له نه فسه رانی کارکرده و به سالدا چو زیاتره و گهرچی هیشتا تاقیکردنه وهی جهنگی به دهس نه هیته وه، به لام لاوتیک که خاوه نی نیراده یه کی ناوا بی، بتوانی له به هاری لاری و جوانیدا خوی له خواردن و خواردنه وه و شه و بیداری بیبه ش بکا، ده توانی هه موو کاریک رایه پرتی.

ستی کف رووی کرده موسا و گوتی: نهی کوری فیرعه ون، تو له نه ژادی خویانی و خوینی خویان له ده ماره کانی تودایه و که سانیک که خاوه نی خوینی خویانن، له که سانی ناسایی زیاتر چهز به که یف کردن و خوشگوزهرانی ده که ن. چونکه هه موو که ره سه یه کی خوشی بو نه وان له بهر ده سدایه و نه وان نابج به شیک زوری تمه نیان بو دابینکردنی که ره سه کانی خوشگوزرانی ته رخان بکه ن تا بتوانن له به شیک کی که می تمه نیاندا خوشگوزهرانی بکه ن و رابوویری.

نه و سه ربا زانه ی که دوینی شه و بیره یان ده خواردنه وه، ده بی ماوه یه ک زه حمت بکیشن و گیانی خویان له مهیدانی جهنگدا بجه نه مه ترسییه وه تا کو بتوانن بریک نه لقه ی مس و زیو به دهس بینن و بو کرینی بیره خهرجی بکه ن. نه وان له سی وهرزی سالدا (سالی میسری کون سی وهرز بووه) زه حمت ده کیشن و گیانی خویان ده خه نه مه ترسییه وه ناتوانن نه وه ی به دهستی ده هیتن به نه ندازه ی نیو وهرز خوشگوزهرانی بکه ن. به لام تو، له بهر نه وه ی کوری فیرعه ونی و خوینی خویان له به ده نتدایه، ده توانی له ته واری وهرزه کانی سالدا خوشگوزهرانی بکه ی و رابوویری. به لام دوینی شه و بینیم بیره ت نه خواردنه وه و که یفت نه کرد.

من له و ژانه ی که ناماده ن له به رامبه ر یه که نه لقه ی زبودا وه ختی خویان له گه ل پیاویکدا به سه ر بهرن، نه فرت ده که م و هه رگیز له گه ل نه م جوړه ژانه دا تیکه لاری ناکه م. له وانه یه به بونه ی نه وه ی که پیتم ناوه ته تمه منی پیره ییه وه نه فرت تم له وانه هه بی، به لام ناتوانم نه فسه ر و سه ربا زانی سوپایه ک که من فرمانده ی بم، له تیکه لار بوون له گه ل نه وانه دا قده غه بکه م. چونکه نه گه ر تو فرمانده ی سوپا بی و به و نه فسه ر و سه ربا زانه ی نه و سوپایه بلتی که وه ختی خویان به پیی نارده زووه کانی تو بگوزهرینن، وه کو نه وه وایه که به یه کجار هه مووان تووشی

شیتی بکه ی. نه فسه ر و سه ربا زانی سوپا وه ها په روه رده بووه که کاتی بینکاری نه گه ر بریک مسی هه بی ده بی بیره بخواته وه و هه ر کات که که سیکن زیوی هه بی به دوا سه رگه رمییه کانی خوی ده که وی.

من به و جوړه ی که به تو م گوت له شه و بیداری و سه رگه رمی پوپوچ نه فرت ده که مه وه، به لام بیره ده خومه وه، به لام له و کاره دا سنوو ریکم بو خوم ده سنی شان کردوه و له وه زیاتر ناخومه وه و دوینی شه ویش له و راده یه زیاترم نه خواردنه وه. هه ر بو یه مه ست نه بووم و نه مرز به یانی توانیم له هه مانکاتی ناسایی روژانی تردا له خه و هه لبتیم. به لام شه وی پیشوو دیکه تم دابوو که تو ته نانه ت یه ک قوم بیره ت نه خواردنه وه. له حالیکدا که هاویشه کانت چه زیان ده کرد له خواردن و خواردنه وده ها وورپی نه وان بی، به لام تو نه وانت به جیه یشت و گه راپیته وه ناو که شتییه که ی خوت.

موسا گوتی: جاره های جار واریک که وتوه که من له جینگایه ک بووم که هه موویان بیره یان خواردنه وه، به لام من له خواردنه وه یه خوم بوواردوه.

ستی کف پرسی: نهی کوری پاشا، تو چون سه ره پای نه وه که لاری، له خواردنه وه ی بیره خوت دبوویری؟ من له میسر جگه له تو، پیاویکی لاو ناسم که له خواردنه وه خوی ببوویری و نایا نه م خو بوواردنه فیتریه یا خود هوکاری دیکه ی هه یه؟

موسا گوتی: من به و هویه وه بیره ناخومه وه ده بینم که سانیک که بیره ده خونه وه حالیان ده گوژی و جوړه قسه یه ک ده که ن که نه گه ر بیره نه خونه وه نه و جوړه قسانه به سه ر زمانیاندا نایه و کاریک ده که ن که پیش خواردنه وه ی بیره له وانه وه روو نادا. من چونکه نامه وی نه م جوړه قسانه بکه م که له کاتیکدا جلوه ی نه قلم له دهستی خومدایه و نه و قسانه ناکه م و کاریک بکه م که پیاری ناقل نابج بیانکا، بو یه ناخومه وه.

ستی کف گوتی: پیای ناوا هه م جلوه ی نه قل و هه م جلوه ی مس و زیو و زیری خوی له دهستی خویدایه، به لام نایا ژبانی نه و به خوشی تیده په ری؟

موسا گوتی: نهی ستی کف نایا تو خوشی ژبان له وده دا ده بینن که مرؤف مه ی بخواته وه؟ ستی کف گوتی: له زه منی لاویدا به لی.

موسا گوتی: من خوشی ژبان له خواردنه وده نا بینم و باورم وایه که مرؤف ده توانی ژبان به خوشی به ریته سه ر بی نه وه ی بیره بخواته وه. خوشی له ژباندا مه سه له یه کی لاوه کییه و به مایه کی سه ره کی نییه و هه ر که سه خوشی ژبان له شتیکدا ده بینن. هه ندیک که س خوشی

لەویدا دەبینی که ببینتە خزمەتکاری پەرستگایەک و تەمەنی خۆی بۆ خزمەتی ئەو پەرستگایە تەرخان بکا. ئەوانە بۆ چێژ وەرگرتن لە ژیان ناتانجیان بەمەی خواردنەوێ نییە و هەر هیندە خۆیان لە نیو پەرستگادا ببینن بەسە. دەستەبەکی دیکە لە خەلک کە مامەلەچین، خۆشی لەویدا دەبینن کە تادەتوانن مس و زیووژێر کۆبکەنەوێ بۆ ئەوێ کە یەک ئەلقە لە وانە بۆ کپینی بێرە یا شتیکی دیکە خەرج بکەن. ئەوان هەر چەندە مس و زێر و زیوی زیاتر یان هەبێ خۆیان بەختەوێ تر دەبینن و زیاتر چێژ لە ژیان وەردهگرن، خۆشی دەستەبەکی دیکە لە خەلک لەویدا دەبینن کە دلنایان هەبێ پاش مردن بۆ گۆر نەمێننەوێ و تەرمەکەیان مۆمیا بکری و لە گۆرێکدا جینگایەک بگری. ئەوانە بە هیچ کام لەو شتانە کە لەم دنیاوە، بۆ کەسانی تر مایەیی خۆشییە، باکیان نییە و بەختەوێ ئەوانە لەویدا دەبێ کە خۆیان بە خاوەنی گۆرێک ببینن و دلنایان بن کە پاش مردن تەرمەکەیان مۆمیا دەکری. ئەفسەر و سەربازانی میسری بەو هۆیەوێ خۆشی ژیان لە خواردنەوێ بێرەدا دەبینن کە بەو شتێوە پەرودە بوون و لە ناکامی ئەم پەرودەوێدا خۆیان وەها دەرسداوێ کە جگە لە خواردن و خواردنەوێ و سەرگەرمی بۆ باوەخ و هیچ و پوچ خۆشییەکی دیکە بوونی نییە. ئەگەر ئەفسەر و سەربازی میسری، وەک مامەلەچیان میسری پەرودە بووبان، خۆشی ژیانان لەویدا دەبینن کە هەرچی زۆتر مس و زیو و زێر کۆبکەنەوێ.

ستی کف ناچاربوو قسەکانی کورەلاو بەسەلمینی و گوتی: ئەو کورێ پاشا، من ئەمڕۆ لە گەڵ تۆدا زۆر قسەم کرد و لەوێ زیاتر ئیدی قسە ناکەم و مەبەستم ئەوێ بوو کە پیت بلیم تۆ لە لای من بە هایدکی زیاتر پەیدا کرد جگە لە بەهای شازادەیی. چونکە دوینی شوو من تینگەیشتم کە تۆ خاوەن ئیرادە و دەتوانی جلهوی هەلچوونی هەستی لادینی خۆت بگری. ئەم ئیرادە، لە لادیکدا کە کورێ فیرعەونە و سەرباری ئەوێ کە بە هیژ و جوانە، زیاتر شایانی ستایش کردنە. ئینجا ستی کف گوتی: چیت لەگەڵ تۆدا قسە ناکەم و بە تۆ دەلیم بگەڕێوێ بۆ کەشتییەکی خۆت. مۆسا لە بالکۆنی فەرماندەیی کەشتی هاتە خورای و بەرەو کەشتییەکی خۆی رویشت.

چەند رۆژێک پاش ئەم گوتوویژە لە حالیکدا کە کاروانی کەشتییەکان بە درێژایی روبراری نیل بەرەو باشوور دەڕویشت، روداوێک بۆ مۆسا هاتە پیت. لە رۆژێکی کە نوون، غولامی مۆسا لە خزمەتی ئەویدا دەس بەکاربوو قسە نەدەکرد مەگەر لە کاتی پێوستدا، مانای کاتیک کە مۆسا قسە لەگەڵ ئەو بکردبایە و شتیکی لێ پرسیبایە. ئەگەر مۆسا

فەرمانیکی بۆ ئەو دەرکردبایە کە دەبوایە ئەنجام بدرابا، غولام بۆ ئەوێ یەک تاکە قسەش بکا ئەو فەرمانە جیبەجۆ دەکرد و لێوی نەدەکردەوێ. مەگەر کاتیک کە مۆسا شتیکی لەو پرسیبایە کە دەبوایە وەلامبەداتەوێ. بێدەنگی نوون، مۆسای نیگەرانی کرد بوو. کاتیک کە لە ناکاوە سەیریکی غولامەکی دەکرد هەستی دەکرد کە ئەو پیاوێ بە نیگایەکی تاییبەت سەیری ئەو دەکا کە مۆسا ئەو نیگایەکی بە کینە لێک دەداوە.

رۆژێک کە مۆسا جارێکی دیکە ئەو نیگا تاییبەتە لە نیو کەشتیدا دی و ئەمەیی بە کینە لێکداوە رووی کردە نوون و گوتی: بۆچی دەرەقی من ناحزیت هەبە، ئایا من بەرامبەر بە تۆ بۆ بەزەیی بووم؟ نوون وەلامبەداتەوێ: نا.

مۆسا پرساری کرد: ئایا من تۆم بە زنجیر بە ستۆتەوێ؟

نوون وەلامبەداتەوێ: نا.

مۆسا گوتی: ئایا من جل و بەرگ و پیتلۆم نەدایە؟

نوون گوتی: با

مۆسا پرسای: ئایا ئەو خواردنە کە تۆ دەبخۆی هەمان ئەو خواردنە نییە کە من دەبخۆم، ئایا لەو رۆژەوێ کە بەرێ کەوتووین و ریککەوتووێ کە تۆ خواردنیک بخۆی وەکو خواردنەکی من نەبێ؟ نوون گوتی: نا.

مۆسا گوتی: ئایا لە بێرە بازرگانی کۆیلەفرۆش بۆ ئەوێ تیرت بکا چ خواردنێکی دەدا بە تۆ؟ ئایا لە هەمان ئەو خواردنە نەفرەتبارە هیندە دەدایە کە تۆ تیری پێ بخۆی؟ نوون گوتی: ئەوێم لە بێرە.

مۆسا گوتی: کاتیک کە من تۆم کپری بینیم کە تۆ نەخشیکی مار، کە لە گەچ دروستیان کردووە بە خۆی خۆت دەزانی و ئایا لەو رۆژەوێ تا ئیستا و ریککەوتووێ کە من پیت بلیم واز لە پەرستنی مار، کە خۆی دانیشتوانی کەنعانە، بەینە و خویانی میسری پەرستە؟ نوون گوتی: نا.

مۆسا گوتی: ئیستا من و تۆ بەرەو سەرەوینی کۆش دەڕوین و پاش ئەوێ کە دەگەینە ئەوێ دەچینە ناو مەیدانی شەرەوێ و من و تۆ لە مەیدانی نەبەرددا لە ناو گالیسکە لە پەنای یەکەوێ دەبین و ئەگەر قەرار بۆ بکوژرین ئەو بەیەکەوێ دەکوژرین.

نوون رستەیی ((ئەگەر قەرار بۆ بکوژرین))

دووباره كرده و بې شوهى شتيكى له خۆوه بۆ زياد بكا و سهرنجينك دهربرې، مووسا له قسهى نهو پياوه تيك را بوو و ئيدى هيچى نه گوت.

رژوى پاشتر هتپ ره فرماندهى پيشورى گاليسكه جهنگيه كان هاته لاي مووسا و گوتى: هاتوم بۆ لات پيتت بلېم چند كهس له نهفسهران له وانهش يه كينكيان بۆ خۆم له بارهى نهو غولامه وه كه به ناوى نوون بانگى ده كهى. قسه مان كردوه.

مووسا پرسى: له بارهى نهو چ قسه يه كتان كردوه؟

هتپ ره گوتى: ئيمه گوتان كهوا باشتره تۆ چه قۆيهك به سنگى نهو غولامه دا بكهى به جۆريك كه نووكى چه قۆكه له پشتى نوون را بيتته دهرى و پاشان تهرمه كهى فرې بديه ناو شتهى نيله وه، ئيمه بيريكي ديكه شمان كردوه نهو يش نهو بوو كه گوتان له وانهيه تۆ نه تهوئى نه م كاره بكهى و لهو حاله دا ئيمه نامادهين له جياتى تۆ نه م كاره بكهين.

مووسا گوتى: چى بووه تا ئيوه نهو بيره بكه نه وه؟

هتپ ره گوتى: له بهر نهو هى كه ئيمه ده زانين ههر وه كو چۆن ناوى شتهى نيل دهر و ا ناتوانئى نكوئى له روشتنى ناوى نيل بكرئى، نهو غولامه ش تۆ ده كوئى و پيش نهو هى كه نهو تۆ بكوئى، ده بى تۆ نهو بكوئى.

مووسا قسهى هتپ رهى به درۆ نه خسته وه. له بهر نهو هى رژوى رابردو هه مان بيريش لاي نهو سهرى هه لدا بوو كه نهو پياوه له بهر نهو هى كه كينهى بهرامبهر نهو ههيه (هه لبه ته نهو مه سه له يه شيوه نهو نجام گيرى مووسا بوو) له وانهيه نهو بكوئى.

كورهللو به هتپ رهى گوت: نه گهر نهو غولامه بكوئى من ناژوى گاليسكه م نابى.

هتپ ره گوتى: من باوهرم وايه نه گهر تۆ به ستى كف فرماندهى سوپا بلېى من پتويستيم به پياويكى به هيژ و لاو و نازا ههيه نهو باشترين سهربازى پيادهى خۆى ده خاته ژير ده ستى تۆ و نهو كاته منيش نهو ده خمه ژير په رورده و به هه مان شيوه كه نوون، غولامه كهى تۆم كرده ناژو، نهو يش به وشيوه يه ده كه مه ناژو.

مووسا پرسى: بۆ نهو هى نهو سهربازه پيادهيه بكهين به ناژو، ده بى من چند هه قى زه جه تهى تۆ بده م؟

هتپ ره گوتى: نه م قسه يه تۆ جنئويك بوو. من چاوهر و ان نهووم تۆ نهو قسه يه به من بلېى. چونكه تا نه مرۆ زورت داو ته من و من سه گ نيم كه ههر جاريك له تۆ نزيك بيمه وه تۆ ناچار بى پارچه نانئيك يا كوته گۆشتييك بۆ من فرى بدهى؟

مووسا گوتى: نا هتپ ره، تۆ سه گ نى. من نه گهر شتيك گوتوه كه هۆى دلته ننگى تۆ بى، داواى ليئووردن ده كه م.

هتپ ره گوتى: نهى شازاده من بريارم داوه كه خزمه تكارى تۆ بم و ههر بۆيه كه وتمه سهر نهو بيره ي نهو غولامه بكوئى. جا ئايا من ده بى بىكوئى؟

مووسا گوتى: نا من هه ز ناكه م كه تۆ نهو بكوئى.

هتپ ره گوتى: نه گهر تۆ نهو نه كوئى نهو تۆ ده كوئى.

مووسا گوتى: من ناگادارى خۆم ده م تا به ده ستى نوون نه كوئىم.

هتپ ره گوتى: مه گهر ده كرئى تۆ شهو و رۆژ ناگادارى خۆت بى؟ مرۆف نه گهر دوژمنئى كه هه بى كه ماوهى سه د هه نكاو لهو دور بى ناتوانئى شهو و رۆژ ناگادارى خۆى بى و خۆى له مه ترسى نهو دوژمنه پيارئى. له وانهيه وه ختيك نهو دوژمنه بتوانئى خۆى بگه يه نيته مرۆف و له ناوى ببا، لهو حاله ته دا تۆ چۆن ده توانئى له بهرامبهر دوژمنئى كه نهو شهو و رۆژ له گه ل تۆدايه و له په ناى تۆيه، خۆت پيارئى.

مووسا له دلئى خۆيدا نه م قسه يه قبول ده كرد و پيش نهو ه كه هتپ ره بلئى كه نهو ناتوانئى شهو و رۆژ له بهرامبهر مه ترسى نوون خۆى پيارئى. كوره لاو ده يزانى نهو چاو ديئى كردنه كاري گهر نييه.

مووسا بهو هۆيه وه به هتپ رهى گوت كه نهو چاو ديئى خۆى ده كا تاكو قه ناعه تى بى بكا نه گينا ده يزانى كه له بهر نهو هى غولامه كهى شهو و رۆژ له گه ل نهو دا ده ژى، نهو ناتوانئى به رده وام چاو ديئى خۆى بكا و نوون نه گهر بيهوئى نهو بكوئى دهر فه تى نهو هى ده ست ده كه وئى.

مووسا يه قينى لانه بوو كه نهو غولامه نهو ده كوئى چونكه چاكه ي له گه لدا كرد بوو، نهو ي له ژيرچنگى مامه له چيانى كۆيله فروش رزگار كرد بوو. سهره راي نهو هى كه ده يتوانئى هه مان رۆژ له بازارى كۆيله فروشاندا نوون بكوئى، نهو ي نه كوشت و بريندارى نه كرد و ته نيا به هيژى بازو نهو ي له پهل و پۆ خست تا له مه ترسى وى پاريزراو بى. نهو بيرى ده كرد وه كه ته نانه ت گيانله به ريكي درنده ش نه گهر چاكه ي له گه لدا بكرئى ده سته مۆ ده بى، تا ده گاته مرۆقيك كه ههر چند ده درنده ش بى ديسانه وه خاوه نى هه ستيكى ئينسانيه و ده توانئى له نيوان خۆشه ويستى و زورداريدا جياوازى دا بى.

كورهللو به خۆى گوت: نه م پياوه نيوه درنده بوو و خووى به وه وه گرتبوو كه بازار له ده ستى خه لكى بيئى و نه وه نده بازارى نهو يان دابوو كه ئيدى ليئدانى دار، كارى لهو نه ده كرد

و نهیده هیئینایه سهر ری. نه گهر شه و پیاوه نازاری نه دیبایه و نه که وتبایه ژیر نازاره وه، ده گۆرا بو که سیکی دیکه. نه وهی شهوی کرد بووه پیاویکی درنده و بی بزه یی، به دره فتاریی که سانی دیکه بو. به لام من له گه له شهودا ره فتاری جوام کرد و دهیکم و خواردنی باشی دهده من و له سه پاندنی کاری سخت به سهر شهودا خوم ده بوویرم شه و پیاوه نه گهر ههستیکی مرغانه تییدا نه بی و ته نانه ت نه گهر خاوهن ههستیکی درنده بی، شه بابته تییده گا و کینهی شه و له بهرامبهر من، که کینهی شه و بهرامبهر یه که یه که تاکه کانی به شه ره، بو خوشه ویستی و شه مه گناسی ده گۆری.

هتپ ره کاتیک دیقه تی دا که موسا ههز ناکا غولامی خوی بکوژی پیداکریه که یه به سوود نه زانی. نینجا موسا به یه که ناماژهی تایه تی که هیماکه یه له کوشکی پاشایه تی میسر دا فیر ببوو و ته نیا سولتانه کانی میسر و شازاده کان دهی توانی به و شیوه یه ناماژه بکه ن، هتپ ره یه له لای خوی وه مه ره خهس کرد.

سه فهری سوپای ره وانه کراوی میسر له شه تی نیل به کوتا هات و که شتییه سه رباز هه لگره کان و گالیسکه جهنگییه کان گه یشتنه ((تابیدوس)). شهوی جیگه یه که بو که سوپای ره وانه کراوی میسر ده بوایه پی بنیته وشکانییه وه و له وه و به دوا سه فهری وشکانی شه سوپایه دهستی پی ده کرد.

کاتیک سوپا له که شتییه کان هاته خواره وه و سنی کف پشکنینی سه ربازی له سه ربازانی پیاده و گالیسکه جهنگییه کان و نه سپه کان و ولاخه کان کرد، موسا به بینینی شه هه موسو سه رباز و گالیسکه و نه سپ و ولاخه سه ری سوپا و به خوی گوت: کاتیک شه سوپایه شه و نه ده به رفراوان بی، شهی به رفراوانی سوپایه که هه ژماریان سه د و په نجا هه زار نه فه رییه که من له میژوودا خویندومه شه وه چهنده یه.

نه فسه ران و سه ربازان زور هه زیان ده کرد که روژیک یا دوو روژ له ((تابیدوس)) رابه وستن و به سیینه وه تا ماندوبی ریگا له له شیان ده ربکه ن. به لام سنی کف فه رمانی دا که ده بی به زوبی سوپا به ره و سه زه وینی کوش به ری بکه وی.

فه رمانده ی سوپای ره وانه کراو ده یزانی که شه گهر ره زامه ندیی له سه ره شه و ده که شه سه ره و سه ربازان له تابیدوس رابه وستن، شه گهر یکی نیک به حاله تی یه قین هه یه که له نیوان شه وان و دانیش توانی نیوخوی شهوی شه دروست بی و له به ره شه وهش که هه ردو ده سته، میسرین شه و شه ری ناوبراوا، شه ریکی براکوژی ده بی.

سنی کف ده یزانی شه و جییه ی که سوپا له که شتی لیوه ی هاتوته خواره وه و پی ناوه ته وشکانی، میسر سه رووه و زوریه شه فسه ره و سه ربازانیش خه لکی میسر خواروون و له نیوان دانیش توانی میسر سه روو و میسر خواروودا کی به رکی و تییه یه هه یه و دانیش توانی میسر سه روو، باوه ربان وایه که شه وان له دانیش توانی میسر خوارو بالآترن. هه روها به پیچه وانیه شه مه شه وه، شه کیبه رکی و تییه یه پاش شه وه که سه ره کان گهرم بوون، ده گۆری بو دوژمنایه تی و شمشیرو چه قوکان و نیزه کان ده که ونه کار و جا بو شه وی شه و واقیعه نه یه ته پی شه وه فه رمانی جوولانی سوپای ده رکرد.

هه موسو سه رباز و نه فسه رانی سوپا خه لکی میسر خوارو نه بوون. له نیو شه واندا، سه ربازانی کریگرتیه ی بیانی وه کو سه ربازانی هاتی، سه ربازانی بابلی و سه ربازانی دورگه کانی ده ریای نیجهش هه بوون. به لام، شه وانیش به بو نه ی شه وهی که له گه له سه ربازانی میسر خوارو تیکه لاو ببوو که وتبوونه ژیر کاریگه ری لیروانینی شه وانوه، خه لکی میسر سه روویان به دوژمنی خو یان ده زانی و شه وانیان قه تل و عام ده کرد.

سنی کف بو شه وی که سوپای خوی له ((تابیدوس)) دورمخاته وه، ماوه ی روژ و نیویک سه ربازانی خوی بیپسانه وه ناچار به ری کردن کرد. نینجا مؤله تی راهه ستان و هه سانه وهی دایه سه ربازان و ده سته ده سته له نوردوودا جیگه یان گرت و شه سه ربازانه ی که له نیو یه که یه که یه نه ژادیدا بوون له یه که جیگه دا، پشوویاندا.

موسا ماوه یه که پی ش خورناوا بوون له نیو نوردوودا ده سنی به گهران کرد تا ده سته ی جوراوجوری سه ربازان ته ماشا بکا. چونکه تا شه ده مه به بو نه ی سه فه ری ناوییه وه ری ک نه که وتبوو که موسا ده سته جوربه جوره کانی سه ربازانی سوپای ره وانه کراو له یه که نوردوودا بیینی.

کوړه لاو یه که محار به ته نیشت سه ربازانی دورگه کانی ده ریای نیجه دا تییه ری.^(۴۰) سه ربازانی دورگه کانی ده ریای نیجه قوی زیپین و ریشتکی به هه مان ره نگیان هه بوو و هه مووان کاسکیتی په رداری ره نگاوره نگیان له سه ره بوو. به لام له هه مووان زیاتر شه وی جیگی

(۴۰) ده ریای نیجه، ده ربایه که له روژه لاتی ده ریای روژ ((ناوه راست)) هه لکه توه و دورگه کانی شه وی له کو نه وه ناسرابوون. (و.ف).

سهرنجی موسا بوو، قه‌لغانه‌کانی‌ته‌وان بوو که پانایی ههر کام له قه‌لغانه‌کانی‌بان نزیکه‌ی سڼ گز بوو. (۴۱)

سهربازانی دورگه‌کانی ده‌ریای نیجه کاتیک که موسایان دی، لئی نزیک بونه‌وه تا شمشی‌ر و چه‌قوی ناسنینی ته‌وماشا بکهن. له‌بهر ته‌وه‌ی شمشی‌ر و چه‌قوی ناسن و به‌جوریکی گشتی ههر چه‌شنه چه‌کیکی ناسنن، له‌و سهرده‌مه‌دا گرانبه‌ها بوو و ته‌نیا ده‌ست رویشتووان ده‌یان‌توانی چه‌کی ناسنن بکرن.

موسا له‌لای سهربازانی دورگه‌کانی ده‌ریای نیجه‌وه‌تیبه‌ری و چوه به‌شیکی ئوردوو که له‌ویدا سهربازانی بابلی پشوویان ده‌دا.

سهربازانی بابلی به‌ده‌نگیکی که له‌قولایی گه‌روویانه‌وه‌ده‌ده‌چوو، قسه‌یان ده‌کرد. ته‌وان کراسی دریتی ئاوریشمیان له‌به‌ردا بوو. موسا کراسی په‌شمینی ته‌وانی که به‌دریتیایی کراسه‌که‌دا خته‌ی به‌ره‌نگی سوورو زه‌رد و ره‌شی تیدا بوو، ده‌گرت و هه‌ستی ده‌کرد که وه‌کو که‌تانی میسری ناسکه.

موسا زمانی بابلی نه‌ده‌زانی. به‌لام مانای هه‌ندیک له‌وشه‌کانی تیده‌گه‌یشت. به‌لام کاتیک چوه‌و ناو جهرگه‌ی سهربازانی هاتی، نه‌یتوانی یه‌ک وشه‌له‌وه‌ی که ته‌وان ده‌یانگوت حالی بیی. سهربازانی هاتی چاویان سه‌وز بوو و چه‌که‌کانی پییان به‌ته‌ندازه‌یکه‌ی دریتی‌بوون که تا سه‌ر ته‌ژنویان ده‌هات. ته‌وان کاتیک موسایان دی نه‌یانزانی که ته‌و کوری پاشای میسره، به‌لام له‌نیشانه‌ی جله‌کانییه‌وه‌زانپان که له‌ته‌فسه‌رانی به‌رجه‌سته‌یه و ده‌وره‌یان لیدا تا ته‌ماشای نیشانه‌کانی جله‌کانی بکهن. موسا ده‌یزانی که سهربازانی هاتی سه‌ریازی سه‌رسه‌ختن، به‌لام له‌وده‌مه‌دا که ده‌وری موسایان دابوو به‌کومه‌له‌مندالینک ده‌چوون که سه‌رقالی ته‌ماشاکردنی شتیکی جوانن و یاری پی‌ده‌کهن.

موسا به‌چاوی ستایش‌کردنه‌وه‌ته‌ماشای که‌وانی سهربازانی هاتی ده‌کرد چونکه ته‌و که‌وانانه به‌ورده‌کارییه‌وه‌دروست کرابوون.

سهربازانی هاتی ویستیان پیکتیکی گچکه‌ی خواردنه‌وه به‌موسا بنوشن، به‌لام جگه له‌ناو شتیکی دیکه‌ی نه‌ده‌خواردنه‌وه، له‌قبول کردنی ته‌و خواردنه‌وه‌یه‌خوی بوارد و له‌جیاتی ته‌وه بریک هه‌نجیری وشکی، که سهربازانی هاتی له‌گه‌ل‌خویاندا هه‌لیان گرتبوو، پیشکه‌شی ته‌و کرد،

(۴۱) به‌ر له‌سیسته‌می مه‌تری یه‌که‌یه‌کی پیوانه‌کردنی دریتی بوو، له‌نانیشکه‌وه‌بو نووکی په‌نجی‌ناوه‌پاستی ده‌ست (و.ک).

خوارد. دوی ته‌وه‌شه‌و داهاات و موسا به‌ره‌و ته‌و جینگایه که گالیسکه‌ی خوی لیبوو و ده‌بوایه له‌وی پشوو بدا، رویشت.

کاتیک موسا گه‌یشته ته‌و جینگایه بیینی و ناوون ناژوی گالیسکه‌ی ناماده‌ی خه‌وتن بوو.

موسا پیی گوت: شه‌و چه‌ند جاریک له‌خه‌و هه‌سته‌تالیک بده به‌ته‌سپه‌کانی گالیسکه‌که، نوون وه‌ک وه‌لامیکی باشه‌سهری خوی له‌قاند. نینجا شه‌پیوره‌کانی سوپا وه‌ده‌نگ هاتن تا به‌سهرباز و گالیسکه‌ناژۆکان بلئی که کاتی خه‌وتن هاتوه.

موسا پارچه‌فهرشیکی، که له‌گه‌ل‌خویا هینابووی، له‌سه‌ر زه‌وی له‌په‌نا گالیسکه‌که راخست و له‌سهری پال‌که‌وت تا بجه‌وی. به‌لام ههر چه‌ندی کردی تا خه‌وی لی‌بکه‌وی، خه‌و نه‌چوه‌چاوه‌کانی.

نیوه شه‌و هتپ ره که بو سهردان به‌ناو به‌شی گالیسکه‌کانی جه‌نگییدا ده‌گه‌را گه‌یشته موسا و ته‌ماشای کرد ته‌و به‌خه‌به‌ره.

هتپ ره له‌موسای پرسی: بچی تا نیستا ههر به‌خه‌به‌ری؟

موسا گوتی: ناتوانم بجه‌وم.

هتپ ره گوتی: نایا ژاوه ژاوی ئوردوو ناهیلی خه‌وت لی‌بکه‌وی؟

موسا وه‌لامیدایه‌وه: پیموایه هه‌ناسه هه‌لکیشانی خه‌وتوه‌کان و پرخه‌پرخی هه‌ندیکیان و ده‌نگی سمکولی ته‌سپه‌کان که به‌رده‌وام سمیان له‌زه‌وی ده‌کوتن و ده‌نگه‌ده‌نگی نییشک‌گران که بو ته‌وه‌ی خه‌ویان لی‌نه‌که‌وی و یه‌کتر به‌بیداری به‌یلنه‌وه، بانگی یه‌کتر ده‌کهن و ده‌نگی زنجیری گالیسکه‌کان که له‌ملاو ته‌ولاره دیتته به‌ر گوی ناهیلن خه‌وم لی‌بکه‌وی.

هتپ ره گوتی: تو ده‌بی‌خو به‌و جوره ده‌نگانه‌وه‌بگری و نابی هیچ کام له‌وه‌دنگانه و هه‌موو ته‌و ده‌نگانه‌ش بینه‌ریگری ته‌وه که خه‌وت لی‌بکه‌وی، چونکه نووستنی سهرباز له‌کاتی شه‌ودا، پیویستییه‌که که شیواوی وه‌پاش خست نییه. ته‌گه‌ر تو شه‌و نه‌خه‌وی به‌روژ ناتوانی گالیسکه‌لی‌بخوری و کاتیک گه‌یشتیه‌مه‌یدانی جه‌نگ ناتوانی شه‌ر بکه‌ی.

هتپ ره پاش ته‌و راسپارده‌یه رویشت. دوی ته‌وه موسا، بو ماوه‌ی چند ده‌قیقه‌یه‌ک خه‌وی لیکه‌وت. پاش ته‌وه که چاوی کرده‌وه نونوی غولامی خوی، له‌په‌نا گالیسکه‌که‌یه‌وه بیینی.

مووسا بیرى كردهوه كه ئهگهر نوون مهبهستی كوشتنى ئهوى، پاش ئهوه كه خهوى لىكهوت به ناسانى دهتوانى ئهوى بكوژى. پاش ئهوه ديسانهوه دووچارى بى خهوى بۆوه و له بهر ئهوى خهوى نهدهچوو چاوهكانييهوه، چاوى له ئهستیرهكانهوه برى و كهوته تهماشاكردى ئهستیرهكان.

مووسا دهيزانى ههر دهستهكه له ئهستیرهكان كه له بهشىكى ناساندا جىگهيان گرتوه، ناويكى تايهتايه ههيه و ئهستیرهناسانى بابلى و ميسرى بۆ ههركاميان، شپوهيهكيان گرمانه كردهوه. بهلام ناوى ئهوى شپوهيه له ههندىك له دهستهى ئهستیرهكان ناويكى بى ناوديره، چونكه ئهوى ئهستيرانه بهوشپوهيه نين كه ناو دهبرى. بهو هۆيهوه ئهستیرهناسان، به خهياى ئهوى شپوهيه و شپوهكانى دىكهيان بۆ ئهستیرهكان گرمانه كردهوه كه بتوانن به ناسانى جىگهى ئهوان له ناسمان بدۆزنهوه.

ئهوى دهيزانى ئهستیرهكه له ناساندا نيهه كه به چاوبهينى و ئهستیرهناسانى بابلى و ميسرى، ناويكىيان بۆ دانهناى. به ههر حال ههندىك له ئهستیرهكان خاوهن ناويكى تايهتايه و ههندىكى دىكهدى ناويكى گشتى. ناوى ئهوان، ناوى گروپىك له ئهستیرهكانه كه ئهوى ئهستيرانهش پاژيكن لهو گروپهدا دینه ژماردن.

له حالىكدا كه مووسا سهبرى ئهستیرهكانى دهكرد، سهرنجى دا كه كه رهنگبوون و له ههمانكاتدا شهپوورهكانى سوپا وههنگهاتن و سهربازانيان له خهوه ههستاند، چونكه بهيان ئهنگوتبوو.

پاش ئهوه كه سوپا كهوته رى، له ليوارى رۆژئاواى روبرارى نيلى ((وهك رۆژى پيشوو)) دهوه كهوته جوولان. جولانهوهى سوپاى رهوانهكراوى ميسرى، لهگهڵ دهورهيهكدا كه كاتى ههستانى روبرارى نيلى بوو، نزيك بوو. لهو رۆژهدا، ناوى شهتى نيلى له رۆژى پيشوو زياتر بهرز ببۆوه و ليوارهكانى داگرتن و سهرهپاى ئهوه كه له نيوان ريگاي سوپاو روبرارى نيلى مهودايهكى زۆر ههبوو، ئاو له ليوارى تهختى نيلهوه بهرهو سهره ريگاي سوپا گهيشت و له ههندىك جىگادا كرديه قور و به شپوهيهكه كه چهرخى گاليسكهكان له ناو قوردا چهقن.

ناژويانى گاليسكهكان داواى به هاناچوونيان له سهربازانى پيادهكرد كه گوشار له گاليسكهكان و چهرخهكان بكهن تا چهرخهكان له نيوى قور بيته دهري. بهلام سهربازان ههزيان نهدهكرد هاوكارى گاليسكه ئاژۆكان بكهن و يارمهتى نهدانى ئهوان بۆ گاليسكه ئاژۆكان له وهرا سهرچاوهى گرتبوو كه ئيرهبيان به سوارى ئهوان دهبرد.

گاليسكه ئاژۆكان بهردهوام له ناو گاليسكهدا بوون و ههريگيز بهپى ريگهيان نهدهبرى، له حالىكدا كه سهربازانى پياده به بهر ههتاوى گهرم دا و به بى سوارى دهبوويه ريگاي خويان تهى بكهن.

لهو كاتدا ههلىك كهوتبووه دهس سهربازانى پياده تا تۆلهسهندنهوهيهكى مندالانه له گاليسكه ئاژۆكان بكهنهوه. بۆيه بۆ دهرهيتانى چهرخى گاليسكهكان له ناو قورهكهدا، هاوكاريان نهدهكرد. ريگاي گاليسكهكانيش به جوړىك بوو كه گاليسكهكان نهپاندهتوانى لهو ريگا قوره خويان لابدهن ئهگينا ئهوان بهرهو لاي رۆژئاوا دهرويشتن و له جىگايهكهوه تيدهپهريين كه نهكهوتته سهره رى ههستانى روبرارى نيلى.

گاليسكهى مووساش وهكو گاليسكهكانى دىكه له ناو قوردا چهقى بوو. بهلام كورهلاو جلهكانى لهبهر خۆى دانا و له كراسىكى كهتان بهو لاوهى لهبهر خويان نههيشت و له گاليسكهكه رۆهات و به نوونى گوت: تۆ ههيهها له ئهسپهكان بكه و من له پاشهوهرا پالى پيوه دهنيم تا چهرخهكان له نيوى قوردا بيته دهري.

نوون ههيههاى له ئهسپهكان كردهو مووسا له پاشهوهرا گوشارى برد و به پالستوى هيزى بازوو و سنگى مووسا كه پىكانى بۆ داچهقاندبوو، گاليسكه له جىكى خۆى ههلكهندرا و له نيوى قورهكه هاته دهري. ههموو ئهوانهى ئهوى ديمهنيان دهيينى واقيان ورمابوو. چونكه كهس ويناى نهدهكرد كهسيكى وهك مووسا كه كورى فیرعهون بوو، پالستوى بدا تا چهرخهكانى گاليسكه له نيوى قوردا بيته دهري.

مووسا كاتىك چهرخهكانى گاليسكهكهى خۆى له نيوى قورهكه هينايه دهري، بهرهو گاليسكهيهكى دىكه رۆيشت و به ئاژۆى گاليسكهكهدى گوت ههيهها له ئهسپهكانى بكا تا ئهويش له داوهرا پالى پيوهبنى. ئاژۆ، ههيههاى له ئهسپهكان كردهو مووسا له داوهرا پالستوى دا و چهرخى گاليسكهكه له نيوى قور هاته دهري. ئينجا مووسا بهرهو گاليسكهى سيپهيم چوو تا چهرخهكانى ئهويش له نيوى قور بيته دهري. كاتىك سهربازانى پياده بينيان كورى فیرعهون كه خوينى خويان له بهدهنيدا دهگهري و بۆ دهرهيتانى گاليسكه له نيوى قوردا بهو جوړه زهجمهت دهكيشى، بهسهر خوياندا شكانهوه و كينهى خويان بهرامبهه به گاليسكه ئاژۆكان له بير چۆوه و هاوكاريان كردهو تا گاليسكهكان له قور دهرياز بكهن.

گاليسكهكان له ناوقور دهريازبوون و لهو ناچهيه كه به هوى ههستانى نيلهوه ببوو به دهرياجه، چونه دهروه. بهلام ديسانهوه له سهر ريگاي گاليسكهكان ئاو ههبوو. سهربارى

ئەۋەش مېش و مەگەز كە ھەموو سالتىك، لە كاتى ھەستانى رووبارى نىلدا لە بىر دەچونەۋە، سەربازان و بە تايبەتى موسايان نازار دەدا.

سەربازەكان ۋەكو موسا نەبوون كە لە كۆشكى پاشايەتيدا گەۋرە بووب، پەلامار و چزووى مېش و مەگەزان، ئەۋانى زۆر نارەھەت نەدەكرد. بەلام موسا نەيدەتوانى ھېرش و پىئودەئانى مېش و مەگەزان تەھەمول بكا و بە دەست پىئودەئانى ئەۋانەۋە زۆر نازارى دەچىشت.

كاتىك كە سەربازانى سوپاى رەۋانەكراۋ، بە ھاۋشانى رووبارى نىل، بەلام بە پىچەۋانەئى ناراستەئى رىئەۋى ئاۋ، رىگايان تەئى دەكرد، ھەزىيان دەكرد كە ۋەك ئەۋ غولامانە بن كە لە نىۋو بەلمەكان لەشەتتى نىلدا سەۋلىيان لىدەدا و رىگايان دەپىئا. چونكە سەرەپراى ئەۋە كە سوپاى مېسر بە وشكانىدا تىدەپەپرى، ژمارەيەك لە غولامان بەشېك لە ئەسپاب و شەكى سوپايان بە ھۆى بەلمەۋە رەتدەكرد و پى بەپىئى سوپاى رەۋانەكراۋ دەجولانەۋە. بەلام ھىشتا بۇ يەكەمىن تاقىگەئى رووبارى نىل برك مەۋدايان مابوو.

دەزانىن كە رووبارى نىل لە بەشەكانى سەرەۋە، واتە لە باشور، چەندىن تاقىگەئى ھەبوو كە ھەندىك لەۋانە ئەمرۆش ھەر ھەن. ھەندىكى دىكەيان بە ھۆى گۆرانكارىيەكانى كە ئاۋى ھەر رووبارىك لە رۆگەئى خۇيدا دەپھىنەتتە ئاراۋە، لە نىۋو چورن.

ئەۋ غولامانەئى كە بە ھۆى سەۋلەۋە بەلمەكانىيان لىدەخوپرى، لەۋ كاتەدا بە بەراورد لەگەل سەربازانى پىادە كە بە وشكانىدا رىگايان دەپرى، بەختەۋەر بوون. چونكە زەھمەتتى رىگا برىنيان بە پى نەدەچىشت و لەۋەش بترازى ئەنۋايەكيان ھەبوو و ھەتاۋ لە سەر و لەشى ئەۋانى نەدەدا. بەلام كاتىك دەگەيشتنە نىكى يەكەمىن تاقىگە، ناچاربوون سەرەتا بارەكانى ئاۋ بەلمەكان بگوازنەۋە سەر وشكانى. ئىنجا ھەر خۇيان بەلمەكانىش لە ناۋشەت بىننە دەرەۋە و لە سەر پىلوسكەئى دارىن لەسەر وشكانى پالىيان پىئە بنىن تا دەگەيشتنە سەرووى تاقىگەكە و ئىنجا بەلمەكانىيان دەخستەۋە ناۋ شەت و بارەكانىش بختەۋە ناۋ بەلمەكان.

لەۋكاتەدا بە تالكردىنى بارى بەلمەكان و گوزاتنەۋەيان بۇ سەر وشكانى و ئىنجا بردنى بەلمەكان تا سەرووى تاقىگەكە و باركرنەۋەئى بەلمەكان كارىكى يەكجار سەخت بوو. لەۋكاتەدا غولامان ھەزىيان دەكرد كە خۆزگە ۋەكو سەربازانى پىادە، بەبەر ھەتاۋدا رىگايان دەكوتا و ئەۋ زەھمەتەئىيان نەدەكىشا.

ناراستەئى رىگايى سوپاى رەۋانەكراۋى مېسر، كە موسا لەگەلدا رىگايى دەپىئا، رۆگەئى رووبارى نىل بوو. مانا ئەۋ ناۋچەبەئى كە رووبارى نىل سەرەتا لەۋپىئە تىدەپەپرى. لەبەر ئەۋەئى

تەننەت لە زەمانى موسا، رووبارى نىل بە رووبارىكى كۆن دەژمىردا، بە بەراورد لەگەل سەرەتايى خۇيدا زۆر بچووك بىۋە.

ئىمە دەزانىن كە ھەموو ئاۋدەرگەكان لە ئاكامى تىۋى رىئەئى ئاۋ دروستبوون و ئەمرۆ ئىمە لە ئەمريكا و ئەۋروپا و ئاسيا بە سەر جادەكانى ئۆتۆمبىلدا دەپۆين سەپرى ھەر دوۋلاى خۆمان دەكەين دەبىنن پانايى ئەۋ شىۋە، كە ئىمە لىئەۋە دەپۆين يەك كىلۆمەتر يان دوو كىلۆمەترە. لە ھالىكدا كە پانايى ئەۋ رووبارە كە بە لىۋارى جادەئى ئۆتۆمبىلدا لەۋ شىۋەۋە تىدەپەپرى رەنگە دە مەتر بى.

دەپى ئىمە سەرنج لەۋە بەدەين كە ئەۋ رووبارە بچووكە ئەۋەندە بەرەبەين و پىر ئاۋ بوۋە كە ھەموو پانايى ئەۋ شىۋە كىلۆمەترىە يان دوو كىلۆمەترىيە پىر دەكرد، ئەۋ شىۋە قوۋل و بەرىنە ئاۋى ھەمان رووبار دروستى كردوۋە.

ھىچ رووبارىك لەسەر گۆى زەۋى نىيە كە لەۋ رىسايە بەدەربى. ھەموو رووبارەكان سەرەتا، پىر ئاۋ و فراۋان و بە لىشاۋ بوۋە. ئاۋى رووبارەكان ئەۋەندە بە خور و تەۋژم بوون كە بەردەگرانىتەكانى بە درىۋايى يەك، دوو، سى، چوار تا دە كىلۆمەتر و تانانەت زىياترىش و بە قولايى دەيان و بگرە سەدان مەترى لە بەر يەك بردوۋە رىگايى خۇى كردۆتەۋە رۆيشتوۋە. بەلام ئەمرۆ پانايى ھەندىك لەم رووبارانە رەنگە يەك لە سەدى يان يەك لە ھەزارى يان يەك لە دە ھەزارى پانايى ھەمان ئەۋ رووبارانەئى كۆن نىيە، لەبەر ئەۋەئى ئەمرۆ ئىتەر لەسەر گۆى زەۋى بارانە لافاۋىيەكانى رابردوۋ كە تۆفانى نوح چىرۆكىكى ئەۋ بارانانەئى، نابارى.

لە داستانى تۆفانى نوح، بارانى چل شەۋ و رۆژىيان باسكردوۋە. لە ھالىكدا كە ئەمرۆ زانايانى زەۋىناسى دەلەين ئەۋ سەردەمەئى كە لە سەر زەۋى بە جۆرىكى ھەمىشەئى بارانى لافاۋى تىدا دەبارى، پىنچ سەد مىليون سال درىۋەئى كىشاۋە.

بە كورتى موسا لەگەل سوپاى مېسردا بە ناۋچەيەكدا تىدەپەپرى كە لە كۆندا شەتتى نىل ھەموو ئەۋ ناۋچەيەئى داگىر كىردبوو، بەلام لە سەردەمەئى موسادا تەنبا بەشېكى بچووكى ئەۋ ناۋچەيە رۆگەئى رووبارەكەئى پىكدەھىنا. جارى ۋا بوو سوپاى مېسر بە تەختاندا تىدەپەپرى كە پانايى تا بىست مىللى ئەمرۆ دەبوو و زەمانىك ناراستەئى رىگايان دەگەيشتە ناۋچەيەكى بەردەلان و شاخاۋى و لەۋئى جارى ۋابوۋ ناچار دەبوون ئەسپەكان لە گالىسكەكان بكنەۋە تا لە نىۋو ئەۋ بەردەلانانەدا نەمرن يا برىندار نەبن و بۇ ئەۋەئى كە گالىسكە جەنگىيەكان بۇ ناۋ شىۋىكى ركى بەردەلان بەرنەبنەۋە و تىكەنەشكىن، گوريسىيان لە پشتى گالىسكەكانەۋە

دەبەست و ژمارەبەك له ئاژۆ و سەربازان ئەو گۆرەسەیان دەگرت و گالیسكەكە بە ئەسپایی دەهاتە سەری.

لەو جیگایانە كە تەختانی بوو، سوپای رەوانەكراوی میسر لەبەرەبەیانەو تا خۆرئاوا بوون، سی و پیتنج میل رینگای دەبری. بەلام له ناوچە شاخاوی و بەردەلانیەکاندا جوولانیەوی سوپا زۆر هیواش دەبوو.

لەو نوختانەدا مووسا له کاتی بەرەبەیان و خۆرئاوا له تەماشاکردنی ئەو بەردانە چیتزی وەردەگرت. چونکە کاتیك كە یەكەمین تیشکی خۆر له بەردەکانی دەدا و ئاخیرین تیشکی خۆر، بەردەکانی روونك دەکردەو، هەندیک له بەردەکان بە رەنگی سەوز و زەرد یا ئەرخبەوانی دەدرەوشایەو. مووسا كە هەرگیز بەو ناوچەیدا (بێجگە له سواریی كەشتی شەتی نیل) تینەپەری بوو، بە سەرسویمان و چیتزەو لەو رەنگە درەوشاوانەیی دەروانی.

نیوان ناوچەیی (كەرنەك) و یەكەمین تاقگەیی شەتی نیل، بە پتوهری ئەمڕۆ دوو سەد میل مەوادای هەبوو. سستی كف فەرماندەیی سوپای رەوانەكراو بێ ئەووی كە ماوەی پشوووان بە سەربازەکانی بدا هەموو رۆژیک ئەوانی ناچار بە تەیی کردنی رینگا دەکرد.

لەو ناوچانەدا كە بەردەلان نەبوون و قور، تیبەریونی گالیسكەکانی دژوار نەدەکرد، گالیسكەکانی مووسا بە لیواری نیلدا تیدەپەری و كورەلاو دەیبینی كە جووتیاران له سۆنگایی هەستانی رووباری نیل خۆیان بۆ تۆوکردن ئامادە دەکرد. له هەندیک نوختەدا، جووتیاران بێ ئەووی كە چاوەڕێ بن تا ئاوی نیل كە زەوی و زاری كشتوكالی ئەوانی داگرتبوو، بەتەواوی وشك ببیتەو زەوی و زاریان دەكێلاو كاری خۆیان وەپیش دەخست تا هەر كە ئاوی نیل كشایەو، تۆو بكەن.

كاتیک سوپای رەوانەكراوی میسر بە لیواری ئاوابیەكان و داچینراوەکاندا تیدەپەری مندالان بۆ تەماشاکردنی سوپا دەهاتن و پیاوان و ژنان بە هۆی سەرقالیبیان بە كاری كشتوكالەو نەیانەتوانی بێن و تەماشای سوپا بكەن.

سستی كف فەرماندەیی سوپای رەوانەكراو، دەربارەیی ئەو سەربازانەیی كە بە هۆی بریندابوون یا هۆكاری دیکە له رینگا رۆیشتن بەجی دەمان، بەزویی هاتنەوی نەبوو و ئەوانی له لیواری رینگا بەجی دەهیشت، تا هەر جۆریك كە خۆیان دەتوانن وابكەن بۆ ئەووی كە پاشان، خۆیان بگەیهننەو سوپا یاخود بگەڕێنەو. تەنانەت ئەو سەربازانەیی له کاتی رۆیشتندا له

بەردەلانیەکانەو هەلئەدیران و قاچیان دەشكا بە فەرمانی سستی كف، كە له رینگای ئەفسەرانى سوپاوە جیبەجی دەكرا، بەجی دەهیلران.

مووسا ئەو كاری بە کارێکی بێ بەزویی دەزانی، بەلام دەیزانی سستی كف ناتوانی سەربازی نەخۆش و بریندار لەگەڵ خۆیدا ببات، چونکە ئەو سەربازانە دەبوونە بار بە سەرسوپاوە و دەبوونە بەرەستی ئەو كە سوپا بە خیرایی بەرینگادا رێ بکا.

سەربازانی پیاو لە سپیدەو تا دەمی رۆژئاوا بە بەرەتەویدا رینگایان تەیی دەکرد و بەردەوام ئارەقیان لێ دەچۆرایەو. هەموو رۆژیک رەنگی روخسار و ئەو شوپانەیی لەشیان كە جلی پتو نەبوو، رەشتەر دادەگەرا.

بە هۆی ئارەقکردنەوی زۆر لەبەر هەواي گەرم، پتووستی سەربازانی میسری بە خوی بە رادەبەك زۆر بوو كە گۆشتی سوپراو و ماسی سوپریان بە ئیشتیاوە دەخوارد. خواردنی ئەسلی ئەوان لە گۆشتی سوپراو و ماسی پێكدەهات و كاتیك كە تینوویان دەبوو ئازادبوون لەو كە هەر چەندیک ئاودەخۆنەو، بۆنەو و شەتی نیل لەبەردەستیان بوو و ئاویکی زۆری لەبەر دەرپیشت.

مووسا دیکەتی گرت سەربازانی کریگرتەیی بیانی كە له ناو سوپای رەوانەكراوان، نە خۆش دەكەون و نە بریندار دەبن، چونکە له کاتی رینگردندا له سەربازانی میسری تاقیکردنەویان زیاترە و دەزانن له ناوچە بەردەلانیەکاندا چۆن بەریدا برۆن و نەكەونە خوارەو یاخود هەلئەدیرین و بریندار نەبن و بە شپۆبەك خواردن بۆن كە نەخۆش نەكەون. بەلام لەویردانی ئەواندا وەكو سەربازانی میسری جگە له دوو بێر هیچی دیکە یان نەبوو: یەكەمیان بیری بە دەست هینانی زێر و مس، دووەمیان خۆشگوزەرانى له کاتی بێكاریدا.

مووسا هەر كاتیك كە له منزلگا گوتی له ناخاوتنی سەربازان رادەگرت دەیبیست كە زۆرەیی قسەوباسی ئەوان لەسەر بنەمای پتووستی بە دەسپێنانی زێر و مس دەگەرێ، یا خۆشییەکانی بەهرەمەندبوونیان له کاتی لاویدا بۆ یەكتری دەگیرایەو. لەبەر ئەووی لەو روووە جیاوازییەك له نیوان سەربازانی میسری و سەربازانی کریگرتەیی بیانی كە له نیو سوپای رەوانەكراویدا خزمەتیان دەکرد نەبوو، مووسا بە خۆی دەگوت وا دەردەكەوێ كە ئیدی بە دەسپێنانی زێر و مس و خۆشگوزەرانى پاژیکە له سروشتی هەر سەربازیک و هیچ سەربازیک نییە كە ئەم دوو بیری نەبێ.

هەر کاتیکی شهو، که مووسا له منزلگا خه بهری ده بۆوه و چاویکی له جینگای پشودانی سستی کف که خێوه تێکی گهوره بوو، ده کرد، ده بیینی که چرا رۆشنه و نهو به خه بهره و یه کێک یان چهند نه فره تیک له خێوه ته کهن و وا درده کهوت که کار ده کهن.

مووسا که یه کهم جار سستی کفی بیینی، نهو پیاوی نه کهوته بهر دل، به لام ههر چهند رۆژانیک تیده په پین، زیاتر به های بۆ سستی کف داده نا، چونکه ههستی ده کرد که نهو پیاویکی زه جمه تکیش و لیوه شاوه یه.

مووسا دیقه تی دا سستی کف سه ره پای شهو که فه رمانده ی سوپایه، له ههر کام له نه فسه ر و سه ربازه کان زیاتر زه جمه ت ده کیشی. نه فسه ر و سه رباز ههر که ریکردن ته واو ده بوو و ده گه یشتنه منزلگا ژه مه خواردی خۆیان ده خوارد و ئینجا لئی ده خه وتن تا نهو کاته ی شه پیوره کانی سوپا له ده می به ره به یاندا نه وانی له خه و بیدار ده کرده وه. به لام سستی کف که له به ره به یانه وه تا خۆرتاوا بوون، بئ پسانه وه، چاودێری ریکردنی سوپا ده کا، پاش شه وه که ده گه یشتنه منزلگا ناخه وئ و تا به ره به یان ههر بیدار ده مینیتته وه و کار ده کا.

مووسا دیقه تی دا بوو که هه یچ مه سه له یه کی په یه وه ست به کاروباری به رتیه به ردنی سوپا و ریکردنی سوپا نییه که لای سستی کف به په نهانی مابیتته وه و له به رچاری شه نه بئ. مووسا ده بیینی که فه رمانده ی گشتی سوپای ره وانه کراو، به رده وام ئاگاداره که نه سپه کانی گالیسکه جه نگییه کان چهند ئالیک بخۆن و سه ربازان جیره ی بریار دراوی خۆیان به رپیکویتی وهر بگرن و هه موو شه وئیک به ئاسوده یی بخه ون و هه موو سپیده یه که بهر له جوولانی سوپا و ههر ئیواره یه که، پێش پشودانی سه ربازان، له ههر به شیکدا ئاماده یی و نا ئاماده یی سه ربازان به سه ر بکرتته وه.

مووسا سه ره پای شهو که ده یزانی سستی کف له نه فره تیک به ولاره زیاتر نییه، ههستی ده کرد وه که بلئی شه و پیاوه هه زار نه فره و چاودێر و ئاگاداری یه که به یه کی نه فسه ران و سه ربازانه و له وانه ش خودی شه و (مانای مووسا) شه.

مووسا ده بیینی که سستی کف سه ره پای شهو که خویندنی نه خویندوره و وه کو هتپ ره وایه، نه خشه کانی جهنگ تاوتوئ ده کا و کورپه لاره و له مه سه له یه سه ری سوپه نه ده ما، چونکه له پایته ختی میسه ر بینیبوری که هه ندیک کهس له ته لارسازان وئرای شهو که خویندواره ییان نه بوو، ده توانن نه خشه کانی ته لاره کان هه لسه نگیینن و له نیوان شه وانه که سانیک هه ن که ده توانن نیگار بۆ شه و نه خشانه بکیشن.

له مالی پزیشکی گۆشه نشیندا

کاتیکی سوپای میسه ر گه یشته نزیک یه که مین تافگه، سستی کف په یامینی بۆ مووسا ره وانکرد که بچئ بۆ دیده نی وی.

له و رۆژه وه که مووسا له شه تی نیل چوه ناو که شه تی فه رمانده ی گشتی سوپا و سستی کف ریز و به های بۆ شه وانا، مووسا ئیدی قسه ی له گه ل سستی کف نه کردبوو. گه رچی مووسا هه موو رۆژیک له دووره وه سستی کفی ده بیینی و فه رمانده ی گشتی سوپا ههر کاتیکی که شه وی ده بیینی له دووره وه ئامازه یه کی ده کرد که نیشانه ی خۆشه ویستی بوو بۆ شه و، به لام وانه هاتبووه پێشه وه که مووسا وه کو شه و رۆژه که بۆ که شه تی سستی کف چوو بوو، ماوه یه که له گه ل شه ودا گوت و بیژ بکا.

شه و رۆژه، ده میتیک که فه رمانده ی سوپا په یامی بۆ مووسا ناردبوو که بچئ شه و ببینی، مووسا خۆشحال بوو، چونکه — به و جۆره که گوتمان — شه و ورده ورده ریزی بۆ فه رمانده ی سوپای ره وانه کراو، داده ناو ئیدی ناخاوتن له گه ل شه ودا، به رنامه ی یه که تاهه نگی ریکردنی مووسای که میتیک ده گۆری. شه و بوو به نوونی گالیسکه ئاژۆی خۆی گوت، گالیسکه که ی به ره و گالیسکه ی فه رمانده ی گشتی سوپا لیبخورئ. له بهر شه وی که زه وییه که ته ختان بوو، نوون چوار نه سپی گالیسکه که ی ده نگداو به زوویی له گالیسکه ی فه رمانده ی گشتی سوپای ره وانه کراو نزیکی بۆوه.

کاتیکی که سستی کف بیینی مووسا وا به ره و لای شه و دئ، به گالیسکه ئاژۆی خۆی گوت که به ره و لای مووسا برؤا، مانای پێشوازی له و بکا، چونکه مووسای به کورپی فه رعه ون ده زانی و وای بیرده کرده وه که ریز گرتنی کورپی پاشای میسه ر، پێویسته.

کاتیکی دوو گالیسکه که به جۆرێک له په نای یه که وه راوه ستان به شیوه یه که که سستی کف و مووسا بتوانن به ئاسوده یی به یه که وه قسه بکه ن، سستی کف گوتی: شه ی شازاده ی میسه ر سلاره.

مووسا وهلا میدایهوه: سلاو نهی فرماندهی گشتی سوپا.

ستی کف پرسى: نایا له سهفهري جهنگی خۆت رازی؟

مووسا وهلا میدایهوه: نه ههر رازیم، بهلکو خوشحالیشم که بهشداریم لهو سهفهردها کردوه. بهشداربووم لهو سهفهره جهنگیهدا، ژیانی یهك ههواى منى له پایتهخت گۆرى و لهگه‌لشیدا کۆمه‌له تاقیکردنه‌وهیه کم به دهسپهنا که نه‌گهر لهو سهفهردها بهشداریم نه‌کردایه نهو تاقیکردنه‌وانهم به دهس نه‌دهینا.

ستی کف گوتی: حهزم ده‌کرد پاشا لیره بوایه و کوره‌که‌ی خۆی بدیابیه و ته‌ماشای بکردایه که کوره‌که‌ی بۆته سه‌ربازێکی واقعی میسری چونکه وه‌کو سه‌ربازێک ته‌پوتۆزاییه و روخساری له‌بهر هه‌تاو ره‌ش هه‌لگه‌راوه. پاشان گوتی: باوکت لیره نییه تا به بینینی تۆ که بوویه سه‌ربازێکی واقعی، خۆشحال بوایه، به‌لام من چیژ له دیدنه‌ی تۆ ده‌که‌م، هه‌موو شتیکی تۆ وه‌کو سه‌ربازێکی پیشه‌یی وایه ته‌نیا ریشته نه‌بێ.

مووسا پرسى: نهی ستی کف، چۆن ریشی من وه‌ک سه‌ربازێکی پیشه‌یی نییه؟

فرماندهی گشتی سوپای ره‌وانه‌کراو: سه‌رباز و نه‌فسه‌رانی سوپا له‌کاتی ریکردندا هه‌لیان ده‌س ناکه‌وێ یاخود سه‌لیقه‌یان نییه ریشی خۆیان بتاشن، به‌لام ده‌بینم تۆ ریشته تاشراوه نایا تۆ هه‌موو رۆژێک تراش ده‌که‌ی؟

مووسا گوتی: به‌لێ نهی ستی کف! فرماندهی سوپای ره‌وانه‌کراو، ناماژیه‌کی به‌ره‌ولای نوون که جله‌وی نه‌سپه‌کانی گالیسکه‌که‌ی مووسای له نۆده‌سته‌ی دابوو، کرد و گوتی: نایا نهو پیاوه که گالیسکه ناژۆی تۆیه ریشته بۆ ده‌تاشی؟

مووسا وهلا میدایهوه: من هه‌موو رۆژێک بۆ خۆم نهو کاره جیبه‌جی ده‌که‌م.

ستی کف گوتی: نهو پیاوه نه‌گهر بتوانی گالیسکه‌ی تۆ به‌باشی لیبخورێ ده‌شتوانی ریشته بۆ بتاشی نایا نهو پیاوه ده‌توانی گالیسکه‌ی تۆ لیبخورێ؟

مووسا گوتی: به‌لێ نوون گالیسکه‌ی من به‌باشی لیده‌خوړی.

ئینجا ستی کف بابه‌تی ناخواتنی خۆیانی گۆری و گوتی: له‌بهر نه‌وه‌ی که تۆ فرماندهی گالیسکه‌ی جه‌نگی، ته‌ئکید له گالیسکه ناژۆکان بکه‌وه که رۆژی سێ جار ته‌وه‌ری چه‌رخه‌کان، که چه‌رخه‌ی گالیسکه‌کانی به ده‌وردا ده‌سوریتته‌وه، چه‌ور بکه‌ن و هه‌روه‌ها رۆژی چه‌ند جار، نه‌گهر ده جاریش بێ باشتره له‌وه که نۆجار بێ، ئاو به‌چه‌رخه‌کانی گالیسکه‌کاندا بکه‌ن.

نه‌گهر نهو مازه‌یه‌ی که به‌ده‌وری چه‌رخه‌کانی گالیسکه‌که‌ی تۆ و نه‌وانی دیکه، که له نیوان چه‌رخه‌که و زه‌وی دایه له ناسن بوایه، من پیم نه‌ده‌گوتی رۆژی ده جار ناوی پیدابکه، به‌لام له میسر، هیشتا مازه‌ی چه‌رخه‌ی گالیسکه‌کانی ئیمه له برۆنزه، له‌حالی‌کدا له ولاتی هاتی مازه‌ی چه‌رخه‌کانی هه‌موو گالیسکه‌کان له ناسن دروستکراوه.

نهو چه‌رخانه‌ی که مازه‌ی ناسنی هه‌بێ، عه‌بیدار نابێ، به‌لام چه‌رخه‌ی گالیسکه‌کانی ئیمه له‌بهر نه‌وه‌ی مازه‌کانی له برۆنزه زوو له‌ق ده‌بێ و پیتیسته هه‌ر رۆژێک، چه‌ندین جار ئاو به چه‌رخه‌کاندا بکری تا داری چه‌رخه‌کان هه‌ل بناوسی و مازه‌ی برۆنزی، به مه‌حکه‌می بیلێته‌وه و چه‌رخه‌ی گالیسکه‌کان به هۆی له‌ده‌س دانی مازه، تیکنه‌شکی. ته‌نانه‌ت خواکانیش، ناتوان چه‌رخێکی گالیسکه، که چه‌مبه‌ره‌که‌ی ناسنه و به‌باشی دروستیان کردوه، تیک بشکینن، به‌لام چه‌مبه‌ری برۆنزی گالیسکه‌کانی میسر، جاری وا هه‌یه له‌وکاته‌دا که گالیسکه سوار پیتیستی زۆر گه‌وره‌ی به گالیسکه‌ی خۆی هه‌یه تیکده‌شکی و هه‌رکه چه‌مبه‌ری برۆنزی تیکشکا گالیسکه له کار ده‌وه‌ستی.

ستی کف که‌زانی کوره‌لاو به دیکه‌ت و سه‌رنجێکی زۆره‌وه گوتی له قسه‌کانی نهو ده‌گری زیاتر درێژه پیدایه و گوتی: تۆ هه‌روه‌کو پارێزگاری له چوار ده‌سته و پیتی نه‌سپه‌کانی خۆت ده‌که‌ی ده‌بێ ئاواش چاودێری چه‌مبه‌ره برۆنزیه‌کانی گالیسکه‌ی خۆت بێ. گه‌رچی ده‌لین خواکان کاتی مردنی مرۆقیان دیاری کردوه و هه‌ر که‌س له‌وکاته‌دا که بۆ دیاریکراوه مالتاواپی له ژبان ده‌کا، به‌لام من به تاقیکردنه‌وه فیر بووم که نه‌گهر مرۆق خۆپارێزی و دووربینی بکا و له رووی نه‌نقه‌سته‌وه خۆی دووچاری مه‌ترسی نه‌کاته‌وه، ته‌مه‌نی درێژتر ده‌بێ. به‌لام له‌وه‌ی که نه‌مرو، تۆم زه‌حه‌مت دا و داوام لیکردی که بمبینی به‌وه‌یه‌وه‌یه که نه‌مشه‌و ئیمه ده‌چینه مالتی پیاویک که ماله‌که‌ی پیتش یه‌که‌مین تاقگه‌ی شه‌تی نیل که‌وتوه و من وابیر ده‌که‌مه‌وه که نه‌گهر کورپی پاشا پیتی نه‌خاته ناو مالتی نهو پیاوه‌وه، ده‌بیتته مایه‌ی سه‌رشکانه‌وه بۆ نهو.

مووسا پرسى: چۆن بۆ نهو پیاوه ده‌بیتته مایه‌ی سه‌رشکانه‌وه؟

ستی کف گوتی: تۆ کورپی فیرعه‌ونی و خویینی خویان له به‌ده‌نی تۆدایه، به‌لام له‌م کاته‌دا تۆ یه‌کیکی له نه‌فسه‌رانی من و نه‌گهر تۆ نه‌چیه مالتی نهو پیاوه، نهو وا ویتنا ده‌کا که من به نه‌نقه‌ست نه‌وم له‌وشانازییه بیبه‌ش کردوه. ئیستا پیم بلێ نهو شانازییه‌ی پیتی ده‌ده‌ی و له‌گه‌ل ئیمه‌دا دپیه ماله‌که‌ی؟

مووسا گوتی: به لای نهی سستی کف، به لای نهی پیاوه کییه؟

فهرماندهی سوپای رهوانه کراو وه لامیدایه وه: پزیشکیکه!

مووسا گوتی: بیگومان نهی پزیشکه له ناو ناواییه کدا دهژی.

ستی کف وه لامیدایه وه: نا، نهی به داوینسی گردیکه وه، پیس یه که مین تافگه، مالیکی

دروستکردوه و لهو مالّه دا دهژی؟

مووسا پرسى: نهی پیاوه چۆن به تهنیایی لهو خانووه دا دهژی؟

فهرماندهی سوپای رهوانه کراو گوتی: نهی به تهنیا نییه، به لگو له گه ل ژن و کچه که ی خۆی

دهژی و گوره ترین پزیشکی میسره.

مووسا گوتی: چۆن گوره ترین پزیشکی میسر، له نوخته یه کی ناوا دوردا دهژی؟

ستی کف گوتی: نهی پزیشکه پایه به رزه سهره تا له ((که رنهک)) دهژیا و له هه موو

دنیاه، نه خۆشان ده هاتنه که رنهک تا خۆیان پیشانی نهی پزیشکه بدن و به دهستی نهی

چاره سهر بکرین. به لای باوکی نهی پزیشکه دهستی له نایینی باوایپیرانی هه لگرت و بووه

پهیرهوی نایینی باتل و ناوی کوره که ی خۆی نا ((ناتوون مووسا)).

مووسا پرسى: نایا ناوی نهی پزیشکه نیستاش ههر ناتوون مووسایه؟

فهرماندهی سوپای رهوانه کراو گوتی: به لای نیستاش ههر ناوی ((ناتوون مووسا)) یه و لهو

که سانه ده ژمی دردی که له رابردودا نایینی خوی درۆزنیان قبول کرد. به لای من دهس له نایینی

خۆم هه لئاگرم و به ناموون هاتوومه ته دنیا و ههر به ناموونیش مالئاوایی لهو دنیایه ده که م.

مووسا گوتی: من ده زانم تۆ دوژمنایه تیت له گه ل نهوانه دا هه یه که پهیرهوی نایینی

ناتوون!

ستی کف گوتی: گهرچی من پهیرهوی نایینی نامووم، به لای دوژمنایه تیم له گه ل ناتوون

دانییه و شه ره کانی دنیا به جۆریک منیان سهرقال کردوه ده رفه تی نهو دم نییه خۆم به جهنگی

خوایانه وه سهرقال بکه م.

مووسا گوتی: بهو ته رزه، نهی پزیشکه که تۆ ده لئی، له سۆنگایی نهو که پهیرهوی نایینی

ناتوونه، ناچار بووه خۆی له شاره کان دورره په رتیز بگری و لهو ناچه یه دورر بکه ویته وه و له نزیک

یه که مین تافگه بژی.

ستی کف گوتی: به لای لهو نوخته دورره دهسته شدا لی نه گهران ئاسوده دابنیشی و رۆژیک

چه ند کهس له کاهینان هاتنه لای نهی و پی یان گوت که ده بی نهی دوو کار جیبه جی بکا،

یه که م ناوی خۆی ده بی بگۆری و ناوی ناموون مووسا له خۆی بنی، دووه میان جیگای گۆری

باوکی به کاهینان پیشان بدا تا کاهینان گۆره که ی هه لبدنه وه و لاشه ی مۆمیا کراوی باوکی له

گۆره که ی بیته دردی و بیسوتینن بۆ نهو دی باوکی لهو دنیای دیکه دا ژیانى نه مریی وه ده دست

نه که وئ.

مووسا پرسى: نهی چی پی گوتن؟

ستی کف گوتی: نهی به کاهینه کان پیکه نی و به یه کیکیانی گوت تۆ تووشی نه خۆشی

گه ده بووی و سی رۆژی دیکه، ژانی گه ده ت تاو دهستین و تۆ ده بی خۆت نه شته رگه ری بکه ی

و نه گه ر خۆت نه شته رگه ی بکه ی و خۆت نه شته رگه ری نه که ی ههر ده مری. نیستا بیر بکه وه چ

پزیشکیک ده بی تۆ نه شته ری بکا. نهی پیاوه گوتی: من پزیشکیکی له تۆ کارزان تر ناسم و

ده بی تۆ خۆت نه شته ری به بۆ من بکه ی.

پاش نهو پزیشک به کاهینیک دیکه ی گوت: تۆ دوو چاری ژانه سهری هه میشه یی

هاتووی. له پایته ختی میسر و شاری که رنهک، پزیشکان، بۆ نهو دی ژانه سهری هه میشه یی

چاره سهر بکه ن، کاسه ی سهری نه خۆش کون ده که ن بۆ نهو دی نهو هه لمه ی که له ناو کاسه ی

سهری نه خۆش دایه و هۆکاری ژانه سهری هه میشه یی، بیته دردی. له وانه شه گوت لی بووی

نیوه ی نهو که سانه ی که کاسه ی سهریان کون ده کری گیانیان له دهس ده دن و هیه چ پزیشکیک،

کاتیک که ده به وئ کاسه ی سهری نه خۆشیک کون بکا، ناتوانی به لینی نهو هدا که نایا نه خۆش،

پاش کاری نه شته رگه ری زیندوو ده مین یان نا. به لای من بی نهو دی کاسه ی سهرت کون بکه م

چاره سهری تۆ ده که م و نه گه ر تۆ به ته مای نهو به ی من بکوژی، تووشی چه ند پزیشکیک ده بی

کاسه ی سهرت کون ده که ن و گیانت ده که ویتته مه ترسییه وه. بهو پییه کاهینانی ناچار کرد که

وازی لی بهینن و نهی به حالی خۆیه وه به جی بیلین.

نیستا بیست ساله نهی پزیشکه گوره یه که هاتوای وی له میسر دا نییه، لهو نوخته دورره

دهسته دا دهژی و کهس کاریکی به سهر کاری نهو دانییه. به لای خه لکی جیهان له زانستی نهو

بینهش بوون.

پاشان سستی کف بابته تی ناخواتنه که ی گۆری و گوتی: نه مشه و پیس نهو دی که بچینه مالی

نهی پزیشکه، جله کانی خۆت بگۆره و به رگیک له بهر بکه که له ناستی پله ی لایکی وه کو تۆ

که کوری فیرعه ونی، بیت و نیمه ش جله کانی خۆمان که چینیک ته پۆتۆزی له سهر نیشته وه

ده گۆرین و خۆمان و ده شوین و جلیکی دیکه له بهر خۆمان ده که یین.

کاتیڤ که مووسا له فرماندهی سوپای ره‌وانه‌کراو جیا بۆه و بۆ جینگاکه‌ی خۆی گه‌رایه‌وه له قسه‌کانی سستی کف له باره‌ی شه‌و پزیشکه‌وه که ده‌یگوت ناوی ئاتوون مووسایه‌ سه‌ری سوپما. شه‌و، هه‌رگیز گوئی له سستی کف نه‌بوو بوو شه‌ونده ستایشی هیچ که‌سیڤ بکا. فرمانده‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو ته‌نانه‌ت کاتیڤ له باره‌ی فیرعه‌ونه‌وه قسه‌ی ده‌کرد به‌و شیویه‌ پاشای میسری شکۆدار نه‌ده‌کرد.

کاتی عه‌سر، به‌ فرمانی سستی کف، سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر، له‌ په‌نا رووبای نیل بارخانه‌ی لّی به‌ریا کرد و ئوردووی دامه‌زراند. هیمان تافگه‌ی رووباری نیل (تافگه‌ی یه‌که‌م) نه‌ده‌بینرا، به‌لام ده‌نگی تافگه‌که‌ ده‌که‌وته به‌رگوئ.

مووسا پاش شه‌وه که له‌ کاری گالیسکه‌ی جه‌نگی ده‌س به‌تالّ بوو، جله‌ ته‌پوتۆزاوییه‌کانی له‌به‌ر خۆی دانا و له‌ لیواری رووباری نیل، له‌شی خۆی شوژد و پاشان فرمانی به‌ نون کرد شه‌و سندوقه‌ی بۆ بیئنی که‌ جله‌کانی وی تیدایه. نون شه‌و سندوقه‌ی هیناو کوره‌لاو ده‌ستیک جلی که‌تانی گرانبه‌ها، له‌ جوژی شه‌و جلانه‌ی که‌ له‌ پایته‌خت له‌ به‌ری ده‌کرد، کرده‌ به‌ر خۆی و پاشان گه‌ردانه‌یه‌کی گرانبه‌های له‌ ملی خۆی کرد و ده‌ستبه‌ندی له‌ ده‌ستی خۆی کرد و گه‌ردانه‌ی له‌ ملی خۆی کرد. هه‌ر که‌سیڤ شه‌و گه‌ردانه‌ و ده‌ستبه‌نده‌ی ده‌بینی، ده‌یزانی که‌ خاوه‌نی شه‌مانه‌ کورپی پاشای میسره. سه‌ریازانی ئوردوگا، به‌ چه‌په‌ساوییه‌وه له‌ مووسایان ده‌روانی و ستایشی جوانی شه‌ویان ده‌کرد، پاش شه‌وه که‌ مووسا جلی خۆی گوژی، گالیسکه‌ی فرمانده‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو گه‌یشته‌ جی و شه‌و گالیسکه‌یه‌ یه‌کیڤ له‌ شه‌فسه‌رانی به‌رزوی سوپا که‌ ناوی ((سوکر مووسا)) بوو لّی ده‌خوری.^(٤٢)

مووسا سواری گالیسکه‌ بوو و جگه‌ له‌ سوکر مووسا ئاژۆی گالیسکه‌که‌ و سستی کف فرمانده‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو و مووسا، که‌سی دیکه‌ له‌و گالیسکه‌یه‌دا نه‌بوو، مووسا وای وینا ده‌کرد ژماره‌یه‌که‌ له‌ شه‌فسه‌ران هاوړپّی سستی کف ده‌بن، به‌لام ده‌رکه‌وت جگه‌ له‌ سوکر مووسا که‌سی دیکه‌ی له‌ گه‌لدا نابج.

گالیسکه‌ به‌ خیرایی که‌وته رّی و هه‌رچی زیاتر رینگه‌ی ده‌پنوا ده‌نگی تافگه‌ پتر روون ده‌بۆه تا وای لّیه‌ت تافگه‌که‌ له‌ دوره‌وه ده‌رکه‌وت. مووسا ته‌ماشای کرد له‌و جییه‌ که‌

(٤٢) نّیمه‌ وامان وینا ده‌کرد که‌ ناوی مووسا ناویکی تاییه‌تی تاکه‌ که‌سیڤ بووه نّیستا که‌ له‌م به‌سه‌ره‌اته‌دا که‌ ((هاوار د فاست)) ی ته‌مریکی له‌ میژوو وه‌ریگرتووه، ده‌بینین که‌ ناوی مووسا له‌ میسری کۆندا، به‌ یه‌کیڤ له‌ ناوه‌ به‌ریلاوه‌کان هاووه. (و.ف)

تافگه‌یه‌، شه‌تی نیل له‌یه‌که‌ رّیره‌وی چیاوییه‌وه تیده‌په‌رّی و پاشان هه‌ل‌ده‌رژّیته‌خواره‌وه و ئاو، پاش هه‌ل‌رژّانی، به‌ جوژیڤ که‌ف ده‌کا که‌ ده‌لّی له‌ بن تافگه‌که‌ ده‌ریایه‌که‌ کفی سپی ده‌کوئنی، به‌لام کاتیڤ مالتی پزیشکی گوژشه‌نشین له‌ داوینسی گرده‌که‌وه وه‌ده‌رکه‌وت، مووسا له‌ ته‌ماشاکردنی تافگه‌که‌ رووی وه‌رگپّرا و سه‌یری ماله‌که‌ی ده‌کرد، چونکه‌ دیقه‌تی دا که‌ تا شه‌و رۆژه‌ مالتی که‌ به‌و جوانییه‌ نه‌دیتبوو.

شه‌و ماله‌ به‌ شیویه‌ شه‌ش لاوو و نه‌خشه‌ی بینا که‌ی به‌ نه‌خشه‌یه‌کی جوان و بی‌ هاوتا، نه‌ده‌ژمیردرا، به‌لام به‌ شه‌ندازه‌یه‌که‌ هاوئا هه‌نگی تیدابوو، که‌ چاوی مووسا له‌ ته‌ماشاکردنی تیر نه‌ده‌بوو. شه‌و خانوه‌ جیاواز له‌و خانوانه‌ی که‌ له‌ شه‌اره‌کانی میسردا دروست ده‌کران، دیواری ده‌وری هه‌وشه‌ی نه‌بوو و هه‌روه‌ها دوو خانووی دیکه‌ش له‌ په‌نا خانوه‌ شه‌سلییه‌که‌وه هه‌بوون، به‌لام له‌مه‌ودایه‌کی دوور ده‌که‌وته به‌رچاو. مووسا زانی شه‌وه یه‌کیکیان بۆ غولام و که‌نیزانه‌ و شه‌وه‌ی دیکه‌یان پشتیره‌ بۆ به‌خێوکردنی مالات.

خانووی غولام و که‌نیزان و پشتیریان له‌ جینگایه‌کی دوور بنیات نابوو تاکو خزمه‌تکاران و مالاتی شه‌وی دانیشتوانی ماله‌که‌ ناره‌عت نه‌کن. له‌ به‌رامبه‌ر شه‌و خانوه‌، باخیک هه‌بوو که‌ به‌ پلیکانه‌یه‌که‌ کۆتایی ده‌هات، کاتیڤ له‌ پلیکانه‌کان ده‌چونه‌ خواره‌وه ده‌گه‌یشته‌ جییه‌که‌ که‌ لیواری رووباری نیل بوو.

کاتیڤ گالیسکه‌ گه‌یشته شه‌و به‌شه، مانای گه‌یشته‌ پلیکانه‌کان، چه‌ند غولامیک که‌ له‌وه‌ی ناماده‌ بوون جله‌وی شه‌سپه‌کانی گالیسکه‌که‌یان گرت و سه‌رنشینه‌کانی گالیسکه‌که‌ هاتنه‌ خوارّی و له‌ پلیکانه‌کانه‌وه چوونه‌ سه‌رّی.

له‌ سه‌رووی پلیکانه‌کانه‌وه، پیاویکی میسری، نه‌بالا به‌رز و نه‌کورت و که‌میڤ قه‌له‌وه، به‌ جوژیڤ به‌ گه‌رمی و خوژشه‌ویستییه‌وه به‌ خیره‌اتنی سستی کفی کرد ده‌تگوت سالانیکه‌ چاوه‌ری هاتنی شه‌و ده‌کا.

سه‌ره‌ای شه‌و پیاوه، ژنیک که‌ دیار بوو ژنی شه‌و پیاوه‌یه‌ و کچیک گه‌نج له‌ نّیو باخه‌که‌دا ده‌بینران.

((ئاتوون مووسا)) که‌ خاوه‌ن مالّ بوو، باره‌شی به‌ستی کفدا کرد و ماچی کرد و پاشان ژنه‌که‌ی به‌ ناوی ((ستپ ئاتوون)) و کچه‌که‌ی به‌ ناوی ((مریت ئاتوون)) ناساند و له‌ کاتی ناساندنی کچه‌که‌یدا گوئی که‌ شه‌و مایه‌ی دلّنه‌وایی سالانی کۆتایی ژنی منه‌.

مووسا ديقه‌تی دا که نه تهنیا ناوی ئەو پیاوێ ئاتوونە، بەلکو ناوی ژنەکە و کچەکەشی هەر ئاتوونە و ئەگەرێکی بە هیژ هەیه ژنەکە و کچەکەشی وەک ئەو پیاوێ خواي ئاتوون دەپەرست.

چاوی ئاتوون مووسا، مانای خانە خوێ، که یەک راست بە کورەلاوکهوت، بە بینینی ئەو تیک رابوو و ستی کف ئەو تیک رابوونە ئەوی دی و مووسا خوێشی ديقه‌تی دا که پزیشکی گۆشەنشین بەبینینی ئەو زەندەقی چوو.

هۆکاری زەندەق چوونی ئەو پیاوێ لە مووسا، ئەو بوو که کاتیک نیشانەکانی ئەوی بینی ديقه‌تی گرت که ئەو فیرعه‌ون زادەیه و بینینی فیرعه‌ون زادەیه‌ک بۆ پیاوێک که بە ناوی ئاتوونەو دەناسرێ یەكجار مەترسی هەبوو.

فەرماندە ی سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر، بۆ ئەوێ پزیشک لەزەندەق چوون دەرئێتی گوتی: ئەو دۆستی خوشەویست، مەشلەژێ و وابیرمە کهو که من ویستومە بێمە مایه‌ی زەحمەت دانی تۆ، من ئاگاداری تۆم کرد که لەگەڵ ((سوکر مووسا)) مانای ئەم پیاوێ بالا بەرز و تیکسپراوه که یەکیکە لە ئەفسەرانی پێشکەوتووی من دێینه لات.

کاتیک که من ئەو پیاوێم بۆ تۆ نارد، ديقه‌تی ئەوێم نەبوو که کورێ پاشا لە ناو سوپای من دایه و تێگەیشتم که ئەگەر ئەو نەهینمە ماله‌کە تۆ، ئەوا تۆ دلت لە من دەرئێتی که تۆم لەو شانازییە بێه‌شکردوو. ئەو بوو داوام لێکرد که لەگەڵ من و سوکر مووسادا بێتە ماله‌کە تۆ و لەوانه‌یه تۆش بزانی که من پیاوێک نیم لە ناسینی پیاواندا هەڵە بکەم.

سەرەرای ئەو که ستی کف ویستی خانەخوێی خوێ دلنیا بکاتەوێ پزیشکی گۆشەنشین دلنیا ی پەیدانه‌کرد.

ئەو دەیزانی که فیرعه‌ون دۆزمنی ئەو که سانه‌یه که بۆ ئاتوون، خواي پێشوی میسر، دلنۆزییان هەیه یا نایینی ئەو دەپەرستن. پاشای میسر، ئەگەر دەرەقی که سێک بەدگومان بوایه و تێگەیشتبایه که ئەو دلنۆزی خواي ئاتوون، ئەوا دەیکوشت چ جای ئەو که نایینی ئاتوون بپەرستن.

ستی کف هاته سەر ئەو که زیاتر روونکردنە بەدات تا ئەو زەندەق چوونە لە دەرروونی پزیشکی گۆشەنشین بره‌وینیتەو و گوتی: من دەزانم که تۆ لە باره‌ی کورانی پاشاوه شتی زۆرت بیستوو و پیتوایه که ئەم لاوه هەر وه‌کو یەکیکی دیکە لەو شازادانه‌یه، لە حالیکدا که وانیه و ئەو زۆر لە شازادەکانی دیکە جیاوازه.

ئەو، بە هۆکاریکەو که نازانم و ناشه‌وی بیزانم، چونکه کاروباری دەرباری پاشایه‌تی به‌ منه‌وه پەيوه‌ست نییه، پاشا رقی لێداگرتوو و هەر بۆیه پاشا ئەوی لە پایته‌ختی خوێ، تهنانهت له ولاتی میسر دەرکردوو و فەرمانی داوه که دەبێ ماوه‌ی سێ سال له پایته‌خت دووربکه‌وینت.

بەشداری ئەو لاوه له سوپای مندا به‌ هۆی توورەیی پاشایه و کاتیک که من بیستم شازادەیه‌کی میسری له سوپای مندا بەشداری ده‌کا و من دەبێ ئەو له‌گەڵ خوێم بێمە کۆش، دوو دل بووم که نایا قبوول بکەم یا نا؟

من چەند رۆژیک بە جۆریکی ناراسته‌وخۆ، ئەوێم له ژێر چاودێری دانا، ئینجا تێگەیشتم که ده‌توانم ئەو له‌گەڵ خوێمدا به‌رم. ئەم لاوه که تۆ دەبینی تهنیا به‌یه‌ک غولامه‌وه ئەویش گالیسکه‌ ناژۆی خوێتی، سه‌فه‌ر ده‌کا و به‌ ئەندازه‌یه‌ک لێبوورده‌یه که کاتیک چه‌رخه‌کانی گالیسکه‌کانی ئێمه له ناو قوردا چه‌قی بوون، ئەو له گالیسکه‌ی خوێ دابه‌زی و پاله‌ستۆی دا تا چه‌رخێ گالیسکه‌کان له قور بێتە دهری.

تۆ ئەو ئاتوون مووسا، ده‌زانی کاتیک که شازادەکانی میسر، ده‌چنه سه‌فه‌ر ژماره‌یه‌ک ژنی گەنج و ژماره‌یه‌ک غولام و نووسەر و موسیقا ژەن و کاهین له‌گەڵ خوێاندا ده‌بن و ده‌گه‌نه هەر جیه‌ک به‌زم و ره‌زمی باده‌نۆشی و رابواردنی لی داده‌مه‌زینن.

بەلام ئەم کورەلاوه، تهنیا به‌یه‌ک غولامه‌وه سه‌فه‌ر ده‌کا، تهنانهت بیره ناخواته‌وه و له‌و رۆژه‌وه که هاتۆته ناو سوپای ئێمه تا ئەمڕۆ، له هه‌یج که‌سێک توورە نەبووه و که‌سێکی سزا نه‌داوه و ته‌واوی گالیسکه‌ ناژۆیانی سه‌ربازان له‌و رازین.

ئەو زانیاری ئەوێ نەبوو که دەبێ بێتە ماله‌کە تۆ. من بۆ خوێم تکام لێکرد که بێتە ماله‌کەت تا تۆ شانازی پێشوازیکردنی شازادە میسرت پێ ببرێ و ناوی ئەویش هەر مووسایه. پاش ئەوێ روونکردنەوێ فەرماندە ی سوپای ره‌وانه‌کراو ته‌واو بوون، ئاتوون مووسا و ژنەکە و کچەکە به‌ چاویکەو سه‌یری مووسایان کرد که ناماژە ی ریزگرتنی ئەو بوو. پاشان خاوه‌ن مال گوتی: لەو رۆژه‌وه که من خوێم ناسیوه، ریک نه‌که‌وتوو که شازادەیه‌کی میسری بێتە ماله‌کەمان و هاتنی ئەو بۆ ماله‌کەمان شانازییه‌که له سه‌رووی ئەو‌یه که وینا بکری و من ناتوانم بلێم که ئەو رووداوه تا چ راده‌یه‌ک ئێمه‌ی سه‌رفرازکردوو و من له ناخی دل‌ه‌وه به‌ خیر هاتنت ده‌کەم.

نەم و شانە بە جۆرێک گوتران کە لە ناو دۆلی مووسادا شوێنەوارێکی باشیان دانا و پاشان ژن و کچی پزیشک بەرەو رووی مووسا زەردەخەنەیان کرد و ئاتوون مووسا غولامەکانی خۆی بانگکرد تا کەرەسەکانی پێشوازیکردن لە میوانەکان نامادە بکەن.

لەبەر ئەوەی هیشتا خۆر ئاوانەبوو بوو، خانەخوێ میوانەکانی خۆی بەرەو ساباتیەک کە لە نیو باخدا بوو، برد تا لە بن سیبەرەکهیدا بن و چەند غولامێک ئاری گولویان هێنا تا بە گولاو دەست و دەم و چاو و پیتی میوانەکان بشۆن و چەند کەس لە کۆیلەکان کورسی و میزی بچووکیان هێنا، کورسییەکان و میزە بچووکهکان لە برۆنز بوون.

پاش ئەوە کە میوانەکان لەسەر کورسییەکان دانیشتن، لە بەرامبەر هەر یەکێکەکاندا میزێیان دانا. پاشان بۆ ئەوەی کە تینویتی میوانەکان بشکێن، خواردنەوهی فێنک لەگەڵ ترێ و هەنجیر لەسەر میزەکان دانا و پاش ئەوە کە خانەخوێ دیکەتی دا کە شازادە میسر بیرە ناخواتەوه، فەرمانی دا شەربەتی بۆ بیێن.

قاپەکانی کە بیرە و شەربەتی تێدابوو، گەورە بوون و بەرزکردنەوهی ئەو قاپانە و بە لێو نانیانەوه گرفتێک بوو، جا بۆ ئەوەی میوانان ناچار نەبن قاپی گەورە و قورس بۆ لێویان بەرز بکەنەوه لە هەر قاپێکدا کە خواردنەوهی تێدا بوو قامیشییکیان دانا بوو و میوانان بە رینگە ی ئەو قامیشەوه دەیانخواردەوه و تینویتی خۆیان دەشکاند.

کاتیەک کە مووسا قومێک شەربەتی نوشی، چێژی لە تام و گولای شەربەتە کە کردو سەرئەجی دا تا ئەو رۆژە شەربەتێکی ئاوا بە تامی نەخواردۆتەوه. ئەو دەیزانی شەربەتی ناوبراو لە میوه وەرگیراوه، بەلام نەیدەزانی بۆ نامادەکردنی ئەو شەربەتە، کەلکیان لە گوشراوی کام میوهیه وەرگرتووه.

پاش ئەوە کە میوانان کەمیەک بیرە و شەربەتیان خواردەوه، چەندین قاپ، خواردنی گەرمیان لە سەرمیز دانا و لەگەڵ خواردنی گەرم، نانی گەرمیشیان هێنا. مووسا تێگەشیشت کە ئەوان بە لەسەرخۆییەوه نان نامادە دەکەن، تا میوانەکان نانی گەرم بخۆن.

هەموو خواردنەکان بەتام بوون و هەندێکیان لەبەر زمانی کورپەلاو تازە بوون و مووسا نەیتوانی هەندێک لەو مادانە بناسێ کە خواردنەکە لێ نامادەکراوه.

مووسا بە هۆی لاوی و بەدەنی دارژاوییهوه خاوەنی ئیشتیایەکی باش بوو و ئەو رۆژە، بە نازەروویەکی زۆرەوه ئەو خواردنەکانی کە دەیان خستە سەرمیزەکە، دەخوارد. ئەو لە کاتی خواردندا دیکەتی دا سەرەرای ئەوە کە لە دنیا، جێگەیهک نییه، ئەوەندە کۆشکی پاشایەتی

میسر لە پایتەخت، شکۆدار بێ، لەوێ خواردنیەک وەکو خواردنەکانی مالتی ئەو پزیشکە گۆشەنشینه ناخوڕی، بۆ نمونە، مووسا لە کۆشکی پاشایەتی میسر، هەرگیز نانی گەرمی نەخواردبوو و بەردەوام نانی ساردی لەگەڵ خواردنەکە خۆیدا دەخوارد. لە کۆشکی پاشایەتی میسر نەریت وانەبوو کە شەربەت بە قامیش بخۆنەوه، بەلکو لە قاپێکی گەورە وە دەیانکردە ناو قاپی بچووکهوه و پاشان دەیانخواردەوه.

ئەو خواردنەمیوانەکانی کە لە کۆشکی پاشایەتی میسر دا دەخورا، ناسکی و تامی خواردنەکانی مالتی پزیشکی گۆشەنشینیان نەبوو. لە کۆشکی پاشایەتی میسر، مەر و گۆرەکیان دەکرده بریانی و ماسی و مراوی بە برێکی زۆر دەخورا. بەلام ئەو خواردنەمیوانە ناسک و بە تامانەکانی کە لەو دەمدا مووسا دەبخوارد، شتیکی دیکە بوو.

کورپەلاو هەستی دەکرد ئەو خواردنەکانی کە لە کۆشکی پاشایەتییدا دەبخوارد، وەکو چەکوچی نەخشکاری ئەو کرێکارانە بوو کە بەردەکانیان تەنیا بۆ ئەوە دەنەخشاند کە لە نیو تەلاردا جیگا بگرێ و دەیانتوانی بەرد، تەنیا بە شێوهی شەش لا یا شەش پالۆو درههێستن و جگەلەمە، لە کاری بەرد نەخشاندندا، کاریکی دیکەیان لە دەس نەدەهات. بەلام ئەو خواردنەمیوانەکانی کە لە مالتی پزیشکی گۆشەنشیندا نامادە دەکرا، هەر لە کاری نەخشاندنی ئەو وەستا گەورانە دەچوو کە کۆتەلی خاویانی میسری یا کۆتەلی فیرعەونیان دەنەخشاند و بە شێوهیهکی ئەوەندە دیکەت و ناسکەوه بەردیان دەتاشی کە هەر کەسێک ئەو کۆتەلی بدیبایە فیرعەونی دەناسی.

مووسا دەیزانی ئەو غولامانەکانی کە ئەو خواردنەکانی نامادە دەکەن، بە بەراورد لەگەڵ ئەو غولامانەکانی کە لە کۆشکی پاشایەتی پایتەختی میسر دا سەرقالی نامادەکردنی خواردن، وەک وەستاکانی گەورە بەرد نەخشاندن وان بە بەروارد لەگەڵ کرێکارانی ناسایی کاری بەرد تاشیدا.

مووسا سەرباری ئەوە کە هەرگیز چێشت لێنەری نەکردبوو، دەیزانی کە غولامەکانی ئەو پزیشکە کە خواردنی بۆ نامادە دەکەن، لە کاری خۆیان کارامەن و کاری ئەوان هونەرێکە و لە گەڵ کاری چێشت لێنەکانی کۆشکی پاشایەتی میسر دا جیاوازیان هەیه. جگە لەمە کە وەختی خواردن دەستی پێدەکرد، مووسا بینی کە ژن و کچە گەنجەکە پزیشک، ئەوانیش دانیشتن و دەستیانکرد بە نان خواردن.

ئەو نەرىتە لەبەر چاوى مووسا تازە بوو، چونكە لە ميسرى خواروو ماناي لە باكوورى ميسر كە مووسا سەرەتاي لاوى لەوى بەسەر بردبوو، ژنان لەگەڵ پياوان نانيان نەدەخوارد، بەلام لە ميسرى سەروو، ژن و پياو پێكەوه نانيان دەخوارد.

مووسا بە جۆرێك سەرقالتي نان خواردن بوو كە لە ئاڤاوتندا بەشدارى نەدەكرد. بەلام سستی كف و ئاتوون مووسا وپراى نان خواردن قەسەيان دەكرد. مووسا گوپى لیبوو كە فەرماندەى سوپاي رهوانه كراو، رووداوه سياسى و سەربازىيەكانى پينج سالى رابردوى بو خانە خوئ دەگپراپەوه.

ئەو دەيزانى كە رووداوى سياسى و سەربازى و ھەموو ھەوالەكانى ديكەى ميسر ناگاتە مالى پزىشكى گۆشەنشين مەگەر كاتيك كە ميسوان لە باكوورى ميسرەوہ بېتتە ئېرە و واقيعەكانى ولات بو ئاتوون مووسا بگپرتتەوه.

يەكێك لەو رووداوانە كە فەرماندەى سوپاي رهوانه كراو بو ئاتوون مووساي گپراپەوه جەنگى رابردوى نيوان سوپاي ميسر و سوپاي ھاتى بوو. سستی كف دەيگوت كە فیرعەون بە دوو مەرام دەسپېشكەرى بو ئەو جەنگە كرد: يەكەم بو دەسبەسەرداگرتنى مەعدەنى مس لەكەنعان و دووھەمیان بو دەسبەسەرداگرتنى ئاسن لە لوېنان. چونكە فیرعەون دەيزانى ئەگەر قەومى ھاتى دەستى بەسەر مەعدەنەكانى ئاسن لە لوېنان رانەگا، ناتوانى رووپوشى چەرخى گاليسكەكانى خوئ لە ئاسن دروست بكا و لە ئاسن، داس بەرامبەر گاليسكەكان دروست بكا و سەربازانى خوئ بە شمشيرى ئاسنەوہ رهوانه مەيدانى شەر بكا.

پاشان فەرماندەى سوپاي رهوانه كراو، سەرى داوى بابەتەكەى گەياندە جەنگى ئايندەى كۆش و گوتى:

فیرعەون من بە سوپايەكەوہ رهوانه كۆش دەكا تا دانېشتوانى كۆش بەتوندى سزا بدەم و ئەوان بزائن كە ئىدى نابى دەستدرېژى بکەن.

خانە خوئ گوتى: نابى بە ھوى ئەوہوہ كە ژمارەيەك لەوان چوونەتە ناو خاكى ميسرەوہ، دانېشتوانى كۆش قەتل و عام بكرين.

ستى كف گوتى: ئەوان داوى ئەوہى ھاتوونەتە ناو خاكى ميسرەوہ ھەندىك خەلکيان كوشتووہ و ھەندىك گونديان سووتاندوہ.

ئاتوون مووسا گوتى: ھەتا ئەگەر ئەم كارەشيان كردبى، نابى دانېشتوانى كۆش قەتل و عام بكرين. چونكە ئەو كارە، كارى ژمارەيەك لە گەنجەكانى ئەوانە و كەسانى ديكە

گوناهيكيان نيبه و نابى بو كارى مشتىك لاو، قەومىك لەبەين بېرى و جەنگى سوپاي فیرعەون لەگەڵ دانېشتوانى كۆش كارتىكى دژ بەويژدانە.

ستى كف پێكەنى گوتى: ئەگەر من بمويستبايە بە ويژدانەوہ جەنگ بکەم، ئىتستا، ھەرەك پيشوو، لادېنشينيك دەبووم و لە يەكێك لە مەزراكانى ميسرى خواروودا، كشتوكالم دەكرد نەك فەرماندەى سوپاكانى ميسر.

ئاتوون مووسا گوتى: من دەزامم بوچى فیرعەون سوپايەك بو كۆش رهوان دەكا. ئەو زېرى دەوى و دەزانی كە دانېشتوانى كۆش زېريان ھەيە. بۆيە سوپاي خوئ رهوانه ئەوى دەكا تا بەپلەى يەكەم زير و بەپلەى دووہم عاج، لەويوہ بينن.

چەندىن سال پيش، ژمارەيەك لە خەلکى لیبيا كە لە روژئاواى ميسر دادەنيشتن، ھېرشيان ھېنايە سەر ميسر و ژمارەيەكيان كوشت و مالى خەلکيان بەتالان برد و ھەندىك لە ئاوايەكانيان ناگر تيبەردا. بەلام فیرعەون بو سزادانى ئەوان، سوپايەكى نەناردە سەر لیبيا، لەبەر ئەوہى كە دەيزانى دانېشتوانى لیبيا ھەژارن و زيريان نيبە.

ستى كف گوتى: من سەربازيەك و ھەزىفەى خوئم ئەنجام دەدەم. ھەزىفەى من بریتىيە لە پياادەكردنى فەرمانى پاشا و كاتيك ئەو فەرمان بكا كە بروم سەرزەوينى كۆش خەلکانى خوین و ئاگر بکەم، من گوئى رايەلېي لە فەرمانى ئەو دەكەم.

پزىشك پرسى: ئايە وشەى ((مكا)) ت بەر گوئى كەوتوہ؟

ستى كف ھەلامىداپەوہ: بەلى، ئەم وشەيەم گوئى لیبووہ، بەلام نازام ماناي چيبە.

پزىشك گوتى: ھەزاران سالە ئيمەى ميسرى، بانگەشەى ئەوہ دەكەين كە ((مكا)) ھى ئيمەيە و تەنيا ئيمەى ميسرى خاوەنى ((مكا))ين و ميللەتانى ديكە لەو بەھرەيە بيبەشن. لەبەر ئەوہى ئيمە خاوەنى مكايين، ماناي وا وينا دەكەين كە خاوەنى مكايين، خویمان بە شەرىفترين و نازاترين نەتەوہكانى جیھان دەزائين و باوەرمان وايە كە ھيچ نەتەوہيەك لە رووى شەرەف و زانستەوہ بە ئيمە ناگاتەوہ.

لەوہش بەولاوہ، لەبەر ئەوہى ئيمە پيمان وايە كە خاوەنى ((مكا))ين ئايينى خویمان لە تەواری ئايينەكانى ديكە بالاتر دەبينين و باوەرمان وايە كە خاوەنى ئيمە لە خاوەنى تەواری ميللەتانى ديكەى جیھان بالاتر و خاويانى ئيمە لە سەر ھەقن و خاويانى ميللەتانى ديكە، بە خاويانى درۆزن دەژميئەردين. بەلام ئەو كارانەى كە ئيمە دەيكەين جياوازييەكى لەگەڵ كارەكانى نەتەوہكانى ديكەدا نيبە كە ئيمە بە درندەيان دەزانين.

مووسا کاتیک ئەم قەسەییە گۆی لیبوو سەرئیکى بەرزکردەو و چاویکی لە ستی کف و سوکر مووسا کرد و چاوەرپتی ئەو بوو کە ئەوان توورەبەن، بەلام هەردووکیان دەستیان بە پێکەنین کرد.

سوکر مووسا بە خانەخویتی گوت: تۆ لە بارەى قارەمانییەو هەپت نەگوت لە حالیکدا کە قارەمانییش لە سیفەتە بەرجەستەکانی میسراییانە و دەبێ ئەوەش وەك پاژتیک لە ((مکا)) حساب بکری.

ئاتوون مووسا گوتی: من ئەو جوۆرە قارەمانییە کە جیگای سەرئەجی تۆیە، بە پاژتیک لە مکا حساب ناکەم. لەبەر ئەوەی ئەم جوۆرە قارەمانییە کە تۆ مەبەستتە، مرۆف کۆژییە و جیاوازییەکی لەگەڵ جەللادیدا نییە.

ئەمجارەیان مووسا یەقینی پەیدا کرد کە سوکر مووسا و فەرماندەى سوپای رەوانەکراو توورە دەبن و بەرامبەر بە خانەخویتی نازەزایەتی دەردەبرن کە بۆچی سووکایەتیان پێدەکا. بەلام ئەم دوانە توورەنەبوون، بەلکو پێکەنین و سوکر مووسا پرسى: چ جوۆرە قارەمانییەك جیگای سەرئەجی تۆیە و تۆ بەخەسلەتیکى پەسندی دەزانی؟

ئاتوون مووسا گوتی: جوۆرە قارەمانییەك کە هۆکاری زیندووکردنەوێ خەلک بێ نەك ئەوان قەتل و عام بکا.

سوکر مووسا گوتی: من تا ئیستا نەم بیستوو کە قارەمانی هۆکاری زیندووکردنەوێ خەلک بێ، مەگەر ئەوەی کە بلیم پیاویکی قارەمان، لە مەیدانی جەنگدا مەترسی لە خۆی دوور بجاتەو و لە ئاکامدا بەزیندوویی بێنێ.

خانە خوئی گوتی: مەبەستى من قارەمانی مەیدانی جەنگ نییە. چونکە ئەم جوۆرە قارەمانییە کەس زیندوو ناکاتەو، بەلکو مەبەستم قارەمانییتی پزیشکانە کە بەرەستى لە مردنی خەلک بکا. ئەگەر نازایەتی پزیشکان نەبێ خەلک لەبەر نەخۆشى دەمرن و ئەوان، بەقارەمانییتی خۆیان، خەلک لە مردن رزگار دەکەن.

سوکر مووسا پێکەنی و بە ئامازە بە مووسای گوت: من یەقینم هەیه کە ئەو ئەم تیۆرییە قبوول ناکا، و تیۆرى ئەو لە بارەى قارەمانییەو هەمان تیۆرى منە.

مووسا کە تا ئەو وختە لیبوی لیک نەکردبۆو گوتی: نا، نا.

ئەم وەلامە نەریتییه، بۆ سوکر مووسا ناساز نەهاتە پێش یا بەسەر خۆی نە هیئا و بەو وەلامی نەریتییانەى مووسا پێکەنی.

ستی کف کە رەنگە هەر بۆ ئەوەی شوینەواری نارەزایی کورەلاو لەگەڵ سوکر مووسا نەهیلا، روویکردە خانە خوئی و گوتی: تۆ بە ئیتمەت نەگوت مانای مکا چیه و ئەوەی کە تۆ گوتت بە مانای مکا نەبوو.

خانەخوئی گوتی: مانای مکا بریتییه لەو شتانە کە بۆ بەرژوونەندى قەومێك بێ و هەر کاتیک خویان بیانەوێ قەومێك بەرەو لە ناوچوون بەرن، مکا لەو قەومە دەستیئەنەو، مانای ئەو شتانەى کە بۆ بەرژوونەندى ئەو قەومە بێ لیبی دەستیئەنەو و ئەو قەومە دەست بۆ کاروباریك دەبا کە لە بەرژوونەندى ویدا نییە.

سەر وختیک کە مووسا لە کۆشکی پاشایەتیدا دەژیا بیستبووی کە لە میسرى سەررو (باشووری میسر) گەرە پیاوان خاوەنى باوەرپیکى تاییهتین و هەندیک لەوان ئاتوون دەپەرستن.

کاتیک مووسا لەگەڵ ئاموون تپ، یا نفی تەلارسازی پاشایەتی لە بارەى خوی نەبیینراو وە قەسەى دەکرد، دەرنگی خۆی نزم دەکردەو تاجگە لە ئاخێوەرەکەى خۆی، کەسیکی دیکە گویی لە قەسەکانی نەبێ. بەلام ئەو شەو، لەو مالدەدا پزیشکی گۆشەنشین، بە ئاشکرایى قەسەى دەکرد. لە حالیکدا کە دەبیینی شازادەیهکی میسرى لەوێ ئامادەیه و فەرماندەى سوپای رەوانەکراوی فیرعەون و یەکیک لە ئەفسەرانى پێشکەوتووی ئەو سوپایەش لەوێ ئامادەیه.

گەرچی لەوشەو، تا ئەو وختە، خانە خوئی ئاتوونی بەسەر زماندا نەهیئا، بەلام ئەوەی گوتی روویەکی ناکۆکی لەگەڵ رامسیسى دووهم، فیرعەونى میسر دا هەبوو. مووسا سەرى سوپا ئەو پیاوێ چۆن جەسارەت دەکا بە جوۆرپیکى ئاشکرا شتیک بلی کەرووی دژایەتی بۆ فیرعەونى میسر هەبێ.

ستی کف رووی کردە خانە خوئی وگوتی: لەسەر ئەو قەرارە بێ تۆ باوەرپت وایە کە خویان بریاریان داو کە ئیتمە لە بەین بەرن.

پزیشکی گۆشەنشین وەلامیدایەو: من گوتم هەر کاتیک کە خویان بیانەوێ قەومێك لە ناو بەرن مکا لەو قەومە دەستیئەنەو.

ستی کف گوتی: قەسەکەى تۆ ئەو مانایە دەدا بە دەستەو کە ئیتمە ئەمرۆ ماکامان نییە و لە ئەنجامدا خویان بریاریان داو کە ئیتمە لە نارەبەرن.

خانە خوئی گوتی: ئاوا گریمانەى بکە.

ستی کف گوتی: کاتیک خویان ماکایان لە ئیتمە سەندەو ئیتمە چۆن لە ناو دەچین؟

پزیشکی گۆشەنشین گوتی: لەوکاتەدا ئیتمە بە دەستی خۆمان خۆمان لە ناو دەبەین.

ستی کف پرسى: چۆن بە دەستی خۆمان خۆمان لە ناو دەبەین.

خانە خوێ گوتى: نىمە لە ئاکامى ئەوەى كە بەرژەوێندى خۆمان ديارى ناکەين، خۆمان لە بەين دەبەين و يەكێك لە بوارەكانى ديارى نەكردنى بەرژەوێندى ميسر ئەو يە كە فیرعەون سوپایەكى بەرفەرمان كردهوێ كە پرواتە كۆش و خەلكى ئەو قەتل و عام بكات. ئایا فیرعەون و راویژكارانى ئەو، كە لە ميسرى خواروون، لە بارەى هەلومەرجى كۆش و دانیشتوانى ئەو زانیارییان هەیه؟

سوكر موسا گوتى: من لە بارەى كۆش زانیاریم نىیه، لەبەر ئەوەى هەرگیز لە كۆش نەبووم و ئىستا درۆم بۆ ئەوەى لە بارەى ئەو زانیارى پەیدا بكەم.

ئاتوون موسا گوتى: تۆ بەو هۆیهوه لە بارەى كۆش زانیاریت نىیه كە بەردەوام لە ميسرى خوارو و ژیاوى و ئەگەر لە ميسرى سەررو ژیاى، لە بارەى كۆش زانیارى تەواوت دەبوو.

هۆكارى ئەوەى كە تۆ و ئەفسەرانی دیکە هەروەها پیاوانى دەولەتیی ميسر، لە ميسرى خوارو نیشتهجیبون، ئەو یە كە فیرعەون نیشتهجیبونى لە ميسرى خوارو بەسەر نیشتهجیبون لە ميسرى سەرودا پەسن دا.

سولتانەكانى رابردوى ميسر هەموویان لە ميسرى سەررو دەژيان و پایتەختى ئەوان تبس بوو. بەلام فیرعەون، تبسى بەجى هیشت و لە ميسرى خوارو، پایتەختىكى بە ناوى خۆیهوه، مانای بە ناوى ((رامسيس)) بۆ خۆى دروست كرد. لەو كاتە بەدواوه ميسرى سەررو لە بەرچاوان كەوت و ئىدى پیاوانى دەولەتیی و سوپای ميسر، لە ميسرى سەررو، نەژيان و هەموویان وەك فیرعەون بەرەو باكور رۆيشتن و لە ميسرى خوارو نیشتهجیبون.

موسا وىستى لە خانە خوێ پرسی بۆچى فیرعەون تبسى بەجى هیشت و لە ميسرى خوارو دانیشت. بەلام ديقەتى دا ئەم پرسیاره لە لایەن ئەووه كە هەمووان ئەو بە كورى فیرعەون دەزانن پرسیارىكى زیاده دەبى. چونكە سروشتییه كە دەبى كورى فیرعەون بزانی بۆچى باوكى، تبس، كە پایتەختى كۆنى ميسر بوو، لە ميسرى سەررو، بەجى هیشت و لە ميسرى خوارو نیشتهجیبوو. بەلام خانە خوێ، ئەم بابەتە كە جینگای پرسیارى موسا بوو هینایه پێشەوه و گوتى: فیرعەون بە دوو هۆ پایتەختى خوێ، لە تبس بۆ باكورى ميسر و شارى رامسيس گواستەوه. یەكەم ئەو بوو كە ئەو زۆر هۆگرى تەلارى بەردین بوو و لە باكورى ميسر كەرەسەى بیناسازى، مانای بەرد هەیه. دووهم لە باكورى ميسر، كریكارى

خوژایى بۆ بیناكارى هەیه و فیرعەون دەتوانى بۆ بیناكردنى تەلارى بەردین، كەلك لە كریكارانى ئەو وەرپگرى.

سوكر موسا پرسى: ئایا مەبەست لە كریكارانى خوژایى غولامەكانن؟ خانە خوێ گوتى: بەلى، ئەو غولامانە دەلیم كە لە كۆش (كۆشین) كە لە باكورى ميسر هەلكەوتوو و لە دەرووبەرى ((دەلتا)) دەژین و فیرعەون ئەوان ناچار دەكات كە هەموو تەمەنى خوێان كار بۆ ئەو بكەن.

موسا گوێكانى خوێ هەلخست بۆ ئەوەى لە بارەى غولامانى سەرزهوینی كۆش كە دەكەوتتە ناوچەى دەلتاوه بابەتى دیکە بیستى، بەلام خانە خوێ ئىدى لە بارەى ئەوانەوه قسەى نەكرد و بابەتى قسەكردنى برده سەرزهوینی كۆش لە باشورى ميسر و گوتى: لەبەر ئەوەى فیرعەون و كەسانى تر كە لە ميسرى خوارو دەژین لە وەزعی كۆش ناگادارن، وا وینا دەكەن كە كۆش بریتىیه لە یەك پارچە خاكى ديارىكراو كە لە باشورى ميسر هەلكەوتوو. لە حالىكدا كە سەر زهوينى كۆش بریتىیه لە تەواوى سەر زهوییهكانى ئەفريقا كە لە باشورى ميسر هەلكەوتوو.

ستى كف، حەوت سال پيش، ژمارەیهك لە دانیشتوانى كۆشى لە نزيك تاقگەى شەشەمى روبروى نیل شكاند و ئەوانەى لەو جەنگەدا شكان بەتەواوى لەبەين چوون. بەلام جگە لەوانەى كە لە ناوچوون، لە سەر زهوينى كۆش، نەتەوهى زۆر هەن، گەرچى هەموویان رەشن، بەلام لە نێوان ئەواندا هېچ پەيوەستىیهك نىیه و هەموو ئەوانە، لە رینگای پەروردهكردنى مالات یا كشتوكالەوه ژيانى خوێان داين دەكەن و هېچ یەكێك لەوانە نەتەوهى تالانكەر نین. ئىستا سوپای فیرعەون، كە حەوت سال پيش ئەوه ژمارەیهكى لە دانیشتوانى كۆش لە نزيك تاقگەى شەشەم قەتل و عام كرد، دەیهوى پرواتە كۆش و ئەمجارەیان ژمارەیهكى زیاتر لە خەلكى ئەو قەتل و عام بكات بەبیانوى ئەوەى كە بۆچى چەند گەنجى رەشپىست، كە ديارنىیه سەر بەكام تیره قەومن هاتوونەتە ناو ميسر و دەست درێژیان كردهوه.

ستى كف پرسى: تۆ چۆن لەم بابەتە ناگادار بووى؟

خانە خوێ گوتى: گوێكانى من شت دەبیست و لیتره شتگەلیكى گوێ لى دەبى كە بەر گوێ دانیشتوانى ميسرى خوارو ناکەوى. لەووش بەولاوه، لەوجیگایانەوه كە ئیوه وینای ناکەن ناوى ئاتوون موسایان بیستوو و من دەناسن. ئەگەر بلیتم لە نوختەیهك كە سەد رۆژ رى لە ميسرەوه دووره، ناوى منیان بیستوو ئایا باوهر دەكەن؟... ئەگەر بلیتم لەجیگایهكەوه كە

بيست و پينج روژ تا سى روژ ريوه، بۆ چاره سهر كردن، نه خوڭش دههينن بۆ ئيره نايه قبوولتانه؟ مووسا روو به خانه خوڭى گوتى: نايان تو گوتت له جيگايه كه وه كه سهد روژ رى له ميسره وه دورره ناوى تو يان بيستوه؟

پزيشكى گوشه نشين گوتى: به لى.

مووسا گوتى: من پيم وانه بوو له جيهاندا جيگايه كه به لى كه بۆ شه وهى بگهيه شه و جيگايه ده بى سهد روژ ريگا بپرى.

ستى كف فهريماندهى سوپاي رهوانه كراو له جياتى خانه خوڭى وه لامى كورپه لاوى دابه وه گوتى: جيگاي ناوا ههيه و ئيمه هه له هه مان شه سه فه رده، ده بى به هه مان شه ندهازه، ريگا بپرى تا به منزلتى خويمان دهگهين و له و پيش كه به منزل گه يشتين دووباره سهر زه ويني فراوان له ده وروبه رى باشوورى ئيمه دا ههيه.

مووسا ناره حهت بوو، چونكه تىگه يشت كه بى هه لسه نگاندى قسه يه كى به سهر زماندا هاتووه. خانه خوڭى كه ناره حهتى مووساى بينى بابته ناخواتنه كهى گوڙى و روو به كورپه لاو گوتى: شهى كورپى پاشا، من هه زده كه لى روانينى تو له باره شه شه سهر زه وينه پاشكه وتووه كه ميسرى سه رووه بزائم.

مووسا گوتى: ئيره سه ره زه ويني كى پاشكه وتو و نيه و من بيا بانه كانى ئيره و هه ره وها ناوچه شاخا و نيه كان و به رده لانه كانى شه ناوچه يه شم خوڭش ده وى.

خانه خوڭى گوتى: من تاقيم كردۆته وه، كه خه لگان، يا بيا بانه كانيان خوڭش ده وى يا خود نه فره تيان لى دىته وه. هيشتا كه سى كم نه ديوه له مهر بيا بانه كان سه رنجى كى بيلايه نانه هه بى، به لام چيا كان و به رده كانى ئيمه، له هه ندى كه له سه عاته كانى روژ دا، وه كاتى ده ركه وتنى خوڭر يا له كاتى ناوا بوونيدا ديمه نى شه تو يان ده بى، كه پيم وانينه له هيج جيهه كى دنيدا هاوتاي هه بى.

مووسا گوتى: من هه موو روژ تىك كاتى ده ركه وتن و ناوا بوونى خوڭر، ديمه نه قه شه ننگ و رهنگاو رهنگه كانى چيا كان و به رده لانه كان ده بينم.

پزيشكى گوشه نشين گوتى: شه گهر ئيه كاتى كه خوڭر ناوا ده بى، چاو له چيا كانى روژ هه لاتى ئيره بكن و تيشكدانه وهى رووناكى ئاخري تيشكى خوڭر، كه له خوڭر ناوا وه بۆ خوڭر هه لات په خش ده بى و ده دروه شىته وه، ببين، تىبينى ده كه ن كه شه ونده جوانه ناتوانى چاوى لى هه لبرى. هه ر روژ تىك ديمه نى شه له گه ل ديمه نى روژى پيشوودا جيا وازى ههيه به

جوژ تىك كه دوو روژى به دواى يه كدا ديمه نه كانيان وه كو يه ك نيه. ئيمه به منداله ورده كانان ده لىين، رهنگى جوان كه له خوڭر ناوا وه به ره خوڭر هه لات ده دروه شىته وه و به سهر چيا كاندا نه خش ده به ستى، شهه بالا پۆش تىك كه هه موو روژ تىك له سه ره تاي شه ودا، ئاليهه مى مردن به سهر چيا كانيدا ده پۆشى بۆ شه وهى كه به رده كان، پاش ناوا بوونى خوڭر، به سه رمای شه و، بازار نه چيژن.

پاش شه قسه يه پزيشكى گوشه نشين رووى قسه كانى كرده كچه كهى و گوتى: مريت ئاتوون، نايان وانينه؟

كچه لاوه كه به دهنگى نازهنين و ناسكه وه گوتى: ناوايه و كاتى كه من بچووك بووم و حيا كايه تيان بۆ من ده كرد كه هه موو روژ تىك، پيش شهه كه خوڭر به ته واوى ناوا بى، ئاليهه مى مردن دىت و چيا كان به بالا پۆش داده پۆشى بۆ شه وهى له كاتى شه ودا سه رما يان نه بى. به لام هه رگيز كه سى كه به منى نه گوت چۆن به رد سه رمای ده بى، چونكه به رد گيانى له به ردا نيهه تا به سه رما بازار بچيژن. ته نانه ت باوكى من كه هه موو شتىك ده زانى شه مه سه له يه به من نه گوت! كچه لاوه كه له كاتى دواين قسه دا زه رده خه نه يه كى كرد تا پيشانى بدات كه مه به ستى شه وهيه گالته له گه ل باوكيدا بكا.

خانه خوڭى رووى كرده مووسا و گوتى: سه ره راي شه وه كه تو ده لىنى بيا بانه كان و به رده لانه كانى ئيره خوڭش ده وى، من واير ده كه مه وه كه هه موو شتىكى ئيره له به ر چاوى تو سه ير خوڭى ده نوينى، هه ره به و شيوه يه كى كه شه گهر من بچمه (فه رعه ون) هه موو شتىكى شه وى له به ر چاوى من سه ير خوڭى ده نوينى، نايان هه ره به و شيوه كه باسى ده كه ن ((فه رعه ون)) جيگايه كى به رز و شا يان به ديدنه ههيه؟^(۴۳)

مووسا گوتى: له به ر شه وه له مندالينه وه من له وى ژياوم ناتوانم بلنم نايان مالىكى به رزه يان نا.

(۴۳) له سه ره تاي شه مندالينه ده گوتان كه وشه ((فه رعه ون)) به ماناى ((مالى گه وده)) بوو نه ك به ماناى ناو نيشان بۆ سولتانه كانى ميسر. مالى گه وده راميسى دووم له پايته ختى ميسر، به فه رعه ون ده ناسرا و وردده وردده ناو نيشانى مالى گه وده بوو به ناو نيشانى سولتانه كانى ميسر، به لام پيش ((راميسى دووم)) هيج كام له سولتانه كانى ميسر ناو نيشانى فه رعه ون يان نه بووه و شه گهر ((هاوارد فاست)) له م به سه ره اته دا سولتانه كو نه كانى ميسر به ناوى فه رعه ون ناو ده با بۆ شه وهيه كه خوڭر نه ران، با به ته كه به ناسانى تىبگن و شه گه رنا پيش راميسى دووم ناو نيشانى فه رعه ون كه مانا شه ليه كهى مالى گه وده يه بوونى نه بووه. (و.ف)

کچه لاوله مووسای پرسى: نایا ئەو ماله پره له بهخته و هری یان ناو نایا مروف لهو ماله دا ههست به کامه رانی ده کا یان نا؟

مووسا به وشه گه لیکی پوختکراو وه لامیدایه وه: من پیم وانیه له دنیا دا جینگایه که هه بێ که بتوانی بگوتی پر له بهخته و هرییه، به لام ئەو ماله که من له ویدا ژیا م و گه و ره بووم ماییکه زور گه وریه و له وانه یه له دنیا دا ماییک نه بێ له وێ گه و ره تر بێ، به لام لهو ماله فراوانه دا خورافه و ئییه بی و کینه خوار د نه وه فرمانه وایه.

ستی کف گوتی: کۆشکی پاشایه تی میسر هه میشه ئاوابوه و پاش ئەوهش هه ئاوا ده بێ. خانه خوێ گوتی: به لام من تارا ده یه کی نزیك یه قینم هه یه که ئەو کۆشکه گه و ره ده بێ جوان بێ.

مووسا له خانه خوێ پرسى: به چ به لگه یه که بهو دلنیا یه وه، کۆشکی گه و ره ی فیرعه ون به جوان ده زانی؟ پزیشک گوتی: له بهر ئەوه ی بیناسازی فیرعه ون ته لارسازی که ده و زده سال پیش ئیستا، ئەم خانووه ی بۆ من دروست کرد.

مووسا گوتی: ناها! نایا بیناسازی ئەم خانووه، ته لارسازی کۆشکی فیرعه ونه؟

خانه خوێ گوتی: به لێ، دوا زده سال پیش ئیستا ئەم ته لارسازه، له گه ل چه ند ته لارسازیکی دیکه هاته ئییه که له م نوخته یه دا، مانای له سه رووی تافگه ی یه که می شه تی نیل، به نداویک دروست بکا و به منی گوت ئەو به ردا نه ی که بۆ بنیاتنای ئەو به نداوه پێویسته لهو به ردا نه زیاتر ده بێ که له بنیاتنای هه ره می گه و ره ی میسر به کار بر او ه. به لام ده توانی ئەو به ردا نه به کار به ی نرێن و به نداو بنیات بنرێ بۆ ئەوه ی له پشت دیواری به نداوه که، ده ریایه کی "نیوخو بی" له میسر بیته ئاراو له کاتی وشکه سالی دا پاشه که وتی ئاوی ولاتی میسر بێ.

ئەو ته لارسازه نه خشه ی به نداوی به من نیشان دا و من تیگه ی شتم که پاش دروست کردی ئەو به نداوه، هه رگیز هه ستانه نا ناسایی و گه و ره کان هه ر شه له ئاوا یه کانی هه ردوو به ری شه تی نیل نا کا. هه رو هه، هه رگیز کاتی که ئاوی نیل که م ده بێ کێلگه کانی میسر له بهر بێ ئاوی وشک نابێ. به نداویک که ئەو ته لارسازه ده یویست دروستی بکا، له به نداویک ده چوو که سولتانه کۆنه کانی میسر دروستیان کرد بوو و پاشان وێران ببوو. ئەمرۆ، کاهینانی ئییه ده لێن که ئەو به نداوه کۆنه بهو هۆیه وه وێران بوو که دایه نی ئییه، شه تی نیل، و خوایانی میسری تووره بوون و به نداوه که یان وێران کرد.

مووسا پرسى: نایا ئەم به نداوه که دوا زده سال پیش ئیستا ده بوایه لیره دروست بکری بنیاتنرا؟

خانه خوێ گوتی: هه ر که ته لارساز ده ستی به کار کردن کرد و به ته مابوو رپه وێکی دیکه بۆ شه تی نیل هه لکه نه ی تا ئاوی رووبار بخته سه ر ئەو رپه وه و بتوانی به نداو له نیو رۆگه ی وشکی رووبار دا دروست بکا، ژماره یه که له کاهینان له گه ل ژماره یه که له سه ر یاز هاتن و فرمانی تازه ی پاشایان به ته لارساز را که یان د. ئەو لهو فرمانه دا ده یگوت له سه ر داخوای کاهینان، واز له بنیاتنای ئەو به نداوه به ی نرێن له بهر ئەوه ی کاهینان ده لێن ته گه ر بی توو به نداو دروست بکری، له بهر ئەوه ی که ده بیته ده ستی و هردان له کاری دایه نی ئییه و ده بیته هۆکاری تووره بوونی دایه نی ئییه و هه رو هه خوا کانش، ولاتی میسر، یه کپار چه نابوو ده بێ!

ستی کف فرمانه دی سوپای ره وانه کراو گوتی:

فیرعه ون چاکی کرد که وازی له دور ست کردی به نداو هی نا، چونکه نابێ ده ستی و هردان له کاروباری دایه نی ئییه، شه تی نیل دا، بکری.

خانه خوێ گوتی: له و کاته دا ئییه، مانای من و خیزانه که م، له خانووه کدا ده ژیا یین که له خشتی کال دروست کرابوو. ته لارساز که به فرمانی فیرعه ون ناچار بوو واز له کاری بنیاتنای به نداوه که به ی نرێن، رازی بوو که ماییک بۆ من بینا بکا و نه خشه ی خانووه که ی کیشاو سه په رشتی بینا که ی وه ته ستو گرت و خانووه که ئەو بۆ منی بینا کرد هه مان ئەو خانووه یه که ئیستا ئییه تییدا ده ژین. دوا زده سال پیش ئیستا ته گه ر میسر نه بوو به خاوه نی یه که به نداوی گه و ره، ئییه بوینه خاوه نی ئەم خانووه.

مووسا گوتی: ئەمه جوانترین ماییکه که من له سه ره تای ته مه نه وه تا ئەمرۆ بینوو مه. نایا ئەو ته لارسازه که دوا زده سال پیش ئیستا ئەم خانووه ی دروست کرد ئاوی ((نف)) نه بوو؟ خانه خوێ وه که ئەوه بوو که چاوه رپی ئەوه نه بوو مووسا ئاوی نف بزانی و پاش ئەوه که تیگه ی شتم مووسا ئەو ته لارسازه ده ناسی، وه خرو شانه تابوو.

دوای ئەوه ئەو و مووسا له باره ی نف ناخاوتنیان کرد و مووسا گوتی که نف له کۆشکی پاشایه تی میسر ژووری تایبه تی کار کردنی خو ی هه بوو و ئیستاش هه یه تی و جگه له و کاتانه ی که به سه فه ر ده روا، لهو ژووره دا سه رگه رمی کار کرد نه و چه ند که سیک له ته لارسازان له ژیر ده ستی ئەو دا کار ده که ن و به یی رینو ی نییه کانی ئەو نه خشه ده کیشن.

کاتیك كه خانه خوئ و موسا له باره ی سه‌رۆكى ته‌لارسازانى كۆشكى پاشایه‌تى قسه‌یان ده‌کرد، ئەوانى تر بێده‌نگ بوون و به‌شدارییان له ئاخاوتنى ئەواندا نه‌ده‌کرد.

چونكه ده‌یانزانى ده‌خاله‌ت كردن له‌و ئاخاوتنه‌دا كارێكى باش نییه‌.

پاش ماوه‌یه‌ك كه ئەو دوو نه‌فهره له باره‌ی نه‌ی ته‌لارساز قسه‌یان ده‌کرد، بێده‌نگى باڵى به‌سه‌ریاندا كێشا. موسا له‌گزییرانه‌وه چوو و له باره‌ی نه‌فهره بیری ده‌كرده‌وه، به‌لام نه‌ك له باره‌ی ته‌لارسازیی ئەو، به‌لكو له باره‌ی ئەو باوه‌ره كه ته‌لارسازى گه‌وره‌ی میسر به‌ ئاتوونى هه‌بوو.

موسا له‌بیری نه‌ده‌چۆوه كه رۆژێك له‌كاتى ئاخاوتنى له‌گه‌ڵ نف گوێی له‌و پیاوه بوو كه ده‌یگوت ئاتوون هه‌قیقه‌ته. موسا به‌ سه‌رسورماوى له‌وى پرسى بوو، چۆن ئاتوون هه‌قیقه‌ته مه‌گه‌ر تۆ باوه‌رێت به‌ بوونى ئاتوون نییه‌؟ نف گوێی ئاتوون ته‌نیا ناویكه و ئیمه‌ ناوی هه‌قیقه‌تمان ناوه ئاتوون و له‌ وانیه‌ كه‌سانیه‌تر ناویكى تری بۆ دابنێن و خوای واقعی هه‌مان ئەو هه‌قیقه‌ته‌یه‌.

له‌و رۆژهدا موسا تێگه‌یشت كه چۆنایه‌تى واقعی خوا بریتییه له ((هه‌قیقه‌ت)) و له‌به‌ر ئەوه‌ی كه هه‌قیقه‌ت یه‌كێكه و دوو هه‌قیقه‌ت بوونی نییه‌، كه‌وابێ خواش یه‌كێكه، جا ناوی ئەو بنێن ئاتوون یا هه‌ر ناویكى تر و له‌به‌ر ئەوه‌ی كه هه‌قیقه‌ت یه‌كێكه، كه‌وا بوو خوای هه‌مووتاكه‌كانى به‌شه‌ر، له‌هه‌ر كوێیه‌ك بن هه‌ر یه‌كێكه‌.

خانه‌خوئ كه دېقه‌تى دا بێده‌نگى درێژه‌ی كێشاهه و هه‌مووان له‌و بێده‌نگیه‌ ناره‌حه‌ت بوون، بۆ ئەوه‌ی بابته‌تێك بۆ ئاخاوتن بێنیه‌ته‌ نێوانه‌وه و بێده‌نگى له‌ به‌ین به‌چێ، روى كرده موسا و پرسى: بۆچی ناوی تۆ مووسایه، مانای تۆ ناویكت هه‌یه كه ناته‌واوه و نیوه‌ی ناویك پێكده‌هێنى؟

ئهم پرسیاره رسته‌ی بیركردنه‌وه‌ی مووسای پساند و گوێی: ئهم ناوه له‌لایه‌ن ((ئه‌خاس ناموون)) ده‌وه له‌ من تراوه و ئەو به‌وه هۆیه‌وه ناویكى ناته‌واوی له‌ من ناوه كه ده‌یویست ئهم ناوه ته‌واو و كامل بكا، به‌لام رامسیسى دووهم كه ناوی خوئ نابوو فیرعه‌ون نه‌یه‌یشت ناوی من ته‌واو و كامل بکړئ.

ئهم گوته‌یه كه‌ش و هه‌واى دانیه‌شته‌كه‌ی سارد كرده و هه‌مووان بێده‌نگ بوون. ته‌نانه‌ت خانه‌خوئ كه پرسیارى كرده‌بوو بۆ ئەوه‌ی بابته‌تێك بێنیه‌ته‌ ئاراوه و بێده‌نگیه‌كه‌ به‌وه‌تێنیه‌وه بێده‌نگ بوو.

پاش چهند ساتێك، ستى كف فه‌رمانده‌ی سوپای ره‌وانه‌كراو گوێی: ئەى كورى پاشا، ئیمه كه‌لیره ئاماده‌ین، دلنیايمان به‌رامبه‌ر به‌یه‌كتر هه‌یه‌ه و ده‌زانین كه ئەو قسه‌نه‌ی لیسه ده‌كړین به‌گوێی كه‌سانى دیکه ناگاته‌وه. له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا هه‌ندیک قسه هه‌ن نابێ بینه‌سه‌ر زمان و ئومیده‌وارم كه تۆ له‌و گوته‌یه‌ی من دلته‌ نه‌ره‌نجێ.

دواى ئەوه‌ی ئاخاوتنى ئەوان حالتيكى ناسازگارى به‌ خوئ په‌یدا كرده‌بوو، خانه‌خوئ جارێكى دیکه‌ بابته‌تى ئاخاوتنى گوێی و له‌ مووسای پرسى: ئایا تۆ له‌ نیوه‌كه‌ی تری ناوه‌كه‌ی خوئ ئاگاداریت هه‌یه‌؟

موسا گوێی: دایكم ده‌یویست كه نیوه‌ی تری ناوه‌كه‌م دابنێ، به‌لام له‌وه‌كاره‌دا سه‌رکه‌وته‌ونه‌بوو، به‌لام هه‌ر ئەو نیوه‌ ناوه‌ بۆ من به‌سه‌ و من به‌و نیوه‌ ناوه‌ راهاتووم.

((ستپ ئاتوون)) ژنى خانه‌خوئ كه تا ئەو كاته ته‌نانه‌ت یه‌ك و شه‌شى به‌سه‌ر زماندا نه‌هاتبوو، هاته‌ قسه و گوێی: ئیمه ته‌نیا له باره‌ی هه‌ندیک مه‌سه‌لانه‌وه قسه ده‌كه‌ین كه په‌یوه‌ندى به‌خۆمانه‌وه هه‌یه و ناگامان لى نییه‌ كه ئهم لاوانه ((به‌ ئامازه‌ بۆ مووسا و كچه‌كه‌ی خوئ)) له بیستنى قسه‌كانى ئیمه‌ ماندوو بوون و واباشتره ئهم دوو نه‌فهره له ئیمه‌ دووربكه‌ونه‌وه بۆ ئەوه‌ی بتوانن قسه‌و باسیك پێكه‌وه بکه‌ن كه په‌یوه‌ندى به‌ خوێنانه‌وه هه‌بێ. پاشان روو به‌ موسا گوێی: ئه‌مشه‌و مانگ به‌سه‌ر چیاكان و شه‌تى نیلدا ده‌ره‌وشیته‌وه و له‌شه‌وانى مانگه‌شه‌ودا ئیسه‌ یه‌كجار به‌سه‌فا ده‌بێ و كچه‌كه‌ی من رینویینی تۆ ده‌كا تامال‌و باخ پيشانى تۆ بدا.

موسا هه‌ستایه سه‌رپێ و له‌گه‌ڵ كچه‌ لاوی خانه‌خوئ دووركه‌وته‌وه.

مریت ئاتوون كچه‌لاوی خانه‌خوئ، موسای به‌ په‌نا باخدا برد و ئەوى به‌ بانیه‌یه‌كدا برده‌ خواری. موسا، شه‌تى نیلی بینی و ته‌ماشای كرد كه له‌ نیوان ئەو شه‌ته و ئەو جیه‌ كه ریره‌وى ئەو و كچی خانه‌خوئیه‌، پلیكانه‌ی لى نییه‌.

مانگ، هه‌موو جیگایه‌كى، له‌وانه شه‌تى نیلی، رووناك ده‌كرده‌وه و موسا كاتیك سه‌یری رووبارى ده‌كرد و جارێك به‌رد و به‌رده‌لانه‌كانى ئهم لاو ئەو لای رووباره‌كه‌ی ته‌مasha ده‌كرد.

كچی خانه‌خوئ، موسای له‌گه‌ڵ خوئ برد و له‌ رووبارى نیل ماوه‌یه‌ك دووركه‌وته‌وه. له‌ناكاو دیمه‌نێك كه ستوونه‌كانى ره‌ش بوون، كه‌وته به‌رچاوى موسا، موسا كه ئەو ستوونانه‌ی بینی دېقه‌تى دا كه ئەوى په‌رسته‌گایه‌.

کاتیتک گه‌یشتنه پهرستگا که موسا بیینی که هممو ستوونه‌کانی له‌به‌ردی ره‌شه و گۆزایی پهرستگا که‌ش له‌به‌ردی سپییه، به‌لام پهرستگای ناوبرا نوای نه‌بوو، نوای پهرستگا که نامان بوو. موسا له ناوه‌پاستی پهرستگای بی نو و له راستیدا له ناوه‌پاستی ستوونه‌کان راوه‌ستاو چاوی له دهوره‌بری بری.

ناسمان یه‌ک په‌له هه‌وری پیوه نه‌بوو. مانگ، زه‌وی و چیا و رووباری نیل و ستوون و سه‌ره‌وی پهرستگا که‌ی به‌باشی رووناک ده‌کرده‌وه. له دووره‌وه ده‌نگی مراوی و هاژه‌ی تافگه به‌ر گوی ده‌که‌وت. کوره‌لاو له‌وی به‌ته‌سیری هه‌وای شنه و رووناکی مانگه‌وه حال‌تیکی لیته‌اتبوو که تیکه‌لاویک له سه‌رحالی و نیگه‌رانی بوو. موسا له‌وکاته‌دا نه‌یده‌توانی حال‌تی خۆی بۆ که‌سانی تر وه‌سف بکا و بل‌ی هه‌ست به چی ده‌کا، ئەو هه‌م خۆش‌حال بوو هه‌م غه‌مگین.

خۆش‌حال بوو که خۆی له جینگایه‌ک ده‌بیینی که له میسری خواروودا هاوتای نه‌بوو و له هه‌لم‌یینی هه‌وای دهوره‌بر و بیینی رووناکی مانگ و دیه‌نه‌کانی دهوره‌پشت و بیستنی هاژه‌ی تافگه و ده‌نگی مروایان، چۆژی وه‌رده‌گرت.

له‌هه‌مان حال‌دا، غه‌مبار بوو و بیری ده‌کرده‌وه که هه‌زاره‌ها ساڵ پی‌ش ته‌وشه‌وه، له‌هه‌مان ناوچه که ئەو لی‌ی راوه‌ستاوه، میسری گه‌لیک ده‌ژیان که وه‌کو ئەو له کاتی شه‌ودا رووناکی مانگیان ده‌دی و هاژه‌ی تافگه و مروایان گوی لی‌ی ده‌بوو، به‌لام نه‌خۆیان ماون و نه‌شوینه‌وارتیک له گۆره‌که‌یان ماوه.

موسا به جور‌یک سه‌رگه‌رمی بیر‌کرده‌وه بوو که کاتیتک کچی خانه خۆی لی‌ی قسه‌کردنی کرده‌وه، راچه‌نی.

مریت ناتوون گوتی: من به‌ر له‌وه‌ی تۆ بۆ جینگای دیکه‌ ببه‌م، هینامییه‌ ئیره، چونکه ئیره جوانترین جینگایه‌که که ئیمه له‌و ناوچه‌یه هه‌مانه. ئیره به‌پتی خواستی دایکم دروستکرا چونکه دایکم که ژنیکی ناینداره ده‌یویست لیره پهرستگا هه‌بی‌ی تا بتوانی کاری خواپه‌رستی تیدابکا. دایکم نایینی رابردو ده‌په‌رستی که پیموایه جیاوازی له‌گه‌ل‌ ئایینی ئەو که‌سانه‌دا هه‌یه که ئەم‌رۆ له میسری خواروو له ناوچه‌ی ده‌لتا ده‌ژین.

من بیستومه‌ خویانی ئیوه که له‌میسری خواروو و ناوچه‌ی ده‌لتادا ده‌ژین خویانی ئیمه‌یان شکاندوه، به‌لام ئیمه که‌لیزه ده‌ژین نه‌مانویست خویانی "تیکشکاو" لیزه ده‌ریکه‌ین، چونکه وامان ده‌زانی که ئەگه‌ر ئەوان ده‌ریکه‌ین جینگایه‌ک نییه ئەوان بۆی بچن.

ئیمه ده‌مانزانی خویانی ئیمه که به‌ده‌ستی خویانی ئیوه شکستیان هینا، له‌رابردوودا، زۆر خزمه‌تی میسریان کردوه و مایه‌ی سه‌رکه‌وتن و شانازی میسرییان بوون و بیرمان کرده‌وه که ئەگه‌ر بۆ خاتری خزمه‌ته‌کانی رابردوی خویانیش بی‌ی، ده‌بی‌ی ناگامان لی‌ی یان بی‌ی.

موسا پرسى: ئەم پهرستگایه بۆچی نوای نییه و ئەم ستوونانه ئاوا به‌رزکراونه‌وه بی‌ی ئەوه‌ی نوایان بخریته‌ سه‌ر؟

کچه لاو گوتی: له‌به‌ر ئەوه‌ی له سه‌رده‌مانی رابردوودا پهرستگاکانی میسری سه‌روو نوای نه‌بووه.

موسا گوتی: ئەی مریت ناتوون، ئایا تۆش خویانی کۆن ده‌په‌رستی؟ کچه‌لاو که تائه‌و کاته له موسای نه‌روانیبوو، چاوه‌کانی تی‌برین و چه‌ند ساتیک له‌وی روانی و ئینجا گوتی نازانم ئایا ده‌بی‌ی وه‌لامی ئەو پرسیاره بده‌مه‌وه یان نا؟

موسا پرسى: بۆچی دردۆنگی و نازانی وه‌لامی پرسیاره‌که‌م بده‌یه‌وه یان نا؟ مریت ناتوون گوتی: چونکه تۆ که‌سیکی ناسایی نی‌ی و ئەگه‌ر فه‌رماندە‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو تۆی نه‌ناساندا من له‌گه‌ردانه‌ی تۆ باقی نیشانه‌کانی دیکه‌ی که هه‌ته تیده‌گه‌یشتم که تۆ شازاده‌یه‌کی و گه‌رچی من تا نیستا شازاده‌یه‌کی میسریم نه‌دیوه، به‌لام نیشانه‌کانی ده‌ناسم. موسا گوتی: ئایا له سۆنگایی ئەوه‌یه تۆ نازانی که ده‌بی‌ی وه‌لامی پرسیارى من بده‌یه‌وه یان نا؟

کچه لاو گوتی: به‌ل‌ی، چونکه ئیمه دانیشتوانی میسری سه‌روو زۆر سته‌مان له‌ده‌ستی رامسیسی دووم پاشای میسر که تۆ کوری ئەوی، دیتووه.

موسا تیگه‌یشت ئەو کچه‌ لاوه، هه‌روه‌کو باوکی، زمانیکی راشکاوانه‌ی هه‌یه و هه‌رچی له دل‌یدایه ده‌لی‌ی پرسى: ئەو سته‌مانه چی‌بوون؟

مریت ناتوون گوتی: سوپای رامسیسی دووم هاته میسری سه‌روو بۆ ئەوه‌ی دانیشتوانی ئیره که خویانیکیان ده‌په‌رست جیا له خویانی میسری خواروو بوون، خه‌لکی ئیره‌ی قه‌تل‌و عام کرد و به جۆریکی ئەوه‌نده بی‌ی به‌زه‌بیانه خه‌لکیان کوشت که له کۆلانه‌کانی شاری که‌رنه‌ک، له میسری سه‌روو، خۆینی کوزراوان گه‌یشته گۆیزینگی پیتی ئەو سه‌ریازانه‌ی رامسیسی دووم که خه‌لکیان ده‌کوشت.

سه‌ریازانی رامسیسی دووم هه‌ر که‌سیکی وه‌به‌ر ده‌ستیان که‌وت کوشتیان و ئەوان نه‌له کوشتنی پیاوان و ژنانی به‌سال‌دا چوو ده‌ستیان پاراست و نه له کوشتنی مندالانی شیره خۆره.

قەتلۇ عامى ئەوان لەم سنوورە، رووی سەربازانى ھاتى، كە بەبى بەزەبى سستەمكار ناسراون، سېي كىردەوہ. رۆژنىك كە سەربازانى رامسىسى دووہ لەم مىسىرى سەرووگەرپانەوہ، ئىترە بووہ ناوچەبەككى چۆل لە دانىشتووان و لەم سنوورەدا بىنبا دەمىك نەدەدۆزراپەوہ.

پىش ئەوہى سەربازانى رامسىسى دووہ ھىرش بىننە سەر ئىترە، لەم مىسىرى سەروو، بەدريژايى رووبارى نىل، سەدان گوندى ئاودەدان ھەبوون و پاش ئەوہى كەسەربازان لىرە رۆيشتن، ھەموو ئەو گوندانە ويژان بوون. چونكە دانىشتوانى ئەم گوندانە قەتل و عامكران و ئىدى كەس نەما پارىژگارى و نۆژەنكارى خانووەكان بكا و بە تىپەربوونى زەمان مائەكان و پىران بوون.

سەربازانى رامسىسى دووہ ئەوئەندە بى بەزەبى بوون كە سەرەپراي ئەوہ كە رامسىسى دووہ بۆ بىناتنانى تەلارى بەردىن و دەرھىنانى كانزاي خۆي پىويستى بەكرىكارى خۆرايى بوو، خەلكى ئەم ناوھيان بەزىندوويى نەھىشت تا لە تەلارسازى و كانزاكارىدا سەرقالى كاركردن بن، ئىستا تۆ ئەي مووسا لەم دەپرسى كە من كام دەستە لەم خويان دەپەرستم تاكو بىيانوويەكت و دەدەست بەكوژى؟

مووسا گوتى: من ئەو مەبەستەم نەبوو و نەمويست پرسىارىك لەم تۆ بەكمە تاپاش وەرگرتنەوہى و لەمەكەي تۆ بكوژم. من ھەرگىز كەسكىم بەتاوانى ئەوہ كە خوايەكى جياواز لەم خواكەي من دەپەرستى، نەكوشتووە.

كچە لاوہكە سەپرىكى مووساي كرد و پاشان سەرى خۆي بۆ جىگايەكى دىكە وەرگىپرا. مووسا گوتى: ئەي مريّت ئاتوون ئايا تۆ رقت لەم دەپىتەوہ؟

كچە لاو گوتى: نا، من رقم لەم تۆ نابىتەوہ. تۆ ميوانى ئىمەي و دەبى تا ئەو كاتە كە تۆ لەم مالى ئىمەي تۆ بەنازىز بزائىن، بەلام من لەگەل ھىچ يەكىك لە ميوانى كە ھاتوونەتە مالى ئىمە ئاوا قسەم نەكردووە تۆ يەكەمىن ميوانى كە من بەو شىوہە لەگەلتدا قسەم كرد.

كچە لاو گوتى: كاتىك تۆ لەگەل باوكم و ميوانەكانى دىكە قسەت دەكرد بىستم كە گوتت رامسىسى دووہ لەم بارەي داىكت و تۆوہ نامىھەربان بووہ و ئەم مەسەلەيە منى ھالى كرد كە دەتوانم لەگەل تۆدا قسەبەك بەكم كە لەگەل ميوانەكانى دىكەدا نەمكردووە.

مووسا پرسى: ئەي باشە بۆ لەوہ دردۆنگ بووى كە ناوى خويانى خۆت بە من بلىيى، ماناي ئاشكرائى بەكى كام دەستە لەم خويان دەپەرستى؟

مريّت ئاتوون گوتى: رامسىسى دووہ لەگەل داىكت زەماوئەندى گرتووە و تۆ لەم زەماوئەندەوہ ھاتوويە دنياوہ لەبەر ئەوہ خويىنى رامسىسى دووہ لەم دەمارەكانى تۆدا دىت و دەچى. من وام بىركردەوہ كە لەم وانەيە تۆش وەكو باوكت بى خەلك قەتلۇ عام بەكى.

مووسا گوتى: رامسىسى دووہ باوكى من نىيە!

كچە لاو پرسى: مەگەر داىكى تۆ ھاوسەرى رامسىس دووہ نەبوو؟

مووسا وەلامىنەدايەوہ، بەلام بەھىتاشى سەرى داكرت.

مريّت ئاتوون گوتى: ئەي رامسىسى دووہ لەگەل داىكت زەماوئەندى نەگرت؟

مووسا ئەمجارە وەلامىدايەوہ و گوتى: بەلى.

مريّت ئاتوون گوتى: كەوابى تۆ لەرەچەلەكى رامسىسى دووہ مى و خويىنى ئەو لەم دەمارەكانى تۆدايە.

مووسا گوتى: نا ... نا من كورى فىرعەون نىم.

كچە لاو گوتى: ئەمرو خودى ستى كف گوتى كە تۆ كورى فىرعەونى.

مووسا وەلامىدايەوہ: ئەم قسەبە مەكە و من كورى فىرعەون نىم و ئەمروكە گومائىم نىيە كە فىرعەون قەستى گىيانى داىكىمى نەدەكرد تالەوہ گەيشت كە داىكى من ئاتوون دەپەرستى و مەرامى ئەوہيە من بەناوى ئاتوون مووسا لەسەر تەختى پاشايەتى مىسر داينى.

كچە لاو بەبىدەنگى، بەلام بەدەيقەتتىكى زۆرەوہ گوتى لەم قسەكانى ئەو دەگرت و مووسا گوتى: لەم كۆشكى پاشايەتيدا كاهىننىك ھەبوو كە بەسەر ھەموو كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى پلەي سەرزكايەتى ھەبوو. ئەو منى بە ھەلگىرى رازە نەپنىيەكانى خۆي دەزانى و بەمنى گوت كە ئاتوون دەپەرستى و كاتىك كە فىرعەون تىگەيشت كە سەرزكى كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى ئاتوون دەپەرستى، فەرمانى كرد سەريان برى و سەرەكەيان بەغولامىكدا بۆ من نارد تا ھۆشدارى بداتە من و ھالىم بكا كە ئەگەر منىش خواي نەبىنراو بپەرستم، بەھەمان شىوہ سەرم لەم شەم جىدادەكاتەوہ.

تۆ وات وينا كرد كە من ھاتوومە ئىترە تابىمە جاسوس بەسەر تۆ و باوكت و داىكت، ھەر بۆيە لەم تۆم پرسىوہ كە كام خوا دەپەرستى تا تۆش بلىيى من ئاتوون دەپەرستم و ئىنجا منىش تۆ و باوكت و داىكت بكوژم، بەلام ئەي مريّت ئاتوون بزائە كە تۆ دەتوانى من بكوژى نەك من تۆ بكوژم.

مريّت ئاتوون پرسى: چۆن من دەتوانم تۆ بكوژم؟

مووسا گوتى: ئەگەر تۆ ئىستى بېچىتە لاي ستى كف فەرماندەى سوپاي رەوانە كراوى مىسر و قسەكانى كە من لىرە لە بارەى خۆم و دايكم و سەرۆكى كاهىنانى كۆشكى پاشايەتى گوتم، بۆ ئەو بگىرپىيەو و بلئى كە دايكم دەيوست من بە ناوى ئاتوون مووسا لەسەر تەختى پاشايەتى مىسر دابنئ. ستى كف بەزووبى من دەستگىر دەكا و سەرەراى ئەوئەش كە ئەو خۆى گوتى كە من كورپى فیرعەونم، زغیربەست، من بۆ پايتەخت دەگىرپتەو و ھەر كە گەيشتمە پايتەخت فیرعەون سەرم لە لەشم جیا دەكاتەو.

كچە لاو گوتى: مووسا، تۆ بە ھۆى چىبەو ئەو قسانەت لاي من كرد و ئەو نھىيە گەورەبەت بۆ من دركاند؟

مووسا گوتى: من بەو ھۆبەو ئەو قسەبەم بە تۆ گوت كە كاتىك ئەمرۆ من تۆم بىنى ھەستەم كرد كە دەتوانم لیت دلتيا ب و دلئياشم كە ئەو قسانە ناگىرپىيەو.

مریت ئاتوون گوتى: لەبەر ئەوئەى من بوومە ھۆكارى ئەوئەى كە تۆ رازى دلت ناشكرا بكەى، زۆر بەداخەو.

مووسا گوتى: مریت ئاتوون، لەمبارەبەو غەمبار مەبە چونكە من خۆم دەموست رازى خۆم بە تۆ بلئیم و بزانی كە من كورپى فیرعەون نيم.

مریت ئاتوون بیدەنگ بوو. مووسا مەودايەك لەو دووركەوتەو و پاشان گوتى: مریت ئاتوون من بە دیدارى تۆ دووچارى ھەستىكى ئاناشنا بووم و لەمبارەبەو زۆر خۆشچالتم.

مریت ئاتوون گوتى: ئەى مووسا، منیش لە دیدارى تۆ يەكجار خۆشچالتم. پاش ئەوئەى ماوئەبەك ئەم دوو لاوہ خامۆش مابوون و ھىچ كاميان بیدەنگيان نەدەشكاند مریت ئاتوون گوتى: باليرە برۆين.

مووسا گوتى رايەلى نواند و ئەم دووانە لە پەرستگای بى نوا چونە دەرەو و خۆيان گەياندە نوختەبەك كە لەوئەى رووبارى نيليان لە ژيەر پىتى خۆياندا دەدى و لەوئەى لە پەناى يەكەوہ راوہستان. پاشان ماوئەبەك كە بە بیدەنگى تىبەرى، مووسا لىوى قسە كردنى كەردەو و گوتى: ئەى مریت ئاتوون لەو ساتەو كە من پىم نايە ناو مالى ئيوہ و چاوم بەتۆ كەوت ھەستەم كرد شتىك من بەرەو تۆ رادەكيشئ و دلتم دەخوئى ديسانەو تۆ ببينم.

مریت ئاتوون وەلاميدايەو: ئەى مووسا منیش پاش ئەوئەى كە تۆم دى ھەستەم كرد كەشتىك من بەرەو تۆ رادەكيشئ ئەم واقىبە زۆر سەرسامەيتنەرە.

مووسا پرسى: لە چ رووبەكەوہ سەرسامەيتنەرە؟

كچە لاوہ كە گوتى: لە ئەفسانەكاندا گوتوبانە كاتىك پياوئىك و ژئىكى لاو يەكترىيان بىنى، لە يەكەمىن نىگاوہ خوازيارى يەكترى بوون. بەلام من و پىنام نەدەكرد ئەم مەسەلەبە واقىبەبەتى ھەبئ و وام بىر دەكردەو كە بۆ سەرگەرم كردنى خەلك بە شىوازى داستان بىژى ئەو قسانە دەكەن لەبەر ئەوہ لە مىسر، زۆربەى ھاوسەرگىبەكان بە جۆرىك بە رىوہ دەروا كە ژن و پياو پىش زماوئەند يەكترى نابىنن تا بەوہ رادەگا كە خوازيارى يەكترى بن.

باوك و دايكى منیش بەر لە زەماوئەند يەكترىيان نەدەيتبوو، لەگەل ئەوئەشدا دواى ئەوہ كە بەبەكترى گەيشتم بەختەوہر بوون. من نازانم ئايا باوك و دايكى من دەتوانن تىبگەن ئەمشەو ئىمە دووچارى چ حالەتەك بووين.

مووسا گوتى: تۆ راست دەكەى باوك و دايكى تۆ ناتوانن تىبگەن كە ئەمشەو ئىمە دووچارى چ حالەتەك بووين، پاشان دواى ماوئەبەك راوہستان گوتى: تۆ ھىشتا لە بارەى خۆتەوہ لەگەل مندا قسەت نەكردوہ، بەلام بەجۆرىك تۆ دەناسم كە ھەر بلئى، تۆ خودى منى.

مریت ئاتوون گوتى: ئەى مووسا، تۆش لە بارەى خۆتەوہ قسەت بۆ من نەكردوہ، بەلام من ئىستى تۆ و ھا دەناسم ھەر دەلئى لە يەكەمىن رۆزى بووتتەوہ، ھەنگاو بەھەنگاو لەگەل تۆدابوم.

مووسا بەبەكجار شپىرە بوو و بەوہخشەتەوہ گوتى: مریت ئاتوون، ئايا تۆيان بۆ پياوئىك داناوہ؟

مریت ئاتوون گوتى: نا نا پاشان بەسەرسورمانەوہ پرسى: ئەى مووسا، چۆن و پىناى ئەوئەى كرد كە ژئىكى وەكو منيان بۆ پياوئىك داناوبى؟ بۆ دەكرئ لەولائى مىسر، پياوئىك نامادە بى لەگەل كچىكدا زەماوئەند بكا كە ناوى مریت ئاتوون بى، ھەر كەسىك لە مىسر ناوى ئاتوونى گوتى لى بى ھەل دئ تابەوہ را دەگا لەگەل ژئىكدا زەماوئەند بكا كە خاوەنى ئەم ناوہ بى.

مووسا گوتى: بەلام من ئەم ناوہم يەكجار خۆش دەوئ و بەباشترىن ناوى دەزانم. مریت ئاتوون گوتى: ئەى مووسا، ئايا كەس و كارى تۆ رازى دەبن تۆ لەگەل ژئىكدا زەماوئەند بكەى كە ناوى مریت ئاتوون بى؟

مووسا گوتى: كەس و كارى من نەماون تاكو بتوانن لە زەماوئەندى من لەگەل تۆدا نا رەزايى بكەن، چونكە نەدايكم زىندوہ و نە باوكم، بۆبە ھىچ كەسىك لەلايەنى منەوہ، بەزەماوئەندى من لەگەل تۆدا نا رەزايەتى ناكا. پاش ئەم قسەبە مووسا پرسى: مریت ئاتوون، ئايا تۆ رازى ببى ھاوسەرى من؟ مریت ئاتوون بەشەرمەوہ گوتى: بەلئى، من رازىم كەببمە

هاوسەرى تۆ، پاشان بەزەردەخەنەوہ لە ژێر لیوانەوہ گوتی: لەم ساتە بەدواوہ ئیمە دەزگێرانى یەکتەین.

مووسا گوتی: بەومەرەجەى كە باوكت بەزەماوەندى ئیمە رازى بێ.

مریت ناتوون گوتی: باوكم بەرادەیهك منى خۆش دەوى كە هەرچى من بمەوى ئەو لەسەرى رازى دەبێ، لەوہش بەولاوہ، ئایا باوكم دەتوانێ گریمانەى ئەوہ بكا مێردیكى لە تۆ باشتر كە خاوەنى گەوہەریكى پاكى، بۆ من پەیدا ببێ؟

مووسا بەكەسەرەوہ گوتی: ئەى مریت ناتوون، من خاوەنى گەوہەریكى پاك نىم. دواى ئەوہ ویستى بەكچەلاو بلێ كە ئەو لە نەژادى خاویان نییە، بەلكو لەنەژادى غولامانى نەتوہى ئیسرائیلین كەلە میسر كۆیلەتى دەكەن، بەلام جلەوى قسەكەى خۆى گرت.

كچە لاو گوتی: ئەى مووسا، هیچ كەسێك ناتوانێ بزانی كە ئایا گەوہەریكى پاكى ھەیە یانا، بەلام كەسانى تر، پاش ئەوہى كە ئەویان دى، پەى بەو مەسەلەى دەبەن و من كە تۆم دى تیگەیشتم خاوەنى گەوہەریكى پاكى، چونكە كەسێك خاوەنى گەوہەریكى پاك نەبێ، بەو شیوہیە جوان نابێ. من یەقینم ھەیە كە تۆ، جوانترین لاوى میسرى و لەم ولاتەدا، پیاسیكى گەنج كە لە رووى بەرزى بالۆ رێكویىكى ئەندام و جوانى و سەر و سیمارە بەتۆ بگاتەوہ، بوونى نییە.

تۆ سەرەراى جوانى، مەعدەنىكى پاكى ھەیەو پاكى تۆ، وەكو ئەو ملوانكە زێرە كە بەملتەوہ ھەلتواسیوہ وەكو ئەو یاقوتانەى كە بەدەستبەندى تۆوہ دەبینرێ، دەدرەوشیتەوہ.

مووسا گوتی: ئایا تۆ پاش ئەوہى من ھاتمە ناو مالەكەى ئیوہوہ دىقەتت دا كە من خاوەنى گەوہەریكى پاكى؟

مریت ناتوون گوتی: بەلى ئەى مووسا.

مووسا پرسى: ئەى باشە بۆچى بەرامبەر بە من بەدگومان بووى و پیتوابوو كە من بۆ جاسوسى ھاتومەتە ئێرە تا بزاتم ناىنى تۆ چىبە و پاش ئەوہى كەزانیم ناتوون دەپەرستى تۆو باوكت و داىكت لەناو بەرم؟

مریت ناتوون لەوہلامدا گوتی: ئەى مووسا، من كاتێك كە تۆم بینى تیگەیشتم كە خاوەنى مەعدەنىكى پاكى، بەلام لەھاتنى تۆ ترسام.

مووسا پرسى: بۆچى لەھاتنى من ترسای؟

مریت ناتوون گوتی: ھاتنى تۆ بۆ ئێرە بە ئەندازەىك چاوەروان نەكراو و سەیر بوو كە وەك ئەوہ دەچوو لە سپێدەى كدا خۆر لەخۆرناواوہ ھەل بێ و من كاتێك بینیم شازادەىكە مىسرى بەتەواوى نیشانەكانى كورپى فیرعەونەوہ بەسواری گالیسكەوہ لەگەل دوو كەسى دىكە دیتە ئێرە، كە دەشى بگوترێ لە جیھانىكى دىكە داىە. من نەمتوانى تىبگەم كە ئەو كەسە بۆچى بێ دەنیتە ناو مالەكەى ئیمەوہ.

ھەر كەسێكى دىكەش لە جىگای من بوواى، لە ھاتنى تۆ بۆ ئێرە، ئەویش بەوسادەىیەوہ، تووشى وەحشەت دەھات و ھەرەوہكو چۆن كە باوكم چارى بە تۆ كەوت تووشى وەحشەت بوو. دوژمنایەتى فیرعەون لەگەل ناتوون پەرستاندا بەرادەىكە كە ھاتنى كورپەلاوى ئەو بۆ ناوماڵێك كە ناتوون پەرست، وەحشەت دەھینیتە ئارا.

پاشان مریت ناتوون لە بارەى سەردەمى مندالى مووساوە پرسىارى كرد و لە بارەى داىكى شازادەخاتم ئەغخاس نامونەوہ پرسىارى لێكرد^(٤٤).

مووسا بۆ گىراىوہ كە داىكى، ئەوى لە ھەمووان زىاتر خۆشەدەوىست و پاشان كە گەورە بوو لەگەل ناموون تپ سەرۆكى كاهىنانى كۆشكى پاشایەتى دۆستایەتى گرت و پاشان لەگەل نف، تەلارسازى كۆشك و لەناوچەى ئاورێژگەى روبرارى نیل سەفەرى كردوہ و شتگەلىكى دیوہ كە تا ئەوكاتە چارى پىیان نەكەوتوہ.

مووسا چۆنەتى زۆرانبازى خۆى لەگەل رامسىس ئوم — ستى كورپى فیرعەون گىراىوہ و گوتى چۆن بەدار لەدەستى داوہ و دەستى ئەوى لەكار خستوہ و پاشان گوتى فیرعەون رقى لى داگرتوہ و پاشاى مىسر، بۆ ئەوہى ئەو لەپايتەخت و ولاتى مىسر دووربجاتەوہ، فەرماندەى گالیسكە جەنگیەكانى لە سوپای مىسردا بەوسپاردوہ تاكو بەرەو باشوور بپروا و لەوێ سەرگەرمى نەبەرد بێ و بۆ مىسر نەگەرىتەوہ.

ھەر چەندێك كە مووسا قسەى دەكرد، كچە لاو واى پىشان دەدا كە دىسانەوہ ھەز دەكا گوێى لە قسەكانى بێ. ئەم دوولاوہ ھىچ ھەستیان بە تىپەربوونى وەخت نەدەكرد تا ئەو دەمە

(٤٤) زانایانى یەھود لەوانەش "ناش" ئەو زانایى كە ھەژدە كتیپى لەبارەى رابردووى نەتوہى یەھودو ھەزرەتى مووساوە نووسیوہ ئەو دەسەلمىتى كە ھەرچى لەم كتیپەى دانراوى ((ھاوارد فاست)) نووسراوہ ئەوہ دەقى مێژووە، بەلام لەبارەى ھەندىك لەناوہكانى كتیپەكە، لەگەل ھاوارد فاست جىوازىیان ھەىە و یەكێك لەم بوارانە، ناوى داىكى روالەتى مووسا، شازادەخاتم ئەغخاس نامونە و یەھودىیەكان دەلێن كە ئەو شازادەخانە بەناوى ((بتیە) یان ((بەسىە)) ناسراوہ.(و.ف)

که بینان وا مانگ گه یشتووته جیگایه کی دیکه ی ناسمان، کچه لاو گوتی: نیویک له شهو تیپه ری کرد.

مووسا چاویکی له ناسمان بری و گوتی: پاش چهند سه عاتیکی دیکه، رۆژ گزنگ ددها، ئینجا پرسى: ئیستا چ بکهین؟

مریت ناتون گوتی: برۆ له باره ی منه وه له گهل باوكم قسه بکه.

مووسا پرسى: ئایا تۆ منت دهوی؟

کچه لاو گوتی: بهلى، من خوازیاری تۆم و دهزام که میردیکی له تۆ باشتر بۆ من پهیدا نابى. مووسا پرسى: من چ کاتیک دهتوانم له گهل باوكتدا قسه بکهم؟

مریت ناتون: تۆ هەر ئیستا دهتوانی له گهل باوكم قسه بکهی.

مووسا گوتی: ئیستا باوكت خهوتوه...

کچه لاو گوتی: نا ئه ی مووسا، تا کاتیک من نه گهریمه وه و میوانه که ی شهو، مانای تۆ، نه حه سیته وه شهو ناخه وئ. چۆن ده کړئ باوكم که هیشتا تۆی نه خه وانده وه، خۆی بجه وئ. له وه دش به ولاره، من دهزام باوكم له گهل ستی کف، فه رمانده ی سوپای میسر قسه ده کا له حالیکدا که ئەم دووانه، له روى مه عنه و بیه وه، جیاوازییان هه یه.

مووسا پرسى: چۆن جیاوازییان له نیواندا هه یه؟

کچه لاو گوتی: باوكم پیاویکی یه کجار به به زه ییه، کاتیک که به ریگادا ده روا شه گهر میرووییه که له سه ر زه ی ببینی، پیتی خۆی هه لده کړئ تا میرووه که پان نه کاته وه، به لام ستی کف پیاویکه هه زار که س ده کوژئ بئ شه وه ی به کوشتنی شه وان دوو چاری که مترین نیگهرانی بئ.

مووسا پرسى: چۆن ئەم دوو که سه که له روى روحیه وه، بهو ئەندازه یه له یه کتری جیاوازیان ده توانن ماوه یه کی درێژ له گهل یه کتریدا قسه بکهن؟

مریت ناتون گوتی: باوكم پیاویکه نارام و دان به خۆدا گرتوه، دان به خۆدا گرتووی شهو له پیشه که یه وه که پزیشکیه، سه رچاوه ی گرتوه. باوکی من هینده ی خه لکی نازار چه شتوو دیوه و شه ونده ی گوئ له نالینی شه وان بووه که ئیدی له به رامبه ر هه یچ نازاریکدا، جلله ی دان به خۆدا گرتنی خۆی له دهس نادا و به هیمنی و سه لیه وه گوئ له قسه ی که سانیت راده کړئ.

پاش شه وه کچه لاو باهه تی ئاخوتنی گوژری و گوتی:

خۆزکه تۆ بتوانیبا به لیتره مینییه وه.

مووسا گوتی: من به یانی لیتره ده رۆم، به لام حه قمن ده گهریمه وه و هه یچ شتیک ناتوانی به ربه سستی له گه رانه وه ی من بکا، چونکه من ئیراده م له سه ر شه وه یه که بگهریمه وه و خۆم به تۆ بگه یه نمه وه.

ئینجا کوره لاو شه لقه ی ئەنگوستیله یه کی زیڕ که له شیوه ی سیمی بادراو دروست کرابوو، له په نجه ی خۆی هیئایه ده ری و گوتی: مریت ناتون ئەم ئەنگوستیله یه له په نجه ی تاکه ژنیکدا بوو که من خۆشم ده ویست. مانای ئەم ئەنگوستیله یه له ناو په نجه ی دایکم دابوو. له به ر شه وه ی تۆ، دوا ی شه، تاکه ژنیکی که من خوازیاری بم، ئەم ئەنگوستیله یه ده ده مه تۆ که بیکه یه په نجه ته وه. مریت ناتون ئەنگوستیله که ی له ده ستی مووسا وه رگرت و ماچی کردو گوتی: شه ی مووسا، من سوپاست ده که م که تۆ ئەنگوستیله یه کی ناوا که به لاتنه وه یه کجار گرانه هه یه ده ده ی به من و من به وه یه ی ئاره زووه وه ئەم ئەنگوستیله یه ده که مه په نجه ی خۆم و ئیستا برۆ له گهل باوكم گوتی: بکه و ئینجا بجه وه. چونکه پیویسته پشوو به دی تاکو سبه ی که به ته مای به ریکه وتنی هیلاک نه بی.

کچه لاو به ریکه وت تاکو بروا و مووسا ویستی له گهل شه ودا پیکه وه برۆن، به لام مریت ناتون گوتی: با من به ته نیا برۆم بۆ شه وه ی باوكم، من و تۆ به جیا ببینی، مووسا پیداکری نه کردو کچه لاو دوورکه وتوه و مووسا تا چهند ساتیک پاش رۆیشتنی مریت ناتون له هه مان جئ راوه ستا بوو و له گزیرانه وه چوو بوو، بری ده کرده وه که شه و له وشه وه دا، وه که شه وه یه که بۆته پیاویکی دیکه.

تا شه وشه وه، مووسا دنیای به جوړیکی دیکه ده دی و له وشه وه دا، ده تگوت شیوه ی دنیا له به رچاوی گوژراوه.

تا شه وشه وه شه و نه یده زانی چ شتیک ده بیته هۆکاری شه وه که ژن و پیاو ئاره زوویان به لای یه کدا بچن و به ره و یه کتری کیش بن. له وشه وه دا تیگه یشت هیزی راکیشانیکی که له نیوان ژن و پیاوا په یدا ده بی، چ جوړه چۆنایه تیبه کی هه یه.

مووسا، پاش ماوه یه که بیرکردنه وه، له سه ر راسپارده ی کچه لاو که وتهری تاکو خۆی بگه یه نیته مال و له گهل خانه خویدا له باره ی کچه لاوه که وه ئاخوتن بکا.

کاتیک گه یشته نزیکى ماله که دهنگی ئاخوتنی گوئ لیپوو و زانی که ستی کف فه رمانده ی سوپای ره وانه کراو له گهل ناتون مووسا سه رگه رمی ئاخوتنه.

ناخاوتنى ئەوان بەجۆرىك گەرم بوو تەنانەت وئىرا بەھەلچوون بوو. كورەلاو نەيوپىست بە نامادەبوونى خۆى ناخاوتنى ئەوان بېچرىنىڭ و دەيزانى برىنى قسەى دوو كەس كە بەھۆگرىيەوۈ بەيەكەوۈ قسە دەكەن لە ئەدەب دوور دەبى.

ستى كف گوتى: من لە بارەى ئەو مەسەلانەوۈ كە شارەزايىم تىدانىيە بىرۈبۈچوون دەرناپر، تۆ ئەگەر لە من بېرسى كە تېرەى چەرخەكانى گالىسكەى جەنگى دەبى چەند بى و درىژى مىلى گالىسكەى جەنگى دەبى بەچ ئەندازەيەك بگرن و درىژى داسى گالىسكەى جەنگى چەند دابىن و لە چ وەختىكدا دەبى گالىسكەى جەنگى بخرىتە كار و نىزە لە چ كاتىكدا بەكاربىر، من دەتوانم وەلامى راست بدەمەوۈ، بەلام لە شتانى دىكە سەرم دەرناچى.

خانە خوي گوتى: ئەى دۆستى دىرىن و نازىز، من جارى وا ھەيە ھەز دەكەم كە خۆزگە تۆ پزىشك باى.

ستى كف پرسى: بۆچى ئەم ئارەزوۈت ھەيە؟

خانە خوي گوتى: لەبەر ئەوۈى ئەگەر تۆ پزىشك باى پىساوتىكى زۆر باشتەر و بالاتر دەبووى لەمن.

ستى كف گوتى: بە چىرا دەتوانى ئەو بەگەن كە من باشتەر و بالاتر دەبووم لە تۆ؟

پزىشك وەلامىدايەوۈ: من خۆم دەناسم و دەزاتم كە سنورى من تاكوئىيە. تۆش كە دۆستى دىرىنى منى، بەباشى دەناسم و لە سنورى تۆش ئاگادارىم ھەيە، بەداخوۈ لەم قۇناغە كورتەى تەمەندا، كاتىك دۆستىكى باش بۆ مرۆف دەرەخسى، ھەرۈەكو تۆ كە بۆ من رەخساي، مرۆف ناتوانى تىر ئەو ببىنى و تەنيا بۆ كاتىك ئەو دەبىنى.

بەلام بەھۆيەوۈ گوتم ئەگەر تۆ پزىشك باى لە من باشتەر و بالاتر دەبووى، كە تۆ پىساوتىكى نازا و ھۆشيار و سەر راست و راستگۆ و راشكاوى، سەرەراى ئەوۈ كە ولاتانى جۆر بەجۆرت لە ژىر سىمى ولاخەكانى خۆتدا ديوە و لە جەنگەكاندا سەرکەوتو بووى، پاىە پەرست نى. كە سىك كە خاۈەنى ئەم خەسلەتەنەيە ئەگەر بىخوتىندبايە، لە رووى مەعنەوييەوۈ دەگەيشتە پاىە بەرز.

ستى كف پىكەنى و گوتى: مەبەستت لەم قسەيە چىيە؟

ئاتوون مووسا گوتى: مەبەستم لەم قسەيە ئەوۈيە كە تۆ، بارەرت بەخورافە نەھىتا، بەلكو بارەرت بەھەقىقەت ھىتا و سوودى بارەربوون بە ھەقىقەت ئەوۈيە كە خودى مرۆف بەرەو پىنگەبىشتووى دەروا، بەلام بارەربوون بەخورافە مايەى ئەوۈيە كە مرۆف ھەمىشە لە حالى دارمان دايتت.

ستى كف گوتى: من تىناگەم چۆن بارەرتىك لەوانەيە خودى مرۆف لە حالى دارماندا بەھىلتەوۈ؟

ئاتوون مووسا وەلامىدايەوۈ: من ئىستا نمونەيەكت بۆ باس دەكەم بۆ ئەوۈى تىبگەى چۆن بارەربوون بەخورافە مرۆف لەحالى دارماندا دەھىلتەوۈ و بارەربوونىش بە ھەقىقەت ھۆكارى پىشكەوتنى ئادەمىزاد دەبى.

من سەرەراى ئەوۈ كە باركم پزىشك بوو باپىرىشم پىشەى پزىشكىي ھەبوو، ناتوانم دىارى بكمە كە زانستى پزىشكى لە چ مېژوويەكدا لە ميسر خوتندراوۈ و لەوانەيە يەكەمىن جار كەلەم ولاتەدا زانستى پزىشكىي خوتندراوۈ سى يا چوار ھەزار سال پىش ئىستا بووبى. بەلام خورافات لەناو زانستى پزىشكىدا ھەبوو، دەيانگوت ئەو دەنگەى كە ئىمە ھەمىشە لەناو سىنگى خۇماندا گويمان لىدەبى و دەزانىن كە لە دلەوۈ ھەلدەستى، دەنگى نامونە.

لەبەر ئەوۈى دەنگى ناوۈى سىنگيان بە دەنگى خوي ناموون دەزانى ھىچ كەس نەدەكەوتە سەرۈكارى ئەوۈ لە دل بكوئىتەوۈ و تىبگا ئەو پارچە گوشتە كە بەردەوام لە ناسىنگى ئىمەدا دەجوئىتەوۈ لە رووى پزىشكىيەوۈ چ كارىكى ھەيە.

تۆ بىر بەكەوۈ كە ئەگەر سى يا چوار ھەزار سال پىش ئىستا، كە زانستى پزىشكىي لە ميسر سەرىھەلدا، خورافات نەھاتبايە ناو ئەم زانستەوۈ و پزىشكانى ميسر لە بارەى دل لىكۆلئىنەوۈيان بگردبايە، ئەمرۆ ميسرىيان و تېرەى بەشەر لە بارەى پەى بردن بەرازەكانى ژيان چ سەرکەوتنىكى گەرۈەى بەدەست دەھىتا. بەلام لەبەر ئەوۈى دەنگى دلپان بەدەنگى ناموون دەزانى، ماوۈى سى يا چوار ھەزار سال، لىكۆلئىنەوۈ لە بارەى دل راوہستا و تەنيا لەسەردەمى پاشايەتى پاشايەك كە ئىتوۈ لە ميسرى خواروو، ئەو بەپاشاي نەفەرت لىكراو دەزانن ماناى (ناموون تپ)ى چوارەم كە پاشان ئاتوونى پەرست و ناوى خوي نا ((ناخن ئاتوون))، لىكۆلئىنەوۈى لە بارەى دل دەستپىكرد. چونكە ئەو پاشايە گوتى نابى خورافات دەخالەت لە زانستى پزىشكىيدا بكا. من كە پزىشك ئەمرۆ دەزاتم كە دەنگى دل ناموون نىيە بەلكو، ھى ئەوۈيە كە دل بەيەك ترومپا دادەنرى. ستى كف بە ھەپەسانەوۈ پرسى: چۆن دل يەك ترومپايە؟

خانەخوي گوتى: وەك چۆن كە ترومپا، ئاو لە رووبارى نىلەوۈ دەخاتە سەر جۇگاكانى ئاودىرى، دلپش ھەر وەك ترومپايەك خوي دەخاتە ناو دەمارەكانەوۈ. بەلام من نازاتم چى روودەدات تا بىتتە ھۆى ئەوۈ كە دل لەپال پىتوۈنان رابوۈستى، بەلام ئەگەر پىشكەوتنى زانستى پزىشكى، بەھۆى كارىگەرى دزەكردنى خورافات بۆ ناو ئەو زانستە ماوۈى سى يان چوار ھەزار

سال رانه و ههستا، نه مرۆ من كه پزىشكم ده مزانى كه بۆچى دل له جولان ده وهستى و له نهجامدا مرۆف ده مرئى. چونكه هۆكارى راههستانى دل ده زانى، نه وه هۆكاره مان نه ده ههشت تا دل رانه وهستى و مرۆف نه مرئى.

له و ماوه كورتهدا كه ليكۆلينه وه ده بارهى دل دهستى پيكر دوه، من ته نيا به بيهستنى دهنگى دل ده وتوام پهى به به شيك له نه خۆشيه كان بهم.

من گوئى به سنگى نه خۆشه وه ده نيتم و گوئى له دهنگى دلئى نه و راده گرم و له دهنگى دلئى نه وه وه پهى به نه خۆشيه كهى ده بهم.

ستى كف گوئى: له بيرمه كه تۆ گوئى خۆت به سنگى منه وه نا پاشان چه ند راسپارد ده به كت دامى.

ئاتون مووسا گوئى: به لئى من به تۆم گوت كه له ههه چه شنه هه لچوونيك دور به كه وه وه و خۆت مان دوو مه كه و تووره مه به و له خرۆشانه تونده كانى جهنگ خۆت به دور به گره.

ستى كف گوئى: چۆن ده كرى من كه سه ربازيكم نه چمه مه يدانى جهنگ و به شدارى له شه پر دا نه كه م؟ پاش نه وه كه به شدارى له شه پر دا كرد ناچار تووشى هه لچوون و خرۆشائيك كه له شه پر وه سه رچاوه ده كرى، ده بهم.

ئاتون مووسا وه لاميدايه وه: نه خرۆشانه بۆ تۆ زيان به خشه و تۆ ده بى له وانه دور به كه ويه وه.

ستى كف گوئى: نهى پزىشكى نازيز، تۆ ويراى نه وه هه كه به منت گوت خرۆشانه كانى مه يدانى جهنگ له وانه به من له به ين به رى، من ناتوام له به شدارى كردنى شه پر خۆم به بۆيرم و بۆ مردن يش من ناماده م.

له و كاته وه كه تۆ به منت گوت كه ده بى له ههه مان دوو بوون و خرۆشائيك خۆم به دور به گرم، من گوئى خۆم كپوه و وه ستاى مۆميا كردنى لاشه كهى خۆشم ديار بكر دوه.

له و كاته دا ستى كف له ناتون مووسا پرسى: به راست نهى پزىشكى نازيز، پيم بلئى نيا تۆ باوه رت به ژيانى پاش مردن هه به و واير ده كه به وه كه پاش مردن زين دوو ده بينه وه و ناتا جيمان به خواردن و خانوو و پۆشاك هه بى؟

كاتيك فه رماندهى سوپاى ره وانه كراو نه م پرسيا رهى له خانه خوئى كرد، مووسا گوئى كانى خوئى بۆ تيز كرد، له و كاته دا نه و لاوه له ستى كف زياتر تامه زرو بوو گوئى لى بى خانه خوئى چ وه لاميك ده دا ته وه.

مووساش وه كو ميسريان باوه رى به ژيانى پاش مردن هه بوو، به لام نه كه به و شي وه به كه په يره وانى ناموون باوه ريان پى بوو. مووسا، پاش نه وه كه خوى نه بينراوى ناسى، باوه رى هينا كه مرۆف پاش مردن ده مينيتته وه، به لام نه كه به و به ده نهى نه م جيهانه وه باوه كو لاشه كه شيان مۆميا كرد بى، به لكو روحى نينسان پاش مردن ده مينيتته وه و مووسا ده بويست تيبگا نه و پزىشكه چ وه لاميك ده دا ته وه.

ئاتون مووسا چه ند ساتيك بيدنه نگ ما و پاشان گوئى: هه چ كه سيك نازانى نيا مرۆف پاش مردن ژيانى كهى ده بى يانا، ههه بۆيه تا رۆژيك كه نيتم زين دوو به ده بى بۆ پاراستنى نه وه ژيانه مان كۆشش به ين. من كه پزىشكم، به پى تواناى خۆم، كۆشش ده كه م له ريگاي زانسته وه نامرازيك به ده س بيتم بۆ نه وهى كه بتوام ژيانى نه خۆشه كام دريژ به كه مه وه، ماناى به به به ربه ستى مردنى نه وان.

ههه كاتيك به كيك له نه خۆشه كانى من، كه من گويم له دهنگى دلئى راگرتتوه، مالتاوا بى له ژيان ده كا، كاتيك كه ده يانه وئى لاشه كهى مۆميا به كن، من ده چمه لاي مۆميا به و داواى ليده كه م له كاتى كردنه وهى لاشهى مردوه كه ناماده به تا بتوام دلئى بيتم و ته ماشا به كه م كه دلئى نه و چ تايه تمه ندييه كى هه به.

له وه هه بترازى، ههه كاتيك له و سنوره به كيك له دانيشتوانى لى بيا يان كۆش كوچى داوا بى ده كا، لاشه كهى ده ده نه ده ست من تا هه ليدرم و تۆ ده زانى كه دانيشتوانى لى بيا و كۆش لاشهى مردوان مۆميا نا كه ن به لكو له ژير خاك ده بينيژن تا برزيت و له به ين به چى.

من نه و لاشانه هه لده درم و ته واوى نه ندانه كانى له شى مردوه كه سه ير ده كه م، نه ندانه مانى له شى ده پشكنم تا بزاتم كه ههه نه خۆشيه له ههه به كه له نه ندانه مانى مرۆف، چ ته نسيريك دينيتته ناراه و مه به ستم نه وه به كه به كه ميان تيبگه م چۆن ده كرى پيشگيري له سهه هه لدانى نه خۆشى، له ناو به ده نى مرۆف دا بكرى و دووه ميان پاش نه وه كه نه خۆشى سه ربه له دا، چۆن چاره سهه بكرى.

ستى كف گوئى: من له بهه نه وهى سه ربازم ده زاتم كه نه گهه ره جووژ و مان دوو بوون و خرۆشه كانيش من له به ين نه بهن، له وانه به به زه بهى نيژه يان زه بهى شمشير من به كوژن يان نه وه تا له ژيرسى ته سپان و چه ره كانى گاليسكه جه نكييه كانى ها تيدا بجليقيمه وه و ههه به وه هۆيه شه كار راستا بى خۆم له ده س نه داوه و گوئى خۆم كپوه... پاشان گوئى: نهى دۆستى نازيز، نيا نه م شه به ته مانى به وهى؟

خانه خوئی گوتی: زۆر باشه پرۆ پشوو بده و ژووری تۆ، هه‌مان شه ژووریه که رۆژی پشوو هاتییه ئیره و له وئ خهوتی، هه‌ر له وئ بجهوه.

ستی کف که تا شه کاته دانیشتهبو هه‌ستایه‌سه‌ر پئ و کهوته ری و پشیش شه‌وهی دوور بکه‌وتته‌وه له خانه‌خوئی پرسیی: نایا تۆ ناخه‌وی؟

خانه خوئی وه‌لامیدایه‌وه: من ماندوونیم و چاره‌ی لاوم دیت.

ستی کف رۆیشت و پاش رۆیشتنی شه، خانه‌خوئی هه‌ستا و چوو تا له‌بانییه‌ی ماله‌که‌ی خوئی نزیک بۆوه و به‌سه‌یرکردنی رووباری نیله‌وه سه‌رگه‌رم بوو.

له‌وکاته‌دا مووسا کهوته‌په‌ی تا له خانه‌خوئی نزیک بپه‌تته‌وه. ناتوون مووسا له‌ده‌نگی پئی شه و لاوه‌وه تینگه‌یشت که شه نزیک ده‌بپه‌تته‌وه و بئ شه‌وه‌ی که رووی خوئی به‌ره‌و لای شه وهریگه‌په‌ی گوتی: شه‌ی میوانی نازیز شه‌وه شه‌وه‌یکه‌ی خویش بوو و هیوادارم له‌تۆش به‌خۆشی گوزه‌رایه‌ت.

مووسا گوتی: من شه‌مشه‌وه‌یه‌که‌ی خه‌سته‌سه‌ر تۆ و له وه‌ش زیاتر، نه‌مه‌یشت بجه‌وی.

له‌وه‌ده‌مه‌دا پزیشک رووی خوئی به‌ره‌و لای کوره‌لاو وهریگه‌په‌ی گوتی: هیچ میوانیک شه‌رکی پششوازی خوئی به‌سه‌ر خانه‌خویدا ناسه‌په‌تتی و هه‌موو خانه‌خوینه‌ک چێژ له میوانداری میوانه‌که‌ی وهرده‌گرئ و یه‌که‌یک له‌باشترین خۆشییه‌کانی ئیمه‌ له‌ دنیایه‌دا، پششوازی کردنه‌ له میوان و کاتیئک ده‌رگای ماله‌که‌مان به‌ره‌و رووی میوان ده‌که‌ینه‌وه، وه‌ک شه‌وه‌ وایه‌ ده‌رگای کامه‌رانیمان به‌ رووی خۆماندا کردبپه‌تته‌وه.

مووسا که‌له خانه‌خوئی نزیک بپه‌وه‌ تاکو خوازینی کچه‌که‌ی لیبکا ده‌ترسا که نه‌توانی مه‌به‌ستی خوئی ده‌رپه‌ی، بۆیه بئ پششوه‌کی گوتی: من کچه‌که‌ی تۆم ده‌وی و شه‌وم خویش ده‌وی... من شه‌ه‌نده‌ شه‌وم خویشده‌وی که وه‌ک شه‌وه‌ وایه‌ له رۆژی بوونه‌وه‌ تا شه‌مرۆ هه‌میشه‌ شه‌وم خویش ویستوه، نایا تینه‌ده‌گه‌ی چی ده‌لیم؟

له‌به‌ر شه‌وه‌ی مووسا بئ پششوه‌کی قسه‌ی کرد و گوته‌کانی خوئی به‌خه‌یرایی ده‌گوتن له‌ ترسی شه‌وه‌ی له‌شه‌رمی زۆر نه‌توانی مه‌به‌ستی خوئی به‌یان بکا، ناتوون مووسا دووچاره‌ی خراب تینگه‌یشتنیئک هات و وای وینا کرد له‌به‌ر شه‌وه‌ی شه‌وه‌، مووسا و کچه‌که‌ی ماوه‌یه‌ک پینکه‌وه‌و به‌ته‌نیابوون، پششواتیک روویداوه‌ بۆیه به‌ئاوازیئک وئرا به‌نه‌فده‌ت و که‌سه‌ر گوتی: ئاه! نایا شه‌وه‌ بوو پاداشتی تۆ بۆ خانه‌خوئی که سوکایه‌تی به‌ کچه‌که‌ی بکه‌ی؟

کاتیئک مووسا، که لاویکی راستگۆ و پاک بوو، شه‌وم قسه‌یه‌ی له‌ باوکی کچه‌که‌ی گوتی لیبوو تینگه‌یشت که شه‌وه‌یه‌وه‌ی چ بللی و خوین له‌ ژیر پشستی روخساریدا کۆبۆوه‌ و شه‌گه‌ر شه‌وه‌

نه‌بووایه‌ ناتوون مووسا ده‌یبنی که روخساری کوره‌لاو نه‌رخوانی بووه‌ و مووسا گوتی: نا، نا من سوکایه‌تیم به‌ونه‌کردوه‌ و من هاتووم خوازینی شه‌وه‌ له‌ تۆ بکه‌م.

ناتوون مووسا تینگه‌یشت به‌هه‌له‌دا چوووه‌ و دووچاره‌ی خراب تینگه‌یشتن بووه‌، گوتی: شه‌ی میوانی نازیز، من داوای لیبووردنت لینه‌که‌م که قسه‌که‌ی تۆ به‌جۆریکی دیکه‌ تینگه‌یشتم.

کاتیئک مووسا تینگه‌یشت که ناتوون مووسا له مه‌به‌ستی شه‌وه‌ حالی نه‌بووه‌، ئارام بۆوه‌ و ناتوون مووسا گوتی: له‌و خراب تینگه‌یشتنه‌ که روویدا سه‌رسام مه‌به‌، چونکه‌ هاتنی تۆ بۆ شه‌م ماله‌، رووداویکی نااساییه‌ و هه‌رگیز رووی نه‌داوه‌ که شازاده‌یه‌کی میسری که هه‌موو ته‌مه‌نی خوئی له‌ کۆشکه‌کانی پاشایه‌تی میسری خواروو به‌سه‌ر برده‌ی بپه‌تته‌ ئیره‌.

من ده‌زانم له‌ کۆشکه‌کانی پاشایه‌تی میسری خواروو وه‌زعی ژیان جۆریکه‌ که شازاده‌کانی میسری له‌ وئ نازادی ته‌واویان بۆ هه‌رکاریک هه‌یه‌. له‌و کۆشکه‌کانه‌دا نه‌ریت و شه‌خلاق، به‌وشیوه‌یه‌ که له‌ میسری خواروو، مانای لیره‌، ره‌چاوده‌کری، له‌وه‌ی ره‌چاوا ناکری و له‌به‌ر شه‌وه‌ی که‌تۆ شازاده‌یه‌کی میسری و هه‌مووته‌مه‌نی خۆت له‌ پایته‌خت به‌سه‌ر بردووه‌، من بیرم کردوه‌ له‌وانه‌یه‌ له‌م ماله‌شدا رووداویک هاتۆته‌ پششوه‌ که‌به‌جۆریکی باو له‌پایته‌ختی میسریدا روودا.

مووسا گوتی: من گه‌رچی له‌ کۆشکی پاشایه‌تی پایته‌ختی میسر گه‌وره‌ بووم، به‌لام له‌گه‌ل شه‌وه‌ شازادانه‌ که‌له‌ ویدا گه‌وره‌ ده‌بن جیاوازی هه‌یه‌. پاشان دیره‌ی به‌قسه‌کانی داو گوتی: شه‌وه‌ی که‌ تۆ ده‌بپه‌ی مه‌سه‌له‌یه‌که‌ ده‌که‌وتته‌ په‌راویزی باه‌ته‌که‌ی ئیمه‌ و باه‌تی شه‌له‌ی شه‌وه‌یه‌ که‌ من کچه‌که‌ی تۆم ده‌وی و شه‌وم خویش ده‌وی هه‌ر بۆیه خوازینی مریت ناتوون له‌ تۆ ده‌که‌م.

پزیشک گوتی: چیبوو که‌ تۆ له‌ ماوه‌ی چهند سه‌عاتیکدا که له‌وه‌ماله‌دا‌ی ئاوا هۆگری کچه‌که‌ی من بووی؟ چونکه‌ خویشه‌ویستییه‌کی زۆر، له‌ماوه‌یه‌کی ئاواکه‌مه‌دا نایه‌ته‌ ئاراو ده‌بئ ماوه‌یک بگوزه‌ری تاکو پیاویک شه‌وه‌نده‌ هۆگری ژنیئک بئ که نه‌توانی وازی لیبینی.

مووسا گوتی: له‌وانه‌یه‌ هۆکاره‌که‌ی شه‌وه‌ بئ که‌ من تاکو شه‌مرۆ هیچ ژنیئکم خویش نه‌ویستوه‌ و مریت ناتوون یه‌که‌مین ژنیئکه‌ که‌ جیگای هۆگری و خویشه‌ویستی من بئ.

پزیشک پرسی: شه‌ی کوره‌لاو، چهند سال له‌ ته‌مه‌نی تۆ تینه‌ده‌په‌ری؟

مووسا وه‌لامیدایه‌وه: ئیستا هه‌ژده‌ سال و نیو له‌ ته‌مه‌نی من تینه‌ده‌په‌ری و نیو سالی دیکه‌ من ده‌م به‌ نۆزده‌ سال.

پزیشک گوتی: به‌و جۆره‌ که‌ من بیستومه‌ له‌ ده‌ریاری پاشایه‌تی میسر، بۆ شازاده‌کان کاتیئک که‌ منداڵن ده‌زگه‌رانیان بۆ دیاری ده‌که‌ن و تۆش ده‌بی ده‌زگه‌رانیئک هه‌بئ.

مووسا گوتى: من دەزگىرانم نىيە. چونكى داىكىم شازادەخانم ئەنخاس ئاموون كاتىك كە من منىدال بوم نەيويسىت دەزگىرانم بۇ دىيارى بكا.

پزىشك گوتى: بۇچى دايكت نەيويسىت دەزگىرانت بۇ دىيارى بكا؟

مووسا بىدەنگ بوو. لەبەر ئەو دەرىزىدى كىشا پزىشك گوتى: تۇ نامادە نى پىم بلىنى بۇچى دايكت، بەپىچەوانەى دەربارى پاشايەتى مىسر، كاتىك كە منىدال بورى نەيويسىت دەزگىران بۇ تۇ دىيارى بكات. بەلام چاوت لەوئەى كە من قسەكەى تۇ لەوئەى كە پەيوئەندى تۇ بە كچەكەى منەو پەيوئەندىيەكى كاتى نىيە، قىوول بكم.

كورەلاو گوتى: دىيارى نەكردنى دەزگىران لەلايەن داىكمەو بۇ من، ھۆيەكى تاييەتى ھەبوو.

پزىشك پرسى: ئەو ھۆيە چ بوو؟

مووسا گوتى: من ناتوانم ئەمشەو ئەو ھۆيەت پىم بلىم، چونكى شەو رابردووو و تۇ ماندووى و دەبى بىخەوى. ئەگەر من بەوئ ئەو ھۆيە بە تۇ بلىم تادەمى خۇرھەلاتن دەبى قسە بكم و من بەشيك لەوانەم بۇ مرىت ئاتوون گىراوئەو و ئەو بەتۇى دەلى.

پزىشك گوتى: مىوانى نازىز، مرۇق دەتوانى شەوئىك خۇى لەخەوتن بىوئىرئ، بەتاييەتى ئەگەر شازادەيەك بى. چونكى شازادەيەك جووتىارىكى مىسرى نىيە كەناچار بى بەرەبەيان لەخەوھەلبىستى و بچىتە ناو سەوزايى تاكو سەرگەرمى كاركردن بى بۇ سەردارەكەى. تۇ دەتوانى لە جياتى ئەم شەو سبەى بىخەوى و ئەگەر سبەى نەتتوانى بىخەوى، ئەوا سبەى شەو پشوو دەدى.

منىش دەتوانم سبەى يا سبەى شەو پشوو بەدم. بۇيە وەرە دانىشە و پىم بلى بۇچى كە منىدال بورى دەزگىرانىان بۇ دىيارى نەكردى.

مووسا دانىشت و دەستى بەقسەكردن كىرد و بەسەرھاتى خۇى ھەرلە ھىجرەتى نەتەوئەى ئىسرائىل بۇ سەرزەوئىنى كۆش لە ناوچەى دەلتاى مىسر، دەستپىكرد و گوتى كە باوك و دايكى وەك ھەموو تاكەكانى نەتەوئەى ئىسرائىل كە لەسەر زەوئىنى كۆشدا دەژيان و ئىستاش دەژىن، كۆيلە بوون و بەساواى ئەويان لەئىو سەبەتەيەكدا كە كونەكانىان ناخنىو، داناو و بە رووبارى نىليان داداو. ئەنخاس ئاموون ئەوى لە ئا و گرتۆتەو و چونكى نەزۇك بوو و نەيدەتوانى منىدالى بىي بە شىوئەيەك كارەكە رىكەدەخات كە ھەمووان وابزىن كە ئەو، ماناى مووسا، منىدالى شازادەخانم ئەنخاس ئاموون و ئەو لەپىشتى فیرعەونە.

مووسا بەدرىزى قسەى دەكرد و نوختە بەنوختە ھەموو رووداوئەكانى پەيوئەست بە ژيانى خۇى و دايكى روالەتى خۇى، بۇ گىرايەو و شۇقەيكرد چۆن لە كۆشكى پاشايەتى مىسردا ھەموو

شازادەكانى مىسر ئىرەبىيان پى بردووو و چونكى لە بارەى ھاتنە بوونى ئەوئەو شتگەلىان بىستبوو كەلكيان لە ھەر دەرفەتەىك وەرەكردت كە تانەى لى بىدەن و سووكايەتى پىم بكن.

كاتىك بە سەرھاتى مووسا تەواوبوو، رۇژ ببۇو و خۇر ھەلئەھات. كورەلاو لە ئارامى خۇى سەرسام ببوو، چونكى ئەو يەقىن بوو كە باوكى مرىت ئاتوون پاش ئەوئەى بەسەرھاتى ئەوى بىست و زانى كە ئەو كورى فیرعەون نىيە، خوازىننىيەكەى رەتدەكاتەو و لەبەر ئەوئەى كە ئەو يەقىنى پەيدا كىرد بوو كە خوازىننى ئەو لەلايەن ئاتوون مووساو رەت دەكرىتەو، چاوەرى بوو خۇى بەشلەئاو و ئاومىد بىننى لەھالىكدا كە ھەستى دەكرد ئارامە.

ئاتوون مووسا كە تا چەند دەقىقە پاش ئاخاوتنى مووسا بىدەنگ ببوو، پاش ئەوئەى گوتى: ئەوئەى تۇ بەمننت گوت نەئىيەكى گەرەيە و ئەم نەئىيە لەلايەن منەو نادركىنئ و من تەنانت بەمرىت ئاتوونى كچىشى نالىم.

ئىمەى پزىشكان راھاتوون نەئىنى پارىزىن. ھەر پزىشكىك، لەھەر كۆشەيەكى مىسردا خاوەنى كۆمەلە نەئىيەكە كە ھەرگىز لە دەمى نايەتە دەروو و ھىچ كاتىك بەسەر قەلەمەكە شىدا نايە و نەئىيەكانى لەگەل خۇيدا دەباتە دىياى ئەولا.

بەھەر ھا، كچى من ھى تۇ دەبى و تۇ پاش گەرەنەو لە كۆش دەتوانى لەگەل كچەكەى من زەماوئەند بگرى.

مووسا بەسەرمامىيەو پرسى: ئايا دەتوانم پاش گەرەنەو لە كۆش، لەگەل مرىت ئاتوون زەماوئەند بگرم؟

پزىشك وەلامىدايەو: بەلى.

مووسا گوتى: بەلام گەرەنەوئەى من لە كۆش درىزە دەكىشى ئەى من بەتۆم نەگوت كە فیرعەون تەنبا بۇ ئەوئەى كەلە مىسر دوورم بختەو من رەوانەى كۆش دەكا و حوكمى كىردوو كە من تاكو سى سال، نەگەرئىمەو بۇ مىسر.

پزىشك گوتى: مەگەر سى سال ماوئەيەكى درىزە، گرمانەكى تۇ تاكو سى سالى دىكە نەگەرئىمەو، پاش ئەو كە دىيەو لەگەل مرىت ئاتوون زەماوئەند دەگرى.

مووسا گوتى: ئەى ئاتوون مووسا ئايا دەزانى سى سال چەند ماوئەيەكى درىزە و ئايا دەزانى كە من پاش رابووردنى سى سالى دىكە پىر دەم.

پزىشك گوتى: لاوان وا وئىنا دەكەن سى سال ماوئەيەكى درىزە، لەھالىكدا كە بەزووى تىدەپەرى و بۇ كەسانى بە سالدچوو ماوئەى سى سال ماوئەيەكى كەمە، بەلام ئەوئەى كە گوتت پىر

دەبی، ئەمەیان لەتەرزى بیرکردنەوى سەردەمى لاویبەو هاتوو. تۆ که ئەمرۆ هەژدە ساڵ و نیو لە تەمەنت رادەبوورئ، پاش سێ ساڵ، دەبی بەبیست و یەك ساڵ و نیو، ئەو کاتە سەرەتای لاوی تۆ دەبی و ئەوکاتە تۆ زۆر لەمرۆ زیاتر تاقیکردنەووت دەبی و ئەگەر ئەوکاتە جووری لیپوانینت بۆ کچەکەى من وەکو ئەمرۆ بوو و هەر ئاوا ئەوت خۆشویست، وەرە تا من کچەکەمت بدەم.

موسا پرسى: ئەى بۆچى ئیستا کچەکەتم نادەیهى؟

پزیشک وەلامیدایەو: تۆ ئیستا دەتەوئ پرۆیە کۆش، مانای بۆ جینگایەك برۆی که لەوئ جەنگ بەرپا دەبی، ئەویش نەك شەرێك و دوو شەر، بەلکو جەنگێك بەرپا دەبی که ماوہکەى دیارى نیبە و تۆ چۆن دەتوانى کچی من لەگەل خۆت ببەیه ئەوئ؟

ئایا لە نیو ئەو هەموو ئەفسەر و سەربازە که بەرە و کۆش دەپۆن یەك کەس دەبینى ژنەکەى لەگەل خۆى بباتە مەیدانى جەنگ؟.

ئەوان دەزانن که ناتوانن ژن و مندالانى خۆیان ببنە مەیدانى جەنگ، بۆیە ئەوانیان لە میسر بەجێهێشتوو و بچن ژن بەرەو مەیدانى جەنگ دەروژن.

ئەگەر تۆ دانیشتوى میسر بوایە، دەمتوانى لەم کاتەدا کچەکەمت بدەمئ تا لەگەل ئەو، ئەلیترە، یا جینگایەکی دیکە بژی، بەلام فیرعەون حوکمی کردوو که تۆ ماوہى سێ ساڵ لە میسر دووربى و هەركاتیك تۆ بتەوئ لە میسر بمینیبەو، ستى کف، فەرماندەى سوپا، لیناگەرئ و تۆ لەگەل خۆیدا دەبا و ئەگەر بەرھەلستیشى بکەى، ئەو بى رەچاو کردنى پلەو پایەى تۆ، ناچارت دەکا لەگەلئ برۆى، بۆیە تاکە رینگا، که لەهەمان حالدا رینگایەکی ئەخلاقیشە، ئەوہیە که تۆ، پاش سێ ساڵ، بگەرئیبەو و ئەگەر وەکو ئەمرۆ خوازىارى کچەکەم بووى، دەتوانى زەماوەندى لەگەل بگرى.

موسا گوتى: بەئیله پیش ئەوہى که سوپا بکەوئتە جوولان من مریت ناتوون ببینم.

پزیشکی گوتى: واباشترە تۆ کچەکەى من نەبینى، چونکە ستى کف دەتبینى و وا وینا دەکا که من دوئینى شەو، نەخشەییەکم داناو و جیبەجى کردوو بۆ ئەوہى که تۆ خوازىارى کچەکەم بى.

بەو پێش، موسا، بچ ئەوہى که مریت ناتوون ببینى، مالتاواى لەخانە خوئى خۆى کردو لەگەل سوپای میسر، رینگای باشوورى گرتە پیش.

-۱۳-

رووبەر و بوونەو لەگەل سوپای قەومى کۆش

دواى ئەوہى ماوہى دە پۆژ موسا، هەر لە سپیدەوہ تاکو ئیوارە، لە ژێر تیشکی هەتاوى سوتینەرى خۆردا، پئی کرد و بەردەوام لە ژێر پەلامارى زیندەوہراندان بوو و ناچار بوو روژی بیست جار چەرخى گالیسکەکەى خۆى، که لە نیو قوردا دەچەقى، بئینیتە دەرى و شەو تا بەیانى پێوہدانى مېشولە تەحەمول بکا، وردە وردە مالى پزیشکی گۆشەنشین، لە ناو مۆژەى^(۴۵) ئەودا بە شیبوہیەکی تەم و مژارى لیبات.

روژان، موسا، بەجۆرێک گېرۆدەى زەحمەتى رى کردن هاتبوو، که هەلى وەگېر نەدەکەوت لە بېرى مریت ناتوون دا بچ، بەلام شەو، که ئۆردوو بەرپا دەبوو و موسا دەبویست بچەسپتەوہ، دەکەوتە بېرى مریت ناتوون. ئیدى خەيالى ئەو کچەلاوہ موسای بەجى نەدەهیشت تا ئەو دەمەى لەبەر شەکەتى و ماندووبى خەو دەبېردەوہ و هەرکە مېشولە ئەویان بیدار دەکردەوہ دووبارە دەکەوتەوہ بېرى مریت ناتوون.

سوپای رەوانەکراوى میسر، هەرچى زیاتر بەرەو باشوور دەرویشت، لیتەى رووبارى نیل، کەلە سەرەتادا قور بوو سەختەر دەبوو تا وای لى دەهات دەبوو بەتۆز. لەوہوپاش، موسا و ئەفسەران و سەربازانى سوپا، تارپادەییەکی زۆر لە شەرى مېشولان ناسوودە دەبوون لە جياتى ئەوہ ئینجا گېرۆدەى تەپ تۆز هاتن.

تۆزێک که لە ئاکامى لیتەى خەست بووہى رووبارى نیل بوو، ئەوہندە نەرم و ورد بوو که دەچووہ ناو چاو و لە رینگای دەم و لوتەوہ دەچووہ ناسنگەوہ و تەواوى ئەفسەر و سەربازان و لە وانەش موسا، بەردەوام دەکۆکین و ئاو لە چاوى هەمویانەوہ دەهات. تۆزى بەردەوام، وەرە ئەفسەر و

(۴۵) مۆژە: مېشک.

سەربازانى ھېتابوۋە خوارەۋە، چونكى ھەموو كەسىپكە ۋاي وپنا دەكرد كەدەبى تا دوايى ژيانى ھەۋاي پىر لە تەپ و تۆز ھەلبىمژى و ھەرگىز ساتىك نايەتەۋە بتوانى ھەۋايەكى بى تەپ و تۆز ھەلبىمژى.

سوپاى رەۋانەكراۋ، لە تاقىگەى دوۋەم تىپەرى و گەيشتە تاقىگەى سىيەم. لەۋى رووبارى نىل كە لە ميسرى خوارو ۋەكو رووبارىكى نارام دەھاتە بەرچاۋ، ۋەك ھەژدىھايەك خۆى دەنۋاند و بەجۆرىك لە ناۋەراستى دوو چىادا بەخىرايى تىدەپەرى كە مووسا بىرى دەكردەۋە تەنانت ھەپەمى گەۋرەى ميسرىش ناتوانى لەۋى، لە بەرامبەر گوشارى ناۋى شەتى نىلدا خۆى رابگرى.

ھازەى رىژەۋى ناۋ، لە تاقىگەى سىيەم ئەۋەندە بەھىز بوو كە مرۆقى دەخستە بىرى دەنگى وپران بوونى دنيا. ئەۋ بەخۆى دەگوت ئەگەر رۆژىك دنيا وپران بى، دەنگىكى ناۋا لەۋپران بوونى دنيا دىتە ناراۋە. بەر لە گەيشتەى بەھەر يەكىك لەم تاقىگانە، كەسانىك كە لە نىو بە لەمەكانى شەت دا، بوون، دەبوۋايە چەندىن جار بەلەمەكان بۆ سەر وشكانى بگۋازنەۋە و بەوشكانىدا پالايان پىتۋە بنىن تا دەگەنە سەروۋى تاقىگەكە و لەۋى بيان خەنەۋە ناۋ رووبار. لەبەر ئەۋەش كە سەرنشىنانى بەلەمەكان، لە ناۋچە شاخاۋىيەكان بە تەنىيى لە عۆدەى ئەۋكارە نەدەھانت، ستى كف فەرمانى دەدا كە سەربازان، يارىدەى سەرنشىنانى بەلەمەكان ((كە ھەموۋيان كۆيلە بوون)) بەدەن. لە سۆنگايى ئەۋەۋە سەربازان بەگەيشتەيان بۆ تاقىگەكان زۆرنارازى بوون و جىتويان بەتاقىگەكان دەدا، بەلام چارىان نەبوو تەنيا ئەۋە نەبى كە يارىدەى سەرنشىنانى بەلەمەكان بەدەن.

پاش ئەۋەى لە چەندىن تاقىگە تىپەرىن، ھەۋا بەجۆرىك گەرم بوو كە ئىدى سوپاى رەۋانەكراۋ نەيتوانى بە رۆژ پىر كەردنى خۆى بكا. ستى كف فەرمانى دەركرد كە سوپا بەشەۋ پىر بكا و بەرۆژ پشوو بدا.

مووسا كاتىك لەكۆشكى پاشايەتى ميسر، لاي مامۇستايان دەپخويند، مېژۋى خويندبوو و راقەى جەنگەكانى بېستبوو ياخويندبۆۋە. جەنگ بەلپروانىنى مووسا، ۋەك مەيدانى ئەزموونى تىكۆشان خۆى دەنۋاند كەلەۋىدا، ھەر كى زياتر ھىز و ھونەرى ھەبى زياتر شانازى بە دەست دەھىتى. بەلام ئەۋبىرى نەدەكردەۋە كە جەنگ، پىتويستى بە تەحەمول كەردى ئەۋ زەجەت و ناھەموارىانەش ھەيە و دەبى رىگاي درىژ بىپىۋى و نازارى گەرما و پىۋەدانى مېشۋولە و زىندەروۋەرو ماندوۋىي تەحەمول بكا.

مووسا دەبىيىنى لە ناۋچە بىبابانىيەكاندا، كە شەتى نىل لە سەراۋە تىدەپەرى، سەحرا ئەۋەندە وشك و بەيارە كە ئەگەر لە تۆبەكانى نىل دوور بگەۋنەۋە، دەچنە ناۋ سەراۋەكەۋە كە سەرتاسەرى سال گىايەك لەۋى سەۋز نابى.

لەر ناۋچانەدا كە رووبارى نىل بەشۋىنە شاخاۋىيەكاندا تىدەپەرى، جارى ۋابو رىگا، بەجۆرىك دژوار دەبوو كە سوپا، لە سىپدەۋە تا خۆرئاۋا بوون، نەيدەتوانى تەنانت سى ميل پىر بكا، چونكى لەكاتى رىكردندا ناچاربوون ھەموو گالىسكەكان و كەرەسە و ئەسپابى سوپا بگۋازنەۋە گواستەۋەى گالىسكەكان و كەرەسە و ئەسپابى سوپا لە سەرزەۋىنىكى شاخاۋى ناھەموار درىژەى دەكىشا.

رۆژىك كە سوپاى رەۋانەكراۋى ميسر كەۋتەرى، چل كاهىن وپراى سوپا بوون. بەلام كاهىنانى بۆرىن، لە ناخرىن پەرىستگاي باشۋورى ميسر (كە بۆ ناموون دروست كرابو). راۋەستان. لەۋەۋە پاش، سوپاى رەۋانەكراۋى ميسر، بى كاهىن رى دەكرد و سەربازانى ميسر، بى كاهىن تا رادىيەك ۋەك مندالىك ۋابوون كە داىك و باوكيان لە دەست دابى،

سەربازانى ميسر لەۋ رىكردنە درىژ و فەلاكەتبارەدا، نازارىان دەچىشت، بەلام نەك بە ئەندازەى سەربازانى كرىگرتەى بيانى كە لە ناۋ سوپاى رەۋانەكراۋى ميسردا خزمەتبان دەكرد، چونكى سەربازانى ميسرى لە نىشتىمانى خۆياندا رى يان دەكرد، بەلام سەربازانى كرىگرتەى بيانى دوور لە نىشتىمان، ژيانىان دەبرد سەر.

تا رۆژىك كە سەربازانى كرىگرتەى بيانى، بە نوختە ناۋەدانەكانى ميسردا تىدەپەرىن، خۆيان لە نىك نىشتىماندا دەبىنى. ئەم بابەتە ئەۋانى ئومىدەۋار دەكرد، بەلام پاش ئەۋە كە لە سەۋرەكانى ناۋچە ناۋەدانەكانى ميسر تىپەرىن و چۈنە ناۋ سەرزەۋىنىكەۋە كە ناۋەدانى تىدا نەبوو و تەنانتە گيا لەۋىدا سەۋز نەدەبوو، خۆيان دوور لە نىشتىمان دەبىنى و كەسەر ئەۋانى داگرىبوو. كاتى شەۋ لە منزلگادا، ھەر دەستەيە، بەيادى نىشتىمانى خۆى گۆرانىيان دەگوت. گۆرانى ھەندىكيان غەمھىنەر بوو و مووساى غەمگىن دەكرد.

سەربازانى ھاتى ھەموو شەۋىك گۆرانىيەكى غەمھىنەرىيان دووبارەدەكردەۋە و مووسا كە زمانى قەۋمى ھاتى نەدەزانى تىنەدەگەيشت ئەۋان لە گۆرانىيەكەياندا دەلېن چى. شەۋىك، كاتىك كە سەربازانى ھاتى سەرقالى گۆرانى خۆيان بوون، خۆى گەياندە يەكىكيان و بە زمانى ميسرى لىي پىرسى: ماناى ئەم گۆرانىيەم بۆ راقە بكا.

ئەو سەربازە ھاتىيىبە ماناى گۆرانىيە مىللىيەكەى خۇيانى بەم ناوەرۆكە بۆ مووسا لىك دايەوۋە ((ئەى مانگى بەرز كە ئەستىرەيەك بەدوای تۆۋەيە، مەن ھەموو شەۋىك تۆ دەيىنم، بزانە كە مەن رىيەكى دورم لە پىئشە، بەلام دلم بەدوای مەنەۋەيە)).

لەوۋە بەدوۋە ھەر كاتىك كە سەربازانى ھاتى ئەم گۆرانىيەيان دەگوت، مووسا يەكجەر غەمبار دەبوو، چۈنكە ئەۋە دەيىست كە سەربازانى كرىگرتە، زمانى ھالى ئەو دەخوئىن و ئەۋىش رىگايەكى دورى لە پىئشە و نازانى ئايا جارىكى دىكە دۆستانى خۇي دەيىنئەۋە يانا.

نور، غولام و گالىسكە ئاۋزى ۋى، كە پىۋاۋىكى كەم دوو بوو، بە كارىگەرى شەكەتى سەفەر، كەم دووتر بوو و جارى ۋاھەبوو لە بەيانىيەۋە تا ئىۋارە، تەنەت لىۋى بەيەك تاكە قسەش ئەدەكرايەۋە. ئەو لە ۋشەي ئەلى يان نا زياتر، لە دەمى ئەدەھاتە دەرى. ھەركاتىك نىگاي ئەو لەگەل نىگاي مووسا تىك ھەلدەنگوتن، مووسا ھەستى دەكرد كە ئەو غولامە ھەز دەكا ئەو بكوۋى.

يەكەك لە دەركەوتە نوپكانى رى كوردنى مووسا و ئەفسەر و سەربازانى سوپا ئەۋە بوو كە بىنپان شەتى نىل گەرچى جاروبارىك پىچىكى دەدا، بەلام نەك بەر رادىيە كە رىگاكە زۆر دور بختەۋە، بەلام لەۋە پاش پىچەكانى رووبارى نىل بەرادىيەك گەرە بوون كە سەربازان، رىگايەك كە دەبوۋايە بەيەك رۆژ تەي بكن، لە ماۋە چەند رۆژدا دەيان برى.

ستى كف، فەرماندەى سوپاى رەۋانەكراو دەيزانى بە كارىگەرى ئەۋ پىچانە، رىگاي سوپا زۆر درىۋ دەيىتەۋە، بەلام جگەلەۋە كە بەلىۋارى شەتى نىلدا برۋا چارەيەكى دىكەى نەبوو، چۈنكە ئەگەر بۆ كەلك ۋەرگرتن لەرىگاي لاپر^(۴۶)، لىۋارى شەتى نىلى بەجى دەھىشت و بەسەرادا تىدەپەرى، ھەموو سەرباز و چوارپىيانى سوپا لە بى ناۋى دەمردن، چۈنكە لەسەراكانى ھەردوۋ بەرى شەتى نىل يەك دلۆپە ئاۋ بەدەست ئەدەكەوت. سەرەراى ئەۋە رووبارىكى گەرەۋى ۋەكو شەتى نىل بەو سەرايەدا تىدەپەرى، لە بەشىكى ئەۋ سەرايەدا، تەنەت لە لىۋارى رووبار، دەۋەنىكى سەۋىش بەرچاۋ ئەدەكەوت. گىنانلەبەرانى بىبانەكانى دەۋرەۋەرى شەتى نىل برىتى بوون لە مارمىلكە، سىسارەكە كەچەل كە بەناسماندا دەفرىن تا ئەگەر كەلاكىكىان دۆزىيەۋە بۆ دايىنە خوارىۋ سكى خۇيان تىر بكن.

بارودۋى زەۋى و زارەكان، لەسەر رىگاي سوپاى رەۋانەكراو، گۆرانى تىدەۋەدى ھات و سەربازان جارىك بەبىباندا رىگايان تەي كرد و جارىك بەناۋچەيەكى شاخاۋى دا ۋ ھەر جارىك كە

(۴۶) لاپر: قەد بر.

دەچۈنە ناۋ ناۋچەيەكى شاخاۋىيەۋە، بارودۋى رىۋەۋى ناۋى رووبارى نىل دەگۆرا و ئەۋ شەتە، كەلە پى دەشتدا نارامە، ۋەكو ئوقيانووسىك لە كاتى تۆفاندا، شەپۇلاۋى دەبوو و كەفى پەيدا دەكرد و لە ناۋ گەرۋە بەردەلەنەكاندا، دەنگى خورەى ناۋ، بەجۆرىك ترسناك دەبوو كە ۋەك ئەۋە ۋابوو دەيان ھەرە برووسكەى توند لەيەك كاتدا بگرىتى.

نە لەۋ ناۋچانەدا كە شەتى نىل بەپىدەشتەكاندا تىدەپەرى ئاۋەدانىيەكى تىدەبوو و نە لە ناۋچە شاخاۋىيەكان داۋ نەبوونى ئاۋەدانى، ئەفسەر و سەربازانى زۆر تەمبەل دەكرد. لەبەر ئەۋەى كاتىك سوپاى رەۋانەكراو، بە نوختە ئاۋەدانەكانى مىسردا تىدەپەرى، سەربازان كەلكيان لەموچەى خۇيان بۆ ئالوگۆر كوردنى جۆرى خواردەمەنىيەكانى خۇيان دەكرد و خواردىيان لەۋەر زىران دەكردى. بەلام ئانىك كە داخلى ناۋچەيەكى چۆل لە ئاۋەدانى بوون، خواردەمەنى سەربازان، تەنەت ئەفسەرانىش، تەنيا لەۋ خواردەدا قەتەس بوو كە سوپا دەيدانى ۋ ئەۋانىش لەۋ خواردەمەنىيە ماندوۋ بىوون و ئومىدەۋار نەبوون كە تەنەت زەمىكى خواردەمەنى ئەۋان گۆرانى بەسەر دابى.

رۆژان و ھەفتە تىپەرىن تا سوپاى رەۋانەكراۋ مىسەر گەيشتە تاقگەى پىنجەم و لەۋىش تىپەرى و خۇي گەيانە تاقگەى شەشەم.

چوارپىيانى سوپا، ئەۋانىش ھەرۋەكو سەرباز و ئەفسەران نازارىيان دەچىشت، چۈنكە ئەۋ ئالىكەى كە دەدرايە ئەۋان، بەئەندازەيەكى پىۋىست نەبوو، ھەر رۆژىك لە رۆژى پىشۋوترا لاۋاتر دەبوون.

كاتىك لە تاقگەى شەشەمى شەتى نىل تىپەرىن، رووبارى نىل، كە لە ناۋچە شاخاۋىيەكاندا، بە جۆش ۋ خۇش بوو، نارام بوو. مووسا بىنى كە رووبارى نىل، لەۋى ۋەكو ھەمان شەت لە مىسرى خواروۋ بە نارامى دەجوۋلا و لە ھەندىك نوختەكانى، جوۋلانەۋەى ناۋ، ئەۋەندە ھىۋاش بوو دەتگوت جوۋلەى تىدا نىيە.

لەۋ ناۋچەيەدا مووسا كە پاش ماۋەيەكى دور و درىۋ ئالىكى سەۋزى نەدى بوو، لە لىۋارەكانى رووبار، مىرگى بچوۋكى بەرچاۋكەوت و جارى ۋابوو رەۋە ئاسكى دەكەوتە بەرچاۋ كە پاش دىتىنى سوپاى رەۋانەكراۋ مىسەر ھەلدەھاتن.

ئەفسەر و سەربازانى سوپاى رەۋانەكراۋ بە جۆرىكى ھەستىپىكراۋ تىدەگەيشتن كە ئەۋان داخلى ناۋچەيەك بوون كەبەرزايى ئەۋى لە بەرزايى مىسەر بەرزترە و دوو بەلگەى ھەستىپىكراۋ ئەم مەسەلەيەى دەسەلماندا: يەكەمىيان ئەۋەبوو كە سوپاى رەۋانەكراۋ مىسەر، پاش ئەۋە كە پىنى نايە

ناوچه شاخاوییه کان و تاقگه کانهوه، بهردهوام بهرهو هه‌وراز ریگه‌ی ده‌پیتوا. له‌بهر شهوه شهوه ناوچه‌یه‌ی که شهنی نیل له‌ویدا نارام ده‌بۆه له‌چاو ولاتی میسر بهرز بوو.

به‌لگه‌ی دووهم شهوه‌بوو که هه‌مووان هه‌ستیان ده‌کرد که له‌کاتی رۆژدا، هه‌وا، وه‌کو شه‌کاته‌ی که له‌سه‌حراکانی میسره‌هه‌ تیده‌په‌رین، گه‌رم نییه و له‌کاتی شه‌ودا، هه‌وا به‌جۆریک فینک ده‌بی که مرۆ هه‌ز ده‌کا بالاپۆشه‌که‌ی له‌خۆیه‌وه به‌په‌چێ تابتوانی به‌ئاسوده‌یی هه‌جوه‌ی.

له‌وئ ستی کف فه‌رمانی دا که مووسا به‌خۆی و ژماره‌یه‌ک له‌ گالیسکه‌کانی خۆیه‌وه به‌په‌ش‌په‌وی سوپا بێ. ئەم راسپه‌رییه‌ ده‌بوایه به‌هتپ په‌ بدرا‌بابه که په‌شتەر فه‌رمانده‌ی گالیسکه‌ جه‌نگیه‌کان بوو — وه‌کو گوتمان — په‌له‌که‌ی شه‌وه به‌مووسا سپه‌ردرا و هتپ په‌، شه‌رکی رینۆتی کردنی مووسای په‌ سپه‌ردرا و راسپه‌ردرا که مووسا به‌هونه‌ری به‌رپه‌وه‌بردن و جه‌نگ به‌گالیسکه‌ی جه‌نگی ناشنا بکا.

له‌وه‌ سه‌فه‌ره‌ دوور و دره‌ژده‌ا مووسا له‌ رووی ری پیتوان و به‌رپه‌وه‌بردنی گالیسکه‌کانی جه‌نگیه‌یه‌ — تاقه‌کردنه‌وه‌ی زۆر فیه‌ر بوو. فه‌رمانده‌ی گشتی سوپای ره‌وانه‌کراو، که چاودیه‌ری هه‌مووان بوو، هیچ شتی‌ک له‌به‌رچاوی شه‌وه نادیار نه‌ده‌ما، تیگه‌یشت که مووسا له‌ به‌رامبه‌ر سه‌ختیه‌یه‌کانی ریکردن و بێ خه‌ویدا، یه‌کێک له‌ به‌تواناترین و به‌ نارامترین شه‌سه‌رانی سوپایه‌.

مووسا نه‌ هه‌ر ته‌نیا له‌سپه‌یده‌وه تا ئیواره، په‌ش هه‌موو شه‌سه‌ران، له‌بهر تیشکی هه‌تاوی سوتینه‌ردا به‌سه‌ر زه‌وییه‌کی بیابانی یان به‌رده‌لاند، ریگای ته‌ی ده‌کرد، به‌لکو پاش شه‌وه‌که ده‌گه‌یشتنه‌ منزلگا و سوپا، بۆ هه‌سه‌نه‌وه‌ش ناماده‌ ده‌بوو، مووسا له‌ ته‌واوی شه‌سه‌رانی هۆیه‌ی گالیسکه‌ جه‌نگیه‌کان دره‌نگه‌ر ده‌خه‌وت، بۆ شه‌وه‌ی که سه‌ر له‌ هه‌موو جه‌نگایه‌ک بداو تیگه‌یشتبا‌یه که هه‌موو جه‌نگایه‌ک ریکو پیکه‌.

سه‌به‌ینانیش به‌بۆنه‌وه‌ی شه‌وه که فه‌رمانده‌ی گالیسکه‌ جه‌نگیه‌یه‌کان بوو، له‌ هه‌مووان زووتر له‌خه‌وه هه‌لده‌ستا تا بتوانی، چاودیه‌ری له‌خه‌وه هه‌ستانی شه‌وانی دیکه‌ بێ و گالیسکه‌کان هه‌نه‌ ری.

هیچ که‌س گوئی له‌ مووسا نه‌بوو سکاڵا له‌ ده‌س گه‌رما یا دره‌ژی ریگا یا ماندوویتی بکا. هیچ که‌سیک گوئی له‌ونه‌بوو که له‌بهر بێ خه‌وی، داد و سکاڵا بکا. نوونی گالیسکه‌ نا‌زۆی شه‌وه‌ش هیچ قسه‌ی نه‌ده‌کرد تا‌کو که‌سیک سکاڵایه‌کی له‌زاری شه‌وه‌وه گوئی لی بێ.

مووسا و نوونی گالیسکه‌ نا‌زۆی شه‌وه، هه‌ردووکیان لاو و داره‌ژراو بوون، نوون له‌ ژبانی کۆیله‌تی دا شه‌وه‌نده ره‌نجی کیشابوو و ته‌حه‌مولی شه‌شکه‌نجه‌ی کردبوو که شه‌وه رینۆتیانه دره‌ژو دژواره، بۆ شه‌وه، وه‌کو گه‌رانیکی سه‌یرانی و که‌یف خۆشی، وابوو. به‌لام مووسا به‌که‌لک

وه‌گرتنی له‌ به‌ده‌نی داره‌ژاو و به‌هه‌یز و شه‌راده‌ی به‌توانای، ته‌حه‌مولی سه‌ختیه‌یه‌کانی ده‌کرد بێ شه‌وه‌ی که لئوی سکاڵا‌کردن لیک بکاته‌وه‌.

رۆژیک که‌ستی کف بانگی مووسای کرد تا‌کو به‌و رابگه‌یه‌نی که شه‌وه‌ی به‌ ناویشانی فه‌رمانده‌ی ده‌سته‌ په‌شه‌نگه‌کانی سوپای ره‌وانه‌کراو هه‌ل‌بژاردوه پرسى: نایا شه‌ره‌ژش هه‌روه‌وه‌ کو شه‌وه‌ی که ئیمه‌ له‌ میسره‌وه‌ که‌وتینه‌ ری، له‌ ژبانی سه‌ریازی رازی؟

مووسا گوئی: به‌لێ، رازیم

ستی کف پرسى: نایا دره‌ژی ریگای سه‌فه‌ر و ماندووایی و ته‌په‌وتۆزی ریگا و خواردنی خواره‌مه‌نی یه‌ک په‌هنگی سه‌فه‌ر، تۆی شه‌که‌ت نه‌کردوه‌؟

مووسا گوئی: من یه‌قینم که هه‌رکات شه‌مه‌ سه‌فه‌ره‌ یه‌ک سالی‌ش دره‌ژه‌ بکیشی، من شه‌که‌ت نا‌کا.

ستی کف گوئی: شه‌ی مووسا، من خۆش‌حالم که ده‌بینم تۆ زه‌حه‌تی سه‌فه‌ر و ریکردن، بێ شه‌وه‌ی له‌ په‌لوپۆ بکه‌وی یان سکاڵا بکه‌ی، ته‌حه‌مول ده‌که‌ی و له‌سه‌ریازیدا، ته‌نیا شمشیر به‌ ده‌سته‌وه‌ گرتن و چونه‌مه‌یدانی جه‌نگ، شایانی سه‌رنج لیدان نییه، به‌لکو ته‌حه‌مولی رینۆتیانه دره‌ژیش بۆ هه‌ل‌سه‌نگاندنی لیه‌تاتوویی که‌سه‌کان، شایانی تیبینی کردنه‌.

مووسا له‌و شه‌رکه‌ که به‌و سپه‌ردرا خۆش‌حال بوو و بریکیش به‌شه‌رمدا که‌وت و به‌ستی کفی گوئ: من کارێکی وام نه‌ کردوه که شایانی شه‌مه‌ شه‌رک په‌ سپاردنه‌م.

ستی کف گوئی: سه‌ر راستی و له‌خۆ بووردویی تۆ له‌رپه‌کردندا، په‌شانی ده‌دا که شایانی شه‌وه‌ی شه‌مه‌ شه‌رکه‌ به‌تۆ بسپه‌ردری و سه‌هینی ده‌گه‌ینه‌ جه‌نگایه‌ک که مه‌رگ و سه‌وزایی هه‌یه و له‌وئ سێ رۆژ گه‌رده‌بین تا‌کو سه‌ریازان، به‌تایه‌ت و لا‌خه‌کان ماندووایی له‌ له‌شیان ده‌ریه‌چێ و چوارپه‌یان له‌ناو مه‌رگوزاردا به‌ره‌لا بکه‌ین تا‌کو به‌له‌وه‌رین و له‌وه‌ سێ رۆژی په‌شودانه‌دا گالیسکه‌ جه‌نگیه‌یه‌کان سه‌ختی بکه‌ینه‌وه‌.

کاره‌کانی دیکه‌ی ئیمه‌ له‌وه‌ سێ رۆژده‌ا شه‌وه‌ ده‌بی که شه‌نجومه‌نیکی جه‌نگی پیک به‌ینین و تۆش له‌م شه‌نجومه‌نه‌دا ناماده‌ ده‌بی و بابه‌ته‌کانی دان و سه‌ندنی ئیمه‌ له‌و شه‌نجومه‌نه‌دا په‌یوه‌ست ده‌بی به‌ جه‌نگ له‌ سه‌ره‌وه‌ینی کۆش، چونکه ئیستا ئیمه‌ داخلی سه‌ره‌وه‌ینی کۆش بووین.

مووسا به‌خۆی و ژماره‌یه‌ک له‌ گالیسکه‌ی جه‌نگیه‌یه‌وه په‌شکه‌وت. مووسا ده‌یزانی له‌سه‌عه‌اته به‌داوه‌، شه‌وه، وه‌کو چاو و گوئی سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر وایه و په‌یوسته‌ هه‌موو شتی‌ک به‌ینی و به‌یستی.

موسا دەيزانى كه نه تەنيا ھەردەبىي پەي بەماناي دەنگى بىيادەمان ببا، بەلكو دەبىي تىبگا ماناي دەنگى گيانلەبەرانىش چىيىيە، چونكە خەلكانى ئەسلىي سەرزەوينى كۆش دەتوان دەمەلاسكە دەنگى بالندان و گيانلەبەرانى سەحرا بىكەنەو. بەھۆي دەنگى بالندانەو، يان دەنگى گيانلەبەرانى شىردەرى سەحراو، لەگەن يەكتريدا قسە دەكەن و ئەو، ئەگەر لەكاتى رۆژدا دەنگى رىوي يەك بىيىستى، دەبىي تىبگا كه ئەو دەنگە، دەنگى رىوي نىيە، چونكە رىوي لەكاتى رۆژدا نالورىيى. ئەگەر لەشەودا، دەنگى سىساركة كەچەلتيكى گويى لى بى كه وەكو فيكە كيشان وايە، دەبىي بزاني كەسىساركة كەچەل لەكاتى شەودا دەنگى لىتو نايە.

موسا دەيزانى كه ئەگەر لەدوورەو گيانلەبەرىكى چوارىيى بىنى كه بەھىواشى دەجوولتتەو دەبىي سەرنج بەدات كه ناي گيانلەبەرىكە ياخود مرۆقتيكة كه خۆي بەوشىويە لىكردووە تا بتوانى خۆي لەسوپا نزيك بىخاتەو و، ژوشكە گەورەكان كه لەپەي دەشتەكانى كۆش دابەزۆرى ھەيە، دەبىي بەچاوى گومانەو سەيرى بىكۆي، چونكە رەشپىستان دەتوان بەجۆرىك خۆيان وەكو ژوشك لىبىكەن كه لەدوورەو لەنىوان ئەوان و ژوشكى واقىعيدا جىاوازي نەبى. ئەو دەيزانى كه ئەگەر سوپا لەكاتى شەودا بەرىگادا بىوا، بەرپرسيارى فەرماندەي پىشەنگ، قورس تر دەبىي چونكە لەكاتى شەودا، ئەوانەي كه دەيانويست لەسوپا نزيك بىكەنەو، بەكەلك وەرگرتن لەتارىكى، ناسان تر نزيك دەبنەو، بەلام پاش ئەو سوپا لەتافگەي شەشەم تىبەپو، بەلەبەر چاوتى ئەو سوپا كاتى رۆژ، ھەوا فىتك بىو، ئىدى سەربازانى ميسرى لەكاتى شەودا رىيان نەدەكرد و ھەركە خۆر لەسويگەي خۆرئاوا نزيك دەبۆو، رادەوستان تا پشوو بەن.

لەوسەعاتەو كه موسا بوو فەرماندەي پىشەنگى سوپا، تا نىوەرۆي رۆژى دواتر كه سوپا رەوانەكراو گەيشتە منزلگا، رووداويك نەھاتە پىش كەشايانى باس بى.

كاتى نىوەرۆ لەبەر ئەو سوپا گەيشتەبوو منزلگا و دەبووايە سوپا سى رۆژ لەوئ رابووستى، موسا كه لەپىشى پىشەو سوپا دەرويشت، گەرايەو و بەسوپا پەيوەست بوو چونكە ھەر كاتيك كه سوپا لەنوختەيەكدا ئوردووى لى خست، پىويستى بەپىشەنگ نامىيى.

موسا، كه ھىشتا ئازۆي گالىسكەكەي وى ھەر نوون بوو، بەخۆي و گالىسكەكانى پىشەنگەو گەرايەو و بەسوپا پەيوەست بوو. ئەو لەبەشى گالىسكە جەنگىيەكان، وەكو ئەوانى دىكە، خۆي بۆ پشودان ئامادەكرد.

ستى كف خۆي فەرماندە بوو و لەسەر فەرمانى ئەو، دوو دەستە ئىشكگر، لەدەرورى سەردووكا سەرقالى پاسەوانى بوون و لەنىوان ئەو دوو دەستەيەدا، پىنج سەد پى مەودا ھەبوو.

ئىشكگران بەچواردەورى ئوردوگادا دامەزران و ھەر كەسكە كه لەھەر لايەكەو لەئوردوگا نزيك دەبۆو پاسەوانان چاويان لىبوو.

تا ئەو رۆژە لەكاتى بەرىكردنى ئوردوگا، بۆ پارىزگارى لەئوردوگا ئەوئەندە دىقەتبان بەكار نەدەبرد، چونكە ستى كف ھەستى بەمەترسى نەدەكرد، بەلام لەو رۆژەدا، چونكە دەيزانى لەسەرزەوينى كۆش دايە، رەچاوكردنى قايەكارىي زۆرى، بەكارىكى پىويست دەزاني.

موسا، كه ئامادەي پشودان بىو، لەناكاو گويى لەدەنگى شەپوورى پىشەنگان بوو، دەنگى شەپوور نىشانى دەدا كه ئىشكگرانى پىشەو دەزمنبان دىو.

ھىشتا ئەسپەكان لەگالىسكەي موسا نەكرايونەو كه كورەلاو خۆي ھەلدايە ناو گالىسكە و بەنوونى گوت: بەرەو لاي ستى كف بۆ. ئەم پياو ئەسپەكانى لىخورى و موسا، كاتيك گەيشتە لاي ستى كف، بىنى كه فەرماندەي سوپا رەوانەكراو لەسەر گالىسكە راووستاوە و بەدىقەتەو، ئەو درىزايە كه دوژمن لەوئرا كەوتۆتە بەرچا، تەماشادەكا.

لەناكامى ھۆشياركردنەو ئىشكگرانى پىشەو ھەموو ئوردوگا وەخۆشائەتبوو. ئەفسەران دەستەكانى خۆيان و يەكەكانى خۆيان كۆدەكردەو و رىكيان دەخت تا بۆ شەر ئامادەبن و ئەسپەكان كه ھەستيان دەكرد مەترسىي نزيك بۆتەو حىلەيان دەكىشا.

ستى كف لەحالىكدا كه تەماشاي بەرامبەرى خۆي دەكرد گوتى: ئەمە سوپا نىيە، بەلكو ((باروبارگە)) سوپايە. من لەرابرودو دىتوومە كه جەنگارەرانى كۆش، كاتيك دەكەونە جوولان ((باروبارگە)) سوپا بەجودا وەرۆ دەخەن. نەرىتى سوپا كۆش ئەوئەبە كه باروبارگەي خۆي لەگەل خۆيدا ھەلدەگرۆ و ھەر بەو جۆرە كه دەبىنن پاسەوانانى ((باروبارگە)) لەپەنجاكەس زياتر نىن و بەجۆرىكى حەقى سوپايەك كه خاوەنى ئەم ((باروبارگە)) يە بى، سوپايەكى گەورەيە.

پاش ئەم گوتەيە ستى كف لەسەر گالىسكەكەو خۆي ھەلدايە سەر زەوى و بەچەند رىستەيەكى خىراو كورت بەم شىو فەرمانى دەكرد: دەسبەجى دووسەد گالىسكە ئامادە بىكەن كه پەنجا گالىسكەي لەلای چەپ و پەنجاي دىكەي لەلای راست بى. سەد گالىسكەش لەناوئاست ئامادەبى. گالىسكەكانى ناو جەرگەي سوپا بەرىزىكى پىنج يەكەي دەجوولتین و من بۆ خۆم لەرىزى پىشەو دەم و كاتيك دەستى راستم راووشاندا، دەبىي قۆلى راست ھىرش بەرى و كاتيك دەستى چەم راوشاند دەبىي قۆلى چەپ ھىرش بەرى. بۆ ھىرش بەردنى جەرگەي سوپاش كاسكىتتى سەرى خۆم بەسەرە نىزەيەكەو بۆ سەرەو بەرز دەكەمەو كه ھەمووان بىبىنن و پاشان دەنچەمە سەرسەرم.

پاش ټووه، فرماندهی گشتی سوپای روانه کراو، پروی کرده سوکر موساو گوتی په نجا کس له کهوان به دهستانی هاتی هلبزیره که به کهوان و تیردانی پر له تیره وه له پشٹی نیمه و بن و نه گهر بینیان له لایمن دوژمنه به به ره و نیمه تیرهاوژی کرا، ټووا به تیرباران کردن ټووا له په لوپو بجن.

موسا به بیستنی فرمانه کانی ستی کف خوژی و درگرت، چونکه تماشای کرد ټووا پیاوه، بچ دوو لای و دردوژنگی، فرمانی در کرد و نه خشه یه کی که ده بوایه له بهر چاری دابن، بریاری له سه رد. موسا خوشحال بوو که ده توائی له په نای ستی کفه وه بیټ و به ره و مهیدانی جهنگ پروا، چونکه موسا، سوپای ره شپستان، که ستونیکي درژی هه بوو بینی و تماشای کرد که ټووا دوو به دوو ده جو لاین و هه مووان نیره یان پینه و کلاوه کانیان به په ری زور رازاوه ته وه.

هه ره شپستانه ی جوړه که لوئیکي له بهر دابوو. موسا له دووره وه ټم که ولانه ی به دروستی نه ده دی، مانای نهیده توانی به جوړیک بینی که تیگا له کام گیانه به ره، به لام پاش ټووه که ره شه کان نریک بوونه وه، موسا بینی که هه ندیک له که ولنه کان په لنه په لنه یان هه یه و له ورا درده کهوت که که وئی پلنگه.

هه ره شپستانه قه لغانیکي سپی و یه که نیره ی درژی پی بوو و له پشٹی ستوونی درونه فهریه وه، ره شپستان ته ختیکی (دار به ست) یان هه لگرتبوو، ده سته کانی ته ختی (دار به ست) به سه ره شانی ره شپستانه وه بوو.

موسا بینی له سه ره ته ختی (دار به ست) که سیک دانیشته وه که نابی ټووا پیاوئیک بچ، به لکو له وانه یه ژن بچ و له وانه شه مندالیک بچ. له پشت ته ختی (دار به ست) وه ژماره یه کی دیکه له ره شپستان له ریزیکی چوار نه فهریدا ده جوولان و هه کامیان شتیکی به سه ره وه بوو.

ټووا نهیده توانی تیگا ټووه ی ره شپستان به سه ریانه وه یه چیه، به لام تیده که گیشته که چه کی شه ر کردن نییه.

نریک بوونه وه ی ره شپستان له گالیسکه جهنگیبه کانی میسر، له گه ل ټووه ی موسا له باره ی جهنگه وه له ناو مؤژدی خویدا، وینای ده کرد، یه کی نه ده گرت وه.

ټووا و وینا ده کرد کاتیک سوپایه ک، بو شه ر کردن له سوپایه کی دیکه نریک ده بیته وه گالیسکه به هیزه کانی سوپای هیرشبه ره ده کونه جوولان یا خود سواره کانی ټووا نه سپه کانی خویمان ده نگ ده دن و نیره کانیان راده شینن و هات و هاوار به ریاده کن، به لام وه زعی ره شپستان و جوړی به ریگادا هاتنی ټووا، له گه ل ټووه ی موسا له باره ی سوپای هیرشبه ردا وینای ده کرد، لیک نه ده چوو. ره شپستان که چوار چوار له پشت ته ختی (دار به ست) وه ده جوولانه وه ته نانه ت چه کیان پی نه بوو.

کاتیک ره شپستان نریک تر بوونه وه، موسا بینی ټووا که سه ی که له سه ره ته ختی (دار به ست) دانیشته وه نه ژنیکه و نه منداله، به لکو پیره میردیکه. پیره میرد چوار مه شقی له سه ره ته ختی (دار به ست) دانیشته وه و ملوانکه و ده سته ندی زیری هه یه.

له دوولای ته ختی (دار به ست) دوو ره شپستان ده جوولانه وه، ټووا نیش ملوانکه و ده ست به ندی زیریان هه بوو و چه کدار نه بوون، به لکو ته نها داریک له نیو ده ستیان ده بینرا. هه لگرانی ته ختی (دار به ست) له ره شپستانه بوون که له موسا بالابه رزتر و چوار شانه تر بوون. موسا هه ستی کرد که هه لگرانی ته ختی (دار به ست) ټووا نارحه ت ناکا و بچ گرفت ټووا ته خته یان هه لده گرت.

کاتیک که ره شپستان گه شتنه جیگایه که له گه ل گالیسکه کانی جهنگ له په نجا پی زیاتر مه و دای نه بوو، ستی کف فرمانی راوه ستانی در کرد و هه موو گالیسکه کان (دوو سه د گالیسکه) له ناوه راست و هه دوو قو ل راوه ستان. پاش ټووه ی هاواریک له یه کیک له ره شپستان به ره ز بووه ره شه کانیان راوه ستان.

ره شپستانه نیره به ده ست که دوو دوو له پیش ته ختی (دار به ست) وه درویشتن، دوو ریزیان پیکه ینا و له لای راست و چه پی ته ختی (دار به ست) که میک له پیشه وه راوه ستان. له و کاته دا هه لگرانی ته ختی (دار به ست) به هیواشی ته خته که یان له سه ره زوی دانا و دوو پیاو، که له دوو لای ته ختی (دار به ست) ده جوولان، له پیره میرده که، که به سه ره ته ختی (دار به ست) بوو، نریک بوونه وه و شتی که له ته نیشته یه وه دانرابوو هه لیانگرت و له سه ره ریزیان دانا و موسا بینی که تاجیکی زیری بوو. (که له سه ره پیره میردیان دانا).

ټووا ره شپستانه که چوار چوار له پشٹی ته ختی (دار به ست) ده هاتن ټووه ی که له سه ره ریزیان بوو له سه ره زوی دانا و ټووا نیش ریزیان به ست و له و ی راوه ستان.

هیشتا موسا نهیده توانی تیگا مه به سستی ره شپستان چیه، تا بینی ټووا دوو پیاو که له دوو لای ته ختی (دار به ست) بوون هه دوو قو ل پیره میرده که یان گرتبوو به ټه سپایی به ریزیان کرده وه و یارمه تیاندا تا له سه ره ته ختی (دار به ست) بیته در ی. ټووا بینی که قو ی سه ری ټووا پیاو به سالدا چوه تیکرژاوه و، به زجه مت هه نگاو هه لده گرت.

سه رۆکی کاهینانی کوشکی پاشایه تی میسر، که سه ریان پری به موسای گوتبوو که زوریه ی ټووا که سه نای که به سالدا ده چن، دوو چاری روماتیزم ده بن و ټووا بازاره که له و نه خو شیه وه سه ره هه ل ددا، ریگا نادا ټووا نه خو شانه به جوړیکی ناسایی به رییدا پرؤن. موسا به خو ی گوت له وانه یه ټووا ره شپستانه دوو چاری روماتیزم بووی که ناوا به ټه سپایی و به زجه مته وه هه نگاو ده نی، به لام

سهره‌پای شهوه که شهو پیاوه به‌سالداچووه به زه‌جمه‌ته‌وه هه‌نگاوی دهنه، به‌ئه‌سپایی له گالیسه‌که‌ه‌ی سستی کف نزیك ده‌بۆوه، مووسا بیینی که شهو پیاویکی خاوه‌ن شکۆیه.

کاتیك پیره‌میژده‌گه‌یشته‌ جینگایه‌ک که له‌ چهنده‌ پئی یه‌ک مه‌ودا زیاتر له‌ گالیسه‌که‌ی سستی کف دورنه‌بوو، راوه‌ستا و به‌و ده‌مه‌ بئ ده‌دانه‌یه‌وه زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی کرد و ماوه‌یه‌ک قسه‌ی کرد.

مووسا، که زمانی ره‌شپه‌ستانی نه‌ده‌زانی، تینه‌گه‌یشت شهو پیاوه چی گوت، به‌لام یه‌کێک له‌و دوو پیاوه که له‌ دوولای پیاوه به‌ سالداچووه‌که راوه‌ستابوون و مووسا بیری کرده‌وه که له‌ وانه‌یه چل سال له‌ ته‌مه‌نی هه‌ر کامیان تیه‌په‌بووئ، قسه‌کانی پیره‌میژده‌ بۆ سستی کف به‌رچقه‌ کرد. گه‌چی شهو پیاوه زمانی میسری به‌ شه‌وه‌زاری ره‌شپه‌ستان ده‌رده‌بړی، به‌لام مووسا سه‌رنجی دا که ده‌توانئ له‌ چاو خۆی وه‌رگیرئیکي باش بئ. شهو پیاوه گوتی: شه‌م پیاوه که ده‌بیینی ((ئیرگه‌باين))، پاشای ولاتیکه که ئیوه‌ی میسری به‌ ناوی کۆش ناوی ده‌به‌ن. ((ئیرگه‌باين)) ده‌لئ ناشتی و ناسووده‌یی به‌ نسیبی تۆ بیټ و سکی تۆ به‌ هۆی برسیتیه‌وه هه‌رگیز دووچاری ره‌نج و نازار نه‌بئ و منیش کورپی شهو پیاوه‌م.

په‌ش شه‌وه‌ی که به‌رچقه‌کار بلئ که شهو کورپی پاشای کۆشه، مووسا هه‌ستی خه‌به‌ری دابوو که شهو، له‌به‌ر شه‌وه‌ی ملوانکه و ده‌سته‌ندی زړپی هه‌یه، ده‌بئ کورپی شه‌و پیره‌میژده‌ بئ.

کاتیك که به‌رچقه‌وان قسه‌کانی پاشای کۆشی بۆ سستی کف وه‌رده‌گه‌په‌را، پیره‌میژده‌ زه‌رده‌خه‌نه‌ی ده‌نواند و وه‌کو شه‌وه‌ی که له‌ بیستنی واژه میسریه‌کان تام و چه‌ژ وه‌رده‌گرئ.

مووسا هه‌سته‌یکرد له‌ به‌رامبه‌ر شه‌و ره‌شپه‌سته‌دا خۆشه‌ویستی په‌یدا کرده‌وه و به‌ خۆی ده‌گوت شه‌گه‌ر مریت ئاتوون لیره‌ بووايه، شه‌ویش له‌ به‌رامبه‌ر شه‌و پیاوه به‌ سالداچووه‌دا خۆشه‌ویستی په‌یاداده‌کرد.

پاش شه‌وه‌ی به‌رچقه‌کردن ته‌واو بوو، سستی کف فه‌رمانه‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو به‌ ئاوازیکی ره‌قه‌وه که بووه‌ مایه‌ی سه‌رسورمانی مووسا، گوتی: گویم لیبوو که ((ئیرگه‌باين)) به‌ خیره‌هاتنی به‌ من گوت، من سستی کف فه‌رمانه‌ی سوپای میسر و ئامرازی جبه‌جیکردنی فه‌رمانه‌کانی پاشای میسر که له‌ جیهاندا پاشایه‌ک له‌و بالاتر نییه و له‌و دادپه‌روه‌تر له‌ جیهاندا ده‌س ناکه‌وئ و کاتیك که تووره‌ ده‌بئ، هه‌یج که‌سیک له‌و تووره‌تر نییه!

کاتیك به‌رچقه‌وان، گوتسه‌کانی سستی کفی بۆ پاشای کۆش وه‌رگیرا، پیره‌میژده‌ به‌رده‌وام زه‌رده‌خه‌نه‌ی ده‌نواند و دوا‌ی شه‌وه‌ چهنده‌ شتیکی دیکه‌ی گوت که ره‌شپه‌سته‌که‌ی دیکه (که شه‌ویش هه‌ر کورپی پاشای کۆش بوو) به‌رچقه‌ی کرد. کاتیك شه‌و ده‌ستی به‌ به‌رچقه‌ کرد، مووسا سه‌رنجی دا

که شه‌و که‌مینک له‌ کوره‌که‌ی دیکه به‌چووکتره‌، مانای ته‌مه‌نی چل نابئ و کورپی به‌چووکتر گوتی: من، سه‌ره‌پای شه‌وه‌ی له‌ که‌رنه‌ک بووم و هه‌ندیک جار له‌گه‌ل میسریاندا دان و سه‌ندنم ده‌کرد، زمانی میسری وه‌کو براکه‌م نازانم و ناتوانم وه‌کو شه‌و به‌رچقه‌ بکه‌م، به‌لام هیوادارم که بتوانم بلیم باوکم چی ده‌لئ: باوکم رایده‌گه‌یه‌نئ که شه‌و زړپی بۆ پاشای گه‌وره‌ی میسر هه‌یه، به‌لام ناوینشانه‌کانی پاشای میسر به‌ شه‌ندازه‌یه‌ک گه‌وره و ترسه‌په‌نه‌ره که شه‌و ناتوانئ به‌و ناوینشانه‌ قسه‌ بکا و هه‌ر به‌و هۆیه پرسیار له‌ ئیوه که فه‌رمانه‌ی سوپای میسر ده‌کا ئایا ده‌توانئ به‌ شه‌وه‌یه‌کی ئاسایی له‌گه‌ل ئیوه‌دا قسه‌بکا؟

سستی کف گوتی: من له‌ یه‌ک حاله‌ندا ئاماده‌م له‌گه‌ل شه‌ودا قسه‌ بکه‌م شه‌ویش شه‌وه‌یه که شه‌و به‌ ناوینشانی یه‌کێک له‌ خزه‌تکارانی پاشای میسر له‌گه‌ل مندا قسه‌ بکا نه‌ک به‌ ناوینشانی پاشای کۆش!

فه‌رمانه‌ی سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر، به‌ جوړیکی وا ره‌ق شه‌و قسه‌یه‌ی به‌ سه‌ر زماندا هات که مووسا سه‌ری سورما، چونکه تا شه‌و ده‌مه نه‌بیینیبوو سستی کف ئاوا توندوتیژی ده‌ربه‌پړئ و وه‌کو شه‌وه‌ وابوو که فه‌رمانه‌ی سوپای ره‌وانه‌کراوی میسر، گۆراوه بۆ پیاویکی دیکه.

کاتیك پیره‌میژده‌، به‌رچقه‌ی قسه‌کانی سستی کفی گوئ لیبوو ده‌ستی به‌ گوتیه‌ژیتیک کرد که دره‌ژدی کیشا. مووسا، مانای گوتیه‌ژیتی شه‌و پیره‌میژده‌ تئ نه‌ده‌گه‌یشت، به‌لام به‌ ئاوازی ده‌نگی شه‌و و له‌ کاتی قسه‌کردندا چه‌ژدی وه‌رده‌گرت و تیده‌گه‌یشت که ته‌واوی ره‌شپه‌ستان گوئیان له‌ گوتاری پاشای خۆیان راگرتوو.

پاش شه‌وه‌ی گوتاری دره‌ژدی پیره‌میژده‌ کۆتایی هات، کوره‌که‌ی به‌م شه‌وه‌یه به‌رچقه‌ی کرد: باوکم ده‌لئ که شه‌و به‌ ناوینشانی یه‌کێک له‌ خزه‌تکارانی پاشای میسر له‌گه‌ل تۆدا قسه‌ ده‌کا و له‌به‌ر شه‌وه‌ی وا هه‌ست ده‌کا که ئیوه تووره‌بوون، پرسیار ده‌کا که ده‌بئ چ بکا تاکو به‌ رقداچوونی ئیوه نه‌میئئ و بۆ نه‌رم و نیانی و به‌زه‌یی بگۆرئ؟ شه‌و ئاماده‌یه له‌ به‌رده‌م ئیوه‌دا بکه‌ویته‌ سه‌ر خا، به‌و مه‌رجه‌ی که تووره‌بوونی ئیوه له‌ به‌ین به‌جئ و نه‌که‌ونه سه‌رباری کوشتنی کوره‌کانی و دانیشتنانی شه‌م ولاته. من که کورپی شه‌وم، شه‌و به‌ ناوی ((پودیا)) بانگ ده‌که‌م و پودیا به‌زمانی خه‌لکی شه‌م ولاته مانای ((باوک))، به‌لام شه‌م وشه‌یه له‌م ولاته‌دا سه‌ره‌پای مانای باوک مانای پاشاش ده‌دا، به‌لام باوکم ده‌لئ که شه‌و له‌وه په‌رترو بئ تواناتره که ناوینشانی ((پودیا)) به‌ مانای پاشا له‌و بنه‌رئ. به‌لکو شه‌و خۆی ((پودیا)) به‌ مانای باوک ده‌زانئ.

باوكم ده زانی که هه ندىك له كه سانى ئەم ولاته درنده و خراپه كارن، به لآم كام ولات هه يه كه كه سانى درنده و خراپه كارى تيدانه بى و كارى خراپه يان لى نه وه شىته وه؟

باوكم ده لى كاتيك من بىستم كه ژماره يه كه له لاوانى ئەم ولاته چوونه ته ناو ميسرى سه روو و چهند نه فه رىكيان كوشتوو و هه ندىك شتيان تالانكردوو، له هه ژمه تى غه مباريدا دلّم بريندار بوو و هه ر كه ئەو لاوانه له ميسر گه رانه وه، به سه ختى ته ميبكران و ئەوانه ي كه گوناھيان كه متر بوو له ولاتى كۆش ده ركراڤه ده وه.

باوكم ده لى: من ده مزانى كه پاشاى گه وره ي ميسر، له كردده وى به دى ژماره يه كه له لاوانى كۆش به رقادا ده چى و دوور نيبه سوپايه ك بۆ كۆش ره وانه بكا و هه ر كه هه وائلم زانى كه سوپايه ك هاتوته ناو ميسرى سه روو تاكو بىته ناو كۆشه وه، بۆ پيشوازى له و سوپايه به رى كه وتم و سه ره راي پيرى و بى توانايى، رىگايه كى دريژ و سه فه رىكى دريژم گرته پيش تا خۆم بگه يه فه سوپاي پاشاى گه وره ي ميسر. ئينجا شازاده ي ره شپيستم كه به رچقه وانى باوكى بوو ناوا دريژى به قسه كانى دا:

باوكم ده لى ئەمى فه رمانده ي سوپاي پاشاى گه وره ي ميسر، ئەگه ر ئيمه له گه ل يه كترى دا بجه نگين هيج كاممان سوود له جه نك و ره ناكرين و ئەو چهن كه سه ي كه به ده ستى لاوانى شه رانگيژى ئيمه له ميسرى سه روو كوژراون، زيندوو نابنه وه، به لآم ژماره يه كه له پياوانى ئيمه و سه ربارزانى پاشا ده كوژرين.

ئىستا من، به ناو نيشانى خمه تكارى پاشاى گه وره ي ميسر هاتووم به تۆ بليّم ده س له جه نك هه لى بگره و ئەم داخوازيبه ش له رووى ترسانه وه ناخه مه روو، بىگومان تۆ ده زانى كه له رابردودا له نىوان سوپاي پاشاى ميسرو له نىوان ئيمه دا جه نك هه لى ساوه و تۆ تاقيت كردۆته وه كه ئيمه پياوانى كۆش له جه نك ناترسين، به لآم من له وه ده ترسم كه مندالان هه تيو بن و كورە كامم كه من خۆشم ده وين بكوژرين و خانوو ده كان و مه زراكان له به ين بچن و هه ر بۆيه داوات لى ده كه م كه ئيمه دۆستانه له گه ل يه كتريدا بيبينه رى و ده سپيشكه رى به كوشتنى يه كترى نه كه ين.

ده رپينه كانى پاشاى كۆش، زۆر كارى له مووسا كردو يه قينى لا په يدا بوو كه ئەو پياوه به سالا چوو ره راستى ده لى و له نيو گشت ميلله تانى دنيا دا كۆمه له كه سانيك هه ن كه شه رانى بن و شه رانگيزى ئەوان نابى له مىلى هه موو تا كه كانى قه وميىك بتالينرى.

مووسا يه قينى هه بوو كه ده رپينه كانى ئەو په ربه ميژده، هه ر به و شيوه يه كه كارى له و كردوو، ناواش كار له ستى كف ده كا، به لآم به زووى تىگه يشت كه ئەو به هه له دا چوو.

ستى كف گوتى: ئەمى ئيرگه باين، ئەگه ر تۆ له كردده و كانى ژماره يه كه له كه سانى شه رانى قه ومه كه ي خۆت، كه ده س دريژيان كردۆته سه ر ميسر و ژماره يه كيان خه لك كوشتوو، په شيمانى، له به رچى به زووى ئەوانه ت ته سلیمی سه ربارزانى پاشا نه كرد تاكو به سزاي كاره كه ي خۆيان بگه ن؟

مووسا، كه به وردى له پاشاى ره شپيستانى ده روانى سه رنجى دا كه شوينه وارى پيركردنه وه و غه مبارى له قه لافه تى ئەو پياوه دا تاشكرايه و پاشان له حالى كدا كه جار جار له فه رمانده ي سوپاي ميسرى ده روانى و جار جار سه رى ئەو بارانه ي كه بارهه لگراى ره شپيستم له سه ر زه ويان دانابوو، ده كرد، ماوه يه كه له گه ل به رچقه واندا قسه ي كرد و مووسا بينى كه پاش ماوه يه كه قسه كردن په نجه كانى خۆى ده جوولاند و وادياربوو كه شته گه لىكى به په نجه كانى خۆى حساب ده كرد.

پاش ئەوه كه ناخواتنى دريژى پاشاى كۆش كۆتايى هات، يه كيك له دوو كورە كانى ده ستيان كرد به به رچقه كردنى ناخواتنى ئەو پياوه و ئەوه ي كه ئەو گوتى به م شيوه بوو: ئەمى فه رمانده ي سوپاي به تواناي پاشاى گه وره ي ميسر، بزانه كه ئەگه ر ئيمه له ميسر بژياباين و خه لكى ميسر باين، ده بووايه خواكانى ميسر به رستين. من ده يسه مليتم كه دادپه روهرى خويانى ميسر باشه، به لآم ئيمه له سه ر زه وينى كۆش ده ژين و ناچارين كه خويانى كۆش به رستين. خويانى ئيمه گوتويانه كه نابى ئيمه تاوانبارانى خۆمان به ديه نه ده س بيانان تاكو ئەوان سزايان بدن. به لآم بۆ ئەوه ي پاشاى گه وره ي ميسر، از له و به رقادا چوونه ي خۆى به ينى، ئيمه كۆمه له دياريبه كمان بۆ ئەو هيناوه.

ئيمه قه وميىكى نه دارين و هه موو دارايى ئيمه به ئەندازى سامانى يه كيك له شاره كانى ميسر نيبه، به و حاله شه وه هه ولمان داوه كۆمه له دياريبه ك بۆ پاشاى گه وره ي ميسر به ينين كه شايسته ي ئەو بى و دوو هه زار كه س له پياوانى ئيمه ئەو دياريبانه يان تا ئيره هه لگرتوو.

ئيمه بۆ پاشاى گه وره ي ميسر، ده هه زار سه نك زيرمان هيناوه و ئەم زيره، له باشترين جوړى ئەو زيره يه كه له كۆش ده ست ده كه وى.

ئيمه بۆ پاشاى گه وره ي ميسر، بىست هه زار سه نك زيومان هيناوه. دياريبه كى تر كه ئيمه بۆ پاشاى گه وره مان هيناوه، سه د عاج و ئەم عاجه، به و جوړه ي كه فه رمانده ي سوپاي ميسر ده زانى، ئيمه له فيله كانى دارستانه وه به ده ستى ده ينين.

له ولاتى ئيمه په له وهرى زۆر هه ن كه په رى جوانيان هيه و ئيمه بۆ پاشاى گه وره ي ميسر هه زار سه نك په رى جوانى ره نگا و ره نگمان هيناوه.

یه کیکی دیکه له و دیاریاننه که ئیمه بۆ پاشای گهوره میسر هیناومانه په نجا سەنگ ئەلماسه و پینج سەد سەنگ یاقووته. بەشیککی دیکه له دیاریه کانی ئیمه سەد هەزار سەنگ مسه. ئیمه به ئەندازە دوو هەزار پپوانه باشترین خوریمان له مەری خۆمان بۆ پاشای گهوره میسر به دیاری هیناوه. به شیککی دیکه له دیاریه کانی ئیمه بریتییە له پینج سەد کەوڵی پلنگ و هەزار کەوڵی ناسک. ئیمه بۆ پاشای گهوره میسر، پینج هەزار سەنگ هەنگوین له جۆری هەنگوینی کۆیما هیناوه که یه کجار شیرین و بهتامة.

ئاخرین دیاری که ئیمه بۆ پاشای گهوره میسر هیناومانه بریتییە له ده هەزار دانە مرواری له هەموو رەنگیک و ئەم مرواریانە، بەشیکه له گەنجینهی خویانی ئیمه و کاهینانی ئیمه بهرپرسی پاراستنی ئەوان.

ئەو مرواریانە که پیشکش به پاشای گهوره میسر دەکری له هەموو رەنگیکه و بچوکتزینی ئەمانه، ئەوەندە بەرخه که دەتوانی له میسر ده که نیز یا شمشیریککی ناسن که له هاتی دروست دەکری، بکری.

من بۆیه له کۆتاییدا ناری ئەم مرواریانەم هینا که بلیم مرواریه کان بریتییە له دیاریه که له له لایه خویانی ئیمه وه، له ریگای کاهینانه وه، پیشکش به خویانی میسر بکری و ئومیدوارین که خویانی میسر پاش ئەم دیاریه، له رقی خۆیان بینە خواره وه و به هۆی ئەوهی که چەند لاویکی شەپانی ئیمه زاتی دەسدریژیان کردوه، له ئیمه ببورن.

ئاخاوتنی بهرچقه وان ته و او بوو و ئەو کاته موسا سەرنجی دا که پاشای کۆش، کاتیک په نجه کانی خۆی ده جوولاند، حسابی ئەم دیاریانە کردوه.

پاش کۆتایی هاتنی ئاخاوتنی بهرچقه وان بیدەنگی بالی کیشا به سەریاندا. تەنانهت ستی کف که له بهرامبەر پاشای کۆش توورەبی و رقی نواند بوو، بیدەنگ بوو.

موسا که له سەرەتای تەمەنییه وه خوی به وه گرتبوو شتەگەلی گرانبه ها ببینی و ژماره دی گهوره گۆی لی بچ، کهچی له به های له راده سه ده دیاریانە که پاشای کۆش دهیویست پیشکش به پاشای میسری بکا، سەری سورما. پیشکش کردنی دیاریگەلی ئاوا گرانبه ها، له لایه پاشای کۆشه وه به پاشای میسر، به لگه ی ئەوه بوو که خەلکی کۆش به هەر نرخیک بووه خۆیان له جهنگ لایه دن و له گەل سوپای میسر، تووشی نه بهرد نه بن.

موسا نهیده توانی تیبگا که بۆچی خەلکی کۆش یان پاشای ئەم ولاته نایانه وئ له گەل سوپای میسردا بجهنگن، له حالیکدا که سوپای میسر له پازده هەزار سەرباز زیاتری نه بوو و خەلکی کۆش دهیانتوانی که ئەو پازده هەزار که سه له ولاتی خۆیان بکه نه دهروه.

کوړه لاو به خۆی دهگوت گریمان وا وینا بکری که خەلکی ئەم سەرزه وینه ترسنوکن و له شه پ دهترسن، به لām دهتوانن ژماره یه کی زۆر سەرباز له نه ته وه کانی دیکه به کری بگرن و ئەوان رهوانه ی مهیدانی جهنگ بکن، چونکه پاشایهک و قهومیك ئەوهنده دهوله مەند بی که بتوانی کۆمه له دیاریه کی ئاوا گهوره بدا به پاشایه کی دیکه، دهتوانی هەمان ئەو دیاریانە له به کریگرتنی سەربازاندا خەرج بکا و یهک سوپای گهوره، رەنگه سەد هەزار سەرباز، ناماده بکا و سوپای میسر له بهین ببات.

پاش ئەوهی که ماوه یهک بیدەنگی بهر قەرار بوو، ستی کف فەرمانده ی سوپای رهوانه کراوی میسر هاته قسه و گوتی: ئەی ئیرگه باین نایا تۆ وات وینا کردوه که به ریگه ی بهرتیل و دیاری، دهتوانی دادپهروه ری پاشای میسر له رهوتی خۆی لاری بکه ی؟

تۆ وات وینا کردوه که ئەم دیاریانە ی هیناوتە گران به هایه، له حالیکدا که له ناو هەر کام له (ژوری) خەزینە کانی پاشای میسردا، له هەموو ئەو دیاریانە که تۆ هیناوتە، سامان زیاتر هیه و منیش که سیک نیم بتوانیم به بهرتیل بکری.

بهرچقه وان ئاخاوتنی فەرمانده ی سوپای بۆ پاشای به سال داچووی کۆش بهرچقه کرد و شوینه واری که سه ریکی زۆر له سەر روخساری پیره میرد وه دیارکه وت و پاشان گوتی: نایا ناشتی باشترین دادپهروه ری نییه و نایا و اباشتر نییه که خەلک یه کترین خۆش بووی؟

ستی کف گوتی: بۆ من که سەربازیکم نه خیر، ئەوهی له روانگه ی منه وه بایه خی هیه و ریژی هیه ئەوهیه که دادپهروه ری پاشای میسر له کاتی خۆیدا جیبه جی بکه م و دادپهروه ری ئەو وا پپویست دهکا که قهومی کۆش به سزا بگن و بزنان که ده بی له بهرامبەر پاشای میسردا، ملکه چ بن نهک سه رکیشی بکن و دهسدریژی بکه نه سەر میسر و میسریان بکوژن. به و پپیه، من ئەو شتانه که هیناوتە به ناونیشانی دیاری قبوول ناکه م، به لکو به ناونیشانی دهسکه وتی جهنگ دهسگری دهکم و له م ساته به پاشه وه باوکت ئەسیری منه و هەر جۆریک که به وئ رهفتاری له گه لدا دهکم.

بهرچقه وان که کوړی پاشای کۆش بوو گوتی: ئەم کاره مه که و باوکی ئیمه ئەسیرمه که. ئەگەر تۆ هەز ده که ی من و براکم ده بین به ئەسیری تۆ، به لām باوکی ئیمه به سالدا چووه و نه خۆشه و

ناتوانی بهرگهی نهسیری بگری و جگه له وهش به دلێکی نارخه یانه وه هاتۆته ئیره و تو نابی که سینک که به ئیرادهی خۆی هاتوو به لای تو نهسیری بکهی.

ستی کف گوتی: قسه کردن به سه. لهو ده مه دا نهو پیاوه که بهرچه وان بوو دهستی بو نیره کهی خۆی برد. به لām پیتش نهوهی به کاری بهینتی، سوکر موسا نهفسه ری بالابهرز و به هیژی میسری به شمشیژی خۆی سکی نهو پیاوهی هه لدری و نیره کهی له دهستی کهوته خوارئ.

کوره کهی دیکه ی پاشا ویستی نیره کهی به کار بهینتی، به لām ستی کف، به چالاکیه کی زوره وه که موسا نهوهی لهو به دوور ده زانی، هورژمی برد و شمشیژه کهی له ناو دلێ نهو پیاوه دا برده خوارئ. نه م دوو نه فهره به جوژیک به خیرایی کوژران که موسا بیری کرده وه که نهو به هه له دا چوو، به لām کاتیک ته ماشای کرد که پاشای به سالد اچوری کوژش له په نای ته رمی کوره کانی دانیشته و وه کو مندال دهستی به گریان کرد، تیگه یشت نهوهی که بینی واقعیه تی هه بووه و نه م دوو پیاوه، کوژران.

سوکر موسا له پیره میژد نزیک کهوته وه و به یه ک زهر به شمشیژ سه ری له له شی جیا کرده وه و سه ری ((ئیرگه باین)) کهوته سه ر ته رمی یه کیک له کوره کانی.

نه م روودا وه له ما وهی چهن ساتیکدا، یه ک به دوا ی نهوهی دیدا، روویاندا و نه وه نده خیرا برون که ره شپیتسانی نیره دار نه یان توانی کار دانه وه یه کی ده سه به جی نیشان بدن.

به لām پاش نهوهی که تیگه یشتن پاشای نهوان و دوو کوره کهی کوژران، له توور په بییدا، هاوارایان لی هه ستا و ده ستیان به هیژش کرد. ستی کف فه رمانده ی سوپای میسر، هه ردوو دهستی خۆی له دوو لاوه به ناو نیشانی هیژش کردنی گالیسه که کان، راوه شاندا و پاش نهوه گالیسه که جهنگییه کان که هه ر کامیان داسکی تیژی پیوه مه حکم کرابوو و نهو داسه له کاتی ری کردندا هه لده گیرا، کهوتنه ری.

موسا، تا نهو رۆژه شه ری گالیسه که جهنگییه کانی میسری نه دیتبوو و لهو رۆژه دا کوره لاو سه رنجی دا که گالیسه که جهنگییه کان چ چه کیک سامناکن. به تاییه تی له شه ر له گه ل میلیله تانی وه ک ره شپیتسته کانی کوژش که رهوش و ریگای شه ر کردنیان به گالیسه کهی جهنگییه نه ده زانی.

موسا سه رنجی دا که نه گه ره شپیتسته کان له په ناییه که وه راوه ستابان و قه لغانه کانی خۆیان به یه که وه چه سپ بکردبایه و له په نا قه لغانه کانه وه له دوو لاوه هیژشیان هینابایه سه ر گالیسه که کان تا کو نه سپه کان بکوژن، گالیسه که کان راده وه ستان. به لām ره شپیتستان له شه ردا رهوشی به کو مه لیان

نه ده زانی و هه ر ره شپیتستیک به ته نیایی بو خۆی شه ری ده کرد. هه ر بۆیه زۆربه یان ده کوژران و داسی هه ندیک له گالیسه که کان کاتیک له جهنگا وه ریگی ره شپیتستی ده دا دوو له تی ده کرد.

جهنگ به قه تل و عامی زۆربه ی ره شپیتستان کوژی هات. لهو رۆژه دا موسا، بو یه که مین جار، تیگه یشت که جهنگ مانای مه رگ و نکوولی کردن له ژیان و له ژیر پی نانی هه موو جوژه داییکی جوامیری و به زه بی.

موسا، لهو رۆژه دا تیگه یشت که له جهنگدا، هیچ کام لهو ری و شوینانه، که له ژیانی ناسایی نیوان خه لکیدا به ریژه ده چی، ریژی لی ناگری و هه ر کهس که بتوانی یه کیک له نه فهره کانی دوژمن بکوژی، نهوا ده یکوژی و هه ر چه ندیک که بتوانی له سامانی دوژمن تالان بکا، نهوا به تالانی ده با.

بهو پییه کاتیک جهنگ هه لده گیری، ئومیدی به زه بی و جوامیری ده بی له دلدا ده ریچی و نابی چاره یی نهوه بکری دوژمنیکی به توانا، به پیی نه ریستیکی جوامیرانه، له گه ل دوژمنیکی بی توانا دا، ره فتار بکا.

موسا، بیری ده کرده وه که نه گه ره نهو له جیاتی ستی کف بوایه، پیتش نیاری پاشای ره شپیتسانی بو ناشتی قبول ده کرد، چونکه نهو پیاوه، هه موو نهو شتانه ی که سوپایه کی سه رکه وتور پاش زال بون به سه ر دوژمندا ده یوانی وه ک ده سه که وتی جهنگ به دهستی بهینتی، نهو به ناو نیشانی دیاری هینابوی تا کو ته سلیم بی. به لām فه رمانده ی سوپای رهوانه کراو، پیتش نیاری پاشای ره شپیتسانی قبول نه کرد و شه ری به سه ر ناشتیدا په سن دا. له حالیکدا نه گه ره موسا فه رمانده ی سوپای رهوانه کراو بوایه، ریگای جوامیری ده گرت بهر و داخوازی پاشای ره شپیتسانی قبول ده کرد و دیارییه کانی وه رده گرت و ده گه رایه وه.

پاش نهوه که جهنگ به قه تل و عامی ره شپیتستان کوژی هات، ستی کف، هه موو نهو شتانه ی که پاشای ره شپیتستان هینابوی خسته ژیر دهستی خۆیه وه تا کو بو فیرعه ونی رهوانه بکا.

نه فسه رانی سوپای میسر ده یانویست نهو دیارییه گران به هایانه له نیوان نهواندا دابهش بکری، به لām ستی کف رازی نه بوو و گوتی: نایا ئیوه له بهر نهوهی که زۆر له پایته ختی میسه ره وه دوورن وا ویتنا ده کهن که هه رچی بتانه وی ده توانن بی کهن و مال و سامانیک که بو پیتش که شه کردنی پاشا هاتوه بی کهن به هی خۆتان.

بو ئیوه نازانن که به جوژیک حه تمی فیرعه ون ناگادار ده بی که پاشای ره شپیتستان نهو دیارییه نهی بو نهو هینابوو و نه گه ر ئیمه، ته نیا یه ک سه نگ زی یان زیو یان عاچ یان یه ک په ر هه لگرین، پاش گه رانه وه بو میسر، به تاوانی خیانه ت له به رامبه ر پاشا ده کوژرین. هه موو نهو

سهر بازانهی که له لم سوپایه دان پاش گه رانه وه بۆ میسر چۆنیه تی رووداوه کانی شه مپۆ بۆ خه لک و سهر باز و نه فسه رانی دیکه که له میسر، ده گپرنه وه و به جۆریکی حه تمی فیرعه من ده زانیته وه که شه ديارببانهی که بۆ شه بیان هیئاوه ئیوه زه وتتان کردوه.

نه فسه رانی سوپای ره وانه کراو، ناچار وازیان له دابه شکردنی سامانی گرانبه ها هیئا و ستی کف هه موو شه مانه ی به شه فسه ر و سهر بازاندا، به هۆی نامرزی گوازنه وه ی شه تیبه وه بۆ میسر نارد. ستی کف، فه رمانده ی سوپا فه رمانی ده رکرد که مرده وه کانی ره شپه یستان له سه حرا به جی به یلن و سوپا بکه ویتته ری.

له رۆژیکی که سوپا پاش جهنگ له گه ل ره شپه یستاندا، به رنیکه وت، به ری و ره سمی جهنگی ده سته ی به جوولان کرد. چونکه فه رمانده ی سوپا له هیرش کت و پری ره شپه یستان ترسی هه بوو و ده یزانی که شه وان به کوشته ی پاشای خۆیان زانیوه.

له گه ل شه وه شدا که گالیسه که جهنگیه کانی میسر به خیرایی که وتنه جوولان و به جۆریک جوولانه وه که ره شپه یستان نابلقه بدن، که چی ژماره یه که له ره شه کان هه ر توانیان رابکه ن. شه وان به چاوی خۆیان کوژرانی پاشا و دوو کوره که بیان دیتبوو، بیگومان هه موو ره شپه یستانیان له م رووداوه ناگادار ده کرده وه.

دیسپلینی جهنگی سوپای میسر له کاتی ریکردندا به م شیوه یه بوو:

له پشه وه ی سوپا، نیزه به دهستان ده جوولان، له پشت شه وانه وه که وان به دهستان و (قوچه قانی به دهستان) ده جوولان، پاش شه وان گالیسه که جهنگیه کان ده هاتن، له پشت گالیسه که کانه وه، سهر بازانی بیاده ده جوولان و له پشتی سوپا وه شه غولامانه که (باروبارگه ی) سوپایان هه لده گرت، ده هاتن.

هه موو به شه کانی سوپا له حالته ی ناماده کاری جهنگیه دا ده جوولایه وه و له وانه ش داسه تیژه کانی گالیسه که کانیان له پشه ی میله کانه وه دامه زرانده بوو، چونکه ده یازانی که شه گه ره شه کان له ناکو هیرش بکه ن، ده رفه تیک بۆ دامه زرانده ی داسه کان، له پشه ی گالیسه که کاند، به ده سته وه نامینه ی. سهر بازانی بیاده، جلی شه ریان له به ردا بوو، مانای زریپوشی له برۆزیان به سه ر جلی ناسایه وه له به ردا بوو.

گه رچی سهر زه یینی کوش، رۆژان زۆر گه رم نه بوو، که چی شه و جله برۆزییه، له به ر تیشکی هه تاو، له کاتی ریکردندا سهر بازانی زۆر ناره حه ت ده کرد و نه یانده توانی شه و زریپوشه برۆزییه له خۆیان دوور بجه نه وه.

کاتی که سوپا به ریئا ده رۆبشت، سهر باز و نه فسه ران بیئده نگ بوون و بیئده نگ شه وان دوو هۆکاری هه بوو: یه که میان شه وه بوو که فه رمانده ی سوپا فه رمانی دا بوو له کاتی ریکردندا که س گۆرانی نه لئ له به ر شه وه ی دهنگی گۆرانی بیئده کان به رگویی شه و ره شانه ده گاته وه که له ریکردنی سوپا ناگادار نین و شه وان وریا ده گاته وه که سوپای میسر له و سنورانه وه تیئده په ری.

دووه میان هه مووان چاره پری هیرش له ناکاو ره شه کان بوون. شه وان له حالته ی چاره پریا بوون و حالته یی که ده روونی تایبه ت بۆ شه وان هاتبووه کایه وه که حالته ی قسه کردنیان نه بوو.

رۆژانی پاشتر، به هۆی شه وه ی که یه کراست به سه ر بانویه که وه رییان ده کرد، هه وا فینک تر بوو و زه حه ته ی سهر بازانی بیاده که برۆزیان له به ردا بوو که متر بۆوه. زه ی، که له سه ره تادا وشک بوو، به گیا و گۆل دا پۆشرا بوو و جار هه بوو له دوو لای راست یان چه پی خه ته ی ریکردنی سوپادا چه ند دره خت یان بیشه لانیکی بچوک ده که وته به رچاو.

شه وان هه وا ساردی ده کرد و فه رمانده ی سوپا فه رمانی دابوو ناگر هه لئه که ن تاکو له کاتی شه ودا، سه رنجی ره شپه یستان بۆ لای ئوردووگا کیش نه بن.

قه دهغه کردنی کردنه وه ی ناگر، له کاتی شه ودا سهر بازانی نازار ددا، ته نانه ت مووسا که به ده نیکی دا رزای هه بوو، له سه رمای شه و، ناره حه ت ده بوو.

رۆژیک، میگه لیک له گیانله به رانی شاخدار وه ده رکه وتن و نه فسه ران داوایان له ستی کف کرد مۆلته یان بدات بۆ خۆیان راو بکه ن تاکو ئالوگۆریک له خواردنی شه فسه ر و سهر بازاندا بکه ن. به لام ستی کف مۆلته ی راوی پی نه دان و گوتی: له وانه یه له وده مه دا که ئیمه سه رقالی راوکردن ره شپه یستان هیرش بکه نه سه رمان.

رۆژی پاشتر، مووسا که هه روه کو بیئشوو، فه رمانده ی پیشه نگ بوو، شتیکی بینی که بۆ کوره لاه زۆر تازه بوو.

شه و بینی شیرینی نیره و یه کینی می له گه ل دوو بیچوه شیر، له مه ودا ی تا راده یه کی نریک راوه ستان و ته ماشای تیبه رینی پیشه نگ سوپایان ده کرد.

مووسا به زووبی وه دیارکه وتتی شه و گیانله به رانه ی به فه رمانده ی سوپا راگه یاند، چونکه شه و له کاتی ریکردندا ته نانه ت له راپۆردانی تایبه ت به وه دیارکه وتتی گیانله به رانیش، خۆی نه ده بووارد. کاتی که پیشه نگ تیبه ری و سوپا گه یشته شیره کان، شه وان هه روا ته ماشای تیبه رینی سوپایان ده کرد.

ئەفسەران جارىكى دىكە داواي مۆلتىيان لە ستى كف كرد تا شىرەكان راو بگەن، فەرماندەي سويا، ديسانەو مۆلتى راو كوردنى شىرەكانى نەدا و دەترسا كە شىرازەي رىكردنى سەربازىي سويا لىكبتراي و لە هەمانكاتدا كە ئەفسەران سەرقالتي راو كوردن، دوژمن بگاتە سەريان.

مووسا بە بىنىنى ديمەنە سروشتىيەكان كە بۆ ئەو شتىكى تازە بوو، چىزى وەردەگرت و هەر بەيانىيەك كە لە خەو هەلدەستا، پاش رووناك بوونەو هەوا، دەبىنى كە هەورى رەنگ سىي لە ناسۆدا دەبىنرئ و كاتىك چاوى لە باشوور دەبىرئ لوتكەي چىا رەشەكانى دەبىنى، بەلام تىدەگەيشت كە لەگەل ئەو چىايانەدا مەودايەكى دوورى هەيە.

فرەجۆرى ديمەنە سروشتىيەكان و پانايى دەشتەكان، بۆ شازادەي لاويان ئاشكرا دەكرد ئەوانەي كە لە ميسر دەلئين فیرعەون فەرمانرەواي سەرتاسەرى جىهانە كەسانىكى بىئاگان.

ئەگەر ئەوانە سەفەريان بۆ كۆش بگردبايە و ئەو دەشتە فراوانەيان بدىبايە، كە هەر چەندىك ئەو رىگايەيان دەپتوا بە كۆتايىەكەي ناگەن، ئەوا تىدەگەيشت كە لە جىهاندا ناوچەگەلئىك هەن كە لەویدا فیرعەون هیز و دەسەلاتى نىيە.

گەرچى ستى كف واى پيشان دەدا كە هەر چەندە دنيا بەر فراوانبئ، ديسانەوە دانىشتوانى ئەوئ دەبئ ژير فەرمانى فیرعەون بن. مووسا دركى بەو دەكرد كە بە هۆى بەرفراوانى دنياو فیرعەون ناتوانئ بەسەر هەموو جىگەيەكدا زالبيئ و ناوچەگەلئىك هەن لە دەروەي قەلئەمپەوى دەسەلاتى فیرعەوندا دەمىنئىتەو.

مووسا دەبزانئ كە پاش ئەوئ دەشتە بەرفراوانەكان تەي دەكەن، دەگەنە كپۆرەشەكان كە تەنيا لوتكەكانيان دەبىنرئ و ئەوئ ئىدى سەرەتاي سەرزەوين و لايتىكى دىكەيە كە نازانرئ تا چ رادەيەك بەرفراوانە.

جەنگى گەورەي سوياي ميسر

رۆژئىك، پاش ئەوئ سويا بەرپىكەوت، مووسا كە فەرماندەي پيشەنگ بوو، لە دوورەوە سوياي رەشپىستانى بىنى و دەسبەجئ راپۆرتى بە فەرماندەي سويا گەياند كە دوژمن دەكەوتتە بەرچاو و رەشايى سويا وا پيشان دەدا كە دەبئ دە هەزار كەس بن.

ستى كف فەرمانى بە پيشەنگى سويا كرد كە پاشەكشە بگەن و بە بەشى بنەرەتى سوپاوە پەيوەست بن و مووساش واى كرد.

ئەو جەنگە كە ئەو رۆژە مووسا، بىنى سامناكترين جەنگىك بوو كە سەربازانى كاردىتووى ميسر تا ئەو رۆژە دىتبوويان. لەبەر چاوى كۆرەلاو كە تا ئەو رۆژە جەنگى سوياي ميسرى لەگەل رەشپىستانى ئىرگەباين دا نەدى بوو، يەكجار ترسانك خۆي دەنواند.

پاش ئەو جەنگە، كۆرەلاو هاتە سەر ئەو نىيازەي كە رووداوەكانى ئەو جەنگە لە روانىنى خۆيدا ناوتتە بگا، بەلام نەيتوانى و ئەو كاتە گوتهى ئەفسەرانى خاوەن رابردووى سەلماند كە هىچ كەس ناتوانئ تەواوى رووداوەكانى جەنگىك بىنىئ. تەنانەت فەرماندەي سويا تواناى بىنىنى تەواوى رووداوەكانى جەنگى نىيە و ئەو تەنيا بەرپۆبەرىكە كە جەنگ بەرپۆبە دەبا و ئەگەر بەخت يارىدەي بدات دەتوانئ تا كۆتايى جەنگ كاروبار بە ئەستۆ بگرئ. بەدەر لەم حالەتە، دەسەلاتى مەيدانى جەنگ لە دەستى دەردەچئ و دوژمنى ئەو، دەبىتتە خاوەنى دەسەلات.

تەنيا شتىكى كە ئەو رۆژە مووسا بە باشى بىنى و تىگەيشت، ئەوە بوو كە لە مەيدانى جەنگدا دوو شت فەرمانرەوايى دەكا: يەكئىكىان ترس و ئەوئى تريان رق و كىنە.

ئەو رۆژە مووسا تىگەيشت كە جەنگ برىتئىيە لە جۆرە شىتئىيەكى قانونىي كە رەگەزى بنىادەم بە روا و هەقى دەزانئ، بەلام بە قازانجى سەرکەوتوو و ئەوئى كە ژيركەوت، دەبئ بە گوناھى ئەوئى كە بۆچى چووتە مەيدانى جەنگ، بەسزا بگا.

كۆرەلاو ئەو رۆژە تىگەيشت كە مەوۆ لە جەنگدا، لە هەموو گيانلەبەرىك درندەتر دەبئ و بە جۆرئىك چىژ لە كوشتن و خويئ رۆژن وەردەگرئ كە هىچ گيانلەبەرىكى درندە لە كاتى

برسیتیدا، کاتیک که چنچورک و ددانه‌کانی له به‌دهنی نیچیریک رۆ دەبا، بەو جۆره چیژ له خۆین رزتن ناکا.

مووسا ئەو رۆژە، پاش ئەوەی که به فرمانی فرماندهی سوپا، به بهشی بنه‌په‌تی سوپا په‌یوه‌ست بوو، گوئی لی بوو که سستی کف به خیرایی و بیباکیه‌وه فرمانی په‌یوه‌ست به جهنگی دهرکرد و وه‌زیفه‌ی هەر ده‌سته‌یه‌کی دیاری کرد.

پاشان، ره‌شپێستان، که مووسا ژماره‌ی ئەوانی به‌سی هه‌زار جه‌نگاوه‌ر زانی، نزیکی‌بوونه‌وه و به‌ر له‌وه‌ی که ده‌ست به‌شهرپه‌کن، هاواری ئەوان به‌رز بۆوه.

کاتیک ئەو هاواره له هه‌وادا ده‌نگیدا‌یه‌وه، مووسا سه‌ره‌پای ئەوه که ترسنۆک نه‌بوو، راچه‌نی، چونکه تا ئەو رۆژه نه‌ییبستبوو که ده‌نگ و هه‌رایه‌کی ئاوا له‌سی هه‌زار قورگی به‌شهره‌وه بیته دهره‌وه.

کاتیک ئەو ده‌نگه به‌رز بۆوه، مووسا بێ ناکا له‌دلی خۆیدا گوئی: ته‌گه‌ر ئەم ده‌نگه به‌ر بالنده‌کانی ئاسمان بکه‌وئ، هه‌مووان له هه‌وادا ده‌کوژرین.

مووسا وای وینا ده‌کرد که له‌شکۆی ئەو ده‌نگه‌وه ته‌نانه‌ت لوتکه‌کانی چیا ره‌شه‌کانیش له‌رزبون تا به‌سه‌ربازانی میسری راده‌گا.

کوهره‌لاو ده‌یزانی ئەو ده‌نگه له‌رزپنه‌ره، له‌کینه‌و توورپه‌یه‌وه هه‌لقولاوه. ئەو ده‌یزانی تا دلان پراو پر له‌کینه و رق نه‌بن، ئەو ده‌نگه له‌و قورگانه‌وه دهرناچن.

مووسا له‌خۆی پرسى ئایا سستی کف فرمانده‌ی سوپا ئەویش له‌و ده‌نگه ترساوه، بۆ ئەوه‌ی که بشینن ئایا ئەویش ترساوه یان نا، چاویکی له‌سستی کف کرد، به‌لام له‌روخساری ئەو پیاوه‌دا شتیکی نه‌بینی که نیشانه‌ی ترس بێ و له‌وانه‌یه ئەو پیاوه په‌یره‌وی له‌یه‌کێک له‌فرمانه‌ ئه‌سلییه‌کانی رێوشوینه‌کانی جه‌نگ بکا له‌وه‌ی که وه‌زیفه‌ی پیاوی جه‌نگاوه‌ر ئەوه‌یه به‌سه‌ر ترسی خۆیدا زال ببیت.

زه‌مانیک که مووسا له‌کۆشکی پاشایه‌تی ده‌ژیا و له‌وئ دهرسی ده‌خویند، هونه‌ره‌کانی جه‌نگ له‌لای یه‌کێک له‌سه‌ردارانى سوپای میسر فیتر بوو. مووسا له‌و پیاوه‌ی گوئی لیبوو بوو که ده‌یگوت: پیاوی جه‌نگاوه‌ر هەر چه‌نده قاره‌مان بێ له‌وانه‌یه له‌شه‌رپه‌کدا، دووچارى ترس بێ، چونکه ئەوه‌ی مایه‌ی هاته‌ن ئارای ترس ده‌بێ، جارى وا هه‌یه جۆربه جۆره.

بۆ غومونه پیاویکی قاره‌مان، که له‌شمشیر و نیزه و تیر و گالیسه‌کی جه‌نگی ناترسن، له‌وانه‌یه بکه‌وئته به‌ر په‌لاماری ئەو مارانه‌وه که له‌لایه‌ن دوژمنه‌وه فری ده‌درین و له‌به‌ر

ئوه‌ی مار بۆ ئەو شتیکی تازه‌یه، بترسن. جا نابێ ئەو که‌سه بخه‌رته ژیر بارى سه‌رکۆنه‌کردنه‌وه که بۆچی ترساوه، به‌لام چاره‌ی ئەو پیاوه جه‌نگاوه‌ره ئەوه‌یه که به‌سه‌ر ترسا زال بێ و رینگا نه‌دا که ئەو ترسه‌ی له‌بینینی ماره‌کان په‌یدا ده‌بێ، وا له‌په‌لوپۆی بجا که هه‌تزی به‌رگریکردنی نه‌بێ.

هه‌روه‌ها هەر به‌و شیوه‌یه کاتیک دوژمن ئاگر فری ده‌دا و ئەو ترسه‌ی له‌ئاکامی ئاگر فری دانه‌وه په‌یدا ده‌بێ، که بۆ جه‌نگاوه‌ران چه‌کێکی تازه‌و بێ پشینه‌یه، له‌وانه به‌جۆریک سه‌ربازان بیته‌ته له‌رزه که نه‌توان درێژه به‌جه‌نگ به‌دن، به‌لام ئەوان ده‌بێ به‌سه‌ر ترسی خۆیاندا زال بن ئەمه‌ کاریکه که ته‌گه‌ر له‌مه‌یدانی جه‌نگدا جیه‌جیه‌ نه‌کری، پیاوی جه‌نگاوه‌ر له‌په‌لوپۆ ده‌خا.

مووسا له‌دلی خۆیدا گوئی: له‌وانه‌یه سستی کفیش په‌یره‌وی له‌و رینمونیه‌ بکا، و سه‌ره‌پای ئەوه که ده‌ترسن، هه‌ول ده‌دا به‌سه‌ر ترساندا زال بێ.

مووسا، کاتیک که ره‌شپێستان هاواریان ده‌کرد، چاویکی له‌نوون گالیسه‌که ئازۆی خۆی کرد تا بزانی ئایا ده‌ترسن یان نا؟ به‌لام له‌روخساری ئەو غولامه‌دا، نه‌ته‌نیا هه‌ر شوپنه‌واری ترس دیار نه‌بوو، به‌لکو ئەوه‌نده بیباک ده‌هاته به‌رچاو وه‌ک بلیی هاواری ره‌شپێستانى هه‌ر گوئی لی بییه. مووسا به‌خۆی گوئی: له‌وانه‌یه له‌نیو ته‌فسه‌ران و سه‌ربازانی ئەم سوپایه‌دا، ته‌نیا که‌سێک که به‌راستی نا ترسن ئەم غولامه بێ.

نه‌خشه‌یه‌ک که فرمانده‌ی سوپای ره‌وانه‌کراو بۆ نه‌به‌رد له‌گه‌ژ ره‌شپێستاندا خستیه‌ی واری جیه‌جیه‌کێکردنه‌وه به‌م شیوه‌یه بوو:

دوو ریزی له‌سه‌ربازانی نیزه به‌ده‌ست ریکخست، که یه‌ک به‌دوای ئەوی دیکه‌دا بوون. چونکه نیزه به‌ده‌ستان قه‌لغانیان بێ بوو، پاش ئەوه که له‌په‌نای یه‌که‌وه راوه‌ستان ده‌تگوت دوو دیواریان پیکه‌تئاوه.

له‌په‌نای نیزه به‌ده‌ستانه‌وه، که‌وان به‌ده‌ستانی هاتی و قۆچه‌قانی به‌ده‌ستانی که‌نعان ریز بوون. له‌ته‌نیشته‌وه‌وانیشه‌وه به‌شیک له‌گالیسه‌که‌کان له‌به‌شیک دیکه‌ی شه‌رگه‌دا چینگه‌یان گرت.

سستی کف گالیسه‌که‌کانی خۆی کرد به‌سێ به‌ش و به‌شیکیان له‌قۆلی راستی شه‌رگه‌و به‌شیک له‌قۆلی چه‌پ و به‌شه‌که‌ی تری به‌یه‌ده‌گ دانا.

گالیسکه کانی هەر دوو بەری شەرگە دەبوايە لە دوو قۆڵەوه هێرش بکەنە سەر دوژمن و ئەوان لە نێو خۆیاندا بگرن و نابووتیان بکەن. هێزەکانی یەدەگیش راسپێردرا بوون لە هەر نوخته یە کدا که ریزی سەربازانی نێزە بە دەست و کەوان بە دەست و قۆچەقانی بە دەستان، درزی تیکەوت، بە هانای ئەوانەوه بچن و ئەو درزە پڕبکەنەوه و نەهێلن رەشپێستان خۆیان بگەیهننە پشتی شەرگە سەربازانی میسر.

سەربازانی میسری دەنگیان لێ بەرز نەدەبوو و لە شەرگە میسردا کەس قسە نەدەکرد. ئەگەر کەسیکیش قسە دەکرد، دەنگە دەنگی سەربازانی رەشپێست ئەوەندە بە هێز و ترسناک بوو، کە ناخاوتی ئەو بە گوێی کەس نەدەگەشت.

مووسا لە ناو گالیسکهی خۆیدا بوو و (ریم) یەکێ بە دەستەوه بوو. (ریم) بە چەکی گالیسکه سواران دەژمێردا و لە مەودای دوور، هەر کاتێک کە مەودایەکی گالیسکه کە دەکەوتە جوولان ئەو یان بەره و دوژمن داویشت و لە مەودایکی نزیکیشەوه دەیان توانی نێزە یان شمشیر بەکاربەن.

داسی گالیسکهی مووسا ئەوەندە تیز بوو هەر دەتگوت تیغی ریش تاشینە کە لە پایتەختی میسر، سەرتاشان بۆ ریش تاشینی کریان، کەلکیان لێ وەردەگرت و سەری کاهینانیان پێ دەتاشی.

سەربازانی رەشپێست پەری سپیان لەسەر نا بوو و نێزە درێژیان پێ بوو. مووسا دەیبینی کە ئەوان نێزەکانی خۆیان لەسەر شانیان دانابوو و دەیزانی کە پاش ئەو کە رەشپێستان نزیکبوونەوه، نێزەیان لە شانیان دادەگرت و بۆ کوشتنی سەربازانی میسر یاخود ئەسپی گالیسکهکان، کەلکیان لە نووکی ئەوان وەردەگرت.

کاتێک رەشپێستان نزیکبوونەوه، مووسا بینی کە ئەوان روخسار و بە دەنی خۆشیان رەنگ کردوو و لەو دەمەدا، تینەگەیشت کە بۆچی روخساری رەشەکان رەنگکراوه. بەلام پاش تەواو بوونی جەنگ زانیاری وەرگرت کە ئەمە ((رەنگی جەنگی)) رەشپێستانە و ئەوان، کاتێک کە دەیانەوی بڕۆن بۆ جەنگ، روخساری خۆیان رەنگ دەکەن.

لە پێشەوهی رەشپێستان ژمارەیهک دەهۆل ژەن دەجوولان و بە ملی هەر کامیانەوه دەهۆل هەلواسرا بوو. مووسا دەیبینی کە هەردوو دەستی ئەوان بە سەر دەهۆلە کەوه دەجووڵیتەوه و دیارە کە ئەوان دەهۆل لێدەدەن، بەلام بە هۆی هاواری سامناکی رەشپێستانەوه دەنگی دەهۆل بەرگوێ نەدەکەت.

جوولانەوهی رەشپێستان بە جۆریک بوو کە مووسا سەرنجی دا کە ئەوان لە جینگەیهکی نزیک رووبار (مانای رووباری نیل) دەیانەوی هێرش بەپێنە سەر سوپای میسر و هەر کە مەودای رەشپێستان لەگەڵ سوپای میسر بوو بە سەد پێ، کەوان بە دەستانی هاتی دەستیان بە تیرهاوێژی کرد.

مووسا دەیزانی کەوانی سەربازانی کەوان بە دەستانی هاتی، ژێیهکی مەحکەمی هەیه و راکێشانی ژێی ئەو کەوانە پێویستی بە هێز هەیه و هەر تازە کارێک ناتوانی ژێی کەوانی هاتی راکێشێ. راکێشانی ئەو کەوانە پێویستی بە پەنجە و مەچەک و بازووی بە هێز هەیه و بۆ ئەوەش کە پەنجە و مەچەک و بازووی بەهێزی هەبێ دەبێ هەموو جینگایەکی بەدەن بە هێز بی، چونکە کەسیک کە قاچەکانی لاواز بن، لە کاتی تیرهاوێژیدا ناتوانی بە باشی کەلک لە پەنجە و مەچەک و بازووی خۆی وەر بگرن.

دیقەت گرتنی تیرهاوێژی کەوان بە دەستانی هاتی، بە جۆریک جینگای سەرنج بوو کە کاتێک دەستیان بە تیر هاوێژی کرد، ریزی یە کەمی رەشپێستان کە دەهۆل ژەنان بوون کەوتنە سەر زەوی چونکە بوونە نامانجی تیری تیرهاوێژان.

پاش دەهۆل ژەنان ژمارەیهکی دیکە لە رەشپێستان لە پەل و پۆ کەوتن. بەلام کوژران یان برینداربوونی ئەوانە، ئەوانی دیکە رانەگرت و رەشپێستانی تر کە لە داوەرێ دەهاتن بەسەر تەرمی کوژراوەکان و بریندارەکاندا تێدەپەڕین و بەگورتر دەهاتن تا خێراتر خۆیان بگەیهننە میسرپێکان و لە لێدانی تیری کەوان بە دەستانی ئەوان پارێزراو بن.

مووسا کە کردەوه جەنگیەکانی دەبینی، دەیبینی کە تەواوی کەوان بە دەستان و قۆچەقانی بە دەستانی میسری سەرقاتی کارن و بەریکویێکی تیر و بەرد بەرهو رەشپێستان دەهاوێژن.

ریزی دووهمی رەشپێستان پاش ریزی یە کەم ئەوانیش لە پەلوپۆ کەوتن و ئینجا ئەو نەفەرانی کە لە ریزی سێهەم بوون لە پەلوپۆ کەوتن و ئینجا نۆرە کوژران و برینداربوونی ریزی چوارەمی سوپای رەشەکان هات. بەلام سەرەرای ئەوه کە سەربازانی رەشپێست، ریز لە دای ریز، دەکوژران. هێرشێ رەشپێستان بەرهو سوپای میسر نەدەپسایەوه. سەربازانی رەشپێست تەرمی هاوسەنگەرانی خۆیان پێمال دەکرد و بەسەر لاشە کوژراو و بریندارەکاندا تێدەپەڕین تاکو خۆیان بگەیهننە سوپای میسر.

سهرباری نهوهدی که سهربازانی رهشپيست قه‌لغانيان هه‌بوو، کاتيک که غاريان دهدا تاکو خويان بگه‌يه‌ننه سوپای میسر، قه‌لغانه‌کانيان له به‌رامبه‌ر خويان رانه ده‌گرت تاکو له تيره‌کان و به‌رده‌کانی سوپای میسر پارتي‌راوين.

مووسا سهرنجی دا که خولادانی رهشپيستان له که‌لک وهرگرتن له قه‌لغانه‌کان بۆ نه‌وه‌يه که له خي‌رايي جولا‌نه‌وه‌ی نه‌وان که‌م نه‌بيته‌وه، چونکه نه‌گهر قه‌لغانه‌کانيان له به‌رامبه‌ر خويان رابگر‌تبايه به دوو هۆ خي‌رايي جولا‌نه‌وه‌ی نه‌وان که‌م ده‌بووه.

يه‌که‌ميان نه‌وه‌بوو که به‌رده‌می خويان به چاکی نه‌ده‌بينی و قاچيان له کوژراوه‌کان هه‌لده‌نگوت و به‌ر ده‌بوونه‌وه.

دوووه‌ميان نه‌وه‌بوو که قه‌لغانی گهره‌ی نه‌وان له به‌رامبه‌ر هه‌وادا ده‌بووه به‌ربه‌ست و به‌ر هه‌لستي پيکه‌ده‌هيئا و له خي‌رايي نه‌وان که‌م ده‌بووه. بۆيه رهشپيستان خويان له به‌رامبه‌ر تير و به‌رددا بچ په‌نا ده‌کرد تاکو خي‌راتر رابکه‌ن و خويان بگه‌يه‌ننه سوپای میسر.

سوپای رهشپيستان، ده‌ستي‌کرد به هيرشکردن بۆ سهر سه‌ربازانی پياده‌ی میسر که له په‌ناي يه‌که‌وه راوه‌ستا بوون و قه‌لغانه‌کانيان پيکه‌وه نووساند بوون.

ديار بوو که سوپای ناوبراو، له ناوبردن سهربازانی پياده‌ی میسريان، که به‌ياربيده‌ی قه‌لغانه‌کانيان، ديوارچي‌کی به‌شهرميان پيکه‌ينابوو. به‌ئهرکی بنه‌ره‌تی خويان ده‌زانی و ايان بير ده‌کرده‌وه که نه‌گهر نه‌وه‌ په‌رژينه‌ زیندوو له به‌ين بير، نابوت‌کردنی باقی به‌شه‌کانی ديکه‌ی سوپای میسر گرفت‌ی نابي.

ره‌شپيستان سه‌ره‌نجام گه‌يشتنه سوپای پياده‌ی میسر و تيری که‌وان به‌ ده‌ستان و به‌رده‌بارانی قوچه‌قانی هاويزان، نه‌يتوانی به‌ر به‌ پيش‌ره‌وی نه‌وان بگرئ. مووسا، سوپای رهشپيستانی وه‌گو ده‌ريايه‌کی جولا‌و ده‌بينی که نه‌توانئ به‌ر به‌پيش‌ره‌وی کردنی بگرئ.

کاتيک ره‌شپيستان گه‌يشتنه سوپای پياده‌ی میسر، هاواری نه‌وان به‌ جوړيک ناساز بوو که مووسا وای هه‌ست ده‌کرد تيرچي‌کان به‌ هه‌ردوو گوئي‌دا کردوو و هات و هاواری نه‌وان وه‌ک شتيکی تيژ ده‌چوه ناو گوئي‌کانی مووساوه.

ژماره‌يه‌که له سه‌ربازانی رهشپيست، کاتيک گه‌يشتنه سهر سه‌ری ريزی پياده‌ی نيژه‌داران، کوژران و نيژه‌کانی میسريان له لايه‌کی به‌ده‌نی نه‌وانه‌وه ده‌هاته ده‌رئ.

له‌وه‌ده‌مه‌دا، تيره‌او‌يژان و قوچه‌قانی به‌ ده‌ستانی میسری، تيره‌او‌يژي و به‌رده‌بارانان راکرتبوو، چونکه نه‌گهر دريژه‌يان به‌ تيره‌او‌يژي و به‌رده‌باران کردن بدابايه، سه‌ربازانی میسريش له‌گه‌لياندا ده‌کوژران.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی تيره‌او‌يژان و قوچه‌قانی به‌ ده‌ستانی، پاش گه‌يشتنی رهشپيستان بۆ سه‌ر سوپای میسر، که‌وتنه به‌رمه‌ترسيبه‌وه که‌وانه‌کانيان به‌شانيان و قوچه‌قانيه‌کانيشيان به‌ دوری که‌مه‌رياندا به‌ست و شمشيريان به‌ ده‌سته‌وه گرت تاکو بتوانن به‌رگری له خويان بکه‌ن.

ريزی سه‌ربازانی پياده‌ی میسر، به‌وه قه‌لغانه‌ که‌ پيکه‌وه نووسابوون، نه‌وه‌نده مه‌حکه‌م ده‌هاته به‌رچاو، که مووسا وای وينا ده‌کرد کاتيک رهشپيستان به‌ر نه‌وه ريزه بکه‌ون، وه‌کو که‌سانتيک که خويان به‌ ديوارچي‌کی برؤنزی دابده‌ن، راده‌وه‌ستن و سه‌ربازانی رهشپيست ناتوانن نه‌وه ريزه تيک بده‌ن و تيکی بشکينن. به‌لام کاتيک مووسا سهرنجی دا سه‌ره‌رای به‌رگری قاره‌مانانه‌ی سه‌ربازانی میسر، ريزی سه‌ربازانی پياده له چند نوخته‌يه‌کدا درزی تيکه‌وتوو و رهشپيستان خويان گه‌يانده‌وته پاشه‌وه‌ی نه‌وه ريزانه.

که‌سانی تيريش وه‌کو مووسا بينييان که ريزی سه‌ربازانی پياده درزی تيکه‌وتوو و تيگه‌يشتن که نه‌وه به‌ شش له سوپای پياده، که هيشتا به‌رگری و به‌ره‌لستي ده‌که‌ن، نه‌وانيش له په‌لوپو ده‌که‌ون.

نابوت بوونی سه‌ربازانی پياده‌ی میسر به‌ جوړيک بۆ هه‌موان ناشکرا بوو که بچ نه‌وه‌ی له لايه‌ن فه‌رمانده‌ی سوپای میسره‌وه فه‌رمانی جولا‌نی گاليسکه‌کان (به‌ ناماژه و به‌نیشانه) ده‌ره‌بچئ، گاليسکه جه‌نگيه‌کان ده‌ستييان به‌ جولا‌ن کرد.

ره‌شپيستان به‌ جوړيک هاواريان ده‌کرد که مه‌حال بو فه‌رمانده‌ی سوپای میسر، يا نه‌فسه‌ريکی تر، بتوانی به‌ ده‌نگ، فه‌رمانتيک بۆ سه‌ربازان ده‌ربکا و له‌وه کاته‌دا به‌ ناچاری، هه‌ر فه‌رمانتيک ده‌بوایه به‌ ناماژه و به‌ نيشانه ده‌ره‌بچئ.

به‌لام ده‌رچوونی فه‌رمان له لايه‌ن فه‌رمانده‌ی سوپای میسره‌وه، پيوست نه‌بوو، چونکه گاليسکه‌کان که سه‌رنجيان دا سوپای پياده‌ی میسر به‌زووی له به‌ين ده‌چئ، که‌وتنه جولا‌ن.

مووسا، ويستی به‌نون، گاليسکه ناژوی خوی بلئ که نه‌سپه‌کان لنگ بدا، به‌لام ده‌نگی نه‌وه، له ناوه‌راستی ژاوه ژاری مه‌يدانی جه‌نگ، بووه کاری مه‌حال و به‌گوئي نوون نه‌ ده‌گه‌يشت. به‌لام نوون خوی نه‌سپه‌کانی راپه‌راند و گاليسکه‌که به‌ تاودانی چوار نه‌سپي به‌ هيژه‌وه، که‌وته جولا‌ن.

كاتىك كە گاليسكەى موسسا كەوتە جوولان، موسسا، ستى كفى فرماندەى سوپاى مىسرى بىنى، كە رمىكى لە ناو دەست دايە و گاليسكە كەى بەرەو رەشپىستان دەروا.

موسسا بە گاليسكە ئاژۇى خۇى گوت كە جوړىك گاليسكە كە لىبخورپ، كە، فرماندەى سوپا لىئەو دەورنەبى و تەواى ماوہى شەر ئەر بىنى. بەلام دەنگى وى بە گوپى ئاژۇى خۇى نەگەىشت، چونكە ژاوەژاوى مەيدانى جەنگ بە جوړىك توند بوو، كە نەيدەهيشت تەنانەت دوو نەفەرى ناو بەك گاليسكەش دەنگيان بە گوپى يە كترى بگا.

كاتىك گاليسكە كەوتە جوولان، موسسا دەيتوانى ناوچەيەكى بەرەرىن بىنى، بەلام پاش ئەرە كە ماوہبەك لە جوولانى گاليسكە كە تىپەر بوو ناوچەيەكى كە دەكەوتە بەرچاوى موسسا بچووكتر بۆو و ئىنجا لەوہش بچووكتر بۆو.

لە ناكاو موسسا چارى بە رەشپىستىك كەوت لە لای راستەرە لە ئەسپەكانى گاليسكە كە نزيك بۆو و دەيوست نىزەكەى خۇى لە سكى ئەسپى تەنیشتى راست رۆبكا.

موسسا، رپى خۇى بەرەو ئەر پياوہ رەشپىستە هاويشت و ئەر رپە لە سنگى ئەر پياوہ چەقى و كەوتە سەر زەوى.

تاوئىكى تر موسسا هەستىكرد كە لەلای چەپەرە شتىك لەو نزيك دەيتەرە و قەلغانەكەى كە بەدەستى چەپىيەوہ بوو لە بەرامبەر ئەر شتەدا راگرت و نىزەيەك لە قەلغانەكەى ئەرە دا.

ئەگەر موسسا قەلغانەكەى خۇى لە بەرامبەر ئەر شتەدا رانەگرتبا، بە زەرپەى ئەر نىزەيە بەدەنى كون دەبوو و لەوانە بوو بكوژرى، بەلام چونكە بە قەلغان پىشى بە نىزەكە كرت لە بەرکەوتنى ئەر نىزەيە پارىزراو بوو.

پاشان دووبارە رەشپىستىكى تر لەلای راستەرە وە دەرکەوت و ئەويش دەيوست ئەسپى تەنیشتى راستى گاليسكە كە بكوژرى، موسسا رپىكى ترى بەرەو رووى ئەويش هاويشت و رەمەكە، قەلغانى ئەر پياوہى كون كرت.

لە ناكاو موسسا سەرئى دا، گاليسكەى ئەر چووتە ناو سوپاى رەشپىستانەوہ، چونكە لەلای راست و چەپ و پىشەوہى گاليسكەوہ، رەشپىستان دەكەوتنە بەرچاو.

نوون هەيہاى لە ئەسپەكانى گاليسكە كە كرت و ئەسپەكان زياتر بە هۇى خرۆشانى خۇيانەرە نەك بە هۇى هەيہاى نوون كە لە مەيدانى جەنگدا نەدەبىسترا، خىرايىيان زيادى كرت و داسى گاليسكە وەك تيغى سەرئاشى، دەچووە نىو بە دەنى رەشپىستانەوہ و ئەوانى دەخستە سەر زەوى و، سى ئەسپەكان و چەرخى گاليسكەكان بە سەر ئەواندا تىدەپەرپىن.

ئەگەر داسى گاليسكە كە نەبوايە، ئەر رەشپىستانەى كە لە پىشەوہرا هيرشيان دەكردە سەر

گاليسكەى موسسا، لە ساتەكانى يەكەمدا چوار ئەسپى گاليسكە كە دەكوژران و ئەويان رادەگرت.

بەلام ئەر داسە بەرەستى ئەرەبوو كە رەشپىستان بتوانن لە لای پىشەوہرا ئەسپەكان بكوژن.

لە حالىكدا كە گاليسكە كە، درى بە ئاپۇراى رەشپىستان دەدا و بەرەو پىش دەچوو، موسسا، رەمەكانى خۇى بەرەو ئەر رەشانە دەهاويشت كە لەلای چەپ يان راستەرە لە گاليسكە كە نزيك دەبوونەرە و رەشپىستان هەژماريان ئەوہندە زۆر و زەرەندە بوو كە رەمەكانى موسسا هەلەى نەدەكرد.

موسسا لە گەرەمە و جەنگەى رەم هاويژىدا، سەرى سوپما كە بۆچى رەشپىستان رەم ناهاويژن.

گەرچى ئەوان رەمىيان نەبوو، بەلام دەيتوانى نىزە درىژەكانى خۇيان وەكو رەم بەرە و

ئەسپەكانى گاليسكە بەهاويژن و ولاخەكان بكوژن و ئەر گاليسكەيە لە جوولان بئەن، بەلام ئەم

كارەيان نەدەكرد و ديار بوو كە سەربارى ئەرەى هاويشتنى رەم لە لايەن گاليسكە سوارانى

ميسرىيەوہ دەبىنن، ئەقلىيان بۆ ئەرە نەدەچوو كە دەتوانن وەك رەم كەلك لە نىزە وەرەگرن.

سەرەراى ئەرە كە رەشپىستان بى ئەرەى ترسىيان لە گيان لە دەسدان هەبى،

بەرەرىكانىيان دەكرد، داسەتىژەكانى گاليسكە جەنگىيەكانى مىسەر، وردى ئەوانى هينابوہ

لەرزين و، ترس و تۆقىن بە جوړىك بەسەر ئەواندا زالبوو كە دەيانويست را بكن، بەلام رىگەى

هەلاتنىيان نەبوو، چونكە كەوتبوونە نىو ئابلوقەى گاليسكە جەنگىيەكانەوہ.

گاليسكە جەنگىيەكان بە جوړىك جوولان كە سوپاى رەشپىستانى لە نىو خۇى گرتبوو و

ئەوان لە هەر لايەكەوہ كە دەيانويست هەلبىن، رووبەرەووى گاليسكەى جەنگى دەبوونەرە و بۆ

ئەرەى گرفتارى داسى تىژى گاليسكەكان نەبن، خۇيان بە زەويدا دەدا (وہكو گوترا كە داسى

گاليسكەكانىيان لە پىشەوہى مىلى گاليسكە كىشەكانەرە دامەزراند بوو و لە نىوان داس و

زەويدا بە ئەندازەى سەر، لە نىوان مىلە و زەوى، مەودا هەبوو) ئەوان كاتىك خۇيان بە زەويدا

دەدا گىرۆدەى داسى تىژى گاليسكەكان نەدەبوون، بەلام لە جياتى ئەرە دەكەوتنە ژىر سى

ئەسپەكان و چەرخى گاليسكەكانەرە كە تەوقتىكى برۆزى هەبوو.

سى ئەسپان، لەو سەردەمەدا، بۆ ئەر كەسانە كە ئەسپ بە سەرياندا دەپۆشت، ترسانك بوو و

لەمرو زياتر مەترسى هەبوو، چونكە لەو سەردەمەدا هيشتا نال بۆ سى ئەسپ نەببووہ باو و

كەوشيان لە سى ئەسپەكان دەكرد، كە ئەويش كەوشىكى برۆزى بوو بۆيە وەژىرەكەوتنى سى ئەسپان

كە كەوشى برۆزى پىوہ بوو، بە سەختى مروقى بريندار دەكرد. رەشپىستان پاش ئەرە دەكەوتنە ژىر

سمى ئەسپانەوہ يان کہ دەکەوتنە ژێر چەرخى گالیسکەکانەوہ، نەیان دەتوانى راست ببنەوہ و لە سەر زەوى مەيدانى جەنگدا بەجێدەمان و لێدانى زەرپەکانى دواى ئەوانى لە بەين دەبرد .

بەلام وێرئى ئەوہ کہ رەشپێستان قەتل و عام دەبون، لە نێو ئەواندا کەسانىک هەبوون کہ سکی و لاخەکانيان دەدرى و گالیسکەکانيان را دەگرت يان لە دواوەرا بە دواى گالیسکەدا رایان دەکرد تا هەر کەسێک کہ لە ویدا بێ بیکوژن. جارى وا هەبوو رووى دەدا کە پاش لە پەلویۆ کەوتنى ئەسپەکان، گالیسکەکەيان وەر دەگێرا و سەرنشینەکانيان دەکوشت، بەلام ژمارەى ئەو جۆرە گالیسکەکانە کەم بوو و بەردەوام ئەو گالیسکەکانە گێرۆدەى رەشپێستان دەبوون و لە جوولان دەکەوتن کہ خێرايان کەم بوو .

هەر گالیسکەپەیکە کہ خێراى هەبوو، لەوانەش گالیسکەى مووسا لە چنگ رەشپێستان دەرباز دەبوو و تا ئەوان دەکەوتنە ئەوہى خۆيان لە گالیسکەکە نزیك بکەنەوہ، گالیسکەکە لەوان تێپەردەبوو .

ئەو رۆژە، مووسا توانى لە مەيدانى جەنگدا پەى بەو نامۆژگاریانە کە هتپ رە، فەماندەى پێشوى گالیسکە جەنگیەکان و مامۆستای وى بۆ ئەوى دادا بوو، ببات و تێبگا کە بۆچى ئەو جەختى لە سەر ئەو دەکردهوہ کە ئەسپى گالیسکەکان دەبێ بەهێز و ئاژۆى گالیسکەش دەبێ سەركێش و لە کارزان بێ، چونکە ئەسپى لاواز و ئاژۆى ترسنۆک و نەزان، سەرنشینى گالیسکە بەرە و مردن دەبا .

ئەو رۆژە مووسا توانى پەى بە نرخی گالیسکە ئاژۆى خۆى ببا، چونکە نوون لە ناوہراستى ئەو جەنگە سامناکەدا، جگە لە لێخوڕپى ئەسپەکان هێچ بێرێکى نەبوو و بچووکترین شوینەوارى ترس لەودا بەدى نەکرا .

مووسا بەر لەو رۆژە، لە بارەى مەزقەپەرودەرى و بەزەبى، زۆر شتى بیستبوو، بەلام کاتێک ئەو جەنگەى بىنى، سەرنجى دا ئەوہى لە بارەى مەزقەپەرودەرى و بەزەبى گوتووینە وەک ئاوى نێو بێژنگ وایە و هەردەلێى بۆ ئەوہ گوتراون کہ شتێکیان گوتبێ نەك بۆ ئەوہ کە کارى پێ بکەن .

کۆرەلاو سەرى لە خۆى سوپردەما و بەلایەوہ سەیر بوو کە چۆن دەتوانى رم بەرەو رەشپێستان بەاویژى و ئەوان لە پەلویۆبغا، لە حالیکە کە دەزانى ئەوان، وەکو ئەو مەزقەش و بە هۆى زامى رم و شمشیر لە بەين دەچن و ئەگەر لە ناویش نەچن بەلای کەمەوہ نازار دەچێژن .

مووساش وەکو ئەوانى دیکە هاوارى دەکرد و نەیدەتوانى جڵەوى هاوارى خۆى بگري و دەورووبەرى مەيدانى جەنگ بە جۆزێک ئەويان هینابووہ خرۆشان کە بێ ناگا لە حالتى خۆى لە جوجۆل داوو .

ئەو رۆژە تێگەشت کە جەنگ دەتوانى چلۆنايەتى ئەخلاقی مەزقەش بگۆري و پیاویکى بە بەزەبى و مەزقەپەرودەر بۆ پیاویکى بێ بەزەبى بگۆري .

زەوى بە تەرمى کۆژراوان و بریندارانى رەشپێست داپۆشراوو . ئەسپى گالیسکەکان کە لە دەورووبەرى مەيدانى جەنگدا بە خرۆشان هاتبوون، بە سەر مردووہکان و بریندارەکاندا تێدەپەرين .

لە ناکاو مووسا سەرنجى دا کە ژێ و دارى کەوانەکەى لە دەستى دەخلیسکى و دیکەتى گرت کە کەوانەکەى خۆیناویبە . ئەو چاویکى لە خۆى کرد و بىنى کە ئەویش خۆیناویبە و ناوگۆراى گالیسکەکەش هەر خۆیناویبە . پاشان سەرنجى دا ئەسپەکانیش هەر خۆیناویبە و کەفیکى سپى لە هەندیک جێگای لەشيانەوہ هاتۆتە دەرى .

ئەو سەرنجى دا بریندار بوو، بەلام هەستى بە نازار نەدەکرد و تەنانەت هەستى بە تێپەربوونى کات نەدەکرد .

کاتێک کۆرەلاو چاویکى بە دەورووبەردا گێرا، بىنى کە هەموو جێگایەک بە چاکى دەبینى و تێگەشت لەبەر ئەوہى خۆر گەیشتۆتە ناوہراستى ئاسمان هەموو جێگایەک بە چاکى دەبینى .

لە هەندیک نۆختەدا دەستەگەلى چەند نەفەرى رەشپێستان هەولیان دەدا بەرگرى لە خۆيان بکەن، بەلام چونکە بەرگرى ئەوان تاکە کەسى و پەرت و بلاو بوو دەرەقەت نەدەهاتن و گالیسکەى میسرى کە بێ پسانەوہ دەجوولانەوہ، ئەوانيان لە پەلو پۆ دەخست .

وەختى وابوو مووسا چاوى بە گالیسکەپەیک دەکەوت کە یەکیک لە دوو ئەسپى (میلەکیش) ی ئەو گالیسکەپەیکە لە پەلوپۆ دەکەوت یاخود یەکیک لە ئەسپەکانى (تەنیشت) دەکەوتە سەر زەوى .

ئەم رووداوہ بەردەوام دەبووہ هۆکارى راوەستانى گالیسکە و سێ ئەسپەکەى دیکە نەيان دەتوانى کە لاشەى ئەسپەکە و گالیسکەکەش رابکێشن . چارەسەر ئەوہ بوو کە ئاژۆى گالیسکەکە بە زووى هەوسارى ئەسپە کۆژراوہکە يان بریندارەکە لە گالیسکەکە بکاتەوہ و ئەگەر ئەسپە کۆژراوہکەى گالیسکەکە، لە ئەسپانى میلەکیش بێ دەبێ جڵەوى ئەو ئەسپە لە

ئەسپاننى تەننىشتىش بىكاتەۋە تاكو لاشەنى ئەسپەكە لە گالىسكەكە جىبايىتەۋە و سى ئەسپەكەدى دىكە بتوانن گالىسكەكە رابكىتىش.

ئەگەر ئاژۇرى گالىسكە بىتوانىبا بە گورج و گۆلىيەۋە ئەسپى كوزراۋ لە گالىسكەكە جىبايىكەتەۋە، گالىسكەكە دەكەۋتە رى، بەلام ئەگەر لىكردنەۋە ئەۋ ئەسپە لە گالىسكەكە درا بەكەۋتەبىيە و رەشپىستان لە دەۋرۋەبەرى گالىسكەكە بوۋنايە، سەرنىشىنانى گالىسكەكە بە دەستى رەشەكان دەكوزران.

موسا سەرنىجى دا كە لە پەلوپۆ كەۋتەنى ھەندىك لە ئەسپى گالىسكەكان، لە شەكەت بوۋنايەۋە ھاتوۋە و لەبەر ئەۋەدى ئەسپەكان مەندوۋ بوۋن و كەفیان كىردوۋە، ناتوانن بە خىرايەكى زۆر بىجولتەن و دەكەۋتەن بەر ئامانجى رەشەكان و لە پەلوپۆ دەكەۋتەن.

گالىسكەكان بەردەۋام لە جولان دابوۋن و رەشەكانيان دەكوشت و موسا سەرنىجى دا كە دەنگ و ھەراى جەنگ كپ بۆتەۋە. پاشان تىگەيشت ھۆى كىپوۋنەۋەدى مەيدانى جەنگ ئەۋەدە كە گالىسكەكە ئەۋ لە مەيدانى جەنگ چۆتە دەرى و گەيشتۆتە لىۋارەكانى ئەۋ مەيدانە.

موسا روۋى لە گالىسكە ئاژۇكەدى خۆى، نوۋن كىرد تا پىتى بلى كە بۆجى لە مەيدانى جەنگ چۆتە دەرى و بىنى كە نوۋن جەۋە ئەسپەكانى بەرەلا كىردوۋە.

موسا پىرسى: بۆجى لە مەيدانى جەنگ چوۋيە دەرى؟ لەۋ دەمەدا نوۋن خەندەيەكى ترىسناكى كىرد و گورزى بىرۆزى خۆى كە لە نىۋى گالىسكەكەدا دايناۋو بە دەستەۋە گىرت. ئەۋ گورزە بىرۆزىيە چەكى جەنگى نوۋن بوۋ. ھەر كاتىك لە مەيدانى جەنگدا خۆى لە مەترسىدا بدىيە، ئەۋ گورزە بەكار دەھىنا. چوۋنە دەۋرەۋە نوۋن لە مەيدانى جەنگ و پىكەنىنى درىدەنە ئەۋ لە ۋەلامى موسادا و پاشان دانەۋىنەۋەدى بۆ ھەلگىرتنى گورزى بىرۆزى، بە موسايان سەلماند كە غولامەكەدى نىيازى خراپى ھەيە و دەيەۋى ئەۋ بىكوزرى.

ئەگەر لە يەكەمىن رۆژى جولانەۋەدى سوپاى رەۋانەكراۋى مىسەر بەرەۋ سەرزەۋىنى كۆش، ھۆشى موسا ئامادە نىياز خراپى نوۋن نەۋاىيە، لەۋانەيە سەرنىجى لەۋە نەگرتەبىيە كە بۆجى غولامەكەدى، گالىسكەكە لە مەيدانى جەنگ دەباتە دەرى و بۆجى جەۋە ئەسپەكانى بەرەلا كىردوۋە و لە ۋەلامى ئەۋدا، بە تەرزىكى تۆقىنەن بىدەكەنى و بۆجى دانەۋىيەۋە تاكو گورزەكەدى خۆى ھەلگىرى.

بەلام چۈنكە ھۆشى ئەۋ، بۆ نىياز خراپى غولامەكەدى ئامادە بوۋ، ھەر كە نوۋن دانەۋىيەۋە تا گورزى بىرۆزى ھەلگىرى، موسا شمشىرى ئاسنىنى خۆى لە كالان دەركىشا و پىش ئەۋەدى

كە گورزى بىرۆزى بەسەر سەرى موسادا بىتە خوارى، شمشىرى ئاسنىنى موسا، كە دەمەكەدى ۋەك تىغى سەرتاشانى پايتەختى مىسەر بوۋ، ھاتە خوارى و سەرتاسەرى نىۋچاۋانى ئەۋى لە نىۋان دوۋ ئەبىرۇدا، دادىرى.

موسا كە دەيزانى لە ۋانەيە دوۋبارە غولامەكەدى ھىرشى بۆ بىننىتەۋە، ئامادەدى بەرگىرى بوۋ. نوۋن جارىكى دىكەش دەستى خۆى، كە گورزى بىرۆزى بەدەستەۋە بوۋ، راۋەشاندا، بەلام بىتوانايى بە سەرىدا زال بوۋ لە ناۋ گالىسكەكەدا ھەنگاۋىكى بۆ ھەلگىرت و پاشان لە پىشتەۋەدى گالىسكەكەۋە بۆ دەۋرەۋە ماناى بۆ سەرزەۋى كەۋتە خوارى.

كاتىك نوۋن لەسەر گالىسكەكەۋە كەۋتە خوارى، خويىن لە نىۋى چاۋاننىيەۋە دەۋرەۋە ناۋ چاۋەكانى. موسا پاش كەۋتەنە خوارەۋەدى نوۋن، جەۋە ئەسپەكانى گىرت و تەكانى دا و گالىسكەكەدى ۋەرى خىست.

ھىشتا گالىسكەكە دوۋرەكەۋتەۋە كە موسا بىنى ۋا رەشپىستىك، كە لە پەناى نوۋنەۋە تىدەپەرى بە ھۆى ئەۋە كە چاۋى بە نوۋن كەۋت، راۋەستا. موسا كە لە دوۋرەۋە لە سەربازى رەشپىستى دەروانى، لە ۋەزىيەتە تىگەيشت كە ئەۋ پىساۋە دەيەۋى تىبگا نايان نوۋن زىندوۋە يان مردوۋە، تاۋەكو ئەگەر گىيانى لەبەردا مابى، بىكوزرى.

سەرەراى ئەۋەدى كە نوۋن دەيۋىست موسا بىكوزرى، كاتىك دىقەتەنى دا كە پىساۋە رەشپىستەكە مەرامى ئەۋەدە نوۋن بىكوزرى، دىرۇنگ بوۋ.

پىش ئەۋەدى كە رەشپىستەكە خۆى بگەيەننە نوۋن، موسا مەبەستى ئەۋە بوۋ كە بگەپىتەۋە بۆ مەيدانى جەنگ و خۆى بگەيەننە فەرمەندەدى گىشتى سوپا، بەلام كە بىنى رەشپىستىك لە غولامەكەدى ئەۋ نىك بۆتەۋە، سەرەراى ئەۋەدى كە غولامى ناۋبراۋ ناپاك بوۋ، كەۋتە بىرى ئەۋە كەرەنگە ئەركى ئەۋ بى رىگا نەدا، كە غولامى ئەۋ بە دەستى ئەۋ رەشپىستە بىكوزرى.

ئەۋەبوۋ ئەسپەكانى گىرايەۋە و بە خىراى خۆى گەيەندە نوۋن، پىش ئەۋەدى ئەۋ پىساۋە رەشپىستە زەپەي خۆى بگەيەننە نوۋن، بە شمشىرە ئاسنىنەكەدى خۆى ئەۋى لە پەلوپۆ خىست. نىنجا جەۋە ئەسپەكانى بە گالىسكەكەدى خۆيەۋە بەست و لە گالىسكەكەدى ھاتە خوارى و خۆى گەيەندە نوۋن و تەماشاي كىرد، چاۋەكانى نوۋن كراۋنەۋە، بەلام خويىن لىناگەرى ئەۋ بىنى.

نوۋن، موساى دى و ناسى و بە ئەسپايى گوتى: قانۋونى مىسەر ئەۋەدە ھەر كاتىك غولامىك دەسدرىژى بىكاتە سەرزەۋەكەدى، ئەۋا دەبى خاۋەنەكەدى دەستى بىرى و ئەگەر دەستى ئەۋ

غولامه چه كدار بى، دهبى سەرى لە لەشى جيا بكا تەو نایا تۆ دەتەوئى سەرم لە لەشم جيا بکەیتەو؟

مووسا وەلامیدایەو: من مەبەستم نىبە سەرت لە لەشت جيا بکەمەو.

نوون گوتى: ئەگەر تۆ ئەم کارە نەكەى ستى كف فەرماندەى سوپای پەوانەكراو ئەم کارە دەکا. مووسا گوتى: هیچ كەسێك تەنانەت ئەو پەشپێستەش چاوى لى نەبوو كە تۆ بە گورز هێرشت هیناوەتە سەر سەرى من تەنیا پاش ئەوئى كە تۆ كەوتی بێ سەر زەوى و كالىسكەكەى من دووركەوتەو، ئەم پەشپێستە لە تۆ نزیك بوو و ئەویش بەو جۆرە كە دەبینى كوژراو. ئەگەر ئەو چاوشى لى بواى كە تۆ هێرشت بۆ من هیناوە، ناتوانى بچیتە لای ستى كف و ئەم پرووداوى بۆ بگێریتەو.

نوون نالاندی و گوتى: ئەى شازادە، وا وینا مەكە كە لەو دەترسم سەرم لە لەشم جيا بێتەو.

مووسا گوتى: ئەى نوون من سەرم لە تۆ سوپاوە كە بۆچى تۆ دەرەق بە من كینەت لە دڵ دا، لە حالێكدا كە من هەرگیز دەربارەى تۆ خراپەم نەكرد و ئەگەر ئەو كاتەى كە من دەمویست تۆ بکرم، تۆم تەمبى كرد تەنیا لەبەر ئەو بوو كە تۆ هێرشت بۆ من هینا و دەتویست كە من بكوژى و لەو كاتەشدا من نەمهیشت كە تۆ بكوژن.

نوون گوتى: ئەو كینەى من بەرامبەر تۆ هەمە كینەى كە لە نىو خویتم دا.

مووسا پرسى: نایا تۆ دەتەوئى بلى كە پاژێكە لە فیتەتە تۆ؟

غولامەكە گوتى: بەلى، چونكە تۆ شازادەى كى ميسرى و من غولامێكم و تۆ خواوەنى منى و من كۆیلەى تۆم. پینماوى كە هەركات هەموو ئەو خویتنە كە من لە لەشدا هەمە برژیتە سەر زەوى، كینەى من لە بەین دەچى، چونكە كینەى كى كە لەمندا هەبە، لە ناو خویتنى مندا.

مووسا گوتى: نوون، من لەو قسانەى تۆ كە لە نەزانىیەو هاتوو، نەفرەتم هەلەستى. تۆ سەرەراى ئەو كە نەزانى، هۆشت هەبە، پیاویكى خاوەن هۆش، نابى بەبى هۆ، كینە بەرامبەر بە كەسانى دیکە لە دڵدا هەلبگى.

نوون پرسى: نایا تۆ ناتەوئى من بكوژى؟

مووسا وەلامیدایەو: نایا ئەم هەموو خەلكە، كە ئەمڕۆ لەم سەحراىدا كوژراون بەس نىبە تا پىویست بى من تۆ بكوژم؟ ئەگەر ئەم هەموو خویتنە كە ئەمڕۆ لەم سەحراىدا پڕا، پڕاى

ناو رووبارى نیلەو، ناوى ئەو رووبارەى پەمەبى دەكرد. نایا تێمە لەگەڵ هیچ كام لەو كەسانە كە ئەمڕۆ لێرە كوژراون، دوژمنایەتیمان هەبوو؟

من ئەمڕۆ چى رەم هەبوو هاویشتومە و هەرچى تیری هەمبوو لە پەشپێستام گرتوو. من نازام هەر كام لە سەربازانى تێمە چەند كەسیان لەوانە كۆشتوو. بەلام دەزانم كە هیچ كام لەوانە گوناھیان نەبوو، بەلكو تێمە گوناھباربوون كە پاشای بە سالداجووى ئەوانمان ناپیاوانە كوشت و دوو كۆرەكەشیمان لە ناو برد.

ئەگەر ئەو شویتنە، كە لەویدا پاشای پەشپێستانى لى كوژرا، كینى لەبەردا بواى، دەیتوانى ئەو پرووداوى لە بێرەوئى خۆیدا هەلبگى، بە هۆى كۆشتنى ((نیرگەباين)) پاشای پەشپێستانەو بۆ هەتا هەتایە نەفرەت و نەفرینى لە ميسرىيەكان دەكرد.

ئەو پیاو بەسالداجوو، بە دیاریگەلىكى گرانبەهاو هاتبوو كە پۆزشى كەمتەرخەمى ژمارەبەك لە لاوانى پەشپێستى شەرانى، بێنیتەو بەلام فەرماندەى سوپای تێمە ئەو كۆشت.

نایا ئەم هەموو دیارییانە قەرەبووى خویتنى چەند ميسرىيەكى نەكردوو كە بە دەستى لاوانى شەرانى پەشپێستەو كوژراون نایا هەر دەبى پاشای پەشپێستەكان و دوو كۆرەكەى بكوژرین تاكو خویتنى ئەو چەند نەفرە قەرەبوو بكریتەو؟ بەهەر حال، ئەى نوون تۆ بزانه كە من تۆ ناکوژم و سەرت لە لەشت جيا ناکەمەو.

غولامە بە هێزەك دەستىكرد بە گریان و وەك مندا لىكى بچوك دەگرا.

مووسا گوتى: من لەو رۆژەو كە پىم ناوەتە قۆناغى ژیریەو، تا ئەمڕۆ خواوەنى یەك دۆست نەبووم و پاش ئەوئى كە تۆم كرى، بە خۆم گوت ئەم لاو كە تا رادەبەك هاوتەمەنى منە، دەبیتە دۆستى من و ئەوئى لە ناو دلى من دا، من پى دەلیم و ئەوئى لە ناو دلى ویداى پىم دەلى.

من دەمویست تۆ كە غولامى منى، بکەم بە دۆستى خۆم، بەلام تۆ دەتویست كە من بكوژى...

غولامەكە لە حالێكدا كە دەگرا گوتى: من خۆم نازام بۆچى دەمویست ئەو كارە بکەم و نایا تۆ لە من دەبوورى؟

مووسا گوتى: ئەى نوون نایا تۆ نامادەى لەگەڵ مندا بى بە دۆست؟

نوون گوتى: من غولامى تۆم و یەك غولام ناییتە دۆستى خواوەنى خۆى.

مووسا گوتی: من حەز دەکەم کە تۆ دۆستی من بی تا من بتوانم ئەو هی لە ناو دڵم دایە پیت بلێم و تۆش بتوانی ئەو هی لە دڵتدا یە بە منی بلێی.

نوون پرسی: ئایا نامادە ی لە من ببوری.

مووسا وەلامیدایەو: بەلێ ئە ی نوون، من لە تۆ دەبورم.

لەو کاتەدا گریانی غولامە کە پادەستا و گوتی: ئە ی شازادە، دەستی خۆت بێنە پێشەو.

مووسا دەستی خۆی بەرەو غولامە کە درێژ کرد، غولامە کەش دەستی خۆی کە بریندار بوو درێژ کرد و برینە کە ی خۆی بە یە کێک لە برینە کانی مووسادا هێنا و گوتی بەو پێشە خوینی من و تۆ تیکە لاو دەبی و ئیتر لە نیوان من تۆدا کینە نایەتە ئاراو.

لەو کاتەدا، مووسا سەری خۆی بەرز کردەو و چاوێکی بە دەور بەردا گێرا.

لاشە ی ئەو پیاو و رەشپێستە کە هاتبوو تا نوون بکوژی، لەو دەور بەرە دەبینراو گالیسکە کەش لە هەمان ئەو جێیە پادەستا بوو کە مووسا ئەسپە کانی لێ راگرتبوو.

گوتمان کاتیک کە مووسا ویستی لە گالیسکە کە بێتە خوارێ جڵەوی ئەسپە کانی بە گالیسکە کەو بەستەو تارە کو نەرۆن، بەلام ئەگەر جڵەوی ئەسپە کانیشی نەبەستبایەو دەسانەو ئەسپە کانی نەدرۆشیتن، چونکە ئەو نەندە شە کەت بوون کە توانای جوولانیان نەبوو.

دوو ئەسپی میلە کیش لەبەر شە کەتی و ماندوویی سەریان بەسەر میلە ی گالیسکە کەو نابوو، دوو ئەسپی تەنیشیتیش لەبەر ماندوویی سەریان دەگەشتە سەر زەوی.

مووسا کە هەر لە بەرە بەیانییەو پاروویە ک نانی نەخواردبوو و یە ک قوم ئاویشی نەخواردبوو، لەناکاو تووشی رشانەو بوو و ئەم کودەتا دەرونییە تەنیا لە برسیتییهو نەبوو، بەلکو نەفەرەت هاتنەو هی ئەو، کاریگەری لەسەر ئەو کارە هەبوو.

تا ئەو کاتە، ئەو بە هۆی سەرقال بوونی بە شەرەو، هەلی و دەدەس نەکەوتبوو کە لە هەمبەر دیمەنە کانی شەردا، نەفەرەتی هەلبستی و دلی تیک هەلبی. لەودەمەدا بینینی ئەسپ و گالیسکە ی خویناری، ئەو ی لە بەرامبەر جەنگدا بە جۆزیک نەفەرەت هەستاو دەکرد کە دوو چاری رشانەو هات.

نوون گوتی: ئە ی سەرورە ی گەرە، ئەم دلی تیک هەلاتنە بۆ تۆ باشە، چونکە دەبیتە هۆی ئەو هی کە نەخۆشییە کە ی تۆ لە ناو سکتدا بێتە دەرەو.

پاش ئەو کە مووسا ئارام بوو، پرسیری لە نوون کرد: ئایا دەتوانی بچیتە ناو گالیسکە کەو. غولامە کە گوتی بەلێ.

مووسا گوتی: هەستە بچۆرە ناو گالیسکە کەو تارە کو بگەرێنەو و من سوار نايم و بە پیاو دەگەرێمەو.

نوون گوتی: کەوابوو منیش سوار نايم و بە پیاو دەگەرێمەو.

مووسا گوتی: تۆ یە کجار لاوازی ناتوانی بەرێگادا برۆی، سوار بەو لە ناو گالیسکە کە دانیشە یان پالێکەو منیش جڵەوی ئەسپە کانی دەگرم و دەگەرێمەو.

نوون کە بە راستی بیتاقەت بوو، نەیتوانی بەسەر پیاو نەو بکەوێتە پێ و خۆی کیشایە ناو گالیسکە کەو و مووسا جڵەوی ئەسپە کانی گرت و کەوتە پێ.

دەمی عەسر هاتبوو و دەمی عەسران، کە سێک مەیدانی گەرە ی جەنگ کە بە لاشە ی کوژراوان داپۆشرا بی و لاشە ی چوار پێ یانی نەدیبی ناتوانی پە ی بەو ببا کە دەمەو عەسرانی جەنگ، چەندە غەم هێنەرە.

سیسارکە کە چەل بە ناسماندا دەفرین و چاوەرێ بوون کە سەرباز و ئەفسەرانی میسری مەیدانی جەنگ بە جیبیلن تاکو ئەوان بتوانن داوێرە سەر لاشە کان و سگی خۆیان تیر بکەن.

جەنگ بە تەواوی کوژای هاتبوو. گالیسکە کان دەگەرەو و هەمووان بەرە و ئەو جێگایە دەچوون کە بەرە بەیان، لەوێ دەستیان بە هێرش کردبوو. هەر گالیسکە یە ک کە دەگەرەو و دەکو گالیسکە ی مووسا بە خوینی وشک سوور ببوو. ئەسپی گالیسکە کان بە هیواشی هەنگاریان دەنا چونکە ماندوو بوون.

بەرە بەیانی ئەو رۆژە کە هێرش گالیسکە کانی میسری دەستی پیکردبوو، تا ئەو کاتە، پشوویان نەدابوو، ئەسپ گیانلە بەرێکە زوو برسی و تینوو دەبی و هەرکە برسی و تینوو بوو، گرفتاری ماندوویی دەبی.

سەرنشینانی هیچ کام لە گالیسکە کان ویرای ئەو کە دەیانزانی سەرکەوتنیان بە دەستەتێناوە خۆشحالییان دەرنەدەبری. کاتیک دوو گالیسکە دەگەشتنە یە ک لە لایەن ئازۆیان و سەرنشینانی گالیسکە کانەو هیچ شتیک نەدەگوترا و تەنانتە تاکە وشە یە کیشیان لەگەڵ یە کتردا نەدەگۆزییەو. چونکە کەسیان تاقەتی قسە کردنیان نەبوو. هەمووان وایان دەزانی کە سەرکەوتنی ئەو رۆژە لە شانازی بە دەربووە.

هەر ئەندازە کە مووسا لە ناو پراستی مەیدانی جەنگ نزیک تر دەبوو، دەبینی ژمارە ی کوژراوان زیاترە و ئەو گەشتە جێگایە کە لاشە ی رەشپێستان کە ئەو کە ببوو. لە هەندیک جێگادا خوینی سەربازانی رەشپێست قورپکی وشکی پیکهێنابوو.

مووسا تیگه‌یشت که لهو نوختانه‌دا نه‌ودنده خوین پڑاوه که به هۆی گالیسکه‌کانه‌وه، زه‌وی بۆته قور و پاشان به گهرمایی رۆژ قوره‌که وشک ببۆوه، به‌لام جیگای چه‌رخ گالیسکه‌کان و کهوشی نه‌سپه‌کان به جیما‌بوو.

به‌ره‌به‌یانی نه‌و رۆژه، کاتیگ مووسا چاوی به سوپای ره‌شپیستان که‌وت، بیری ده‌کرده‌وه که دوو به‌رامبه‌ری سوپای ره‌وانه‌کراوی میسره، مانای خاوه‌نی سی هه‌زار سه‌ریزه. به‌لام کاتیگ کۆمایی لاشه‌کانی بیینی تیگه‌یشت که ژماره‌ی سوپای ره‌شپیستان له سی هه‌زار که‌س زیاتر بووه. مووسا له پرووی مه‌زنده‌وه حسیبی کردبوو که چل هه‌زار کوزراو له سوپای ره‌شپیستان له مه‌یدانی جه‌نگدا به جیما‌وه.

ژماره‌یه‌که له سه‌ربازانی سوپای میسری له ناوه‌راستی لاشه‌کاندا، ده‌هاتن و ده‌چوون تاوه‌کو شتگه‌لیکی به نرخ که به ره‌شپیستانه‌وه بی، هه‌لبگر نه‌وه. هه‌ندیک له ره‌شپیستان گه‌ردانه و هه‌ندیکی تر ده‌سته‌به‌ندی زیریشیان پیوه بوو. ئەم شته به نرخانه ده‌بووه نسبی سوپای سه‌ربازانی میسری.

مووسا ئەم دیمه‌نه‌ی به چاویکی نار‌ه‌زامه‌ندیسه‌وه سه‌یر نه‌ده‌کرد، چونکه ده‌یزانی به ده‌سه‌پتانی ده‌سکه‌رتی شهر، به‌شیکه له فیه‌ته‌تی سه‌ربازانی میسری و نه‌وان به ئومیدی به‌ده‌سه‌پتانی ده‌سکه‌رتی جه‌نگی ده‌رۆنه مه‌یدانی نه‌به‌رد و گیانی خۆیان ده‌خه‌نه مه‌ترسییه‌وه. به‌لام بیینی سه‌ربازانی میسری که ده‌گه‌نه برینداریک، پیش نه‌وه‌ی شتی گرانه‌های نه‌و برینداره به‌رده‌ست بجه‌ن، برینداره به‌دبه‌خته‌که‌یان ده‌کوشت ئینجا گه‌ردانه بیان ده‌سته‌به‌ند بیان که‌ولتی پلنگی نه‌ویان هه‌لده‌گرت.

مووسا نه‌یده‌توانی جله‌وگه‌ری له‌و کاره کاره‌ساتباره بکا و بلی ره‌شپیستانی بریندار مه‌کوژن. به‌ربه‌ستکردنی نه‌و کاره به سستی کف فه‌رمانده‌ی گشتی سوپای ره‌وانه‌کراوه‌وه په‌یوه‌ست بوو و ته‌نیا نه‌و ده‌یتوانی حوکم بکا که ده‌س له کوشتنی برینداران هه‌لبگرن. به‌لام مووسا ده‌یزانی که سستی کف ئەم فه‌رمانه ده‌رناکا.

له هه‌ر نوخته‌یه‌که‌دا که مووسا، چاوی به کۆمای لاشه‌کانی ره‌شپیستان ده‌که‌وت، بۆ نه‌وه‌ی چه‌رخ گالیسکه‌کان و کهوشی نه‌سپه‌کان به‌سه‌ر لاشه‌ی نه‌واندا تینه‌په‌ری، ده‌وریکی ده‌کرده‌وه تا‌کو ریگایه‌که بۆ تیپه‌ریون بدۆزیته‌وه، به‌لام گالیسکه‌کان نا‌ژۆکان تیپینی ئەم کاره‌یان نه‌ده‌کرد و به‌سه‌ر لاشه‌ی نه‌واندا تیده‌په‌رین.

گالیسکه‌کان نا‌ژۆکان و سه‌رنشینانیان، چاویان له مه‌یدانی جه‌نگدا ورد ده‌کرده‌وه تا بزائن کام کوزراو بیان کام بریندار گه‌ردانه بیان ده‌سته‌به‌ندی زیر یاخود که‌ولتی پلنگی پیوه‌یه و هه‌رکه مردوویه‌که بیان برینداریکی ده‌وله‌مه‌ندیان ده‌دۆزیسه‌وه گالیسکه‌که‌یان را ده‌گرت و ده‌هاتنه خواره‌وه هه‌رچی بیان ویستبایه هه‌لیانده‌گرت و پاشان سواری گالیسکه‌که‌یان ده‌بوونه‌وه و ده‌رۆیشتن. به‌لام چاویان له زه‌وی هه‌ل نه‌ده‌گرت تا کوزراو بیان برینداریکی ده‌وله‌مه‌ندی دیکه بدۆزنه‌وه.

مووسا، گه‌یشته جیگایه‌که که به‌ره‌به‌یانی نه‌و رۆژه سه‌ربازانی پیاده‌ی میسری، له‌وی ریزه‌بندییه‌کی به‌شه‌رییان پیکه‌پینابوو و ره‌شپیستان، نه‌و ریزه‌بندیان شکاندبوو و لیکیان بلا‌و‌کردبوو.

له‌و جیه‌یه مووسا چاوی به ژماره‌یه‌کی زۆر له سه‌ربازانی کوزراوی پیاده‌ی میسری که‌وت. وێرای نه‌وه که مووسا خۆی میسری بوو، به بیینی نه‌و کوزراوانه زۆر غه‌مبار نه‌بوو، گه‌رچی ژماره‌ی کوزراوانی میسری له به‌رامبه‌ر ژماره‌ی کوزراوانی سوپای کۆش ژماره‌یه‌کی که‌م بوو، که‌چی مووسا که‌میک سه‌بووری هات که سه‌ربازانی ره‌شپیستان هه‌ر هه‌موویان هه‌ر ئاوا به هه‌وه‌نته نه‌کوژراون.

پاش ماوه‌یه‌که که مووسا له‌و جیگایه تیپه‌ری، تووشی سوکر مووسا نه‌فسه‌ری پایه‌به‌ری میسری بوو. سه‌ره‌رای نه‌وه‌ی که سه‌رتاپای مووسا، له خۆینی وشکا ده‌رخه‌وانی ببوو، سوکر مووسا نه‌وی ناسییه‌وه و به‌ره و پرووی هات و ده‌ستی خسته ده‌ستییه‌وه و پیی گوت:

خۆش‌حالم که تۆ به زیندوویی ده‌بینم. سستی کف فه‌رمانده‌ی سوپا، چه‌ند جار پرسیری تۆی کرد و به‌ویان گوت که تۆ سه‌رگه‌رمی شه‌رکردنی. دوا‌ی نه‌وه سوکر مووسا گوتی: ئیستا ده‌بی پرۆی بۆ لای سستی کف.

مووسا به خوین ساردییه‌وه گوتی: من چه‌زناکه‌م بچه‌مه لای فه‌رمانده‌ی سوپا، چونکه تا‌قه‌تی گوتویتم له‌گه‌ل نه‌ودا نییه.

سوکر مووسا گوتی: ئیستا که جه‌نگ کۆتایی هاتوه، ده‌زانم که تۆ چ حالیکت بۆ دروست بووه.

هه‌موو نه‌وانه‌ی که جاری یه‌که‌م به‌شداری جه‌نگ ده‌که‌ن، پاش کۆتایی هاتنی جه‌نگ و بیینی لاشه‌ی کوزراوان و خۆینی وشک بوو، هه‌روه‌کو که تۆ په‌ریشانی، بیتا‌قه‌ت ده‌بن.

به‌لام پاش به‌شداری له چند جه‌نگ، حاله‌تی هه‌راسانی که پاش جه‌نگ به‌سه‌ر مرۆفدا زال ده‌بی، له به‌ین ده‌چی.

مووسا دیسان نه‌یده‌ویست بچیته لای فه‌رمانده‌ی گشتی سوپا، سوکر مووسا پیتی گوت چه‌من تو ده‌بی بچی و نه‌و ببینی، چونکه نه‌و به‌ زوویی ده‌مری.

مووسا به‌ چه‌په‌ساوییه‌وه گوتی: نایا نه‌و له‌شه‌ردا برینداربووه؟

سوکر مووسا گوتی: نا، سه‌ره‌رای نه‌ودی سستی کف قاره‌مانانه شه‌ری کرد، بریندار نه‌بوو، به‌لام له‌ نا‌کاو حاله‌تی تیک چوو و که‌وته ناو گالیسکه‌که‌یه‌وه، به‌که‌م جار وایان وینا کردوو که بریندار بووه، به‌لام نه‌و خۆی گوتی بریندار نه‌بووه، به‌لکو وه‌ک نه‌ودی که له‌نا‌کاو دلێان له‌ناو سنگیدا، هه‌ل درپوه، وا بووه.

نه‌ویان له‌ مه‌یدانی جه‌نگدا برده‌ ده‌ری و خپوه‌تیکیان بو هه‌لدا و جیگای خه‌ویان بو ناماده کرد تا‌کو له‌سه‌ری پاڵ بکه‌وی. نه‌و چند جار ته‌نکیدی کرده‌وه هه‌ر که‌ تو له‌ مه‌یدانی جه‌نگ گه‌رایته‌وه بته‌ینه‌ لای. به‌لام هه‌ر وه‌کو پیم گوتی نه‌و به‌ زوویی مائناوایی له‌ ژیان ده‌کا و اباشته‌ که‌ تو په‌له‌ بکه‌ی تا‌کو پیش نه‌ودی مائناوایی له‌ ژیان بکا، تو ببینی.

مووسا رووی کرده‌ نوون و گوتی: له‌به‌ر نه‌ودی فه‌رمانده‌ی سوپا داوای ناماده‌بوونی منی کردوو، ده‌بی من برۆم و تو لی‌ره‌ می‌نه‌وه تا‌کو ده‌گه‌رپه‌مه‌وه یا به‌ دا‌ندا ده‌نیرم تا بته‌ینن. ئینجا مووسا له‌گه‌ل سوکر مووسا به‌ره‌و خپوه‌تی فه‌رمانده‌ی سوپا په‌وانه‌کراوی میسر که‌وته‌ ری.

کاتی‌ک گه‌یشته‌ نه‌و خپوه‌ته‌ بینی که‌ ژماره‌یه‌ک له‌ نه‌فسه‌رانی سوپا له‌ خپوه‌ته‌که‌دان و سستی کفیان له‌ سه‌ر جیگایه‌ک پاڵ خستوو.

هه‌ر که‌ مووسا چاوی به‌و پیاوه‌ که‌وت که‌ له‌ سه‌ر جیگا‌که‌ پاڵ که‌وتبوو، نه‌ودی له‌وه‌ پیر تر هاته‌ به‌رچاو که‌ هه‌بوو. بینی که‌ روخساری نه‌و، په‌نگی نه‌و که‌سانه‌ی لی‌نیش‌توو که‌ له‌ حاله‌تی گیانه‌لاو دان.

سه‌ره‌رای نه‌ودی که‌ سستی کف بیتوانا ببوو، کاتی‌ک مووسای بینی ده‌ستی راوه‌شاند و گوتی: رۆله‌ من چه‌زم ده‌کرد تو به‌و شی‌وه‌یه‌ ببینم که‌ ئیستا ده‌بینی و لی‌م نزیک ببه‌وه و ده‌ستی خۆم بده‌یه‌ چونکه‌، من، چاوه‌ری هاتنی تو بووم و به‌ خۆم گوت تا‌کو نه‌و نه‌بینم نای برۆم.

مووسا کاتی‌ک ناگادار بوو که‌ فه‌رمانده‌ی گشتی سوپا، داوای ناماده‌بوونی نه‌ودی کردوو، نه‌یده‌ویست چاوی پی بکه‌وی، چونکه‌ مووسا، نه‌ودی به‌ به‌رپر‌سیاری کوشتنی پاشای ره‌شپه‌سته‌کان و دوو کوره‌که‌ی و نزیکه‌ی چل هه‌زار سه‌ربازی ره‌شپه‌سته‌ ده‌زانی.

نه‌و بی‌ری ده‌کرده‌وه که‌ نه‌گه‌ر بچیته لای سستی کف، چونکه‌ نه‌فره‌تی له‌و پیاوه‌ هه‌لساوه، له‌وانه‌یه‌ نه‌توانی جله‌وی خۆی را‌بگری و شتی‌ک بلێ که‌ په‌یه‌ندی نه‌و له‌گه‌ل سستی کفدا بی‌چری‌تی. به‌لام کاتی‌ک چوو خپوه‌تی فه‌رمانده‌ی سوپا په‌وانه‌کراو و چاوی به‌ روخساری نه‌و پیره‌می‌رده‌ که‌وت، که‌ شوینه‌واری مه‌رگ له‌ روخساریدا وه‌ دیارکه‌وتبوو، نه‌فره‌تی خۆی له‌ به‌رامبه‌ر نه‌ودا فه‌رامۆش‌کرد و دوو‌چاری غه‌مباری و به‌زه‌یی هاتنه‌وه‌ بوو. چونکه‌ بینی دیمه‌نی مه‌رگ، که‌سان، به‌ تاییه‌تی که‌سانیک که‌ لاو بن، ده‌خاته‌ ژیر باری نی‌گه‌رانی و کینه‌ و نه‌فره‌تی نه‌وان له‌ به‌ین ده‌چی. گه‌رچی که‌سانیک هه‌ن که‌ نه‌وه‌نده‌یان کینه‌ هه‌یه‌ که‌ به‌ بینی دیمه‌نی مردنی دوژمنی خۆیان به‌زه‌ییان نا‌جولێ، به‌لام نه‌وانه‌ لاو نین و له‌ روحی لا‌دا، به‌ تاییه‌تی لا‌ویکی وه‌کو مووسا، به‌هه‌ری به‌زه‌یی هه‌یه‌ و جگه‌ له‌وه‌ش سستی کف ناحه‌زی مووسا نه‌بوو تا‌کو کوره‌لاو به‌ بینی دیمه‌نی مه‌رگی نه‌و به‌زه‌یی پیدا نه‌یه‌ته‌وه. مووسا ته‌نیا نه‌فره‌تی له‌وه‌ ده‌هاته‌وه‌ که‌ بوچی نه‌و پیاوه‌ دژ به‌ ری‌وره‌سمی لا‌و‌چاکیه‌وه، پاشای ره‌شپه‌ستان و دوو کوره‌که‌ی نه‌ودی کوشت.

کاتی‌ک مووسا چاوی به‌و پیاوه‌ که‌وت، که‌ ده‌یزانی پیاویکی قاره‌مانه‌ و سه‌رکرده‌یه‌کی جه‌نگی لی‌وه‌شاده‌یه، تی‌گه‌یشت که‌ به‌ زوویی و له‌وانه‌شه‌ هه‌ر نه‌و رۆژه‌ مائناوایی له‌ ژیان بکا، و تی‌بینی نه‌ودی کرد که‌ به‌خته‌وه‌ری و سه‌رکه‌وتن هه‌رگیز تا سه‌ر پایه‌دار نییه‌.

نه‌و ده‌یزانی سستی کف، بو نه‌ودی که‌ خۆی بگه‌یه‌نیته‌ پله‌ی سه‌رکرده‌یه‌تی سوپا، ماوه‌یه‌کی درێژ خزمه‌تی کردوو و زۆره‌ها سه‌فه‌ری دووردریژی کردوو و پاشایانی ژیر که‌وتوو به‌ گالیسکه‌ی جه‌نگی خپوه‌وه‌ به‌ستوو و نا‌چاری کردوو نه‌وه‌نده‌ غار بده‌ن تا گیانیان له‌ ده‌س ده‌دن. هه‌ندیک جار نا‌شکرترین بنه‌مای لا‌و‌چاکی خستوته‌ ژیر پی، به‌لام ئیستا که‌ له‌ ناو جیگای مه‌رگدا که‌وتوو، هه‌موو نه‌و سه‌رکه‌وتن و شانازیانه‌ له‌ رووی پاراستنی گیانی نه‌وه‌وه‌ به‌ نه‌ندازه‌ی یه‌ک ته‌لقه‌ی مس به‌ های نییه‌.

فه‌رمانده‌ی سوپا په‌وانه‌کراوی میسر، پاش نه‌ودی که‌ ده‌ستی مووسای گرت به‌ره‌و لی‌وی خۆی بردو ماچی کرد و گوتی: رۆله‌، نه‌مرو، من که‌تۆم وه‌کو کورپی خۆم خۆش ده‌وی، شانازی به‌ بوونی تووه‌ ده‌که‌م و نه‌و هه‌والانه‌ی که‌ نه‌مرو ده‌باره‌ی تو به‌ من

گه‌یشتووه ناشکرای کرد که تۆ یه کینک بووی له به‌رجه‌سته‌ترین ئەفسه‌رانی قاره‌مانی سوپای ئیمه و به‌شیک له سه‌رکه‌وتنی ئەمرۆی ئیمه، له نازایه‌تی تۆوه بووه.

موسا بێده‌نگ بوو و سه‌ری بۆ خواره‌وه داگرت. سستی کف گوتی: له‌و رۆژه‌وه که ئیترگه‌باين پاشای ره‌شپيستان، به‌ سزای کاری خۆی گه‌یشت، تۆ ئیدی نه‌هاتویه‌ لای من، نایا له جیبه‌جی‌کردنی دادپه‌روه‌ری به‌سه‌ر ئەودا، نارازی بووی؟

موسا به‌ هیواشییه‌وه گوتی: کاریک که تۆ ئەو رۆژه له‌گه‌ڵ پاشای ره‌شپيستاندا کردت، جیبه‌جی‌کردنی دادپه‌روه‌ری نه‌بوو. موسا به‌و هۆیه‌وه به‌ هیواشی قسه‌ی کرد نه‌یده‌ویست قسه‌که‌ی به‌ گوێی ئەو ئەفسه‌رانه که له‌ ناو خپه‌ته‌که‌ بوون، به‌لام له جیگا‌که‌ی سستی کفه‌وه دووربوون، بگات.

فه‌رمانده‌ی سوپا تیگه‌یشت که بۆچی موسا به‌ هیواشی قسه‌ ده‌کا، روه‌ی کرده‌ ئەو ئەفسه‌رانه که له‌وئ بوون و گوتی: ئیوه له‌و خپه‌ته‌ برۆنه‌ ده‌رئ و چه‌ند ساتیک من له‌گه‌ڵ کوره‌که‌م به‌ ته‌نیا به‌جی‌هیلن و پاشان که داوام کردن وه‌رنه‌وه.

ئەفسه‌رانی میسری له‌ خپه‌ته‌که‌ چونه‌ ده‌ر و ئینجا سستی کف له‌ موسای پرسی: رۆله، بۆچی ده‌لیی کاریک که من ده‌ره‌ق به‌ ئیترگه‌باين کردم جیبه‌جی‌کردنی دادپه‌روه‌ری نه‌بوو؟

موسا که بیینی جگه له‌ خۆی و سستی کف، که‌سی دیکه له‌ خپه‌ته‌که‌دا نه‌ماوه و ده‌توانی به‌ نازادی قسه‌ بکا و سه‌رکۆنه‌کردنی ئەویان بۆ فه‌رمانده‌ی گشتی سوپا گوئی لی نایب گوتی: ئیترگه‌باين پاشای ره‌شپيستان به‌ ده‌ست و دیارییه‌کی گرانبه‌هاوه هاتبوو تا‌کو داوای لی‌بووردن بکا. دیارییه‌کانی ئەو ئەوه‌نده به‌نرخ بوون، که زۆر له‌ به‌های خوینی چه‌ند میسرییه‌ک زیاتر بوو که به‌ده‌ستی ره‌شپيستان کوژرابوون. تۆ ده‌ره‌قی ئەو پیاوه توندوتیژی‌ت نوواند و دیارییه‌کانیت قبول نه‌کرد و دوو کوره‌که‌یت کوشت. کوشتنی پیاویک که به‌ دیارییه‌گیکی گرانبه‌هاوه، هاتوو داوای لی‌بووردن بکا، جیبه‌جی‌کردنی دادپه‌روه‌ری نییه.

سستی کف، که نه‌یده‌توانی به‌ ده‌نگی به‌رز قسه‌ بکا گوتی: من نه‌مه‌توانی دیارییه‌کانی ئەو قبول بکه‌م و له‌ به‌رامبه‌ر ئەوه‌دا له‌ ئیترگه‌باين ببورم، چونکه من ده‌سه‌لاتی لی‌بووردم نییه و ئەو ده‌سه‌لاته‌ هی پاشایه.

له‌وه‌ش به‌و لاوه، پاشا فه‌رمانی به‌ من کرد بوو که ولاتی کۆشی بۆ داگیر بکه‌م، تا‌کو کۆش به‌ ولاتی میسره‌وه بلیکت. من نه‌مه‌توانی ئەم دیارییه‌نه له‌ ئیترگه‌باين وه‌ربگریم و سوپای میسر له‌ کۆش بگی‌مه‌وه. ئەگه‌ر ئەم کاره‌م بکردبايه پاشا منی ده‌کوشت. کوره‌که‌م ئەگه‌ر تۆش له جیگای من بوايه‌ی هه‌مان کارت ده‌کرد.

موسا گوتی: نایا نه‌ته‌توانی بی کوشتنی ئیترگه‌باين و دوو کوره‌که‌ی، ولاتی کۆش بۆ فه‌رعون داگیر بکه‌ی؟

سستی کف گوتی: مه‌حال بوو بی کوشتنی پاشای ره‌شپيستان و دوو کوره‌که‌ی، من بتوانم ئەم ولاته بۆ پاشای میسر داگیر بکه‌م. ئەوان به‌ره‌لستییان ده‌کرد و ده‌رده‌سه‌رییان بۆ سوپای میسر پیکده‌هینا.

موسا گوتی: تۆ سه‌رباری ئەوه‌ش که پاشای ره‌شپيستان و دوو کوره‌که‌شیت کوشت، دیسانه‌وه وه‌ک بینیمان، ره‌شه‌کان سوپایه‌کیان کۆکرده‌وه و ئەمرۆ له‌گه‌ڵ ئیمه‌دا شه‌ریان کرد و کوشتنی ئیترگه‌باين و دوو کوره‌که‌ی ریگای له‌ جه‌نگی ئەمرۆ نه‌گرت.

سستی کف گوتی: ئەمه ناخوین به‌ره‌لستی ره‌شپيستان بوو. من یه‌قینم که ئەوانه پاشا ئەمه، به‌ره‌لستی ناکه‌ن.

ئەگه‌ر پاشای ره‌شپيستان و دوو کوره‌که‌ی به‌ زیندوویی بمابانه‌وه، ره‌شپيستان تا ماوه‌یه‌کی درێژ به‌رگرییان ده‌کرد، به‌لام له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەوانه مردوون ئیتیر له‌ لایه‌ن ره‌شپيستانه‌وه به‌ره‌لستیه‌کی توند روونادا. پاشا ئەوه فه‌رمانده‌ی سوپا بابه‌تی ئاخواتنه‌که‌ی گوێی و گوتی: رۆله، له‌ په‌نای من دوورمه‌که‌وه و هه‌ر لی‌ره‌به‌ تا ئەو کاته‌ی که ده‌مرم و مه‌رگی من نزیکه.

موسا گوتی: من له‌ په‌نای تۆ دوورناکه‌ومه‌وه.

سستی کف گوتی: سه‌ره‌رای ئەوه‌ی له‌ یه‌که‌مین رۆژه‌وه که تۆ به‌ سوپای ئیمه‌وه په‌یوه‌ست بووی، من ده‌مزانی که نایب تۆ کوری پاشا بی، دیسان خۆشه‌ویستی تۆ له‌ ناو دلای من دا جیگای گرت، نایا ده‌کرئ پیم بلیی ناوی ته‌واوی تۆ چییه‌؟

موسا گوتی: ناوی ته‌واوی من، ناتوون موسایه‌ و ئەمه ناویکه که دایکم ده‌یویست بۆ منی هه‌لبی‌ژێرئ.

ستی کف گوتی: ناوی تو وهک ناوی دۆسته کهی من، پزیشکی گۆشه نشین وایه که پیش نهوهی بیینه ناو ولاتی کۆش، شهویک میوانی بووین. نایا تو رۆله، بهراستی باوهرت به ناتوون ههیه و نهوه به خوی گهوهی خۆت دهزانی؟

موسا گوتی: بهلێ ئهی ستی کف من باوهرم به خوی نه بیئراو ههیه.

فهرماندهی سوپا گوتی: ئیهمهی سهربازانی میسری، به هۆی نهوهی که بهردهوام له حالێ شهروشهرداين و کهمتر دهروینه پهراستگا، له بارهی مهسهله مهزههه بییه کانهوه، ناگاداریمان کهمه بهلام من بیستومه که ناتوون خواجه که که شیوه به دههنی نییه.

موسا گوتی: ناوایه نهوه نه شیوهی ههیه و نه به دهه.

ستی کف پرسی: چۆن دهتوانی خواجه پهراستری که نه شیوهی ههیه و نه به دههنی ههیه؟

موسا گوتی: نهه بابته، باسیکه لق و پۆپی زۆره و من نه گهر بهوئ له ساته دا بۆت راقه بکهه که بهچ بهلنگه گهلیک دهکری خواجه کی ناوا بوونی ههبن، تو ماندوو دهبی و من نامهوی له ساته دا که تو نه خویشی، ماندووت بکهه.

ستی کف گوتی: من له سهه لیتواری مه رگم و به زوویی به رهو دنیای رۆژناوا کۆچ دهکهه، ویرای نهوهش که له هه مو ته مهندا ده بارهی خویانی میسری بیباک بووم، له ساته وهخته دا که دهه مرم، به دوور که وتنه وهی خویانی میسر، من غه مبار دهه.

ستی کف زیاتر درێژهی دایه و گوتی: من رۆژیک که له میسه وهه که وتینه ری دهه مزانێ که تو له وهچهی فیرعه ون نی و نایا دهکری پیم بلێ باوکی تو کییه؟

موسا گوتی: نه مه شیان داستانیکی دورو درێژه و وه زعی تو پیوستی به وه نییه که من دهس به باسی نهوه داستانه بکهه.

ستی کف قسهی کوره لاوه کهی سه لماند و گوتی: من له هه مو ژیاغدا سه رباز بووم، سه رباز بو هه ره جهنگیک برۆا و ابیر ده کاته وه که ده کوژری. کوژران له مهیدانی جهنگ، له بیرو پای مندا، روو داویکی ناسایی بووه و ناساییه. به لام پیتشبینی نه وه م نه کرد که له مهیدانی جهنگدا به مردنیک که له ناکامی نه خو شیییه وه ده بی مرم. نه مه سه له یه که مه رگی من نزیکه، من بی تاقه ت ده کا.

پاشان فهرماندهی سوپا گوتی: ئهی موسا، دهنگی من لاوازه و من ناتوانم نهوه نه فسه رانه که چوونه ته ده ره وه بانگ بکه مه وه تا کو بگه رینه وه، تو نه وان بانگ بکه با بیته وه ژووره وه.

موسا، نهوه نه فسه رانهی که چووبونه ده ره وه بانگ کرده وه و نه وان هاتنه ژووره وه و له په نا جیگا کهی ستی کف راوه ستان. فهرماندهی سوپای میسر له حالیکدا که دهستی له نیو دهستی موسا دانا بو گوتی: نه مرۆ، ئیوه هه مووتان بینیتان نه م کوره لاوه که کوری پاشایه به جوژیک نازیه تی پیشان داوه که مایه ی سه رسامی و ئافه رینی هه مو سه ربازان و نه فسه رانی کار کرده بو. نهوه نه مرۆ پیشانیدا که لیته اتوویی فهرماندهی تی دایه و ده توانی به شی گالیسکه جهنگیه کان به ریوه بیات.

هه ره بهو بۆنه یه وه من پیتان راده گه یه نه م که نه م لاوه شایسته یه بیته فهرماندهی گشتی سوپای ره وانه کراوی میسر له سه رزه وینی کۆش. ته نیا نه وه ند هه یه که له وانیه له رووی تاقیکردنه وه نه گاته نه فسه ره کۆنه کان، هه ره چه ند ه له رۆژی به ری که وتنمان له میسه ره تا ده گاته نه مرۆ، ده رفه تی هه بووه تاقیکردنه وهی زۆر به ده سه بیته.

لهو ساته دا فهرماندهی سوپای ره وانه کراو له باره ی خۆیه وه که وته قسه کردن و به م شیویه رایگه یاند:

من له وهی که لیته، دوور له خویانی میسر ده مرم، نیگه رانم. من ده زانم که لیته که سیک نییه که بتوانی ته رمی من مۆمیا بکا تا کو ته رمه که م نه رزی و له به ین نه چی. نه گه ر ئیوه بتانه وی لاشه که م بو مۆمیا کردن بو میسر بنیره وه تا کو لاشه که م ده گاته وه میسر، ده رزی و له به ین ده چی و مۆمیا کاران هه رگیز لاشه یه که مۆمیا ناکه ن که له به ین چوه، چونکه ده زانن که بی نه نجام ده بی.

من پیتشنیار ده که م لاشه که م بجه نه ناو سنندوقیکی مه حکه مه وه و نه ویش بجه نه ناو سنندوقیکی دیکه وه و سه رقاپی سنندوقی دووه م به ورد ده کارییه وه داخه ن تا کو هه واو شی نه چیته ناو سنندوقی یه که مه وه و لاشه که م به زووی له به ین نه چی. پاشان لاشه که م ره وانیه ی میسر بکه ن و له وی لهو گۆره دا که هه مه بنیژن. گه رچی لاشه که م مۆمیا ناکری، به لام لانی که م له ناو گۆره کهی خۆمدا، ده نیژریم.

دهستی فهرماندهی گشتی سوپا که له نیو دهستی موسا دا بوو شل بوو و پاشان، نیشانه کانی گیان سپاردن له رو خسارو چه ناگه یدا ئاشکرا بوو ئینجا گیانی سپارد.

مووسا، له په نا تهرمی ستي کف دوورکه وته وه و خۆی گهيانده نیل و بیینی که نوونی گالیسکه ناژۆی خۆی، سه رقالي شورشتنی نه سپه کانی گالیسکه که یه و نه سپه کان ناو ده خۆنه وه. مووسا گوتی: فه رمانده ی سوپا مالتاواپی له ژیان کرد.

نوون گوتی: نه و سه رکرده یه کی شایسته بوو.

مووسا گوتی: به لّام من هه ندیک له کاره کانی نهوم په سند نه ده کرد.

نوون گوتی: من وا بیرده که مه وه که نه گهر توو رۆژیک بیسته فه رمانده ی سوپا هه مان نه و کارانه ده که ی که پیشتر په سندت نه ده کرد.

مووسا به بیستنی نه م وه لّامه سه ری سورما، چونکه چاوه ری نه بوو نه م قسه یه له ده می نه و غولامه بیستی. نه وه ی غولامه که گوتی بابه تیک بوو که که سانی وه کو نه و، نه یان ده توانی په ی پی به رن. قسه که ی نه و غولامه نه و مانایه ی ده دا که مرۆق تا نه و کاته که خاوه نی پله یه کی گه وره نییه، له کار و کرده وه ی که سانیک، که پله ی گه وره یان هه یه، سه ری سورده مینی. نه و کارانه یان به دوور له نه قل وینا ده کا یاخود له روانینی نه ودا زۆردارانه دینه به رچا، به لّام کاتیک که خۆی به پله یه کی گه وره ده گا، سه رنج ده دا که ناچاره هه مان نه و کارانه بکا که خۆی په سندیان ناکا نه و کاته، نه و کار و کرده وانه له روانینی نه ودا به نه قلانی و پیویست خویان ده نویتن.

پاشی نه م بیره، مووسا چوه ناو رووباری نیله وه تاکو له شی خۆی بشوا.

-۱۵-

له ریگا

فیرعه ون گوتبووی ده بی مووسا ماوه ی سی ساڵ له میسر دوور بکه ویتته وه. به لّام نه و، ماوه ی چوار ساڵ له میسر دوورکه وته وه و پاشی تیپه ربوونی چوار ساڵ، نه و، بو پایته ختی میسر که له ناوچه ی ده لتادا "مانای ناوچه یه که له وه ی رووباری نیل ده رژیته ناو ده ریاهه "

هه لکه و ته وه، گه رایه وه.

رۆژیک که مووسا له میسر وه ده رکه وت، یه ک تال مووی سپی له قزی نه و دانه بوو. نه و رۆژه ی که پاش چوار ساڵ بو پایته خت گه رایه وه کۆمه له تالیک سپی له ناو قزه ره شه که یدا ده بیتران. به لّام نه و مووه سپییانه به به رته نجامی پیری نه ده ژمیتردا، چونکه کوریک لاه له زه رفی چوار ساڵدا پیرنابی، به لکو تاقیکردنه وه کانی ژیان ببونه هۆکاری نه وه ی که تاله مووی سپی له قزیدا وه ده ربکه ون.

له به ر نه وه ی ساڵانی ته مه نی مووسا له بیست ساڵ تیپه ری بوو، بالای به رتر و ناوشانی پانتریبوو. نه و به ته واوی پینگه یشتووی به ده نی گه یشتبوو.

له باره ی سه رده می مانه وه ی چوار ساڵه ی مووسا له سه رزه وینی کۆش، نه فسانه ی زۆر هاتبونه ئارا. یه کیکیان نه وه یه که مووسا ماوه ی چل سالی له و سه رزه وینه به سه ر برد. له حالیکدا که ده قیک راشکاوی میژوو پیشانی ده دا که مانه وه ی مووسا له سه رزه وینی کۆش له چوار ساڵ تیپه ری نه کردوه.

نه فسانه یه کی دیکه نه وه یه که مووسا له سه رزه وینی کۆش، له شاریکدا ده ژیا که به رزی دیواره کانی ده گه یشته هه ور. به لّام شاریک ناوا له سه رزه وینی کۆش بوونی نه بووه. گه وره ترین شاری نه وئ به ئیرگه باین ((به ناوی پاشای کۆش)) ده ناسرا، که به رزی دیواره گلینه کانی له شه ش گه ز تیپه ری نه ده کرد. سوپای میسر له ماوه ی که متر له چاره که رۆژیکدا، نه م شاره ی خسته ژیر چنگی خۆیه وه. چونکه باشترین و هه لکه و ته وترین

جەنگاۋەرانی سەر زەۋىنى كۆش كۆزرا بوون و ئەوانەى كە بەرگرييان لەو شارە دەکرد
ژمارەيەك لە لاوان و پيرەميردان بوون كە بەزۋىي لە پەلويۆ كەوتن.

پاش مردنى ستى كف، موسا، دەيتوانى فەرماندەيى سوپا بە ئەستۆ بگرئ و
راسپاردەكانى ستى كف لە سەرەمەرگدا، وەك دامەزراندنى موسا بە فەرماندەى سوپاى
رەوانەكراوى ميسر، وابوو. بەلام ئەو دەيزانى كە سوكر موسا، كە پاش ستى كف، بە
بەرەستەتيرين ئەفسەرى سوپاى رەوانەكراوى ميسر دەژميردرا، خۆى بە شايستەى
فەرماندەيى دەزانى. ھەركات ئەو، فەرماندەيى سوپا بە ئەستۆ بەگرئ، دەبیتە بايسى
دلرەنجانى سوكر موسا و نالتيكى سەر ھەل دەدا و ئەو نالتيكىيە لەوانەيە سوپاى ميسر
پارچە پارچە بكا و لە ئاكامى پارچە پارچەيى و دووبەرەكايەتيدا ئەو سوپايە لە بەين دەچئ.
ئەو بوو موسا، بە قازانجى سوكر موسا، دەستى لە فەرماندەيى سوپاى رەوانەكراو
ھەلگرت. بەتايبەتيش ئەو كە پاىە پەرسەت نەبوو و ئارەزۋى فەرماندەيى سوپاى
رەوانەكراوى نەبوو.

سوپاى ميسر كاتيك بە فەرماندەيى سوكر موسا پايتەختى ولاتى كۆشى بەردەست كرد،
خوایانى كۆشى لە ناوربەرد، ماناى كۆتەلەكانى ئەوانى تيكشكان يان لە ناو روبرارى نيلدا
نقوومى كردن.

سەربازانى ميسرى ئەسپەكانى خۆيان لە ناو پەرستگاكانى كۆشدا بەستەو و ژنانى كۆش
كاتيك دەيانبىنى كە پەرستگاكانى كۆش بوونەتە مۆلگەى ھەسانەوئەى ئەسپانى ميسر،
دەگريان.

نوون، گاليسكە ئاژۆى موسا، شەويك لە خەونيدا بينى كە ئيرگەباين پاشاى بە سالدا
چووى رەشپيستانى كۆش، كە فەرماندەى سوپاى ميسر، ئەو و دوو كورەكەى وى كوشت،
روو بە ژنانى كۆش دەيگوت: ئەى ژنانى كۆش، بگرين، چونكە ھەموو پياوھەكانى ئيوە
كوژران و لاشەكانى ئەوان لە بيبابانەكاندا بوونە خۆراكى سيسارەكەچەل و كەمتياران. ئەى
ژنانى كۆش، بگرين، چونكە ئيوە ئيتەر خواتان نيبە و ھەموو خوایانى ئيوە لە ناوچوون و
پەرستگاكانى ئيوە بوونە تەويلەى ئەسپەكانى سوپاى ميسر. ئەى ژنانى كۆش بگرين چونكە
فیرعەونى ميسر بە ھۆى سوپاى خۆيەو ھەموو سامانى ئيوەى زەوتكرد و ئەمپۆ خەلكى
كۆش بوونە سوالكەر و بۆ برێك خواردن دەبئ دەرزە بەكن.

نوون ئەم خەونەى بۆ موسا گيرپايەو، موسا لە دللى خۆيدا گوتى: لەبەر ئەوئەى خوایانى
كۆش ئەوئەندە بئ توانا بوون كە سوكر موسا فەرماندەى سوپاى رەوانەكراوى ميسر تىوانى
ئەوان لە نيو بەرئ، ئەولا باشتەر كە لە ناوچوون.

نوون پاش ئەو كە خەونى خۆى بۆ موسا گيرپايەو، چاوەرئ بوو كە ئەو شتتيك بلئ و لە
بەر ئەوئەى موسا ھيچى نەكوت لەوى پرسى: بۆچى قسە ناكەى؟
موسا وەلاميدايەو: من بېر دەكەمەو ھوایانتيك كە ئەوئەندە بئ دەسەلات بن كە
مرۆقتيك بتوانئ ئەوان لە بەين ببا، ئەولا باشتەر كە لە ناو چوون.

نوون پرسى: مەگەر نابئ مرۆق خوایان لە ناو بەرئ؟
موسا گوتى: خوایەك، كە مرۆق بتوانئ لە ناوى بەرئ خوا نيبە.
غولامى لاو كە شتتيكى تازەى دەبيست گوتى: بەو پيپە بئ، ھيچ كام لە خوایانى كۆش
كە بە دەستى سوپاى ميسر لە ناو چوون، خوا نەبوون.
موسا گوتى: نەخیر ئەى نوون، يەكتيك لە تايبەتەنديبەكانى خوا ئەوئەى كە ھيچ
كەسيك ناتوانئ ئەو لە بەين ببا.

نوون گوتى: تۆ چۆن پەيت بەم مەسەلەيە بردووە؟
موسا وەلاميدايەو: من خويندەنەو و نووسين فيربووم و تىوانيم كتيبە كۆنەكان
بجوینمەو. لەوئەش بترازئ پياوانتيك كە ئەقليكي بە ھيزيان ھەبوو، دۆستى من بوون و
شتگەليكيان فيرى من كرد كە نەم دەزانى. پاشان خۆشم كەوتە بېركردنەو و شتان فيربووم.
نوون بە سەرساميبەو لە گەورەى خۆى دەروانى و لە قسەكانى ئەو سەرسامى دەنواند و
پاشان گوتى: بەو پيپە بئ تۆشتانتيك دەزانى كە من نايانزانم. موسا گوتى: بەلئ ئەى نوون
ئايا تۆ لەوئە دلئ رەنج؟

نوون گوتى: نا، تۆ خاوەنى منى و من غولامى تۆم، غولامتيك لەوئە نارەنجئ كە بۆچى
خاوەنەكەى لەو زياتر دەزانئ.

موسا گوتى: تۆش شتتيك دەزانى كە من نايانم ياخود بەئەندازەى تۆ نايانم ئەويش
ليخوپرينى گاليسكەيە و من ناتوانم وەك تۆ گاليسكە ليخوپرم.
نوون گوتى: تۆ خۆت نەتويستووە كە وەكو من گاليسكە ليخوپرى ئەگەر ھەزرت لە
ليخوپرينى گاليسكە بوايە لە من باشتەر گاليسكەت ليدەخورى.

کاتیك سوپای میسر پایتختی کۆشی بهردهست کرد، به فرمانی فرماندهی سوپا، هه موو ژنانی رهشپییستیان کۆکردهوه. سوکر مووسا ئهوانی دا به ئهفسهران و سهربازانی میسر تاكو وهك خزمهتکار سوود له وان وهبرگرن و ئهگهر ههزیان کرد ئهوان به ناونیشانی کهنیز بفرۆشن. ئه وهزار کهسی ههلبژارد که وهک کهنیز، وپرای باقی دهسکهوتهکانی دیکه که لهسه زهوینی کۆش به دهست هاتیوون، بۆ فیرعهون رهوانه میسر بکا.

فرماندهی سوپای میسر، ((ئیرگا)) کچی پاشای کۆشی بۆ مائی مووسا، که وهکو کوری فیرعهون دهیاناسی، نارد.

ژنی ئیرگهباين پاشای کۆش، سالانیک، پيشتر مردبوو. پاش کوزرانی ئیرگهباين و دوو کورپهکە، ئیرگا، بهتەنیا پاشماوهی ئه م خیزانه دهژمیردرا.

مووسا نهیدهویست ئه و کچه له مالهکهی ئه ودا خزمهت بکا، بهلام سوکر مووسا قهناعهتی پینکرد که ئهگهر ئیرگا له مائی خۆیدا قبول نکا، ئه و کچه به زوویی وهک کهنیز له بازاردا دهفرۆشری. به و هۆیهوه مووسا رینگهی دا که ئیرگا له مالهکهی ئه ودا مینیتسهوه. زۆری نهبرد ئیرگا دهسهلاتی بهسهر کاروباردا گرت و بهپۆیهبردنی مالهوهی به ئهستۆ گرت. له وه و پاش ئه و ههولتی ددها که بهکارهکانی خۆی سهرنجی کورپهلا و رابکیشی. بهلام مووسا نه تەنیا ئارهزوویهکی بهلائی ئه ودهوه نهبوو، بهلکو قسهشی لهگهڵدا نهدهکرد، چونکه ئاخواتن بهزمانی رهشپییستانی کۆش دژوار بوو.

زمانی رهشپییستانی کۆش، له پسته دهنگدارهکانی وهک: (ش. ا، و، هیت) پیکدههات. له حالیکدا زمانی خهلکی میسر زیاتر له پسته بیدهنگهکانی وهک: (ش، ل، ک، هیت) پیکدههات.

زمانی رهشپییستانی کۆش لهسهر گویتی مووسا و باقی ئهفسهر و سهربازانی سوپای رهوانهکراو، بيجگه له نوون، نامۆ بوو. ئهوان نهیاندهتوانی ئه و زمانه فیر بن و مووسا به بۆنهی ئه وهی که خویندهواریی ههبوو و وشهکانی رهشپییستانی دهنوسی تاكو له بیرى نهچیتسهوه، توانی وشه پینویستهکانی ئه و زمانه فیر ببی، بهلام ههزی نهدهکرد لهگهڵ ئیرگادا قسه بکا.

کاتیك ئیرگا سهرنجی دا مووسا روویهکی بهلائی ئه ودا نییه، تهنا تهنا وادههاته بهرچاو که نهفرهتی بهرامبهر به و ههیه، برپاری دا تۆلهی باوکی و دوو براکهی و خۆی له مووسا بکاتهوه.

مووسا له کوشتنی باوک و براکانی ئیرگا، گوناھی نهبوو. ئهگهر ئه و فرماندهی سوپای میسر بوایه، نهدههاته سهرباری کوشتنی ئهوان و شهپرکردن لهگهڵ قهومی کۆش، بهلکو دیارییهکانی پاشای رهشپییستانی بۆ پاشای میسر دهنارد و سوپای رهوانهکراوی دهگهراپاندهوه. بهلام ئیرگا، له کاتی کوشتنی باوکی و دوو براکهی لهوئ ناماده نهبوو، نهیدهتوانی له وه بگا که مووسا له کوشتنی ئهواندا بی گوناھے. چونکه دهشیزانی که ئه و کوری فیرعهونی پاشای میسر، ئهوی به بهرپرسیاری کوشتنی باوکی و دوو براکهی دهزانی.

شهویک، مووسا پاش ئهغامدانی کاروباری ناسایی رۆژانه و خواردنی نانی ئیواره، خهوی لیکهوت، و کاریگهری خواردن و پیداوایستی لاویستی بوونه هۆی ئه وه که زوو خهوی لیکهوت. وهختیک ههستیکرد شتی که بهریهدهنی ئه و دهکهوت، لهگهڵ بهرکهوتنی ئه و شته، ئه و تیکهیشته ئه و شتهی که ههستی پۆ دهکا ئه وه بهدهنی ئینسانیکه و به خیرایی تهکانیکی دا تا له جیتی خۆی دهپهپۆی و ههمان ئه و جوولانهویه، ئهوی له مردن رزگارکرد و نهشتهرهکهی ئیرگا چوه ناو شانیهوه.

ئهگهر مووسا به چالاکییهوه بۆ ههستان له جیتی خۆی تهکانی نهدابایه، نهشتهری ئیرگا دهچوه ناو دلێهوه و ئهوی دهکوشته، بهلام لهبهر ئه وهی تهکانی دا تا له جیتی خۆی دهپهپۆی، نهشتهری کچه رهشپییست چوه ناو شانیهوه.

کاردانوهی مرۆق له کات و ساتی جیا جیادا له هه مبهر رووداوهکاندا، له یهکتری جیاوازن و پیاویکی جهنگاره که له مهیدانی نهبردهدا بریندار دهبی، ناله نا ئا ناکا، بهلام له وانیه کاتیك که له مالهکهی خۆیدا پال کهوتوه، له بهرامبهر چزوی زهرگهتهیهکدا هاوار بکا.

مووساش له بهر زهپهی چاوهروان نهکراوی ئه و نهشتهرهدا هاواری کرد. نوون له جیتی خۆی دهپهپۆی و بهرهه ئه و شوینه که مووسا لهوئ خهوتبوو، غاری دا. کاتیك گهیشته ئهوی بینی مووسا لهگهڵ کچه رهشپییسته که سهرقالی کیشمه کیشمه تا چهک دامالی بکا.

ئیرگا پاش ئه وهی که دیکهتی دا ههلهی کردوه و زهپهی نهشتهرهکهی له جیاتی ئه وهی به سهر سنگی مووسادا رۆبچیتته خوارهوه و بیکوژی، له ناو شانی داوه. ئینجا هاته سهر ههولتی ئه وه که زهپهیهکی دیکه له مووسا بدا. مووساش ههولتی ددها ئه و چهک دامال بکا، بهلام کچه رهشپییستی بالا بهرز، ئه وهنده به هیژ بوو که مووسا نهیدهتوانی ئه و له چهک دامالی، نوون لهپاشهوهرا به جوړیک ئیرگای گرت که ههردوو قۆلی له جووله بکهوی و مووسا بتوانی نهشتهر له دهستی ئه و ژنه بهپینیتته دهری.

كاتىك كچه رەشپىست لە چەك دامالرا، ھەولئى دەدا بە پىلەقە و ددان خۆى رزگار بكا، بەلام نوون ئەوى بەزەوى دادا و داواى لە مووسا كرد گورىستىك بەپىنى تاكو دەستەكانى ئىرگا بەستىتەو.

پاش ئەوى دەستى كچه رەشپىست بەسترانەو، نوون چراى ھەلكرد تاكو برىنى سەرشانى مووسا پىچى و دەرەوت بە ھۆى تەكانى خىراى مووسا، نەشتەرەكە ئىسقانى شانى نەشكاند بو، بەلكو تەنيا گۆشتەكەى برىندار كرد بو.

نوون برىنى سەرشانى مووساى پىچا و پاشان گوتى: ئەى سەرەرى گەرە، ئابا لە بىرتە رۆژىك پىم گوتى دئو لە نئو گىانى ئەو ژنەدايە؟

مووسا وەلامىدايەو: بەلئى لە بىرم ماو.

نوون گوتى: ئەم ژنە دەيوست ئەمشەو تۆ بكوژئى لەبەر ئەو فەرمان بە تاكو من سەرى لە لەشى جيا بكمەو.

مووسا گوتى: من بۆ ديارىكردنى سزاي ئەم ژنە دەبئى بىرېكەمەو.

نوون گوتى: بىر كەردنەو تۆ لە بارەى ئەم ژنەو بپھوودايە و ئەم ژنە دەيوست تۆ بكوژئى. ئەو يەك زەرە نەشتەرىشى لىداوى و شاننى برىندار كردو، ئەگەر ئەومان لە پەلويۆ نەخستبايە ئەوا تۆى دەكوشت. جا بەئىلە با من سەرى لە لەشى جيا بكمەو.

مووسا گوتى: ئەى نوون، تۆ خۆت لە جىگەى ئەو دابنى و تەماشى بكمە بە چ چاويكەو سەبرى من دەكەى.

نوون گوتى: ئەگەر من لە جياتى ئەو بم ديسان تۆ بە شازادىەكى مىسرى و كورې پاشا دەبينم. مووسا گوتى: وا نىيە. تۆ ئەگەر خۆت لە جىگەى ئەو دا بنىى، من بە چاوى كەسىكەو تەماشى دەكەى كە باوك و دوو براى ئەوم كوشتو.

نوون گوتى: بەلام من بە چاوى خۆم دىتم كە بكوژانى باوك و براكانى ئەم ژنە ستى كف و سوكر مووسا بوون.

مووسا گوتى: بەلام ئەو، من بە بكوژى باوك و براكانى خۆى دەزانئى و مافى ئەوئى ھەيە كە ناوا بىر بكا تەو، چونكە من بە كورې پاشاى مىسر دەزانئى. پاش ئەم قسەيە، مووسا، نەشتەرى ژنە رەشەكە، كە لە سەر زەوى كەوتبوو ھەلگرت و گورىسى دەستى ئەو ژنەى برى و ژنە لە جىنى خۆى ھەستا و ماوئەك چاوى لە مووسا برى.

مووسا بە پەنجەى دەست دەرگای چوونە دەرەوى پىشانى ئەو دا، ماناى برۆ دەرەو. ئىرگا ماوئەك دەرۆنگ بوو، پاشان لە دەرگاكوە چووە دەرەو و پاش دەرچوونى ئەو، نوون گوتى: ئەگەر سوكر مووسا لەم رووداوە ناگادار بىتتەو ئەم ژنە بە سزاي خۆى دەگەيەنئى.

مووسا گوتى: نابئى فەرماندەى سوپا لەم رووداوە ناگادار بىتتو لەمبارەيەو من ھىچ نالئىم و تۆش ئەم رووداوە بۆ كەس باس مەكە.

بەيوندى نوون بەرامبەر مووسا باشتر دەبوو، بەلام ناتوانىن بئىن كورەلاوى خۆشەويست، چونكە ئەو لئى دەترسا و خۆشەويستىيى كاتىك دئتە ئاراو كە ترس لە ئارادا نەبئى. غولامىك كە لە خاوەنى خۆى دەترسى، مەحالە دەرەقى ئەو، خۆشەويستىيى ھەبئى. ترسى نوون لە مووسا، ترسىكى فيتەرتى بوو نەك ترسىكى ئەقلانى. ئەگەر نوون پەپرەوى لە ئەقل بگردايە، نەدەبوايە لە خاوەنىكى مېھربانى وەك مووسا بترسى، بەلام ترسى نوون لە مووسا لە ترسىكى فيتەريەو سەرچاوى دەگرت. ئەم ترسانە فيتەريە، لەو سەردەمدا و لە چاخەكانى پاشتردا، تاكو ئەم دوايانەش لە ھەر غولامىكدا، لە بەرامبەر خاوەنەكەى ھەبوو. ھۆكارى ترسى ناوبرا ئەو بوو كە ھەر غولامىك خاوەنەكەى خۆى بە جۆرئىكى تر (جيا لە تىرەى بە شەر) دەزانئى.

غولامىك ھەرگىز لە خۆى نە دەپرسى كە بۆچى خاويان منيان وەك خاوەنەكەم دروست نەكردو. ئەو يەقىنى ھەبوو كە سروشتى خاوەنەكەى ئەو، سروشتىكى دىكەيە و ئەو نابئى سكاللا بكا كە بۆچى خاويان، سروشتى خاوەنەكەى ئەويان بە جۆرئىك خەلق كردو كە دەبئى ئەو خاوەن بئى و ئەمىش كۆيلە. بەلام مووسا ئەو بىرەى دەكردو و جارى وا بوو لە خۆى دەپرسى: بۆچى دەبئى وەزەئىك بىتتە پىشەو كە نەفەرىك وەك نوون غولام بئى و نەفەرىكى تىرش، وەكو ئەم، خاوەنى ئەو غولامە بئى.

مووسا كە باوەرى بە خاوى نەبىنراو ھەبوو، دەستى خاوى لەم كارەدا بە خاوەن كار نەدەزانئى، بە خۆى دەگوت خوا تاكەكانى بنىادەمى بە جۆرئىك دروست نەكردو كە يەكئىك غولام بئى و ئەوئى دىكەش خاوەن غولام، بەلكو ئەم ديارەيە، بە دەستى خودى تىرەى بەشەر، ھاتۆتە ئاراو.

* * *

نوون دەرەق بەخاوەنى خۆى، مووسا، بەو بەلگەيەى كە گوتمان، خۆشەويستى بۆ نەبوو، بەلام رىزئىكى زۆرى بۆ ئەو ھەبوو.

له وانه يه مووسا و نوون بهو هوپهوه دهياتتوانی بهيه كهوه بژين كه ههر يهك لهوان، شتيكي هه بوو كه لهوي ديكه دا نه بوو.

مووسا چيژي له ساده يي نوون وهرده گرت و نوون به هوپي زانباري و ژيري مووساوه پريزي بودا دنا. مووسا، نووني به هاونه ژادي خوئي دهزاني و شو خوئي به نه ژاديكي بالانتر لهو غولامه حسيب نه ده كرد. به لام نوون يه قين بوو كه خاوه نه كه ي شو له نه ژاديكه لهو بالانتره شه گهر نا شه ونده زانباري و بهو نه ندازه يه ژيري نه ده بوو.

روژتيك له سه زو يني كوش، له داو يني چيايه كي هزر بوون، نوون گوتي: شي سه روهري گوره: شه گهر بچينه سهر شو چيايه، ناي له سه ر لوتكه ي شو چيايه وه ده توانين ميسر بينين يانا؟ مووسا گوتي: ههر نيسنا تاقی ده كه ينه وه كه ناي ده توانري له سه ر شو لوتكه يه وه ميسر بينين يانا. پاشان ده ستي غولامي خوئي گرت تا شو بو سهر شو چيايه ببا ته سه ري. نوون كاتيک تيگه يشت كه مووسا به راستي ده يه وي شو ببا ته سه ر چيايه كه گوتي: واز لهو مه رامه بينه.

مووسا پرسى: مه گهر تو نه تده ويست بچينه سه روه ي شو چيايه و تيگه ي كه له سه ر لوتكه ي شه ويه ناي ميسر ده بينري يانا؟ نوون ناچار بوو دان به ودا بني كه شم قسه يه ي تهنيا بو شه وه كرد تا بزاني مووسا چ ده لي و شو حزي لي نه بووه بچيته سه ر چياكه. مووسا له م ساده يه ي غولامي خوئي خوشحال بوو.

مووسا، پياويك بوو باوه ري به خورافه نه بوو. له حالتيكدا كه نوون لاويكي خورافه په رست بوو. شه گهر بريك خوئي له ناو ده ستي شو برژابايه سه ر زهوي ده له رزي و واي وينا ده كرد كه حه تمن رووداويكي جه رگبر رووده دا. شو باوه ري وابوو شه گهر كاتيک خور گه يشته ناوه راستي شو روژه و كه سيك ده ستي چه ي خوئي به ره و خور دريژ بكا، دوو چاري جوژه بريني شو تو ده بي كه له چاره سه ر كردن نايه ن.

غولامي شو، يه قيني هه بوو كه پياواني ميسري، له بهر شه وي رپوره سمی خه ته نه يان بو كراوه، پاش مردن له لايه ن ماريكي گه روه قوت ده درين. نوون به جوړيكي ته راو له مار زور ده ترسا. له وانه يه هوكار يشي شه بو بويي كه لهو بيا بانانه ي كه به نيش تيماني نوون حسيب ده كرا، ماريكي لي نه بوو زه راوي نه بي. لهو بيا بانانه دا، مار مايه ي مه رگيكي كوشنده بوو. له حالتيكدا كه له ميسر ماري شوي شه تي نيل زه ريبان نه بوو و به

كه سيانه وه نه ده دا. به لام نوون له ماري شويش ده ترسا و يه كه مين جار كه كاسكي تي مووساي بيني و ته ماشاي كرد كه له پيشه وه ي كاسكي ته كه ي شو، ماريكي برؤزيي داكوتراوه له ترساندا خريك بوو روحي له بهر دا نه مي تي. (٤٧)

نوون باوه ري وابوو كه ده بي هه موو كه سيك دوو ناوي هه بي: يه كيكيان شو ناوه ناسراويه كه هه مووان ده يزائن و شه وي ديكيه يان ناويكي نه يني كه هيچ كه س نايي ناوي نه يني مرؤف بزاني چونكه شه گهر ناوي نه يني مرؤف بزاني، شو كه سه ي كه شو ناوه ده زاني، به سه ر حالي شو دا زالي ده بي و ههر كات بيه وي ده تواني شو كه سه بكوژي.

نوون بهو جوژه كه بو مووساي گي پرايه وه خوايه كي ده په رست به (به عل) ناوده برا كه نيوه ي سه روه وي به دنه كه ي وه كو ژنيك وا بوو و نيوه كه ي خواره وي وه كو گيان له به ريك بوو كه باليشي هه بوو.

كاتيک نوون خوي خوئي بو مووسا رافه ده كرد گوتي: شو خوايه كه تو ده په رستي تاراده يه ك له (نه بول هول) ي ميسري ده چي كه له كو ندا يه كيك بوو، له خوياني ميسر به لام شه مرؤ، كه س شو ناپه رستي.

رووداوي په لامارداني نيرگا، كچه لاوي ره شي پست بو سه ر مووسا و بريندار بووني شاني نه له لايه ن مووسا و نه له لايه ن نوونه وه باس نه كرا. به لام نيرگا بو خوئي شم مه سه له يه ي بو كساني ديكيه گي پرايه وه تاكو مووسا سه ركونه بكرئ.

پاش شو رووداوه، مووسا له بهر چاوي كچه ره شي پسته كه وهك پياويكي ترسنوك كه وته بهر چاو له بهر شه وي شه وي نه كوشتبوو. جا بو شه وي كه هه مووان حالي بكا كه كوره لاوي پاشاي ميسر ترسنوكه، شو رووداوه ي بو هه مووان گي پرايه وه تا بهر گويي سوكر مووسا فه رمانده ي سوپاي ميسر كه وته وه.

سوكر مووسا به چه ساوي له مووساي پرسى: ناي شو رووداوه راسته و نيرگا به نه شته ر هيرشي هينا وه ته سه رت و ده يويست تو بكوژي و شاني تو بريندار كرووه؟ مووسا كه نه يده تواني درؤ بكا راستي رووداوه كه ي سه لماند.

سوكر مووسا گوتي: شو ژنه ده بي بكوژي.

مووسا گوتي: من چاوپوشيم له كوشتنی شو ژنه كرووه و نامه وي بكوژي.

فه رمانده ي سوپا گوتي: شو ژنه شه گهر لاي تو خزمه ت بكا تو ده كوژي.

(٤٧) مار له نيشانه كاني پاشايه تي هه نديك له زنجيره كاني فيرعه ونه كاني ميسر بووه . (و.ف).

مووسا گوتی: من حەز ناكەم ئەو ژنە لە خزمەتی من دابی و تو دەتوانی ئەو لە خزمەتی كەسێکی دیکە دابنێی، بەلام بە هۆی ئەوە کە هیترشی بو من هیناوه مەیکۆژە.

سوکر مووسا بە مووسای گوت کە ئیرگا ناکوژی و پاشان ئەوی پەوانە مائی هتپ پە کرد کە وەکو گوتمان ئەو کەسە پێشی مووسا فەرماندەئە گالیسکە جەنگییەکان بو.

دوو پوژ پاشی ئەوەی کە ئیرگا چووه مائی هتپ پە، ئەو پیاوه شەپایی نۆشی و مەست بوو و لە کاتی مەستیدا داوای لە ئیرگا کرد کە زێدەکار و تەواو کەری خوشییە کەئە ئەو بێ و کچە رەشپێست، پێشنیاری هتپ رەئە قبول نەکرد و ئەو پیاوه بەرقددا چوو و نەشتەرە کەئە بە کەله کەئە ئیرگادا کرد و لەوئە ئیرگای کوشت.

سەرەپای ئەوە کە هتپ رە ئەفسەری پەلە بەرزئە سوپای میسر بوو، پاش ئەوەی کە ئیرگای کوشت، بو شار دەرئەوئە تەرمە کەئە تووشی وەحشەت هات. بەلام ئەک لە ترسی سوکر مووسا، چونکە دەیزانی کە فەرماندەئە سوپای میسر پەخنەئە لئە ناگرئە کە بوچی ئیرگای کوشتوو، بەلکو لە رەشپێستان دەرئە ترسا و ترسی ئەوەی هەبوو کە ئەگەر پەشپێستان تیبگەن کە ئەو ئیرگای کوشتوو، بیکۆژنەو. ئەو بوو سەربازانی میسری پاسپارد کە لاشەئە ئیرگا لە کاتی شەودا بنیژن و ئەوانیش لاشە کەئە پەلە دەمئە شەودا شار دەو.

پوژانی داهاوو، پەشپێستان ناگادار بوون کە کچی پاشای ئەوان بە دەستی یە کێک لە ئەفسەرانئە میسری کوژاوه و بو ئەوەئە تۆلەئە ئیرگا بکەنەو پەلاماری ئەفسەرانئە میسریان دەداو دەیانکووشتن. سوکر مووسا بو ئەوەئە پەشپێستان بە جوړێک تەمبئە بکا کە ئیدی جوړئەئە ئەوەئە پەلەئە هێرش بکەنە سەر ئەفسەرانئە میسری، لە یەک پوژدا، نزیکەئە هەزار کەس لە پیاوانئە رەشپێست قەتل و عام کرد. هتپ رە کە لە ناکامئە کوشتنئە ئیرگا بەرپرسی ئەو کوشت و کوشتارە کارەساتبارە بوو، مووسای بە بەر پرسیار ناو دەبردو دەیگوت: ئەگەر مووسا لە مائی خۆیەو ئیرگای نەئە دابایە بو مائی من، منیش لە کاتی مەستیدا بەرقددا نە دەچوو و ئەو رووداوه رووی نە دەدا تەنانت هتپ رە دەیگوت: ئەو بە ئەنقەست ئیرگای بو مائی من ناروووه تاكو من ئیرگا بکوژم.

نوون غولامئە مووسا کە ناگاداری رووداوه کە بوو و دەیزانی کە مووسا بە ئەنقەست ئەوئە بو مائی هتپ پە نەئە روووه، بەلکو فەرماندەئە سوپای میسر ئەو ژنە پەشپێستەئە بو مائی هتپ رە ناروووه، بە بیستنی قسەکانئە فەرماندەئە پێشووی گالیسکە جەنگییەکان نیکەران دەبوو، بەلام ئەو خۆئە نەئە دەتوانی وەلامێکی ئەو بداتەو.

روژێک کە هتپ رە سەرگەرمئە ناخاوتن بوو، بئە ئەوەئە ناگادار بئە کە نوون ئاژوئە گالیسکەئە مووسا گوتی لە قسەکانئە ئەو دەبئە، گوتی: ئەگەر مووسا لە بەین بچی هەمووان خەیاڵیان ناسوووه دەبئە.

نوون پاشی بیستنی ئەم قسەئە گوتی کانی تیزکردن و یە کێک لە گوتیگەرەکان لە هتپ رەئە پرسی: بوچی ئەگەر مووسا بمرئە هەمووان خەیاڵیان ناسوووه دەبئە؟

هتپ رە گوتی: مووسا پیاویکی نە گونجاوه و لە گەل هیچ کەسێکدا تیکە لاو نابئە و لە شادیەکاندا بەشداری ناکا.

ئەو نە لە گەل کەسدا تیکە لاو دەبئە و نە حەزئە لە قسەکردن و پێکەنن و گالته هەئە. ئەو ئەوەندە خۆئە بە گەرە دەزانئە کەوا وینا دەکا ئەو خوابئە و ئیمشە بەندەئە ئەو.

لەو هەش بترائئە، پاشا حەز ناکا مووسا لە کۆش بگەرێتەووه بو میسر. دوو روژ پێشتر پەئە لە میسرەو هات و نامەئە کئە بو فەرماندەئە سوپا هیناوه و لەو نووسراویدا پاشا گوتووئەئە و باشرە کە مووسا لە کۆش نە گەرێتەو.

گوتیگران بیدەنگ بوون چونکە زانیان قسە کەئە هتپ رە ماناگەلێکی تاییبە تاییان هەئەو ئەوان ناتوانن ئەو قسەئە بسەلمێنن یاخود بە درزئە بچەنەو. چونکە ئەگەر ئەو قسەئە بسەلمێنن وەکو ئەو وایە کە ئەوان بیسەلمێنن کە دەبئە کورئە پاشای میسر بکوژئە و ئەگەر بە دروشئە بچەنەو، ئەوا دژ بە ئارەزوو و ئیرادەئە فیرەون قسەئە پەلە کردوو.

نوون ئارامئە گرت تا کوئەئە قسە کەئە هتپ رەئە گوتئە لئە بئە. بەلام ئەو پیاوه ئیتر لە بارەئە مووساوه قسەئە نە کرد و نوون هەمان روژ لە یە کە مین دەرفەتدا کە مووسای بە تە نیایی دی، گوتی: ئەئە سەرورەئە گەرە، من دەبئە بابە تیکئە گرنگ بە تۆ بلیم.

مووسا پرسی: ئەو بابەتە چیئە؟ نوون گوتی: ئەوەئە دەمەوئە بیلیم قسەکانئە هتپ رەئە دەبارەئە تۆ.

مووسا گوتی: من دەزانم هتپ رە لە ئە نجامئە پەشیمان بوونەوئەئە لە کوشتنئە ئیرگا وای بلاو کردوئەتەو کە گوايا من ئەو ژنەم بەرە لا کردوو و نارووومەتە مائی ئەو، بوئە منیش لە کوشتنئە ئەوئە بەرپرسیارێتم هەئە.

نوون گوتی: ئەئە سەرورە، من دەمەوئە بابە تیکئە دیکە بە تۆ رابگەئەئە کە لەو بابەتە گرنگترە، ئەوئە ئەوەئە کە هتپ رە گوتی ئەگەر تۆ بمرئە هەمووان خەیاڵیان ناسوووه دەبئە. مووسا گوتی: نوون، ئەم قسەئە مە کە و من ناتوانم باوهر بەم قسەئە بکەم.

نوون گوتی: نایا تو بهو هوئیوهه من به دروژن دهزانی که من غولامم؟
مووسا گوتی: من نه موویست به تو بلیم که تو درو ده کهی، به لام نه وانهی که نه م
بابه تهیان به تو گوتوه له وانیه درو یان کردی.

نوون گوتی: هیچ که سیک نه م بابتهی به من نه گوتوه، من خوم به گوئی خوم نه دم گوئی
لیبوو؟

مووسا پرسی: تو چیت گوئی لی بوو؟

نوون گوتی: هتپ ره، وه من تیگه یستم مهست بوو، قسهی بو چوند که سیک ده کرد و
دهیگوت له لایه ن پاشاوه په یکیک هاتوه و نووسراویکی بو سوکر مووسا فهراندهی سوپا
هیپاوه و له ویدا نووسراوه، و اباشتره که مووسا له سه رزه وینی کوش نه گه ریتهوه، به لام هتپ
ره پیش نه وهی له بارهی هاتنی په یک و نووسراوی پاشاوه قسه بکا، له بارهی تو قسهی
ده کرد و دهیگوت نه گه تو برمی هه مووان خه یالیان ناسوده ده بی و ناوازی قسه کردنی هتپ
ره به جوړیک بوو که نیشانی دده دهیوهی بللی هه کهس که تو بکوژی سهرنجی پاشا بو
خوی راده کیشتی و پاشای میسر پاره و مالی دده اتی و پله یه کی گوره به وکسه ددها.

مووسا گوتی: نه قل نه وه قبول ناکا هتپ ره له بهر دم چوند که سیکدا نه م قسه یه ی
کرد بی.

نوون گوتی: پیم گوتی نه م سهرخوش بوو و به هوی سهرخوشییه وه نه ییده توانی جلوه ی
زمانی خوی بگری.

مووسا پرسی: مه بهستی تو له م قسه یه چیه؟

نوون وه لامیدایه وه: مه بهستی من له م قسه یه نه وه یه که هتپ ره دهیوهی تو بکوژی
تا کو سهرنجی پاشا بو خوی رابکیشتی و زیپر و پله و پایه له پاشا وه بگری و تو ده بی هتپ ره
بکوژی تا کو تو به دهستی نه م کوژی.

مووسا گوتی: نهی نوون، بوچی ده کری نه فهریک ناوا به ناسانی بکوژی؟

نوون گوتی: مه گه هتپ ره به ناسانی ئیرگای نه کوشت؟ توش هتپ ره بکوژه و بواری
مه ده یه زیندوو بینیی و نه تو بکوژی.

مووسا گوتی: نهی نوون، من ههز ناکه م تو له بارهی نه فسه ریکی میسری نه م قسانه به
من بللی.

نوون نیدی له بارهی نه م بابته وه هیچی به کوره لاه نه گوت، به لام بریاریدا که بو خوی
چاره سهری روداوه که، بهر له رودانی بکا، چونکه نه م هوگری مووسا بوو و سهره پای
نه وهش که گوتمان خوشه ویستی به رام بهر نه م نه بوو، ژیبانی نه م به ژیبانی مووساوه به
سترا بووه.

نه م لاهه سهره پای ساده یی خوی، تیده گه یشت که هه کاتیک مووسا بکوژی، نه م که
کو یله یه، ده بیته غولامی په کیکی دیکه و سهره ری نو، دیسانه وه نه م برسی ده کاته وه و
له داری ده به ستیته وه و ناچاری ده کا کاری سهخت نه مچام بدا.

نه گه نوون نه یوا یه به غولامی مووسا، نه ییده توانی ته حه مولی برسیتی و لی دانی دار و
کاری سهخت بکا، به لام ژیان له گه ل مووسا خوی نه وهی گوژی بوو. نه م هه موو روژی ک
خواردنی باشی، هه چندیکی که خوی بیویستبایه، ده خوارد و هه موو شه ویک ده ی توانی
له سه ر جیگایه کی نه م بجه و بی نه وهی کاریکی پر زه حمت نه مچام بدا و نه م ده یزانی که
نیدی ناتوانی بگه ریته وه بو ژیبانی رابردوو. بو یه بریاریدا که بو خوی هتپ ره له ناو به ری تا
نه م پیاوه به ته ماعی مال و پله و پایه (هه روه ها له روهی ئیره یسه وه) سهره ری لاه ی
نه کوژی.

نوون شه و روژ هتپ ره ی خسته ژیر چاودیرییه وه تا بزانی نه م پیاوه چ کاتیک له مالی
دیته ده ری و چ وه ختیک ده گه ریته وه بو مالی. له بهر نه وهی سهره ختی ناشتی بوو، هتپ ره
وه ختی خوی له مالی به سه ر ده برد. له مه یدانی جهنگ نه بوو تا نوون بتوانی هه کاتیک که
بیهوی نه م ببینی.

پاش چهن دین روژ که گالیسکه ناژوی مووسا، شه و روژ هتپ ره ی خسته بووه ژیر
چاودیرییه وه، سهرنجی دا که نه م، شه وانه درهنگ ده گه ریته وه بو مالی و کاتیک که
ده گه ریته وه مهسته و جاری وایه له زیده مه ستیدا له کاتی رویشتندا، به چه پ و راستدا
به لادا ده هات.

شه ویک که نوون، خوی له هتپ ره ی فهرانده ی پیشووی گالیسکه جهنگییه کان له بو سه
نابوو، نه م پیاوه وه کو شه وانی دیکه به مهستی ده گه رایه وه. نوون بینی له بهر زیده مهستی
نا توانی به هاوسهنگی به ریگادا بروا.

کاتیک هتپ ره به په نای نووندا تیپه ری، نوون گالیسکه ناژوی مووسا، به ته سپایی، له
پشت نه وه وه که وته ری و نه شته ری خوی له نیو ده ستیدا ناماده کردبوو، به کراست خوی

هەلدا و لە پاشەوهرە بە دەستی چەپ، دەمو چەناگەى هتپ رەى گرت تاكو هاوار نەكا و بە هەمان ئەو حالەو تىغى نەشتەرەكەى خۆى خستە سەر قورگى ئەو پىاوه و بە هەموو هێزى بازووبىهوه گوشارى خستە سەر و رايكيشا و بەيەك زەرپە گەر وو و شادەمار و بەشيتك لە نيسقانى ملى ئەو پىاوهى بېرى و پاشان هتپ رەى بەرەلا کرد، ئەو پىاوه كەوتە سەر زەوى و نوون ريكاي خۆى گرتە پيش و رويشت و سپيدەى رۆژى دواتر لاشەى هتپ رەيان دۆزيبهوه.

پاش ئەوئەى لاشەى هتپ رەيان دۆزيبهوه هەندىك لە ئەفسەران و ايان وينا کرد كە رەشپيستەن ئەو پىاوهيان كوشتووه تاكو تۆلە لە ميسيرىيان بكنهوه.

ميسيرىيهكان هەر تەنيا لاوى رەشپيستيان نەكوشتبوو، يان ئەوانيان بە غولامى بە كيش نەكردبوو و ژنانى رەشپيستيان بۆ خۆيان زەوت نەكردبوو، بەلكو خراپترين بى ريزيان دەرەق بە پەرسنگاكانى كۆش دەکرد.

مووسا سەرەراى ئەوه كە لە نوونى بيستبوو كە هتپ رە قەستى سەرى ئەو دەكا، ويناى نەدەكرد كە بكوژى ئەو پىاوه نوون بى.

ئەويش وەكو كەسانى دىكە بىرى دەكردەوه كە هتپ رە يا بەدەستى رەشپيستەن كوژراوه يان بۆتە قوربانى شەر و كيشهيهك كە جارووبار بە كارىگەرى سەر مەستىيهوه لە نيوان سەربازان و ئەفسەرانى ميسيريدا روو دەدا.

ئەگەر مووسا فەرماندەى سوپاي رەوانەكراوى ميسر بوايه، خواردنەوئەى شەراپى قەدەغە دەکرد. بەلام سوكر مووسا ئەويش هەر وەكو ستى كف فەرماندەى پيشووى سوپاي رەوانەكراو باوهرى وابوو كە ئەفسەر و سەربازى ميسرى دەبى نازاد بى و دەبى كات و ساتى خۆى بەو جۆرە كە خۆى دەيهوى بگوزەرينى. لەو بەينهدا تەنيا كەسپك كە هەستى دەكرد هتپ رە نە بە دەستى رەشپيستەن كوژراوه و نە بۆتە قوربانى كيشه و بەرەى بەرەنجامى سەرمەستى، سوكر مووساى فەرماندەى سوپاي رەوانەكراو بوو.

ئەو لەبەر ئەوئەى كە فەرماندەى سوپا بوو خۆى بە بەرپرس دەزانى كە لە بارودۆخى ئەفسەران و سەربازان ناگادار بى. ئەو بيستبووى كە هتپ رە گوتوويهتى ئەگەر مووسا بمرى هەمووان خەياليان ناسوودە دەبى. واى وينا دەكرد مووسا، كە لە لاين هتپ رە وە خۆى لە مەترسيدا دەبينى، ئەوى كوشتووه.

سوكر مووسا دەرپارەى نوون بەدگومان نەبوو و تەنانەت ياد و ناوى ئەو غولامە هەر بە مۆژەشيدا نە دەهات و واى وينا دەكرد كە خودى مووسا هتپ رەى كوشتووه. سوكر مووسا

بۆ ئەوئەى دلتيا بى تايا مووسا ئەو پىاوهى كوشتووه يان نا، بانگى مووساى کرد و گوتى: هتپ رە پىاويك بوو بەد خوو و بەد مەست و لە ناو هەموو سوپادا نەفەرىك پەيدا نەدەبوو كە لى رازى بى و نيستا كە مردووه، هەمووان پيشان خۆشه كە ئيدى چارەى ئەو نابيين و گوپيان لە جنيوهكانى ئەو نا بيتتەوه.

مووسا گوتى: بەلام من بە مردنى هتپ رە خۆشحال نيم، چونكە تا لە ژياندا بوو من رقم لى نەدەبووه و كوشتنى ئەو بە رووداويك دەزامم كە لەگەل ديسپيلنى سوپادا تىك نەكەنەوه.

سوكر مووسا گوتى: تايا تۆ ناگادارنەبووى كە هتپ رە دەكوژى؟

مووسا وەلاميدايهوه: من چۆن دەمتوانى لە كوژرانى ئەو ناگادار بيم و بزائم كە دەيانهوى ئەو بكوژن؟

سوكر مووسا گوتى: چونكە ئەو لە بارەى تۆوه شتگەلىكى گوتبوو كە ئەوئەندە خۆش نەبوون!

مووسا گوتى: من تاقيم كردۆتەوه، كە خەلكانى رەمەكى نەريتيان وايه، كە پاش مله بەد گۆبى بكن و ئەم بەد گۆبىهى ئەوان لە دوژمنايهتبييهوه نيبه، بەلكو لە خووگرتنەويه. هتپ رەش ئەگەر لە پاش ملهى من شتپكى گوتووه، ئەوه لە خووگرتنەوه سەرچاوهى گرتووه و ئەو دوژمنايهتى لەگەل مندا نەبووه.

سوكر مووسا كاتيك بينى كە مووسا بەو جۆرە دەرپارەى هتپ رە قەسە دەكا، لە وەلامى قەسەكەى كورەلاودا گوتى: بە پيشهوانهوه، ئەو لەگەل تۆدا دوژمنايهتى هەبوو و لە پاش ملهى تۆ دەيگوت باشترە كە تۆ بمرى. من وا وينا دەكەم كە دوژمنايهتى ئەو لەگەل تۆدا لە وەرأهاتبوو كە تۆ پايهكەى ئەوت داگير كرد و لە جياتى ئەو، بووى بە فەرماندەى گاليسكە جەنگيبهكان.

مووسا گوتى: ئەى سوكر مووسا، لاى تۆ شاراوه نيبه كە پايهى فەرماندەى گاليسكە جەنگيبهكان بۆ پىاويكى وەك من، پايهكەى گەرە نيبه تا من نارەزووى بە دەس هينانيم كردبى.

سوكر مووسا گوتى: من ئەم قەسەيه دەسەلمينم و بۆ پىاويكى وەك تۆ كە كورى پاشاى و لە نەژادى خوايانى، پايهى فەرماندەى گاليسكە جەنگيبهكان پلەيهكى شاينى باس نيبه.

مووسا گوتى: فیرعەون فەرمانى کرد كە من لە جياتى هتپ رە فەرماندەى گاليسكە جەنگيبهكان بيم، من نەمدەتوانى ملکهچيى بۆ فەرمانى ئەو نەكەم.

سوکر مووسا گوتی: من له بهر نه وهی بیستبووم که هتپ ره له پاش مله ی تۆدا بهد گۆبی کردوه و گوتوویهتی وا باشتره زیندوو نه مینی، من وام وینا کردوو که تۆ نهوت کوشتوو.

مووسا گوتی: وینای تۆ هله بووه من که سیک نیم له بهر خاتری مشتیک قسه ی بی مانا یان شتگه لیکی له مبابه ته بکه ومه هه ولئی کوشتنی که سیک.

سوکر مووسا گوتی: سه رباری مه سه له ی بهد گۆبی هتپ ره له پاش مله ی تۆ، مه سه له ی که دیکه ش بووه هۆکار تا وا بیر بکه مه وه که تۆ نهوت کوشتوو.

مووسا پرسى: نه و مه سه له یه چییه؟

سوکر مووسا گوتی: لیتره ته نیا یه که س دهیتوانی که بی نه وهی له سزادان بترسی، هتپ ره بکوژی نه و پیاوهش تۆ بووی. ههر بۆیه من بیرم ده کرده و تۆ کوشتووه، چونکه هه تا نه گهر من یه قینیش بم که تۆ هتپ ردت کوشتوو ناتوانم سزای تۆ بدهم، چونکه تۆ کوری پاشای.

مووسا گوتی: نه گهر من نیازم بوایه هتپ ره بکوژم داوام له و ده کرد که به ناشکرای بیته مهیدانی نه بهر دمه ره، نه که نه وهی له کاتی شه ودا، نه و بکوژم. به ههر حال من هتپ ره نه کوشتوو و دوژمنایه تیشم له گه ل نه ودا نه بووه تا کو هه ولئی کوشتنی بدهم.

سوکر مووسا گوتی: مادام تۆ ده لیکی من هتپ ره نه کوشتوو من قسه که ی تۆ ده سه لیتم. پاش نه وه فه رمانده ی سوپای میسر بابه تی ناخاوتنی گۆری و گوتی: پاشا تازه نووسراویکی بۆ نارووم که په یوهسته به تۆوه.

مووسا پرسى: فیرعه ون له باره ی منه وه چی گوتوو؟

سوکر مووسا گوتی: پاشا گوتوویهتی وا باشتره که گه رانه وهی تۆ بۆ میسر به دوا بکه وئ. نایا تۆ ده زانی که بۆچی نه و حه ز ناکا تۆ که کوری نه وی بگه رییه وه بۆ میسر؟ مووسا گوتی: به لی.

سوکر مووسا پرسى: نایا ده کرئ هۆیه که ی به من بلئی؟

مووسا وه لامیدایه وه: له وانه یه رۆژیک دایت که من نه وه هۆیه ناشکرا بکه م و هه مووان له وه ناگادار بن، به لام نیستا ناتوانم نه و هۆیه ناشکرا بکه م.

سوکر مووسا گوتی: له م به شه یاندا تۆ سه ره به ستی و ناچارنی به من بلئی که بۆچی باوکت نایه وئ تۆ بگه رییه وه بۆ میسر. پاشا له نووسراوه که ی خۆیدا بابه تیکی دیکه شی باس کردوو.

مووسا پرسى: نه و بابه ته چییه؟

سوکر مووسا گوتی: پاشا له و ده سه که وته جه نگیبانه که لیتره وه ره وانه ی میسر کراون، نارازییه و ده لی که چاره ری بوو ده سه که وتی زیاتر له کۆشه وه بگاته وه میسر. نه و وا وینا ده کا که بۆیه ده سه که وتی زۆرتتر به میسر نه گه یشتوو که نه فسه رانی سوپا ده سه که وته جه نگیبه کانیان زه وت کردوو، له حالیکدا تۆ ده زانی که لیتره، نه فسه رانی سوپا له وهی که ده سه که وتی جه نگیبان وه گیر نه که وتوو نارازین و به ههر حال، پاشا زیبری له نیمه ده وی و ده لی ده بی زپرم بۆ بنیرن.

مووسا گوتی: نیمه ناتوانین لیتره زپر دروست بکه ین و بۆ فیرعه ونی بنیرن.

سوکر مووسا گوتی: دروستکردنی زپر له ده ستی نیمه دا نییه، به لام ده بی زپر په ییدا بکه ین و بۆ نه وی بنیرن.

مووسا گوتی: من پیتم وانیه که نیتر ره شپییستان زیریان هه بی، چونکه هه رچی زپری که هه یان بو لییان ستینرا.

سوکر مووسا گوتی: له گه ل نه وه شدا من پیموایه که هیشتا ره شپییستان بریکی زوریان زپر هه یه که شار دیوانه ته وه و ده بی نه وان ناچار بکه ین که زپره شار اوه کانی خویان بده نه نیمه تا بۆ پاشای بنیرن.

مووسا گوتی: نه ی سوکر مووسا، تۆ فه رمانده ی سوپای، وه رگرتنی بریار به ده ستی تویه، به لام له بهر نه وهی نه م مه سه له یه ت له گه ل مندا باسکرد وا دیاره که ده ته وی لیروانیی من بزانی، من ده لیم که ره شپییستان نیتر زیریان نییه تا نیمه لییان بستینن و بۆ فیرعه ونی بنیرن.

من ناگادارم که نه ههر ته نیا هه رچی زپری لای ره شپییستان بوولیان ستینرا، به لکو ههر شتیکی دیکه ش که به هادار بوو لییان ستینرا. نه مرز، ره شپییستان جگه له قاپ و قاچاخی گلینه که که ره سه ی ناماده کردنی خواردنی نه وانه شتیکی دیکه یان نییه و نه م قاپ و قاچاخانه نه بۆ نه فسه ر و سه ربازانی میسری سوودیکی هه یه و نه بۆ فیرعه ون.

سوکر مووسا گوتی: پاشا له نووسراوه کهی خوئیدا گوتویه تی که له دوا دوا بیسه کانی باشووری ولاتی کۆش، که شەتی نیل له وێوه سەرچاوه دەگری، شارێک هەیه که گەورەترین و دەولەتمەندترین شاری کۆشە و لەو شارەدا کۆمەڵە کۆتەلیکی زێری خویانی کۆش هەیه که کیشی هەریه کهیان سەد سەنگی میسرییه. مووسا گوتی: ئەم قەسەیه له ئەفسانەیهک زیاتر هێچی دیکه نییه و له جوژی ئەو ئەفسانەیه که دایکان بو منداڵەکانی خویانی دەگێرنهوه تا خەویان لی بکەوی.

سوکر مووسا گوتی: من دەقی نووسراوه کهی پاشام که تو کوری ئەوی، بو دووباره کردییهوه، ئەو حەز دەکا که ئیمه بچینه ئەو شارە و زێره کانی ئەوی بەردەست بکەین و بو بنیڕینه میسر.

مووسا گوتی: زۆر باشه، ئیستا که فیرعهون فەرمانی کردوو زێره کانی ئەو شارە ئەفسانەیه بو ئەو بنیڕینه میسر، تو سوپا بەری بچە و خۆت بگهیهنه ئەو شارە و زێره کانی ئەوی بەردەست بچە و بنیڕه بو فیرعهون.

سوکر مووسا گوتی: شارێک که دیواره کانی له زێر بی و چەندین کۆتەلی له زێر هەبی که کیشی هەر کامیان سەد سەنگی میسری بی، شایانی ئەوهیه که مروژ بو گەیشتنی بهوی رینگایه کی درێژ تهی بکا، بەلام من پاشه وهی خۆم چ لیبکم؟

مووسا به حەپه ساوییه وه پرسى: مەبەست له پاشه وه چیه؟ سوکر مووسا وهلامیدایه وه: ئەگەر پاش ئەوهی که من بو گەیشتن بهو شارە که وتمه ری رهشپستان رینگای په یوهندی منیان به میسر وه بری و پاشه وهی من بهستن، سەرباز و ئەفسەرانی من تا ئاخیرین کهس ده کوژرین.

مووسا ئەو قەسەیهی سەلماند و سەرنجی دا که فەرماندهی سوپا قەسەیه کی مەنتیقیا نه ده کا و هەر کاتیک سوپا به رهو شاری ئەفسانەیه بکەوێته ری له وانهیه رهشپستان رینگای گه پانه وهی سوپای میسر برن، گوتی: ئەی سوکر مووسا، روانینی تو دروسته و نابێ سوپا به رهو شارێک، که دیار نییه له کوئ هه لکه وتوو، بهری بخو.

سوکر مووسا گوتی: بەلام فەرمانی پاشا دەبێ جیبه جیبکری و ئیمه ناچارین خۆمان بگهیهنینه ئەم شارە.

مووسا گوتی: وانیه و تو دەتوانی بو جیبه جیبکردنی فەرمانی فیرعهون ژماره یهک له سەربازانی خۆت بنیڕیته ئەو شارە.

سوکر مووسا گوتی: ئافەرین، من دەبی ژماره یهک له سەربازانی خۆم به ره و ئەو شارە بنیرم، بەلام ئەم سەربازانه دەبی له ژیر سەرکردایه تی فەرماندهیه کی یه کجار لیوه شاهه دا بن و له سوپای ئیمه دا ئەفسه ریکی لیوه شاهه تر و قاره مان تر و به مشوورتر له تو نییه.

مووسا پرسى: نایا به ته مای که من به ره و شاری ئەفسانەیهی بنیری؟ سوکر مووسا وهلامیدایه وه: به لێ، چونکه تو له شهرا وهک شیری نیڕ وای، له کاتی ریکردندا وهک میروو به ئیحتیات و شهوان به جوړیک چاودیری ئوردووگا ده کهی که مشکیش ناتوانی بیته ناو ئوردووگاوه تا به دوژمن راده کا.

بهو پچ یه سوپایهک که بکەوێته ژیر فەرماندهی تو، له رینگا دوو چاری مەترسی و له کاتی شهودا گرفتاری شه و نغوونی نابێ و هه رگیز دوژمن ناتوانی غافلگیری بکا و هه گه بکەوێته ژیر په لاماره وه له بهر ئەوهی قاره مانى، سوپای خۆت سەرکه وتوو ده کهی.

لهو کاته دا مووسا تیگه یشت که مەبه سستی فەرماندهی سوپا ئەوهیه که ئەو دوو بخته وه و بو جینگایه کی بنیری که گه پانه وهی له وئ مه حال یان دووره ده ست بی و گریمانە کیش ئەو بتوانی بشگه ریته وه، سالانیک درێژه ده کیشی تا کو بگه ریته وه.

مووسا تیگه یشت که دۆزینه وهی شاری ئەفسانەیهی، بیانویه که بو دوو رخستن وه و به ره سترکردنی ئەو له گه پانه وهی بو میسر. چونکه فیرعهون پیاویکی گه مژه نییه که نه زانی شارێک بهو وه سفه وه بوونی نییه و ئەفسانەیهی شاری زێرین، سوکر مووسا خۆی دروستی کردوو تا کو فەرمانی فیرعهون جیبه جی بکا. ئەوه بوو گوتی: من تا ئەم ساته سەرنج له مەبه سستی تو نه گرتبوو، بەلام ئیستا تیده گم که تو بوچی ده ته وئ من به ره و شاری زێرین بنیری و باوهر بکه مەسه لهی شاری زێرین تو دروستت کردوو.

سوکر مووسا گوتی: وانیه و تو له هەر کام له ئەفسەر و سەربازانی ئیمه بپرسی پیت ده لێن که شارێکی ناوا هه یه.

سوکر مووسا راستی ده گوت. لهو زه مانه دا که خه لک وهک ئەم سەرده مه، له باری جوگرافی جیهان ئاگادار نه بوون، هەر کهس باوه ری وابوو که له جیهاندا شارێک هه یه له ویدا، نه خوئی و پیری نییه و خه لک له وئ ته مه نیکی نه مریان هه یه و له به ختیاریه کی هه تا هه تایی به هره مه ند ده بن. هێچ کهس لهو شارە دا، خەمی ژبانی نییه و هه رگیز مردن، دۆستان و خزمان له یه کتری جیا ناکاته وه. نای ئەو شارە له زمانه جوړه جوړه کاند جیاواز بوو، بەلام شیوهی ژبان له هه موویاندا وه کو یهک وابوو.

هەندىك له ميللەتان وەك ميسرىيەكان، ئەو شارەيان بە شارى زىرپىن ناودەبرد و هەندىك قەومى تر بە ((ناوەندى ناوى حەيات)) ناويان دەبرد و هەندىك بە جابلەق يان جابلەسا، بەلام هەموو ميللەتانى دنيا باوەرپان وابوو كە لەو شارەدا هەمووان جوانن و پياو ژن كە جوانى و لاوى هەتا هەتايان هەيه، عيشقىكى هەتا هەتاييشيان هەيه.

لە كۆندا باوەر بە خورافات، ئەوەندە بە هيتز بوو كە خەلك، بەو جۆرەى كە هەندىك شتى خورافەيان بە واقيعى دەزانى، باوەرپان بە بوونى خۆيان نەبوو و لە وانەيه دەربارەى بوونى خۆيان دوودليان دەکرد، بەلام لە بارەى هەندىك شتى خەيالىيى دوو دلييان نەبوو. تەنانەت مووسا كە خۆى پياويك بوو خويىندەوار و خاوەن زانيارى بوو، واى وينا دەکرد، كە ئەو شارە بوونى هەيه. بەلام نەك بەو شپۆهيه كە سوكر مووسا دەيگوت.

مووسا كە پياويكى تىگەيشتوو بوو نەيدەتوانى ئەوە قبول بكا شاريك بوونى هەبى كە ديوارى زيرى و كۆتەلگەلينيكى لە زيرى ناياب هەبى كە هەركاميان كيشى سەد سەنگى ميسرى بى. بەلام بىرى دەكردهو كە لە وانەيه شاريك هەبى كە لەويدا لە نيوان كۆيلان و ئەشرافاندا، جياوازي نەبى و لەوشارەدا هەمووان ئازادن و تەواوى كەسەكان خاوەنى كەرەسەى ژيانن و ئاو و هەواى ئەوەندە باشە كە كەس لەوئ نەخۆش ناكەوئ و ژن و پياو لەو شارەدا، لە تەمەنى دريژ بەهرەمەندن و شتى تريش.

ئەوەبوو كاتىك كە سوكر مووسا گوتى كە هەموو ئەفسەران و سەربازان باوەرپان وايە كە شارى زيرپىن هەيه، قسەكەى فەرماندەى سوپاى سەلماندا و گوتى: پيويست ناكە من لە ئەفسەران و سەربازان پېرسم و دەزانم كە هەمووان دەليين ئەو شارە بوونى هەيه.

سوكر مووسا پرسى: مووسا، نايە تۆ نامادەى كە شارى زيرپىن بۆ پاشا بدۆزيتەوه؟

مووسا گوتى: تۆ فەرماندەى سوپاى و من ناچارم كە فەرمانى تۆ جيپهجي بكەم لەبەر ئەوە من دەرۆم. مووسا لەگەل گاليسكە ئاژۆى خۆى و ژمارەيهك سەربازى ميسرى، لە پايتەختى ولاتنى كۆشەوه كەوتە رى و ريگەى باشورى گرتە پيش تا خۆى بگەيه نيته ((شارى زيرپىن)). ئەقلى ئەو قبولى نەدەكرد كە شارى زيرپىن بوونى هەبى، بەلام خەون و نارهزووهكانى بەويان دەگوت كە ئەو شارە بوونى هەيه.

ئەمەردۆ كە سەدەى بيستەمى زايىنيه، ژمارەيهكى زۆر لە خەلك، بە نارهزووهو دەژيبن و ئەگەر ئەو نارهزووهيان لى وەرېگيرتەوه ئوميديان بە ژيان ناميني. لە سەردەمانى كۆندا

خەلك زياتر لەمەردۆ، دليان بە نارهزوو خۆش دەبوو، چونكە خورافات زۆر زياتر لەمەردۆ، بەسەر ئەقلىدا، تەنانەت بە سەر هەستەكانى خەلكدا، فەرمانرەوايى دەکرد.

مووسا سەرهراى ئەوەى كە پياويكى خويىندەوار بوو و بە لە بەر چاوگرنتى رۆژگارى ئەو زەمانە بە پياويكى زانا دەژميردرا، وەكو ئەوانيتر بىرى دەكردهو كە شارى زيرپىن بوونى هەيه. ماناى جيگايەك هەيه كە لەويدا، مەردۆ دووچارى غەم نابى و تەمەنى بە خۆشى تپدەپەرى و هەر كەس هەرچى بيهوئ و خواستەكەى ئەو لە رووى ئەقلىهوه كە شايانى قبولى كردن بى، بەو خواستەى خۆى دەگا.

كاتىك كە مووسا لە ميسرهوه كەوتە رى، فەرماندەى گاليسكە جەنگيهكان بوو. ئەو هەر چەندە بەردەوام لەگەل سوپادا ربي دەکرد، بەلام لەگەل سەربازاندا تىكەلاو نەدەبوو. لەبەر ئەوەى پلەى فەرماندەيى ئەو، لە نيوان ئەو سەربازاندا مەوداو بەربەستىكى پىكدهيتنا. بەلام پاش ئەوەى كە فەرمانى پيدرا، لەگەل ژمارەيهك سەربازاندا بەرەو شارى زيرپىن بروا، ناچار، شەو و رۆژ لەگەل سەربازاندا تىكەلاو دەبوو.

ئەو لە رپنگاى شارى زيرپىن يا ((شارى ئەفسانەيى)) بە سەردۆكايەتى ژمارەيهك سەربازى ميسرى، وەكو ئەفسەريكى ليهايتبوو كە ئەمەردۆ بەناوينيشانى سەردەستەيهك دەيناسين.

فەرماندەى سوپا لەگەل سەربازاندا تىكەلاو نييه، بەلام فەرماندەى يەك دەستە، لە رى كردندا، شەو و رۆژ لەگەل سەربازانى تىكەلاو و بيهوئ و نەيهوئ باس و خواسەكانى ئەوانى گوى لى دەبى و گالتهو گەپەكانيشيان بەرگوئى دەگاتەوه.

لەو رۆژەوه كە سوپا هاتۆتە ئارا سەربازان پىكەوه گالتهوگەپيان كردهو و تا ئەو رۆژەش سوپا هەيه، سەربازان پىكەوه گالتهو گەپ دەكەن. ئەم ريسايە لەتەواوى ولاتاندا باو بووه و لە باودا دەبى.

مووسا واى بەلاوه پەسەندتر بوو كە گالتهوگەپى سەربازان نەبيستى، بەلام ناچار بوو كە هەرچى ئەوان دەليين گوئيبستى بى و لە هەر جيپهك ئەوان بخەون ئەويش لەوئ بخەوئ.

تىكەلاوبوون لەگەل سەربازانى عەوامى ميسر، بۆ لاويكى خويىندەوارى وەك مووسا دژوار بوو، بەلام ئەو دەبوايه ئەو تىكەلاو بوونە ناسازگارە تەحەمول بكا.

كاتىك بەرەو شارى ئەفسانەيى كەوتنەرى، نوون گوتى: ئەي سەرورەرى گەرە، ئايا دەزانى ئەگەر ئىمە دىسانەو بەرەو باشور برۆين دەگەينە كۆتايى دىناو لەوئى ناگرىك ھەيە كە پەنجا يا شەست بەرامبەرى ناگرى ئىمە گەرمایى ھەيە و ھەمووان دەسووتىتى!

مووسا ويستى بە ئازۆى خۆى بلۆ كە دىنا، ماناى زەوى، كۆتايى نىيە بەلكو خرە، بەلام لە باس كردنى ئەم مەسەلەيە خۆى بوارد، چونكە تىگەيشت كە ئازۆكەى ئەو قىبول ناكە كە زەوى خربى چونكە ناتوانى خر بونى زەوى تىبگا.

پاش ئەوئى كە سى رۆژ بەرە و باشور و (بە درىژايى لىوارى شەتى نىل) رىگايان تەى كرد، نوون لە خاوەنى خۆى پرسى: ماوەى سەفەرى ئىمە چەند درىژە دەكىشى؟

مووسا كە نەيدەزانى سەفەرەكەى چەند درىژە دەكىشى، ھەر بۆ ئەوئى كە ولەمىكى نوونى دايتتەو، ولەمىدايەو: ئىمە بە فەرمانى سوكر مووسا فەرماندەى سوپا ماوەى سەد رۆژ بەرەو باشور دەرۆين.

نوون پرسى: ئەگەر پاش سەد رۆژ رىگا تەى كردن، شارى زىرپىنمان نەدۆزىيەو چ دەكەين؟

مووسا گوتى: لەو ھالەدا دەگەرپىنەو.

نوون پرسى: ئەي ئەگەر شارى زىرپىنمان دۆزىيەو چۆن؟

مووسا گوتى: پاش دۆزىنەوئى ئەم شارەش دىسانەو دەگەرپىنەو تا بە سوكر مووسا بلىين كە شارى زىرپىنمان دۆزىيەو.

نوون پرسى: ئايا پاش ئەوئى كە شارى زىرپىنمان دۆزىيەو تالانى ناكەين؟

مووسا ولەمىدايەو: نەخىر، چونكە سوكر مووسا فەرمانى بە ئىمەداو ئەم شارە بدۆزىنەو و ھەوالى دۆزىنەوئى بەو رابگەيەنن ئەو نەيگوتتو كە تالانى بكەين.

نوون گوتى: ھەتەن سوكر مووسا بە تەمايە تالانى شارى زىرپىن خۆى بىكا تا ئىمە لە زىر بىيەش بىن و ھەرچى زىرپىك كە لەو شارەدا ھەيە، خۆى بەردەستى بجا.

مووسا گوتى: لەوانەيە وائى.

نوون گوتى: ئەي سەرورە، ئايا تۆ رازى دەبى كە تەوارى زىرپەكانى شارى زىرپىن، سوكر مووسا ھەلبىگرى و ھىچى بە نىبى تۆ نەبى؟

مووسا گوتى: من پىويستىم بەزىرەكانى شارى زىرپىن نىيە و ھەر چەندىك زىرپىم بوى لە پايتەختى مىسر بۆ من نامادىە و ھەرورەكو كە بىنىت من تا ئەمپرۆ ھىچم لە زىرپەكانى كۆش ھەلنەگرتو، چونكە پىويستىم پى نىيە.

جگە لەوئى سوكر مووسا پاش ئەوئى كە زىرپەكانى شارى زىرپىن بەردەست دەخا ناتوانى ئەو زىرپانە بۆ خۆى ھەلبىگرى، ئەو ناچارە ھەرچى زىرپى بەردەستى دەخا بۆ فەرەونى بىنرى ئەگەر تەنيا بە ئەندازەى كىشى يەك لە دەى سەنگىك لە زىرپى شارى زىرپىن بۆ خۆى ھەلبىگرى، سەرى لە لەشى جىادەبىتتەو.

نوون گوتى: بەو شىوئەيەى كە ئىمە بەرەو باشور دەرۆين دەگەينە جىگايەك كە ون دەبىن. مووسا گوتى: ئىمە ھەرگىز ون نابىن لەبەر ئەوئى بەردەوام بە درىژايى شەتى نىلدا دەجوولپىن و رىنماى ئىمە ئەم شەتەيە.

قسەكانى مووسا، كەمىك نوونىان ئاسودە كرد. رى كردنى مووسا و ھاوپىكانى بە درىژايى شەتى نىل بەرەو باشور سى سوودى ھەبوو: يەكەمىان كە ھەرگىز ون نەدەبوون و شەتى نىل، رىنمايەك بوو كە ئەوانى بەرەو باشور دەبرد و دەياتتوانى پاش دۆزىنەوئى شارى زىرپىن، دووبارە بە لىوارەكانى ئەو شەتەدا، بەرەو باكور بگەرپىنەو و خۆيان بگەيەننەو مىسر. سوودى دووئەم لە بەشوينداچونى لىوارەكانى رووبارى نىل ئەو بوو كە ھەرگىز لە رووى ئاو، دووچارى تەنگەتارى نەدەبوون. سوودى سىيەم ئەو بوو كە دەياتتوانى لە لىوارەكانى رووباردا، بالئە و گيانلەبەرانى گيا خۆر راوبەن. لەبەر ئەوئى شەتى نىل، لەو ناوچەيەدا تاكە رووبار و سەرچاوەى ئاو بوو و ھەموو بالئە و گيانلەبەر و درندەكان ناچاربوون بۆ ئەوئى تىنوئىتى خۆيان بشكىنن، خۆيان بگەيەننە لىوارى نىل سەربازانى مىسرى دەياتتوانى ھەموو رۆژىك، راوبەن و كەلك لە گۆشتى تازە وەربگرن

ھەرچى رۆژان دەھاتن و تىدەپەرىن لە نىوان مووسا و نوون ھۆگرييەكى زۆر تر دەھاتە ئارو. نوون كە لە رابردودا نامادە نەبوو تەنانەت چوار قسە لە گەل مووسادا بكا، ئاخواتنى دورو درىژى لە گەل مووسادا دەكرد و ھاتە سەربارى ئەو كە كۆمەلە وشەيەك لە زمانى خۆيان فىرى مووسا بكا. مووسا سەرنجى دا ئەو زمانەى كە ئازۆكەى فىرى ئەوئى دەكا زۆر لە زمانى مىسرى دەچۆ و وا ديارە كە زمانى مىسرى و زمانى قەومى دەشتەكى، كە نوون لە وان بوو، لە رابردودا رىشەيەكى ھاوبەشيان ھەبوو.

له ساته وهختیکی دیکه دا، گه یشتنه ناوچه یه کی شاخاوی و موسا سه رنجی دا که ناژۆکه ی به ترس و تۆقانه وه سهیری لوتکه کانی چیا کانی ده وره بهر ده کا.

موسا له روی پرسى: مه گهر تۆ له چیا ده ترسى؟

نون وه لامیدایه وه: نا ئه ی سه روه ر، به لام من له به عمل ده ترسم!

موسا پرسى: ترسانى تۆ له به عمل چ په یوه ندییه کی به لوتکه ی چیا کانه وه هه یه؟

نون وه لامیدایه وه: به عمل و بیچوه کانی زۆریه ی کات له لوتکه ی چیا کانن.

موسا پیکه نى و گوتى: به یه یییه بی کاتیک که تۆ به ناوچه پیده شته کاندایه ده رۆی له به عمل و منداله کانی نا ترسى؟

نون گوتى: من له ده شتیش له به عمل و منداله کانی ده ترسم، به لام نه ک به و رادییه که کاتیک به ناوچه یه کی شاخاویدا تیده په رم.

رۆژیک نون له باره ی نیشتمانی خۆی له گه ل موسا قسه ی کرد و گوتى: زیدگای من ده شتیکی به رفراوانه که هه مووان به ناوی ((که نعان)) وه ناوی ده به یین.

موسا گوتى: من ئه م ناوهم زۆر بیستوه.

رۆژیکى دیکه نون ده باره ی بارو باپیرانى خۆی قسه ی کرد و گوتى: با پیره گه وره ی نه ته وه ی ئیمه پیاویک بوو به ناوی ئیبراهیم ((به و جوره ی که نون ئه م ناوه ی ده گوت:

نورام)) نون گوتى: ئیبراهیم ((نورام)) کاتیک ژیاوه که له وانه یه ولاتى میسر بوونى نه بووه و با پیری ئیمه ئیبراهیم، نه وه نده کۆنه که هه یچ که س نازانى له چ زه مه نیکدا بووه.

موسا کاتیک ناوی (نورام) ی بیست گوتى: ئه م ناوه وه ک ناوه میسر یه کان وایه.

نون گوتى: میسر یه کان ناوه کانی خۆیان له ئیمه وهرگرتوه و نه مه ش ته نیا هه ر تاییه ت به ناو نییه و هه ر چی شتیکی باش که له میسر هه یه له ئیمه ی که نعان یه وه

وه رگیراوه، به و شیوه یه ی که گوتم رۆژیک که باپیره مان ئیبراهیم هه بوو له وانه یه ولاتى میسر هه ر نه بووی.

نون له باره ی باو باپیرانى خۆیه وه زۆری قسه کرد، به لام وه ک هه موو نه ندامانى هۆزه ده شته کییه کان نه یده توانی میژوو له مه زه هب جیا بکاته وه و هه رچی ده یگوت روویه کی

مه زه به یی هه بوو. ئه و ناوی هه رکام له باپیرانى خۆی ده گوت دیار نه بوو که نایا یه کیک له خویان بووه یان یه کیک له تاکه کانی به شه ر بووه.

نون که نه یده توانی میژوو باپیرانى خۆی له مه زه هب جیا بکاته وه، نه یده توانی که خورافه له میژوو و مه زه هب جیا بکاته وه و هه ر رووداویک که ده یه پینایه سه ر زمانى ویرا به خورافه بوو.

له قسه کانی نون، موسا واتیکه یشت که باپیره ی یه که م و گه وره ی قه ومی ده شته کی که نعان، ئیبراهیم به قه ولی نون ((نورام)) بووه. ئه و سه رۆکی میلله ت بووه و پاش ئه و،

سه رۆکایه تی قه ومی ده شته کی که نعان بز ئیسحاق کورى ئیبرهیم بووه و (نون ناوی ئیسحاقى به ((پترهانگ)) ده خوینده وه). پاش ئیسحاق سه رۆکی قه ومی ده شته کی که نعان

به یه عقوب گه یشتوه. نون ئه م ناوه ی به ((یاکوب)) ده خوینده وه و یه عقوب ناویکی مه زن و ئاسمانی هه بووه که ئیسرائیل بوو. (نون ئه م ناوه ی به ((یه س رایل)) ده خوینده وه).

پاش ئه وه نون به سه رهاتیکى دیکه ی ده باره ی با پیرانى خۆی بز موسا گپرایه وه که کوره لاوی سه رمه ست و سه رسام کرد و ئه و به سه رهاته، به سه رهاتى کورى یه عقوب

(یوسف) بوو. به لام نون ناوی (یوسف) ی به (یوسپ) ده خوینده وه و موسا تیگه یشت که ئه م ناوه ش ناویکی میسر یه.

به سه رهاتى یوسف کورى یه عقوب له سه ر زمانى نون دورو دریز بوو و ماوه ی چه ند رۆژ دریزه ی کیشا و نون گوتى که یوسف له ریگای بازرگانیکى کۆیله فروش چوه ناو میسر

و ئه و بازرگانه یوسفى به بازرگانیکى میسر که ناوی (پوتیفار) بوو فروشت. ژنیکی جوان دلئى به یوسفدا چوو، به لام یوسف دلئى به لای ئه وه وه نایى، بۆیه ژنه یوسف تاوانبار ده کا که

یوسف به ته مای ئه وه بووه لاقه ی بکا. پاشان یوسف ده خه نه زیندانه وه و ئه و لاوه ماوه یه ک له زینداندایه مینیتته وه و پاش زیندان، نازادکراو گه یشته پله ی وه زیر له میسر.

کاتیک به سه رهاتى نون، ده باره ی یوسف، ته و او بوو گوتى: ئیسرائیل، مانای یه عقوب، دوازه کورى هه بوو. له هه رکام له و کورانه ی ئه و، یه کیک له دوازه تیره که ی ئیسرائیل لقیان

لی بۆوه.

موسا گوتى: ئه ی برای من، تۆ له کام تیره ی ئیسرائیلی؟ تا ئه و رۆزه موسا، غولامى خۆی به ناو نیشانی ئه ی برای من بانگ نه کردبوو. نون له و

ناو نیشانه به جوریک هه پسا که به ده میکی ئاوه لاوه له خاوه نى خۆی روانی و پاشان پرسى: ئه ی سه روه ر، چت گوت؟

مووسا پرسىارى خۆى دووباره كرده وه و نوون گوتى: من تىگه يىشتم كه تۆ له من ده پرسى كه له كام تيره له دوازده تيره كهى ئيسرائيلم و هۆكارى حه پهبه سانى من نه وه به كه تۆ منت به ناونيشانى ((نهى براى من)) بانگ كرد، له حالتيكدا كه من براى تۆ نيم، به لكو من غولامى تۆم و تۆ له كوئى و من له كوئى!

مووسا گوتى: تۆ براى منى، چونكه منيش وهك تۆ له نه ته وهى ئيسرائيلم. لهو كاته دا نوون بۆ به كه م جار، به نيگايه كى ديكه وه له قه لافه تى مووساى روانى و بينى كه له قه لافه تى نه ودا، سيما و نيشانه گه ليك هه به پيشانى ده دا كه نه وه له نه ژادى ئيسرائيليانه و به تايبه تى لووتى مووسا، شايه تى ده دا كه نه وه به كورپانى ئيسرائيل ده ژميردرئ.

پاش نه وه پرسى: نهى سه روه رى گه وه، ئايا به راستى تۆ له نه ژادى ئيسرائيلي؟
مووسا گوتى: به لئى نهى براى من. به للام تۆ هيشتا به منت نه گوت له كام تيره له دوازده تيره كهى ئيسرائيلي؟

نوون وه لاميدايه وه: من له تيره ي (لوى) م و ئايا ده كرى پيم بلئى تۆ له كام تيره له دوازده تيره كهى ئيسرائيلي؟
مووسا گوتى: من لهو تيره يه م كه دانيشوانى سه رزه ويى كوئى له رۆژه لاتى ده لتاى شه تى نيل لهو تيره يه ن.

مووسا و هاوړپياني كه ماوه بهك بوو به دريژايى نيلي شيندا ريگايان تهى ده كرد نه وئ يان له پاش خويانه وه به جيته شت.^(٤٨)
شه تى نيل كه هيشتا له ناوچه ي نيلي شيندا بهك رووبارى گه وه بوو، بوو به رووباريكى چيبي و مووسا و هاوړپيكانى له ليتوارى نه و رووباره هه وه كو پيشان به ره و باشوور ده رويشتن.

مووسا و هاوړپياني پييان نابووه ناوچه به كه وه كه گاليسكه به وييدا تى نه ده په رى و ليتواره كانى رووبار، كه لقى نه سلبي رووبارى نيل خۆى بوو، نه وه نده ناهه موار خۆى ده نواند

(٤٨) شه تى نيل چندين هه زار سه رچاوه هه به كه پاش نه وه به بهك ده گن دوو رووبارى گه وه پيكد هينن به كيكيان به ناوى نيلي شين ((به بۆنه ي رهنكى ناوه كه وه)) و نه وى تر به ناوى نيلي سپى ناوده برئ و نه م دوو رووباره له نزيك (خه رتوم) پايته ختى ئيستاي ولاتى سودان به بهك ده گن و شه تى گه وه نيل پيكد هينن. ((و.ف))

كه نه يان ده توانى گاليسكه به وئ دا ره ت بكهن. نه وه بوو گاليسكه كانيان له نه سپه كان كرده وه و سوارى نه سپه كان بوون و دريژه يان به رى كردنى خوياندا.

ريگاي تپه پهبوونى مووسا و هاوړپياني، دۆليتك بوو كه له ليتوارى رووبارى نيله وه تا ده گاته لوتكه ي چيكانى ده وره بهر سه وز خۆى ده نواند. نوون، ئاژۆى گاليسكه كهى مووسا ده يگوت له هيج جيته ك زه ويم نه وه نده به سه وزى نه ديوه.

رۆژان هه وا گه رم بوو، به للام نهك به ورا ده به كه نار هه تيبى دروست بكا. شه وانيش، به جوړيكت سارد ده بوو، كه مووسا و هاوړپياني ئاگريان هه ل ده كرد تا خويان گه رم بكه نه وه و بتوانن بجه ون.

به كيكت لهو شتانه ي كه هۆكارى سه رسورمانى مووسا و نوون و سه ربازان بوو، نه وه بوو كه گيانله به رانى نه و سه ر زه وينه، هيشتا دوو چارى زۆردارى تيره ي به شه ر نه ببوون تاكو له وان بترسن.

له به ره به يانه وه تا شه و، ره وه مه يمون، به دواى مووسا و هاوړپياني سه وه بوون. كۆمه له خيژانيكى شيران، كاتيكت تپه پهبوونى سه ربازانى ميسرييان ده دى نه ده ترسان و نه ده كه وتنه سه ربارى نه وه ي په لامارى نه وان بدن. ته نانه ت، پلنگه كان، كه به سه ر تاته به رده كانه وه دانيشتبوون، تپه پهبوونى سه ربازانى ميسرييان ده دى بى نه وه ي كه بترسن يان خه ريكي نه وه ين كه رابكهن.

هه ر كاتيكت كوئى دريژانى باركيش، له سووپاى بچووكى مووسا، ده ستبان به زه رين ده كرد و ده نكى نه وان له نيؤ دۆله كه دا ده نكى ده دايه وه، گيانله به رانى ديكه ي وهك مه يمونه كان و به وره كان به ده نكى تايبه تى خويان وه لامى نه وان يان ده دايه وه.

له هه نديك نوخته دا نه وه نده ي بزنه كيتوى ليتوو كه كاتيكت به سه ر به رده كانى چيادا تپده په رين، ده نكى تپه پهبوونى نه وان، ده نكى جوولانه وه ي گاليسكه كانى دينا به وه بير كه به سه ر به رده لانه كاندا ده رويشتن. بهك لهو گيانله به ره سه يرانه كه لهو ناوچه به دا كه وته به رچاوى مووسا و كه سانيتر گيانله به ريتك بوو وهك نه سپ كه شاخيتكى ناسويى به سه ر نيؤ چاوانيه وه بوو و هاوړپياني مووسا نه و گيانله به رانه يان ناونا نه سپى شاخدار.

لهو سه ر زه وينه دا كۆمه له بالته ده به كه به په رى رهنكاو رهنك و بريسه كه داره وه ده فرين كه مووسا له هيج جيگايه كه نهى ديپوون.

هه موو بهيانبييهك، كاتيک گيانله بهرانی گيا خۆر بۆ ئاو خوار دهنهوه دههاتنه لئواری رووباری نیل، هاوړپییانی مووسا چهند گيانله بهرانیکیان به ئاسانی راو ده کرد و به فهرمانی مووسا، ئەوان زیاده رادهی پپووست راویان نه ده کرد و هه مییشه گوشتی تازهیان هه بوو.

سه رباری گوشتی گيانله بهرانی گيا خۆر، رووباری نیل ئەوه ندهی ماسی هه بوو که بۆ خوار دنی سوپایه کی گه و ره به شی ده کرد تا ده گاته سوپای بچوک و سه ربازانی ژماره که می مووسا.

شه وانه، کاتيک ناگریان هه ل ده کرد، سه گی کیوی له ئاگر نزیك بوونه وه و هه چهنده ده وهرین، به لām دیار بوو که هه زیان ده کرد هۆگری مووسا و هاوړپییانی بن.

مووسا، کاتيک ئاره زووی سه گه کیوییه کانی بۆ بیینی ناگر بینی، ههستی کرد که تیره ی سه گ به و هۆیه وه هۆگر بوونی بهرام بهر ئاگر هه بووه، خووی به مرۆقه وه گرتووه و مائی بووه. ته گه ر ئەو و هاوړپییانی ماوه یه که له و سه ر زه وینه دا بمابانه وه و هه ر شه ویک ناگریان هه لکر دبايه، دوور نه بوو سه گه کیوییه کانی، یان توله سه گه کانی ئەوان مائی بکه ن.

شه ویک وه حشه تی ئەسپه کان بووه هۆی ئەوه ی که مووسا و نوون و ئەوانی تر له خه و راهه رن و له بهر روونای مانگ بیینیان شیریک چۆته سه ر پشتی ئەسپیک و به زهوی داداوه. مووسا به چاپوکییه وه چه قۆیه کی به ره و شیره که هاویشت و چه قۆکه له پشتی شیره که چه قی. ئەوانی تریش کۆمه لیک چه قۆیان بۆ شیره که هاویشت و له ماوه یه کی که مدا، شیره که، به هۆی ئەو چه قۆیانه که له به ده نیدا چه قی بوون، وه ک ژوشکی لیپهات و ئیدی نهیتوانی له جیی خۆی بجوولێ. سه ربازان لاشه ی شیره که بیان له سه ر ئەسپه که دوور خسته وه، به لām ئەسپ مرد بوو.

مووسا و هاوړپییانی، له رووداوه که ی ئەو شه ووه په ندیان وه رگرت و تیگه یشتن که له کاتی خه وتندا ده بی ئەسپه کان له جیگایه که رابگرن که نه که ونه بهر په لاماری شیرانه وه.

ئەو سه ر زه وینه ی که بواری رویشتنی مووسا و هاوړپییانی بوو، ئەوه نده گيانله بهری گيا خۆری لیبوو که شیران ناچار نه بوون، بۆ تیر کردنی سگی خۆیان هیرش بهر نه سه ر ئەسپانی سوپای بچوکی مووسا، به لām وا پیده چوو شیوه ئەسپه کان سه رنجی شیرانی راکیشابوو، چونکه تا ئەو کاته ئەم جۆره ئازله یان له و ناچه یه دا نه دیتبوو، وه ک بلتی وایان وینا ده کرد که ئەسپ خوار دنیکی به تامه و ده یانویست ئەو خوار دنه تازه و به تامه بجۆن.

روژیک له کاتی ری کردن دا، سمی ئەسپی رهنگ زهردی مووسا که ناوی (کاری) بوو که وته کونیکه وه که پاشان ده رکه وت کونی ماره و لولاقی ئەسپه که شکا. له بهر ئەوه ی هه مووان ده یانزانی ئیدی ئەو ئەسپه توانای ری کردنی بییه ناچار بوون ئەو گيانله بهره بهر لاه بکه ن، به لām هه ر ئەوان دوور که وتبانه وه شیران هیرشیان ده برده سه ر ئەو ئازله و پارچه پارچه یان ده کرد. ئەوه بوو گوتیان ده بی ئەو ئەسپه له ناو بری تا شیره کان پارچه پارچه ی نه که ن.

مووسا نه یده توانی ئەو ئەسپه له ناو ببا، چونکه به جۆریک خووی به و ئەسپه وه گرتبوو که ئەو گيانله بهره ی وه ک دۆستیکی دلۆسۆز ده بینی. بۆیه یه کینک له سه ربازه کانی راسپارد که ئەو ئەسپه له ناو ببا. ئەو به ئەندازه یه که نیگه ران بوو، که نهیتوانی دیمه نی له ناو بر دنی ئەسپه که ی بیینی.

ئەو روژه، که ئەسپه که یان له ناو بر د، نوون، غولامی مووسا، ته خته ی هیله کانی خۆی بینی و هیله کانی سه ر ته خته که ی ژمارد و بینی که چل و نۆهیلی له سه ر هه لکه تراوه.

روونکر دهنه وه ی ئەم کاره ئەوه بوو که ئەو روژه نوون له مووسای پرسی ماوه ی سه فه ری ئیمه چهند روژ درێژه ده کیشی و مووسا وه لامیدایه وه، سه د روژ، ته خته یه کی هیللی ناماده کرد و هه موو به یانیان، پاش ئەوه که له خه و هه لده ستان، پيش ئەوه ی که بکه ویته ری له سه ر رووی ئەو ته خته یه، هیللیکی هه لده که ند تا کو حسابی ژماره ی ئەو روژانه که له سه فه ره که یان دان، له بهر دهستی ده رنه چی. ئەو روژه، له ریگای ژماره ی هیلله کانه وه، زانی له و روژه وه که مووسا سه فه ری تیدا دیاری کردووه، چل و نۆ روژ تیپه ریوه.

ئینجا گه یشتنه جیگایه که که رووباری نیل پیچیک کی گه وره ی ده دا و ئەوان پاش ئەوه که ئەو پیچه یان ته ی کرد دیسانه وه چونه وه سه ر خه تی باشوور.

چهند روژیک تر، پییان نایه ناوچه یه که وه که چیاکان، له دوو لای ئەویدا، بهر زتر خۆی ده نواند و رووباری نیل ته سک تر و له ئەنجامیشدا قوول تر ده بوو و دیسانه وه بچووکترین شوینه وار یکیان له بوونی مرۆقه به دی نه کرد.

له هه ندیک نوخته دا، چیاکانی هه ردوو بهری رووباری نیل، ئەوه نده بهر ز ده بوونه وه، که خۆر هه ر له به یانییه وه تا کو ئیواره له سه ره رپی سوپای بچوکی مووسای نه ده دا مه گه ر کاتی نیوه رپیان، که خۆر ده گه یشته ناوه راستی ئاسمان و هه ر که دوو سه عات له نیوه رپۆ تیده په ری، دنیا به جۆریکی لیده هات که وه کو بلتی خۆر له وی ئاوا بووه.

هه موو سه ربازانی سوپای بچووکی مووسا که میسری بوون، داستانی په یوه ست به رووباری نیلیان ده زانی. ئەم داستانه ئەوه بوو که کەس له سه رچاوه ی رووباری نیل نه گه راوه ته وه و هه موو ئەو که سانه ی بۆ بینیی سه رچاوه ی رووباری نیل رۆبشتوون، هه ر له وئ مردوون، چونکه سه رچاوه ی نیل له کۆتایی دنیا دا هه لکه وتوه. به رزبونه وه ی چیاکان و ته سک بوونه وه ی پانایی رووباری نیل پیشانی سه ربازانی ده دا که داخلی وارێک بوون که ئیتر گه یشتۆته کۆتایی جیهان و سه رچاوه ی رووباری نیل.

سه ربازان ئەوه نده یان ریگا ته ی کرد بوو که هه ندیکیان ده یانگوت گریمان ئیمه پاش ئەوه ی ده گه ی نه شاری زێرین، که ده بی که وتیته سه رچاوه ی رووباری نیل، زیندووش بمینین، ئەوا ناتوانین دووباره بگه رپینه وه، مانای پیش ئەوه بگه ی نه وه میسر، له ناکامی درێژی ماوه ی سه فه ری گه رانه وه ده مرین.

رۆژێک، که له کاتی راوه ستان بۆ پشوودانی شه وان له ده ره وه چیا یه ک، ده رکه وت که لوتکه که ی ده گه ی شته هه وره ره نگ نه ر خه وانیه کانی ناسمان و وه ک بلێی خه رمانه یه کی ناگر، لوتکه ی ئەو چیا یه ی گرتۆته خۆی.

نوون به په یجی ده ست، لوتکه ی ئەو چیا یه ی پیشانی مووسا دا و گوتی: ئەی سه ره ره، ته ماشا که، ئەوئ کۆتایی دنیا یه و ئەو ناگره ی که ده یبینی هه مان ئەو ناگره یه که گوتم له ناگره کانی ئیمه زۆر سووتینەر تره. له بهر ئەوه ی ئیمه گه یشتووینه کۆتایی دنیا ده بی بگه رپینه وه.

مووسا تووره بوو و گوتی: من ناتوانم کارێک که پیم سپێرداوه به جی بیلم و بگه رپینه وه هه ر له بهر ئەوه ی که تو خورافه په رستی، تو که پیاویکی خه یال په رستی وا وینا ده که ی که ئیره کۆتایی دنیا یه. له حالیکدا که دنیا کۆتایی نییه به وه به لگه یه ی که خره و ئیمه، هه ر چه ندیک ریگا به رین، هه رگیز ناگه ی نه کۆتایی دنیا و ئەگه ر له سه ر یه ک هیل برۆین، ده گه ی نه وه هه مان خالی ده سپێکی خۆمان.

له وه ش بترای، ئەم کاره که به من سپێرداوه یه ک راسپێری جه نگییه و ده بی من ئەنجامی بدهم و ئەگه ر ئەنجامی نه ده م ده کوژیم. سوکر مووسا، فه رمانده ی سوپا، فه رمانی به من کردوه که به لای که مه وه سه د رۆژ به ده م لیواری رووباری نیلدا ریگا ته ی بکه م به لکو بگه مه شاری زێرین. من ده سه لاتم هه یه له سه د رۆژ زیاتر ریگا برۆم، به لام ناتوانم له سه د رۆژ که م تر ریگا به ریم.

نوون گوتی: ئەی سه ره ره، ئەگه ر تو هه ر ئەلیره وه بگه رپینه وه، کی ده زانی که تو له سه د رۆژ که م تر ریگات به رپوه؟

مووسا گوتی: کاتی که من گه رامه وه فه رمانده ی سوپا له من ده پرسێ چه ند رۆژ ریگات به رپوه من ناچارم که راستی به و بلیم، چونکه من درۆ به سه ر زماندا نایه.

گریمان من بتوانم درۆ بکه م، فه رمانده ی سوپا له یه که یه که ی ئەو که سانه ی که له گه ل مندان ده پرسێ که چه ند رۆژ، به ره و باشوور، ریگامان به رپوه و دوا جار په ی به درۆ که ی من ده باو سه رم له له شم جیا ده بیته وه. نوون گوتی: سوکر مووسا ناتوانی سه ری شازاده یه کی میسری له له شی جیا بکاته وه. مووسا گوتی: من ده نیریته وه میسر و فه رعه ون فه رمان ده ره ده کا سه رم له له شم جیا بکه نه وه. به هه رحال، من درێژه به ریگای خۆم ده ده م و دیسان به ره و باشوور ده رۆم به لکو بتوانم بگه مه شاری زێرین و فه رمانی فه رعه ون و فه رمانده ی سوپا له کاتی خۆیدا جبه جی بکه م. ئەو شه وه هه ورێکی ره ش ناسمانی داگرت و هه وره تریشقه چه سخه ی دا و هه ور گرماندی و بارانیکی تووند دا یکرد و بارانه که ئەوه نده توند بوو که ناوی رووباری نیل له ماوه یه کی که م دا زیادی کردو رووبار هه ستا.

ده نگدانه وه ی هه ره بروسکه له و ناچه شاخاویه دا ئەوه نده ترسناک بوو که نوون له ترساندا ده ستی کرد به گریان، مووسا که ده یزانی وه حشه تی ئەو لاره ئیسرا ئیلییه له خورافه په رستی رایه بایه خێکی پی نه دا تا کو باران پرایه وه و ناسمان له هه وران ساف بوو و ئەستیره دره وشانه وه. ئینجا مووسا لوتکه ی ئەو چیا یه ی، که کاتی عه سر، سوور خوی ده نواند، پیشانی نوون داو گوتی: ئەگه ر ئەوئ کۆتایی دنیا بوایه و ناگر له وئ هاتبایه ده ری، تو له م ساته دا که شه وه، ناگرت له کاتی رۆژ باشتر ده دی، به لام به و جۆره که ده یبینی له وی ناگر بوونی نییه و تو عه سری ئەم رۆ بینیت، ئەوه هه وری ره نگ سوور بوو و رهنگی هه وره کانی ش له نوری هه تا وه وه هاتوو هه نک له ناگری کۆتایی دنیا. تو ده یبینی ئیمه به بناری ئەو چیا یه دا تیده په رین و چیا یه که له پشت خۆمانه وه ده یبین، له حالیکدا هه ر کاتی که ئەو چیا یه کۆتایی دنیا بی، ئیمه ناتوانین له وئ تیبه رین.

پیشینی مووسا راست ده رجوو. به بناری ئەو چیا یه دا، که رووباری نیلی پیداده رۆبشت، تیبه رین و چیا که یان له پشت خۆیان هه به جی هیشت. مووسا جارێکی دیکه چیا که ی پیشانی نووندا و گوتی: ئایا ئیستا باوه ر ده که ی که ئەم چیا یه کۆتایی دنیا نییه؟

نوون باوه‌ری کرد که ئەو چیا به کۆتایی دنیا نییه. بەلام نەیتوانی بپۆکە کۆتایی دنیا لە خۆی دوور بجاتهوه. ئەو یه‌قیینی هه‌بوو که جیهان سنوورێکی هه‌یه که له‌وی، دنیا کۆتایی دێ و هه‌ر ئەویش ناره‌ندی ناگره. پاش ئەوه که له‌و چیا به تیپه‌رین پێیان نایه ناوچه‌یه‌که‌وه که چیا لێ نەبوو و نیوه بیابان بوو، مانای زه‌وی و زاری رووباری نیل نه‌ به‌ته‌واوی به‌یار بوو، نه‌ به‌ته‌واویش گیا و دره‌ختی لیبوو.

له‌و زه‌وی و زاران‌ه‌وه چەند رووباری بچووک، به‌و رووباره‌وه په‌یوه‌ست ده‌بون که موسا و هاو‌پێیانی له‌ لیواری ئەودا رێگایان ته‌ی ده‌کرد. پیاوه‌ لاه‌که که‌وته ئەو بیره که له‌ وان‌یه بگاته جینگایه‌که که نەتوانی له‌ نیوان رووباری ئەسلی نیل و ئەو رووبارانه‌ دا جیاوازی بکا. موسا و هاو‌پێیانی ماوه‌ی سێ پۆژ له‌ پێده‌شته نیوه بیابانه‌دا، که رووباری نیلی پێدا ده‌پۆشیت سه‌فه‌ریان کرد. له‌ پۆژی سییه‌مدا ماریکی ژه‌راوی به‌ موسایه‌وه دا. ئەو توانی به‌ شمشیره‌که‌ی خۆی ماره‌که‌ بکوژی، بەلام لاشه‌ی ماره‌که‌یان ناسی و زانییان که ماریکی ژه‌راوییه.

مار به‌ بن پاژنه‌ی پێی موسایه‌وه‌ دابوو کاتی که نوون تیگه‌یشت که ماریکی ژه‌راوی به‌ موسایه‌وه‌ داوه، نه‌شته‌ره‌که‌ی خۆی هه‌لکێشا و به‌ موسای گوت: ئەو سه‌روه‌ر، من ده‌مه‌وی شوینی چزووه‌که بپرم چونکه ئەگه‌ر ئەو شوینه نه‌بریت، ده‌م‌ری.

موسا رازی بوو که نوون به‌ نه‌شته‌ره‌که‌ی خۆی به‌شیک له‌ گۆشتی پاژنه‌ پێی ئەو به‌ری. پاش ئەوه‌ی به‌شیک له‌ گۆشتی پاژنه‌ پێی موسا بردرا، نوون ده‌می خۆی له‌ شوینی برینه‌که‌ نزیک کرده‌وه و خوینی موسای مژی و سات به‌ دوای ساتدا ئەو شوینه که مژی بووی، له‌ ده‌مییه‌وه‌ تفی ده‌کرده‌وه تاکو ژه‌هری ماره‌که‌ له‌ له‌شی موسا بپته‌ ده‌ری.

کاریگه‌ری ژه‌هر به‌ راده‌یه‌که‌ له‌ به‌ده‌نی موسادا به‌ هیز بوو، که له‌ حالیکدا نوون برینی پاژنه‌ پێی موسای هه‌ل ده‌مژی تا خوینه‌که‌ی بپته‌ ده‌ری، موسا له‌ هۆش خۆی چوو بواره‌وه.

له‌ ناکامی ئەو رووداوه‌، ریکردنی سوپای بچووک موسا راوه‌ستا و سه‌ربازان هه‌ر له‌و جیه‌دا که موسا مار پیته‌ی دابوو، راوه‌ستان.

موسا نه‌یده‌زانی چی به‌سه‌ر ئەو دێ، چونکه هۆش و هه‌ستی نه‌بوو. به‌لام ئەوانی تر ده‌یان بینی سه‌ر تاپیی وی ده‌له‌رزێ. له‌و سه‌عاته‌ به‌ دواوه‌، تا پۆژی پاشتر له‌ هه‌مان جی، موسا له‌ حالێ بورانه‌وه‌دا بوو و سه‌ر تا پێی ده‌له‌رزێ و کاتی که عه‌سری پۆژی پاشتر چاوی

کرده‌وه و له‌و کاته‌ دا هه‌ل له‌رزینی له‌شی نه‌ما، به‌لام لاوازیونی گشتی هه‌رمابوو و ئەو پیاوه‌ لاه‌ نەیتوانی بچوولیته‌وه.

له‌ کاتی که موسا هه‌ل ده‌له‌رزێ و له‌ هۆش خۆی چوو بوو، نوون ته‌نانه‌ت تاویکیش هه‌دای نه‌دا. نوون هه‌ولێ ده‌دا که موسا فینک بکاته‌وه و پارچه‌داریکێ خستبووه‌ نیوان هه‌ردوو دانییه‌وه‌ تاکو موسا له‌ کاتی هه‌ل له‌رزین و پیکدادانی دانه‌کانیدا، زمانی خۆی نه‌برێ.

نوون جینگا خه‌ویکی دوور له‌ منزگای سه‌ربازانی بۆ سه‌روه‌ری خۆی ناماده‌کربوو تا ژاوه‌ ژاوی ئەوان، موسا ناره‌حەت نه‌کا. نوون سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که کۆیله‌ بوو، تیده‌گه‌یشت که مارانگاز پنیوستی به‌ پشودان هه‌یه و ده‌بی له‌شی ناسوده‌ بی تا ورده‌ ورده‌ کاریگه‌ریی ژه‌هر له‌ به‌ده‌نی ئەو بچیته‌ ده‌ری.

پاش ئەوه‌ی که موسا به‌ هۆش خۆی هاته‌وه‌ و چاوی کرده‌وه، گه‌رچی هه‌ل له‌رزینی له‌شی نه‌مابوو، تووشی ورپنه‌ ببوو و بی ناگا له‌ خۆی، هه‌رچی له‌ناو دلیدا دابوو به‌سه‌ر زمانیدا ده‌هات. موسا ته‌واوی نه‌یینه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ له‌ دایکبونی خۆی درکاند و نوون که تیماری ئەوی ده‌کرد، له‌ زمانی موساوه‌ گویی لیبوو که ئەو کورپی فیرعه‌ون نییه، به‌لکو کورپی یه‌کی که له‌ تاکه‌کانی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیله‌ که له‌ سه‌ر زه‌وی کۆش که ده‌که‌وتته‌ رۆژه‌لاتی ده‌لتای نیل ده‌ژیان و ده‌ژین و دایکی، ئەوی به‌ رووباری نیلدا داداوه‌ و شازاده‌خانمیکێ میسری که به‌ هاوسه‌ری پاشا ده‌ژمێردرا، ئەوی له‌ ئاو گرتوته‌وه‌ و له‌ مردن رزگاری کردوه.

موسا له‌ نیوان ورپنه‌کانیدا هۆکاری رزگاریونی خۆشی به‌ ده‌ستی شازاده‌خانی میسری گوت و درکاندی که ئەو شازاده‌خانه‌ حه‌زی ده‌کرد که له‌ فیرعه‌ون کورپیکێ بی، به‌لام نه‌یده‌بوو، چونکه نه‌زۆک بوو، هه‌ر به‌و هۆیه‌ ئەوه‌ی له‌ ئاوی نیل گرته‌وه‌ و ماوه‌یه‌که‌ له‌ کۆشکی پاشایه‌تی میسر دوورکه‌وته‌وه‌ تا بتوانی وه‌زعی سکریبی خۆی به‌شاریته‌وه‌ و ئینجا ئەو، که به‌ هه‌مووانی راگه‌یاند کورپه‌که‌ی ئەو کورپی فیرعه‌ونه‌، گه‌رایه‌وه‌ بۆ پایته‌ختی میسر. ئەو رۆژه‌، نوون زانی موساش وه‌کو ئەو غولام زاده‌یه‌ که ئەویش ئەو رۆژه‌، له‌ زمانی موساوه‌ بیستبووی که ئەو له‌ نه‌ژادی ئیسرائیله‌، به‌لام نه‌یده‌توانی تیگه‌ چۆن که‌سیک که کورپی پاشای میسر له‌ نه‌ژادی ئیسرائیله‌. به‌لام ئەو رۆژه‌ نه‌یانی له‌ دایکبونی موسای له‌ زمانی خۆیه‌وه‌ زانی و مات بوو بوو.

سەرەپرای ئەوەی نوون پیاویک نەبوو خاوەنی بێرکردنەوێهەکی بەرین بێ، ئەو پۆژە لە سەیر و سەمەرەیی رووداوەکانی ژیان دووچاری حەپەسان هات و پاشان دەستی کرد بە گریان چونکە وای وینا دەکرد کە موسا مائناوایی لە ژیان کردوو.

ئەو پیاو بە چەند شتیکی دەگیا، یەکەمیان ئەوە بوو کە دەیزانی موسا برای نەژادیی ئەوە و فرمیسکی بۆ دەپشت کە بۆچی دەبێ لەو ساتەدا کە نەژادی موسای ناسیو و زانی کە ئەو برای نەژادی وێه، ئەو لە دەسیدا. هۆکاری دوووەمی فرمیسک هەلژۆرتنی وی ئەوە بوو کە تێدەگەشت موسا زۆر لەو هە باشترە کە ئەو وینای دەکرد.

موسا لەبەر ئەوەی شازادە میسر بوو و هەمووان ئەویان بە کورپی فیرعەون دەزانی، دەیتوانی هەر کاریک کە ناره‌زوی بکا، بیکاو سەریچییەکانی ئەو، بە توندی سزا بدا. بەلام موسا بواری ئەوەی نەدەدا و تەننەت کاتیکی کە ویستی موسا بکوژی، ئەو وازی لە کوشتنی وی هینا کە مستەهەقی کوشتنیش بوو.

موسا بە جۆریکی رەفتاری لەگەڵ ئەودا دەکرد وەک بلیتی لە رووی پلەو، لەگەڵ ئەودا یەکسانە. هەمان ئەو خواردنەیی کە خۆی دەپجوارد هەر لەوێشی دەرخواردی نوون دەدا و لە هەمان جیگا خەوی خۆی کە پشوری تیدا دەدا، ئەویشی دەخەواند.

سێیەمین هۆکاری گریانی نوون ئەوە بوو کە ئەو دەهاتەوێهە بیری کە هەرگیز پیاویکی نەدیوێه کە وەک موسا خاوەنی سیفەتگەلی ناکۆک بە یەک بێ. موسا سیفەتگەلی ناکۆک بە یەکی نەبوو، بەلام نوون وای وینا دەکرد کە خاوەنی سیفەتگەلی ناکۆک بە یەکە.

ئەو غولامە دەشتەکییە، کاتیکی نازایەتی موسای دەبینی و لە هەلومەجێکی دیکەدا بەزەیی ئەوی دەبینی وای گومان دەکرد کە نازایەتی و بە زەیی پێداهاتنەوێه بەیەک ناکۆکن و کەسیک قارەمانییتی تیدا بێ، نابێ بە زەیی هاتنەوێه هەبێ.

نوون یەقینی هەبوو کە موسا خاوەنی ژیرییەکی بەهێز و زانیارییەکی بەربلاو. بەلام لەبەر ئەوەی باوەری بە خورافە نەبوو، ئەو غولامە ئەوی بەبێ ئەقل و نەزان دادەنا و وینا دەکرد کە ئەگەر موسا زانا بوایە وەکو ئەو، باوەری بە خورافە (مانای ئەو شتەنەیی کە نوون ئەوانی بە بەشیکی لە راستییەکان دادەنا) دەبوو.

نوون بێبایکی خاوەنەکی لە بەرامبەر خۆ پازاندنەوێه و خۆدەرخیستن و دوورکەوتنەوێه لە شانازی کردن وای لێک دەدا یەوێه کە لە ناشایستەیی ئەوێه هاتوو.

ئەو غولامە نەیدەتوانی لەو تێگا کە وەختیک روحی مرۆفیک گەورە بێ لە بارەیی خۆ جوان کردن و خۆ دەرخیستنەوێه بێبایک دەبێ و شانازی بە سەر کەسانی دیکەوێه ناکا. بەلام خۆپاراستنی لەبەرامبەر ژنان لە گۆشەنیگای ئەو غولامەدا بە کاریکی لە سەر و ناسایی خۆی دەنواد، ئەو کۆیلە لاو و بەهێزە نەیدەتوانی تیبگا چۆن پیاویکی لاو و بەهێزی وەک موسا دەتوانی خۆی لە ژن لابدا.

هۆکاریکی دیکە کە دەبوو هۆی ئەوەی ئەو غولامە بۆ خاوەنی خۆی بگری ئەوێه بوو کە ئیدی وای بێر دەکردهوێه، ئەو، وردە وردە لە بیری دەچۆرە کە غولامیکە، چونکە لە هەر پرویکەوێه خۆی لەگەڵ موسادا بە یەکسان دەبینی و رەفتاری پیاوێه لاوێه کە دەرەق بەو، رەفتاری مەزنیکی بەرامبەر بە کۆیلەییەک نەبوو، بەلکو لە رەفتاری باریەک بەرامبەر بە باریەکی تر دەچوو.

نوون کە خوری رەنج کیشان و دارکاری کردنی لە دەس داوو، نەیدەتوانی پاش مردنی موسا کۆیلەتی بکا. چونکە ئەویان نازاد نەدەکرد و پاش مەرگی موسا، ئەو بە فیرعەونەوێه پەییوێهست دەبوو و دەبوا یەکلەچی یەکیکی لە سەرکارانی ئەو بیست و لە بەرەبیا نەوێه تا شوو، سەختترین کار بە ئەستۆ بگری و ئەگەر تەمەلیش بکا، خۆی بۆ دارکاری ئامادە بکا. نوون دەیزانی کە پاش ئەو، نە توانای رەنج کیشانی هەییە و نە بەرگی دارکاری کردن.

ئاخرین هۆکار کە دەبوو بایسی ئەوەی کە ئەو غولامە بۆ موسا بگری ئەوێه بوو کە دەیزانی ئەویش وەک خاوەنی خۆی هەر دەمری.

نوون کە باوەری بە خورافە هەبوو، وای وینا دەکرد کە کاری موسا، بۆ چوونە کۆتایی دنیا، پێچەوانەیی رای خۆی گەورەیی ئەو بوو کە بە (بەعل) دەناسرا و بە سەرھاتەکانی کە بەسەر سەری موسا هاتوون، لە ناره‌زایەتی (بەعل) بۆ سەفەری موسا بۆ کۆتایی دنیا هاتوو.

ئەو (بەعل) بوو کە سەمی ئەسپی رەنگ زەردی موسای خستە ناو کونی ماریکەوێه و لوولاقی دەستی ئەسپەکی شکا و ناچاربوون کە ئەو ئاژەلە بکوژن تاکو نەبیستە خۆراکی ئاژەلانی دێندە.

ئەو (بەعل) بوو کە ماری ژەھراوی والیکرد کە بە موساوە بدا و لە پەلوی پێچا و بە هیلاکی بگەییەنی و لەبەر ئەوەی ئەو (مانای نوون) هەولێ چارەسەرکردنی موسای داو و بە دەوریدا هاتوو، ئەویش کەوتۆتە بەر توورەیی (بەعل) و ئەویش وەکو موسا دەمری!

ئەم بىرە بە جۆرىك بە سەر ئەو لاوہ خورافە پەرستەدا زال بوو كە واى وینا كىرد كە (بەعل) بە رینگەى خواپەكەوہ كە رۇحى مارەكانە، بەويپەوہ داوہ تاكو ئەویش وەكو مووسا بمرى. دەشتەكیان، مانای كەسانىك كە لە بیاباندا دەژین، بۆ ھەندىك گیانلەبەران رۇحىكیان دادەنا و ئەم رۇحانەیان بە خویان دەزانى، و نوون باوہرى و ابوو كە رۇحى مارەكان خواپەكە ناوى ((نھۆشتن)) و ئەو خواپە بەويپەوہ داوہ تاكو وەك مووسا ئەویش بمرى! سەرەراى ئەوہ كە پىپى مارگەستوى مووسا بە جۆرىك ھەلتاوسا كە وەحشەتى دەھینا و رەنگى ئەرخەوانى ببوو، مووسا نەمرد و ورپنەكەى كۆتابى ھات و بە ھۆش خۆى ھاتەوہ و ھەستى بە تىنویتى كىرد و داواى ناوى لە نوون كىرد. نوون ناوى داپە مووسا و تىگەیشت كە دەستى ئەوہندە بىتوانا بووہ كە ناتوانى قاپى ئاوەكە رابگرى و ئەو خۆى قاپەكەى بۆ راگرت تا مووسا ئاوەكەى بخواتەوہ.

سەربازان كە ناگادار بوون مووسا ھاتۆتەوہ ھۆش خۆى، ھاتن لە ھەوالى بېرسن، ئەگەر كەسىك پەى بە ناخى سەربازان بەردباپە، تىدەگەیشت كە ئەوان لە بە ھۆش ھاتنەوہى مووسا نارازىن. چونكە ئەوان ئومىدەوار بوون كە ئەو پىاوہ لاوہ بمرى تاكو ئەوان بتوانن بگەرپنەوہ. سەرەراى ئەوہى سەربازان، وەكو تەراوى مىسرىان، باوہريان و ابوو كە شارى زىپىن بوونى ھەپە، تىگەیشتبون كە ئەوان ناتوانن ئەو شارە بدۆزنەوہ و درىژى سەفەر و رەنج كىشانى رىنگا يەك بە داواى يەكدا، ئەوان بەرەو بە ھىلاك چون دەبا. ئەوان ھەموویان ئارەزووى گەرانەوہیان ھەبوو، بەلام نەیاندەتوانى مەرامى خۆیان بەركىنن. چونكە بە سەرباز دەژمىردران و دەیانزانى كە لە سوپاى مىسردا دىسپلین رىك و پتەوہ و سەربازى سەرىپچىكەر سزا دەدرى و ئەوان راسپىرداون كە فەرمانى فەرماندەى خۆیان، مانای مووسا جىبەجى بەكن.

سەربازان پاش ئەوہ كە تىگەیشتن مووسا ھەمووان دەناسىتەوہ و دەتوانى قسە بكا لە دەورى كۆبوونەوہ و مووسا گوتى: نوون ئەى براى من، حالتم چۆن بوو؟ نوون گوتى: ئەى سەرورە، حالت زۆر خراپ بوو بە جۆرىك كە من ناومىد بووم و مالتاوايم لە تۆ كىرد، بەلام دەمزانى كە منىش دەمىرم. مووسا پرسى: لە بەرچى دەتزانى كە تۆش دەمىرى. نوون وەلامىداپەوہ: من وا تىدەگەیشتم كە يەكەمجار تۆ دەمىرى و پاشان داواى مردنى تۆ منىش دەمىرم.

مووسا پرسى: لەبەرچى؟

نوون گوتى: لەبەرئەوہى مار بە منىشىوہ داوہ!

مووسا گوتى: ئەو مارە، داواى ئەوہى كە بە منىشىوہ دا، بە دەستى خۆم كوژرا و گىسانى تىدا نەما تاكو بە تۆشەوہ بەدا.

نوون گوتى: ئەو مارە بە منىشىوہ نەدا.

مووسا گوتى: كە واى لەو دەمەدا لە نىك ئىمەوہ دوو مارى لىبووہ يەكىكیان بە پاژنە پىپى منىشىوہ داوہ و ئەوہى تریان بە تۆشەوہ داوہ.

غولامى دەشتەكى گوتى: ئەى سەرورە، ئەو مارەى بە منىشىوہ دا ((نھۆشتن)) بوو، مانای رۇحى مارەكان!

مووسا چەند ساتىك لە غولامى خۆى روانى و گوتى: نوون، رۇحى ماران مانای چىبە؟ تۆ بۆ ئەوہندە سادە و نەزانى كە ئەم خەيالاڤت كىردوونەتە بەشىك لە باوہرەكانى خۆت. ئىستا جىنگاى پتوہدانى رۇحى ماران بە من پىشان بەدە.

نوون گوتى: نھۆشتن كە رۇحى مارانە بە جۆرىك پىوہدەدا كە جىنگاى نامىنىتەوہ. پاشان گوتى: (بەعل) بەردەوام لەگەل مرۆف داپە و ھەرگىز ئىمە بە جى ناهىلى و رىنگا نادا كە ئازار بە ئىمە بگا مەگەر كاتىك ئىمە دژى ئارەزووى ئەو رەفتار بەكەين كە لەو حالەتەدا ئىمە لە ناو دەبا.

مووسا گوتى: كاتىك مامەلەجىيانى كۆيلەفرۆش، تۆيان بە دارەوہ دەبەستەوہ ئەوہندەيان لىدەداى تا لە ھەموو لەشتەوہ خۆين دەھاتە دەرى، (بەعل) لە كوى بوو و بۆچى پارىزگارى لە تۆ ئەدەكرد و بەرەستى لەوہ نە دەكرد كە تۆ بە دارەوہ بەستەنەوہ؟

بۆچى رۆزگارنىك، كە دەيانوىست تۆ بە من بفرۆشن و من نرخی تۆم بە زىر ژمارد، (بەعل) لەوى ئامادە نەبوو و پارىزگارى لە تۆ نەكرد و لەبەرچى بەرەستى لە فرۆشتنى تۆ نەكرد.

تۆ بۆ دەبى ئەوہندە سادە بى كە بە رۇحى مارىان خواى مار، بە ناوى نھۆشتن، باوہر بەپىنى؟ مار گيانلەبەرىكى ئازاردەرە وەكو گيانلەبەرانى تر كە مرۆف ئازار دەدەن و جارى وا ھەپە دەبنە ھۆكارى كوشتن.

بەرستنى مار، مەترسىيە ئەو، وەك گيانلەبەرىكى ئازاردەر، لە ئىمە دوور ناخاتەوہ و ھەر چەندىك تۆ خواى مارىان نھۆشتن بپەرستى مارىكى ژەھراوى، ھەر كە دەرفەتى ھىنا

پیتتهوه ددها. تۆ هەر کات لهو پیتتهوه دانه گیانت به سهلامهتی ده‌رباز بکهی وه‌کو من ده‌بی و ناتوانی له جیگای خۆت بچووتیییهوه.

هۆکاری ئه‌وهی که هه‌ندیک له میلیله‌تان ده‌ستیان به په‌رستنی مار کرد، ترسیان له پیتتهوه‌دانێ چزوی ئه‌و گیانله‌به‌ره نازارده‌ره نه‌بوو، به‌لکو هۆکاری تری بووه و ئه‌و هۆکاره په‌یه‌سته به‌و له په‌که‌چونه که له نیوان ئه‌م گیانله‌به‌ره و هه‌ندیک له ئه‌ندامانی له‌شی مرۆڤ دا هه‌یه. پاش ئه‌وه که مرۆڤ په‌ی به‌و له‌یه‌که‌چونه برد، ده‌ستی کرد به په‌رستنی مار، به‌لام هه‌ندیک قه‌ومی ساده‌ی وه‌ک قه‌ومی تۆ، ماریان ده‌په‌رست و میلیله‌تانی به‌رجه‌سته بیران له‌وه نه‌کردۆته‌وه که ئه‌م گیانله‌به‌ره نازارده‌ره به‌رست. ئه‌گه‌ر له رابردووشدا ده‌یانپه‌رست ، ئه‌مرۆ هه‌چ که‌سێک له نیو میلیله‌تانی به‌رجه‌سته‌دا ئه‌م گیانله‌به‌ره ناپه‌رستی.

خوری مار ئه‌وه‌یه که پیتتهوه‌ها هه‌روه‌ها خوری شیر وایه که تیک بشکینێ و خوری ناگریش وایه که بسووتینێ.

تۆ ئه‌گه‌ر ناگر به‌ خۆی خۆت بزانی، دیسانه‌وه تۆ هه‌ر ده‌سووتینێ، چونکه خوری ناگر سووتاندنه و ئه‌گه‌ر مار به‌ خۆی خۆت بزانی هه‌ر پیتتهوه ددها، چونکه خوری مار پیتتهوه‌دانه.

من سه‌رکۆنه‌ی تۆ ناکه‌م که بۆچی تا‌کو ئه‌مرۆ گیانله‌به‌رانی نازارده‌ره ده‌په‌رستی و وا وینا ده‌که‌ی که مار خاوه‌نی خواپه‌که به‌ ناوی نه‌هۆشتن که ملکه‌چی له (به‌عل) ده‌کا، به‌لام لی‌ره‌وه به‌ دواوه، ئه‌م جۆره باوه‌ر په‌ بی‌ بنه‌مایانه فری بده و قسه‌که‌ی من قه‌بوول بکه.

پاش ئه‌م قسانه‌ مووسا، چونکه به‌ هۆی پیتتهوه‌دانه‌وه ماندوو بوو، خه‌وی لی‌که‌وت و پاش ئه‌وه که له خه‌و بیدار بۆوه به‌ نوونی گوت: برسیمه و خواردم بۆ بی‌نه.

نوون سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که ده‌شته‌کی و ساده بوو، تی‌گه‌یشته‌ که برسی بوونی سه‌روه‌ره به‌لگه‌ی ئه‌وه‌یه که ئه‌و به‌ره و چاک بوونه‌وه ده‌روا. ئه‌گه‌ر ئه‌و چاره‌سه‌ری وه‌رنه‌گرتایه به‌ زیندوویی نه‌ده‌ما و هه‌ستی به‌ برسیتی نه‌ده‌کرد. بۆیه به‌ خیرایی ناگری هه‌لکرد و ماسی تازهی که له رووباری نیل گرتبوو، بۆ مووسا سوور کرده‌وه و ئه‌و رۆژه مووسا به‌ ئیشتیاوه نانی خوارد.

پاش ئه‌وه‌ی مووسا تیری خوارد و ناوی نۆشی، دووباره ده‌رباره‌ی (به‌عل) له‌گه‌ل نوون دا که‌وته‌وه ناخوتن و مه‌به‌ستی ئه‌وه بوو که می‌شکی ئه‌و لاره ساده‌یه ئاماده بکا تا‌کو بتوانی له‌ باری خۆی نه‌بیراوه له‌گه‌ل ئه‌ودا قسه بکا.

مووسا ده‌یزانی که ئه‌گه‌ر بی‌توو په‌که‌راست ده‌رباره‌ی خۆی نه‌بیراوه له‌گه‌ل ئه‌و لاره ساده‌یه دا قسه بکا، ئه‌و به‌ توندی خۆی دوور ده‌خاته‌وه و ده‌لی خۆی نه‌بیراوه بوونی نییه‌و ناتوانی بوونی هه‌بی.

مووسا له رابردوودا له نغی سه‌رۆکی ته‌لارسازانی کۆشکی پاشایه‌تییه‌وه بیستبووی که په‌که‌که‌ترین ئه‌و شتانه‌ی ژبانی تیره‌ی به‌شه‌ر، بریتییه له‌و باوه‌ر په‌ی که له نیو ویتدانی مرۆڤدا جیگای گرتوه و ناتوانی ئه‌و باوه‌ر په‌ی به‌ یه‌که‌جار بگۆردی.

مووسا ده‌یزانی که ئه‌و لاره ساده‌یه له‌ مندا‌لییه‌وه ناوی (به‌عل) و نه‌هۆشتنی بیستوه‌وه و خوری پیتتهوه‌گرتوه‌ که (به‌عل) به‌ خۆی خۆی بزانی و وای دابنی که (به‌عل) خاوه‌نی شیره‌ و به‌ده‌نیکی تایه‌تییه.

ئه‌و که له مندا‌لییه‌وه باوه‌ری به‌ (به‌عل) و نه‌هۆشتن په‌یدا کردوه و بی‌نوویه‌تی که ئه‌وان خاوه‌نی شیره و ئه‌ندامین، ناتوانی ئه‌وه قه‌بوول بکا که خوا بی‌ شیره‌یه و ئه‌ندامی نییه و نابینرێ و هه‌ر که‌سێک ئه‌و قسه‌یه بۆ ئه‌و بکا له لی‌روانینی ئه‌ودا به‌ شیت خۆی ده‌نوینێ.

که‌وابوو هه‌وه‌ل جار ده‌بی می‌شکی نوون له‌ باوه‌ر په‌که‌لی خه‌یالای و خورافی پاک بکریته‌وه، پاش ئه‌وه که ویتدانی له‌ باوه‌ر په‌که‌لی پاک بۆوه و ده‌رکه‌وت که ئاماده‌یی قه‌بوول کردنی باوه‌ر په‌کی نوپی هه‌یه، له‌گه‌ل ئه‌ودا ده‌رباره‌ی خۆی نه‌بیراوه ناخوتن بکری.

په‌که‌کی له‌و به‌لگانه‌ی که مووسا بۆ به‌ر په‌که‌کانی له‌گه‌ل خورافه‌دا (له‌ می‌شکی نوون) له‌به‌ر چاوی گرت، ئه‌وه بوو گوتی (به‌عل) و نه‌هۆشتن و خاویانی دیکه، که تۆ باوه‌ر په‌کی خاویانی ولاتیکی ترن. ئیره ولاتیکی نه‌ می‌سه‌ره و نه‌ کۆش، به‌لکو ولاتیکی نزیکی سه‌رچاوه‌ی رووباری نیل و خاویانیکی که تۆ باوه‌ر په‌کی پێنانه لی‌ره ده‌سه‌لاتیان نییه و کاریکیان له‌ ده‌س نایه. غولامی ساده به‌ ناسانی ئه‌م به‌لگه‌یه‌ی قه‌بوول کرد.

مووسا ئه‌وه‌نده به‌ پارێز ده‌رباره‌ی خۆی نه‌بیراوه له‌گه‌ل غولامی خۆی نوون قسه‌ی ده‌کرد تا می‌شکی ئه‌و لاره ساده و خورافه‌ په‌رسته ئاماده بوو و توانی په‌ی به‌ چه‌مکی خۆی نه‌بیراوه ببا و تی‌بگا که خۆی واقعیی هه‌مان خۆی نه‌بیراوه.

کاتیکی نوون باوه‌ری هه‌تا که خۆی واقعیی هه‌مان خۆی نه‌بیراوه، مووسا دوو چاری گرفتیک بوو، ئه‌وه بوو که نوون هه‌میشه له‌ باری شیره‌ و وه‌سه‌فه‌کانی خۆی نه‌بیراوه پرسبیری له‌ مووسا ده‌کرد و ئه‌و لاره ساده‌یه وای وینا ده‌کرد که خوا، گه‌رچی نه‌بیراوه،

به‌لام بۆ مووسا، که ئەو دەناسی، نەببیراوی نییە و مووسا که خۆی بێنیووە دەتوانی بۆی که ئەو چۆنە و چ شێوێکی هەیە.

به‌لام مووسا هەولێدەدا که غولامی خۆی حالی بکا که خوا بۆ هەمووان نەببیراوە و ئەویش خۆی نەدیووە و ناتوانی دەسفی ئەو بکا و ئەوانەیی که خۆی نەببیراوە دەپەرستن لە پرووی ئەقلەو پەیی بەو دەبەن ئەک لە رێگای بێنێن و بیستنه‌وه.

یەکیەک لەو شتانه‌ی که بۆ مووسا ناشکرا بوو، ئەو بوو که لە دەمی نوونه‌وه ناوی بارک و دایک و برا و خوشکی خۆی گۆی لیبوو.

نوون بۆ مووسای گێرایه‌وه: من له تیره‌ی لوی (یه‌کیەک له دوازده تیره‌که‌ی ئیسرائیل)م، له‌به‌ر ئەوه‌ی تیره‌ی لوی تیره‌یه‌کی بچوکه، له‌و تیره‌یه‌دا هەمووان یه‌کتر دەناسن و من دەزام که باوکی تۆ، که تۆ ده‌لێی تۆی به‌ ئاو داداوه، ناوی ((ئوم رام)) بوو.^(٤٩)

مووسا له‌ غولامی خۆی پرسى: ئایا باوکی من ماوه یان نا؟

نوون گوتى: باوکت کۆچی دواى کردووه، به‌لام دایکت ماوه مانای تا ئەو کاته‌ی که من له‌ ناو تیره‌که‌ی خۆماندا بووم، له‌ ژياندا بوو.

مووسا پرسى: دایکم ناوی چیه‌؟

نوون گوتى: دایکت به‌ ناوی (جوش بد) دەناسرا.

مووسا چەند جارێک ناوی دایکی خۆی ((جوش بد)) ((یوکا بد)) ی دووبارە کردووە و ئینجا گوتە که‌ی سەرۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه‌تی (ئەوه‌ی که به‌ تاوانی پەرستنی خۆی نەببیراوە سەریان بری) هاته‌وه‌ بێر که به‌وی گوت: ئەی مووسا، دایکت گەنج بوو له‌وانه‌یه‌ شازده یان هه‌قده سال زیاتر نه‌بوو. مووسا حسابی کرد، له‌به‌ر ئەوه‌ی له‌ کاتی له‌ دایکبوونی ئەودا ته‌مه‌نی شازده یان هه‌قده سال بووه، ئیستا ئەگەر له‌ ژیان دابی، نزیککی چل سال له‌ ته‌مه‌نی تێده‌په‌ری و چل سال ته‌مه‌نیکی زۆر نییە و ئەگەر ئەو به‌ زیندوویی بمێنی، ده‌توانی ئومیده‌وار بێ که رۆژێک دایکی بێنی.

دواى ئەوه له‌ نوونی پرسى: ئایا تۆ به‌ چاوی خۆت دایکم ((جوش بد)) ت دیوه‌؟ چونکه من بیستم پاش ئەوه که دایکمیان ناسی ئەویان دوورخسته‌وه و ئەم پرۆیاگه‌نده‌یه‌م به‌ جۆرێک بیست که وام بێر ده‌کرده‌وه دایکمیان کوشتووه.

(٤٩) ئەم وشه‌یه ئوم رام یا عمرا م شێوه‌که‌ی گۆراوه و به‌ شێوه‌ی ((عومرا م)) به‌ تێمه‌ گه‌یشتووه. (و.ف).

نوون گوتى: من خۆم دایکت، جوش بد، ژنى ئوم رام (عومرا م)م دیوه و جوش بد له‌ میتردی کۆچ کردووی دوو مندالی دیکه‌ی هه‌یه، یه‌کیکان کور به‌ ناوی ئاروان ((هارون)) و ئەوه‌ی تریان کچ به‌ ناوی ((میریا م)).

زانیا ریه‌کی دیکه که مووسا له‌ غولامی خۆی وه‌رگرت ئەوه بوو که جوش بد، دایکی مووسا له‌ بنه‌ماله‌یه‌ک بوو که به‌ ((سه‌فیر)) ده‌ژمیردران، به‌لام ئوم رام (عمران) باوکی مووسا، ئامۆزای باوکی ئەوه (باوکی نوون) ه و بۆیه ئەو و مووسا، ئەک هه‌ر ته‌نیا له‌ یه‌ک تیره له‌ دوازده تیره‌که‌ی ئیسرائیلن، به‌لکو خزمی یه‌کتریشن.

شارى زېړين

ماوهى پېنچ روژ دريژدى كيشا تا مووسا به جوړيك باش بوو كه توانى بكهوئته
 پى و فسرمانى جوولانى بهرهو باشوور دهركرد. مووسا و نوون و سهربازانى
 ژماره كمى ميسر، جاريكى ديكه، ريځگاي باشووريان به دريژايى رووباريك، كه
 نه يانده زانى نايا لقيكى نه سلسيه يان يه كيكه له لقه لاهه كيه كاني شه تى نيل، گرتنه
 بهر.

تا شه دمه ره پيكردى نه وان له گهرويه كدا، ماناي دؤليك كه شه تى نيل به ويډا
 رهدت ده بوو، زور گرفتى نه بوو. گهرچى زوى و زارى ليوارى رووبار بهرده لان بوو، به لام
 نه يانده توانى به ويډا تيپه رن، به لام پاش شهوى كه ماوهيه كه به ويډا تيپه رين،
 گه يشتنه جيځگايه كه پى كردن به ليوارى رووبارى نيلدا زور دژوار بوو. چونكه له
 هه نديك نوحته دا ريځگاي تيپه رين نه بوو و مووسا و نوون و سهربازان ناچار بوون سهر
 بكهونه سهره وه و به داوئنى چيادا تيپه ر بن و به توله پي باريكدا كه گيانله بهران
 له داوئنى چيادا دروستيان كردبوو، كه لك وهر بگرن.

تيپه ربوونى نه وان به داوئنى چيكانه وه به بى گوريس ترسناك بوو. نه وان يه كترين
 به گوريس دهبه سته وه تا نه گهر يه كيك له وان هه لډيرا، نه وانى ديكه بتوانن بيساريژن و
 نه هيلن بكهوئته خواري. بويه به شاخدا هه لځه پان به شيوى شه مړ له داهيتانه كاني
 شه سهرده مه نييه، به لكو مووسا و هاورپياني له پيشه نگانى شه و پييه بوون.

ههر جاريك كه له كاتى سهركه وتن به چيادا ده يان توانى رووبارى نيل بيسنن،
 ته ماشايان ده كرد كه وه كو يه ك شريتى دريژ و پيچاو پيچ به ناوه راستى دؤليكدا
 تيده په پى و سهره تاكه ي ديار نييه.

روژيك نوون به مووساى گوت كه فيرعون و سوكر مووساى فرماندهى سوپا، به
 توپان گوتوه كه خوت بگه يه نيه شارى زېړين، به چ را دياره كه شه و ريځگايه يه نييمه
 پييدا ده روين ده گاته شارى شه فسانه يي؟

مووسا وه لاميدايه وه: ته كه ريځگايه كه له وان يه نييمه به شارى زېړين بگه يه نى
 — نه گهر شه و شاره بوونى هه بى — دريژبوونه وهى رووبارى نيله. هه مووان باوه رپيان
 وايه كه شارى زېړين له سهره تاي رووبارى نيل هه لكه وتوه و نه گهر نييمه نه مانتوانى
 شه و شاره له سهره تاي رووبارى نيل بدؤزينه وه، شه وا له جيځگايه كى ديكه دا
 نايدؤزينه وه.

نوون گوتى: منيش بيستبووم كه شارى كى زېړين له دنيا دا بوونى هه يه، به لام
 نه مبيستوه شه و شاره له سهروچاوهى رووبارى نيل بى.

مووسا گوتى: تو به و هويه وه شه و شه نه بيستوه، چونكه تو ميسرى نى و نه گهر
 ميسرى باى قبولت ده كرد كه شارى كى زيرين له سهروچاوهى رووبارى نيل
 هه لكه وتوه.

له وهش به ولاره، سوكر مووسا فرماندهى سوپا به منى گوتوه كه به ليواره كاني
 رووبارى نيلدا برؤم و له و ليوارانه دوور نه كه ومه وه. من ناچارم فسرمانى شه، كه
 هه مان فسرمانى فيرعونه، شه نجام بدم. نه گهر له ليوارى شه و رووباره دوور بكه مه وه
 كه مته رخه م دهم و مسته هه قى سزادان دهم.

نوون گوتى: فيرعون له كوئى ده زانى كه نييمه له ليوارى رووبارى نيل
 دوور كه وتوينه وه و ريځگايه كى ديكه مان گرتوه تاكو نييمه سزا بدا.

مووسا گوتى: چونكه نييمه ژماره يه كمان سهرباز له گه ل دايه، نه گهر له ليوارى نيل
 دوور بكه وينه وه شه وان له رى دهرچوونى نييمه به سوكر مووسا راده گه يه نن و له
 شه نجامدا فيرعون پيده زانئته وه كه نييمه له رى دهرچووين و له ليوارى نيله وه
 چووينه ته جيځگايه كى ديكه.

نه گهر شه و ژماره سهربازه له گه ل نييمه دا نه بوونايه و رووداوه كاني شه م سه فسرمان
 به سوكر مووساش نه گه يه ندبايه وه، ديسانه وه من نه مده توانى درؤ بكم و له
 گه پانه ومدا، له كاتى راپورت داند، ناچار بووم بليم كه نييمه له رووبارى نيل
 دوور كه وتوينه وه و ريځگايه كى ديكه مان گرتنه بهر.

رۆژتیک که موسا و نوون و سهربازان له سهه چیا یه که بوون و ته ماشای درێژبوونه وهی رووباری نیلیان ده کرد، له دووره وه چاویان به ده ریاچه یه که هوت. ئەم ده ریاچه یه له ناوچه یه کی شاخاویدا بوو و هه مووان بینییان که رووباری نیل له وه ده ریاچه یه وه سه رچاوه ده گری.

موسا گوتی: وا وینا ده کهم پاش ئەم رێ پیوانه دوور و درێژه و تهحه مول کردنی ئەم دژوارییه به مه رامی خۆمان گه یشتووین و ئیژه سه روچاوه ی رووباری نیله و ئەگه ر شاری زێرین بوونی هه بی له و جییه یه .

به هۆی سه ختی رێ کردن له ناوچه یه کی شاخاوی، سه رۆژی دیکه رینگه یان سه ری تاکو گه یشتنه ئەو ده ریاچه یه و بینییان ده ریاچه یه کی فراوانه و ناویکی زولائی هه یه و له باشووری ئەو ده ریاچه یه، له چیاوه تا فگه یه که هه ل ده رژی و وا ده رده که وئ ئەو ده ریاچه یه که سه ره تای شه تی نیله، له و تا فگه یه وه په یدا ده بی.

له لیواری ده ریاچه که جوژه ها گیانله به ری گیاخۆر که هه ندیک له وانه شاخی درێژیان هه بوو، ده که وتنه به رچا و موسا، له وئ فیلی گه وه ی هاتنه به رچا و که عاجی درێژ و هه لگه راوه یان هه بوو.

موسا له میسر شیوه ی ئەو فیله گه ورانه ی دیوو، به لām تا ئەو رۆژه، خودی ئەوانی چاوی نه که وتبوو.

دیمه نی ئەو ده ریاچه گه وره یه و گیانله به رانی گیاخۆری ده وره یه ئەو ده ریاچه یه و چیا به رزه کانی باکوور، موسا و نوون و سهربازانی به جوړیک هه په ساو کرد بوو که هه یچ که سه ێک قسه ی نه ده کرد، له بهر ئەوه ی که هه یچ که سه نه ی توانی هه سته خۆی به یان بکا.

پاش ماوه یه که که موسا و هاوړییانی له لیواری ده ریاچه راوه ستابوون، بینییان چه ند ره شه پیستییک وه ده رکه وتن، به لām نه که وه که ره شه پیستانی سه ر زه وینی کۆش.

له سه ر زه وینی کۆش ره شه پیستان بالاییان به رز بوو. به لām له وئ، ژن و پیایوی ره شه پیست، کورته بالا ده هاتنه به رچا و. ئەوان له موسا و نوون و ئەوانیتر نزیک بوونه وه و ده ستیان به قسه کرد، به لām موسا و ئەوانی تر نه یان توانی تی بگه ن که ئەوان چ ده لێن، چونکه زمانی ئەوان له زمانی خه لکی کۆش جیاواز بوو.

پاش ئەوه ی ره شه پیستان تی بگه یشتن که میسرییان زمانی ئەوان تی ناگه ن، به ره و باشوور ناماژیه یان کرد و به ناماژه میسرییه کانیان حالی کرد که له گه ل ئەواندا به رزن. موسا به هاوړییانی گوت: با له گه ل ئەواندا به رزین بزانی به ره و کویمان ده بن.

پاش ئەوه ی که ماوه یه که رییان سه ری، له پشتی دره خته کانه وه گوندییک وه ده رکه وت. له پی شه وه ی گونده که په ره مه یدریکی ره شه پیست له بهر هه تا و چوار مه شقی له سه ر زه ی دانیه شت بوو. له په نای ئەو قاپیک ئاو ده که وته بهر چا و. موسا له وه زعی ئەو په ره مه یدره وه تی بگه یشت که ده بی سه رۆکی ئەو گونده یان ده مه راستی خه لکی ئەو گونده بی و په ره مه یدر به زمانی میسری سه ری: ئایا ئیوه خه لکی میسرن.

موسا، که چاوه روانی ئەوه نه بوو که سه ێک له وئ زمانی میسری بزانی، به هه په ساوی گوتی: به لئی، ئیحه له میسره وه دێن.

په ره مه یدر گوتی: که سه نیک که له ولاتیکی ئاوا دووره وه دین، مانه وون و ده بی دابنیشن تا مانده ویتیان ده هه سیته وه. ئینجا په ره مه یدر موسا و هاوړییانی بانگیشت کرد که دابنیشن.

پاش ئەوه ی که موسا و هاوړییانی دانیه شتن، په ره مه یدر شتیکی به وانی ده وره یه ر گوت که میسریان تی نه گه یشتن چ مانایه کی هه بوو، به لām پاش ماوه یه کی که م ژماره یه که ره شه پیست به قاپی دارین که چه ند جوړ میوه ی ناوچه یی تی دا بوو، ئەو قاپانه یان له به رده م میسریان دانا تا بیخۆن. موسا بینی له ناو هه ندیک له قاپه کاندای خوارده وه ی تی دا یه و له په ره مه یدری سه ری: ئەم خوارده وه یه چه یه ؟ په ره مه یدر وه لām میدایه وه: ئەمه جوژه شه را بییکه که ئیحه لیره له گۆیژ دروستی ده که ین، لیره گۆیژ زۆره .

موسا گوتی: من به پی نه ریتی خۆم شه را ب ناخۆمه وه. به لām هاوړییانی له و خوارده وه یان خوارده وه و به لایانه وه خۆش بوو. پاش ئەوه ی که موسا میوه یه کی بو ده می برد و خواردی، به دیقه ته وه له ره شه پیستانی روانی و بینی هه موویان رووتن و جلوه رگی ئەوان بریتییه له یه که پارچه نافه ک پۆش، که له ریشالی گیا و گۆل چنرا بوو. پیاهه کان نیژه یان له ده س دا بوو، به لām هه یچ کامیان شمشیریان پی نه بوو به تایه تیش به رۆزی یا خود شمشیری ئاسنن و له باتی ئەوه، هه مووان که وانیان پی بوو و که وانه کانی ئەوان به ورده کارییه وه دروست کرابوون.

ره‌شپییستان خه‌لکانیٚک بوون میوان په‌روه‌رو به خولٚق خوو و بیٚ پسانه‌وه‌ش پیده‌که‌نین. بینینی ریشی درٚژی میسرییان، زۆر ببووه مایه‌ی خوٚشی ئه‌وان. مووسا و نوون و ئه‌وانیتر به هوی دژوارییه‌کانی سه‌فه‌ری شاخاوی، ماوه‌یه‌ک پیش ئه‌و رۆژه ریشی خوٚیان نه‌تاشی بوو و هه‌موویان ریشی درٚژیان هه‌بوو. منالانی ره‌شپییست له میسریان نزیک ده‌بوونه‌وه و ریشی ئه‌وانیان ده‌گرت و رایان ده‌وه‌شان و ژنان و پیاوان قاقا پیده‌که‌نین. به‌لام پیٚکه‌نینی ئه‌وان به جوړٚک ساده بوو که مایه‌ی دل‌گرانی که‌س نه ده‌بوو و که‌س بی‌ری له‌وه نه‌ده‌کرده‌وه که سووکایه‌تی پیٚکراوه. پیاوانی ره‌شپییست له‌و باره‌یه‌وه سه‌ریان له ریشی میسریان هه‌په‌سا بوو، که هیچ کامیان موو به روخساریانه‌وه نه‌بوو، ریشی درٚژی میسریان، به نیگای ئه‌وان شتیٚکی سه‌رسام هیٚنه‌ر بوو.

جگه له ریش، جل و به‌رگی میسریان ئه‌ویش هه‌ر هۆکاری سه‌رسوو‌رمانی ره‌شپییستان بوو به تایبه‌تی مندالنه‌کان له ره‌نگ و جوړی جلو‌به‌رگی ئه‌وان سه‌ریان سو‌رده‌ما و سات به سات ده‌ستیان له داوٚینی جله‌کانی میسریان دده‌ا و ئه‌م دیو و ئه‌و دیویان پیٚ ده‌کرد تا پشتی جله‌کان ببینن.

یه کیٚک له‌و شتانه‌ی که هه‌ستی لاپرسه‌نانه‌ی هه‌موو پیاوانی ئه‌ویٚ ده‌بزواند، شمشی‌ری ئاسنینی مووسا بوو. پیاوان، ده‌ستیان له شمشی‌ره‌که دده‌ا و له‌گه‌ل چه‌قۆی برۆنزی خوٚیاندا به‌راوردیان ده‌کرد.

مووسا تیٚگه‌یشت ناوی ئه‌و پیره‌می‌رده‌ی که زمانی میسری ده‌زانی ((دوگانا)) یه و هه‌ر بۆیه مووسا و نوون و ئه‌وانیتر ئه‌و گونده‌یان به دوگانا ناو ده‌برد، له حالٚیکدا که ناویٚکی تری هه‌بوو.

ئه‌و گونده له ژماره‌یه‌ک کوخ پیٚک ده‌هات و هه‌ر کوخیٚک مائی خیزانیٚک بوو و به ده‌وری ئه‌و کوخه‌دا هه‌سه‌ر نه‌بوو و مووسا سه‌رنجی دا که کوخه‌کان ده‌رگیان نییه.

ئه‌م مه‌سه‌له‌یه پیشانی دده‌ا، که سه‌ره‌رای فینکی هه‌وای ئه‌و، که پیٚویستی دروست کردنی ده‌رگای وه‌لاناوه، که‌سیٚک له‌و گونده دا ترسی له دز نییه و ده‌زانی که که‌س ده‌س بۆ مائه‌که‌ی ئه‌و نایا.

مووسا پاش ئه‌وه‌ی گه‌یشته ئه‌و گونده و ته‌ماشای کرد که ره‌شپییستان روو به پیٚکه‌نین، وای وینا کرد که هاتنی میسریان و لاپرسه‌نی و سه‌رسامی ره‌شپییستان،

هه‌موو ره‌شپییستانی دهم به پیٚکه‌نین کردوه. به‌لام به زوویی تیٚگه‌یشت که پیٚکه‌نین پاژٚیکه له خووی ره‌شپییستان و هه‌مووان، به‌رده‌وام پیده‌که‌نین و هیچ که‌س غه‌مبار نییه و جگه له‌وه‌ش که‌س خه‌می به‌یانی له‌به‌ر نییه.

مووسا که به پیاویٚکی ده‌وله‌مه‌ند ده‌ژمی‌ردرا، خه‌می به‌یانی نه‌بوو و ده‌یزانی که ئه‌وه‌نده به توانایه که تاکو ئاخیرین رۆژی ته‌مه‌نی خوٚی دووچارای ته‌نگه‌تاری نایٚ. به‌لام تیٚگه‌یشتبوو که له میسر زۆربه‌ی خه‌لٚک، خه‌می به‌یانیان له به‌ره و خه‌می به‌یانی به‌ربه‌ستی ئه‌وه‌یه که له خوٚشی ئه‌م‌رۆ به‌هره‌مه‌ندبین و رۆژیٚک به چالاکی بگوزه‌رینن.

ژماره‌یه‌کی زۆر له میسریان له خه‌می دروستکردنی گوٚری خوٚیان دان و له سه‌رتاپای ته‌مه‌نی خوٚیاندا به لیٚگرته‌وه و نانه‌سکی، ژبیانی خوٚیان ده‌به‌نه سه‌ر تا بتوانن گوٚری خوٚیان دروست بکه‌ن تا پاش مردن بیٚ گوٚر نه‌می‌ننه‌وه. ئه‌وانه‌ش که گوٚری خوٚیان دا‌بین کردوه، ئه‌گه‌ر له خه‌می ژبیانی به‌یانیان نه‌بن ئه‌وا له بی‌ری مردنی به‌یانی دان، چونکه به‌باوه‌ری ئه‌وان ته‌نیا دا‌بینکردنی گوٚر به‌س نییه، به‌لٚکو ده‌بی له‌و گوٚرده‌ا که‌ره‌سه‌کانی ژبیانی پاش مردن که گرنگ ترینی ئه‌وان زی‌ر و زیوه، دا‌بنری. مووسا ده‌یزانی که میسریان باوه‌ریان وایه له دنیای پاش مردنیشدا ئاتاج به‌زی‌رو زیو ده‌بن.

به‌لام ره‌شپییستانی گوندی ((دوگانا)) نه له خه‌می ژبیانی به‌یانیان بوون و نه‌خه‌می به‌یانی پاش مردنیان بوو. ئه‌وان ده‌یانزانی که هه‌میشه راو له دارستانه‌کان و ماسی له ده‌ریاچه و گوٚیژ له لیٚره‌واره‌کان هه‌یه و هه‌رگیز برسی و تینوو نامیننه‌وه. ئه‌وان وه‌کو میسریانیش نه‌بوون، و باوه‌ریان به دنیای پاش مردن نه بوو که بی‌ری ئه‌و دنیا غه‌مباریان بکا.

پیاوه به سالد‌اچووه‌که که به ((دوگانا)) ده‌ناسرا، ده‌ستی کرد به ناخاوتن و له سه‌ره‌تای قسه‌کانیدا گوتی: تا مرۆڅ، له ریٚگا دووره‌کانه‌وه، نه‌یه‌ته ئه‌م ولاته‌وه، ناتوانٚ تیٚبگا که زمان له نیوان مرۆڅه‌کاندا چه‌ند بایه‌خی هه‌یه و هه‌ر کات مرۆڅه‌کان له یه‌کتی تیٚ نه‌گه‌ن ژبان له سه‌ر ئه‌وان سه‌خت ده‌بی و له ئه‌نجامی ئه‌وه‌ی که ناتوانن په‌ی به مه‌به‌ستی یه‌کتی به‌ن، جیاوازی‌گه‌لیٚک دٚپته ئاراوه. به‌لام سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که لیٚره له‌یه‌ک که‌س زیاتر که ئه‌ویش منم، که‌سی تر زمانی میسری نازانی، ده‌توانین

له گهلا يه كتريدا قسه بكهين و ميسريانيك كه هاتوونه ته ئيره له مهبهستي ئيمه تيبگه و ئيمهش له مهبهستي نهوان تيبگهين. پاشان پياوه به سالداچوه كه دهرباردى خوى قسهى كرد و گوتى: پرسىيار له من كرا نايا من سهزوكى هم قهومه يا پاشاى نهوانم يا خود نا؟

من نه سهزوكى هم قهومهم و نه پاشاى نهوان، بهلكو من پزيشكيكم و نه خوشييه كانى خهلكى چاره سهر ده كم. سهره راي پزيشكى، من ده توانم رووداوه كانى رابردوى كه سه كان باس بكم و رووداوه كانى نايندهى نهوان پيشيىنى بكم و ههنديك له واقيعه كانى زه مانى ئيستاي نهوان بليم.

موسا له پياوه به سالدا چوه كهى پرسى: تو چون رووداوه كانى رابردو و ناينده و ههنديك له واقيعه كانى ئيستاي خهلك ده لىي؟

پيره ميورد قاپيكي مس كه له تهنىشتى بوو، پيشانى موساى دا و گوتى: من ناو ده كه مه ناو نهو قاپه وه و له ناوه كه ده روانم و به سهرهاتى رابردوى كه سه كان له ناو ناوه كه دا ده بينم و بهو جوهرى كه گوتم ههنديك له واقيعه كانى زه مانى ئيستاي نهوانيش ده توانم له ناو ئاودا ببينم.

كاتيك ناخاوتنى نهو پيره ميورده گه يشته ئيره، نوون له خاوهنى خوى پرسى: نايا نهو خواى نهو قهومه يه كه بتوانى رابردو نايندهى خهلك پيشيىنى بكا و ههنديك له واقيعه كانى زه مانى ئيستاش بلنى؟

موسا به غولامى خوى گوت: بيدهنگ به تاكو قسه كانى دوگانا ته واو ده بى و پاش نهوهى قسه كانى ته واو بوو ئيمه داواى روونكرده وهى ليده كهين و ههتهن، نهو روونكرده وه مان ده داتى.

پيره ميورد گوتوبىژى موسا و نوونى غولامى گوى لى نه بوو يا خود خوى واپيشان دا كه گويى لى نه بووه. روى كرده موسا و گوتى: نهى كورى پاشا، من، پيروزبايى له هاتنى تو بو هم ولاته ده كم و ههروهه هاتنى سه ربازانت بو ناو هم ولاته پيروز ده كم و پيروزبايى له غولامى تو نوون ده كم كه ريگايه كى دريژى بريوه و هاتوته ناو ولاتى ئيمه وه.

موسا گوتى: تو چون ناوى نوونت زانى خو من ناوى نهو به تو نه گوتبوو؟

دوگانا گوتى: ماوه يهك پيش ئيستا، ههنديك له سهر زه ويىنى كوش (نهو ولاتهى كه ستى كف فرماندهى سوپاى ميسرى، ئيرگه بايى پاشاى نهويى كوشت) هاتنه ئيره، چونكه سهره راي نهوهى كه نيوان هم ولاته و سهرزه ويىنى كوش ريگايه كى دريژه، ههنديك كات كه سانتيك له خهلكى كوش دينه ئيره و ماوه يهك ليده ده ميننه وه ئينجا ده گه ريئه وه.

نهوانى له كوشه وه هاتبوون دهرباردى تو و غولامى تو، نوون، قسه يان ده كرد و زور ستايشى تو يان ده كرد و ده يانگوت نه گهر تو فرماندهى سوپاى ميسر بوايهى ئيرگه بايى پاشاى نهوان و كوره كانى نه ده كوژران و ته واوى لاوانى كوش، قهتل و عام نه ده كران.

نهوان ناو نيشانى تو و غولامى تو يان دا و گوتيان كه ناوى تو موسا ماناى يهك ناوى ناته واوه و ناوى غولامه كه ت نوونه و نهو له ده شته كييه كانه، به لام تو كورى پاشاى ميسرى و هه ميشه ملوانكه يه كت له مل دايه كه نيشانهى شازاده يى تويه. نهوانى له كوشه وه هاتبوون دهرباردى تو قسه يان ده كرد و شتى تريشيان ده گوت.

موسا پرسى: نهوان ده يانگوت چى؟

پياوه به سالداچوه كه گوتى: نهوهى نهوان ده يانگوت له سه ربازانى ميسرييه وه بيستبو يان، چونكه له سه ربازانى ميسرى به ولاوه كه سى ديكه هم مه سه لانهى به وان نه ده گوت. نهوان ده يانگوت سهره راي نهوهى كه تو نهى موسا كورى پاشاى، باوكت نه يويست تو له ميسر ميئنييه وه و فه رمانى به تو كرد كه به پلهى فه رماندهى گاليسكه جهنگييه كان بچييه كوش. نهو نه يده ويست كه تو له مه يدانى جهنگدا سه ركه وتووبى، بهلكو مهبه ستى نهوه بوو كه تو له ميسر دوور بخاته وه و له وان يه مهبه ستى نهوهش بووبى كه تو له شهردا بكوژرىي.

به لام تو له شهردا نه كوژراى و له شهردا جوژريك نازايه تيت نواند كه سه رنج و ستايشى هه موو ليها توره كانى نيو سوپا به ره تو راكيش بوون.

نهوان ده يانگوت كه ستى كف، فه رماندهى پيشورى سوپاى ميسر، كاتييك كه ده يويست مالتاوايى له ژيان بكا تو بى جينشيشى خوى ديارى كرد بوو. به لام تو قبوالت نه كرد و خوت خسته لاوه تا پياويك به ناوى سوكر موسا بيسته فه رماندهى

سوپای میسر، گویا مہبہستی تۆ ئەوہ بووہ کہ لە ناو سوپای میسردا نالینکیی نہیہتہ ناراوہ.

مووسا بہ سہرسامییہوہ پرسى: ئایا ئەم ھەوالانہ دانیشتونای کۆش بہ تۆیان راگہیاندا؟

پیرەمیژدی بہ سالدآچوو وەلامیدایہوہ: بەلێ، ئەم بابەتانہ ئەوان باسیان کرد، بەلام ئەوانیش ئەم بابەتانہیان لە سہربازانی میسری لە کۆش گوئ لیببوو.

مووسا بہ بیستنی قسەکانی دوگانا سہرسام بوو، چونکہ تیگہیشت ئەم پیرەمیژدە، سہرەپرای ئەوہی لە ولاتیکدا دەژیا کہ بہ قسەى نوون کۆتایی دنایہ، پیاویکی خاوەن ھۆش و زانیارییہ و جۆری قسەکانی وا پیشان دەدا کہ خاوەنی ژیریہکی بہ ھیزو ھەرچی بەسەر زمانى داد، کیشانہکراوہ و وشەگەلیک بەکار دەھینى کہ زۆر عەوامانہ نییہ. پاش ئەوہ لەوی پرسى: چۆن بوو تۆ چووہ میسر و لەوئ زمانى میسرى فیژبووی؟

پیرەمیژدی بہسالدآچوو گوتى: من نەچووہم ئەوئ، بەلکو منیان بردە ئەوئ، چونکہ من کۆیلە بووم.

مووسا پرسى: ئایا تۆ دەتوانى بہ سہرھاتی رابردووی من بلینى و رووداوہکانى ئایندەى ژیانى من پیش بینى بکەى؟

دوگانا وەلامیدایہوہ: بەلێ، بەلام لە کاتى پیش بینیکردنى رووداوہکانى ئایندە، تەنانەت لە کاتى گوتنى ھەندیک لە بہ سہرھاتەکانى رابردوو، ناتوانئ راستییەکان بچ پەردە بێنہ سەر زمان، لە حالیکدا کہ بەسہرھاتەکانى رابردوو تیپەرپوون و ئەوہی تیپەرپیوہ لە ژیانى مرۆفدا کاریگەرییہکی نییہ، چونکہ ھەندیک لە رووداوہکانى رابردوو بہ جۆریک لە بہر چاوی ئیمہ خۆیان نواندووہ کہ ئیمہ بہ خەیاڵیکی ناسوودوہ قبوولمان کردوہ، لە حالیکدا کہ ھەقیقەتى ئەو رووداوانہ، بہ جۆریکی دیکہ لەوہ بووہ کہ ئیمہ وینامان کردووہ.

بۆ نمونہ پیاویک براہیکی ھەبووہ کہ مردووہ و ئەو پیاوہ وای وینا کردووہ کہ براکەى بہ مەرگی ئاسایی مردووہ. بەلام ئەگەر لای ئەو بیدرکیینی کہ براکەیان کوشتووہ و ئەو بہ مەرگی ئاسایی نەمردووہ، ناسوودەیی دەروونی ئەو لە بەین دەچى و ئیتر ناتوانئ ئارام بگرئ تاکو بکوژى براکەى ئاشکرا دەبى و تۆلەى براکەى لەو

کەسە دەکاتوہ. بەلام لەو کاتەدا کہ ناتوانى بکوژى براکەى ئاشکرا بکا ئەو کاتە تا ئەو رۆژەى زیندووہ لە پەشۆکاویدا ژیان بہ سەر دەبا. بەلام ئەگەر کەسیک کہ رووداوہکانى رابردووی بۆ باس دەکەن بەو نەلین کہ براکەت کوژراوہ، ئەو پیاوہی کہ براکەى مردووہ دووچارى پەشۆکارى نابى و تا کۆتایی تەمەنى بہ ناسوودەیی ژیان دەباتە سەر.

سہرسامییى مووسا زیاتر بوو. چونکہ چاوەرپى ئەوہ نەبوو کہ لە دەمى ئەو پیرەمیژدەوہ کہ دانیشتووی کۆتایی دنیا (بە قسەى نوون) یە قسەگەلیکی ئاقلانہى گوئ لى بى.

پیرەمیژد گوتى: ھەر بەو ھۆیہ، کاتیک کہ من چاوە لە ئاوہکە دەبم تا رووداوہکانى ئایندەى ژیانى کەسانیک کہ لیژ دەژین پیشبینى بکەم، ھەقیقەت بہ رووپۆشیک لە خورافە دادەپۆشم تاکو بیسەر، لەوہى کہ لە زارى منەوہ دەبیستى تووشى وەحشەت نەبى و توانای بیستنى ھەقیقەتى ھەبى.

پیرەمیژد، پاش ماوہیەک دامان، بەم شییوہیە درێژەى بہ قسەکانى خۆیدا: من ئەمرۆ گەیشتووہم قۆناغیک لە تەمەنم کہ لە ژن بیزارم، بەلام دەبینم کہ لاوان ئارەزوویان بۆ ژن ھەیہ و پیاو و ژنى گەنج خوازیاری یە کترین. ئەگەر من بہ ژن و پیاویکی گەنج کہ خوازیاری یە کترین بلیم کہ لە ناخى ھەرکامیان بەرامبەر بہ وى دیکہ چ دەگوزەرئ، ئەوان بہ جۆریک نەفرەتیان لە یەکترى دیتوہ کہ ئیدى ئامادەنن بەیەکەوہ بژین، ئەوہیہ کہ کاتیک ژن و پیاویکی گەنج دینہ لای من و دەربارەى پەیوہندى خۆیان پرسیار لە من دەکەن، من ناچارم ھەقیقەت بہ پەردەییەک روپۆش بکەم و شتگەلیک بەو ژنہ و پیاوہ بلیم کہ لەگەل راستیدا جیاوازی ھەیہ.

مووسا گوتى: تۆ یەکیک لە رووداوہکانى رابردوو بۆ من بگیژوہ.

پیرەمیژد فەرمانى کرد قاپە مسەکە پر لە ئاو بکەن، رەشپییستیک ئەو قاپەى پر لە ئاو کرد. ئینجا پیرەمیژدی رەشپییستى بہ سالدآچوو چاویکی لە ئاوہکە برى و گوتى: کاتیک کہ تۆ مندال بووى و لە کۆشکی پاشایەتى پایتەختى میسر دەژیای، لە ناو خاوەن پلەکانى ئەو کۆشکەدا پیاویک ھەبوو کہ تۆى خوشدەویست.

مووسا پرسى: ئایا دەتوانى پیم بلینى ئەو پیاوہ کى بوو؟

ره شپيستی به سالداچوو سه يریکی ئاوه که ی کرد و گوتی: ئه و پیاویک بوو که سه ری ده تاشی و رۆنی لیده دا و جلی کاهینانی میسری له بهر ده کرد و هه موو کاهینانی کۆشکی پاشایه تی ژیر فه رمانی ئه بیان ده کرد. ئه و سه رۆکی کاهینانی کۆشکی پاشایه تی بوو.

مووسا گوتی: پاشاوه که ی بلێ.

پیره میردی ره شپيستی گوتی: ئه و پیاوه تۆ و دایکتی زۆر خۆشه و یست و شتگه لیکی فییری تۆ کرد که له فییرکردنی کهسانی دیکه خۆی ده پاراست. تۆ له زانسته کانی ئه و زۆر به هره مه ند بووی و ئه وه ی له وت گوی لیبوو له ناو گوی و روحی تۆدا جیگیر بوو.

مووسا پرسى: ئایا ده توانی پیم بلێی که ئه و چی به من ده گوت؟

پیره میردی ره شپيستی به سالداچوو وه لامیدایه وه: ئه و له باره ی خواوه له گه ل تۆدا قسه ی ده کرد و ده یویست تۆ رازی بکا خوايه ک بپه رستی جیا له خواى پاشای میسر.

مووسا پرسى: پاشان چ بوو؟

پیره میردی ره شپيستی وه لامیدایه وه: له و جییه وه که تۆ هه رگیز باه رت به خواى فییره ون نه بوو و له ده روونه وه خواى خۆت ده په رست، قسه کانی ئه و پیاوه زۆر کارى له تۆ کرد و پاشان تۆ زۆر زیاتر ریژت له و گرت.

مووسا پرسى: پاشان چ بوو؟

پیره میردی ره شپيستی به سالداچوو گوتی: پاشان ئه وه بوو که تۆ به سه فه ر چووی و پاش ئه وه که گه رایته وه، غولامی ئه و پیاوه، که گوتم سه رۆکی کاهینان بوو سه ری براوی ئه وى له پيش تۆ دانا.

مووسا پرسى: پاشان چ بوو؟

پیره میردی ره شپيستی به سالداچوو گوتی: به فه رمانی پاشای میسر، سه ری ئه و پیاوه بیان بری، ئه ویش نه ک له بهر ئه وه ی ئه و سه ره سه ریکی جاززه کرى هه بوو، به لکو له بهر ئه وه ی شتگه لیکی له ناودابوو پاشای میسری نا په حه ت ده کرد. ئه و پاشایه ده ترسا که ئه و پیاوه کاهینه، کهسانی تریش وه ک خۆی بکا به په یه ده ی خوايه کی جیاواز له خواى ره سمی ولاتی میسر .

مووسا گوتی: ئه ی پیاوی باش، ئه وه ی گوتت واقیعیه تی هه بوو و ئه و پیاوه بیان بۆیه سه ر بری و سه ری ئه بیان به فه رمانی پاشا پيشانی من. دا بیگومان مه به ستیان ئه وه بوو که من بترسیئن و تیم بگه یه نن که هه رکات خوايه ک بپه رستم که له خواى ره سمی ولاتی میسر جیا بی، دوو چاری چاره نووسی ئه و پیاوه کاهینه ده م.

پیره میرد قاپی ئاوه که ی خسته لاوه و به مووسای گوت: ئه ی شازاده ی میسری، له میسره وه تا ئیبه ریگایه کی یه کجار درێژه. ته نانه ت له کۆشه وه تا ئیبه مه ودايه کی دووری هه یه و تۆ بۆچی ئه م ریبه درێژه ت ته ی کردوه و هاتوویه ئیبه ؟

مووسا وه لامیدایه وه: من به فه رمانی پاشای میسر رامسیسی دووه م، هاتومه ئیبه، ئه و بۆ ئه وه منی نارده تته ئیبه تا شارى زیڕین بدۆزمه وه.

پیره میرد گوتی: به و پیه بی پاشای میسر باوه ری وایه که شارى زیڕین بوونی هه یه.

مووسا گوتی: ئه گه ر باوه ریکی له ناخه وه شى به شارى زیڕین نه بی، به رواله ت خۆی وا پيشان ده دا که باوه ری به بوونی ئه و شاره هه یه.

پیره میرد گوتی: ئه ی پیاری لاو، بۆچی پاشا بۆ دۆزینه وه ی شارى زیڕین تۆی هه لێژاردوه ؟

مووسا گوتی: بۆ ئه وه ی من ئه و شاره بدۆزمه وه بیان نه گه رییمه وه.

پیره میرد که وای وینا کرد شتیکی دیکه ی گوی لی ده بی، پرسى: چت گوت؟

مووسا وه لامیدایه وه: پاشای میسر منی راسپاردوه که شارى زیڕین بدۆزمه وه تا ئه گه ر توانیم ئه و شاره بدۆزمه وه، ئه گه ر نا له ریگا له ناو بچم و نه گه رییمه وه میسر و ئه و هه رگیز من نه بینیتته وه.

دوگانا گوتی: به و پییه بی پاشای میسر، نه فره تی له تۆ، که کوری ئه وى، هه یه ؟

مووسا گوتی: به لێ.

پیره میرد پرسى: ئایا ده کرى بپه رسم بۆچی نه فره تی له تۆ ده بیته وه ؟

مووسا گوتی: له وانه یه بترسى و وابیر بکاته وه که من ئه و بکوژم.

پیره میرد گوتی: جا تۆ بیرت له وه کردۆته وه ئه و بکوژی؟

مووسا گوتی: تا ئه م ساته بریاری کوشتنی ئه وم نه داوه، به لام هه ست ده که م ئه و وا وینا ده کا که من مه به ستم کوشتنی ئه وه.

ره‌شپییستی به سالداجوو گوتی: ئایا تۆ له دۆزینه‌وه‌ی شاری زێرین سهرکه‌وتوو بووی؟
مووسا گوتی: نا، ته‌نانه‌ت ئه‌و رۆژێ له‌وه‌ی که‌ بۆ دۆزینه‌وه‌ی ئه‌و شاره‌ش که‌وتمه‌ رێ ئومیدم
به‌وه‌ نه‌بوو که‌ بتوانم بیدۆزمه‌وه‌.

ره‌شپییستی گوتی: که‌وابوو تۆ وات وینا ده‌کرد که‌ مه‌سه‌له‌ی شاری زێرین درۆیه‌.
مووسا وه‌لامیدایه‌وه‌: من مه‌سه‌له‌ی شاری زێرینم به‌ درۆ نه‌ده‌زانای.
ره‌شپییستی پرسى: ئه‌ی له‌ به‌رچی ئومیده‌وار نه‌بووی ئه‌و شاره‌ بدۆزیه‌وه‌؟
مووسا گوتی: من مه‌سه‌له‌ی شاری زێرینم به‌ درۆ نه‌ده‌زانای، به‌لام ئه‌وم به‌ به‌شیک له‌
خه‌ونه‌کان ده‌زانای؟

پیرمیرد پرسى: چۆن به‌ به‌شیک له‌ خه‌ونه‌کان ده‌زانای؟
مووسا گوتی: جیاوازی هه‌یه‌ له‌ نیتوان درۆ و ئه‌و شته‌دا که‌ سیمایه‌کی خه‌ون و
ناره‌زووه‌کانی هه‌یه‌، نه‌گه‌ر مرۆف ئاره‌زوویه‌کی هه‌بێ، هه‌ر چه‌نده‌ هاتنه‌ دیشی سه‌خت بێ،
ناتوانی به‌ درۆ بزانی و منیش شاری زێرینم به‌ ناره‌زوویه‌کی مرۆف ده‌زانای که‌ هاتنه‌دی
سه‌خته‌.

ره‌شپییستی به‌سالداجوو گوتی: به‌لام شاری زێرین بوونی هه‌یه‌.
نوون غولامی مووسا به‌تاسه‌وه‌ پرسى: ئایا شاری زێرین به‌ راستی بوونی هه‌یه‌؟
پیاوه‌ به‌ سالداجوو که‌ گوتی: به‌ئێ ئه‌ی نوون. نوون پرسى: ئایا تۆ زانیاریت له‌سه‌ر
جیگا که‌ی هه‌یه‌؟
ره‌شپییستی گوتی: به‌ئێ!

نوون وه‌خروشان هات و گوتی: که‌وابوو هه‌رچی زوو ئه‌و شاره‌ نیشانی ئیمه‌ بده‌.
پیاوه‌ ره‌شپییسته‌که‌، مووسا و نوونی له‌وانی دیکه‌ دوورخسته‌وه‌ و وه‌لامیدایه‌وه‌، من
ئێستا جیگای ئه‌و شاره‌ به‌ ئیوه‌ نیشان ده‌ده‌م. ئینجا ده‌ستی به‌ره‌و ماله‌کانی گوندی دوگانا
راداشت و گوتی: نه‌مه‌ شاری زێرینه‌. له‌وه‌ ده‌مه‌دا هه‌موو کوخه‌کانی ئه‌و گونده‌ به‌هۆی
تیشکی هه‌تاوه‌وه‌ به‌سه‌ر هه‌رزنی سه‌ربانه‌کانه‌وه‌ به‌ زێرین خۆی ده‌واند و به‌ پوالت وه‌ک
شاریک خۆی ده‌واند که‌له‌ زێر دروست کرابێ.

نوون که‌ پێی وابوو ئه‌و پیاوه‌ ره‌شپییسته‌ گالته‌ ده‌کا پێی گوت که‌ سه‌روه‌ری ئه‌و له‌
هه‌ولێ شاریک دایه‌ که‌ له‌ زێر راستی دروستکرا بێ نه‌ک شاریک که‌ سه‌ربانی کوخه‌کانی
گیاوگولێ ره‌نگ زێرینیان له‌سه‌ر دانابێ.

پیره‌میرد گوتی: شاری زێرین، مانای شاریک زێر لێ به‌ ده‌س بکه‌وی ئه‌م جیه‌یه‌ و
پاشان به‌ مووسای گوت: ئایا تۆ هه‌ز ده‌که‌ی که‌ زێر ده‌س بکه‌وی؟

مووسا گوتی: من ناره‌زووی به‌ ده‌سه‌ینانی زێر ناکه‌م چونکه‌ پێویستیم پێ نییه‌.
پیره‌میردی ره‌شپییستی پرسى: ئایا پاشای میسریش پێویستی به‌ زێر نییه‌؟
مووسا گوتی: پاشای میسر ئه‌وه‌نده‌ی زێر هه‌یه‌ که‌ نه‌گه‌ر بریک لێ که‌م بێ یان بچینه‌
سه‌ری کاریک له‌ سامانی ئه‌و ناکا.
پیره‌میردی به‌ سالداجوو گوتی: ئێره‌ شاری زێرینه‌ و ئه‌و شاره‌ی که‌ ئیوه‌ به‌ دوایدا
ده‌گه‌رین هه‌مان ئه‌و جیه‌یه‌.

مووسا چاویکی به‌ ده‌وره‌به‌ردا گێرا تا بزانی ئایا سه‌ربازان ناخاوتنی ئه‌ویان له‌گه‌ل
پیره‌میردی ره‌شپییستی گوی لیبوو یان نا، به‌لام مه‌ودای نیتوان ئه‌وان و سه‌ربازان زۆر بوو
ئه‌وان نه‌یانده‌توانی گوییان لیبێ که‌ مووسا و پیره‌میردی ره‌شپییستی و نوون چ ده‌لین.
پیره‌میرد گوتی: تۆ بۆ دۆزینه‌وه‌ی شاری زێرین رێگایه‌کی دوورت بریوه‌ و خۆت
که‌یانده‌وته‌ ئێره‌، ئێستا که‌ شاری زێرینت دۆزیوه‌ته‌وه‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و شاره‌ بیا به‌خێ پێشان
ده‌ده‌ی.

مووسا گوتی: بۆ به‌ ده‌سه‌ینانی زێر له‌وه‌ سه‌فه‌رده‌دا که‌ ئیمه‌ گرمانه‌ به‌ر، خۆنیکێ زۆر
رژاو و من نامه‌وی که‌ لێره‌ش خۆین برژێ.
پیره‌میرد گوتی: بیستومه‌ له‌ کۆش ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ پیاوان کۆژاون.
مووسا گوتی: وایه‌ نه‌گه‌ر بزانی که‌ ئێره‌ شاری زێرینه‌، دانیشتوانی ئێره‌ش قه‌تل و عام
ده‌که‌ن تا بتوانن زێره‌کانی ئه‌وان به‌ ده‌س به‌ینن.

پیاوه‌ ره‌شپییسته‌که‌ گوتی: به‌لام من ده‌زانم که‌ تۆ بۆ به‌ ده‌سه‌ینانی زێر دانیشتوانی ئێره‌
قه‌تل و عام ناکه‌ی.

مووسا گوتی: من ئه‌م کاره‌ ناکه‌م، به‌لام پاش گه‌رانه‌وه‌ی من، که‌سیکی دیکه‌ به‌
سوپایه‌که‌وه‌ ده‌نیرنه‌ ئێره‌ و ئه‌و، دانیشتوانی ئه‌م ولاته‌ قه‌تل و عام ده‌کا تا زێره‌کانی ئه‌وان
به‌رده‌س بجا.

نوون پرسى: له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تۆ ده‌لێی ئێره‌ شاری زێرینه‌ پێم بلێ زێر له‌ کوی به‌ ده‌س
ده‌هینن؟
پیره‌میرد وه‌لامیدایه‌وه‌: لێره‌، له‌ بیابان به‌ ده‌ستی ده‌هینن.

نوون پرسى: ئايا بىبابانەكانى ئىيرە بە زىر داپۇشراون؟

پىرەمىرد گوتى: نا، بەلام لە بىبابان، بەردى زىر بەردەست دەكەوئ و ھەر كەس لىرە بەردىكى زىر لە بىبابان بەردەست دەكەوئ دەيدا بە من.

نوون گوتى: بۇچى زىر دەدەن بە تۆ ئەى بۇچى بۇ خۇيانى ھەلئانگن؟

پىاوە رەشپىستە كە گوتى: نەرىتى ئىرە واىە كە ھەر كەسىك بەردىكى زىر بەردەست دەكەوئ دەيدا بە من، چونكە خۇى ناتوانى كەلكى لى وەر بگري، بەلام من دەتوانم سوودى پى بگەيەم.

نوون پرسى: چۆن سوودبەو دەگەيەنى؟

پىاوە بە سالداچووە كە گوتى: ھەر سالى دووجار، من تىكرای بەردە زىرەكان كە خەلك لىرە كۆى دەكەنەو و دەيدەن بە من، بەرىگەى ژمارەيەك لارى بە ھىز، دەيان نىرمە ولاتى كۆش و لوانى ئىمە لەوئ، زىر بە سەنەتەك كە لە برۆنز دروستكراو ەك چەقۆ، سەرەنيزە، قولاب وشتى دىكە دەگۆرنەو و بۇ ئىمەى دەھىننەو.

نوون پرسى: ئەى باشە خۇتان ناتوان لىرە برۆنز دروست بكەن؟

پىرەمىرد ەلامىكى نەرىتى داىەو و گوتى: ئىمە لىرە كانمان نىبە تابتوانى لەگەل مسدا تىكەلى بكەين و برۆنز دروست بكەين.

نوون گوتى: ئەگەر ئاوابى كە ئىو ھەر سالى دووجار زىر خۇتان بۇ كۆش بنىرن تا لەوئ سەنەتى برۆنزى پى بەئىن ئەوا ھەرگىز زىر زىادەتان نىبە.

پىرەمىردى رەشپىست گوتى: ئاواىە و ھەر بۇيە كەس ھەولتى ئەو نادا بۇ بە دەسھىنانى زىر ھىرش بكاتە سەر ئىمەو قەتل و عامان بكا. بەلام لە ولاتى كۆش دەستبەند دروست دەكەن و دەيكەنە دەستيان و گەردانە دروست دەكەن و بە مليانەو دەكەن. زىر ئەوان بەردەوام لەبەر چاوە بۇيە دەكەنە بەر ھىرش و ئەوان قەتل و عام دەكەن تا ھەرچى زىرپان ھەيە لىيان وە دەست بچەن.

نوون سەرپاى ئەوئ لە رووى پىرو ھۆشەو زۆر بەرچاوە بوو، ئەم گوتەيەى سەلمان و تىگەيشت كە نىشانە روالەتییەكانى سامانى خەلكى كۆش بوو ھۆكارى ئەو كە پاشاى مىسر پىر لە بەردەست خستنى زىر ئەوان بكاتەو. ئەگەر ئەوان زىر خۇيان نەكردبايە دەستبەند و گەردانە و خشلى دىكە و بەرچاوى خەلكى دىكەيان نەخستبايە، پاشاى مىسر

ئاگادار نەدەبوو كە ئەوان زىرپان ھەيە تاكو بۇ بە دەسھىنانى زىر ئەوان، قەتل و عاميان بكا.

موسا پرسى: ئەى دوگانا، لە قسەكانتەو ديارە كە تۆ پىاوپىكى زانای و مرؤف تا ئەھلى زانست نەبى ناتوانى بەم ناوايە قسە بكا و ناتوانى مانا گەلى سەرنجراكىش بەئىتتە سەر زمان. ئايا تۆ لە زانايانى و ئەگەر لە زانايانى لە كوئ خويندووتە؟

پىرەمىردى رەشپىست گوتى: ئەى كورپ پاشا، بەتۆم گوت منيان بە كۆيلە گرت و بردياغە مىسر و لەوئ منيان بە پىاوپىكى مىسر فرۆشت. من بوومە غولامى ئەو پىاوە و بەزووى تىگەيشتەم كە ئەو پىاوە پزىشكە. ھەموو رۆژىك نەخۆش و برىندارانى لە مالى خۇيدا دەدى ئىنجا لەمال وە دەردەكەوت.

رۆژانى يەكەم نەمدەزانى ئەو پىاوە بۇ كوئ دەچى، بەلام پاشان تىگەيشتەم كە خاوەنەكەم مامۇستاي قوتابخانەى ((خانەى ژيان)) ە و دەچىتە ئەوئ تا دەرسبىزى بكاو دەرس بە فىرخوزانى ئەو فىرگەيە بەدا.

من رۆژان لە مالى بۇ برىنپىچانى برىنداران ھاوكارى خاوەنەكەم دەكرد و وردە وردە شىواى برىنپىچان فىربووم و نارى دەرمان و ھەتوانەكانى كە دەبايە لەسەر برىنەكان دابنرىن تاكو چاك بىنەو، فىربووم.

خاوەنەكەم كاتىك سەرنجى دا كە من تواناى فىربووم ھەيە، منى بەو برىنانە شارەزا كرد كە ئىسكەكانيان شكا بوو و من لە شكستە ھەلبەستەو دەدا تايبەتمەندىم پەيداكردو دەمتوانى ئىسكە دەرچووەكان بچەمەو جىگای خۇى. پاش ئەو خاوەنەكەم تابلوى داىە دەستم و فىرى كردم چۆن بە ھۆى تىرەو لە سەر رووكارى تابلۆ، كارى نووسىن بكەم و من ھەرچى كە ئەو دەيگوت فىر دەبوم و پاش ماوہيەك خويندن و نووسىن فىربووم.

لەو ەو پاش، ھۆگرى ئەو بووم كە كىتەبەكانى خاوەنەكەى خۆم بچوئىمەو. ھەر كە ئەو لە مال دەچووە دەرى تا بچىتە فىرگەى ((خانەى ژيان))، من بەرەو ئەو جىگايە كە كىتەبەكانم لى دادەنا دەچووم و لوولە نووسراوہكانى ئەوم دەكردەو و بە خويندەنەوئى كىتەبانەو سەر قال دەبووم.

من نەمدەويست خاوەنەكەم بزانى كە من كىتەبەكانى ئەو دەخوئىمەو، بەلام رۆژىك كە كىتەبەكانى ئەوم دەخوئىدەو، منى غافلگىر كرد و لەو ەو پاش مۆلەتم پىدرا كە كىتەبەكانى ئەو بچوئىمەو. من، لەو كىتەبانەدا، شتگەلىكەم خويندەو و فىربووم كە روانىنى منيان

بهرامبهر ژيان دهبهرامبهر زياد كرد. دركم به نهپننپنپه كاني نهدامه بنهپه تيپه كاني به دهن كرد. تيگه ييشتم به چ به لگه يهك كه سينك له كاتي لاويدا ده مرئ و كه سينكي ديكه ده گاته ته مهنى پيرى، چونكه نهدامه بنهپه تيپه كاني پياوى به سالد اچوو ساغ بووه و نهدامه بنهپه تيپه كاني پياوه لاوه كمش نه خوئش بووه.

له ههمان نهو ولاته بوو كه له ميانى خوئندنه وهى كتيپه كاني خاوهنى خوئم مهسه لهى ((شارى زيپين)) و ((دولتى زيپين)) م بيست و زانيم كه ههر نه ته وه يهك كه له جيهاندا ده ژى باوه رپى وايه كه شارپك ههيه له وييدا، ههموان داران و هيچ كه سينك نيپه شتيكى واى هه بئى كه نهوى ديكه نه توانئى ههمان نهو شته به دهس بهينئى.

لهو شارهدا، كهس درؤ ناكا و دزى ناكاو كهس، كه سينكي ديكه ناكوژئى، چونكه هوكار گه ليك بؤ درؤ كردن و دزي كردن و كوشتن له نارادانيپه.

لهوكاته دا نوون ناخاوتنى پيره ميژدى ره شپيستي برى و پرسى: نهى دوگانا، نايا لهم شارهدا كه مالى توپه و تو ده ليئى كه شارى زيپينه، خه لك درؤ ده كهن و دزى ده كهن و يه كترى ده كوژن؟

من كاتي ك كه له سه حراى كه نعان ده ژيام، باسى قه وميكم گوئ ليپوو كه له مرؤف كوژيدا نه وه نده سه ره رؤ بوون كه خه لكيان ده كوشت تاكو خوئنه كهى له بهر دهم به رازه كاني خوئاندا برپيژن و به راز به خوئنى مرؤف قه له و بكهن. نايا له شارى ئيپه ودا هم جوړه كارانه نه نجام ده درين؟

پياوه ره شپيسته كه وه لاميدايه وه: نهو ميلله تانهى نهو جوړه كارانه ده كهن، ميلله تانيكى نه زانن و قه ومى زانا، مرؤف نا كوژئ تاكو به رازى پئ قه له و بكا، چونكه ده زانئى كه نرخى مرؤفى زيندوو له به راز بالاتره و ده توانئى زؤر زياتر له به رازي ك، كه لك له مرؤف وه ربگيرئ.

تو نهى نوون كه مرؤف يكي، ده توانئى له ته مهنئى خوئندا هه زاران به راز په روه رده بكه، به لام هه زاران به راز ناتوانن مرؤف يكي په روه رده بكهن.

نوون له دلوه هم قسه يه ي سه لماند، چونكه نهو ده يتوانئى ژماره يه كى زؤر له به راز په روه رده بكا و قه له و بكا، به لام هه زاران به راز ناتوانن مرؤف يكي په روه رده بكهن و گه وره ي بكهن

پياوه ره شپيسته كه گوئى: لهم شارهدا كه مالى مننه هيچ كه سينك درؤ ناكا و كهس هه ولى دزي كردن نادا.

خه لك بهو هويپه درؤ ناكهن كه هه رگيز لهم شارهدا، دا يكان، كاتي ك كه منداله كه نيان بچوون، نه فسانه يان بؤ ناگيپه وه تاكو نهو منداله خوو به بيستنى درؤوه بگريئ و پاشان خودى خوئى نهو نه فسانه دووباره بكاته وه، ماناى له سه ر درؤ كردن را بئى.

مرؤف له سه ره تادا، به كار يگه رى نه فسانه گه لى درؤوه له سه ر زمانى دا يك يان باوكه وه خوو به درؤ كردنه وه ده گريئ. پاش نهو كه گه ييشته ته مهنئى پيگه ييشتويى بؤ به رزه وه ندى خوئى، درؤ ده كا. هم به رزه ونده ش تا راده يه كى زؤر په يوه سته به هه لومهرجى ژيان يپه وه و بهو هويپه درؤ ده كا كه زيان يك له خوئى دوور بخاته وه يان قازانچي ك بؤ خوئى رابكي شئى، به لام خه لكى ئيپه له بهر نه وهى له منداليپه وه خوو به درؤ كردنه وه ناگرن، پاش نهو كه گه وره ش بوون ديسانه وه درؤ ناكهن. چونكه هه لومهرجى ژيانى نه وان به جوړي كه كه ناتاجى به درؤ كردن نيپه. لهم شارهدا هه رگيز دزى رووى نه داوه و ليپره كهس وه بيري نايه كه سينك شتيكى دزى بئى.

نوون گوئى: نهى كوشتن چى؟ نايا لهم شاره دا مرؤف ده كوژن؟

پياوه ره شپيسته كه گوئى: جار هه يه لهم شارهدا ري ك ده كه وئى كوشتنيك رووبدات، به لام نهو كوشتنه له هو كاري مادديپه وه سه ر چاره ي نه گرتوه، چونكه ليپره كه سينك ناتاج نيپه تاكو له رووى ناتاجيپه وه كوشتن رووبدات.

نوون پرسى: پاش نهو كه كوشتن روويدا ئيپه چى له بكوژه كه ده كهن؟ نايا بهو جوړه ي له جيگاكاني ديكه دا باوه، بكوژه كه ده كوژنه وه؟

پيره ميژدى به سالد اچوو گوئى: ئيمه هه رگيز بكوژ ناكوژينه وه، به لكو له خوئمانى دوور ده خه ينه وه.

نوون پرسى: بكوژ چؤن له خوئتان دوور ده خه نه وه؟

پيره ميژدى به سالد اچوو گوئى: ئيمه، نهو كه سه لهم شاره ده رده كه ين. نهو ئيدى ناتوانئى لهم شاره و لهم ناوچه يه دا بؤى. هم سزايه بؤ نهو، زؤر له وه سه خت تره كه بكوژئى، چونكه كه سينك كه لهم شاره ده ركرا ناتوانئى له جيگاي ديكه بؤى.

نوون پرسى: له بهر چى؟

پيره ميژد وه لاميدايه وه: له بهر نه وهى نهو كه سه به دابو نه ريتى هم شاره په روه رده بووه و راهاتوه كه به رده وام راستى بلئى و راستى بيستئى و هه رگيز كه سينك ته ماعى له مالى نهو

نه کردوو و هیچ کاتیک له رووی ژیاڼهوه تروشی تهنگانه نه بووه، به لآم له جینگای دیکه بهو شیوهیه نییه و نهو ناتوانی له ناو میلله تانی دیکه دا ژیان به سهر بهری.

من نامه وئ بلیم خاوهنی سیغه تگه لیکي بهرجه ستهین و مهبه ستم نهوه نییه که ستایشی خۆمان بکه. به لکو واقعییه تیک باس ده کم و له وانیه هم واقعییه ته له وه راهاتبی که هیشتا نییه و هکو میسریان نه بووینه خاوهن شارستانیتی و نه گهر قهومیکی شارستانی بووینایه درۆمان ده کرد و دزیمان ده کرد.

من له میسر بووم و ده زاتم که چۆن له ناو قهومیکی شارستانیدا ژماره یه ک درۆ ده کن و که سائیک له ناو نهو قهومه دا پهیدا ده بن که کاری دزی نه بجام ده دهن.

له ناو قهومیکی شارستانی وه کو قهومی میسر، ژماره یه کی زۆر ده وله مهنده و کومه لیکش کۆیلن و نه وانیه که کۆیلن هیچیان نییه و ناره زوو ده کن وه کو ده وله مهنده بنه خاوهن سامان. لیره ناوانیه و بهو جۆره کی گوتم هیچ که سینک شتیک نییه که یه کیکی دیکه نه توانی ههمان نهو شته ی هه بی. نه گهر مهبه سستی نیوه له شاری زپرین شاریک بی که له ویدا دیواری خانوه کان له زپر دروستکرا بی، نهو شاری نییه شاری زپرین نییه.

له شارهدا زپر هه یه، به لآم نه بهو نه ندازه یه کی که بتوانی دیواره کان له زپر دروست بکری، به لآم نه گهر مهبه ست له شاری زپرین شاریک بی که له ویدا خه لک به ناسوده بی و خۆشی بژین و له ویدا کهس چاوی ته ماع نه بریتته مالی که سینکی دیکه و هیچ کهس درۆ نه کا و ده ست بۆ دزی نه با، نییره شاری زپرینه.

نوون له پیاوی به سالد اچووی پرسى: بیگومان ده بی خویانی نیوه خویانیکى باش بن و قهومی نیوه ش باشه، نیوه کام گیانله بهر ده پرستن؟

پیره میردی ره شپیت گوتی: گهرچی تو میسرى نی، به لآم وه ک میسرییان باوه رت به خویان هه یه و باوه ری میسرییان به خویان پاژیکه له فیره تی نه وان. ههر میسرییه ک، به ناچار باوه ری به ژماره یه ک له خویان هه یه و کاتیک میسرییه ک یه کیکی دیکه ده کوژی ده لئین یه کیکی له خویان بکوژه که ی ناچار کردوو که کوژاوه که له ناو ببات.

به لآم نییه لیره خویانمان نییه و نه وان ناپه رستین و ته نیا کاتیک که ده مانه وئ بچینه راو، سه ما ده که یین و به سه مای خۆمان داوا له گیانله بهران ده که یین که پاش نه وى نه وانمان راو کردوو، کینه بهرام بهر به نییه له دل نه گرن و له هه وئى تو له سه ندنه وه له نییه نه بن

و بزنان که راو کردنی نه وان بۆ نییه کاریکی پیوستییه و نییه ناچارین که نه وان راو بکه یین تا سکی خۆمان له گۆشتی نهو گیانله بهرانه تیر بکه یین.

کاتیکیش که باران ناباری، دیسانه وه سه ما ده که یین. داوا له ناسمان ده که یین به زه یی پیماندا بیته وه و بارانمان بۆ ببارینی تا کو کیلگه کانمان تیر ناو بن. که متریش وا ریک ده که وئ ناسمان به زه یی پیماندا نه یه ته وه و بارانمان بۆ نه بارینی.

موسا پرسى: نایا نیوه که باوه رتان به خویانی میسرى یان خویانی تر نییه، هه سستان به وه نه کردوو که ده بی باوه رتان به شتیک هه بی؟ من وا بیرده که مه وه که ده بی مرۆف باوه ری به شتیک هه بی و ناتوانی که سینک بدۆزیتته وه که باوه ریکی نه بی.

پیره میرد وه لامیدایه وه: نییه ش باوه رمان به شتیک هه یه، به لآم باوه رمان به خویان نییه؟

موسا پرسى: نیوه باوه رتان به چی هه یه؟

پیره میردی ره شپیت گوتی: نییه باوه رمان به وه یه که شتیک هه یه که زه وى و نهو ناسمانی به سه رسه رمانه وه یه، دروست کردوو. ههمان نهو شته نهو چیا بهر زانه ی خولقاندوو و گیانله بهران و مرۆفی دروست کردوو. دیسانه وه ههمان شت، دار و دره خته کانی هینا وه ته ناراوه. به کاریگه ری نه وه ناو له روویاران ره وان و له دریاچه کاند کۆده بیتته وه و له تافگه کاند هه ل درۆیتته خاوه وه. نییه باوه رمان بهو شته هه یه و نهو به خولقیته ری هه موو شتیک ده زانین و وه کو نیوه میسرى له مردن نا ترسین.

موسا پرسى: باوه ری نیوه له باره ی مردنه وه چیه؟

پیاوه به سالد اچووه که گوتی: نییه باوه رمان وایه مردن، له گه ل خه وتندا جیاوازی نییه جگه له وه کی مردن خه ویکى گرانه که مرۆف تییدا بیدار نابیتته وه.

موسا پرسى: باوه ری نیوه له باره ی دنیای پاش مردنه وه چیه؟

پیاوه به سالد اچووه که گوتی: نییه جیا جیا له میسرییان باوه رمان به دنیای پاش مردن نییه.

موسا پرسى: نایا نیوه باوه رتان به وه نییه که پاش مردن زیندوو ده بنه وه؟

پیاوه به سالد اچووه که گوتی: نایا نه م هه موو گیانله بهر و ماسی و زینده وه ره پاش مردن زیندوو ده بنه وه، نایا چ جیاوازییه که له نیوان مرۆف و گیانله بهر اندا هه یه تا نییه پاش مردن زیندوو بینه وه و نه وان زیندوو نه بنه وه. له بهر نه وه ی نه مرۆ له گه ل تو دا زۆر قسه م کرد و

دهزائم پېښوونکيتوب ته پشورودان ههويه، ناخاوتني خوم دوايي پې دههينم تاكو تو و هاوپړتيانته بجه سينه وه.

پاش تهوه پيره ميړدي ره شپي ست، به زماني ناوچه يي خويان، له گهل دوروبهري خويدا قسمي كرد، ئينجا موسا و نوون و سهريازانيان بهره و چند كوخيكي به تال برد و شهوانيان تيگه ياند كه ده بې له كوخانه دا پشور بدنه.

به زوويي هه موويان، ته نانه ت سهريازان خهويان ليكهوت و روژي پاشتر له خهوي خويان بيډار بوونه وه.

مانه وهي موسا و هاوپړتياني له شاري ((دوگانا)) دريژه ي كيشا و هوكراري گبرووني شهوان لهوي تهوه بوو كه له هه مووان به خو شي ده گوزه را.

نازوقه، له ريگاي راووشكار و راوي ماسييه وه تهوه ننده زور و جور به جور بوو كه هه رگيز هه ستيان به تنگه تاوي نه ده كرد و ناو، تهوه ننده زولال بوو كه هه رچي دهياخوارد به زوويي هه رس ده بوو.

شهوان، له دور يان نيزيكيه وه دهنگيكي وه كو هه ور ده كه و ته بهر گوئ و شم دهنگانه نه پري شيان بوو.

خه لكي شار نارزه وويان له راوي شير نه بوو و بيريان ده كرده وه كه ته گه پر و نه راوي شير، زه هه تيكي بې هو ده يان كي شاوره، له جياتي تهوه گيانله راني شاخدار و گياخوريان راو ده كرد. جاري واش هه بوو ده چوون بو راوي فيل، چونكه گوشتي كر كراگه يي شيران شايسته ي خواردن نييه. هه جاريك كه نوون پرساري له موسا ده كرد كه چ كاتيكي لي ره ده پرين، موسا ده يگوت سبه ي، يان ده يگوت دوو سبه ي، به لام كاتيكي روژي دواتر داده هات دوو باره موسا نياز ي خوي هه واله ي داهاتو ده كرده وه.

يه كيكي لهو شتانه ي كه ده بوو هه كاري بيگه رديي كوش و هه واي موسا و سهريازاني ميسري، هه وراوي بووني دنياكه بوو. جاري وا بوو دنيا به هه وري سپي داده پو شرا و باران ده باري و پاشان هه تاو ده رده كهوت. جاريك نيو يكي ناسمان پر له هه وري سپي ده بوو و نيوه كه ي ديكيه ي شين خوي ده نواند.

موسا و سهريازاني ميسري تهوه ديمه نانه يان له ميسر نه ديتبوو، چونكه له ميسر دنيا سامال بوو، سه ره پاي زرياني لم، كه له بيابانه وه هه ليده كرد، دنيا تاريك ده بوو بې شهوي هه وري پيوه يي.

جاري واش هه بوو هه وري چروپر دنيايان داده گرت و هه وا گهرم و خنكيته ر خوي ده نواند بې شهوي باران بباري، به لام لهوي هه رگيز هه وري رهش و خنكيته ر ناسماني دانه ده گرت. به لكو هه وري سپي و باراني ورد دنياي داده گرت. پاش باران، هه ور ليك بلاو ده بوون و به روژي، خور ده رده وشايه وه و به شهو، ته ستي ره وه ده رده كه و تن.

سه ره پاي شهوي تهوي ناوچه يه كي شاخوي و لي ره وار بوو، هه وا، هه رگيز تهوه ننده سارد نه ده بوو كه موسا و نوون و سهريازاني ميسري نازار بدا و تهوه نندهش گهرم نه ده بوو كه شهوان نارچه ت بكا.

پاش شهوي چند روژيكي له مانه ي موسا و هاوپړتياني لهو ناوچه يه تي په ري، شهوان به سه رسوپرمانه وه، تيگه يشتن كه خه لكي شاري ((دوگانا)) سالنامه يان نييه. شم مه سه له يه له روانيني موسا و ميسرياندا سه يريكي ديكه بوو، چونكه ميسرييان، به هوي سالنامه وه ده ژيان و دابي شهوان وا بوو كه حسابي هه رس و درزي سال و له هه ره رزيكدا، حسابي روژه كان به ورد ي را بگرن.

ژيان به سالنامه به جورتيك ببوو به هاوپړتي ژياني ميسرييان كه ته نانه ت كارگوزراني مالي مردواني ش كه تهرمه كانيان موميا ده كرد، نه يانده تواني بې سالنامه بژين تا به جوتياران و مامه له چيان و كاهينان و كارمهندي ديوان راده گا. چونكه كارگوزراني مالي مردواني ش به بې حسابه كاني سالنامه، نه يانده تواني حساب را بگرن. نه يانده زاني كه تهرم چند روژ ده بې له ناوي سوپر يان ناوي ديكه دا ميني ته وه و شك بوونه وه كه ي ده بې چند روژ دريژه بكي شي.

به لام له شاري دوگانا، سالنامه بووني نه بوو. خه لك نه حسابي روژه كانيان را ده گرت و نه حسابي وه رزه كاني سال. هيچ كهس نه يده زاني چند سال له ته مه ني تي په ري وه. لوي و پري له رووي روا ته تي قه لافه ت و سه ر و سيما وه ده زانرا نهك له رووي سالني ته مه نه وه. لهوي هيچ كهس له خه مي به يانيدا نه بوو، چونكه ده يزاني پاش شهوه كه سبه ي داهات ده تواني وه كو روژي پيشور به ناسووده يي بزي.

لهوي كهس له بيري شهوه دا نه بوو ميرات بو منداله كاني به جي به يلي تا شهوان پاش مردني شهو بتوانن به ناسانييه وه ژيان به رنه سه ر، چونكه هه موو كهس ده يزاني پاش مردني شهويش، كورده كاني به ناسووده يي ده زين و ته گه ر مندال بن، دوگانا كه سه روكي شاره، چاو دي ري شهوان ده كا و ته گه ر گه وره بن، خويان ده توانن ژياني خويان دا بين بكن.

مووسا واقى ورما بوو كه چۆن قەومىك دەتوانى بى سالتنامە ژيان بەریتتە سەر و بى بەرور رۆژگار بە سەر ببا .

لەو شارەدا كەس زانیاری لە سەر رووداوەكانى رابردو نەبوو . بیرهوهرییهكانى هەر كەس لە چوارچێوەى ئەویدا كە لە تەمەنى خۆیدا دیتبوری یان بیستبوری قەتیس بوو . تەنانەت دوگانا، سەرەپای ئەوێ كە پیاویكى خاوەن زانیاری و خویندەوار بوو، ئاگاداری میژووی قەومى خۆى نەبوو . نەیدەزانى كە هاوئیشتمانانى ئەو لە چ میژوویەكەو لەوێ دەژین و چى بەسەر باپیرانى ئەوان هاتوو . هەر بەو شێوەیە كە باسیكرا دوگانایان بە كۆیلە بردبوو و بردبووانە میسرئەو، پێش ئەوێ بچیتتە میسر نەخویندەوار بوو و نووسین و خویندن لە میسر فێر بوو .

دوگاناش نەیدەزانى میژووی قەومەكەى چۆنە و باپیرانى ئەو لە چ میژوویەكەو لەوێ دانیشتوون . سەرەپای ئەوێ خویندەواری هەبوو و دەیتوانى میژووی قەومى خۆى تا ئەو رادەیه كە خۆى لە بیریەتى بنووسیتتەو، كەچی لە نووسینی ئەمە خۆى دەبوارد .

ئەگەر جاروباریك نوون لە مانەوێ خاوەنەكەى لە شارى دوگانا سەرى سوپدەما، مووسا بیانوى راوى دەهینایەو و دەیگوت كە دوسبەى، خەلكى شار دەیانەوێ بچنە راوى فیل و منیش لەگەڵ ئەواندا دەچم و پاش ئەو كە فیلمان راوكرد لە وانەیه بكەومە سەر بیری سەفەر كردن . بەلام راوى فیل تێدەپەرى و دیسانەو مووسا نەدەكەوتە سەر بارى ئەوێ لەو ولاتە برۆا .

یەكێك لەو شتانى ببوو هۆى ئەوێ كە مووسا لەو ولاتە گیر ببی، ئەو بوو كە لەوێ باسیك لە سەرۆكایەتى و پاشایەتى نەبوو . گەرچى رەشپێستان گۆپرایەلى ئەو پیرەمێردە بوون كە بە ناوى (دوگانا)) دەناسرا و هەرچى ئەو دەیگوت ملكەچییان بۆ دەكرد، بەلام گۆپرایەلى ئەوان وەك گۆپرایەلى كورپك لە باوكەكەى وابوو نەك گۆپرایەلى شوینكەوتوویەك لە سەرۆكەكەى .

خەلكى شارى دوگانا ئەو پیرەمێردەیان بە پەلى یەكەم بە پزیشك دەزانى و بۆ چارهەسەرى نەخۆشییهكان دەچوونە لای . ئەو رەشپێستە بە سالداجووەش، بۆ هەر نەخۆشییهك، دەرمانیكى هەبوو . مووسا، دەیینى ئەو نەخۆشانەى كە دەرمان لەو پیرەمێردە وەردەگرن چاك دەبنەو، مەگەر نەخۆشانى بە سالداجوو كە بەدەنیان بە جۆريك داتەپپووە كە ئیدى دەرمان كار لە بەدەنى ئەوان ناكاو بە سەر نەخۆشیدا زال نابى .

رۆژانى یەكەم كە مووسا چوو نەو ئەم شارەو، واى وینا كرد كە دوگانا دەسەلاتدارى شارە و هەموو كاروبارەكان بە دەستى ئەو بەرپۆ دەبرین، بەلام پاش چەندێك تێگەشت كە لەو شارەدا نەنجومەتیكى حەوت كەسى هەیه و ئەندامانى ئەو نەنجومەنە حەوت ژنى بەسالداجوون و كاروبارى شار ئەوان بەرپۆ دەبن .

ئەو حەوت ژنەش كە دەستەى كارگێرى شار بوون، وەكو كەسانى تر لە میژووی ئەو شارە بى ئاگابوون . نەیانەزانى كە لە رابردوودا، چ رووداوەكەلىك بۆ ئەو شارە هاتۆتە پێش .

دوگانا جارێك بە مووسای گوت، من وا هەست دەكەم كە تۆ لە مانەوێ ئێرە رازى و ئەگەر رازى نەبواى گێربوونى تۆ لەم شارە لە چەند رۆژێك زیاتر درێژەى نەدەكیشا . ئیستا كە لە مانەوێ خۆت لەم شارە رازى، ئایا وا باشتە نییه كە ژن بەینى تاكو سەرگەرمییهكەت هەبى و بە هۆگربوونىكى زیاترەو لێرە ژيان بە سەر بەرى؟

من دەزام كە میسرییان لێرە بیكار نەماونەتەو و هەر یەكە ژن و هاوسەریكى بۆ خۆى هەلبژاردوو و تەنیا تۆى كە بەردەوام خۆت لە ژنان دەبویرى، من لەم دورە پەریزى و خۆ بواردەنى تۆ سەرسامم و نازام تۆ چۆن دەتوانى خۆت لە ژنان ببویرى .

ئەمڕۆكە من پیربوم و هیچ نارەزوویەكم بەلای ژنانەو نییه، بەلام كاتیك كە لە تەمەنى تۆدا بووم و لاو بووم نەمدەتوانى خۆم لە ژنان لابدم و هیزى خۆ بواردم نەبوو و سى هاوسەرم بۆ خۆم هەلبژارد . لە مبارەیهو من سەرسامم كە بۆچی تۆ لە بیری هاوسەرگرتندا نى و هاوسەریك بۆ خۆت دیارى ناكەى . من گومانم نییه كە هیزىك لە تۆدا هەیه كە لە كەسانى دیکەدا نییه و تۆ بە پالپشتى ئەو هیزە دەتوانى خۆت لە ژنان ببویرى .

من لە میسر بووم و دەزام كە شازادەكانى میسر، پتر لە كەسانى ئاسایی هۆگرى ژنان بوون . هەندىكیان پاش ئەو كە دەگەشتنە تەمەنى پێگەشتووی هەمیشە سەدان كەنیزیان هەبوو و بەردەوامیش كەنیزەكانى خۆیان نازاد دەكەن تاكو بتوانن كەنیزەى تازه بۆ خۆیان بكړن .

ئەگەر تۆ ژن بەینى و لەم ولاتە بئینییهو، دەبى بە خاوەن مندالى زۆر، چونكە ژنانى ئێرە بە زاووزوون . ئەگەر حەزت لە مانەوێ ئێرە بى، سەرەپای ئەو كە دەبى بە خاوەن مندالى زۆر، منیش زانستى خۆم فێرى تۆ دەكەم و وەكو خۆم تۆ دەكەم بە پزیشك .

مووسا گوتى: ئەى دوگانا، فێربوونى زانستى پزیشكى پتووستى بەوێهە كە مڕۆكە لە تاقیكردەوێ زانستیش بە هەرمەندبى . تۆ بەو هۆیهو زانستى پزیشكى فێربووى كە خاوەن

و مامۆستاكەت لە ميسر، پزىشكىيەك بوو كە لە ((خانەى ژيان)) وانەبەژى دەکرد و بىنگومان تۆشى لەگەڵ خۆى دەبرد بۆ ((خانەى ژيان)).

پىرەمىرد گوتى: بەلەن، ئەو منى لەگەڵ خۆيدا دەبرد بۆ ((خانەى ژيان)) تا من لەوى كارى نەشتەگەرىيى بىنىم.

موسا گوتى: لىرە قوتابخانەيەكى وەك ((خانەى ژيان)) نىيە كە من بتوانم لەويدا كارى نەشتەرگەرى بىنىم و تىبگەم كە دەبى چۆن نەخۆشان بچەنە ژىركارى نەشتەرگەرىيەوه و بۆيە ئەوهى تۆ لە زانستى پزىشكى فيرى منى دەكەى زانستىگە بى كردهوه.

پىرەمىرد گوتى: وانىيە و ناسىنى خەسلەتى گياكانىش لە بەشە گرنگەكانى زانستى پزىشكىيە. تۆ لىرە جۆرەها گياى دەرمانىيى دەناسى و دەزانى كە هەر دەرمانە بۆ چارهسەرى چ نەخۆشىيەك بە سوودەو نەخۆشىيەكانىش ديارى دەكەى.

سەرەنجام رۆژىك هات كە موسا تىنگەيشت دەبى لەو ولاتە بگەرپىتەوه و بەرەو ولاتى كۆش بگەرپىتەوه و لەو پىشەوه رىنگاى ولاتى ميسر بگرتتە بەر.

ئەو رۆژە، كە موسا و نوون و سەربازانى ميسرى دەيانويست لە شارى دوگاناوه بگەرپىنەوه، خەلكى ئەو شارە دەگرىان، چونكە ژن و پياوى ئەو شارە دلپان بە موسا و نوون و سەربازانى ژمارە كەمى ميسرى، پەيوەست ببوو.

دوگانا لە كاتى خواحافىزىدا، موساى بە سنگى خۆيەوه نووساند و پىي گوت: من تۆم وەكو كورپى خۆم خۆش دەوى و دەزانم كە ئىتر تۆ نابىنمەوه. نە تەمەنى من ئەوهندەى بە بەرەوه ماوه جارپىكى تر رىنگاى ميسر بگرمە بەر و تۆ لەوى بىنىمەوه، نە تۆ ديسانەوه ئەم رىنگا درپىزە تەى دەكەى و بەرەو ئىرە، كە سەرچاوهى رووبارى نىلە، دىيەوه.

رۆژگار و زەمانە، ئاكام كەسانىك كە دلپان بەيەكەوه پەيوەستە، لە يەكترى جيا دەكاتەوه و مردن يان سەفەر، مەودايەك لە نىوان ئەواندا دەهينىتتە نارا.

پىش ئەوهى موسا بگەرپىتە رى، رەشپىستى بە سالدا چو پىچراويهك هارپاوهى دايە موسا و پىي گوت: ئەگەر لە كاتى گەرپانەوهدا مارتىكى ژەهراوى، بە خۆت يان بەيەكىك لە هاورپىيانىيەوهدا، كەمىك لەو هارپاويه لە ئاودا بتويىنەوه و بچ پسانەوه پاش پىوهدان خۆت يان ئەوهى مار پىوهيداوه بىخواتەوه. ئەم هارپاويه دەرمانى دژە ژەهرە و كارى ژەهرى مار، پوچەل دەكاتەوه.

كاتىك موسا و نوون و سەربازانى ژمارە كەمى ميسرى وەرپى كەوتن، رەشپىستان ماوهى زياتر لە يەك قوناغ رى بۆ مالتاوايى لەگەلپاندا بوون و لە رىنگا، جۆرە سرودىكيان دەگوت، ناوه رۆكى سرودەكەش ئەوه بوو كە سىي پىستان ماوهيەك لە لاي ئىمە نىشتەجىبون، ئىستا دەرۆن و ئىمە بەرپىشتنى ئەوان غەمبارىن و ئەى خۆزگە نەدەرپىشتن و هەميشە لەگەل ئىمەدا دەژيان.

كاتىك رەشپىستان گەرپانەوه، موسا و نوون و سەربازان، خۆيان بە تەنيا دىتەوه، ئەوانىش دووچارى خەمىكى گەرپە بوون. ئەگەر موسا دەسلەلتى بە خۆى بوايە لەو ولاتە بە ختەوه نەدەگەرپاوه. بەلام ئەو دەسلەلتى نەبوو و دەبووايە سەربازانى ميسرى لە دوگاناوه بگەرپىتتەوه و بىيانگەيەنيتتەوه بە سوكر موساى فەرماندەى سوپاى ميسر.

ئىنجا رىنگاى درپىزى گەرپانەوهى موسا لە سەرچاوهى ئاوى نىلەوه دەستپىنكرد. نوون هەموو بەيانىيەك پىش ئەوهى بگەرپىتتە رى، بە چەقۆكەى خۆى، يەك هىلى بەسەر تەختەكەدا دەهيتا.

پاش چەندىن مانگ رىكردن، رۆژىك دىوارهكانى شارى كۆش، وە دياركەوتن. موسا و نوون و سەربازان، ناھىكى سەبوورىيان بە سنگدا هيتا، لەبەر ئەوهى زانىيان كە قوناغى رىپىوانى ئەوان بە كۆتابى گەيشتتەوه.

موسا پاش ئەوهى كە چووه ناو شارى كۆشەوه، وىستى راپۆرتى سەفەرى خۆى بدا بە سوكر موسا فەرماندەى سوپاى رەوانەكراو. بەلام بىستى كە ئەو پياوه چووه تە پايتهخت و بە پىي رىنوونى، دەبى شەست رۆژى دىكە بگەرپىتتەوه.

موسا دەيزانى كە ماوهى سى سال لە پايتهختى ميسر دوور بووه و تەواوى ئەو ماوهيەى لە جەنگ يان لە سەفەردا بەسەر بردووه. بىرى دەكردهوه كە ئىدى بەر بەستىك لە بەردەمى ئەودا نىيە و دەتوانى بگەرپىتتەوه ميسر و جارپىكى دىكە پزىشكى گۆشەنشين بىنىتتەوه و لەگەل ئەو دا قسە بكا.

پاشاى ميسر گوتبووى دەبى ئەو، ماوهى سى سال لە پايتهخت دوور بى. ئەو، ماوهى سى سال زياتر، لە پايتهخت دووركەوتبۆوه. بەلام نەيدەتوانى خۆى بگەيەنيتتەوه مريت ئاتوونى دەزگىرانى لە ميسر و ناچار بوو ئارام بگري تا سوكر موسا دەگەرپىتتەوه. پاش ئەوهى كە راپۆرتى سەفەرەكەى خۆى دايە ئەو، دەتوانى بەرە و ميسر بگەرپىتتە رى. موسا ماوهى شەست رۆژ لە پايتهختى كۆش ماوهوه تا سوكر موسا گەرپاوهوه.

فرماندهی سویای ره‌وانه‌کراو، به بیینی مووسا ماوه‌یه‌ک سهری سورما، چونکه چاوه‌رئ نه‌بوو ئەو به زیندوویی ببینیته‌وه، بۆیه لئی پرسى: ئەى مووسا، ئایا تۆ شارى زێرینت دۆزییه‌وه یان نا؟

مووسا گوتى: پێش ئەودى که من لیڤه‌وه به‌رئ بکه‌وم، تۆ دهنزانى شارى زێرین به‌وه‌سفه‌وه، که خه‌لک ده‌یانگوت که ماله‌کانى ئەوى به‌ زێر دروست کراوه، بوونى نییه‌ به‌لام ئەگەر مهبه‌ست له‌ شارى زێرین شاریک بێ که خه‌لکى ئەوى به‌ خۆشى و کامه‌رانى بژین، ده‌بێ بلێم که ئەو شارهم له‌ سه‌روچاوه‌ی رووبارى نیلدا دۆزییه‌وه. له‌ویدا ئیڤه‌یى و کینه‌ و خۆخوازی نه‌بوو و خه‌لک به‌ کامه‌رانى ده‌ژیان و ته‌نانه‌ت سالنامه‌یان نه‌بوو و حسابى رۆژ و به‌رواریان رانه‌ده‌گرت.

پاشان، مووسا مه‌سه‌له‌ی گه‌رانه‌وه‌ی خۆى بۆ میسر خسته‌روو و گوتى: پاشا فه‌رمانى دا که من ماوه‌ی سێ سال له‌ میسر دووربم. ئیستا زیاتر له‌ سێ ساله‌ که من له‌ میسر دوورم. بۆیه ئیدی بۆ گه‌رانه‌وه‌ی من بۆ میسر به‌رهبه‌ستێک نییه‌.

سوکر مووسا ده‌یزانى که فیرعه‌ون سه‌ره‌پای ئەودى که قه‌ده‌غه‌ی کردووه مووسا تا ماوه‌ی سێ سال له‌ میسر دووربکه‌وێته‌وه و، هه‌ز ناکا ئەو له‌ میسر ببینی، به‌لام دواین جار که گه‌رپاوه‌ میسر، بیینی که فیرعه‌ون پیر بووه، له‌ حالیکدا که خۆى (سوکر مووسا) هێشتا لاو بوو.

سوکر مووسا که مووسای به‌ کوپى فیرعه‌ون ده‌زانى، بیری کرده‌وه پاش مردنى پاشای میسر، رامسیسى دووهم، مووسا له‌ سه‌ر ته‌ختى پاشایه‌تى داده‌نیشی و ئەو ده‌بیتته پاشای میسر. به‌رژه‌وه‌ندى ئەو له‌وه‌ دایه‌ که په‌یوه‌ندى دۆستانه‌ی له‌گه‌ڵ مووسادا هه‌بێ تاكو ئەگه‌ر رۆژێک له‌ سه‌ر ته‌ختى پاشایه‌تى دانیشت، ناحه‌زى خۆى به‌رامبه‌ر به‌و نه‌یه‌ته‌وه یاد و ئەو له‌ ناو نه‌با. ئەوه‌ بوو به‌ مووسای گوت هه‌ر کاتیک که هه‌زى لیسوو بگه‌رپیتته‌وه بۆ میسر، ده‌توانی بگه‌رپیتته‌وه.

مووسا گوتى: من سه‌به‌ی لیڤه‌وه به‌ره‌و میسر ده‌که‌ومه‌ رێ. ئینجا ده‌رباره‌ی هه‌لومه‌رجى میسر، پرسىارى له‌ سوکر مووسا که تازه له‌ میسر گه‌رپاڤۆه، کرد.

سوکر مووسا گوتى: هه‌لومه‌رجى میسر به‌ هه‌مان شێوه‌یه‌ که تۆ سێ سال پێش دیتوته. به‌لام خه‌لک ده‌رباره‌ی پێشکه‌وتنى کار له‌ په‌رستگایه‌ نوێیه‌، که نف سه‌رۆکى ته‌لارسازانى کۆشکى پاشایه‌تى سه‌رقالێ بنیاتنانییه‌تى، زۆر قسه‌ ده‌که‌ن و من له‌ گه‌رانه‌وه‌م له‌ میسر به‌

په‌ناى ئەو په‌رستگایه‌ تیپه‌ریم و پێشکه‌وتنى کاره‌که‌م بیینی و تۆش کاتیک گه‌رپاڤۆه میسر ئەو په‌رستگایه‌ ده‌بیینی و ته‌ماشای ده‌که‌ی چۆن ئەو په‌رستگایه‌ له‌ به‌رد داده‌تاشن و قه‌رار وایه‌ که به‌رامبه‌ر په‌رستگا، چوار کۆته‌لێ رامسیسى دووهم بنیات بنین. نف بنیاته‌رى ته‌لار ده‌لێ که تا جیهان ماوه‌ ئەو په‌رستگایه‌ و کۆته‌له‌کانى پاشا به‌رامبه‌ر یه‌کتر ده‌میینه‌وه.

هه‌والێکى دیکه‌ که ده‌کرئ تازه‌بێ، ئەوه‌ بوو که چه‌ند ژنیکیان بۆ پاشا له‌ ولایتیکه‌وه هینابوو که له‌وى قوماش له‌ ئاوریشم دروست ده‌که‌ن و ئەو ژنانه‌ کورته‌ بالاو ره‌نگ زه‌ردن و چاویان بچوکه.

پاشا ئەو ژنانه‌ی په‌سند کردووه و من رۆژێک ئەو ژنانه‌م دیت و قسه‌م له‌گه‌ڵدا کردن، به‌لام نه‌متوانی تیپه‌گه‌م چ ده‌لێن و ئەوان به‌رده‌وام بزه‌ ده‌یگرتن.^(٥٠)

رۆژى پاشتر مووسا بۆ گه‌رانه‌وه‌ بۆ میسر، له‌گه‌ڵ غولامى خۆى، نوون، ناماده‌ی به‌رئ که‌وتن بوو و خواحافیزی له‌ سوکر مووسا و نه‌فسه‌رانى سوپا کرد.

مووسا به‌گوێڤه‌ی راوێژ و به‌رژه‌وه‌ند بیینی خه‌لکى ناوچه‌که و میسریه‌کان، سه‌فه‌رکردنى له‌ رێگای ناو پێ په‌سه‌ندتر بوو وه‌ک له‌ رێگای وشکانى، چونکه رووبارى نیل به‌ درێژایى به‌ره‌و باکوور ده‌رۆشیت و ده‌روا و مووسا که ده‌یویست بۆ میسر، مانای بۆ باکوور بپرا، ئەگه‌ر به‌ به‌له‌م بپرا زووتر ده‌گه‌یشته‌وه نیشتمان.

مووسا ده‌یزانى که ده‌بێ به‌بارى سووکه‌وه سه‌فه‌ر بکا، چونکه له‌ رێگا کۆمه‌له‌ تاقه‌گه‌یه‌کى له‌سه‌ر رێبه‌ و پێش گه‌یشتن به‌ هه‌ر تاقه‌گه‌یه‌ک ده‌بێ به‌له‌مه‌کان بگوازنه‌وه وشکانى و پیلوسکه‌ بجه‌نه‌ ژێر به‌له‌م و به‌ ته‌نیشتن تاقه‌گه‌دا تپى بپه‌رینن. پاش ئەوه‌ که له‌ ناوچه‌ی هه‌لپژانى ئارى تاقه‌گه‌ تیپه‌رین، به‌له‌مه‌که بجه‌نه‌وه ناو رووبار و ئەگه‌ر بارى ئەو و غولامه‌که‌ى گران بێ، گوازتنه‌وه‌ی به‌له‌مه‌که له‌ رووبار بۆ وشکانى و له‌ وشکانییه‌وه بۆ ناو رووبار زۆر دژوار ده‌بێ.

دانیشتمانى ناوچه‌که پێشنیاریان بۆ مووسا کرد که له‌ ناوچه‌ی تاقه‌گه‌کاندا ناژۆیه‌ک (له‌ دانیشتمانى ناوچه‌یى ئەو جیگایه‌) به‌ کرئ بگرئ تاكو به‌له‌مه‌که له‌وه‌ ناوچه‌ مه‌ترسیدارانه‌ لیڤخوړئ، چونکه شه‌تى نیل، له‌ نزیکى تاقه‌گه‌کان، وه‌زعیکی تاییه‌تى په‌یدا ده‌کا. ناژۆیانی

(٥٠) ئەو ژنانه‌ی که لیڤه‌ باسیان ده‌کرئ خه‌لکى ولاتى چين بوونه. "و.ف".

نەشارەزای وەکو ئەو و نوونی غولامی، ناتوان لەو ناوچانەدا بەلەم لیبخوڕن و تا ئەوان بەخۆیان رادەگەن، رێژەویی ناوگە بەلەم بەرەو تاقگە دەباو هەردووکیان لە ناودەچن. مووسا ئەم راسپادەیهشی قبوڵ کرد و پاش ئەوەی گەیشتنە تاقگەکان، ئازۆیەکی شارەزای بە کرێ گرت تا لەو ناوچە مەترسیدارانە بەلەمەکیان لیبخوڕێ. مووسا کاتیگە بەرەو میسر دەگەراییەو شادمان بوو و جاروبار شیعی دەخویندەو. نوونیش کە دەیبینی سەردارەکی خۆشحالە هەستی بەخۆشی دەکرد، چونکە ئەو غولامە دەشتەکییە بەشادمانی خاوەنەکی خۆشحال و بە غەمباری ئەو نیگەرانی دەبوو. خۆشحالیی مووسا لەو پرا هاتبوو کە دەیزانی پاش گەیشتنەوێ بە میسر دەزگێرانی خۆی مەیت ناتوون دەبینی و لەبەر ئەوەی ئیدی بەرەستێک لە بەردەم هاسەرگرتنی ئەم دووانەدا نییە، لەگەڵ ئەو کچە لاوەدا زەماوەند دەگرن. لەو دەمەدا بیست و یەک ساڵ لە تەمەنی مووسا تێدەپەری و بەو جۆرە کە گۆتمان، لە رووی بەدەنییەو لە رابردوو زیاتر گەشە کردبوو. ئەو بە قۆناعی پێگەیشتوویی هیژی بەدەنیی گەیشتبوو.

مووسا بە جۆریگە لە گەرانیەو خۆی بۆ میسر خۆشحال بوو، کە ئیدی حسابی رۆژانی رانە دەگرت و نەیدەزانی چەند رۆژە لە شاری کۆشی پایتەختی ولاتی کۆشەو، کەوتۆتە رێ. رۆژیگە، لە کاتی هەلپەتانی خۆر، چاری بە مائە سپیەکی پزیشکی گۆشەنشین، کە لە لیواری شەت هەلگەوتبوو، کەوت و دلێ ئەو لاوە بە هیژە بە بینینی ئەو مائە بەخوڕپە کەوت.